

การศึกษาโครงการรณรงค์ลดเหล้าเข้าพรรษาในระดับพื้นที่ ปี 2561

โดย

ศ.ดร.พญ.สาวิตรี อัจฉางค์กรชัย

นางสาววลัยลักษณ์ จิตพิบูลย์

ดร. ดาริกา ไสงาม

ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา หน่วยระบาดวิทยา คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

นายพงษ์ภักดิ์ กาคำผุย

ดร.ชญานิน กฤติยะโชติ

นายเจริญพงศ์ พรหมศร

สำนักงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้า

นายวัชรพงศ์ พุ่มชื่น

นายพิสิษฐ์ พันธุ์ทอง

ศูนย์วิชาการสารเสพติดภาคเหนือ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ดร.มานอชญ์ ชายครอง

มูลนิธิฮักเมืองน่าน

ดร.มัลลิการ์ สุนงกช

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง วิทยาเขตชุมพรเขตอุดมศักดิ์

คำนำ

รายงานการศึกษาโครงการรณรงค์ลดเหล้าเข้าพรรษาในระดับพื้นที่ ปี 2561 ฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อนำเสนอข้อมูลผลของโครงการรณรงค์ลดเหล้าเข้าพรรษาระดับหมู่บ้าน ภายใต้การสนับสนุนของศูนย์วิจัยปัญหาสุรา สำนักงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้า และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ การศึกษาครั้งนี้ดำเนินการเก็บข้อมูลใน 9 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดน่าน สุโขทัย มหาสารคาม ศรีสะเกษ อ่างทอง ฉะเชิงเทรา ราชบุรี ชุมพร และ ตรัง จำนวน 18 หมู่บ้าน แบ่งเป็นหมู่บ้านปฏิบัติการและหมู่บ้านเปรียบเทียบ

รายงานนี้มี 5 บท ประกอบด้วย บทที่ 1 บทนำ กล่าวถึงที่มาและความสำคัญของโครงการรณรงค์ลดเหล้าเข้าพรรษา และวัตถุประสงค์ของการศึกษาและการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง บทที่ 2 ระเบียบวิธีวิจัย บทที่ 3 ผลการศึกษา บทที่ 4 ปัจจัยความสำเร็จของการดำเนินงานรณรงค์ลดเหล้าเข้าพรรษาระดับพื้นที่ ในพื้นที่ปฏิบัติการและพื้นที่เปรียบเทียบ และบทที่ 5 สรุปผลการศึกษา

คณะผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ผลจากการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติงานทั้งภาคประชาสังคม ผู้กำหนดนโยบาย และนักวิชาการ ทั้งนี้ทีมผู้วิจัยขอขอบคุณผู้จัดการ นักวิชาการและทีมงานของสำนักงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้า (สคล.) ทีมงานและนักวิชาการของศูนย์วิชาการสารเสพติดภาคเหนือ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มูลนิธิฮักเมืองน่าน สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง วิทยาเขตชุมพรเขตอุดมศักดิ์ และทีมนักวิจัยในพื้นที่ที่ช่วยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณทั้งก่อนเข้าพรรษาและหลังออกพรรษา รวมทั้งการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ และช่วยดำเนินการสรุปบทเรียนในแต่ละพื้นที่ของการศึกษา

คณะผู้จัดทำรายงาน

ธันวาคม 2562

บทสรุปผู้บริหาร

โครงการงดเหล้าเข้าพรรษาเริ่มต้นในปี 2546 เป็นการรณรงค์สาธารณะ ที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อการจัดการกับปัญหาการดื่มสุราในสังคมไทย วัตถุประสงค์หลักของการรณรงค์งดเหล้าเข้าพรรษา คือ ให้ผู้ดื่มสุรางดดื่มสุรายน้อยในช่วงสามเดือนของการเข้าพรรษา หรือเลิกดื่มต่อไปตลอดชีวิต การรณรงค์ฯ ยังคงมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องในระดับชาติ และระดับพื้นที่ โครงการในระดับพื้นที่ปีนี้ เป็นการรณรงค์ปรับพฤติกรรมและค่านิยมการดื่มสุรารายได้ชุมชน ตำบล อำเภอคนสู้อุเหล้า และงดเหล้าช่วงเข้าพรรษา มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการไม่ดื่ม ไม่เลี้ยง ไม่ขายสุราในหมู่บ้าน ชุมชนคนสู้อุเหล้ามีกลไกป้องกันและจัดการปัญหาการดื่มสุรา มีระบบช่วย ชม เชียร์ ให้คนงดดื่มตลอดชีวิต มีกองทุนช่วยเหลือคนเลิกเหล้าและครอบครัว มีพื้นที่ที่ดำเนินโครงการทั้งสิ้น 151 อำเภอ 151 หมู่บ้าน ดำเนินงานโดยสำนักงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้า และโครงการพัฒนาความรู้จากการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่ระดับอำเภอ ดำเนินงานโดยกรมสุขภาพจิต เพื่อศึกษาถึงความสำเร็จของการดำเนินโครงการในระดับพื้นที่ การประเมินผลของโครงการจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อศึกษาผลลัพธ์ ผลผลิต และกระบวนการที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานรณรงค์ฯ ของภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ข้อมูลป้อนกลับให้ผู้ดำเนินโครงการรณรงค์ พัฒนาแผนการรณรงค์ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้นในปีต่อๆ ไป ในแต่ละพื้นที่ และเพื่อขยายผลการดำเนินงานต่อไปในพื้นที่อื่นๆ

การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลของการดำเนินงานรณรงค์ฯ ระดับพื้นที่ต่อพฤติกรรมการดื่มสุรา และผลกระทบจากการดื่มของผู้ดื่มสุราในพื้นที่ที่มีการดำเนินงาน (พื้นที่ปฏิบัติการ) กับพื้นที่ที่ไม่มีการดำเนินงาน (พื้นที่เปรียบเทียบ) และเพื่อศึกษาพฤติกรรมการมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมงดเหล้าเข้าพรรษาในพื้นที่ และความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ปฏิบัติการและพื้นที่เปรียบเทียบ

การศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ พื้นที่ในการศึกษา 18 อำเภอ กระจายในทุกภาคของประเทศไทย โดยเลือก 9 อำเภอจาก 25 อำเภอที่ได้รับคัดเลือกให้เป็นอำเภอเป้าหมายของโครงการพัฒนาระดับอำเภอ ของกรมสุขภาพจิตและอยู่ใน 151 อำเภอหลักที่มีการดำเนินกิจกรรมงดเหล้าเข้าพรรษาระดับพื้นที่ของ สคส. และอีก 9 อำเภอ ที่ไม่ได้เป็นอำเภอเป้าหมายแต่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน และมีลักษณะบริบทของพื้นที่การศึกษาคล้ายคลึงกัน เช่น ความเป็นเมือง จำนวนตำบล/หมู่บ้าน และขนาดประชากร พื้นที่การศึกษา ได้แก่จังหวัดน่าน สุโขทัย มหาสารคาม ศรีสะเกษ อ่างทอง ฉะเชิงเทรา ราชบุรี ชุมพร และตรัง ศึกษาในประชากรอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในอำเภอที่ถูกเลือกทั้ง 18 หมู่บ้าน

1. ผลการศึกษาก่อนเข้าพรรษา

1.1 ข้อมูลทั่วไปของประชากรพื้นที่ปฏิบัติการและพื้นที่เปรียบเทียบ

จำนวนครัวเรือนทั้งหมดที่เก็บข้อมูลได้ในช่วงก่อนเข้าพรรษาในกลุ่มหมู่บ้านปฏิบัติการและกลุ่มหมู่บ้านเปรียบเทียบเท่ากับ 897 และ 878 ครัวเรือน ตามลำดับ โดยมีประชากรรวมเท่ากับ 2,103 และ 1,853 คน กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มมีลักษณะแตกต่างกันหลายด้าน ได้แก่ เพศ ศาสนา การศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพประจำ โดยกลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้านปฏิบัติการมีสัดส่วนของประชากรเพศหญิงสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้านเปรียบเทียบ และยังมีสัดส่วนของผู้นับถือศาสนาพุทธ สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า และสมรสแล้วสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้านเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อย่างไรก็ตาม สัดส่วนของผู้ดื่มสุราในช่วงก่อนเข้าพรรษาไม่ได้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระหว่างหมู่บ้านปฏิบัติการ (ร้อยละ 19.8) และหมู่บ้านเปรียบเทียบ (ร้อยละ 21.3)

1.2 การรับรู้ ความตั้งใจ และการเข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์ลดเหล้าเข้าพรรษาของกลุ่มตัวอย่างในช่วงก่อนเข้าพรรษา

ผู้ตอบแบบสอบถามในหมู่บ้านปฏิบัติการประมาณร้อยละ 90 รายงานว่า มีการจัดกิจกรรมรณรงค์ลดเหล้าเข้าพรรษา ในหมู่บ้านของตน ในช่วงเดือนกรกฎาคม ร้อยละ 62.3 รายงานว่าสมาชิกในครอบครัวเข้าร่วมกิจกรรมงดเหล้าเข้าพรรษาในหมู่บ้าน และร้อยละ 91.8 ตั้งใจจะเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวในหมู่บ้านของตน ในขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามในหมู่บ้านเปรียบเทียบสัดส่วนน้อยมากที่รายงานในประเด็นเดียวกัน ผลการศึกษาส่วนนี้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า มีกิจกรรมรณรงค์ลดเหล้าเข้าพรรษาเกิดขึ้นในหมู่บ้านปฏิบัติการ และประชากรในหมู่บ้านเหล่านี้ส่วนใหญ่รับทราบ และตั้งใจเข้าร่วมกิจกรรม

1.3 พฤติกรรมการดื่มของนักดื่มก่อนเข้าพรรษา ในหมู่บ้านปฏิบัติการและหมู่บ้านเปรียบเทียบ

แบบแผนการดื่มสุราของนักดื่มที่ดื่มสุราในช่วง 12 เดือนก่อนเข้าพรรษา พบว่าอายุเฉลี่ยที่เริ่มดื่มครั้งแรกไม่แตกต่างกันทั้งในหมู่บ้านปฏิบัติการและหมู่บ้านเปรียบเทียบ อยู่ที่ประมาณอายุ 21-22 ปี หมู่บ้านปฏิบัติการมีสัดส่วนของนักดื่มประจำ หรือผู้ที่ดื่มอย่างน้อยหนึ่งครั้งต่อสัปดาห์สูงกว่าในหมู่บ้านเปรียบเทียบ (ร้อยละ 55.2 กับร้อยละ 41.3) โดยสัดส่วนของนักดื่มที่ดื่มทุกวันหรือเกือบทุกวันในหมู่บ้านปฏิบัติการสูงกว่าในหมู่บ้านเปรียบเทียบอย่างชัดเจน

และเมื่อดูเฉพาะการดื่มใน 3 เดือนที่ผ่านมา หมู่บ้านปฏิบัติการก็มีสัดส่วนของนักดื่มที่ดื่มทุกวัน หรือเกือบทุกวัน สูงกว่าในหมู่บ้านเปรียบเทียบเช่นกัน เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่นักดื่มในหมู่บ้านปฏิบัติการนิยมบริโภคมากที่สุดได้แก่ สุราขาว/ สุรากลั่นชุมชน (ร้อยละ 35.5) ส่วนนักดื่มในหมู่บ้านเปรียบเทียบก็นิยมดื่ม สุราขาว/ สุรากลั่นชุมชน (ร้อยละ 43.0) รองลงมาเป็น เบียร์ นอกจากนี้ พบว่า หมู่บ้านปฏิบัติการมีสัดส่วนของนักดื่มหนักในกลุ่มนักดื่มทั้งหมดไม่แตกต่างกันกับหมู่บ้านเปรียบเทียบ (ร้อยละ 56.2 กับร้อยละ 56.3) และหมู่บ้านปฏิบัติการมีสัดส่วนของนักดื่มที่เคยคิดว่าจะเลิกดื่มตลอดชีวิตน้อยกว่าหมู่บ้านเปรียบเทียบ (ร้อยละ 69.4 กับร้อยละ 72.6)

1.4 การรับรู้และเข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์ลดเหล้าเข้าพรรษาของนักดื่มสุราในช่วงก่อนและระหว่างเข้าพรรษา

นักดื่มสุราเกือบทั้งหมดทั้งในหมู่บ้านปฏิบัติการและหมู่บ้านเปรียบเทียบรู้จักโครงการงดเหล้าเข้าพรรษา โดยนักดื่มในหมู่บ้านปฏิบัติการส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 95 ทราบว่ามีการลงนามปฏิญาณตนงดเหล้า ในช่วงเข้าพรรษาในปีที่ผ่านมา แต่มีนักดื่มเพียงร้อยละ 18.8 ได้ร่วมลงนามในสมุดของหมู่บ้านหรือผ่านระบบอินเตอร์เน็ตหรืออื่นๆ ในขณะที่นักดื่มในหมู่บ้านเปรียบเทียบร้อยละ 75 ทราบว่ามีการลงนามฯ และเพียงร้อยละ 10.7 เท่านั้นที่ได้ร่วมลงนามฯ ในช่วงเข้าพรรษาของปีที่ผ่านมา

สัดส่วนของนักดื่มในหมู่บ้านปฏิบัติการที่งดดื่มได้ตลอดพรรษาหรือลดปริมาณการดื่มลงในช่วงเข้าพรรษาของปีที่แล้ว (พ.ศ. 2560) และผู้ที่งดดื่มได้นานมากกว่าหนึ่งเดือนหลังออกพรรษาสูงกว่าสัดส่วนดังกล่าวในหมู่บ้านเปรียบเทียบ แต่สัดส่วนของผู้ที่งดดื่มเป็นบางช่วงและผู้ที่ไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการดื่มเลยในช่วงเข้าพรรษาของปีที่แล้วในหมู่บ้านปฏิบัติการกลับต่ำกว่าในหมู่บ้านเปรียบเทียบ อย่างไรก็ตาม สัดส่วนของผู้ที่ตั้งใจว่าจะงดดื่มตลอดช่วงเข้าพรรษาของปีปัจจุบันนี้ไม่ได้แตกต่างกันมากนักระหว่างหมู่บ้านปฏิบัติการและหมู่บ้านเปรียบเทียบ (ร้อยละ 27.2 และร้อยละ 25.9) เหตุผลสำคัญที่ทำให้นักดื่มตั้งใจจะงดดื่มในช่วงเข้าพรรษาปีนี้เป็น เพื่อสุขภาพที่ดีของตนเอง รองลงมาคือ ปกติดื่มน้อย ไม่ค่อยได้ดื่มอยู่แล้ว เพื่อครอบครัว ตั้งใจทำบุญ และถือเป็นช่วงฟื้นฟูสุขภาพ ซึ่งแสดงว่าเหตุผลหลักที่นักดื่มคิดถึงในการงดเหล้าในช่วงเข้าพรรษานี้เป็นเหตุผลทางด้านสุขภาพของตนเองและเพื่อครอบครัว แต่มีเพียงส่วนน้อยที่ให้เหตุผลว่าเนื่องจากการรณรงค์ในโทรทัศน์หรือในหมู่บ้าน

นักดื่มในหมู่บ้านปฏิบัติการประมาณร้อยละ 90 รายงานว่า มีการจัดกิจกรรมรณรงค์งดเหล้าเข้าพรรษา ในหมู่บ้านของตน ในช่วงเดือนกรกฎาคมปีนี้ซึ่งเป็นช่วงเดือนก่อนเข้าพรรษา โดยนักดื่มร้อยละ 52.6 ตั้งใจจะเข้าร่วมกิจกรรม และร้อยละ 2.8 เป็นคณะทำงานจัดกิจกรรม ในขณะที่นักดื่มในหมู่บ้านเปรียบเทียบกับเพียงร้อยละ 1.4 ตอบว่ามีกิจกรรมดังกล่าวในหมู่บ้านของตน

2. ผลการศึกษาหลังเข้าพรรษา

การเก็บข้อมูลในช่วงหลังออกพรรษาแล้ว ดำเนินการในช่วงระหว่างวันที่ 30 ตุลาคม 2561 ถึงวันที่ 13 ธันวาคม 2561 ซึ่งเป็นระยะเวลาประมาณ 44 วันหลังวันออกพรรษา โดยการสัมภาษณ์ผู้แทนครัวเรือนในหมู่บ้านตัวอย่างทุกครัวเรือนๆ ละหนึ่งคน ได้จำนวนตัวอย่างครัวเรือนที่ตอบแบบสอบถามรวม 1,778 ครัวเรือน ซึ่งในจำนวนนี้เป็นครัวเรือนเดิมที่เคยตอบแบบสอบถามครั้งแรกในช่วงก่อนเข้าพรรษาด้วยจำนวน 1,599 ครัวเรือน แบ่งเป็น 839 ครัวเรือนในหมู่บ้านปฏิบัติการ และ 760 ครัวเรือนในหมู่บ้านเปรียบเทียบ และสัมภาษณ์ผู้ดื่มสุราทุกคนในครัวเรือนนั้น โดยมีผู้ดื่มสุรารวม 297 คน (ร้อยละ 72 ของจำนวนนักดื่มที่ตอบแบบสอบถามในช่วงก่อนเข้าพรรษา) ในหมู่บ้านปฏิบัติการ และ 286 คน (ร้อยละ 76 ของจำนวนนักดื่มที่ตอบแบบสอบถามในช่วงก่อนเข้าพรรษา) ในหมู่บ้านเปรียบเทียบที่ตอบแบบสอบถาม

2.1 ความคิดเห็นและการเข้าร่วมกิจกรรมงดเหล้าเข้าพรรษาของนักดื่มสุรา

เมื่อสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้และความคิดเห็นต่อการรณรงค์ “งดเหล้าเข้าพรรษา” นักดื่มส่วนใหญ่ (ร้อยละ 87.3 ในหมู่บ้านปฏิบัติการ และร้อยละ 72.1 ในหมู่บ้านเปรียบเทียบ) เห็นด้วยกับการมีโครงการงดเหล้าเข้าพรรษาในหมู่บ้าน โดยนักดื่มในหมู่บ้านปฏิบัติการ ร้อยละ 88 ทราบว่ามีการจัดกิจกรรมรณรงค์งดเหล้าเข้าพรรษาในหมู่บ้าน ในขณะที่นักดื่มในหมู่บ้านเปรียบเทียบบร้อยละ 89 ตอบว่าไม่มีการจัดกิจกรรมดังกล่าว อย่างไรก็ตาม เมื่อถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหรือลงพันธะสัญญางดเหล้าเข้าพรรษา นักดื่มในหมู่บ้านปฏิบัติการเพียงร้อยละ 12.7 เท่านั้นที่ทราบว่ากิจกรรมดังกล่าวและได้ร่วมลงนามฯ ในช่วงเข้าพรรษาที่ผ่านมา ส่วนนักดื่มในหมู่บ้านเปรียบเทียบมีเพียงร้อยละ 4.8 ทราบและร่วมลงนามฯ

2.2 พฤติกรรมการดื่มสุราในช่วงเข้าพรรษา

พฤติกรรมการดื่มสุราในช่วงเข้าพรรษาปี 2561 นี้ จะเห็นว่าหมู่บ้านปฏิบัติการมีสัดส่วนของนักดื่มที่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการดื่ม โดยการไม่ดื่มสุราเลยตลอดช่วงเข้าพรรษา ลดปริมาณการดื่มลงจากปกติที่เคยดื่มในช่วงก่อนเข้าพรรษา หรืองดหรือลดการดื่มเป็นบางช่วง มากกว่าหมู่บ้านเปรียบเทียบเล็กน้อย (ร้อยละ 59.7 กับร้อยละ 55.8) แต่สัดส่วนของนักดื่มที่งดดื่มได้ตลอดพรรษาถึงแม้จะมีจำนวนไม่มาก แต่ก็สูงกว่าในหมู่บ้านเปรียบเทียบอย่างชัดเจน (ร้อยละ 10.7 กับร้อยละ 4.4) ซึ่งอาจจะแสดงถึงผลสำเร็จของการรณรงค์งดเหล้าเข้าพรรษาระดับหมู่บ้านได้บางส่วน

สำหรับสถานที่ซื้อสุราในช่วงเข้าพรรษาที่พบมากที่สุดก็ยังคงเป็นร้านของชำในหมู่บ้าน แต่นักดื่มในหมู่บ้านปฏิบัติการเสียค่าใช้จ่ายในการดื่มสุราต่อครั้งต่ำกว่าที่เคยใช้ในช่วงก่อนเข้าพรรษา (144.5 บาทกับ 167.6 บาท) ในขณะที่นักดื่มในหมู่บ้านเปรียบเทียบเสียค่าใช้จ่ายในการดื่มสุราในช่วงเข้าพรรษามากกว่าในช่วงก่อนเข้าพรรษาอย่างชัดเจน (233.3 บาท กับ 144.7 บาท)

2.3 สาเหตุที่ทำให้ลด/ งด ต้มสุราในช่วงเข้าพรรษา

สาเหตุที่ทำให้หมักต้มไม่งวดหรือลดการต้มลงที่ตอบมากที่สุดคือ เพราะไม่ได้ตั้งใจจะงดต้มอยู่แล้ว รองลงมาคือ เพราะเปรี้ยวปาก ออยากต้ม และเพราะว่ามีงานเลี้ยง ส่วนสาเหตุที่ทำให้หมักต้มงวดหรือลดการต้มลงในช่วงเข้าพรรษานี้ที่พบมากที่สุดคือ เพื่อสุขภาพที่ดีของตนเอง ส่วนสาเหตุอื่นที่พบรองลงมา คือ เพื่อครอบครัว ซึ่งเป็นคำตอบที่คล้ายคลึงกับปีที่แล้ว (พ.ศ. 2560) อย่างไรก็ตาม สัดส่วนของหมักต้มในหมู่บ้านปฏิบัติการที่ตอบว่า งดหรือลดต้มเพราะในหมู่บ้านมีการจัดกิจกรรมงดเหล้า มีถึงร้อยละ 29.5 ซึ่งเป็นสัดส่วนที่สูงกว่าตอนช่วงก่อนเข้าพรรษาอย่างชัดเจน (หมักต้มในหมู่บ้านปฏิบัติการร้อยละ 4.3 ในช่วงก่อนเข้าพรรษา ตอบว่าตั้งใจจะงดหรือลดการต้มลงในช่วงเข้าพรรษาปี 2561 เพราะเห็นการรณรงค์ในหมู่บ้าน)

2.4 เปรียบเทียบพฤติกรรมการต้มสุราในช่วงก่อนเข้าพรรษากับช่วงเข้าพรรษาระหว่างหมู่บ้านปฏิบัติการและหมู่บ้านเปรียบเทียบ

ประชาชนในหมู่บ้านปฏิบัติการหยุด งด ลดการต้มในช่วงเข้าพรรษา 74.39% ในขณะที่ประชาชนในหมู่บ้านเปรียบเทียบหยุด งด ลดการต้มได้ 67.86% อย่างไรก็ตามไม่มีหลักฐานยืนยันว่าการใส่ intervention มีผลทำให้คนงดกินเหล้าหรือต้มน้อยลง มากกว่าการที่ไม่ให้ intervention คือบอกไม่ได้ว่ากิจกรรมงดเหล้าเข้าพรรษาในหมู่บ้านปฏิบัติการจะทำให้คนงดต้มสุราหรือไม่ ซึ่งจากการวิเคราะห์ข้อมูลไม่มีหลักฐานว่ากิจกรรมงดเหล้าเข้าพรรษาทำให้คนงดและลดต้มสุรา มีความแตกต่างกัน ระหว่างหมู่บ้านปฏิบัติการและหมู่บ้านเปรียบเทียบ

2.5 ผลกระทบจากการต้มสุรา

ผลกระทบจากการต้มสุราใน 3 เดือน ก่อนเข้าพรรษาและช่วงเข้าพรรษา พบว่า หมักต้มในหมู่บ้านปฏิบัติการและหมู่บ้านเปรียบเทียบ เคยมีผลกระทบจากการต้มสุรา เช่น เคยทำให้เกิดผลเสียต่อความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับคนรัก เคยทำให้เกิดผลเสียต่อความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัว รวมทั้งลูก เช่น โต้เถียง ทะเลาะวิวาท ละเลยหรือละทิ้งลูก เคยทำให้เกิดผลเสียต่อการทำงาน เช่น ขาดงาน มาทำงานสาย ทำงานไม่เรียบร้อย เกือบออกจากงาน หรือขาดโอกาสที่จะได้งานทำ เคยทำให้เกิดผลเสียต่อการทำงานบ้านและกิจวัตรประจำวัน เคยทำให้เกิดปัญหาทางการเงิน และเคยมีปัญหาทางสุขภาพร่างกายที่เกี่ยวข้องกับการต้มสุรา ซึ่งผลกระทบต่างๆ ดังกล่าวลดลงในช่วงเข้าพรรษาทั้งในหมักต้มหมู่บ้านปฏิบัติการและหมู่บ้านเปรียบเทียบ

ปัจจัยความสำเร็จของการดำเนินกิจกรรมงดเหล้าเข้าพรรษา

จากการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพในพื้นที่ปฏิบัติการ พบว่า ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานงดเหล้าเข้าพรรษา ได้แก่

- ผู้นำหมู่บ้านที่มีแนวคิดในการพัฒนาและเสริมสร้างคุณภาพชีวิตสุขภาวะของประชาชนในพื้นที่ เป็นคนต้นแบบและเป็นผู้นำทางความคิดที่ใช้ตัวเองเป็นตัวอย่างที่ดีในการชักชวนลูกบ้าน งด งด ต้มเหล้า
- ผู้นำและแกนนำ มีความคิด ความเข้าใจในกระบวนการพัฒนาหมู่บ้านชุมชน
- พื้นที่ใดมีผู้นำเป็นผู้หญิงมักมีความได้เปรียบสูง เช่น น่าน ศรีสะเกษ เนื่องจากบุคลิกที่เข้มแข็งแต่อ่อนโยน เข้าใจ และเข้าถึงปัญหา และมีความมุ่งมั่นที่จะทำให้คนในชุมชนลดการต้มลง
- การร่วมกันทุกภาคส่วนในพื้นที่ที่จะช่วยกันเป็นแบบอย่างที่ดี งดเหล้าเข้าพรรษา และสนับสนุน ให้ความร่วมมือในกิจกรรมของหมู่บ้าน
- ภาครัฐเอื้ออำนวย ได้แก่ สสส. สคส. ประชาคมงดเหล้าจังหวัด ผู้นำท้องถิ่น ให้ความร่วมมือและหนุนเสริมกิจกรรมในชุมชน

- วัดเป็นศูนย์กลางในการทำกิจกรรม พระสงฆ์เข้าใจการทำงานและเป็นศูนย์กลางจิตใจของคนในชุมชน
- มีวัฒนธรรมอันเป็นหนึ่งเดียว ช่วยลดความไม่เข้าใจและลดความขัดแย้งในชุมชน รับฟังและเคารพซึ่งกันและกัน
- ชาวบ้านมีความเข้าใจในประเด็นปัญหาตรงกันมากขึ้น สื่อสารทิศทางเดียวกัน มีจิตใจอ่อนโยน เอื้อเฟื้อเกื้อกูลต่อกันและกัน
- สร้างความเข้มแข็งของครอบครัว เด็กและเยาวชนเป็นกลไกเชื่อมร้อยความสัมพันธ์ที่นำไปสู่การสร้างกระบวนการ ลด งด เหล้าให้กับกลุ่มชาวบ้านที่เป็นพ่อ แม่ และเครือญาติ

ข้อเสนอแนะจากคนทำงาน “งดเหล้าเข้าพรรษา”

- ต้องศึกษาสถานการณ์และบริบทพื้นที่ให้ถ่องแท้ เพื่อหาแนวร่วมในการทำงาน
- ควรมีข้อมูลคนดื่ม ข้อมูลปัญหาสุขภาพ หรือข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องจะช่วยให้คนในชุมชนมองเห็นภาพร่วม และเกิดความเป็นเจ้าของปัญหาและร่วมแก้ปัญหาด้วยกัน
- ผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา ควรปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่าง ความเชื่อความศรัทธาต่อผู้นำทำให้ชาวบ้านพร้อมปรับเปลี่ยนตัวเอง
- ศึกษาหลักธรรมคำสอนของศาสนา อย่างน้อยให้ปฏิบัติตามศีลห้าอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะในช่วงเข้าพรรษา
- วิทยากรคนหัวใจเพชร ควรมีทักษะการสื่อสารและโน้มน้าวชวนคนเลิกเหล้า ควรมีการฝึกฝนอยู่เสมอ และหมั่นชวนคนเลิกเหล้าบ่อยๆ เพื่อสร้างความชำนาญให้กับตัวเอง มีการเสริมพลังแก่ทีมงานเป็นระยะ
- การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ชาวบ้านเป็นสิ่งสำคัญ โดย อสม. และ เจ้าหน้าที่ รพ.สต. ควรหมั่นให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพคนในชุมชนอยู่เสมอ ร่วมกันสร้างสุขในชุมชน ด้วยการลดปัจจัยเสี่ยงเหล้า/บุหรี่ยุคใหม่
- ควรให้ความสำคัญเกิดขึ้นแบบธรรมชาติ ไม่สร้างหรือฝืนความรู้สึกของคน เพราะจะเกิดแรงต้านโดยเฉพาะในพื้นที่ที่ยังมีความเชื่อทางประเพณี วัฒนธรรมดั้งเดิม
- การปรับทัศนคติในคนดื่มต้องใช้เวลาและความอดทน จึงไม่ควรผลักให้คนดื่มเป็นปัญหาของชุมชน แต่ต้องดึงเข้ามาเป็นส่วนร่วมของกิจกรรมในชุมชนให้มากขึ้น
- เชื่อมโยงการทำงานงดเหล้าในชุมชนเข้ากับงานสร้างสุข และงานอื่นๆ เพื่อให้คนดื่มมีกิจกรรมทางเลือกอื่น ๆ นอกจากไปนั่งกินเหล้า
- ควรแสวงหาแนวทางในการทำงานร่วมกัน ในขณะเดียวกัน กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ควรออกแบบประเมินคัดกรองผู้ดื่มสุราให้มีความชัดเจน เพราะเป้าหมายในการทำงานเรื่องรณรงค์งดเหล้าต่อกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ เช่น คนไม่เคยดื่มเหล้ามาก่อน คนดื่มบ้างแต่ไม่มีโรค คนดื่มเหล้าและมีโรค กับ คนที่ติดสุราและเป็นโรคพิษสุราเรื้อรัง ไม่ควรมีวิธีการดูแลที่เหมือนกัน แต่ต้องมีการออกแบบการดูแล ให้ข้อมูล ให้ความรู้ ชวนปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และการบำบัดรักษาที่เหมาะสมกับสภาพอากาศของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย
- จำเป็นต้องมีงบประมาณ ข้อเสนอ สื่อ หรือทรัพยากรต่าง ๆ ของหน่วยงานต้นสังกัดที่เกี่ยวข้องมาสนับสนุน และควรมาอย่างชัดเจน ไม่ใช่งานฝาก หรือให้ทำโดยไม่มีคำสั่งที่ชัดเจน เนื่องจากงานประเภทที่เพียงขอความร่วมมือและไม่ได้ให้งบประมาณดำเนินการมาด้วยนั้น ทาง รพ.สต. จะมีภาระหน้าที่ตามความรับผิดชอบอยู่แล้ว จึงไม่สามารถทำงานฝากได้ เช่น โครงการที่ให้คัดกรองผู้ดื่มสุรา 3 ปี 3 ล้านคน โดยทั้งตัวงานและงบประมาณก็ฝากไว้กับแพมบุหรี่ยุคใหม่ ในขณะนี้ยังไม่สามารถทำได้

สารบัญ

		หน้า
	คำนำ	1
	บทสรุปผู้บริหาร	2
บทที่ 1	บทนำ	9
บทที่ 2	ระเบียบวิธีวิจัย	17
บทที่ 3	ผลการศึกษา	22
บทที่ 4	ปัจจัยความสำเร็จของการดำเนินงานรณรงค์ลดเหล้าเข้าพรรษาระดับพื้นที่ ในพื้นที่ปฏิบัติการ และพื้นที่เปรียบเทียบ	48
บทที่ 5	สรุปผลการศึกษา	52
ภาคผนวก	การดำเนินงานลดเหล้าเข้าพรรษา ปี 2561	
ภาคผนวก 1	หมู่บ้านปฏิบัติการ : หมู่ที่ 7 บ้านป่าเหียง ตำบลสถาน อำเภอบัว จังหวัดน่าน	59
	หมู่บ้านเปรียบเทียบ : หมู่ที่ 11 บ้านเขาน้อย ตำบลคูด้ใส อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน	72
ภาคผนวก 2	หมู่บ้านปฏิบัติการ : หมู่ 6 บ้านเจ็ดธรรมาสัน ต.โนนเมือง อ. สวรรคโลก จ.สุโขทัย	90
	หมู่บ้านเปรียบเทียบ : หมู่ 3 บ้านศรีนคร ต.ศรีนคร อ.ศรีนคร จ.สุโขทัย	98
ภาคผนวก 3	หมู่บ้านปฏิบัติการ : หมู่ 7 บ้านหนองพอก ต. ดงบัง อ.นาคูน จ. มหาสารคาม	101
	หมู่บ้านเปรียบเทียบ : หมู่ 2 บ้านหนองบัว ตำบลกุตุรงค์ อำเภอกุตุรงค์ จังหวัดมหาสารคาม	108
ภาคผนวก 4	หมู่บ้านปฏิบัติการ : หมู่ 7 บ้านโนนสำราญ ตำบลโคกเพชร อ.ขุขันธ์ จ.ศรีสะเกษ	110
	หมู่บ้านเปรียบเทียบ : หมู่ 3 บ้านหนองบัวใหญ่ ตำบลหนองหว้า อ.เบญจลักษ์ จ.ศรีสะเกษ	126
ภาคผนวก 5	หมู่บ้านปฏิบัติการ : หมู่ 3 บ้านท่ามอญ ต.มหาตไทย อ.เมือง จ.อ่างทอง	136
	หมู่บ้านเปรียบเทียบ : หมู่ 1 ต.ม่วงเตี้ย อ.วิเศษชัยชาญ จ.อ่างทอง	143
ภาคผนวก 6	หมู่บ้านปฏิบัติการ : หมู่ 1 บ้านบางคา ต.เมืองใหม่ อ.ราชสาส์น จ.ฉะเชิงเทรา	148
	หมู่บ้านเปรียบเทียบ : หมู่ 13 บ้านเขาผานาง ต.ท่ากระดาน อ.สนามชัยเขต จ.ฉะเชิงเทรา	152
ภาคผนวก 7	หมู่บ้านปฏิบัติการ : หมู่ 16 บ้านเนิน ต.ทุ่งหลวง อ.ปากท่อ จ.ราชบุรี	157
	หมู่บ้านเปรียบเทียบ : หมู่ 10 บ้านห้วย ต.ดอนแร่ อ.เมือง จ.ราชบุรี	160
ภาคผนวก 8	หมู่บ้านปฏิบัติการ : หมู่ 11 บ้านประชาเสรี ต.เขาค่าย อ.สวี จ.ชุมพร	164
	และหมู่บ้านเปรียบเทียบ : หมู่ 3 บ้านคลองเพรา ต.ตะโก อ.ทุ่งตะโก จ.ชุมพร	
ภาคผนวก 9	หมู่บ้านปฏิบัติการ : หมู่ 8 บ้านห้วยนุ้ย ต.นาข้าวเสีย อ.นาโยง จ.ตรัง	179
	หมู่บ้านเปรียบเทียบ : หมู่ 8 บ้านท่าคลอง ต. ปะเหลียน อ.ปะเหลียน จ.ตรัง	186

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 1	ข้อมูลพื้นที่การศึกษา	22
ตารางที่ 2	จำนวนและร้อยละของประชากรทั้งหมดต่อกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสัมภาษณ์	23
ตารางที่ 3	จำนวนครัวเรือนที่ตอบแบบสัมภาษณ์ก่อน-หลังเข้าพรรษา	23
ตารางที่ 4	เปรียบเทียบข้อมูลทั่วไปของประชากรระหว่างพื้นที่ปฏิบัติการกับพื้นที่เปรียบเทียบ	24
ตารางที่ 5	จำนวนและร้อยละของครัวเรือนที่รับรู้ข้อมูลก่อนเข้าพรรษาระหว่างพื้นที่ปฏิบัติการกับพื้นที่เปรียบเทียบ	25
ตารางที่ 6	ร้อยละของครัวเรือนในการมีส่วนร่วมในงานที่จัดขึ้นในหมู่บ้านข้อมูลก่อนและช่วงเข้าพรรษาของพื้นที่ปฏิบัติการกับพื้นที่เปรียบเทียบ	28
ตารางที่ 7	จำนวนและร้อยละของครัวเรือนในการเข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์ฯ ที่จัดขึ้นในหมู่บ้านในช่วงก่อนเข้าพรรษาและเข้าพรรษา	29
ตารางที่ 8	จำนวนและร้อยละของผู้ดื่มสุราในหมู่บ้านปฏิบัติการและหมู่บ้านเปรียบเทียบ ก่อนเข้าพรรษา	30
ตารางที่ 9	ลักษณะของผู้ดื่มสุราในหมู่บ้านปฏิบัติการและหมู่บ้านเปรียบเทียบ ก่อนเข้าพรรษา	31
ตารางที่ 10	พฤติกรรมการดื่มของนักดื่มภายใน 12 เดือนก่อนเข้าพรรษาในหมู่บ้านปฏิบัติการและหมู่บ้านเปรียบเทียบ (ร้อยละ คิดโดยการถ่วงน้ำหนัก)	33
ตารางที่ 11	พฤติกรรมการดื่มของนักดื่มภายใน 3 เดือนก่อนเข้าพรรษาในหมู่บ้านปฏิบัติการและหมู่บ้านเปรียบเทียบ (ร้อยละ คิดโดยการถ่วงน้ำหนัก)	33
ตารางที่ 12	จำนวนและร้อยละการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ใน 3 เดือนที่ผ่านมา ก่อนเข้าพรรษา	34
ตารางที่ 13	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ดื่มสุราในการรับรู้และความคิดเห็นต่อการรณรงค์ “งดเหล้าเข้าพรรษา”	35
ตารางที่ 14	สรุปข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้านปฏิบัติการและหมู่บ้านเปรียบเทียบ และผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการดื่มสุราในช่วงเข้าพรรษาปี 2561	37
ตารางที่ 15	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ดื่มสุราในการรับรู้และความคิดเห็นต่อการรณรงค์ “งดเหล้าเข้าพรรษา”	39
ตารางที่ 16	บุคคลหรือองค์กรที่เป็นผู้นำการรณรงค์งดเหล้าเข้าพรรษาปี 2561 ที่ได้จัดขึ้นในหมู่บ้านปฏิบัติการ ในกลุ่มผู้ดื่มสุรา	40
ตารางที่ 17	การปฏิญาณตนหรือลงพันธสัญญางดเหล้าเข้าพรรษาในกลุ่มตัวอย่างที่ดื่มสุรา (ร้อยละ)	41
ตารางที่ 18	พฤติกรรมการดื่มสุราของนักดื่มในช่วงเข้าพรรษา (ร้อยละคิดโดยการถ่วงน้ำหนัก)	42
ตารางที่ 19	สาเหตุที่ทำให้ ลด/งด ดื่มสุราในช่วงเข้าพรรษา (ร้อยละ)	43
ตารางที่ 20	เปรียบเทียบพฤติกรรมการดื่มสุราในช่วงก่อนเข้าพรรษากับช่วงเข้าพรรษาระหว่างหมู่บ้านปฏิบัติการและหมู่บ้านเปรียบเทียบ	44
ตารางที่ 21	พฤติกรรมการดื่มสุราในช่วงก่อนเข้าพรรษากับช่วงเข้าพรรษาระหว่างหมู่บ้านปฏิบัติการและหมู่บ้านเปรียบเทียบ จำแนกตามจังหวัด (ร้อยละคิดโดยการถ่วงน้ำหนัก)	45
ตารางที่ 22	ความคิดเห็นต่อการดื่มของผู้ที่ดื่มสุราหลังออกพรรษา (ร้อยละ)	46
ตารางที่ 23	ผลกระทบจากการดื่มสุรา ก่อนเข้าพรรษา และช่วงเข้าพรรษา (ร้อยละ)	47

บทที่ 1 บทนำ

โครงการงดเหล้าเข้าพรรษาเริ่มต้นอย่างเป็นทางการ ในปี 2546 เป็นการรณรงค์สาธารณะ ที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อการจัดการกับปัญหาการดื่มสุราในสังคมไทย นับเป็นเป็นนวัตกรรมทางสังคมของการสร้างเสริมสุขภาพที่มีจำนวนองค์กรภาคีเครือข่ายเพิ่มมากขึ้นในแต่ละปี และกลายเป็นกิจกรรมที่อาศัยเทศกาลสำคัญทางพุทธศาสนาอันเป็นศาสนาประจำชาติมาช่วยในการจัดการกับปัญหาการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทย การรณรงค์งดเหล้าเข้าพรรษาได้มีการดำเนินการโดยองค์กรในพื้นที่ อาทิ สำนักงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้า (สคล.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานโครงการงดเหล้าเข้าพรรษามาอย่างต่อเนื่อง

วัตถุประสงค์หลักของการรณรงค์งดเหล้าเข้าพรรษา คือเพื่อให้ผู้ดื่มสุราลดดื่มสุรายน้อยในช่วงสามเดือนของการเข้าพรรษา หรือเลิกดื่มต่อไปได้ตลอดชีวิต บริบททางสังคมที่กลายเป็นต้นทุนทางสังคมของโครงการงดเหล้าเข้าพรรษาก็คือ ความเชื่อทางพุทธศาสนาที่ถือว่า ในช่วงสามเดือนของการเข้าพรรษา (ประมาณกลางเดือนกรกฎาคมถึงต้นเดือนตุลาคมของทุกปี) เป็นช่วงเวลาที่ยุทธศาสนิกชนควรจะปฏิบัติตัวดี ละเว้นจากอบายมุขต่างๆ ถือศีลห้า ซึ่งรวมถึงการละเว้นจากการดื่มสุราและของมึนเมาต่างๆ ด้วย

การรับรู้ของสังคมต่อโครงการงดเหล้าเข้าพรรษาเป็นไปอย่างกว้างขวางจากการที่มีกิจกรรมรณรงค์สาธารณะระดับชาติผ่านสื่อมวลชน หรือเรียกว่าการปฏิบัติการทางอากาศ (Air-war Approach) และกิจกรรมในพื้นที่ต่างๆ หรือปฏิบัติการภาคสนาม (Ground-war Approach) ที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องกันภายใต้ประเด็นหลัก (theme) ของโครงการในแต่ละปี กิจกรรมในระดับชาตินั้นเริ่มตั้งแต่ กำหนดแนวคิดในการรณรงค์ สร้างสื่อภาพยนตร์โฆษณาจัดทำ สติกเกอร์ โปสเตอร์ แบนเนอร์ เสื้อรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ สร้างกระแสงดเหล้าผ่านสื่อต่างๆ เกือบทุกประเภท เพื่อให้เข้าถึงประชาชนในทุกพื้นที่ นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมอื่นๆ เพื่อส่งเสริมให้สามารถงดเหล้าได้ครบพรรษา เช่น จัดให้มีการลงนามปฏิญาณตนงดเหล้าเข้าพรรษาผ่านช่องทางต่างๆ กระตุ้นให้โรงเรียนจัดกิจกรรมให้เยาวชนชวนผู้ปกครองเลิกเหล้า จัดให้มีการเชิดชูคนต้นแบบเลิกเหล้าตลอดชีวิต เพื่อให้เป็นแบบอย่างและเป็นกำลังใจให้ทั้งแก่ผู้ที่จะงดเหล้า และผู้ที่สามารถงดเหล้าได้แล้ว เป็นต้น และยังมีบทบาทกระตุ้นและสนับสนุนให้หน่วยงานในแต่ละพื้นที่ดำเนินกิจกรรมตามแนวทางที่ระดับชาติวางไว้ ในขณะเดียวกัน ยังมีกิจกรรมระดับพื้นที่ เพื่อส่งเสริมให้แต่ละชุมชนจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับบริบทของตน เช่น การมีคำขวัญรณรงค์ของชุมชนเองที่คิดขึ้นโดยเด็กนักเรียนในพื้นที่หรือคนในชุมชน จัดขบวนพาเหรดรณรงค์ในหมู่บ้าน เชิญชวนในห้างดื่มน้ำเป็นรายบุคคล การจัดพิธีลงนามปฏิญาณตนโดยมีพิธีทางสงฆ์ร่วมด้วย การจัดทำป้ายเชิดชูคนในพื้นที่ที่สามารถงดเหล้าได้ การมอบรางวัลให้ผู้ซึ่งดื่มนครพรรษา ร้านค้าในชุมชนงดจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในช่วงเข้าพรรษา การจัดกิจกรรมเสริมอาชีพ หรือกิจกรรมสันทนาการ หรือวงสนทนาเฉพาะขึ้นในช่วงเข้าพรรษาเพื่อให้นักตั้งใจงดดื่มได้มารวมตัวกัน ให้กำลังใจกัน ไขว่คว้าหาให้เป็นประโยชน์ ไม่ไปดื่มสุรา เป็นต้น ซึ่งปัจจุบันมีทั้งพื้นที่ที่มีการจัดกิจกรรมของตนเองและพื้นที่ที่ไม่ได้มีกิจกรรมเฉพาะแต่ได้ดำเนินกิจกรรมรณรงค์ไปตามนโยบายระดับชาติ เช่น ดัดป้ายประชาสัมพันธ์ที่ทางส่วนกลางส่งมาให้ตามสถานที่เหมาะสม เป็นต้น (วัชรพงศ์ รติสุขพิมล, 2557)

กระบวนการติดตามและประเมินผลโครงการงดเหล้าเข้าพรรษา ได้มีการดำเนินการมาหลากหลายรูปแบบ โดยศูนย์วิจัยปัญหาสุรา (ศวส.) ซึ่งเป็นองค์กรภายใต้การสนับสนุนทุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ได้เข้ามาทำหน้าที่ในการติดตามประเมินผลการรณรงค์งดเหล้าเข้าพรรษา อย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี 2552 ด้วยระเบียบวิธีและชุดคำถามที่มีโครงสร้าง เป็นแบบแผนเดียวกันในทุกปีทำให้สามารถเปรียบเทียบระหว่างปีได้ โดย ศวส. มอบหมายให้ศูนย์วิจัยเพื่อการพัฒนาสังคมและธุรกิจ ทำการสำรวจในประชาชนอายุ 15 ปีขึ้นไปใน

จังหวัดต่างๆ ทั่วประเทศ ผลการศึกษาในแต่ละปีพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 80 รับรู้สื่อประชาสัมพันธ์ เรื่องงดเหล้าเข้าพรรษา และยังพบว่าสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างที่งดดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตลอดเทศกาลเข้าพรรษา เปลี่ยนแปลงขึ้นลงในแต่ละปี โดยในปีล่าสุด คือ พ.ศ. 2560 สัดส่วนของผู้ที่งดดื่มได้ตลอดพรรษาได้เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 31.8 และ 31.9 ในปี พ.ศ. 2558 และ พ.ศ. 2559 มาเป็นร้อยละ 37.9 ในปี 2560 (ศูนย์วิจัยเพื่อการพัฒนาสังคมและธุรกิจ, 2560) ซึ่งจัดว่าเป็นความสำเร็จในระดับหนึ่ง

สำหรับการประเมินผลโครงการรณรงค์งดเหล้าในระดับพื้นที่นั้น ทางศูนย์วิจัยปัญหาสุราได้ทำการประเมินผลครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2557 ใน 4 พื้นที่ใน 4 ภูมิภาคที่ได้รับทุนสนับสนุนในการจัดกิจกรรมจากสำนักงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้า โดยเปรียบเทียบพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในช่วงเข้าพรรษาของกลุ่มตัวอย่างที่มีประวัติการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในรอบ 3 เดือนที่ผ่านมาระหว่างพื้นที่ที่มีการจัดโครงการรณรงค์งดเหล้าเข้าพรรษาเฉพาะกับพื้นที่ที่ไม่มีโครงการเฉพาะ พบว่า โครงการรณรงค์งดเหล้าเข้าพรรษาในระดับพื้นที่ที่ผลสัมฤทธิ์สูง โดยผู้ที่เข้าร่วมโครงการ (หมายถึงผู้ที่ลงนามปฏิญาณตนงดเหล้าเข้าพรรษา) และอยู่ในพื้นที่ที่มีโครงการมีผลสัมฤทธิ์ที่ดีที่สุด และผู้ที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการและอยู่ในพื้นที่ที่ไม่มีโครงการมีผลสัมฤทธิ์ต่ำที่สุด (นพพล วิทย์วรพงศ์, 2558)

และในปี พ.ศ. 2558 ได้มีการประเมินผลระดับพื้นที่อีกครั้งใน 4 พื้นที่ใน 4 ภูมิภาค ได้แก่ จังหวัดน่าน อุบลราชธานี ลพบุรี และนครศรีธรรมราช โดยทำการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างพื้นที่ที่มีการดำเนินโครงการเฉพาะ 4 หมู่บ้านใน 4 จังหวัดที่กล่าวมาข้างต้น และพื้นที่ที่ไม่มีโครงการอีก 4 หมู่บ้านในจังหวัดเดียวกันกับพื้นที่ที่มีโครงการ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในหมู่บ้านปฏิบัติการและตัดสินใจลงนามงดเหล้าเข้าพรรษาเกิดประสิทธิผลมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านเปรียบเทียบและไม่ได้ลงนามงดเหล้าเข้าพรรษา รองลงมาคือกลุ่มที่ลงนามในหมู่บ้านเปรียบเทียบ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ลงนามทั้งหมู่บ้านปฏิบัติการและเปรียบเทียบให้ประสิทธิผลต่ำสุด จากการศึกษาสรุปได้ว่าโครงการรณรงค์งดเหล้าเข้าพรรษาในระดับพื้นที่กับการลงนามมีส่วนสนับสนุนซึ่งกันและกัน โดยโครงการเกิดประสิทธิผลที่ดีกับกลุ่มลงนามปฏิญาณตนงดเหล้าเข้าพรรษา (วรางคณา จิรรัตนโสภา, 2559)

ณ ปัจจุบัน การรณรงค์งดเหล้าเข้าพรรษายังคงมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ทั้งในระดับชาติและระดับพื้นที่ สำหรับโครงการในระดับพื้นที่ในปีนี้ ประกอบด้วย การรณรงค์ปรับพฤติกรรมและค่านิยมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ภายใต้ชุมชน ตำบล อำเภอคนสู้เหล้าและโอกาสงดเหล้าเข้าพรรษา โดยมีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการไม่ดื่ม ไม่เลี้ยง ไม่ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ ชุมชนคนสู้เหล้ามีกลไกป้องกันและจัดการปัญหาการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีระบบช่วย ชม เชียร์ ให้คนงดดื่มตลอดชีวิต มีกองทุนช่วยเหลือคนเลิกเหล้า และครอบครัว มีพื้นที่ที่ดำเนินโครงการทั้งสิ้น 151 อำเภอ 151 หมู่บ้าน ซึ่งดำเนินงานโดยสำนักงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้า โครงการพัฒนาความรู้จากการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่ระดับอำเภอโดยการดำเนินงานของกรมสุขภาพจิต และโครงการเสริมพลังการลด ละ เลิก บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ด้วยหลักการแพทย์วิถีธรรม ดำเนินงานโดยมูลนิธิแพทย์วิถีธรรมแห่งประเทศไทย

ดังนั้นเพื่อศึกษาถึงความสำเร็จของการดำเนินโครงการในระดับพื้นที่ การประเมินผลของโครงการจึงยังเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้เกิดข้อมูลเชิงประจักษ์ที่จะนำไปสู่การการวางแผนพิจารณา ขยายผล ต่อไป จึงได้ดำเนินการประเมินโครงการงดเหล้าเข้าพรรษาในระดับพื้นที่ ภายใต้การสนับสนุนของศูนย์วิจัยปัญหาสุรา (ศวส.) เพื่อศึกษาผลลัพธ์ ผลผลิต และกระบวนการที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานรณรงค์งดเหล้าเข้าพรรษาของภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยหวังผลให้ได้ข้อมูลป้อนกลับให้ผู้ดำเนินโครงการรณรงค์ เพื่อพัฒนาแผนการรณรงค์ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้นในปีต่อไป ในแต่ละพื้นที่ และเพื่อขยายผลการดำเนินงานต่อไปในพื้นที่อื่นๆ

6. วัตถุประสงค์ (Objectives)

โครงการนี้มีวัตถุประสงค์ทั่วไปเพื่อศึกษากระบวนการ ผลิต และผลลัพธ์ของการดำเนินงานรณรงค์ลดเหล้าเข้าพรรษาระดับพื้นที่ ของสำนักงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้า และกรมสุขภาพจิต โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะ ดังนี้

1. เพื่อเปรียบเทียบผลของการดำเนินงานรณรงค์ฯ ระดับพื้นที่ต่อพฤติกรรมการดื่มสุรา และผลกระทบจากการดื่มของผู้ดื่มสุราในพื้นที่ที่มีการดำเนินงาน (พื้นที่ปฏิบัติการ) กับพื้นที่ที่ไม่มีการดำเนินงาน (พื้นที่เปรียบเทียบ)
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมงดเหล้าเข้าพรรษาในพื้นที่ และความคิดเห็น ของประชากรในพื้นที่ปฏิบัติการ และพื้นที่เปรียบเทียบ
3. เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินงานรณรงค์ลดเหล้าเข้าพรรษาระดับพื้นที่ในพื้นที่ปฏิบัติการและพื้นที่เปรียบเทียบ

7. การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง (Literature review)

โครงการรณรงค์ลดเหล้าเข้าพรรษา

โครงการงดเหล้าเข้าพรรษา เป็นโครงการรณรงค์ที่ดำเนินงานครั้งแรกในปี 2546 โดยสำนักงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้า (สคล.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) กระทรวงสาธารณสุขและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง มีวัตถุประสงค์เพื่อ แก้ไขปัญหาการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เป็นโครงการรณรงค์สาธารณะที่มีการรับรู้ และจดจำสูง ซึ่งปัจจัยสำคัญที่เป็นแรงส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของโครงการรณรงค์ลดเหล้าเข้าพรรษา ได้แก่ ความเชื่อเรื่องพุทธศาสนาและศีลธรรม ตามด้วยเหตุผลอื่นๆ ในการรณรงค์ เช่น เหตุผลด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคมและครอบครัว เป็นต้น โดยในแต่ละปีจะมีแนวคิดที่แตกต่างกันออกไป (วัชรพงษ์ รัตติสุขพิมลและคณะ, 2557)

การรณรงค์ให้งดเหล้าในช่วงเข้าพรรษานั้นเนื่องจากคนไทยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ และในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา ถือเป็นโอกาสดีที่ประชาชนจะได้เริ่มทำสิ่งดีๆ สิ่งใหม่ๆ ลด ละ เลิก สิ่งไม่ดีหรืออบายมุขต่างๆ ดังนั้นช่วงเทศกาลเข้าพรรษาจึงเป็นโอกาสดีที่จะได้ชักชวนผู้ที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำให้ลด ละ เลิกการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้หันมาทำความดี ประพฤติตนตามหลักศาสนา ซึ่งเป็นอีกหนทางที่จะช่วยสนับสนุนโครงการงดเหล้าเข้าพรรษา ซึ่งการบริโภคเครื่องดื่มมีเมานั้นเป็นการละเมิดศีลข้อที่ 5 ในศีล 5 เป็นอบายมุขข้อที่ 2 ในอบายมุข 4 เป็นอบายมุขข้อที่ 1 ในอบายมุข 6 ดังนั้นการละเว้นการบริโภคเครื่องดื่มมีเมาน์มา จึงเป็นมงคลชีวิตข้อที่ 20 ในมงคลชีวิต 38 ประการ

การรณรงค์ของโครงการงดเหล้าเข้าพรรษาดำเนินการผ่าน 2 กิจกรรมคือ

1) การปฏิบัติการทางอากาศ (Air-War Approach) เป็นการรณรงค์ด้วยการใช้สื่อกระแสหลัก เช่น โฆษณาทางวิทยุหรือโทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ ป้ายกลางแจ้ง และการอาศัยข่าวที่เกี่ยวกับโครงการรณรงค์ทั้งจากภาคส่วนต่างๆ โดยกิจกรรมนี้จะเกิดขึ้นทั้งในช่วงก่อนและระหว่างเข้าพรรษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ครอบคลุมประชาชนให้เข้าถึงโครงการรณรงค์ได้มากที่สุด

ประเด็นที่ใช้ในการรณรงค์โครงการงดเหล้าเข้าพรรษาปี 2546-2560

- ประเด็นหลัก (theme) ของการรณรงค์ ปี 2546-2548 เป็นการรณรงค์ให้นักดื่มเลิกเหล้าเพื่อแม่ มีข้อความรณรงค์และสปอตโฆษณา : น้ำตาแม่ (ปี 2546), เข้าพรรษานี้ขอให้แม่พักบ้าง (ปี 2547), โชคยังดีแค่บาดเจ็บ (2548)
- ประเด็นหลัก (theme) ของการรณรงค์ปี 2549-2551 รณรงค์โดยใช้ประเด็นเศรษฐกิจและโรกาสาเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ครบ 80 พรรษา ได้แก่ เลิกเหล้า เลิกจน (ปี 2549), ค่าเหล้า 2 แสนล้าน/ เลิกเหล้า เลิกจน ทำความดีถวายในหลวง (ปี 2550), กินเหล้า เข้าพรรษา แยก/ งดเหล้าเข้าพรรษา ทำความดีถวายในหลวง (ปี 2551)

- ประเด็นหลัก (theme) ของการรณรงค์ปี 2552-2554 เป็นการรณรงค์โดยให้ครอบครัวและเพื่อนของนักดื่มช่วยกันเลิกเหล้า ได้แก่ ลูกชวนพ่อแม่เลิกเหล้า (ปี 2552), ชวนครอบครัวเลิกเหล้า (ปี 2553), เหล้าทำลายมิตรภาพเข้าพรรษานี้เลิกเลย (ปี 2554)

- ประเด็นหลัก (theme) ของการรณรงค์ปี 2555-2556 รณรงค์ด้วยประเด็นทางศาสนาในโอกาสครบรอบ 2600 ปี การตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า ได้แก่ เลิกเหล้า ละบาป รับประทาน (ปี 2555), ลั่นระฆังงดเหล้า เริ่มต้นชีวิตใหม่ เพื่อตนเองและครอบครัว/ สัญญางดเหล้าเข้าพรรษา (ปี 2556)

- ประเด็นหลัก (theme) ของการรณรงค์ปี 2557-2558 เป็นการให้กำลังใจนักดื่มในการงดเหล้าให้ครบพรรษา ได้แก่ ชวน ช่วย ให้กำลังใจ คนไทยงดเหล้าครบพรรษา (ปี 2557), งดเหล้าครบพรรษา (ปี 2558)

- ประเด็นหลัก (theme) ของการรณรงค์ปี 2559-2560 เป็นการรณรงค์ที่แสดงให้เห็นถึงผลกระทบของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มีต่อสุขภาพ ได้แก่ พักตับ และรับอรุณ (ปี 2559), พักตับ พักยก (ปี 2560)

2) การปฏิบัติการภาคสนาม (Ground-War Approach) ซึ่งดำเนินการโดยภาคีเครือข่ายของสำนักงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้าและภาคส่วนอื่นๆ เป็นการปฏิบัติการในระดับชุมชนที่ดึงเอาความแข็งแกร่งของแต่ละพื้นที่มาเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรม กิจกรรรมส่วนใหญ่เป็นการรณรงค์ในพื้นที่

โดยในปี 2561 นี้ สสส. ร่วมกับภาคีเครือข่ายได้เตรียมการดำเนินกิจกรรมโครงการงดเหล้าเข้าพรรษามาตั้งแต่ต้นปี โดยกิจกรรมที่ได้วางแผนในการดำเนินงาน ประกอบด้วย

- สำนักงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้า : เตรียมการดำเนินกิจกรรมรณรงค์ก่อนพรรษา จนครบพรรษา วันบวชใจ วันเซ็ดชุมชนหัวใจหิน กิจกรรมชุมชนตลอดพรรษา 3 เดือน ชุมชนรูปธรรมต้นแบบและการวัดผลลัพธ์ แผนการดำเนินงานของคนหัวใจหิน หัวใจเหล็ก หัวใจเพชร และชมรมคนหัวใจเพชร ระบบข้อมูล การสมัคร การนับจำนวนคนหัวใจหิน หัวใจเพชร เป็นต้น

- กรมสุขภาพจิต : เตรียมการประสานการดำเนินงานร่วมกับกระทรวงมหาดไทย เพื่อเชื่อมกลไกคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ (พชอ.) การพัฒนาศักยภาพวิทยากรกระบวนการ (Facilitators) และแกนนำพื้นที่ การสนับสนุนการเลิกสุราโดยกระบวนการสติบำบัดสำหรับผู้เสพและผู้ติด การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และถอดบทเรียนการดำเนินงาน

- นักวิชาการอิสระ : ได้เตรียมการดำเนินงานโครงการบูรณาการการป้องกันนักดื่มหน้าใหม่เข้าสู่ระบบ สพฐ. ซึ่งได้ประสานการดำเนินงานร่วมกันกับกระทรวงศึกษาธิการ

- มูลนิธิแพथ์วิถีธรรม : เตรียมการอบรมพัฒนาศักยภาพคนทำงานด้วยหลักแพथ์วิถีธรรม โดยจะดำเนินงานก่อนเข้าพรรษา และการอบรมสนับสนุนประชาชนทั่วไปเพื่อลด ละ เลิกเหล้า ด้วยหลักแพथ์วิถีธรรม ดำเนินงานช่วงต้นพรรษา

- สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย : เตรียมแผนการวิจัยและประเมินการส่งเสริมสุขภาวะบวชใจในเทศกาลเข้าพรรษาของเครือข่ายหมู่บ้านศีล 5 แผนการจัดกิจกรรมการส่งเสริมกิจกรรมสุขภาวะบวชใจในเทศกาลเข้าพรรษาของเครือข่ายหมู่บ้านศีล 5 แนวทางด้านพุทธศาสนาที่จะทำให้คนเลิกเหล้าตลอดชีวิต

- สำนักงานคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ : เตรียมแผนการผลักดันนโยบายเรื่องงดเหล้าเข้าพรรษา

- ฝ่ายสื่อสารการตลาดเพื่อสังคม สสส. : เตรียมแผนการจัดฝึกอบรมเพื่อผลิตคลิปวีดีโอสำหรับสื่อสารเผยแพร่

- ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา : เตรียมการประเมินผลภาพรวม และการประเมินผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานต้นแบบต่างๆ

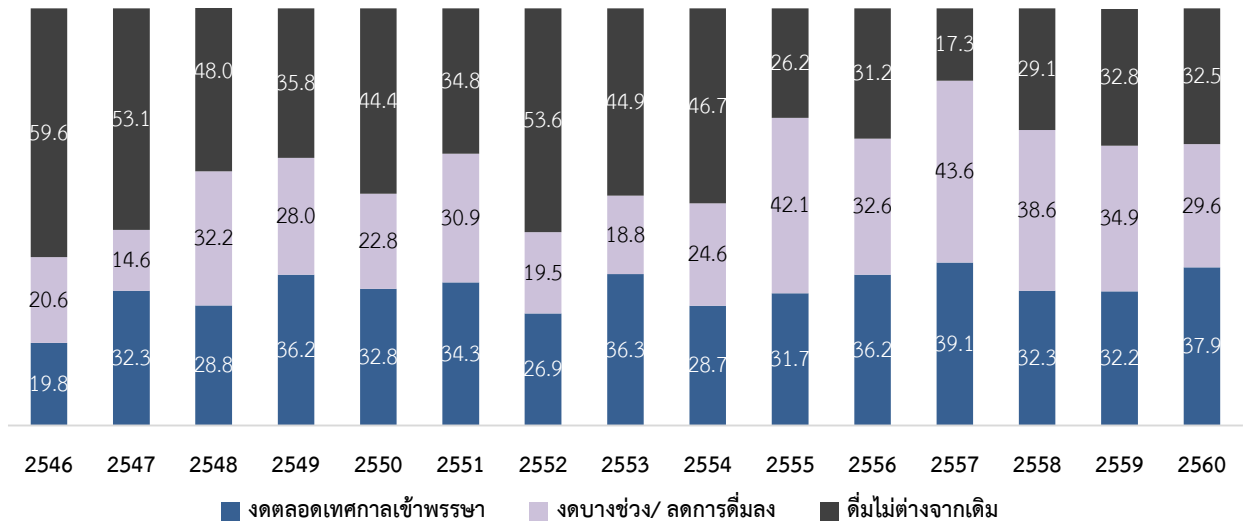
ผลการศึกษาที่ผ่านมาเกี่ยวกับการประเมินงดเหล้าเข้าพรรษา

ศูนย์วิจัยปัญหาสุราได้มีการจัดทำประเมินโครงการรณรงค์งดเหล้าเข้าพรรษาออกเป็น 2 ระดับ

- ประเมินผลของโครงการรณรงค์งดเหล้าเข้าพรรษาในภาพรวมระดับประเทศ เป็นการประเมินภาพรวมของกิจกรรมโครงการรณรงค์งดเหล้าเข้าพรรษาโดยไม่ได้แยกว่าเป็นผลจากกิจกรรมในระดับชาติหรือผลของกิจกรรมในระดับพื้นที่ การประเมินโครงการรณรงค์งดเหล้าเข้าพรรษามีการจัดทำอย่างต่อเนื่องโดยใช้ข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็นเรื่อง โครงการงดเหล้าเข้าพรรษา ที่จัดทำโดยศูนย์เครือข่ายวิชาการเพื่อสังเกตการณ์และวิจัยความสุขชุมชน (ศูนย์วิจัยความสุขชุมชน) มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ และศูนย์วิจัยเพื่อการพัฒนาสังคมและธุรกิจ (SAB) ที่ได้รับการสนับสนุนจากศูนย์วิจัยปัญหาสุราเป็นเวลามากกว่า 10 ปี ตั้งแต่ปี 2548-2560 โครงการดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจพฤติกรรมกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประชาชนในช่วงเข้าพรรษา การรับรู้สื่อประชาสัมพันธ์โครงการรณรงค์งดเหล้าเข้าพรรษาควตระหนักหรือสำนึก ในการลด ละ เลิกการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หลังจากการรับรู้สื่อหรือการประชาสัมพันธ์เรื่อง งดเหล้าเข้าพรรษา กลุ่มเป้าหมายคือประชาชนที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป โดยมีประเด็นในการศึกษา ดังนี้ 1) การรับรู้สื่อหรือการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการรณรงค์งดเหล้าเข้าพรรษา 2) ความตระหนักหรือสำนึกในการลด ละ เลิก การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หลังจากการรับรู้สื่อหรือการประชาสัมพันธ์เรื่อง งดเหล้าเข้าพรรษา โดยประเด็นดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงผลของโครงการรณรงค์งดเหล้าเข้าพรรษาที่มีต่อการรับรู้ของประชาชนในระดับที่แตกต่างกัน ตั้งแต่การรับรู้ของประชาชนในฐานะผู้รับสื่อ และการตระหนักรู้และมีสำนึกของประชาชนในฐานะผู้รับสื่อและนำสารจากสื่อไปเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมของตน 3) ระดับการลดการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ระหว่างช่วงเทศกาลเข้าพรรษา 4) ค่าใช้จ่ายจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ประหยัดได้ในช่วงเข้าพรรษา

วัชรพงษ์ รติสุขพิมลและคณะ (2557) ได้สรุปผลการศึกษาทางเศรษฐมิติจากการประเมินผลของโครงการรณรงค์งดเหล้าเข้าพรรษาโดยใช้ข้อมูล 10 ปี พบว่า 1) การรับรู้สื่อประชาสัมพันธ์งดเหล้าเข้าพรรษา และความตระหนักหรือสำนึกในการลด ละ เลิกการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในช่วงเข้าพรรษาและโอกาสที่จะประหยัดค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการงดหรือลดการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ 2) ถ้ากลุ่มตัวอย่างได้เกิดความตระหนักหรือสำนึกในการลด ละ เลิกการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หลังจากการรับรู้สื่อหรือการประชาสัมพันธ์เรื่อง งดเหล้าเข้าพรรษา จะมีโอกาสที่จะประหยัดค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการงดหรือลดการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้ตระหนักหรือสำนึก 2.1 เท่า 3) ถ้ากลุ่มตัวอย่างเคยเห็นหรือรับรู้สื่อประชาสัมพันธ์งดเหล้าเข้าพรรษาจะทำให้ความน่าจะเป็นในการงดบ้างหรืองดตลอดเข้าพรรษาเมื่อเปรียบเทียบกับไม่งดหรือไม่ลดเลยสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยเห็นหรือรับรู้สื่อประชาสัมพันธ์ 1.1 เท่า 4) ถ้ากลุ่มตัวอย่างเคยเห็นหรือรับรู้สื่อประชาสัมพันธ์งดเหล้าเข้าพรรษาจะทำให้ความน่าจะเป็นในการงดตลอดเข้าพรรษาเมื่อเปรียบเทียบกับไม่งดหรือไม่ลดเลยหรืองดบ้างหรือลดบ้าง สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยเห็นหรือรับรู้สื่อประชาสัมพันธ์ 1.1 เท่า

พฤติกรรมการณ์เครื่องมือเครื่องใช้แอลกอฮอล์ในช่วงเข้าพรรษา เปรียบเทียบระหว่างปี 2546-2560 (ศูนย์วิจัยเพื่อการพัฒนาสังคมและธุรกิจ, 2560)

จากภาพแสดงให้เห็นว่าในช่วงเข้าพรรษากลุ่มตัวอย่างที่งดตลอดพรรษามีอัตราเพิ่มขึ้นในปี 2560 ร้อยละ 37.9 (ค่าประมาณการ 7.959 ล้านคน) งดตลอดเทศกาลเข้าพรรษา ขณะที่ร้อยละ 32.5 (ค่าประมาณการ 6.830 ล้านคน) ดื่มไม่ต่างจากเดิม ส่วนกลุ่มที่งดเป็นบางช่วง (ไม่ครบพรรษา) มีร้อยละ 15.1 (ค่าประมาณการ 3.171 ล้านคน) และกลุ่มที่ไม่งดแต่ลดการดื่มลง มีร้อยละ 14.5 (ค่าประมาณการ 3.036 ล้านคน) เมื่อเปรียบเทียบตั้งแต่ปี 2546 – 2560 พบว่าภาพรวมยังไม่แสดงทิศทางแนวโน้มที่ชัดเจน แต่สังเกตได้ว่าตั้งแต่ปี 2547 เป็นต้นมา สัดส่วนของผู้ที่ดื่มไม่ต่างจากเดิมลดลงอย่างชัดเจน ในปี 2560 เมื่อเปรียบเทียบกับปีที่ 2559 พบว่ามีแนวโน้มดีขึ้น คือกลุ่มที่งดตลอดเทศกาลเข้าพรรษามีสัดส่วนเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.7 ขณะที่กลุ่มที่ดื่มไม่ต่างจากเดิมลดลงร้อยละ 0.3 กลุ่มที่ลด ละ เลิก ดื่มในช่วงเข้าพรรษา ส่วนใหญ่ระบุว่าทำให้สุขภาพร่างกายดีขึ้น และมีกว่าครึ่งที่ประหยัดค่าใช้จ่ายได้ เฉลี่ยรายละ 1,844 บาท ประมาณการจำนวนเงินโดยรวมที่ประเทศประหยัดได้ 1.1 หมื่นล้านบาท ซึ่งลดลงจากปี 2559 ถึง 2 พันล้านบาท ในกลุ่มนี้ร้อยละ 18.8 ตั้งใจจะเลิกไปเลย โดยเฉพาะกลุ่มที่งดได้ตลอดพรรษา มีความตั้งใจจะเลิกสูงกว่ากลุ่มอื่นๆ อย่างชัดเจน สำหรับเข้าพรรษาปีหน้า ส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 90 ตั้งใจจะลด ละ เลิกเช่นเดิม และมีกว่าครึ่งตั้งใจจะงดตลอดเทศกาลเข้าพรรษา

- ประเมินผลของโครงการรณรงค์งดเหล้าเข้าพรรษาในภาพรวมระดับพื้นที่

จากโครงการถอดบทเรียนการดำเนินงานโครงการงดเหล้าเข้าพรรษา (นพวรรณ อุปคำและคณะ, 2560) เป็นการทบทวน และสรุปประสบการณ์การทำงานที่ผ่านมา เพื่อให้เห็นถึงรายละเอียดของเหตุผล และปัจจัยทั้งภายในภายนอกที่แสดงผลลัพธ์เชิงประจักษ์ ทั้งผลที่สำเร็จและข้อควรระวังที่ส่งผลให้เกิดความล้มเหลว ซึ่งใช้กระบวนการต่างๆ ในการสกัดความรู้ เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้ไปใช้ในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย และสามารถถ่ายทอดไปสู่กลุ่มเป้าหมายอื่นๆ ได้ต่อไป วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการปฏิบัติงาน วิเคราะห์การปฏิบัติงาน ขั้นตอนในการปฏิบัติงาน กิจกรรมการดำเนินงาน ผลการดำเนินงาน การบริหารจัดการ โครงการงดเหล้าเข้าพรรษา รวมทั้งความรู้ใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งที่สำเร็จ และปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน การถอดบทเรียนการดำเนินงานโครงการงดเหล้าเข้าพรรษา และพฤติกรรมการณ์เครื่องมือเครื่องใช้ที่มีแอลกอฮอล์ของประชาชนที่เข้าโครงการงดเหล้าเข้าพรรษา ศึกษาเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพพื้นที่ศึกษา คือ หมู่บ้านของตำบลร่องเคาะ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง และ ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน

จากการถอดบทเรียนโครงการงดเหล้าเข้าพรรษาชุมชนบ้านร่องเคาะ อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง สามารถนำองค์ความรู้แสดงให้เห็นเป็นความรู้เชิงประจักษ์ ในรูปแบบของระบบการดำเนินงานโครงการงดเหล้าเข้าพรรษา นำไปสู่ความสำเร็จในการจัดการกับปัญหาที่เกิดจากเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ โดยมีโครงการงดเหล้าแสนผญาลำปาง ดำเนินนโยบายสอดรับโครงการงดเหล้าโดยนายกอบต. สนับสนุนให้คนในชุมชนเข้าร่วมเสนอโครงการงดเหล้า โดยมีการติดตามข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน รายงานสถานการณ์การป่วย/ตาย/การลดการดื่มสุราในชุมชน อย่างน้อยเดือนละครั้ง ศึกษาจากกรณีศึกษาในพื้นที่ที่เกิดจากพฤติกรรมกรรมการดื่มสุรา และเชื่อมโยงไปยังบทบาทต่างๆไปจนถึงจำนวนคนในชุมชนที่มีพฤติกรรมกรรมการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ลดลง

จากการถอดบทเรียนโครงการงดเหล้าเข้าพรรษาชุมชนบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน พบว่า มีจุดเริ่มต้นจากการมีกฎกติกาที่คนในชุมชนยอมรับ โดยการขับเคลื่อนของผู้นำชุมชน อสม. มีการเชิญชวนคนในชุมชนเข้าร่วมโครงการฯ เทศบาลมีการประชาสัมพันธ์โครงการงดเหล้าฯ มีการสื่อสารผ่านสื่อโฆษณาทางโทรทัศน์ทุกวันก่อนเข้าพรรษา บุคลากรสาธารณสุขให้การบำบัดผู้ติดสุรา พระสนับสนุนกิจกรรมงดเหล้าเข้าพรรษา จัดประกวดหมู่บ้านวิถีพุทธ ไปจนถึงจำนวนคนในชุมชนที่เข้าร่วมโครงการงดเหล้าฯ เพิ่มขึ้น

ผลการศึกษาพฤติกรรมกรรมการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ตำบลร่องเคาะพบว่า ร้อยละ 41.2 สามารถงดเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ได้ตลอดช่วงเข้าพรรษา ร้อยละ 69.8 ที่ไม่สามารถงดและลดปริมาณการดื่มได้ ร้อยละ 2.2 งดเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ได้ตลอดเทศกาลเข้าพรรษา และจะงดต่อไปจนออกพรรษา กลุ่มตัวอย่างที่สามารถงดการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ได้ตลอดเข้าพรรษา พบว่า มีสาเหตุมาจากงดเป็นประจำทุกปีและต้องการรักษาศีลช่วงเข้าพรรษา

ผลการศึกษาพฤติกรรมกรรมการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ตำบลบ้านธิพบว่าร้อยละ 42.1 สามารถงดเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ได้ตลอดช่วงเข้าพรรษา มีเพียงร้อยละ 1.8 ที่ไม่สามารถงดและลดปริมาณการดื่มได้ ร้อยละ 32.7 งดเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ได้ตลอดเทศกาลเข้าพรรษา และจะงดต่อไปจนออกพรรษา ร้อยละ 24.6 สามารถงดเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ได้ตลอดเทศกาลเข้าพรรษา เนื่องจากปกติดื่มน้อย ไม่ค่อยได้ดื่มอยู่แล้ว ร้อยละ 71.4 มีความตั้งใจจะงดต่อไปอีก

ในการศึกษานี้ องค์ประกอบของบ้านร่องเคาะฯและบ้านธิ ที่มีความสอดคล้องกันได้แก่ 1) การรับรู้ต่อบทบาท รับรู้จากผู้นำชุมชน รับรู้จากบทบาทหน้าที่ที่ตนเองเป็น ได้แก่ อสม. ผู้ใหญ่บ้าน ประธานสตรี รับรู้จากคนที่เข้าร่วมโครงการมาชักชวนและเป็นตัวอย่าง ได้แก่ ปลัดเทศบาล รับรู้จากโรงพยาบาลได้ให้ข้อมูลเรื่องผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดื่มเหล้า เรื่องจัดทำโครงการลดเหล้าหลังเลิกงาน รับรู้จากพระที่ได้นำมาเทศน์ในวันพระ 2) มีกิจกรรมที่สำคัญ คือ การจัดตั้งกฎระเบียบของชุมชนและเงื่อนไขของชุมชน เช่น ข้อตกลงในงานศพปลอดเหล้า ต้องปฏิบัติเหมือนกัน 3) พฤติกรรมการเปลี่ยนแปลงระดับบุคคล ควรทราบถึงการจำแนกลักษณะความแตกต่างของกลุ่มผู้ดื่มสุรา 4) แรงจูงใจของผู้ที่สามารถเลิกสุราได้สำเร็จ คือ การมีปัญหาชีวิตหลายๆ ด้านพร้อมกัน การมีปัญหาสุขภาพ การมีบุคคลอันเป็นที่รักเป็นแรงจูงใจ และผู้ดื่มสุราไม่ยอมมีปัญหาครอบครัว ตลอดจนชุมชนสนับสนุนและให้โอกาส

การประเมินผลโครงการรณรงค์งดเหล้าเข้าพรรษาระดับพื้นที่ ปี พ.ศ. 2558 (วารสาร จิรรัตนโสภณ, 2559) มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินประสิทธิผลของโครงการรณรงค์งดเหล้าเข้าพรรษาในระดับพื้นที่ โดยเปรียบเทียบระหว่างพื้นที่ที่มีการจัดกิจกรรมรณรงค์งดเหล้าเข้าพรรษา กับพื้นที่เปรียบเทียบกับซึ่งไม่มีการจัดกิจกรรมเฉพาะของพื้นที่ กลุ่มตัวอย่างอายุ 15 ปีเป็นขึ้นไปและมีประวัติการดื่มแอลกอฮอล์ในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา จาก 4 ภูมิภาค เป็นพื้นที่ปฏิบัติการ 4 หมู่บ้าน พื้นที่เปรียบเทียบ 4 หมู่บ้าน โดยติดตามพฤติกรรมกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ตั้งแต่ก่อนเข้าพรรษา จนถึงวันออกพรรษา หลังออกพรรษา 1 สัปดาห์ 1, 3 และ 6 เดือน พบว่า พื้นที่ปฏิบัติการเกิดประสิทธิผลสูงกว่าพื้นที่เปรียบเทียบ โดยในพื้นที่ปฏิบัติการมีผู้งดดื่มครบพรรษาร้อยละ 57.3 ส่วนพื้นที่เปรียบเทียบมีเพียงร้อยละ 37.4 และ

จากการวิเคราะห์ด้วยแบบจำลองสมการถดถอยโดยควบคุมปัจจัยทางด้านพื้นที่ พฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ก่อนเข้าพรรษา และปัจจัยส่วนบุคคล พบว่าพื้นที่ปฏิบัติการมีความน่าจะเป็นที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้นในช่วงเข้าพรรษาคิดเป็น 1.86 เท่าเมื่อเทียบกับพื้นที่เปรียบเทียบ นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ปฏิบัติการมีสัดส่วนของผู้ที่รู้สึกว่ามี การเปลี่ยนแปลงของสุขภาพและการทำงานไปในทางที่ดีขึ้นในช่วงเข้าพรรษา มากกว่าในพื้นที่เปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากการติดตามกลุ่มตัวอย่างต่อเนื่องจนถึงออกพรรษา 6 เดือน พบว่า พื้นที่ปฏิบัติการมีสัดส่วนผู้งดดื่มสูงกว่าพื้นที่เปรียบเทียบตั้งแต่เข้าพรรษา จนถึงออกพรรษา 3 เดือน แต่หลังออกพรรษา 6 เดือน ทั้ง 2 พื้นที่มีสัดส่วนผู้งดดื่มลดลงใกล้เคียงกันประมาณร้อยละ 17.87 ระยะเวลาการคงอยู่ของการงดดื่มโดยเฉลี่ย (median survival time) ของพื้นที่ปฏิบัติ นั้นยาวนานกว่าพื้นที่เปรียบเทียบ โดยพื้นที่ปฏิบัติการอยู่ที่ 3 เดือน 1 วัน และพื้นที่เปรียบเทียบอยู่ที่ 60 วัน จากการวิเคราะห์ด้วยแบบจำลองถดถอยค็อกซ์ พบว่าการอยู่ในพื้นที่ปฏิบัติการมีโอกาสที่จะให้เกิดการงดดื่มคงอยู่ต่อเนื่องตลอดการศึกษาสูงกว่าพื้นที่เปรียบเทียบคิดเป็นร้อยละ 23

การศึกษานี้ยังได้วิเคราะห์ประสิทธิผลของโครงการในกลุ่มที่ลงนามและไม่ลงนาม จากการศึกษาพบว่า กลุ่มลงนามในพื้นที่ปฏิบัติการเกิดประสิทธิผลมากที่สุด ตามมาด้วยกลุ่มที่ลงนามในพื้นที่เปรียบเทียบ ส่วนกลุ่มที่ไม่ลงนามทั้งในพื้นที่ปฏิบัติการและในพื้นที่เปรียบเทียบเกิดประสิทธิผลต่ำสุด

บทที่ 2 ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาโครงการรณรงค์ลดเหล้าเข้าพรรษา โดยมีรายละเอียด ดังนี้

- โครงการนี้ใช้รูปแบบงานวิจัยแบบสังเกต (observational study) เก็บรวบรวมข้อมูล 2 ครั้ง ในช่วงก่อนเข้าพรรษา และ 2 สัปดาห์แรกหลังออกพรรษา เป็นการประเมินระดับหมู่บ้านในอำเภอที่มีกิจกรรมรณรงค์ลดเหล้าเข้าพรรษาของสำนักงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้า (สคล.) และโครงการพัฒนาฯ ระดับอำเภอของกรมสุขภาพจิต เปรียบเทียบกับอำเภอที่ไม่มีการรณรงค์

- ข้อมูลที่เก็บ มีทั้งข้อมูลปฐมภูมิจากการสอบถามตามแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตการณ์ และแจ้งนับ ข้อมูลที่เก็บในการศึกษาประกอบด้วย ข้อมูลระดับบุคคล ได้แก่ พฤติกรรม ความคิดเห็นและการรับรู้ของประชาชน และผู้ดื่มสุรา และข้อมูลระดับพื้นที่ เช่น จำนวนร้านที่จำหน่ายสุรา จำนวนกิจกรรมงานเลี้ยง งานประเพณีต่างๆ ที่มีการเลี้ยง/จำหน่ายสุรา การประชุมของคณะทำงาน/ผู้เกี่ยวข้องกับการรณรงค์ฯในพื้นที่ การมีกิจกรรมชวนคนเลิกเหล้าในพื้นที่ และการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในกิจกรรมชวนคนเลิกเหล้า เป็นต้น รวมทั้งข้อมูลทุติยภูมิที่เก็บจากสถานีตำรวจและโรงพยาบาล

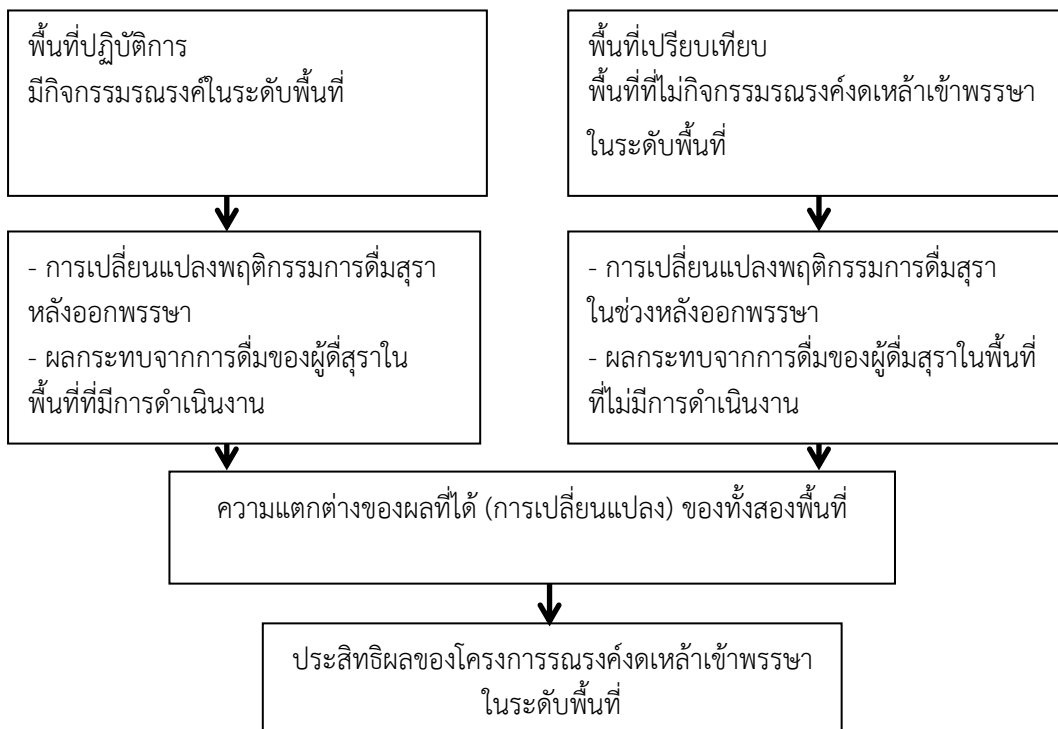
คำจำกัดความของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

พื้นที่ปฏิบัติการ หมายถึง พื้นที่ที่มีกิจกรรมรณรงค์ในระดับพื้นที่

พื้นที่เปรียบเทียบ หมายถึง พื้นที่ที่ไม่กิจกรรมรณรงค์ลดเหล้าเข้าพรรษาในระดับพื้นที่

การดื่มในปัจจุบัน หมายถึง การดื่มสุราใน 12 เดือนที่ผ่านมา

กรอบแนวคิดในการศึกษาโครงการรณรงค์ลดเหล้า เข้าพรรษา

สถานที่ทำวิจัย (Study setting)

พื้นที่ศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ 18 อำเภอ กระจายในทุกภาคของประเทศไทย โดยคัดเลือก 9 อำเภอจาก 25 อำเภอที่ได้รับคัดเลือกให้เป็นอำเภอเป้าหมายของโครงการพัฒนาฯ ระดับอำเภอฯ ของกรมสุขภาพจิต และอยู่ใน 151 อำเภอหลักที่มีการดำเนินกิจกรรมงดเหล้าเข้าพรรษาในระดับพื้นที่ของ สคส. และอีก 9 อำเภอที่ไม่ได้เป็นอำเภอเป้าหมายแต่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน และมีลักษณะอื่นๆ คล้ายคลึงกัน เช่น ความเป็นเมือง จำนวนตำบล/หมู่บ้าน และขนาดประชากร เป็นต้น พื้นที่การดำเนินงานของ สคส. แบ่งเป็น 9 ภาค ในการศึกษาครั้งนี้ได้เลือกภาคละ 2 อำเภอ โดยเป็นอำเภอเป้าหมายของการรณรงค์ระดับพื้นที่ของสคส. และกรมสุขภาพจิต 1 อำเภอ (เรียกว่าอำเภอปฏิบัติการ) และอำเภอเปรียบเทียบบ้างอีกหนึ่งอำเภอ ในแต่ละอำเภอ เลือกตำบลปฏิบัติการ และตำบลเปรียบเทียบ จากนั้นเลือกหมู่บ้านขึ้นมาตำบลละ 1 หมู่บ้าน ให้เป็นพื้นที่เก็บข้อมูล (รวมเป็น 9 พื้นที่ x 1 หมู่บ้าน x 2 อำเภอ = 18 หมู่บ้าน)

รายชื่ออำเภอทั้ง 18 อำเภอ ดังนี้

ภาค	พื้นที่ปฏิบัติการ	พื้นที่เปรียบเทียบ
เหนือบน	หมู่ 7 บ้านป่าเหียง ต. สถาน อ.ปัว จ.น่าน 120 ครัวเรือน ประชากร 476 คน	หมู่ 11 บ้านเข้าน้อย ต. ดู่ใต้ อ.เมือง จ.น่าน 177 ครัวเรือน ประชากร 493 คน
เหนือล่าง	หมู่ 6 บ้านเจ็ดธรรมาสัน ต.ในเมือง อ. สวรรคโลก จ.สุโขทัย 116 ครัวเรือน ประชากร 276 คน	หมู่ 3 บ้านศรีนคร ต.ศรีนคร อ.ศรีนคร จ.สุโขทัย 91 ครัวเรือน ประชากร 182 คน
อีสานบน	หมู่ 7 บ้านหนองพอก ต. ดงบัง อ.นาคูน จ. มหาสารคาม 46 ครัวเรือน ประชากร 163 คน	หมู่ 2 บ้านหนองบัว ตำบลกุดรัง อำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม 68 ครัวเรือน ประชากร 275 คน
อีสานล่าง	หมู่ 7 บ้านโนนสำราญ ตำบลโคกเพชร อ. ชูขันธุ์ จ.ศรีสะเกษ 99 ครัวเรือน ประชากร 388 คน	หมู่ 3 บ้านหนองบัวใหญ่ ตำบลหนองหว่า อ.เบญจลักษ์ จ.ศรีสะเกษ 119 ครัวเรือน ประชากร 542 คน
กลาง	หมู่ 3 บ้านท่ามอญ ต.มหาตไทย อ.เมือง จ.อ่างทอง 63 ครัวเรือน ประชากร 161 คน	หมู่ 1 ต.ม่วงเตี้ย อ.วิเศษชัยชาญ จ.อ่างทอง 109 ครัวเรือน ประชากร 298 คน
ตะวันออก	หมู่ 1 บ้านบางคา ต.เมืองใหม่ อ.ราชสาส์น จ.ฉะเชิงเทรา 94 ครัวเรือน ประชากร 280 คน	หมู่ 13 บ้านเขาผานาง ต.ท่ากระดาน อ.สนามชัยเขต จ.ฉะเชิงเทรา 105 ครัวเรือน ประชากร 244 คน
ตะวันตก	หมู่ 16 บ้านเนิน ต.ทุ่งหลวง อ.ปากท่อ จ.ราชบุรี 127 ครัวเรือน ประชากร 362 คน	หมู่ 10 บ้านห้วย ต.ดอนแร่ อ.เมือง จ.ราชบุรี 88 ครัวเรือน ประชากร 282 คน
ใต้บน	หมู่ 11 บ้านประชาเสรี ต.เขาค่าย อ.สวี จ.ชุมพร 117 ครัวเรือน ประชากร 417 คน	หมู่ 3 บ้านคลองเพรา ต.ตะโก อ.ทุ่งตะโก จ.ชุมพร 153 ครัวเรือน ประชากร 546 คน
ใต้ล่าง	หมู่ 8 บ้านห้วยนัย ต.นาข้าวเสีย อ.นาโยง จ.ตรัง 196 ครัวเรือน ประชากร 488 คน	หมู่ 8 บ้านท่าคลอง ต.ปะเหลียน อ.ปะเหลียน จ.ตรัง 180 ครัวเรือน ประชากร 464 คน

ประชากรศึกษา (Study population) และขนาดตัวอย่าง

การศึกษาเชิงปริมาณ

- ประชากรเป้าหมาย คือ ประชากรอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไปอาศัยอยู่ในอำเภอที่ถูกเลือกทั้ง 18 อำเภอ

- กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชากรอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไปในหมู่บ้าน 18 หมู่บ้านที่เลือกได้ ในแต่ละครัวเรือน เก็บข้อมูลด้านลักษณะครัวเรือน การรับรู้และความคิดเห็นต่อกิจกรรมรณรงค์เหล้าเข้าพรรษาจากผู้แทนครัวเรือนๆ ละหนึ่งคน และเก็บข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการดื่มสุรจากผู้ดื่มสุราในปัจจุบันทุกคนในครัวเรือนนั้น โดยผู้ดื่มสุราในปัจจุบันในที่นี้หมายถึงความถี่ ผู้ที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างน้อยหนึ่งครั้งในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา ตามคำจำกัดความของการดื่มสุราในปัจจุบันที่ใช้ในการสำรวจระดับชาติพฤติกรรมการดื่มสุราของประชากรไทย ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2561)

- เกณฑ์การคัดเลือก ประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป ยินดีเข้าร่วมโครงการ อาศัยอยู่ในหมู่บ้านนั้นมานานไม่น้อยกว่า 3 เดือนก่อนเริ่มต้นเก็บข้อมูลในโครงการนี้ ไม่อยู่ในภาวะมีเมามาสุราหรือสารเสพติดขณะสัมภาษณ์เก็บข้อมูล ไม่มีอาการทางจิตเวช หรือภาวะบกพร่องทางสติปัญญาหรือสติสัมปชัญญะที่จะรบกวนการตอบการสัมภาษณ์

- เก็บข้อมูลประชากรที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านปฏิบัติการและหมู่บ้านเปรียบเทียบทุกหลังคาเรือนและเก็บข้อมูลสมาชิกในครัวเรือนที่ดื่มสุรา

การศึกษาเชิงคุณภาพ

ผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพประกอบด้วย นายอำเภอของอำเภอที่ได้รับการคัดเลือก แกนนำที่จัดกิจกรรมรณรงค์ฯ ผู้นำและบุคลากรระดับแกนนำในหมู่บ้านทั้งที่เป็นทางการ ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ประธานองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น กรรมการหมู่บ้าน และผู้นำโดยธรรมชาติ เช่น พระ ผู้อาวุโสในหมู่บ้าน ครู บุคลากรของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล โรงพยาบาลชุมชน สมาชิกสภาหมู่บ้าน สมาชิกกลุ่มแม่บ้านหรือกลุ่มพัฒนาต่างๆ ในหมู่บ้าน ประมาณหมู่บ้านละ 9-10 คน

ตัวแปร เครื่องมือวิจัย และวิธีการเก็บข้อมูล

การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ

ข้อมูลเชิงปริมาณระดับบุคคล จะเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ตามแบบสอบถามที่มีโครงสร้าง แบบสอบถามประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่

1. ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกในครัวเรือน (ถามผู้แทนสมาชิกครัวเรือนๆ ละหนึ่งคน)
2. การรับรู้ ความคิดเห็น และการเข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์เหล้าเข้าพรรษาทั้งกิจกรรมระดับชาติ และระดับพื้นที่ การพบเห็น/เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการขาย/ดื่มสุราในพื้นที่ (ถามผู้แทนสมาชิกครัวเรือนๆ ละหนึ่งคน)
3. พฤติกรรมการดื่มสุราโดยใช้แบบประเมินการดื่มสุราแบบจำเพาะต่อบริบท (Context-specific quantity and frequency questionnaire) แบบประเมินความเสี่ยงของการดื่มสุรา (Alcohol Use Disorder Identification Test: AUDIT) ความตั้งใจลดละเลิกดื่มในช่วงเข้าพรรษาปีนี้และการเลิกดื่มตลอดไป ประวัติการลดละดื่มในปีที่ผ่านมา เหตุผลในการลดละเลิกดื่ม หรือในการกลับมาดื่มอีกหลังจากลดละดื่มไป การรับรู้และการเข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์เหล้าเข้าพรรษาในพื้นที่ (ถามผู้ดื่มสุราในปัจจุบันทุกคนในครัวเรือน)

ในโครงการนี้จะมีการเก็บข้อมูลสองครั้ง คือ ครั้งแรกในช่วงสัปดาห์ที่สองและสามของเดือนกรกฎาคม ซึ่งเป็นช่วงก่อนการเข้าพรรษาของปี พ.ศ. 2561 (เริ่มเข้าพรรษาวันที่ 28 กรกฎาคม และออกพรรษาวันที่ 24 ตุลาคม) และครั้งที่สอง ในช่วงสัปดาห์สุดท้ายของเดือนตุลาคม และสัปดาห์แรกของเดือนพฤศจิกายน ซึ่งเป็นช่วงหลังออกพรรษา

ในการดำเนินงาน พนักงานสนามซึ่งได้รับการอบรมวิธีการเข้าถึงและสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างมาอย่างดี ภายใต้การดูแลของหัวหน้าทีมภาคสนามซึ่งมีประสบการณ์สูงในการเก็บข้อมูลภาคสนามในประเด็นพฤติกรรมการใช้สุรา สารเสพติดและพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพมาก่อน เป็นผู้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ตัวอย่างที่มี

คุณสมบัติตามเกณฑ์ในทุกหลังคาเรือนของหมู่บ้านที่สุ่มเลือกได้ โดยนักวิจัยประสานกับทีมงานของ สคส. ในแต่ละพื้นที่ในการประสานงานกับแกนนำสคส. ในแต่ละหมู่บ้านเพื่อให้ช่วยในการเข้าถึงกลุ่มตัวอย่าง

ในการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง พนักงานสนามเชิงกลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมการศึกษา โดยชี้แจงรายละเอียดต่างๆ ของการศึกษา เมื่อกลุ่มตัวอย่างยินดีและยินยอมเข้าร่วมในการศึกษาโดยวาจาแล้ว จากนั้นจึงดำเนินการสัมภาษณ์ โดยเริ่มจากการสัมภาษณ์ผู้แทนสมาชิกครัวเรือนก่อน และเมื่อระบุตัวผู้เต็มสุราในปัจจุบันในครัวเรือนนั้นได้ ก็ขออนุญาตสัมภาษณ์สมาชิกครัวเรือนคนนั้นต่อไป

แบบสอบถามทั้งหมดถูกนำไปทดสอบความเข้าใจของเนื้อหาเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 ราย ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา และนำมาปรับแก้ภาษาให้กระชับและเข้าใจง่าย ก่อนที่จะนำไปศึกษากับกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ศึกษา กลุ่มตัวอย่างใช้เวลาในการตอบแบบสอบถามประมาณ 20-30 นาที

ข้อมูลระดับหมู่บ้านและอำเภอ เก็บข้อมูลโดยการแจกจ่าย การสังเกต การสอบถาม และการขอข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เช่น สถานีตำรวจ โรงพยาบาลชุมชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล สำนักงานบริหารงานอำเภอ และสำนักงานผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น และบันทึกลงในแบบบันทึกข้อมูลของโครงการวิจัย ตัวแปรที่เก็บข้อมูลประกอบด้วย

1. ข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้าน เช่น จำนวน/ความหนาแน่นของประชากร จำนวนครัวเรือน สัดส่วนประชากรชายหญิง และกลุ่มอายุ ลักษณะพื้นที่ ระยะทางจากหมู่บ้านถึงอำเภอเมือง อาชีพหลักของคนในหมู่บ้าน (ขอข้อมูลจากสำนักงานหมู่บ้าน)
2. จำนวนร้านค้าที่มีการจำหน่ายสุรา จำนวนร้านค้าที่มีการโฆษณาส่งเสริมการขาย ณ จุดขาย จำนวนป้ายกลางแจ้งของบริษัทรุรา (billboard) การจัดกิจกรรมส่งเสริมการขาย/สร้างภาพลักษณ์องค์กร/ให้ทุนอุปถัมภ์ (เช่น คอนเสิร์ต กีฬา งานบุญประเพณี) ของบริษัทรุราในช่วงสองเดือนที่ผ่านมา
3. จำนวนงานที่มีการบริการ/ขาย/ดื่มสุราในช่วงสองเดือนที่ผ่านมา เช่น งานศพ งานแต่งงาน งานบวช งานบุญประเพณีต่างๆ และงานเลี้ยงสังสรรค์ เป็นต้น
4. จำนวนและรูปแบบของกิจกรรมรณรงค์งดเหล้าเข้าพรรษาในหมู่บ้านและอำเภอ เช่น การจัดพิธีปฏิญาณตนต่อหน้าพระพุทธรูป ในวัดของหมู่บ้าน นิมนต์พระสงฆ์มาให้ศีลให้ผลแก่ผู้ตั้งใจงดดื่ม จัดขบวนพาเหรดรณรงค์งดเหล้าในอำเภอ เคาะประตูบ้านเชิญชวนงดเหล้า เชิญชวนเยาวชนเขียนเรียงความ คำขวัญเชิญชวนงดเหล้าเข้าพรรษา ทำป้ายคำขวัญของหมู่บ้าน ทำป้ายเชิดชูคนต้นแบบของหมู่บ้านที่สามารถงดเหล้าได้ มอบรางวัลให้แก่ผู้งดเหล้าครบพรรษา เป็นต้น
  - จำนวนและรูปแบบของการประชุมวางแผน สังการ เตรียมงานรณรงค์งดเหล้าเข้าพรรษาในระดับพื้นที่อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน
  - จำนวนคดีต่างๆ ที่เกี่ยวกับการดื่มสุรา เช่น สักส่วนผู้มีพฤติกรรมดื่มแล้วขับ หรือทำร้ายร่างกาย ช่มชืดทะเลาะวิวาทในช่วงก่อน/ระหว่างเข้าพรรษา โดยการขอข้อมูลจากสถานีตำรวจ จำนวนผู้เข้ารับบริการบำบัดสุราในช่วงก่อน/ระหว่างเข้าพรรษา โดยการขอข้อมูลจาก รพสต./รพช.

การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ประเด็นที่จะเก็บข้อมูลได้แก่

- ปัจจัยความสำเร็จของการดำเนินกิจกรรมรณรงค์งดเหล้าเข้าพรรษา
- อุปสรรคของการดำเนินงาน
- เสี่ยงสะท้อนจากพื้นที่ดำเนินงานในทุกมุมมอง
- กระบวนการดำเนินงานตั้งแต่ระดับนโยบายจนถึงปฏิบัติการ
- กิจกรรมต่างๆ ในหมู่บ้าน
- ประสิทธิผลของโครงการรณรงค์งดเหล้าเข้าพรรษา ความยั่งยืน ปัจจัยความสำเร็จของแต่ละพื้นที่ที่ดำเนินการ

การวิเคราะห์ข้อมูล (Data analysis)

ข้อมูลเชิงคุณภาพ ดำเนินการวิเคราะห์แบบ Content Analysis

ข้อมูลเชิงปริมาณ แบ่งการวิเคราะห์เป็น การวิเคราะห์เพื่อศึกษาคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่างใช้สถิติเชิงพรรณนา เช่น frequency, percentage, mean and standard deviation ซึ่งจะใช้ในการอธิบายลักษณะของกลุ่มศึกษาต่าง ๆ การวิเคราะห์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างจะใช้ chi-square test, t-test, ANOVA และกลุ่มสถิติ multivariate statistics อื่น ๆ ที่เหมาะสม โดยตั้งค่าความผิดพลาดที่ ค่า $\alpha = 0.05$
ระยะเวลาการดำเนินการ วันที่ 5 มิถุนายน ถึง 30 พฤศจิกายน 2561 รวมระยะเวลา 6 เดือน

บทที่ 3 ผลการศึกษา

1. ข้อมูลก่อนเข้าพรรษา

ก. ลักษณะของพื้นที่และกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 1, 2 และ 3 แสดงข้อมูลของพื้นที่ในการศึกษาของโครงการนี้ ซึ่งมีอยู่ทั้งหมด 18 หมู่บ้านใน 18 อำเภอ ของ 9 จังหวัด ซึ่งกระจายอยู่ในทุกภาคของประเทศไทย จำนวนครัวเรือนทั้งหมดที่เก็บข้อมูลได้ในช่วงก่อนเข้าพรรษาในกลุ่มหมู่บ้านปฏิบัติการและกลุ่มหมู่บ้านเปรียบเทียบเท่ากับ 897 และ 878 ครัวเรือน ตามลำดับ โดยมีประชากรรวมเท่ากับ 2,103 และ 1,853 คน ตามลำดับ จะเห็นได้ว่า จำนวนครัวเรือนและประชากรทั้งหมดของหมู่บ้านปฏิบัติการและหมู่บ้านเปรียบเทียบในจังหวัดเดียวกันมีความแตกต่างกันค่อนข้างมาก โดยส่วนใหญ่แล้วหมู่บ้านเปรียบเทียบจะมีจำนวนครัวเรือนและประชากรมากกว่าหมู่บ้านปฏิบัติการ แต่เมื่อดูอัตราการตอบแบบสัมภาษณ์ ประชากรในหมู่บ้านปฏิบัติการมีอัตราการตอบแบบสัมภาษณ์มากกว่าในทุกคู่เทียบ อัตราการตอบแบบสัมภาษณ์สูงสุดในพื้นที่ปฏิบัติการอยู่ที่หมู่ 7 บ้านห้วยน้ย ต.นาข้าวเสีย อ.นาโยง จ.ตรัง ซึ่งเท่ากับร้อยละ 87.3 ของประชากรที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปในหมู่บ้านนี้ และในพื้นที่เปรียบเทียบอยู่ที่ หมู่ 13 บ้านเขาผานาง ต.ท่ากระดาน อ.สนามชัยเขต จ.ฉะเชิงเทรา ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 70.9 ของประชากรที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปในหมู่บ้านนี้ อัตราการตอบแบบสัมภาษณ์ต่ำที่สุดในจังหวัดศรีสะเกษทั้งในหมู่บ้านปฏิบัติการ (ร้อยละ 43.8) และหมู่บ้านเปรียบเทียบ (ร้อยละ 33.8) ซึ่งอาจจะสะท้อนถึงความร่วมมือของประชากรในหมู่บ้านซึ่งอยู่ในระดับต่ำ หรือความสามารถและความพร้อมในการเก็บข้อมูลของทีมภาคสนามของพื้นที่นี้ก็ได้ ซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อผลการแปลผลและการนำผลการศึกษาไปใช้ เพราะอาจจะไม่ได้เป็นตัวแทนที่ดีของประชากรของหมู่บ้านนั้นๆ เมื่อพิจารณาข้อมูลในตารางที่ 3 จะเห็นว่าครัวเรือนส่วนใหญ่ตอบแบบสัมภาษณ์สองครั้ง ทั้งก่อนและหลังเข้าพรรษา โดยครัวเรือนในหมู่บ้านปฏิบัติการมีส่วนของการตอบครบทั้งสองครั้งสูงกว่าครัวเรือนในหมู่บ้านเปรียบเทียบ

ตารางที่ 1 ข้อมูลพื้นที่การศึกษา

ภาค	จังหวัด	พื้นที่ปฏิบัติการ	พื้นที่เปรียบเทียบ
เหนือบน	น่าน	บ้านป่าเหียง ต.สถาน อ.ปัว จ.น่าน	บ้านเขาน้อย ต.ตุ๊ใต้ อ.เมือง จ.น่าน
เหนือล่าง	สุโขทัย	หมู่ 6 บ้านเจ็ดธรรมมาศน์ ต.ในเมือง อ.สวรรคโลก จ.สุโขทัย	หมู่ 3 บ้านบึงพระยอด ต.ศรีนคร อ.ศรีนคร จ.สุโขทัย
อีสานบน	มหาสารคาม	หมู่ 7 บ้านหนองพอก ต. ดงบัง อ.นาคูน จ. มหาสารคาม	หมู่ 2 บ้านหนองบัว ตำบลกุฎรัง อำเภอกุฎรัง จังหวัดมหาสารคาม
อีสานล่าง	ศรีสะเกษ	หมู่ 7 บ้านโนนสำราญ ตำบลโคกเพชร อ.ขุขันธ์ จ.ศรีสะเกษ	หมู่ 3 บ้านหนองบัวใหญ่ ตำบลหนองหว่า อ.เบญจลักษณ์ จ.ศรีสะเกษ
กลาง	อ่างทอง	หมู่ 3 บ้านท่ามอญ ต.มหาทไทย อ.เมือง จ.อ่างทอง	หมู่ 1 ต.ม่วงเตี้ย อ.วิเศษชัยชาญ จ.อ่างทอง
ตะวันออก	ฉะเชิงเทรา	หมู่ 1 บ้านบางคา ต.เมืองใหม่ อ.ราชสาส์น จ.ฉะเชิงเทรา	หมู่ 13 บ้านเขาผานาง ต.ท่ากระดาน อ.สนามชัยเขต จ.ฉะเชิงเทรา
ตะวันตก	ราชบุรี	หมู่ 16 ต.ทุ่งหลวง อ.ปากท่อ จ.ราชบุรี	หมู่ 10 ต.ดอนแร่ อ.เมือง จ.ราชบุรี
ใต้บน	ชุมพร	หมู่ 11 บ้านประชาเสรี ต.เขาค่าย อ.สวี จ.ชุมพร	หมู่ 3 บ้านคลองเพรา ต.ตะโก อ.ทุ่งตะโก จ.ชุมพร
ใต้ล่าง	ตรัง	หมู่ 7 บ้านห้วยน้ย ต.นาข้าวเสีย อ.นาโยง จ.ตรัง	หมู่ 8 ต. ปะเหลียน อ.ปะเหลียน จ.ตรัง

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของประชากรทั้งหมดต่อกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสัมภาษณ์

พื้นที่เก็บข้อมูล	พื้นที่ปฏิบัติการ		พื้นที่เปรียบเทียบ	
	ครัวเรือนทั้งหมด/ ครัวเรือนที่ตอบแบบ สัมภาษณ์, response rate %	ประชากรทั้งหมด/ ประชากรในครัวเรือน ที่ตอบแบบสัมภาษณ์, response rate %	ครัวเรือนทั้งหมด/ ครัวเรือนที่ตอบแบบ สัมภาษณ์, response rate %	ประชากรทั้งหมด/ ประชากรในครัวเรือน ที่ตอบแบบสัมภาษณ์, response rate %
จ.น่าน	120/109, 90.8	476/299, 48.1	255/105, 46.7	500/221, 44.2
จ.สุโขทัย	116/85, 73.3	276/215, 77.9	91/42, 46.1	182/87, 47.8
จ.มหาสารคาม	46/39, 84.8	163/112, 68.7	68/65, 95.6	275/179, 65.1
จ.ศรีสะเกษ	99/70, 70.7	388/170, 43.8	119/54, 45.4	542/183, 33.8
จ.อ่างทอง	63/55, 87.3	161/133, 82.6	177/110, 62.1	493/243, 49.3
จ.ฉะเชิงเทรา	94/100, 94.0	280/243, 86.8	105/70, 66.7	244/173, 70.9
จ.ราชบุรี	127/113, 89.0	362/307, 84.8	88/70, 79.5	282/165, 58.5
จ.ชุมพร	117/99, 84.6	417/268, 64.3	153/112, 73.2	546/284, 52.0
จ.ตรัง	196/169, 86.2	488/426, 87.3	180/132, 73.3	464/318, 68.5

หมายเหตุ: ครัวเรือนและประชากรที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป

ตารางที่ 3 จำนวนครัวเรือนที่ตอบแบบสัมภาษณ์ก่อน-หลังเข้าพรรษา

พื้นที่เก็บข้อมูล	พื้นที่ปฏิบัติการ			พื้นที่เปรียบเทียบ		
	ก่อน	หลัง	ครัวเรือนที่เก็บ ข้อมูล 2 ครั้ง	ก่อน	หลัง	ครัวเรือนที่เก็บ ข้อมูล 2 ครั้ง
จ.น่าน	114	115	109	119	117	105
จ.สุโขทัย	88	88	85	46	58	42
จ.มหาสารคาม	39	42	39	65	69	65
จ.ศรีสะเกษ	75	77	70	93	88	54
จ.อ่างทอง	56	59	55	118	113	110
จ.ฉะเชิงเทรา	101	107	100	80	77	70
จ.ราชบุรี	130	114	113	75	71	70
จ.ชุมพร	116	112	99	130	122	112
จ.ตรัง	178	188	169	152	162	132
รวม	897	902	839	878	876	760

ตารางที่ 4 แสดงลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้านปฏิบัติการและหมู่บ้านเปรียบเทียบ ซึ่งพบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มมีลักษณะแตกต่างกันหลายด้าน ได้แก่ เพศ ศาสนา การศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพประจำ โดยกลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้านปฏิบัติการมีสัดส่วนของประชากรเพศหญิงสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้านเปรียบเทียบ และยังมีสัดส่วนของผู้นับถือศาสนาพุทธ สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า และสมรสแล้วสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้านเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อย่างไรก็ตาม สัดส่วนของผู้ดื่มสุราในช่วงก่อนเข้าพรรษาไม่ได้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระหว่างหมู่บ้านปฏิบัติการ (ร้อยละ 19.8) และหมู่บ้านเปรียบเทียบ (ร้อยละ 21.3)

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบข้อมูลทั่วไปของประชากรระหว่างพื้นที่ปฏิบัติการกับพื้นที่เปรียบเทียบ

ข้อมูลทั่วไป	ทั้งหมด n= 3,956	ปฏิบัติการ n=2,103	เปรียบเทียบ n=1,853	p-value
เพศ				0.021
ชาย	1,859 (47.6)	953 (45.8)	906 (49.6)	
หญิง	2,049 (52.4)	1,127 (54.2)	922 (50.4)	
อายุ (ปี) median (IQR)	48 (35,60)	48 (34,60)	48 (35,60)	0.071
15-19	236 (6.0)	147 (7.0)	89 (4.8)	
20-24	220 (5.6)	114 (5.4)	106 (5.7)	
25-44	1,241 (31.4)	652 (31.0)	589 (31.8)	
45-59	1,247 (31.5)	662 (31.5)	585 (31.6)	
≥60	1,012 (25.6)	528 (25.1)	484 (26.1)	
สถานภาพสมรส				
โสด	921 (24.2)	462 (23.3)	459 (25.2)	
สมรส	2,369 (62.3)	1,297 (65.5)	1,072 (58.8)	
หม้าย หย่า แยกกันอยู่	514 (13.5)	222 (11.2)	292 (16.0)	
ศาสนา				< 0.001
พุทธ	3,590 (93.0)	2,044 (99.9)	1,546 (85.3)	
อิสลาม	267 (6.9)	2 (0.1)	265 (14.6)	
คริสต์และซิกข์	2 (0.1)	1 (0.0)	1 (0.1)	
การศึกษา				< 0.001
ไม่เคยเรียน	100 (2.6)	44 (2.2)	56 (3.1)	
ประถมศึกษา	2,030 (52.8)	1,160 (56.9)	870 (48.2)	
มัธยมศึกษาตอนต้น	576 (15)	270 (13.2)	306 (17.0)	
มัธยมศึกษาตอนปลาย	430 (11.2)	209 (10.3)	221 (12.3)	
อาชีวศึกษา (ปวช./ปวส.) อนุปริญญา	242 (6.3)	116 (5.7)	126 (7.0)	
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	356 (9.3)	180 (8.8)	176 (9.8)	
กำลังเรียน (ไม่ระบุระดับการศึกษา)	109 (2.8)	60 (2.9)	49 (2.7)	
อาชีพประจำที่มีรายได้หลัก				< 0.001
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	200 (5.2)	91 (4.4)	109 (6.0)	
พนักงานบริษัทเอกชน	91 (2.4)	26 (1.3)	65 (3.6)	
ค้าขายรายย่อย/ บริการรายย่อย	211 (5.5)	107 (5.2)	104 (5.7)	
ธุรกิจส่วนตัว/ ผู้ประกอบการ	66 (1.7)	18 (0.9)	48 (2.6)	
ผู้ใช้แรงงาน/ รับจ้างทั่วไป	931 (24.1)	497 (24.2)	434 (24.0)	
เกษียณอายุ/ พ่อบ้าน/ แม่บ้าน	116 (3.0)	69 (3.4)	47 (2.6)	
เกษตรกร/ ประมง	1,703 (44.0)	956 (46.5)	747 (41.2)	

ข้อมูลทั่วไป	ทั้งหมด n= 3,956	ปฏิบัติการ n=2,103	เปรียบเทียบ n=1,853	p-value
อาชีพอิสระ	14 (0.4)	7 (0.3)	7 (0.4)	
นักเรียน/ นักศึกษา	224 (5.8)	128 (6.2)	96 (5.3)	
ว่างงาน	292 (7.6)	147 (7.2)	145 (8.0)	
อื่นๆ	19 (0.5)	9 (0.4)	10 (0.6)	
การดื่มสุรา (ก่อนเข้าพรรษา)				0.248
ไม่ดื่ม	3,145 (79.5)	1,687 (80.2)	1,458 (78.7)	
ดื่ม	811 (20.5)	416 (19.8)	395 (21.3)	

ข. การรับรู้ ความตั้งใจ และการเข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์ลดเหล้าเข้าพรรษาของกลุ่มตัวอย่างในช่วงก่อนเข้าพรรษา

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนและร้อยละของครัวเรือนที่ร่วมตอบแบบสอบถาม ในการเก็บข้อมูลครั้งแรกและครั้งที่สอง ในช่วงก่อนเข้าพรรษา และหนึ่งเดือนหลังเริ่มเข้าพรรษา ผู้ตอบแบบสอบถาม (ครัวเรือนละหนึ่งคน) เกือบทั้งหมด ทราบว่าวันเข้าพรรษาของปีปัจจุบันตรงกับวันที่เท่าไร โดยผู้ตอบแบบสอบถามในหมู่บ้านปฏิบัติการมีสัดส่วนของผู้ที่ ทราบวันที่ของวันเข้าพรรษามากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามในหมู่บ้านเปรียบเทียบอย่างชัดเจน (ร้อยละ 96.8 และร้อย ละ 88.9 ดังตารางที่ 5) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เคยเห็นสื่อประชาสัมพันธ์ “งดเหล้าเข้าพรรษา” ในช่วงหนึ่ง เดือนที่ผ่านมา โดยผู้ตอบแบบสอบถามในหมู่บ้านปฏิบัติการมีสัดส่วนการพบเห็นมากกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สื่อที่ผู้ตอบแบบสอบถามรายงานว่าพบเห็นสื่อประชาสัมพันธ์ดังกล่าวมากที่สุด ได้แก่ โฆษณาทางโทรทัศน์ แต่ผู้ตอบ แบบสอบถามในหมู่บ้านเปรียบเทียบกลับเคยพบเห็นโฆษณาทางโทรทัศน์มากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามในหมู่บ้าน ปฏิบัติการ นอกจากนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามในหมู่บ้านปฏิบัติการประมาณร้อยละ 90 รายงานว่า มีการจัดกิจกรรม รณรงค์ลดเหล้าเข้าพรรษาในหมู่บ้านของตน ในช่วงเดือนกรกฎาคม ร้อยละ 62.3 รายงานว่าสมาชิกในครอบครัวเข้า ร่วมกิจกรรมงดเหล้าเข้าพรรษาในหมู่บ้าน และร้อยละ 91.8 ตั้งใจจะเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวในหมู่บ้านของตน ในขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามในหมู่บ้านเปรียบเทียบสัดส่วนน้อยมากที่รายงานในประเด็นเดียวกัน ผลการศึกษาส่วนนี้ แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า มีกิจกรรมรณรงค์ลดเหล้าเข้าพรรษาเกิดขึ้นในหมู่บ้านปฏิบัติการ และประชากรในหมู่บ้าน เหล่านี้ส่วนใหญ่รับทราบ และตั้งใจเข้าร่วมกิจกรรม

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของครัวเรือนที่รับรู้ข้อมูลก่อนเข้าพรรษาระหว่างพื้นที่ปฏิบัติการกับพื้นที่เปรียบเทียบ

ลักษณะข้อมูลการรับรู้	ทั้งหมด n=1,599	ปฏิบัติการ n=839	เปรียบเทียบ n=760	p-value
วันเข้าพรรษาของปีนี้ตรงกับวันที่เท่าไร				< 0.001
ไม่ทราบ	111 (6.9)	27 (3.2)	84 (11.1)	
ทราบ	1,488 (93.1)	812 (96.8)	676 (88.9)	
ในช่วงหนึ่งเดือนที่ผ่านมา ท่านเคยเห็น/ รู้สื่อประชาสัมพันธ์ ปี 2561 หรือไม่				< 0.001
ไม่เคย	104 (6.5)	17 (2.0)	87 (11.5)	
เคย	1,488 (93.5)	819 (98.0)	669 (88.5)	
- โฆษณาทางโทรทัศน์	1,428 (96)	771 (94.1)	657 (88.2)	< 0.001
- ป้ายโฆษณากลางแจ้งขนาดใหญ่ (billboard)	323 (21.7)	259 (31.6)	64 (9.6)	< 0.001
- ป้ายตั้งโต๊ะในรายการโทรทัศน์ต่างๆ	256 (17.2)	186 (22.7)	70 (10.5)	< 0.001
- สื่อโฆษณากลางแจ้งอื่นๆ เช่น ป้ายโฆษณา บริเวณ รถไฟฟ้า รถประจำทาง	198 (13.3)	159 (19.4)	39 (5.8)	< 0.001

ลักษณะข้อมูลการรับรู้	ทั้งหมด n=1,599	ปฏิบัติการ n=839	เปรียบเทียบ n=760	p-value
- ช่วงที่ประกาศเข้ารายการโทรทัศน์	355 (23.9)	202 (24.7)	153 (22.9)	0.455
- กิจกรรมหรืออีเวนต์ต่างๆ	50 (3.4)	49 (6)	1 (0.1)	< 0.001
- โฆษณาทางวิทยุ	473 (31.8)	220 (26.9)	253 (37.8)	< 0.001
- เว็บไซต์/ อินเทอร์เน็ต/ออนไลน์ เฟสบุค ยูทูป ไลน์	259 (17.4)	95 (11.6)	164 (24.5)	< 0.001
- นิตยสาร/ หนังสือพิมพ์	207 (13.9)	121 (14.8)	86 (12.9)	0.323
- ครอบครัว เพื่อน คนรู้จัก	285 (19.2)	219 (26.7)	66 (9.9)	< 0.001
- แผ่นพับ โบรชัวร์	154 (10.3)	108 (13.2)	46 (6.9)	< 0.001
- อื่นๆ	(3.8) 56	51 (6.2)	5 (0.7)	< 0.001
ในหมู่บ้านของท่านในช่วง เดือนกรกฎาคม มีการจัดกิจกรรมรณรงค์ลดเหล้าเข้าพรรษาหรือไม่				< 0.001
ไม่ทราบ	148 (9.4)	64 (7.7)	84 (11.4)	
ไม่มี	670 (42.7)	24 (2.9)	646 (87.7)	
มี	750 (47.8)	743 (89.4)	7 (0.9)	
สมาชิกในครอบครัวเข้าร่วมกิจกรรมงดเหล้าเข้าพรรษาในหมู่บ้าน				< 0.001
ไม่ทราบ	38 (4.5)	21 (2.9)	17 (15.0)	
ไม่มี	336 (40.1)	252 (34.8)	84 (74.3)	
มี	463 (55.3)	451 (62.3)	12 (10.6)	
การมีส่วนร่วมในกิจกรรมรณรงค์ลดเหล้าเข้าพรรษา				< 0.001
เป็นคณะทำงานจัดกิจกรรม	38 (10.7)	28 (8.2)	10 (90.9)	
ตั้งใจจะเข้าร่วมกิจกรรม	316 (89.3)	315 (91.8)	1 (9.1)	

เมื่อถามถึงงานต่างๆ ที่จัดขึ้นในหมู่บ้านในช่วงก่อนเข้าพรรษา โดยการถามจากผู้แทนครัวเรือนๆ ละหนึ่งคน (ตารางที่ 6) พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามในหมู่บ้านปฏิบัติการมากกว่าร้อยละ 80 รายงานว่าเคยเข้าร่วมงานทอดกฐิน/ผ้าป่า งานบวช งานศพ งานแต่งงานและงานเลี้ยงอื่นๆ ร้อยละ 43.9 เคยเข้าร่วมงานตามประเพณีของชุมชนและร้อยละ 16.7 ถึง 32.2 เคยเข้าร่วมงานแข่งขันกีฬา งานดนตรี/คอนเสิร์ต และงานเทศกาลต่างๆ โดยผู้ตอบแบบสอบถามที่เคยเข้าร่วมงานต่างๆ เหล่านี้รายงานว่ามีการเลี้ยงสุราสูงที่สุดในงานแต่งงาน (ร้อยละ 92.1) รองลงมาคืองานดนตรี/คอนเสิร์ต (ร้อยละ 90.9) และงานเลี้ยงอื่นๆ (ร้อยละ 90.1) นอกจากนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามในหมู่บ้านปฏิบัติการร้อยละ 12.0 ร้อยละ 20.9 และร้อยละ 17.3 รายงานว่าตนเองดื่มสุราในงานทอดกฐิน/ผ้าป่า งานบวชและงานศพ ตามลำดับ ส่วนงานอื่นๆ เช่น งานแต่งงาน งานเลี้ยง งานตามประเพณี งานแข่งขันกีฬา และงานดนตรี/คอนเสิร์ต สัดส่วนของผู้ที่รายงานว่าตนเองดื่มสุราในงานดังกล่าวอยู่ที่ประมาณร้อยละ 20.2 ถึงร้อยละ 34.3

สำหรับในหมู่บ้านเปรียบเทียบ พบว่า สัดส่วนของผู้ที่รายงานว่ามีการเลี้ยงสุราในงานทอดกฐิน/ผ้าป่า และงานบวชสูงกว่าในหมู่บ้านปฏิบัติการ แต่ในงานอื่นๆ กลับต่ำกว่าและสัดส่วนของผู้ที่รายงานว่าตนเองก็ดื่มสุราเมื่อไปร่วมในงานเหล่านี้สูงกว่าสัดส่วนในหมู่บ้านปฏิบัติการเฉพาะในงานทอดกฐิน/ผ้าป่า งานดนตรี/คอนเสิร์ต และงานแข่งขันกีฬาเท่านั้น

เมื่อพิจารณาข้อมูลเดียวกันนี้ในช่วงระหว่างเข้าพรรษา กลับพบว่าสัดส่วนของผู้ตอบแบบสอบถามในหมู่บ้านปฏิบัติการที่รายงานว่ามีการเลี้ยงสุราในงานทอดกฐิน/ผ้าป่า งานแต่งงาน งานเลี้ยงอื่นๆ และงานแข่งขันกีฬาเพิ่มสูงขึ้น แต่สัดส่วนของผู้ตอบแบบสอบถามที่รายงานว่าดื่มสุราในงานเหล่านี้ไม่ได้สูงขึ้นจากช่วงก่อนเข้าพรรษา ส่วนในหมู่บ้านเปรียบเทียบก็พบลักษณะคล้ายคลึงกัน คือมีสัดส่วนของผู้ตอบแบบสอบถามที่ไปงานทอดกฐิน/ผ้าป่า งานเลี้ยงอื่นๆ

และงานเทศกาลที่มีการเลี้ยงสุราเพิ่มสูงขึ้นกว่าในช่วงก่อนเข้าพรรษา แต่สัดส่วนของผู้ตอบแบบสอบถามที่รายงานว่าตนเองดื่มสุราในงานเหล่านี้ในช่วงระหว่างพรรษากลับต่ำกว่าสัดส่วนในช่วงก่อนเข้าพรรษาเกือบทุกงาน

ตารางที่ 6 ร้อยละของครัวเรือนในการมีส่วนร่วมในงานที่จัดขึ้นในหมู่บ้านข้อมูลก่อนและช่วงเข้าพรรษาของพื้นที่ปฏิบัติการกับพื้นที่เปรียบเทียบ

ประเภทงาน	ก่อนเข้าพรรษา								ช่วงเข้าพรรษา							
	ปฏิบัติการ (N=839)				เปรียบเทียบ (N=760)				ปฏิบัติการ (N=839)				เปรียบเทียบ (N=760)			
	เคยร่วมงาน		เฉลี่ย/ ขาดสุรา	ดื่มสุรา	เคยร่วมงาน		เฉลี่ย/ ขาดสุรา	ดื่มสุรา	เคยร่วมงาน		เฉลี่ย/ ขาดสุรา	ดื่มสุรา	เคยร่วมงาน		เฉลี่ย/ ขาดสุรา	ดื่มสุรา
n (%)		n (%)				n (%)				n (%)						
1) งานทอดกฐิน/ผ้าป่า	735	(87.6)	20.4	10.1	489	(64.3)	35.4	12.7	639	(76.2)	22.4	7.8	347	(45.7)	43.8	7.2
2) งานบวช	712	(84.9)	72.1	18.8	617	(81.2)	70.8	18.3	553	(65.9)	60.8	13.0	306	(40.3)	75.5	10.5
3) งานศพ	685	(81.6)	59.7	15.3	663	(87.2)	43.0	9.4	576	(68.7)	57.6	13.2	445	(58.6)	34.6	5.6
4) งานแต่งงาน	720	(85.8)	90.3	26.9	688	(90.5)	75.7	19.5	519	(61.9)	96.7	22.2	266	(35.0)	54.5	16.9
5) งานเลี้ยงอื่นๆ	646	(77.0)	87.0	26.6	552	(72.6)	80.6	24.5	394	(47.0)	93.7	24.4	181	(23.8)	86.2	32.0
6) งานตามประเพณีของชุมชน	359	(42.8)	68.0	31.2	325	(42.8)	58.5	23.7	170	(20.3)	70.6	14.7	49	(6.4)	32.7	14.3
7) งานเทศกาลต่างๆ	159	(19.0)	78.6	25.2	200	(26.3)	73.5	21.0	125	(14.9)	80.8	13.6	15	(2.0)	66.7	33.3
8) งานดนตรี คอนเสิร์ต	135	(16.1)	79.3	27.4	196	(25.8)	78.1	27.0	100	(11.9)	93.0	16.0	10	(1.3)	40.0	20.0
9) งานแข่งกีฬา	261	(31.1)	54.4	18.8	266	(35.0)	53.0	21.4	110	(13.1)	78.2	15.5	17	(2.2)	0.0	5.9

ตารางที่ 7 แสดงจำนวนและร้อยละของครัวเรือนในการเข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์ฯ ที่จัดขึ้นในหมู่บ้านในช่วงก่อนเข้าพรรษา และช่วงระหว่างเข้าพรรษาโดยถามจากผู้แทนครัวเรือนๆ ละหนึ่งคน จะเห็นว่ากิจกรรมที่ครัวเรือนในหมู่บ้านปฏิบัติการเข้าร่วมมากที่สุด ทั้งในช่วงก่อนและระหว่างเข้าพรรษา คือ กิจกรรมรณรงค์งดเหล้าเข้าพรรษา รองลงมาคือ การลงนามงดเหล้า/ปฏิญาณตนงดเหล้า นอกจากนี้ กิจกรรมอื่นๆ ที่ครัวเรือนเข้าร่วมในช่วงก่อนเข้าพรรษา ได้แก่ งานบุญปลอดเหล้า การปักธง/ทำกติกาดัดธง 3 สี การพัฒนาชุมชน งานแห่เทียนเข้าพรรษา และชุมชนสู่เหล่า/ชม เขียว ส่วนในระหว่างเข้าพรรษา นอกจากการลงนามงดเหล้าแล้ว กิจกรรมที่ครัวเรือนเข้าร่วมมากที่สุดเรียงลำดับลงมา ได้แก่ การร่วมประชุมทำกติกาศุขชน/ประชุมหมู่บ้าน/ทำประชาคม การปักธง/ ทำกติกาดัดธง 3 สี กิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์ ค่ายเยาวชนนักตีม นักสูบน้ำใหม่ และการเป็นศูนย์การเรียนรู้และศึกษาดูงาน/กิจกรรมมาดูงานในพื้นที่ อย่างไรก็ตามอัตราการเข้าร่วมกิจกรรมเหล่านี้ทั้งในช่วงก่อนและระหว่างเข้าพรรษาก็ค่อนข้างต่ำ (น้อยกว่าร้อยละ 10) นอกจากนั้น พบว่า มีครัวเรือนในหมู่บ้านปฏิบัติการเพียง 15 ครัวเรือน ที่รายงานว่าได้เข้าร่วมกิจกรรมอบรมสติบำบัดในช่วงระหว่างเข้าพรรษา ซึ่งแสดงให้เห็นว่าคนในหมู่บ้านปฏิบัติการส่วนใหญ่ยังเข้าไม่ถึงกิจกรรมรณรงค์งดเหล้าเข้าพรรษาเท่าไรนัก ทั้งๆ ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่ถูกเลือกให้เป็นพื้นที่ปฏิบัติการรณรงค์งดเหล้าเข้าพรรษาในปีนี้ ส่วนในหมู่บ้านเปรียบเทียบ เนื่องจากไม่มีกิจกรรมเหล่านี้จึงไม่มีครัวเรือนรายงานว่าเข้าร่วมกิจกรรมใดๆ ยกเว้นกิจกรรมรณรงค์งดเหล้าเข้าพรรษาที่มีผู้แทนครัวเรือน 5 คน รายงานว่าได้เข้าร่วมในช่วงก่อนและระหว่างเข้าพรรษา

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของครัวเรือนในการเข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์ฯ ที่จัดขึ้นในหมู่บ้านในช่วงก่อนเข้าพรรษา และเข้าพรรษา

กิจกรรม	ปฏิบัติการ (n=839)		เปรียบเทียบ (n=760)	
	ก่อนเข้าพรรษา	ช่วงเข้าพรรษา	ก่อนเข้าพรรษา	ช่วงเข้าพรรษา
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)
1. รณรงค์งดเหล้าเข้าพรรษา/ งดเหล้าเข้าพรรษา	656 (78.2)	752 (89.6)	5 (0.7)	5 (0.7)
2. งานบุญปลอดเหล้า/ งานบุญงดเหล้า	60 (7.2)	1 (0.1)	0 (0.0)	0 (0.0)
3. ชุมชนสู่เหล่า/ ชม เขียว	4 (0.5)	41 (4.9)	0 (0.0)	0 (0.0)
4. ลงนามงดเหล้า/ ปฏิญาณตนงดเหล้า	71 (8.5)	140 (16.7)	0 (0.0)	0 (0.0)
5. พัฒนาชุมชน	13 (1.5)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)
6. ปักธง 3 สี/ ทำกติกาดัดธง 3 สี	29 (3.5)	83 (9.9)	0 (0.0)	0 (0.0)
7. งานแห่เทียน/ แห่เทียนเข้าพรรษา	10 (1.2)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)
8. หมู่บ้านศีล 5	1 (0.1)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)
9. งานศพปลอดเหล้า	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)
10. ครอบครัวสัมพันธ์	0 (0.0)	78 (9.3)	0 (0.0)	0 (0.0)
11. ค่ายเยาวชนนักตีม นักสูบน้ำใหม่	0 (0.0)	77 (9.2)	0 (0.0)	0 (0.0)
12. ร่วมประชุมทำกติกาศุขชน/ ประชุมหมู่บ้าน/ทำประชาคม	0 (0.0)	98 (11.7)	0 (0.0)	0 (0.0)
13. กิจกรรมเชิดชูเกียรติ	0 (0.0)	36 (4.3)	0 (0.0)	0 (0.0)
14. เป็นศูนย์การเรียนรู้และศึกษาดูงาน/ กิจกรรมมาดูงานในพื้นที่	0 (0.0)	72 (8.6)	0 (0.0)	0 (0.0)
15. ชมรมสติบำบัด	0 (0.0)	15 (1.8)	0 (0.0)	0 (0.0)

รายงานผลข้อมูลพฤติกรรมการดื่มสุราของกลุ่มตัวอย่างช่วงก่อนเข้าพรรษาของหมู่บ้านปฏิบัติการและหมู่บ้านเปรียบเทียบ

ค. แบบแผนการดื่มสุราของผู้ดื่มสุราในช่วงก่อนเข้าพรรษา
ลักษณะของผู้ดื่มสุราในหมู่บ้านปฏิบัติการและหมู่บ้านเปรียบเทียบ

ตารางที่ 8 แสดงจำนวนของผู้ที่รายงานว่าดื่มสุราใน 12 เดือนที่ผ่านมา ในช่วงก่อนเข้าพรรษาปี 2561 ในแต่ละหมู่บ้าน และร้อยละของจำนวนผู้ดื่มในประชากรที่ตอบแบบสอบถามของแต่ละหมู่บ้าน จำนวนผู้ดื่มสุรารวมทั้งหมดในหมู่บ้านปฏิบัติการทั้งเก้าหมู่บ้านเท่ากับ 397 คน และในหมู่บ้านเปรียบเทียบทั้งเก้าหมู่บ้านเท่ากับ 354 คน ซึ่งคิดเป็นอัตราความชุกรวมเท่ากับร้อยละ 18.0 (คิดแบบถ่วงน้ำหนัก) ในหมู่บ้านปฏิบัติการ และร้อยละ 19.0 ในหมู่บ้านเปรียบเทียบ จะเห็นว่าหมู่บ้านในจังหวัดน่านมีสัดส่วนของผู้ดื่มสุราต่อประชากรที่ตอบแบบสอบถามสูงที่สุด (ร้อยละ 28.43 ในกลุ่มหมู่บ้านปฏิบัติการ และร้อยละ 40.72 ในกลุ่มหมู่บ้านเปรียบเทียบ) ในขณะที่หมู่บ้านในจังหวัดอ่างทองมีสัดส่วนผู้ดื่มสุราต่ำที่สุดทั้งในกลุ่มหมู่บ้านปฏิบัติการ และกลุ่มหมู่บ้านเปรียบเทียบ เมื่อเปรียบสัดส่วนของผู้ดื่มสุราระหว่างหมู่บ้านปฏิบัติการ และหมู่บ้านเปรียบเทียบในจังหวัดเดียวกัน พบว่าหมู่บ้านเปรียบเทียบส่วนใหญ่มีสัดส่วนผู้ดื่มสุราต่อประชากรที่ตอบแบบสอบถามสูงกว่าในหมู่บ้านปฏิบัติการ ยกเว้นในจังหวัดอ่างทอง ฉะเชิงเทรา และตรังที่สัดส่วนดังกล่าวในหมู่บ้านปฏิบัติการสูงกว่าในหมู่บ้านเปรียบเทียบ

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของผู้ดื่มสุราในหมู่บ้านปฏิบัติการและหมู่บ้านเปรียบเทียบ ก่อนเข้าพรรษา

จังหวัด	หมู่บ้านปฏิบัติการ			หมู่บ้านเปรียบเทียบ		
	ประชากรที่ตอบแบบสัมภาษณ์	จำนวนคนดื่ม (รวม 397 คน)	ร้อยละ	ประชากรที่ตอบแบบสัมภาษณ์	จำนวนคนดื่ม (รวม 354 คน)	ร้อยละ
น่าน	299	85	28.43	221	90	40.72
สุโขทัย	215	26	12.09	87	9	10.34
มหาสารคาม	112	22	19.64	179	72	40.22
ศรีสะเกษ	170	29	17.06	183	30	16.39
อ่างทอง	133	16	12.03	243	18	7.41
ฉะเชิงเทรา	243	63	25.93	173	9	5.20
ราชบุรี	307	50	16.29	165	27	16.36
ชุมพร	268	41	15.30	284	74	26.06
ตรัง	426	65	15.26	318	25	7.86

ค่าร้อยละในตารางคิดจากฐานจำนวนประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปที่ตอบแบบสัมภาษณ์ในแต่ละหมู่บ้าน

จากตารางที่ 9 แสดงลักษณะของผู้ดื่มสุราในหมู่บ้านปฏิบัติการและหมู่บ้านเปรียบเทียบ ก่อนเข้าพรรษา พบว่า ผู้ดื่มสุรามีอายุเฉลี่ย 47.4 (± 13.4) ปี ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุอยู่ในช่วง 45-59 ปีมากที่สุด (ร้อยละ 41.4) สถานภาพสมรส มีคู่อยู่ด้วยกัน (ร้อยละ 67.3) จบการศึกษาระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 52.2) นับถือศาสนาพุทธ อาชีพประจำเป็นเกษตรกรหรือประมง (ร้อยละ 42.4) และผู้ใช้แรงงาน (ร้อยละ 31.8) และมีรายได้ในช่วง 5,001-10,000 บาทต่อเดือน (ร้อยละ 39.5) เมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มหมู่บ้านปฏิบัติการและหมู่บ้านเปรียบเทียบจะเห็นว่า ทั้งสองกลุ่มมีลักษณะต่างๆ ไม่แตกต่างกันมากนัก ยกเว้นในด้านสถานภาพสมรสที่กลุ่มเปรียบเทียบมีสัดส่วนคนโสดและหม้ายหย่าร้างสูงกว่ากลุ่มปฏิบัติการ และมีผู้นับถือศาสนาพุทธมากกว่าเช่นกัน

ตารางที่ 9 ลักษณะของผู้ดื่มสุราในหมู่บ้านปฏิบัติการและหมู่บ้านเปรียบเทียบ ก่อนเข้าพรรษา

	หมู่บ้านปฏิบัติการ (รวม 397 คน)		หมู่บ้านเปรียบเทียบ (รวม 354 คน)		P-value
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
จำแนกตามเพศ					0.296
ชาย	327	82.40	280	79.10	
หญิง	70	17.60	74	20.90	
จำแนกตามกลุ่มอายุ mean $\pm$ sd	47.9 $\pm$ 13.1		47.1 $\pm$ 13.7		0.428
15-19 ปี	5	1.30	4	1.10	0.23
20-24 ปี	9	2.30	17	4.80	
25-44 ปี	148	37.30	126	35.60	
45-59 ปี	171	43.10	138	39.0	
60 ปีขึ้นไป	64	16.10	69	19.50	
สถานภาพสมรส					0.035
โสด	59	15.10	63	18.20	
มีคู่ อยู่ด้วยกัน	303	76.32	243	68.64	
แยกกันอยู่ หย่าร้าง หม้าย	30	7.7	41	11.80	
การศึกษา					0.197
ไม่เคยเรียน	5	1.30	5	1.50	
ประถมศึกษา	220	56.60	163	47.40	
มัธยมศึกษาตอนต้น	63	16.20	66	19.20	
มัธยมศึกษาตอนปลาย	51	13.10	48	14.0	
ปวช./ปวส./อนุปริญญา	24	6.20	32	9.30	
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	26	6.70	30	8.70	
ศาสนา					< 0.001
พุทธ	389	99.20	332	94.90	
คริสต์ อิสลาม/ซิกข์	3	0.76	18	5.08	
อาชีพประจำที่มีรายได้หลัก					0.058
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	16	4.10	19	5.40	
พนักงานบริษัทเอกชน	9	2.30	14	4.0	
ค้าขาย/บริการรายย่อย	29	7.40	11	3.10	
ธุรกิจส่วนตัว/ผู้ประกอบการ	9	2.30	15	4.30	
ผู้ใช้แรงงาน/รับจ้างทั่วไป	134	34.0	99	28.30	

เกษียณอายุ/พ่อบ้าน/แม่บ้าน	6	1.50	11	3.10
เกษตรกร/ประมง	166	42.10	154	44.0
อาชีพอิสระ เช่น ทนายความ	1	0.3	2	0.6
นักเรียน/นักศึกษา	3	0.8	7	2.0
ว่างงาน และอื่นๆ	21	5.29	18	5.08
รายได้ส่วนบุคคลเฉลี่ยต่อเดือน				< 0.001
ไม่เกิน 5,000 บาท	107	27.40	141	41.10
5,001 – 10,000 บาท	179	45.80	114	33.20
10,001 – 20,000 บาท	84	21.50	65	19.0
20,001 – 30,000 บาท	16	4.10	16	4.70
มากกว่า 30,000 บาท	5	1.30	7	2.0

ร้อยละในตารางคิดจากฐานจำนวนนักดื่มในแต่ละกลุ่มหมู่บ้าน (ไม่ได้ถ่วงน้ำหนัก)

พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักดื่มปัจจุบัน

ตารางที่ 10 แสดงแบบแผนการดื่มสุราของนักดื่มที่ดื่มสุราในช่วง 12 เดือนก่อนเข้าพรรษา หรือเรียกว่านักดื่มปัจจุบัน พบว่าอายุเฉลี่ยที่เริ่มดื่มครั้งแรกไม่แตกต่างกันทั้งในหมู่บ้านปฏิบัติการและหมู่บ้านเปรียบเทียบ อยู่ที่ประมาณอายุ 21-22 ปี หมู่บ้านปฏิบัติการมีสัดส่วนของนักดื่มประจำ หรือผู้ที่ดื่มอย่างน้อยหนึ่งครั้งต่อสัปดาห์สูงกว่าในหมู่บ้านเปรียบเทียบ (ร้อยละ 55.2 กับร้อยละ 41.3) โดยจะเห็นว่าสัดส่วนของนักดื่มที่ดื่มทุกวันหรือเกือบทุกวันในหมู่บ้านปฏิบัติการสูงกว่าในหมู่บ้านเปรียบเทียบอย่างชัดเจน

และเมื่อดูเฉพาะการดื่มใน 3 เดือนที่ผ่านมา หมู่บ้านปฏิบัติการก็มีสัดส่วนของนักดื่มที่ดื่มทุกวัน หรือเกือบทุกวัน สูงกว่าในหมู่บ้านเปรียบเทียบเช่นกัน เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่นักดื่มในหมู่บ้านปฏิบัติการนิยมบริโภคมากที่สุดได้แก่ สุราขาว/ สุรากลั่นชุมชน (ร้อยละ 35.5) ส่วนนักดื่มในหมู่บ้านเปรียบเทียบก็นิยมดื่ม สุราขาว/ สุรากลั่นชุมชน (ร้อยละ 43.0) รองลงมาเป็น เบียร์ นอกจากนี้ พบว่า หมู่บ้านปฏิบัติการมีสัดส่วนของนักดื่มหนักในกลุ่มนักดื่มทั้งหมดไม่แตกต่างกันกับหมู่บ้านเปรียบเทียบ (ร้อยละ 56.2 กับร้อยละ 56.3) และหมู่บ้านปฏิบัติการมีสัดส่วนของนักดื่มที่เคยคิดว่าจะเลิกดื่มตลอดชีวิตน้อยกว่าหมู่บ้านเปรียบเทียบ (ร้อยละ 69.4 กับร้อยละ 72.6) (ตารางที่ 11)

ตารางที่ 10 พฤติกรรมการดื่มของนักดื่มภายใน 12 เดือนก่อนเข้าพรรษาในหมู่บ้านปฏิบัติการและหมู่บ้านเปรียบเทียบ (ร้อยละ คิดโดยการถ่วงน้ำหนัก)

พฤติกรรมการดื่มของนักดื่มก่อนเข้าพรรษา	หมู่บ้านปฏิบัติการ	หมู่บ้านเปรียบเทียบ
	n=397	n=354
อายุเฉลี่ยของผู้ดื่มสุราครั้งแรก Mean (sd)	21.6 (7.7)	22.2 (6.3)
นักดื่มปัจจุบัน (ดื่มใน 12 เดือนที่ผ่านมา)	(%)	(%)
นักดื่มประจำ	55.2	41.3
นักดื่มเป็นครั้งคราว	44.8	58.7
ความถี่ในการดื่มสุรา ใน 12 เดือนที่ผ่านมา		
ดื่มทุกวัน (7 วัน/สัปดาห์)	9.2	8.8
ดื่มเกือบทุกวัน (5-6 วัน/สัปดาห์)	9.4	6.0
ดื่มวันเว้นวัน (3-4 วัน/สัปดาห์)	11.5	9.9
ดื่มทุกสัปดาห์ (1-2 วัน/สัปดาห์)	25.0	16.6
ดื่มทุกเดือน (1-3 วัน/เดือน)	18.9	12.4
ดื่มนานๆ ครั้ง 8-11 วัน/ปี	15.7	31.6
ดื่มนานๆ ครั้ง 4-7 วัน/ปี	5.3	7.2
ดื่มนานๆ ครั้ง 1-3 วัน/ปี	4.9	7.4

ตารางที่ 11 พฤติกรรมการดื่มของนักดื่มภายใน 3 เดือนก่อนเข้าพรรษาในหมู่บ้านปฏิบัติการและหมู่บ้านเปรียบเทียบ (ร้อยละ คิดโดยการถ่วงน้ำหนัก)

พฤติกรรมการดื่มของนักดื่มก่อนเข้าพรรษา	หมู่บ้านปฏิบัติการ	หมู่บ้านเปรียบเทียบ
	n=368 (%)	n=332 (%)
พฤติกรรมการดื่มสุราใน 3 เดือนที่ผ่านมา		
ไม่เคยดื่มหนัก	43.8	43.7
เคยดื่มหนัก	56.2	56.3
ดื่มหนักทุกวัน (7 วัน/สัปดาห์)	14.4	11.4
ดื่มหนักเกือบทุกวัน (5-6 วัน/สัปดาห์)	8.8	8.1
ดื่มหนักวันเว้นวัน (3-4 วัน/สัปดาห์)	11.3	14.6
ดื่มหนักทุกสัปดาห์ (1-2 วัน/สัปดาห์ หรือ 4-8 วัน/เดือน)	21.3	18.0
ดื่มหนักทุกเดือน (1-3 วัน/เดือน)	21.6	11.6
ดื่มหนัก 1-2 ครั้ง ใน 3 เดือนที่ผ่านมา	22.6	36.4
ประเภทของเครื่องดื่มสุราที่ดื่มภายใน 3 เดือนก่อนเข้าพรรษา		
เบียร์	25.1	30.7
สุราขาว/สุรากลั่นผสมชน	35.5	43.0
สุราสี/สุราแดง	11.0	6.2
อื่นๆ	28.4	20.0
เคยคิดที่จะเลิกดื่มสุราตลอดชีวิตหรือไม่		
เคยคิด	69.4	72.6
ไม่เคยคิด	30.6	27.4

การเข้าถึงเครื่องต้มแอลกอฮอล์ใน 3 เดือนที่ผ่านมา ซึ่งเป็นช่วงก่อนเข้าพรรษาของนักดื่มทั้งในหมู่บ้านปฏิบัติการและหมู่บ้านเปรียบเทียบไม่แตกต่างกันมากนัก (ตารางที่ 12) พบว่านักดื่มส่วนใหญ่ (มากกว่าร้อยละ 80) ทั้งในหมู่บ้านปฏิบัติการและหมู่บ้านเปรียบเทียบซื้อเครื่องต้มแอลกอฮอล์จากร้านขายของชำ/ร้านค้าในหมู่บ้านมากที่สุด แต่มีนักดื่มในหมู่บ้านปฏิบัติการและหมู่บ้านเปรียบเทียบร้อยละ 1.9 และร้อยละ 9.0 ที่ไม่ได้ซื้อเอง เพราะส่วนใหญ่มีคนนำมาให้ แสดงให้เห็นว่ายังมีพฤติกรรมการดื่มสุราฟรีหรือการให้สุราแก่ผู้อื่นอยู่บ้างในหมู่บ้านเหล่านี้ อย่างไรก็ตาม นักดื่มในหมู่บ้านปฏิบัติการเสียค่าใช้จ่ายในการดื่มแต่ละครั้งสูงกว่านักดื่มในหมู่บ้านเปรียบเทียบ (167.6 บาทกับ 144.7 บาท) และนักดื่มส่วนใหญ่จ่ายค่าเครื่องต้มแอลกอฮอล์ด้วยเงินสด นอกจากนี้ นักดื่มในหมู่บ้านปฏิบัติการยังเคยเห็นโฆษณาหรือกิจกรรมส่งเสริมการขายเครื่องต้มแอลกอฮอล์ในช่วง 3 เดือนก่อนเข้าพรรษามากกว่านักดื่มในหมู่บ้านเปรียบเทียบ (ร้อยละ 81.5 กับร้อยละ 75.6)

ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละการเข้าถึงเครื่องต้มแอลกอฮอล์ใน 3 เดือนที่ผ่านมา ก่อนเข้าพรรษา

	หมู่บ้านปฏิบัติการ n=368 (%)	หมู่บ้านเปรียบเทียบ n=332 (%)
สถานที่ซื้อเครื่องต้มแอลกอฮอล์ ในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา ก่อนเข้าพรรษา		
ร้านขายของชำ/ร้านค้าในหมู่บ้าน	336 (91.3)	280 (84.3)
ร้านสะดวกซื้อ (เปิด 24 ชั่วโมง)	13 (3.5)	10 (3.0)
ร้านอาหารที่ไปรับประทาน	4 (1.1)	5 (1.5)
สถานบันเทิงที่ไปเที่ยว	2 (0.5)	1 (0.3)
ไม่ได้ซื้อเอง ส่วนใหญ่มีคนนำมาให้	7 (1.9)	30 (9.0)
อื่นๆ	6 (1.6)	6 (1.8)
เสียค่าใช้จ่ายในการดื่มสุราแต่ละครั้งโดยเฉลี่ย (บาท)	Mean =167.6 Range =0-2,000	Mean =144.7 Range =0-2,000
เสียค่าใช้จ่ายในการดื่มสุราต่อเดือนโดยเฉลี่ย (ทั้งที่จ่ายเองและไม่ได้จ่ายเอง) (บาท)	Mean =1,038.8 Range =10-8,000	Mean =788.4 Range =20-6,000
รูปแบบการจ่ายค่าเครื่องต้มแอลกอฮอล์		
เงินสด	346 (94.0)	299 (90.1)
เช็คนัดซื้อ	7 (1.9)	1 (0.3)
ไม่เคยจ่ายเงินซื้อเอง	3 (0.8)	14 (4.2)
เคยเห็นโฆษณาหรือกิจกรรมส่งเสริมการขายเครื่องต้มแอลกอฮอล์ในช่วง 3 เดือนก่อนเข้าพรรษา		
ไม่เคยเห็น	31 (8.4)	56 (16.9)
เคยเห็น	300 (81.5)	251 (75.6)
ไม่แน่ใจ	30 (8.2)	21 (6.3)

ง. การรับรู้และเข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์ลดเหล้าเข้าพรรษาของนักดื่มสุราในช่วงก่อนและระหว่างเข้าพรรษา

นักดื่มสุราเกือบทั้งหมดทั้งในหมู่บ้านปฏิบัติการและหมู่บ้านเปรียบเทียบรู้จักโครงการลดเหล้าเข้าพรรษา โดยนักดื่มในหมู่บ้านปฏิบัติการส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 95 ทราบว่ามีการลงนามปฏิญาณตนงดเหล้า ในช่วงเข้าพรรษาในปีที่ผ่านมา แต่มีนักดื่มเพียงร้อยละ 18.8 ได้ร่วมลงนามในสมุดของหมู่บ้านหรือผ่านระบบอินเทอร์เน็ตหรืออื่นๆ ในขณะที่นักดื่มในหมู่บ้านเปรียบเทียบร้อยละ 75 ทราบว่ามีการลงนามฯ และเพียงร้อยละ 10.7 เท่านั้นที่ได้ร่วมลงนามฯ ในช่วงเข้าพรรษาของปีที่ผ่านมา (ตารางที่ 13)

สัดส่วนของนักดื่มในหมู่บ้านปฏิบัติการที่งดดื่มได้ตลอดพรรษาหรือลดปริมาณการดื่มลงในช่วงเข้าพรรษาของปีที่แล้ว (พ.ศ. 2560) และผู้ที่งดดื่มได้นานมากกว่าหนึ่งเดือนหลังออกพรรษาสูงกว่าสัดส่วนดังกล่าวในหมู่บ้านเปรียบเทียบ แต่สัดส่วนของผู้ที่งดดื่มเป็นบางช่วงและผู้ที่ไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการดื่มเลยในช่วงเข้าพรรษาของปีที่แล้วในหมู่บ้านปฏิบัติการกลับต่ำกว่าในหมู่บ้านเปรียบเทียบ อย่างไรก็ตาม สัดส่วนของผู้ที่ตั้งใจว่าจะงดดื่มตลอดช่วงเข้าพรรษาของปีปัจจุบันนี้ไม่ได้แตกต่างกันมากนักระหว่างหมู่บ้านปฏิบัติการและหมู่บ้านเปรียบเทียบ (ร้อยละ 27.2 และร้อยละ 25.9) เหตุผลสำคัญที่ทำให้นักดื่มตั้งใจจะงดดื่มในช่วงเข้าพรรษาปีนี้เป็นคือ เพื่อสุขภาพที่ดีของตนเอง รองลงมาคือ ปกติดื่มน้อย ไม่ค่อยได้ดื่มอยู่แล้ว เพื่อครอบครัว ตั้งใจทำบุญ และถือเป็นช่วงฟื้นฟูสุขภาพ ซึ่งแสดงว่าเหตุผลหลักที่นักดื่มคิดถึงในการงดเหล้าในช่วงเข้าพรรษานี้เป็นเหตุผลทางด้านสุขภาพของตนเองและเพื่อครอบครัว แต่มีเพียงส่วนน้อยที่ให้เหตุผลว่าเป็นเนื่องจากการรณรงค์ในโทรทัศน์หรือในหมู่บ้าน

นักดื่มในหมู่บ้านปฏิบัติการประมาณร้อยละ 90 รายงานว่า มีการจัดกิจกรรมรณรงค์งดเหล้าเข้าพรรษา ในหมู่บ้านของตน ในช่วงเดือนกรกฎาคมปีนี้เป็นช่วงเดือนก่อนเข้าพรรษา โดยนักดื่มร้อยละ 52.6 ตั้งใจจะเข้าร่วมกิจกรรม และร้อยละ 2.8 เป็นคณะทำงานจัดกิจกรรม ในขณะที่นักดื่มในหมู่บ้านเปรียบเทียบเพียงร้อยละ 1.4 ตอบว่ามีกิจกรรมดังกล่าวในหมู่บ้านของตน

ตารางที่ 13 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ดื่มสุราในการรับรู้และความคิดเห็นต่อการรณรงค์ “งดเหล้าเข้าพรรษา”

การรับรู้และความคิดเห็นต่อการรณรงค์ “งดเหล้าเข้าพรรษา”	หมู่บ้านปฏิบัติการ n=397 (%)	หมู่บ้านเปรียบเทียบ n=354 (%)
รู้จักโครงการงดเหล้าเข้าพรรษา		
ไม่รู้จัก	7 (1.8)	14 (4.0)
รู้จัก	386 (97.2)	333 (94.1)
ไม่แน่ใจ	4 (1.0)	7 (2.0)
การเข้าร่วมลงนามปฏิญาณตน ช่วงเข้าพรรษาในปีที่ผ่านมา		
ไม่ทราบว่ามีกิจกรรมลงนามปฏิญาณตน	18 (4.6)	83 (23.6)
ทราบแต่ไม่ได้ร่วมลงนาม	306 (77.5)	240 (68.2)
ทราบและได้ร่วมลงนามในสมุดของหมู่บ้าน	70 (17.7)	20 (5.7)
ทราบและได้ร่วมลงนามผ่านระบบอินเทอร์เน็ตหรืออื่นๆ	1 (0.3)	9 (2.6)
การงด/ ลดการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในช่วงเข้าพรรษาเมื่อปีที่ผ่านมา (2560)		
งดตลอด 3 เดือนช่วงเข้าพรรษา	98 (24.8)	69 (19.8)
งดเป็นบางช่วง	68 (17.2)	127 (36.5)
ไม่งดแต่ลดการดื่มลง	199 (50.4)	117 (33.6)
ไม่งดและไม่ลดปริมาณการดื่ม	30 (7.6)	35 (10.1)
การงดดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หลังออกพรรษาในปีที่ผ่านมา		
ไม่ได้งดดื่มต่อไป	241 (83.4)	242 (89.0)
งดได้นานกว่า 1 เดือน	48 (16.6)	30 (11.0)
ความตั้งใจที่จะลด/ งดดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในช่วงเข้าพรรษาปีนี้ (2561)		
ตั้งใจจะงดดื่มตลอดพรรษา	107 (27.2)	91 (25.9)
ตั้งใจจะงดดื่มเพียงบางวัน	0 (0.0)	2 (0.6)
ตั้งใจจะงดดื่มตลอดไป	4 (1.0)	16 (4.6)
ตั้งใจจะดื่มน้อยลง	220 (56.0)	167 (47.6)
ดื่มตามปกติ	62 (15.8)	75 (21.4)

สาเหตุที่ทำให้ตั้งใจลด/ งดดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในช่วงเข้าพรรษาปีนี้		
ปกติดื่มน้อย ไม่ค่อยได้ดื่มอยู่แล้ว	91 (28.3)	115 (42.1)
ตั้งใจทำบุญ	39 (12.1)	26 (9.2)
เพื่อสุขภาพที่ดีของตนเอง	196 (60.9)	155 (56.8)
เพื่อครอบครัว	60 (18.6)	43 (15.8)
ครอบครัวขอให้งด	16 (5.0)	9 (3.3)
เพื่อนงด/ไม่มีเพื่อนดื่ม/เพื่อนชวนงด	2 (0.6)	1 (0.4)
ถือเป็นช่วงฟื้นฟูสุขภาพ	26 (8.1)	21 (7.7)
งดเป็นประจำทุกปี	20 (6.2)	19 (7.0)
เลิกตลอด เพราะได้ปฏิญาณตนไว้	3 (0.9)	2 (0.7)
เห็นการรณรงค์งดเหล้าเข้าพรรษาในที่วิ	11 (3.4)	6 (2.2)
เห็นการรณรงค์ในหมู่บ้าน	14 (4.3)	0 (0.0)
ในช่วงเดือนกรกฎาคมนี้ ในหมู่บ้านของท่าน มีการจัดกิจกรรมรณรงค์งดเหล้าเข้าพรรษาหรือไม่		
ไม่ทราบ	31 (7.8)	35 (9.9)
ไม่มี	6 (1.5)	312 (88.1)
มี	358 (90.6)	5 (1.4)
ท่านมีส่วนร่วมในกิจกรรมนี้อย่างไร		
เป็นคณะทำงานจัดกิจกรรม	11 (2.8)	2 (0.6)
ตั้งใจจะเข้าร่วมกิจกรรม	209 (52.6)	1 (0.3)
ไม่สนใจและคงไม่เข้าร่วม	95 (23.9)	0 (0)

ตารางที่ 14 สรุปข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้านปฏิบัติการและหมู่บ้านเปรียบเทียบ และผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรมการดื่มสุราในช่วงเข้าพรรษาปี 2561

จังหวัด	จำนวนตัวอย่างครัวเรือน/คน	%ตัวอย่างเพศหญิง	%ตัวอย่างนับถือพุทธ	%ตัวอย่างจบประถมหรือต่ำกว่า	ช่วงก่อนเข้าพรรษา							ช่วงเข้าพรรษา		
					%รับรู้กิจกรรมงดเหล้า ^a	%พบเห็นงานบุญเลี้ยงเหล้า ^b	%นักดื่มปัจจุบัน ^c	%นักดื่มประจำ ^d	%นักดื่มหนักใน 3 เดือนที่ผ่านมา ^e	%นักดื่มลงนามฯปี 2560 ^f	%นักดื่มงด/ลดเหล้าปี 2560 ^g	%นักดื่มลงนามฯ	%นักดื่มงด/ลดเหล้า	%นักดื่มงดตลอดพรรษา
น่าน ก.	109/229	57.6	100	57.2	95.4	96.3	37.1	23.5	87.3	11.8	96.5	1.4	49.3	0
น่าน ข.	105/221	49.3	99.1	42.5	1.0	69.5	40.7	32.2	62.2	2.2	84.4	3.6	63.9	8.4
สุโขทัย ก.	85/215	54.0	97.7	60.9	100	92.9	12.1	80.8	68.0	23.1	69.2	0	25.9	29.6
สุโขทัย ข.	42/87	44.8	96.6	21.8	0	88.1	10.3	66.7	66.7	55.6	100	29.4	64.7	0
มหาสารคาม ก.	39/112	52.7	100	80.4	100	2.6	19.6	59.1	0	81.8	100	77.8	100	0
มหาสารคาม ข.	65/179	47.5	99.4	68.2	0	44.6	40.2	52.8	21.7	2.8	90.3	2.0	8.0	0
ศรีสะเกษ ก.	70/170	52.4	97.1	65.9	77.1	42.9	17.1	55.2	25.0	10.3	86.2	26.1	69.6	0
ศรีสะเกษ ข.	54/183	49.7	89.1	65.6	5.6	33.3	16.4	3.3	79.3	3.3	90.0	0	90.0	0
อ่างทอง ก.	55/133	54.9	97.0	53.4	92.7	60.0	12.0	62.5	100	18.8	93.8	18.8	50.0	0
อ่างทอง ข.	110/243	48.6	100	33.3	2.7	62.7	7.4	77.8	76.5	11.1	88.9	5.9	5.9	0
ฉะเชิงเทรา ก.	100/243	54.7	97.1	41.2	90	83.0	25.9	71.4	21.1	12.7	90.5	12.8	51.1	19.1
ฉะเชิงเทรา ข.	70/173	50.9	99.4	59.5	0	81.4	5.2	55.6	87.5	0	77.8	11.1	50.0	22.2
ราชบุรี ก.	113/307	54.7	99.0	82.1	76.1	94.7	16.3	80.0	94.0	26.0	92.0	20.5	47.7	40.9

จังหวัดหมู่บ้าน	จำนวนตัวอย่างครัวเรือน/คน	%ตัวอย่างเพศหญิง	%ตัวอย่างนับถือพุทธ	%ตัวอย่างจบประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	ช่วงก่อนเข้าพรรษา							ช่วงเข้าพรรษา		
					%รับรู้กิจกรรมงดเหล้า ^a	%พบเห็นงานบุญเลี้ยงเหล้า ^b	%นักดื่มปัจจุบัน ^c	%นักดื่มประจำ ^d	%นักดื่มหนักใน 3 เดือนที่ผ่านมา ^e	%นักดื่มลงนามฯปี 2560 ^f	%นักดื่มงด/ลดเหล้าปี 2560 ^g	%นักดื่มลงนามฯ	%นักดื่มงด/ลดเหล้า	%นักดื่มงดตลอดพรรษา
ราชบุรี ข.	70/165	51.5	98.2	80.6	0	87.1	16.4	74.1	96.3	0	85.2	0	62.5	0
ชุมพร ก.	99/268	50.0	96.3	63.1	96.0	31.3	15.3	56.1	27.0	22.0	95.1	0	0	0
ชุมพร ข.	112/284	50.4	97.2	59.2	0	95.5	26.1	37.8	39.7	10.8	91.9	2.8	22.2	0
ตรัง ก.	169/426	52.3	94.1	54.5	82.2	91.7	15.3	61.5	63.5	0	93.8	8.2	4.9	6.6
ตรัง ข.	132/318	51.6	15.4	63.5	0	16.7	7.9	68.0	68.0	0	88.0	0	72.7	9.1
รวมหมู่บ้าน ก.	839/2,103	53.7	97.6	62.1	88.6	74.4	19.0	61.1	54.0	22.9	90.8	18.4	44.3	10.7
รวมหมู่บ้าน ข.	760/1,853	49.4	88.3	54.9	0.9	62.2	19.0	52.0	66.4	9.5	88.5	6.1	48.9	4.4

หมายเหตุ : ก. = หมู่บ้านปฏิบัติการ ข. = หมู่บ้านเปรียบเทียบ รวมหมู่บ้าน ก. และ ข. ร้อยละในตารางคิดโดยการถ่วงน้ำหนัก
 a ร้อยละในตารางคำนวณจากฐานของจำนวนครัวเรือนของแต่ละจังหวัด
 b ร้อยละในตารางคำนวณจากฐานของจำนวนครัวเรือนของแต่ละจังหวัด
 c ร้อยละในตารางคำนวณจากฐานของจำนวนประชากรรวมในครัวเรือนแต่ละหมู่บ้าน
 d ร้อยละในตารางคำนวณจากฐานของจำนวนนักดื่มปัจจุบัน
 e ร้อยละในตารางคำนวณจากฐานของจำนวนนักดื่มใน 3 เดือนที่ผ่านมา
 f ร้อยละในตารางคำนวณจากฐานของจำนวนนักดื่มใน 12 เดือนที่ผ่านมา
 g ร้อยละในตารางคำนวณจากฐานของจำนวนนักดื่มในช่วงเข้าพรรษา

2. ข้อมูลหลังออกพรรษา

การเก็บข้อมูลในช่วงหลังออกพรรษาแล้ว ดำเนินการในช่วงระหว่างวันที่ 30 ตุลาคม 2561 ถึงวันที่ 13 ธันวาคม 2561 ซึ่งเป็นระยะเวลาประมาณ 44 วันหลังวันออกพรรษา โดยการสัมภาษณ์ผู้แทนครัวเรือนในหมู่บ้านตัวอย่างทุกครัวเรือนๆ ละหนึ่งคน ได้จำนวนตัวอย่างครัวเรือนที่ตอบแบบสอบถามรวม 1,778 ครัวเรือน ซึ่งในจำนวนนี้เป็นครัวเรือนเดิมที่เคยตอบแบบสอบถามครั้งแรกในช่วงก่อนเข้าพรรษาด้วยจำนวน 1,599 ครัวเรือน แบ่งเป็น 839 ครัวเรือนในหมู่บ้านปฏิบัติการ และ 760 ครัวเรือนในหมู่บ้านเปรียบเทียบ และสัมภาษณ์ผู้ดื่มสุราทุกคนในครัวเรือนนั้น โดยมีผู้ดื่มสุรารวม 297 คน (ร้อยละ 72 ของจำนวนนักดื่มที่ตอบแบบสอบถามในช่วงก่อนเข้าพรรษา) ในหมู่บ้านปฏิบัติการ และ 286 คน (ร้อยละ 76 ของจำนวนนักดื่มที่ตอบแบบสอบถามในช่วงก่อนเข้าพรรษา) ในหมู่บ้านเปรียบเทียบที่ตอบแบบสอบถาม

2ก. ความคิดเห็นและการเข้าร่วมกิจกรรมงดเหล้าเข้าพรรษาของนักดื่มสุรา

เมื่อสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้และความคิดเห็นต่อการรณรงค์ “งดเหล้าเข้าพรรษา” นักดื่มส่วนใหญ่ (ร้อยละ 87.3 ในหมู่บ้านปฏิบัติการ และร้อยละ 72.1 ในหมู่บ้านเปรียบเทียบ) เห็นด้วยกับการมีโครงการงดเหล้าเข้าพรรษาในหมู่บ้าน โดยนักดื่มในหมู่บ้านปฏิบัติการ ร้อยละ 88 ทราบว่ามีการจัดกิจกรรมรณรงค์งดเหล้าเข้าพรรษาในหมู่บ้าน ในขณะที่นักดื่มในหมู่บ้านเปรียบเทียบร้อยละ 89 ตอบว่าไม่มีการจัดกิจกรรมดังกล่าว อย่างไรก็ตาม เมื่อถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหรือลงพันธะสัญญางดเหล้าเข้าพรรษา นักดื่มในหมู่บ้านปฏิบัติการเพียงร้อยละ 12.7 เท่านั้นที่ทราบว่ากิจกรรมดังกล่าวและได้ร่วมลงนามฯ ในช่วงเข้าพรรษาที่ผ่านมา ส่วนนักดื่มในหมู่บ้านเปรียบเทียบมีเพียงร้อยละ 4.8 ทราบและร่วมลงนามฯ (ตารางที่ 15)

ตารางที่ 15 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ดื่มสุราในการรับรู้และความคิดเห็นต่อการรณรงค์ “งดเหล้าเข้าพรรษา”

การรับรู้และความคิดเห็นต่อการรณรงค์ “งดเหล้าเข้าพรรษา”	หมู่บ้านปฏิบัติการ n=297 (%)	หมู่บ้านเปรียบเทียบ n=286 (%)
เห็นด้วยหรือไม่กับการมีโครงการงดเหล้าเข้าพรรษาในหมู่บ้าน		
ไม่เห็นด้วย	21 (7.2)	2 (0.7)
เห็นด้วย	255 (87.3)	194 (72.1)
ไม่แน่ใจ	16 (5.5)	73 (27.1)
มีการจัดกิจกรรมรณรงค์งดเหล้าเข้าพรรษาในหมู่บ้าน		
ไม่ทราบ	27 (9.2)	30 (11.0)
ไม่มี	8 (2.7)	242 (89.0)
มี	257 (88.0)	0 (0)
การลงนามปฏิบัติตามหรือลงพันธะสัญญางดเหล้าเข้าพรรษา		
ไม่ทราบ/ ไม่รู้ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมดังกล่าว	5 (1.7)	63 (23.2)
ไม่ได้ลงนาม	249 (85.6)	196 (72.1)
ได้ลงนาม	37 (12.7)	13 (4.8)

กลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้านปฏิบัติการที่ตอบว่ามีกิจกรรมรณรงค์ดูแลเข้าพรรษาในหมู่บ้านมีจำนวน 257 ราย เมื่อถามถึงบุคคลหรือองค์กรที่เป็นผู้นำการรณรงค์ดูแลเข้าพรรษาปี 2561 ที่ได้จัดขึ้นในหมู่บ้านปฏิบัติการ กลุ่มผู้ดื่มสุราให้ข้อมูลว่า เป็นองค์กรท้องถิ่น (อบจ./ เทศบาล/ อบต.) มากที่สุด (ร้อยละ 80.9) รองลงมาได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน (ร้อยละ 63.8) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) หรือหน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่ (ร้อยละ 61.5) วัด พระสงฆ์ (ร้อยละ 48.2) ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในชุมชนเอง (ร้อยละ 44.7) สำนักงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้า (สคล.) (ร้อยละ 34.6) โรงเรียน/ สถาบันการศึกษา (ร้อยละ 31.9) ประชาชนชาวบ้าน คนเฒ่าคนแก่ในหมู่บ้าน (ร้อยละ 14.0) ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ ฝ่ายปกครอง (ร้อยละ 5.8) กรมสุขภาพจิต (สติบำบัด) (ร้อยละ 3.9) แพทย์วิถีธรรม (0.4) และมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (ร้อยละ 0.8) (ตาราง 16)

ตารางที่ 16 บุคคลหรือองค์กรที่เป็นผู้นำการรณรงค์ดูแลเข้าพรรษาปี 2561 ที่ได้จัดขึ้นในหมู่บ้านปฏิบัติการ ในกลุ่มผู้ดื่มสุรา

บุคคลหรือองค์กรที่เป็นผู้นำในการรณรงค์ดูแลเข้าพรรษา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	n= 257 (%)
1) องค์กรท้องถิ่น (อบจ./ เทศบาล/ อบต.)	208 (80.9)
2) วัด พระสงฆ์	124 (48.2)
3) โรงเรียน/ สถาบันการศึกษา	82 (31.9)
4) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) หรือหน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่	158 (61.5)
5) กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	164 (63.8)
6) ประชาชนชาวบ้าน คนเฒ่าคนแก่ในหมู่บ้าน	36 (14.0)
7) ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ ฝ่ายปกครอง	15 (5.8)
8) สำนักงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้า (สคล.)	89 (34.6)
9) กรมสุขภาพจิต (สติบำบัด)	10 (3.9)
10) แพทย์วิถีธรรม	1 (0.4)
11) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	2 (0.8)
12) ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในชุมชน	115 (44.7)

ตารางที่ 17 แสดงจำนวนและร้อยละของนักดื่มที่ร่วมปฏิญาณตนหรือลงพันธะสัญญางดเหล้าเข้าพรรษาในกลุ่มหมู่บ้านปฏิบัติการและเปรียบเทียบ จะเห็นว่านักดื่มในกลุ่มหมู่บ้านปฏิบัติการเกือบทุกคนทราบว่ากิจกรรมนี้ในหมู่บ้านของตนเอง แต่ก็มีนักดื่มหมู่บ้านละเพียงไม่กี่คนที่ได้ร่วมลงนามฯ ส่วนนักดื่มในกลุ่มหมู่บ้านเปรียบเทียบมีจำนวนมากกว่านักดื่มในหมู่บ้านปฏิบัติการที่ไม่ทราบว่ากิจกรรมนี้ จึงมีนักดื่มจำนวนไม่มากที่ได้ร่วมลงนามฯ ในแต่ละหมู่บ้านเช่นกัน

ตารางที่ 17 การปฏิญาณตนหรือลงพันธสัญญาดล่้าเข้าพรรษาในกลุ่มตัวอย่างที่ดื่มสุรา (ร้อยละ)

จำแนกตามจังหวัด ที่เก็บข้อมูล	หมู่บ้านปฏิบัติการ			หมู่บ้านเปรียบเทียบ		
	จำนวนผู้ดื่ม สุรา (รวม=297)	ได้ลงนาม (ร้อยละ)	ไม่ได้ลงนาม/ไม่ ทราบเกี่ยวกับ กิจกรรมนี้	จำนวนผู้ดื่ม สุรา (รวม=286)	ได้ลงนาม (ร้อยละ)	ไม่ได้ลงนาม/ไม่ ทราบเกี่ยวกับ กิจกรรมนี้
น่าน	69	1.4	98.6	83	3.6	96.4
สุโขทัย	27	0	100	17	29.4	70.6
มหาสารคาม	9	77.8	22.2	50	2.0	98.0
ศรีสะเกษ	23	26.1	73.9	30	0	100
อ่างทอง	16	18.8	81.2	17	5.9	94.1
ฉะเชิงเทรา	47	12.8	87.2	18	11.1	88.9
ราชบุรี	44	20.5	79.5	24	0	100
ชุมพร	1	0	100	36	2.8	97.2
ตรัง	61	8.2	91.8	11	0	100

2ข. พฤติกรรมการดื่มสุราในช่วงเข้าพรรษา

ตารางที่ 18 แสดงข้อมูลพฤติกรรมการดื่มสุราในช่วงเข้าพรรษาปี 2561 นี้ จะเห็นกว่าหมู่บ้านปฏิบัติการมีสัดส่วนของนักดื่มที่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการดื่ม โดยการไม่ดื่มสุราเลยตลอดช่วงเข้าพรรษา ลดปริมาณการดื่มลงจากปกติที่เคยดื่มในช่วงก่อนเข้าพรรษา หรืองดหรือลดการดื่มเป็นบางช่วง มากกว่าหมู่บ้านเปรียบเทียบเล็กน้อย (ร้อยละ 59.7 กับร้อยละ 55.8) แต่สัดส่วนของนักดื่มที่งดดื่มได้ตลอดพรรษาถึงแม้จะมีจำนวนไม่มาก แต่ก็สูงกว่าในหมู่บ้านเปรียบเทียบอย่างชัดเจน (ร้อยละ 10.7 กับร้อยละ 4.4) ซึ่งอาจจะแสดงถึงผลสำเร็จของการรณรงค์ดล่้าเข้าพรรษาระดับหมู่บ้านได้บางส่วน

สำหรับสถานที่ซื้อสุราในช่วงเข้าพรรษาที่พบมากที่สุดก็ยังคงเป็นร้านของชำในหมู่บ้าน แต่นักดื่มในหมู่บ้านปฏิบัติการเสียค่าใช้จ่ายในการดื่มสุราต่อครั้งต่ำกว่าที่เคยใช้ในช่วงก่อนเข้าพรรษา (144.5 บาทกับ 167.6 บาท) ในขณะที่นักดื่มในหมู่บ้านเปรียบเทียบเสียค่าใช้จ่ายในการดื่มสุราในช่วงเข้าพรรษามากกว่าในช่วงก่อนเข้าพรรษาอย่างชัดเจน (233.3 บาท กับ 144.7 บาท)

สาเหตุที่ทำให้นักดื่มไม่งดหรือลดการดื่มลงที่ตอบมากที่สุดคือ เพราะไม่ได้ตั้งใจจะงดดื่มอยู่แล้ว รองลงมาคือ เพราะเบียร์ปาก อยกดื่ม และเพราะว่ามีงานเลี้ยง ส่วนสาเหตุที่ทำให้นักดื่มงดหรือลดการดื่มลงในช่วงเข้าพรรษาปีนี้ที่พบมากที่สุดคือ เพื่อสุขภาพที่ดีของตนเอง ส่วนสาเหตุอื่นที่พบรองลงมา คือ เพื่อครอบครัว ซึ่งเป็นคำตอบที่คล้ายคลึงกับปีที่แล้ว (พ.ศ. 2560) อย่างไรก็ตาม สัดส่วนของนักดื่มในหมู่บ้านปฏิบัติการที่ตอบว่า งดหรือลดดื่มเพราะในหมู่บ้านมีการจัดกิจกรรมงดดล่้า มีถึงร้อยละ 29.5 ซึ่งเป็นสัดส่วนที่สูงกว่าตอนช่วงก่อนเข้าพรรษาอย่างชัดเจน (นักดื่มในหมู่บ้านปฏิบัติการร้อยละ 4.3 ในช่วงก่อนเข้าพรรษา ตอบว่าตั้งใจจะงดหรือลดการดื่มลงในช่วงเข้าพรรษาปี 2561 เพราะเห็นการรณรงค์ในหมู่บ้าน) (ตารางที่ 19)

ตารางที่ 18 พฤติกรรมการดื่มสุรานักดื่มในช่วงเข้าพรรษา (ร้อยละคิดโดยการถ่วงน้ำหนัก)

	หมู่บ้านปฏิบัติการ n=297 (%)	หมู่บ้านเปรียบเทียบ n=286 (%)
ตั้งแต่เริ่มเข้าพรรษาเป็นต้นมา		
ไม่ดื่มสุรา	10.7	4.4
ลดปริมาณการดื่มลงจากปกติที่เคยดื่มในช่วงก่อนเข้าพรรษา	26.6	30.4
งดหรือลดการดื่มได้บางส่วน บางช่วงกลับไปดื่มตามปกติ	17.7	18.4
ยังคงดื่มตามปริมาณปกติ ไม่แตกต่างจากช่วงก่อนเข้าพรรษา	32.5	40.4
ดื่มมากกว่าปกติที่เคยดื่มในช่วงก่อนเข้าพรรษา	-	-
สาเหตุที่ไม่ได้งด/ ลดดื่มสุราในช่วงเข้าพรรษา		
ไม่ได้ตั้งใจงดดื่ม	27.0	34.7
ถูกชักชวนให้ดื่ม	0.7	0.3
มีงานเลี้ยง	2.1	1.6
เปรี้ยวปาก อยากดื่ม	2.1	1.9
ลืมหิว ลืมความตั้งใจที่จะงดดื่ม	-	-
มีความเครียด กลุ้มใจ	-	-
ดื่มเนื่องจากเป็นส่วนผสมของยา/ ต้องการให้เจริญอาหาร	-	-
สถานที่ซื้อสุรา		
ร้านขายของชำ/ ร้านค้าในหมู่บ้าน	74.5	81.1
ร้านสะดวกซื้อ (เปิด 24 ชั่วโมง)	-	2.3
ร้านอาหารที่ไปรับประทาน	0.9	0.7
สถานบันเทิงที่ไปเที่ยว	-	-
ไม่ได้ซื้อเอง ส่วนใหญ่มีคนนำมาให้	0.3	3.5
ค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยในการดื่มสุราแต่ละครั้ง (รวมมิกเซอร์ กับแกล้ม ทิป มอลย์ หรืออื่นๆ)	Mean = 145.5 Range = 10-2,000	Mean = 233.3 Range = 10-2,000
รูปแบบในการจ่ายค่าสุรา		
เงินสด	75.9	84.2
เช็คนเชื่อ	-	0.7
ไม่เคยจ่ายเงินซื้อเอง	0.5	2.9

หมายเหตุ : ร้อยละในตารางคำนวณจากฐานของจำนวนนักดื่มในช่วงเข้าพรรษา

ตารางที่ 19 สาเหตุที่ทำให้ ลด/งด ต้มสุราในช่วงเข้าพรรษา (ร้อยละ)

	หมู่บ้านปฏิบัติการ n=122 (%)	หมู่บ้านเปรียบเทียบ n=136 (%)
สาเหตุที่ทำให้ลด/ งดการต้มสุราในช่วงเข้าพรรษา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ตั้งใจทำบุญ	35 (28.7)	12 (8.8)
เพื่อสุขภาพที่ดีของตนเอง	122 (100)	114 (83.8)
เพื่อครอบครัว	77 (63.1)	50 (36.8)
เห็นการรณรงค์ในทีวีและสื่อต่างๆ	15 (12.3)	16 (11.8)
หมู่บ้านมีการจัดกิจกรรมงดเหล้า	36 (29.5)	0 (0)
ได้ลงนามปฏิญาณตนไว้	15 (12.3)	2 (1.5)
ไม่มีเพื่อนดื่ม ไม่มีงานเลี้ยงสังสรรค์ที่มีการดื่ม	10 (8.2)	9 (6.6)
ถูกถามตลอด 3 เดือนว่าเข้าพรรษา ลด/งดต้มสุราหรือไม่	9 (7.4)	8 (5.9)
ไม่มีเงิน	5 (4.1)	2 (1.5)

ตารางที่ 20 เปรียบเทียบพฤติกรรมการดื่มสุราระหว่างก่อนเข้าพรรษาและช่วงเข้าพรรษาระหว่างหมู่บ้านปฏิบัติการและหมู่บ้านเปรียบเทียบ

กลุ่ม	จำนวนคนดื่มก่อน เข้าพรรษาภายใน 3 เดือน n (%)	หยุด งด ลดดื่ม ช่วงเข้าพรรษา n (%)	Crude OR (95%CI)	Adjusted OR* (95% CI) (ระดับหมู่บ้าน ครัวเรือน)	P-value # Adjusted OR
เปรียบเทียบ	336 (91.30)	228 (67.86)	1	1	0.478
ปฏิบัติการ	371 (90.49)	276 (74.39)	1.69 (0.29, 9.98)	2.03 (0.29, 14.18)	

หมายเหตุ : * ควบคุมปัจจัยได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ศาสนา การศึกษา อาชีพ รายได้
วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธี Multilevel Logistic Regression

จากตารางที่ 20 พบว่า ประชาชนในหมู่บ้านปฏิบัติการหยุด งด ลดการดื่มในช่วงเข้าพรรษา 74.39% ในขณะที่ประชาชนในหมู่บ้านเปรียบเทียบหยุด งด ลดการดื่มได้ 67.86% อย่างไรก็ตามไม่มีหลักฐานยืนยันว่าการใส่ intervention มีผลทำให้คนงดกินเหล้าหรือดื่มน้อยลง มากกว่าการที่ไม่ให้ intervention คือบอกไม่ได้ว่ากิจกรรมงดเหล้าเข้าพรรษาในหมู่บ้านปฏิบัติการจะทำให้คนงดดื่มสุราหรือไม่ ซึ่งจากการวิเคราะห์ข้อมูลไม่มีหลักฐานว่ากิจกรรมงดเหล้าเข้าพรรษาทำให้คนงดและลดดื่มสุรา มีความแตกต่างกัน ระหว่างหมู่บ้านปฏิบัติการและหมู่บ้านเปรียบเทียบ

ตารางที่ 21 พฤติกรรมการดื่มสุราในช่วงก่อนเข้าพรรษากับช่วงเข้าพรรษาระหว่างหมู่บ้านปฏิบัติการและหมู่บ้านเปรียบเทียบ จำแนกตามจังหวัด (ร้อยละคิดโดยการถ่วงน้ำหนัก)

ตัวแปร	เวลา	น่าน		สุโขทัย		มหาสารคาม		ศรีสะเกษ		อ่างทอง		ฉะเชิงเทรา		ราชบุรี		ชุมพร		ตรัง	
		ปฏิบัติ	เทียบ	ปฏิบัติ	เทียบ	ปฏิบัติ	เทียบ	ปฏิบัติ	เทียบ	ปฏิบัติ	เทียบ	ปฏิบัติ	เทียบ	ปฏิบัติ	เทียบ	ปฏิบัติ	เทียบ	ปฏิบัติ	เทียบ
นักดื่ม ปัจจุบัน	ก่อน	37.1	37.6	12.1	10.3	19.6	39.7	15.3	15.8	12.0	7.4	25.1	5.2	15.6	13.3	15.3	25.7	14.1	7.2
	หลัง	20.5	20.8	7.9	10.3	5.4	26.3	10.0	3.8	10.5	6.2	13.2	3.5	12.7	12.7	0.4	10.6	7.5	2.5
นักดื่ม ประจำ	ก่อน	8.7	11.8	9.8	6.9	11.6	21.2	8.2	0.5	7.2	5.8	17.3	2.9	12.7	10.3	8.6	9.5	8.7	5.0
	หลัง	5.2	7.8	7.9	5.7	4.5	12.3	4.1	0.5	6.8	4.9	11.1	2.3	10.1	9.9	0.4	6.3	6.6	2.5
นักดื่มหนัก	ก่อน	31.4	20.8	7.9	8.0	0	8.4	2.9	12.0	9.8	4.9	3.7	4.6	14.7	12.7	3.4	8.5	8.9	4.7
	หลัง	11.4	6.8	3.3	19.5	1.8	6.7	2.4	0.5	0	0	2.5	1.7	11.7	12.1	0.4	3.2	4.0	0.3
ค่าใช้จ่าย การดื่ม/ ครั้ง (บาท)	ก่อน	195.8	145.7	62.4	186.7	54.3	76.8	234.1	88.8	111.5	131.5	152.4	375	332.3	186.7	181.7	190.3	77.2	161.0
	หลัง	±80.1	±78.4	±38.0	±167.6	±37.8	±59.6	±468.1	±82.7	±61.8	±52.4	±144.7	±685.8	±362.4	±110.5	±311.0	±343.9	±91.0	±133.1
		112.0	93.5	40.4	228.0	7.7	60.1	59.3	6.5	70.0	60.6	85.2	487.3	136.3	160.0	0	154.9	26.2	189.1
		±125.6	±127.7	±42.9	±205.1	±15.7	±76.8	±87.7	±20.8	±61.1	±60.6	±106.3	±642.1	±324.1	±106.9	±0	±351.4	±30.8	±509.4

หมายเหตุ : ร้อยละในตารางคำนวณจากฐานของจำนวนประชากรในหมู่บ้านนั้นๆ

4. ความคิดเห็นต่อการดื่มหลังออกพรรษา

ตารางที่ 22 ความคิดเห็นต่อการดื่มของผู้ที่ดื่มสุราหลังออกพรรษา (ร้อยละ)

	หมู่บ้านปฏิบัติการ n=297 (%)	หมู่บ้านเปรียบเทียบ n=286 (%)
ความคิดเห็นต่อการดื่มสุราหลังออกพรรษา		
จะงดดื่มตลอดชีวิต	4 (1.3)	2 (0.7)
จะงดดื่มไปอีกระยะหนึ่ง	2 (0.7)	4 (1.4)
ดื่มน้อยลง	106 (35.7)	99 (34.6)
ดื่มตามปกติ	130 (43.8)	117 (40.9)
ไม่แน่ใจ	28 (9.4)	45 (15.7)
เปรียบเทียบความแตกต่างปริมาณและความถี่ในการดื่มสุราในช่วงหลังออกพรรษากับช่วงก่อนเข้าพรรษา		
ดื่มน้อยลงกว่าช่วงก่อนเข้าพรรษา	133 (44.8)	110 (38.5)
ดื่มไม่แตกต่างจากช่วงก่อนเข้าพรรษา	130 (43.8)	149 (52.1)
ดื่มมากขึ้นกว่าช่วงก่อนเข้าพรรษา	2 (0.7)	1 (0.3)
เคยเห็นโฆษณาหรือกิจกรรมส่งเสริมการขายสุรามาตั้งแต่เข้าพรรษา		
ไม่เคยเห็น	109 (36.7)	75 (26.2)
เคยเห็น	109 (36.7)	122 (42.7)
ไม่แน่ใจ	52 (17.5)	68 (23.8)

หมายเหตุ : ร้อยละในตารางคำนวณจากฐานของจำนวนนักดื่มในช่วงเข้าพรรษา

ตารางที่ 22 ความคิดเห็นต่อการดื่มของผู้ที่ดื่มสุราหลังออกพรรษา พบว่า นักดื่มทั้งในหมู่บ้านปฏิบัติการและหมู่บ้านเปรียบเทียบตั้งใจจะดื่มน้อยลงและดื่มตามปกติมีสัดส่วนไม่แตกต่างกัน

เมื่อดูผลกระทบจากการดื่มสุรา ก่อนเข้าพรรษา และช่วงเข้าพรรษา พบว่า นักดื่มในหมู่บ้านปฏิบัติการและหมู่บ้านเปรียบเทียบ เคยมีผลกระทบจากการดื่มสุรา เช่น เคยทำให้เกิดผลเสียต่อความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับคนรัก เคยทำให้เกิดผลเสียต่อความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัว รวมทั้งลูก เช่น โต้เถียง ทะเลาะวิวาท ละเลยหรือละทิ้งลูก เคยทำให้เกิดผลเสียต่อการทำงาน เช่น ขาดงาน มาทำงานสาย ทำงานไม่เรียบร้อย เกือบออกจากงาน หรือขาดโอกาสที่จะได้งานทำ เคยทำให้เกิดผลเสียต่อการทำงานบ้านและกิจวัตรประจำวัน เคยทำให้เกิดปัญหาทางการเงิน และเคยมีปัญหาทางสุขภาพร่างกายที่เกี่ยวข้องกับการดื่มสุรา ซึ่งผลกระทบต่างๆ ดังกล่าวลดลงในช่วงเข้าพรรษาทั้งในนักดื่มหมู่บ้านปฏิบัติการและหมู่บ้านเปรียบเทียบ (ตารางที่ 23)

6. ผลกระทบจากการดื่มสุรา

ตารางที่ 23 ผลกระทบจากการดื่มสุรา ก่อนเข้าพรรษา และช่วงเข้าพรรษา (ร้อยละ)

ในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา	ก่อนเข้าพรรษา		ช่วงเข้าพรรษา	
	หมู่บ้าน ปฏิบัติการ	หมู่บ้าน เปรียบเทียบ	หมู่บ้าน ปฏิบัติการ	หมู่บ้าน เปรียบเทียบ
1. การดื่มสุราก็ทำให้เกิดผลเสียต่อความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับคนรัก	37.7	26.4	19.1	23.1
2. การดื่มสุราก็ทำให้เกิดผลเสียต่อความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัว รวมทั้งลูก เช่น โต้เถียง ทะเลาะวิวาท ละเลยหรือละทิ้งลูก	22.1	21.0	16.7	18.3
3. การดื่มสุราก็ทำให้เกิดผลเสียต่อความสัมพันธ์กับเพื่อนฝูงหรือชีวิตสังคม	16.8	13.6	13.7	13.3
4. เคยทะเลาะวิวาทขณะดื่มหรือหลังดื่มสุรา	12.4	15.3	11.3	13.3
5. เคยมีปัญหาทางกฎหมายเนื่องจากการขับรถหลังดื่มสุรา	4.6	2.5	4.4	1.1
6. เคยมีปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดื่มสุรา	3.8	2.0	4.1	0.4
7. การดื่มสุราก็ทำให้เกิดผลเสียต่อการทำงาน เช่น ขาดงาน มาทำงานสาย ทำงานไม่เรียบร้อย เกือบออกจากงาน หรือขาดโอกาสที่จะได้งานทำ	22.8	14.7	14.0	10.8
8. การดื่มสุราก็ทำให้เกิดผลเสียต่อการทำงานบ้านและกิจกรรมประจำวัน	21.4	21.5	16.0	12.2
9. การดื่มสุราก็ทำให้เกิดปัญหาทางการเงิน	19.4	20.5	13.7	9.7
10. เคยมีปัญหาทางสุขภาพร่างกายที่เกี่ยวข้องกับการดื่มสุรา	25.9	19.0	18.1	11.9
11. เคยรู้สึกผิด หรือเสียใจหลังดื่มสุรา	21.9	17.6	13.3	9.4
12. คู่ครองเคยบอกว่าจะเลิกเพราะการดื่มสุรา	17.6	10.3	13.7	6.9
13. เคยรู้สึกไม่พอใจเพราะมีคนวิจารณ์เกี่ยวกับการดื่มสุรา	19.1	16.7	12.6	8.3
14. เคยคิดจะฆ่าตัวตาย อยากตาย หรือวางแผนจะฆ่าตัวตาย หลังดื่มสุรา	2.3	0.8	2.7	0.4
15. เคยคิดจะทำร้ายตนเอง หลังดื่มสุรา	1.5	1.1	1.7	0
16. เคยคิดจะทำร้ายผู้อื่น อยากจะทำร้ายผู้อื่น หรือวางแผนจะทำร้ายผู้อื่น หลังดื่มสุรา	5.3	2.0	4.1	0
17. เคยมีเพศสัมพันธ์กับคนอื่นที่ไม่ใช่สามี/ ภรรยา หลังดื่มสุรา	1.5	3.7	0.3	1.1
18. เคยหกล้ม ได้รับบาดเจ็บที่ศีรษะ หรือบาดเจ็บร่างกาย หลังดื่มสุรา	10.2	13.0	6.8	4.3
19. เคยได้รับอุบัติเหตุ รถคว่ำ รถชน รถล้ม หลังดื่มสุรา	7.9	12.5	5.1	2.6

หมายเหตุ : ร้อยละในตารางคำนวณจากฐานของจำนวนนักดื่มในแต่ละช่วงเวลาก่อนเข้าพรรษาและหลังออกพรรษา (ไม่รวม missing)

บทที่ 4

ปัจจัยความสำเร็จของการดำเนินงานรณรงค์ลดเหล้าเข้าพรรษาระดับพื้นที่ ในพื้นที่ปฏิบัติการและพื้นที่เปรียบเทียบ

การเก็บข้อมูลในครั้งนี้เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก focus group สังเกตการณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลจากสถานีตำรวจ และโรงพยาบาล ทั้งหมู่บ้านปฏิบัติการและหมู่บ้านเปรียบเทียบ เพื่อจะดูว่าอะไรคือปัจจัยความสำเร็จของการดำเนินงานในพื้นที่ ปัญหาอุปสรรคต่างๆ จากการดำเนินการรณรงค์ลดเหล้าเข้าพรรษา และผลกระทบต่างๆ ที่เกิดจากการดื่มสุรา โดยในบทนี้เป็นกรายงานในภาพรวมเกี่ยวกับปัจจัยความสำเร็จและปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงานส่วนรายละเอียดต่างๆ รูปแบบการดำเนินงานของแต่ละพื้นที่นั้นอยู่ในภาคผนวก

ปัจจัยความสำเร็จของการดำเนินกิจกรรมรณรงค์ลดเหล้าเข้าพรรษา

โดยสรุปทั้งหมู่บ้านปฏิบัติการและหมู่บ้านเปรียบเทียบ มีปัจจัยความสำเร็จและปัญหาอุปสรรค คล้ายๆ กัน ดังนี้

- การมีระบบความเชื่อความศรัทธาและยึดถือแบบแผน วิถีวัฒนธรรม ประเพณี ของคนในพื้นที่ ความศรัทธาของชาวบ้านที่มีต่อวัด พระสงฆ์ และผู้นำเป็นจุดเชื่อมร้อยความร่วมมือการมีส่วนร่วมที่นำไปสู่การลด ละ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีวัดเป็นศูนย์รวมในการทำกิจกรรม มีเจ้าอาวาสวัด เจ้าคณะอำเภอ พระสงฆ์ ซึ่งเป็นที่เคารพศรัทธาทั้งคนในชุมชน เป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชน และวัดเป็นศูนย์รวมในการทำกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน มีวัฒนธรรมอันเป็นหนึ่งเดียว ช่วยลดความไม่เข้าใจและลดความขัดแย้งในชุมชน รับฟังและเคารพซึ่งกันและกัน
- นายอำเภอให้ความสำคัญกับโครงการรณรงค์ลดเหล้าเข้าพรรษาและช่วยวางแผนในการดำเนินกิจกรรม เช่น ออกหนังสือไปทุกร้านค้า ทำหนังสือประชาสัมพันธ์เรื่องการจำหน่าย เวลา วันที่ห้ามขาย ซึ่งเป็นเพียงการชี้แจงประชาสัมพันธ์และขอความร่วมมือ
- ผู้นำหมู่บ้านที่มีแนวคิดในการพัฒนาและเสริมสร้างคุณภาพชีวิตสุขภาวะของประชาชนในพื้นที่ เป็นคนต้นแบบและเป็นผู้นำทางความคิดที่ใช้ตัวเองเป็นตัวอย่างที่ดีในการชักชวนลูกบ้าน ลด งด ดื่มเหล้า
- ผู้นำและแกนนำ มีความคิด ความเข้าใจในกระบวนการพัฒนาหมู่บ้านชุมชน
- การร่วมกันทุกภาคส่วนในพื้นที่ที่จะช่วยกันเป็นแบบอย่างที่ดี งดเหล้าเข้าพรรษา และสนับสนุน ให้ความร่วมมือในกิจกรรมของหมู่บ้าน
- ภาคีเครือข่าย ได้แก่ สสส. สสจ. ประชาคมงดเหล้าจังหวัดฝ่ายปกครองอำเภอ อบต.โคกเพชร รพ.สต. โคกเพชร ผู้นำท้องถิ่น/ท้องที่ ให้ความร่วมมือและหนุนเสริมกิจกรรมในชุมชน
- ผู้ใหญ่บ้านซึ่งเป็นสตรี มีบุคลิกที่เข้มแข็งแต่ปนความสุภาพอ่อนโยน ให้การสนับสนุนต่อเนื่องจริงจังต่อการทำงานแก้ไขปัญหาลดเหล้า/บุหรี่ในชุมชน
- หมู่บ้านเปรียบเทียบแม้ไม่มีโครงการที่เกี่ยวกับเหล้าโดยตรงที่มาจัดกิจกรรมในหมู่บ้าน คนในชุมชนสมัครใจกันเอง ทุกคนให้ความสำคัญในเรื่องของสุขภาพทั้งของตนเอง ของคนในครอบครัว และชุมชนด้วย ให้คำแนะนำ ตักเตือนกันเหมือนเป็นคนในครอบครัวเดียวกัน เน้นการสร้างสุขทั้งทางใจซึ่งมีผลต่อสุขภาพทางกาย แต่หากใครจะลด เลิกเหล้า ทางชุมชนก็ส่งเสริม ชื่นชม ร่วมยินดีด้วย ให้กำลังใจในการตั้งใจเพื่อลด ละเลิกเหล้านี้ให้ประสบผลสำเร็จ ไม่ได้มีการตำหนิกัน
- สร้างความเข้มแข็งของครอบครัว เด็กและเยาวชนเป็นกลไกเชื่อมร้อยความสัมพันธ์ที่นำไปสู่การสร้างกระบวนการ ลด งด เหล้าให้กับกลุ่มชาวบ้านที่เป็นพ่อ แม่ และเครือญาติ
- ชาวบ้านมีความเข้าใจร่วมในประเด็นปัญหาตรงกันมากขึ้น สื่อสารทิศทางเดียวกัน มีจิตใจอ่อนโยน เอื้อเฟื้อเกื้อกูลต่อกันและกัน

- การทำอาหารเวลาย่างนานต่างๆ ในชุมชนไม่ต้องจ้าง เสียค่าใช้จ่าย เนื่องจากเห็นว่าเป็นความรับผิดชอบร่วมกันของคนในชุมชน เกิดการแบ่งปันทรัพยากรของตนให้แก่ส่วนรวมยิ่งขึ้น
- ใช้กฎระเบียบจากสัญญาประชาคมของหมู่บ้านได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการใช้กฎที่ดีต้องเกิดจากข้อตกลงจากคนหมู่มาก ประชาชนมีส่วนร่วมและยอมรับในกฎกติกาผู้นำและคณะกรรมการในฐานะเป็นผู้บังคับใช้กฎต้องมีความชัดเจนและเป็นธรรมยืดหยุ่นตามความเหมาะสมกับสถานการณ์
- มีการระดมทุน และใช้ประโยชน์จากกองทุนกลุ่มออมทรัพย์ของหมู่บ้าน มีระบบการบริหารจัดการที่ดี โดยนำมาใช้ประโยชน์ในการสร้างกิจกรรมที่สร้างสรรค์เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงพฤติกรรมและค่านิยมของเด็กและเยาวชนที่มีต่อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
- กระบวนการหนุนเสริมการขับเคลื่อนงานในหมู่บ้านชุมชนในการรณรงค์ เช่น เรียกลูกบ้านประชุมเรื่องการรณรงค์ 7 วันอันตราย ช่วงวันสงกรานต์ แจกแผ่นพับ พ.ร.บ. เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีป้ายติดรณรงค์ถึงพิษภัยของการดื่มเหล้าแล้วเกิดอุบัติเหตุบนท้องถนน การตั้งด่านชุมชนสกัดนักดื่มที่เมาแล้วไม่ให้ออกจากบ้าน ด้วยการให้มีอาสาสมัคร อ.ส.ล. หรืออาสาสมัครซื้อเหล้าในชุมชน ทำความเข้าใจกับร้านค้าในหมู่บ้านให้ขายเป็นเวลาตามกฎหมายกำหนด และประชุมลูกบ้านที่เป็นแกนนำในการเลิกเหล้า (คนหัวใจเพชร) ให้ออกรณรงค์ในหมู่บ้าน เชิญชวนคนที่ต้องการเลิกเหล้า ไปแนะนำ ให้กำลังใจ และชี้ให้เห็นถึงสุขภาพที่ดีขึ้น จัดให้หมู่บ้านให้ออกกำลังกายในตอนเย็น ทาอาชีพเสริม สร้างรายได้ให้กับบุคคลที่คิดจะเลิกเหล้าและมีเวทีแลกเปลี่ยนพูดคุยสำหรับคนที่เลิกเหล้า มีใบเกียรติบัตรเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้กับคนเลิกเหล้า มีกิจกรรม พิธีปฏิญาณตน งดเหล้าเข้าพรรษา (คนบวชใจ) อบรมเยาวชนให้รู้ถึงพิษภัยของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และยาเสพติด และกิจกรรมทำความดี
- แกนนำชุมชน ทั้งผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หัวหน้าคุ้ม มีบุคลิกที่เข้มแข็งแต่ป็นความสุภาพอ่อนโยน ให้การสนับสนุนต่อเนื่อง จริงจังต่อการทำงานแก้ไขปัญหาคาเหลาและวิวาทอันเนื่องมาจากการดื่มสุราของคนในชุมชน
- ชาวบ้านมีความเชื่อจากฐานรากว่ามีบรรพบุรุษคนเดียวกัน ทำให้การสร้างความเข้าใจร่วมในประเด็นปัญหาตรงกันมากขึ้น สื่อสารทิศทางเดียวกัน มีจิตใจอ่อนโยน เอื้อเฟื้อเกื้อกูลต่อกันและกัน อีกทั้งมีวัฒนธรรมอันเป็นหนึ่งเดียว ช่วยลดความขัดแย้งในชุมชน รับประทานอาหารร่วมกันและกัน
- มีการทำประชาคมทั้งตำบล มีมติที่ประชุมตั้งเป็นธรรมนูญตำบล ในเรื่องงานศพปลอดเหล้า มีการทำป้ายให้กับงานศพที่เข้าร่วม มีกิจกรรมงดเหล้าเข้าพรรษา โดยนำเด็ก ผู้ใหญ่ ผู้สูงอายุ มาออกกำลังใจ
- การบอกกล่าว การกระตุ้นให้รับรู้ถึงอันตรายและความเสี่ยงของการเกิดโรค โดยผ่านการบอกเล่าเรื่องราวประสบการณ์ของกันและกัน เป็นอุทาหรณ์ เป็นตัวอย่างแลกเปลี่ยนกันชุมชน กระบวนการ ใช้สื่อ วิดีทัศน์ ภาพโปสเตอร์ และเว็บไซต์ให้รับรู้ถึงอันตรายจากเหล้า เบียร์ และความเสี่ยงของการเกิดโรค รวมทั้งพูดคุยถึงความทุกข์ทรมานที่เกิดจากโรคที่จะมีตามมา
- มีการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดี โดยเฉพาะร้านเหล้าในหมู่บ้านที่ต้องทำตามกติกาชุมชนในการไม่ขายเหล้าในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา ไม่ขายเหล้าให้เด็กและเยาวชน งานบุญประเพณีต่างๆ ในหมู่บ้าน ปลอดเหล้า
- มีการประชุมประจำเดือนของชุมชน โดยผู้ใหญ่บ้านจัดประชุมทุกเดือนเพื่อชี้แจงข่าวสารจากทางราชการ และติดตามกิจกรรมงดเหล้าเข้าพรรษา งานบุญปลอดเหล้าในชุมชนรวมถึงการประชุมประจำเดือนของ อสม. ในเขตของ รพ.สต. ที่รับผิดชอบ
- องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นได้กำหนดรูปแบบกิจกรรมหรือโครงการที่ผ่านการประชาคม เช่น กิจกรรมการงดเหล้า ลด ละ เลิกบุหรี่/ยาสูบ กิจกรรมวันต่อต้านยาเสพติด กิจกรรมการแข่งขันกีฬาต้านยาเสพติด กิจกรรมลานกีฬาต้านยาเสพติด กิจกรรมส่งเสริมกลุ่มอาชีพต่างๆ กิจกรรมงานศพปลอดเหล้า กิจกรรมลดเหล้าหลังเลิกงาน กิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุ เป็นต้น ในการกำหนดไว้ใน “ธรรมนูญตำบล”
- รณรงค์ประชาสัมพันธ์เชิญชวนคนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมปฏิญาณตน “งดเหล้าเข้าพรรษา” เพื่อให้ภาคประชาชนได้รับทราบข้อมูลและแสดงเจตนารมณ์ในการงดเหล้าเข้าพรรษา

- การค้นหาร้านค้าสีขาว ร้านค้าต้นแบบ บุคคลต้นแบบ เพื่อให้ภาคประชาชนเห็นว่าการดำเนินกิจกรรม/โครงการดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ชุมชน เศรษฐกิจสังคม สิ่งแวดล้อม สุขพลานามัยตลอดจนสามารถสร้างชุมชนต้นแบบปลอดแอลกอฮอล์ที่แท้จริง
- มีการรวมกลุ่มจากประชาชนที่สนใจด้านสุขภาพในพื้นที่ ภาคประชาสังคมที่เป็นนักขับเคลื่อนในพื้นที่ ผู้นำชุมชน หน่วยงานภาครัฐ และการสนับสนุนจากหน่วยงานอิสระ ที่เห็นถึงปัญหาสุขภาพทำให้ทุกภาคส่วนมาร่วมกันวางแผนและแนวทางการจัดการ โดยเริ่มตั้งแต่การรวมกลุ่มผู้ที่มีความสนใจร่วมกัน การจัดกิจกรรมให้กับชุมชนและโรงเรียนเพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ลด ละ เลิก สุรา อย่างจริงจัง การลงมือปฏิบัติ ร่วมกันสร้างเครือข่ายให้เกิดความเข้มแข็ง โดยเน้นการทำกิจกรรมที่มีประโยชน์ให้เกิดขึ้นทั้งกับผู้ติดสุรา ผู้ที่กำลังเลิกดื่มสุราและส่งเสริมให้กำลังใจกับผู้เลิกดื่มสุราได้อย่างถาวร โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมและรณรงค์มากกว่าการบังคับ ส่งผลให้ประชากรในชุมชนเกิดความรู้สึกรักและอยากร่วมในกิจกรรมต่างๆ มีการติดตามโครงการหรือกิจกรรมอยู่อย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะการได้รับการสนับสนุนการทำกิจกรรมจากภาคประชาสังคมที่เข้ามาขับเคลื่อนให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งและเสริมสร้างความรู้ให้กับชุมชน ขณะเดียวกันยังสร้างให้เกิดเวทีการแลกเปลี่ยนของแต่ละชุมชนให้เกิดการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ มีการปรับปรุงและพัฒนา โดยเน้นการสร้าง ความเข้าใจในชุมชนกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องแล้วนำกิจกรรมที่ทำร่วมกันมาประเมินถึงผลลัพธ์และวางแผน ทางการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น โดยอาศัยกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชนอื่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดการบูรณาการอย่างเป็นรูปธรรมและเกิดความยั่งยืนในชุมชน
- การยกย่องเชิดชูเกียรติให้กับผู้ที่สามารถเลิกเหล้าได้โดยแบ่งเป็นระดับ เช่น สามารถเลิกเหล้าตลอดช่วงเข้าพรรษา หรือตลอดชีวิต เพื่อให้คนในชุมชนรู้สึกเกิดความภาคภูมิใจและยังเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่คนอื่นๆ ในชุมชนให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบและอยากปฏิบัติตาม ส่งผลให้เกิดเป็นกิจกรรมคนหัวใจเพชรซึ่งได้รับมอบเกียรติบัตรในระดับหมู่บ้านและสามารถเข้าสู่การประกวดในระดับอำเภอและจังหวัดต่อไป
- การให้รางวัลเพื่อสร้างแรงจูงใจ
- การรณรงค์และให้ความรู้กับเด็กจึงเป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่กลุ่มอาสาสมัคร แกนนำชุมชน และมีที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้หันมาใส่ใจพร้อมทั้งให้ความรู้ โดยเฉพาะกลุ่มเด็กเล็กที่จะโตขึ้นเป็นอนาคตของประเทศให้มีสุขภาพกายและจิตที่ดีพร้อมที่จะเรียนรู้ได้ทราบและตระหนักถึงผลเสียและผลกระทบที่จะเกิดขึ้น ขณะเดียวกันก็จะสามารถเป็นแรงบันดาลใจในการเลิกดื่มให้กับกลุ่มผู้ใหญ่ในชุมชน โดยเน้นการใช้คำถาม บ้อนกลับกับคนในครอบครัวถึงผลเสียที่อาจจะเกิดขึ้น จึงเป็นการเน้นให้กลุ่มเด็กเกิดการเรียนรู้และบอกต่อ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อครอบครัวที่มีพ่อหรือแม่ติดสุรา หรือกำลังอยู่ระหว่างการเลิกให้เกิดผลสำเร็จ

อุปสรรคของการดำเนินกิจกรรมรณรงค์งดเหล้าเข้าพรรษา

- การสื่อสารภายในกลุ่มทำงาน กลุ่มชาวบ้าน อาจไม่ชัดเจน เนื่องจากขาดความรู้และประสบการณ์ของแต่ละคนแตกต่างกัน จำเป็นต้องประชุมพูดคุยกันบ่อยๆ เพื่อให้สื่อสารไปทิศทางเดียวกัน เข้าใจสอดคล้องกัน
- ความรู้ที่ได้รับต้องเข้าใจตรงกันกับเป้าหมายในการทำงาน
- การเชิญปราชญ์ในเรื่องนั้นๆ หรือผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาให้ข้อมูล ความรู้ปรับเปลี่ยนความคิดความเชื่อ จะทำให้เกิดความร่วมมือยิ่งขึ้น
- ยังพบว่าข้อมูลไม่เป็นปัจจุบันและไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง
- เรื่องปลอดเหล้า ปลอดบุหรี่จะทำสำเร็จได้ จะต้องเริ่มต้นที่ผู้นำก่อน ถ้าผู้นำยังดื่มหรือสูบบุหรี่จะไปบอกลูกบ้านก็คงยาก
- งานงดเหล้าเข้าพรรษา นายอำเภอมีหนังสือมา แล้วประกาศให้มีการรณรงค์ แต่ในตำบลและหมู่บ้านที่ไม่มีกิจกรรมที่ชักชวนคนให้งดเหล้าเข้าพรรษาแล้วแต่คนที่ตั้งใจงดเหล้าเข้าพรรษาเองไม่มีการลงนามหรือจัดกิจกรรมใดๆ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้คนงดเหล้าเข้าพรรษา

- ความรู้ความเข้าใจที่แตกต่างกันทำให้เกิดปัญหาในการสื่อสาร กลุ่มชาวบ้าน อาจไม่ชัดเจน และเกิดปัญหาความไม่เข้าใจกัน จำเป็นต้องประชุมพูดคุยกันบ่อยๆ เพื่อให้สื่อสารไปทิศทางเดียวกัน เข้าใจสอดคล้องกัน
- การประชุมชาวบ้านต้องเชิญชาวบ้านมาร่วมในเวทีประชาคมให้มากที่สุด และให้เคารพกติกาของการยึดเสียงข้างมากในการลงมติแต่ละครั้ง โดยผู้มีเสียงข้างน้อยไม่ควรต่อต้านข้อตกลงที่เกิดขึ้น
- ควรมีการเชิญผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาให้ข้อมูล ความรู้ จัดกระบวนการปรับเปลี่ยนความคิด ความเชื่อ จะทำให้เกิดความร่วมมือยิ่งขึ้น
- การยึดติดกับตัวบุคคลมากกว่าทีม เนื่องจากทั้งพื้นที่ปฏิบัติการและพื้นที่เปรียบเทียบจะได้รับการช่วยเหลือในการดำเนินกิจกรรมต่างๆจากพี่เลี้ยง แต่ในกรณีพื้นที่พี่เลี้ยงไม่มีเวลาจะไม่มีควมกล้าในการจัดกิจกรรมหรือดำเนินการหรือกิจกรรมต่างๆในชุมชน ส่งผลให้เกิดผลกระทบในการดำเนินกิจกรรมและความน่าเชื่อถือของทีม
- งบประมาณในการดำเนินกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการณรงค์หาล้ามีไม่เพียงพอทำให้การทำกิจกรรมต่างๆ ไม่มีประสิทธิภาพ โดยขาดการประสานงานร่วมกันในการของงบประมาณและไม่ทราบว่าต้องขอ งบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานใด
- บางพื้นที่ขาดการจัดกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอและไม่มีการประชาสัมพันธ์เพียงพอ ส่งผลให้ไม่ทราบเมื่อมีกิจกรรมหรือไม่สามารถเข้าร่วมได้เพราะต้องทำงานและขาดแรงบันดาลใจ
- มีการขายสินค้าอย่างไม่ถูกกฎหมาย เช่น ยังมีการขายเหล้าให้กับเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 หรือสามารถให้เด็กซื้อไปให้พ่อแม่หรือคนในครอบครัวได้จึงเกิดพฤติกรรมเลียนแบบ ขณะเดียวกันเยาวชนยังขาดความรู้และความเข้าใจถึงผลกระทบของการดื่มเหล้าแต่คิดว่าเป็นพฤติกรรมที่เท่และคิดว่าดื่มอย่างไรก็ไม่มีความติด เนื่องจากดื่มในปริมาณเล็กน้อยและเห็นคนในครอบครัวดื่ม
- เมื่อเกิดปัญหาติดเหล้าก็ไม่ไปพบแพทย์เนื่องจากเชื่อว่าตนเองยังปกติสามารถทำงานและดำรงชีวิตประจำวันได้ทั้งยังคิดว่าเดี๋ยวก็สามารถเลิกได้เอง

บทที่ 5 สรุปผลการศึกษา

15 ปีของการดำเนินงานรณรงค์ลดเหล้าเข้าพรรษา ซึ่งถือเป็นการรณรงค์ที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อการจัดการปัญหาการดื่มสุราในสังคมไทย การดำเนินงานที่ผ่านมาแม้จะมีการสำรวจข้อมูลในทุกๆ ปี เพื่อประเมินการดำเนินกิจกรรมดังกล่าวซึ่งเป็นการสำรวจผลของการรณรงค์ในภาพรวมระดับประเทศ ดังนั้นการศึกษาถึงถึงความสำเร็จของการดำเนินโครงการในระดับพื้นที่ จึงมีความสำคัญเช่นเดียวกัน เพื่อให้เกิดข้อมูลเชิงประจักษ์ที่จะนำไปสู่การวางแผนพิจารณา ขยายผล ต่อไป เพื่อศึกษาผลลัพธ์ ผลผลิต และกระบวนการที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานรณรงค์ลดเหล้าเข้าพรรษาของภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยหวังผลให้ได้ข้อมูลป้อนกลับให้ผู้ดำเนินโครงการรณรงค์ เพื่อพัฒนาแผนการรณรงค์ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้นในปีต่อไป ในแต่ละพื้นที่ และเพื่อขยายผลการดำเนินงานต่อไปในพื้นที่อื่นๆ โครงการนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบผลของการดำเนินงานรณรงค์ฯ ระดับพื้นที่ต่อพฤติกรรมการดื่มสุรา และผลกระทบจากการดื่มของผู้ดื่มสุราในพื้นที่ที่มีการดำเนินงาน (พื้นที่ปฏิบัติการ) กับพื้นที่ที่ไม่มีการดำเนินงาน (พื้นที่เปรียบเทียบ) 2) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมลดเหล้าเข้าพรรษาในพื้นที่ และความคิดเห็นของประชากรในพื้นที่ปฏิบัติการ และพื้นที่เปรียบเทียบ 3) เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินงานรณรงค์ลดเหล้าเข้าพรรษาระดับพื้นที่ในพื้นที่ปฏิบัติการและพื้นที่เปรียบเทียบ

การศึกษาเชิงปริมาณ : พื้นที่การศึกษาคั้งนี้มี 18 อำเภอ กระจายในทุกภาคของประเทศไทย โดยเลือก 9 อำเภอจาก 25 อำเภอที่ได้รับคัดเลือกให้เป็นอำเภอเป้าหมายของโครงการพัฒนาระดับอำเภอ ของกรมสุขภาพจิตและอยู่ใน 151 อำเภอหลักที่มีการดำเนินกิจกรรมลดเหล้าเข้าพรรษาระดับพื้นที่ของ สสจ. และอีก 9 อำเภอ ที่ไม่ได้เป็นอำเภอเป้าหมายแต่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน และมีลักษณะบริบทของพื้นที่การศึกษาลักษณะคล้ายคลึงกัน เช่น ความเป็นเมือง จำนวนตำบล/หมู่บ้าน และขนาดประชากร พื้นที่การศึกษา ได้แก่จังหวัดน่าน สุโขทัย มหาสารคาม ศรีสะเกษ อ่างทอง ฉะเชิงเทรา ราชบุรี ชุมพร และตรัง ศึกษาในประชากรอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไปที่อาศัยอยู่ในอำเภอที่ถูกเลือกทั้ง 18 หมู่บ้าน

การศึกษาเชิงคุณภาพ : ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย นายอำเภอ แกนนำที่จัดกิจกรรมรณรงค์ ผู้นำและบุคคลระดับแกนนำในหมู่บ้านทั้งที่เป็นทางการ ได้แก่ผู้ใหญ่บ้าน ประธานองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น กรรมการหมู่บ้าน และผู้นำโดยธรรมชาติ เช่น พระ ผู้อาวุโสในหมู่บ้าน ครู บุคลากรของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล โรงพยาบาลชุมชน สมาชิกสภาหมู่บ้าน สมาชิกกลุ่มแม่บ้านหรือกลุ่มพัฒนาต่างๆ ในหมู่บ้าน

สรุปผลการศึกษา

1. ผลการศึกษาก่อนเข้าพรรษา

1.1 ข้อมูลทั่วไปของประชากรพื้นที่ปฏิบัติการและพื้นที่เปรียบเทียบ

จำนวนครัวเรือนทั้งหมดที่เก็บข้อมูลได้ในช่วงก่อนเข้าพรรษาในกลุ่มหมู่บ้านปฏิบัติการและกลุ่มหมู่บ้านเปรียบเทียบ เท่ากับ 897 และ 878 ครัวเรือน ตามลำดับ โดยมีประชากรรวมเท่ากับ 2,103 และ 1,853 คน ตามลำดับ จะเห็นได้ว่า จำนวนครัวเรือนและประชากรทั้งหมดของหมู่บ้านปฏิบัติการและหมู่บ้านเปรียบเทียบในจังหวัดเดียวกันมีความแตกต่างกันค่อนข้างมาก โดยส่วนใหญ่แล้วหมู่บ้านเปรียบเทียบจะมีจำนวนครัวเรือนและประชากรมากกว่าหมู่บ้านปฏิบัติการ แต่เมื่อดูอัตราการตอบแบบสัมภาษณ์ ประชากรในหมู่บ้านปฏิบัติการมีอัตราการตอบแบบสัมภาษณ์มากกว่าในทุกคู่เทียบ อัตราการตอบแบบสัมภาษณ์สูงที่สุดในพื้นที่ปฏิบัติการอยู่ที่หมู่ 7 บ้านห้วยนุ่น ต.นาข้าวเสีย อ.

นาโยง จ.ตรัง ซึ่งเท่ากับร้อยละ 87.3 ของประชากรที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปในหมู่บ้านนี้ และในพื้นที่เปรียบเทียบกับหมู่บ้าน 13 บ้านเขาผานาง ต.ท่ากระดาน อ.สนามชัยเขต จ.ฉะเชิงเทรา ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 70.9 ของประชากรที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปในหมู่บ้านนี้ อัตราการตอบแบบสัมภาษณ์ต่ำที่สุดในจังหวัดศรีสะเกษทั้งในหมู่บ้านปฏิบัติการ (ร้อยละ 43.8) และหมู่บ้านเปรียบเทียบ (ร้อยละ 33.8) ซึ่งอาจจะสะท้อนถึงความร่วมมือของประชากรในหมู่บ้านซึ่งอยู่ในระดับต่ำ หรือความสามารถและความพร้อมในการเก็บข้อมูลของทีมงานภาคสนามของพื้นที่นี้ก็ได้ ซึ่งย่อมส่งผลต่อการแปลผลและการนำผลการศึกษาไปใช้ เพราะอาจจะไม่ได้เป็นตัวแทนที่ดีของประชากรของหมู่บ้านนั้นๆ เมื่อพิจารณาข้อมูลในตารางที่ 3 จะเห็นว่าครัวเรือนส่วนใหญ่ตอบแบบสัมภาษณ์สองครั้ง ทั้งก่อนและหลังเข้าพรรษา โดยครัวเรือนในหมู่บ้านปฏิบัติการมีสัดส่วนของการตอบครบทั้งสองครั้งสูงกว่าครัวเรือนในหมู่บ้านเปรียบเทียบ

กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มมีลักษณะแตกต่างกันหลายด้าน ได้แก่ เพศ ศาสนา การศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพประจำ โดยกลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้านปฏิบัติการมีสัดส่วนของประชากรเพศหญิงสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้านเปรียบเทียบ และยังมีสัดส่วนของผู้นับถือศาสนาพุทธ สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า และสมรสแล้วสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้านเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อย่างไรก็ตาม สัดส่วนของผู้ที่ดื่มสุราในช่วงก่อนเข้าพรรษา ไม่ได้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระหว่างหมู่บ้านปฏิบัติการ (ร้อยละ 19.8) และหมู่บ้านเปรียบเทียบ (ร้อยละ 21.3)

1.2 การรับรู้ ความตั้งใจ และการเข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์งดเหล้าเข้าพรรษาของกลุ่มตัวอย่างในช่วงก่อนเข้าพรรษา

ในการเก็บข้อมูลครั้งแรกและครั้งที่สองในช่วงก่อนเข้าพรรษา และหนึ่งเดือนหลังเริ่มเข้าพรรษา ผู้ตอบแบบสอบถาม (ครัวเรือนละหนึ่งคน) เกือบทั้งหมดทราบว่าวันเข้าพรรษาของปีปัจจุบันตรงกับวันที่เท่าไร โดยผู้ตอบแบบสอบถามในหมู่บ้านปฏิบัติการมีสัดส่วนของผู้ที่ทราบวันที่ของวันเข้าพรรษามากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามในหมู่บ้านเปรียบเทียบอย่างชัดเจน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เคยเห็นสื่อประชาสัมพันธ์ “งดเหล้าเข้าพรรษา” ในช่วงหนึ่งเดือนที่ผ่านมา โดยผู้ตอบแบบสอบถามในหมู่บ้านปฏิบัติการมีสัดส่วนการพบเห็นมากกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สื่อที่ผู้ตอบแบบสอบถามรายงานว่าพบเห็นสื่อประชาสัมพันธ์ดังกล่าวมากที่สุด ได้แก่ โฆษณาทางโทรทัศน์ แต่ผู้ตอบแบบสอบถามในหมู่บ้านเปรียบเทียบกลับเคยพบเห็นโฆษณาทางโทรทัศน์มากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามในหมู่บ้านปฏิบัติการ นอกจากนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามในหมู่บ้านปฏิบัติการประมาณร้อยละ 90 รายงานว่า มีการจัดกิจกรรมรณรงค์งดเหล้าเข้าพรรษาในหมู่บ้านของตน ในช่วงเดือนกรกฎาคม ร้อยละ 62.3 รายงานว่าสมาชิกในครอบครัวเข้าร่วมกิจกรรมงดเหล้าเข้าพรรษาในหมู่บ้าน และร้อยละ 91.8 ตั้งใจจะเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวในหมู่บ้านของตน ในขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามในหมู่บ้านเปรียบเทียบสัดส่วนน้อยมากที่รายงานในประเด็นเดียวกัน ผลการศึกษาส่วนนี้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า มีกิจกรรมรณรงค์งดเหล้าเข้าพรรษาเกิดขึ้นในหมู่บ้านปฏิบัติการ และประชากรในหมู่บ้านเหล่านี้ส่วนใหญ่รับทราบ และตั้งใจเข้าร่วมกิจกรรม

1.3 พฤติกรรมการดื่มของนักดื่มก่อนเข้าพรรษา ในหมู่บ้านปฏิบัติการและหมู่บ้านเปรียบเทียบ

แบบแผนการดื่มสุราของนักดื่มที่ดื่มสุราในช่วง 12 เดือนก่อนเข้าพรรษา หรือเรียกວ່ານักดื่มปัจจุบัน พบว่าอายุเฉลี่ยที่เริ่มดื่มครั้งแรกไม่แตกต่างกันทั้งในหมู่บ้านปฏิบัติการและหมู่บ้านเปรียบเทียบ อยู่ที่ประมาณอายุ 21-22 ปี หมู่บ้านปฏิบัติการมีสัดส่วนของนักดื่มประจำ หรือผู้ที่ดื่มอย่างน้อยหนึ่งครั้งต่อสัปดาห์สูงกว่าในหมู่บ้านเปรียบเทียบ (ร้อยละ 55.2 กับร้อยละ 41.3) โดยจะเห็นว่าสัดส่วนของนักดื่มที่ดื่มทุกวันหรือเกือบทุกวันในหมู่บ้านปฏิบัติการสูงกว่าในหมู่บ้านเปรียบเทียบอย่างชัดเจน

และเมื่อดูเฉพาะการตี้มใน 3 เดือนที่ผ่านมา หมูบ้านปฏิบัติการก็มีสัดส่วนของนักตี้มที่ตี้มทุกวัน หรือเกือบทุกวัน สูงกว่าในหมูบ้านเปรียบเทียบกับเช่นกัน เครื่องตี้มแอลกอฮอล์ที่นักตี้มในหมูบ้านปฏิบัติการนิยมบริโภคมากที่สุดได้แก่ สุราขาว/ สุรากลั่นชุมชน (ร้อยละ 35.5) ส่วนนักตี้มในหมูบ้านเปรียบเทียบกับก็นิยมตี้ม สุราขาว/ สุรากลั่นชุมชน (ร้อยละ 43.0) รองลงมาเป็น เบียร์ นอกจากนี้ พบว่า หมูบ้านปฏิบัติการมีสัดส่วนของนักตี้มหนักในกลุ่มนักตี้มทั้งหมดไม่แตกต่างกันกับหมูบ้านเปรียบเทียบกับ (ร้อยละ 56.2 กับร้อยละ 56.3) และหมูบ้านปฏิบัติการมีสัดส่วนของนักตี้มที่เคยคิดว่าจะเลิกตี้มตลอดชีวิตน้อยกว่าหมูบ้านเปรียบเทียบกับ (ร้อยละ 69.4 กับร้อยละ 72.6)

1.4 การรับรู้และเข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์ลดเหล้าเข้าพรรษาของนักตี้มสุราในช่วงก่อนและระหว่างเข้าพรรษา

นักตี้มสุราเกือบทั้งหมดทั้งในหมูบ้านปฏิบัติการและหมูบ้านเปรียบเทียบกับรู้จักโครงการรณรงค์ลดเหล้าเข้าพรรษา โดยนักตี้มในหมูบ้านปฏิบัติการส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 95 ทราบว่ามีการลงนามปฏิญาณตนงดเหล้า ในช่วงเข้าพรรษาในปีที่ผ่านมา แต่มีนักตี้มเพียงร้อยละ 18.8 ได้ร่วมลงนามในสมุดของหมูบ้านหรือผ่านระบบอินเตอร์เน็ตหรืออื่นๆ ในขณะที่นักตี้มในหมูบ้านเปรียบเทียบกับร้อยละ 75 ทราบว่ามีการลงนามฯ และเพียงร้อยละ 10.7 เท่านั้นที่ได้ร่วมลงนามฯ ในช่วงเข้าพรรษาของปีที่ผ่านมา

สัดส่วนของนักตี้มในหมูบ้านปฏิบัติการที่งดตี้มได้ตลอดพรรษาหรือลดปริมาณการตี้มลงในช่วงเข้าพรรษาของปีที่แล้ว (พ.ศ. 2560) และผู้ที่งดตี้มได้นานมากกว่าหนึ่งเดือนหลังออกพรรษาสูงกว่าสัดส่วนดังกล่าวในหมูบ้านเปรียบเทียบกับ แต่สัดส่วนของผู้ที่งดตี้มเป็นบางช่วงและผู้ที่ไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการตี้มเลยในช่วงเข้าพรรษาของปีที่แล้วในหมูบ้านปฏิบัติการกลับต่ำกว่าในหมูบ้านเปรียบเทียบกับ อย่างไรก็ตาม สัดส่วนของผู้ที่ตั้งใจว่าจะงดตี้มตลอดช่วงเข้าพรรษาของปีปัจจุบันนี้ไม่ได้แตกต่างกันมากนักระหว่างหมูบ้านปฏิบัติการและหมูบ้านเปรียบเทียบกับ (ร้อยละ 27.2 และร้อยละ 25.9) เหตุผลสำคัญที่ทำให้นักตี้มตั้งใจจะงดตี้มในช่วงเข้าพรรษาปีนี้คือ เพื่อสุขภาพที่ดีของตนเอง รองลงมาคือ ปกติตี้มน้อย ไม่ค่อยได้ตี้มอยู่แล้ว เพื่อครอบครัว ตั้งใจทำบุญ และถือเป็นช่วงฟื้นฟูสุขภาพ ซึ่งแสดงว่าเหตุผลหลักที่นักตี้มคิดถึงในการงดเหล้าในช่วงเข้าพรรษานี้เป็นเหตุผลทางด้านสุขภาพของตนเองและเพื่อครอบครัว แต่มีเพียงส่วนน้อยที่ให้เหตุผลว่าเป็นเนื่องจากการรณรงค์ในโทรทัศน์หรือในหมูบ้าน

นักตี้มในหมูบ้านปฏิบัติการประมาณร้อยละ 90 รายงานว่า มีการจัดกิจกรรมรณรงค์ลดเหล้าเข้าพรรษา ในหมูบ้านของตน ในช่วงเดือนกรกฎาคมปีซึ่งเป็นช่วงเดือนก่อนเข้าพรรษา โดยนักตี้มร้อยละ 52.6 ตั้งใจจะเข้าร่วมกิจกรรม และร้อยละ 2.8 เป็นคณะทำงานจัดกิจกรรม ในขณะที่นักตี้มในหมูบ้านเปรียบเทียบกับเพียงร้อยละ 1.4 ตอบว่ามีกิจกรรมดังกล่าวในหมูบ้านของตน

2 ผลการศึกษาหลังเข้าพรรษา

การเก็บข้อมูลในช่วงหลังออกพรรษาแล้ว ดำเนินการในช่วงระหว่างวันที่ 30 ตุลาคม 2561 ถึงวันที่ 13 ธันวาคม 2561 ซึ่งเป็นระยะเวลาประมาณ 44 วันหลังวันออกพรรษา โดยการสัมภาษณ์ผู้แทนครัวเรือนในหมูบ้านตัวอย่างทุกครัวเรือนๆ ละหนึ่งคน ได้จำนวนตัวอย่างครัวเรือนที่ตอบแบบสอบถามรวม 1,778 ครัวเรือน ซึ่งในจำนวนนี้เป็นครัวเรือนเดิมที่เคยตอบแบบสอบถามครั้งแรกในช่วงก่อนเข้าพรรษาด้วยจำนวน 1,599 ครัวเรือน แบ่งเป็น 839 ครัวเรือนในหมูบ้านปฏิบัติการ และ 760 ครัวเรือนในหมูบ้านเปรียบเทียบกับ และสัมภาษณ์ผู้ตี้มสุราทุกคนในครัวเรือนนั้น โดยมีผู้ตี้มสุรารวม 297 คน (ร้อยละ 72 ของจำนวนนักตี้มที่ตอบแบบสอบถามในช่วงก่อนเข้าพรรษา) ในหมูบ้านปฏิบัติการ และ 286 คน (ร้อยละ 76 ของจำนวนนักตี้มที่ตอบแบบสอบถามในช่วงก่อนเข้าพรรษา) ในหมูบ้านเปรียบเทียบกับที่ตอบแบบสอบถาม

2.1 ความคิดเห็นและการเข้าร่วมกิจกรรมงดเหล้าเข้าพรรษาของนักดื่มสุรา

เมื่อสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้และความคิดเห็นต่อการรณรงค์ “งดเหล้าเข้าพรรษา” นักดื่มส่วนใหญ่ (ร้อยละ 87.3 ในหมู่บ้านปฏิบัติการ และร้อยละ 72.1 ในหมู่บ้านเปรียบเทียบ) เห็นด้วยกับการมีโครงการงดเหล้าเข้าพรรษาในหมู่บ้าน โดยนักดื่มในหมู่บ้านปฏิบัติการ ร้อยละ 88 ทราบว่ามีการจัดกิจกรรมรณรงค์งดเหล้าเข้าพรรษาในหมู่บ้าน ในขณะที่นักดื่มในหมู่บ้านเปรียบเทียบร้อยละ 89 ตอบว่าไม่มีการจัดกิจกรรมดังกล่าว อย่างไรก็ตาม เมื่อถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหรือลงพันธะสัญญางดเหล้าเข้าพรรษา นักดื่มในหมู่บ้านปฏิบัติการเพียงร้อยละ 12.7 เท่านั้นที่ทราบว่ากิจกรรมดังกล่าวและได้ร่วมลงนามฯ ในช่วงเข้าพรรษาที่ผ่านมา ส่วนนักดื่มในหมู่บ้านเปรียบเทียบมีเพียงร้อยละ 4.8 ทราบและร่วมลงนามฯ

2.2 พฤติกรรมการดื่มสุราในช่วงเข้าพรรษา

พฤติกรรมการดื่มสุราในช่วงเข้าพรรษาปี 2561 นี้ จะเห็นกว่าหมู่บ้านปฏิบัติการมีสัดส่วนของนักดื่มที่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการดื่ม โดยการไม่ดื่มสุราเลยตลอดช่วงเข้าพรรษา ลดปริมาณการดื่มลงจากปกติที่เคยดื่มในช่วงก่อนเข้าพรรษา หรืองดหรือลดการดื่มเป็นบางช่วง มากกว่าหมู่บ้านเปรียบเทียบเล็กน้อย (ร้อยละ 59.7 กับร้อยละ 55.8) แต่สัดส่วนของนักดื่มที่งดดื่มได้ตลอดพรรษาถึงแม้จะมีจำนวนไม่มาก แต่ก็สูงกว่าในหมู่บ้านเปรียบเทียบอย่างชัดเจน (ร้อยละ 10.7 กับร้อยละ 4.4) ซึ่งอาจจะแสดงผลสำเร็จของการรณรงค์งดเหล้าเข้าพรรษาระดับหมู่บ้านได้บางส่วน

สำหรับสถานที่ซื้อสุราในช่วงเข้าพรรษาที่พบมากที่สุดก็ยังคงเป็นร้านของชำในหมู่บ้าน แต่นักดื่มในหมู่บ้านปฏิบัติการเสียค่าใช้จ่ายในการดื่มสุราต่อครั้งต่ำกว่าที่เคยใช้ในช่วงก่อนเข้าพรรษา (144.5 บาทกับ 167.6 บาท) ในขณะที่นักดื่มในหมู่บ้านเปรียบเทียบเสียค่าใช้จ่ายในการดื่มสุราในช่วงเข้าพรรษามากกว่าในช่วงก่อนเข้าพรรษาอย่างชัดเจน (233.3 บาท กับ 144.7 บาท)

2.3 สาเหตุที่ทำให้ลด/ งด ดื่มสุราในช่วงเข้าพรรษา

สาเหตุที่ทำให้นักดื่มไม่งดหรือลดการดื่มลงที่ตอบมากที่สุดคือ เพราะไม่ได้ตั้งใจจะงดดื่มอยู่แล้ว รองลงมาคือ เพราะเปรี้ยวปาก ออยากดื่ม และเพราะว่ามีงานเลี้ยง ส่วนสาเหตุอื่นที่พบรองลงมา คือ เพื่อครอบครัว ซึ่งเป็นคำตอบที่คล้ายคลึงกับปีที่แล้ว (พ.ศ. 2560) อย่างไรก็ตาม สัดส่วนของนักดื่มในหมู่บ้านปฏิบัติการที่ตอบว่า งดหรือลดดื่มเพราะในหมู่บ้านมีการจัดกิจกรรมงดเหล้า มีถึงร้อยละ 29.5 ซึ่งเป็นสัดส่วนที่สูงกว่าตอนช่วงก่อนเข้าพรรษาอย่างชัดเจน (นักดื่มในหมู่บ้านปฏิบัติการร้อยละ 4.3 ในช่วงก่อนเข้าพรรษา ตอบว่าตั้งใจจะงดหรือลดการดื่มลงในช่วงเข้าพรรษาปี 2561 เพราะเห็นการรณรงค์ในหมู่บ้าน)

2.4 เปรียบเทียบพฤติกรรมการดื่มสุราในช่วงก่อนเข้าพรรษากับช่วงเข้าพรรษาระหว่างหมู่บ้านปฏิบัติการและหมู่บ้านเปรียบเทียบ

ประชาชนในหมู่บ้านปฏิบัติการหยุด งด ลดการดื่มในช่วงเข้าพรรษา 74.39% ในขณะที่ประชาชนในหมู่บ้านเปรียบเทียบหยุด งด ลดการดื่มได้ 67.86% อย่างไรก็ตามไม่มีหลักฐานยืนยันว่าการใส่ intervention มีผลทำให้คนงดกินเหล้าหรือดื่มน้อยลง มากกว่าการที่ไม่ให้ intervention คือบอกไม่ได้ว่ากิจกรรมงดเหล้าเข้าพรรษาในหมู่บ้านปฏิบัติการจะทำให้คนงดดื่มสุราหรือไม่ ซึ่งจากการวิเคราะห์ข้อมูลไม่มีหลักฐานว่ากิจกรรมงดเหล้าเข้าพรรษาทำให้คนงดและลดดื่มสุรา มีความแตกต่างกัน ระหว่างหมู่บ้านปฏิบัติการและหมู่บ้านเปรียบเทียบ

2.5 ผลกระทบจากการดื่มสุรา

ผลกระทบจากการดื่มสุราใน 3 เดือน ก่อนเข้าพรรษาและช่วงเข้าพรรษา พบว่า นักดื่มในหมู่บ้านปฏิบัติการและหมู่บ้านเปรียบเทียบ เคยมีผลกระทบจากการดื่มสุรา เช่น เคยทำให้เกิดผลเสียต่อความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับคนรัก เคยทำให้เกิดผลเสียต่อความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัว รวมทั้งลูก เช่น โต้เถียง ทะเลาะวิวาท ละเลยหรือละทิ้งลูก เคยทำให้เกิดผลเสียต่อการทำงาน เช่น ขาดงาน มาทำงานสาย ทำงานไม่เรียบร้อย เกือบออกจากงาน หรือขาดโอกาสที่จะได้งานทำ เคยทำให้เกิดผลเสียต่อการทำงานบ้านและกิจวัตรประจำวัน เคยทำให้เกิดปัญหาทางการเงิน และเคยมีปัญหาทางสุขภาพร่างกายที่เกี่ยวข้องกับการดื่มสุรา ซึ่งผลกระทบต่างๆ ดังกล่าวลดลงในช่วงเข้าพรรษาทั้งในนักดื่มหมู่บ้านปฏิบัติการและหมู่บ้านเปรียบเทียบ

ปัจจัยความสำเร็จของการดำเนินกิจกรรมงดเหล้าเข้าพรรษา

จากการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพในพื้นที่ปฏิบัติการ พบว่า ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานงดเหล้าเข้าพรรษา ได้แก่

- ผู้นำหมู่บ้านที่มีแนวคิดในการพัฒนาและเสริมสร้างคุณภาพชีวิตสุขภาวะของประชาชนในพื้นที่ เป็นคนต้นแบบและเป็นผู้นำทางความคิดที่ใช้ตัวเองเป็นตัวอย่างที่ดีในการชักชวนลูกบ้าน ลด งด ดื่มเหล้า
- ผู้นำและแกนนำ มีความคิด ความเข้าใจในกระบวนการพัฒนาหมู่บ้านชุมชน
- พื้นที่ใดมีผู้นำเป็นผู้หญิงมักมีความได้เปรียบสูง เช่น น่าน ศรีสะเกษ เนื่องจากบุคลิกที่เข้มแข็งแต่อ่อนโยน เข้าใจ และเข้าถึงปัญหา และมีความมุ่งมั่นที่จะทำให้คนในชุมชนลดการดื่มลง
- การร่วมกันทุกภาคส่วนในพื้นที่ที่จะช่วยกันเป็นแบบอย่างที่ดี งดเหล้าเข้าพรรษา และสนับสนุน ให้ความร่วมมือในกิจกรรมของหมู่บ้าน
- ภาครัฐเครือข่าย ได้แก่ สสส. สคส. ประชาคมงดเหล้าจังหวัด ผู้นำท้องถิ่น ให้ความร่วมมือและหนุนเสริมกิจกรรมในชุมชน
- วัดเป็นศูนย์รวมในการทำกิจกรรม พระสงฆ์เข้าใจการทำงานและเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชน
- มีวัฒนธรรมอันเป็นหนึ่งเดียว ช่วยลดความไม่เข้าใจและลดความขัดแย้งในชุมชน รับฟังและเคารพซึ่งกันและกัน
- ชาวบ้านมีความเข้าใจในประเด็นปัญหาตรงกันมากขึ้น สื่อสารทิศทางเดียวกัน มีจิตใจอ่อนโยน เอื้อเพื่อเกื้อกูลต่อกันและกัน
- สร้างความเข้มแข็งของครอบครัว เด็กและเยาวชนเป็นกลไกเชื่อมร้อยความสัมพันธ์ที่นำไปสู่การสร้างกระบวนการ ลด งด เหล้าให้กับกลุ่มชาวบ้านที่เป็นพ่อ แม่ และเครือญาติ

ข้อเสนอแนะจากคนทำงาน “งดเหล้าเข้าพรรษา”

- ต้องศึกษาสถานการณ์และบริบทพื้นที่ให้ถ่องแท้ เพื่อหาแนวร่วมในการทำงาน
- ควรมีข้อมูลคนดื่ม ข้อมูลปัญหาสุขภาพ หรือข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องจะช่วยทำให้คนในชุมชนมองเห็นภาพร่วม และเกิดความเป็นเจ้าของปัญหาและร่วมแก้ปัญหาด้วยกัน
- ผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา ควรปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่าง ความเชื่อความศรัทธาต่อผู้นำทำให้ชาวบ้านพร้อมปรับเปลี่ยนตัวเอง
- ศึกษาหลักธรรมคำสอนของศาสนา อย่างน้อยให้ปฏิบัติตามศีลห้าอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะในช่วงเข้าพรรษา
- วิทยากรคนหัวใจเพชร ควรมีทักษะการสื่อสารและโน้มน้าวชวนคนเลิกเหล้า ควรมีการฝึกฝนอยู่เสมอ และหมั่นชวนคนเลิกเหล้าบ่อยๆ เพื่อสร้างความชำนาญให้กับตัวเอง มีการเสริมพลังแก่ทีมงานเป็นระยะ

- การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ชาวบ้านเป็นสิ่งสำคัญ โดย อสม. และ เจ้าหน้าที่ รพ.สต. ควรหมั่นให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพคนในชุมชนอยู่เสมอ ร่วมกันสร้างสุขในชุมชน ด้วยการลดปัจจัยเสี่ยงเหล่า/บุหรืในชุมชน
- ควรให้ความสำเร็จเกิดขึ้นแบบธรรมชาติ ไม่สร้างหรือฝืนความรู้สึกของคน เพราะจะเกิดแรงต้านโดยเฉพาะในพื้นที่ที่ยังมีความเชื่อทางประเพณี วัฒนธรรมดั้งเดิม
- การปรับทัศนคติในคนดื่มต้องใช้เวลาและความอดทน จึงไม่ควรผลักให้คนดื่มเป็นปัญหาของชุมชน แต่ต้องดึงเข้ามาเป็นส่วนร่วมของกิจกรรมในชุมชนให้มากขึ้น
- เชื่อมโยงการทำงานงคเหล่าในชุมชนเข้ากับงานสร้างสุข และงานอื่นๆ เพื่อให้คนดื่มมีกิจกรรมทางเลือกอื่นๆ นอกจากไปนั่งกินเหล้า
- ควรแสวงหาแนวทางในการทำงานร่วมกัน ในขณะเดียวกัน กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ควรออกแบบประเมินคัดกรองผู้ดื่มสุราให้มีความชัดเจน เพราะเป้าหมายในการทำงานเรื่องรณรงค์งดเหล้าต่อกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ เช่น คนไม่เคยดื่มเหล้ามาก่อน คนดื่มบ้างแต่ไม่มีโรค คนดื่มเหล้าและมีโรค กับ คนที่ติดสุราและเป็นโรคพิษสุราเรื้อรัง ไม่ควรมีวิธีการดูแลที่เหมือนกัน แต่ต้องมีการออกแบบการดูแล ให้ข้อมูล ให้ความรู้ ชวนปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และการบำบัดรักษาที่เหมาะสมกับสภาพอาการของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย
- จำเป็นต้องมิงงบประมาณ ข้อสั่งการ สื่อ หรือทรัพยากรต่าง ๆ ของหน่วยงานต้นสังกัดที่เกี่ยวข้องมาสนับสนุน และควรมาอย่างชัดเจน ไม่ใช่งานฝาก หรือให้ทำโดยไม่มีคำสั่งที่ชัดเจน เนื่องจากงานประเภทที่เพียงขอความร่วมมือและไม่ได้ให้งบประมาณดำเนินการมาด้วยนั้น ทาง รพ.สต. จะมีภาระหน้าที่ตามความรับผิดชอบอยู่แล้ว จึงไม่สามารถทำงานฝากได้ เช่น โครงการที่ให้คัดกรองผู้ดื่มสุรา 3 ปี 3 ล้านคน โดยทั้งตัวงานและงบประมาณก็ฝากไว้กับแพ้มบุหรื ในขณะนี้ยังไม่สามารถทำได้

เอกสารอ้างอิง

วัชรพงษ์ รติสุขพิมล (2557). การรณรงค์เพื่อลดการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ “งดเหล้าเข้าพรรษา”. ใน นพพล วิทย์วรพงษ์ (บรรณาธิการ), ทศวรรษศูนย์วิจัยปัญหาสุรา: สถานะความรู้เพื่อการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (112-134). กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นพพล วิทย์วรพงษ์ (2558). โครงการ “การประเมินโครงการงดเหล้าเข้าพรรษาในระดับพื้นที่” รายงานการวิจัยได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากศูนย์วิจัยปัญหาสุรา และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วรางคณา จิรรัตนโสภา (2559). รายงานวิจัยเรื่อง “การประเมินผลโครงการรณรงค์งดเหล้าเข้าพรรษาระดับพื้นที่ ปี พ.ศ. 2558” กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ประสานงานการประเมินงานสร้างเสริมสุขภาพเชิงเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วัชรพงษ์ รติสุขพิมล, นพพล วิทย์วรพงษ์ และ สมทิพ วัฒนพงษ์วานิช (2558). โครงการการประเมินผลของโครงการรณรงค์งดเหล้าเข้าพรรษา. กรุงเทพมหานคร; ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา.

ศูนย์วิจัยเพื่อการพัฒนาสังคมและธุรกิจ (2560). โครงการประเมินผลการรณรงค์ “งดเหล้าเข้าพรรษาปี 2560” : กรณีศึกษาประชาชนอายุ 15 ปีขึ้นไปใน 12 จังหวัดทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ. สงขลา: ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

นพวรรณ อุปคำ, ภรภัทร สิมะวงศ์, อุบล ก่องแก้ว และคณะ (2560). โครงการถอดบทเรียนการดำเนินงานโครงการงดเหล้าเข้าพรรษา. สงขลา: ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ภาคผนวก 1

ข้อมูลทั่วไปและการดำเนินงานจดเหล่าเข้าพรรษา จ.น่าน หมู่บ้านปฏิบัติการจดเหล่าเข้าพรรษา ปี 2561 หมู่ที่ 7 บ้านป่าเหียง ตำบลสถาน อำเภอป่าเป้า จังหวัดน่าน

ส่วนที่ 1 : ข้อมูลพื้นฐานบ้านป่าเหียง ประวัติของหมู่บ้าน

ประวัติการก่อตั้งหมู่บ้านป่าเหียง เริ่มแรกก่อนที่จะมาเป็นหมู่บ้าน บ้านป่าเหียงเป็น เพียงหมวด หมวดหนึ่ง ของบ้านดอนสถาน อำเภอป่าเป้า จังหวัดน่าน ซึ่งมีจำนวน 5 หลังคาเรือน โดยการนำของ นายจ้อย จิตอารี แล้วภายหลัง ก็ได้มีชาวบ้านย้ายมาอยู่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆต่อมา เมื่อ พ.ศ.2511 นายบุญตัน ณะวัง(หนานเตอ) เป็นผู้นำในสมัยนั้นได้พา ชาวบ้านจำนวนประมาณ 50 หลังคาเรือน ได้ร่วมกันจัดตั้งสำนักสงฆ์ขึ้น โดยสร้างกุฏิและวิหารกำมะลอ แล้วได้นิมนต์ พระบุญส่ง เข้ามาจำพรรษา และบรรดาชาวบ้านก็ได้ร่วมกันพัฒนาหมู่บ้านมาตลอดและเมื่อ พ.ศ.2517 ทางชาวบ้าน และผู้นำชุมชนสมัยนั้นได้ทำหนังสือขอตั้งหมู่บ้านขึ้น เนื่องจากพื้นที่ที่ชาวบ้านอาศัยอยู่นั้นเดิมเป็นป่าที่มีต้นเหียงอยู่ เป็น จำนวนมากจึงเรียกกันว่า บ้านป่าเหียง โดยทางอำเภอได้มาแจ้งการได้รับประกาศจาก กรมการปกครองและได้ แต่งตั้ง ผู้ใหญ่บ้านคนแรกของ บ้านป่าเหียงหมู่ที่ 15 ตำบลสถาน อำเภอป่าเป้า จังหวัดน่านคือ นายโท ไชยวงศ์ เมื่อ พ.ศ. 2517 ภายหลังได้แบ่งตำบลสถานเป็นสองตำบลคือ ตำบลไชยวัฒนาและตำบลสถาน ดังนั้นทางหมู่บ้านจึงได้เปลี่ยน มาเป็นหมู่ที่ 7 ในปัจจุบัน

รายชื่อผู้ที่ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน บ้านป่าเหียง

ชื่อ-สกุล	ปีที่ดำรงตำแหน่ง
1. นายโท ไชยวงศ์	พ.ศ. 2517 – พ.ศ.2518
2. นายแก้ว ลียศ	พ.ศ. 2519 – พ.ศ.2520
3. นายแก้ว จิตอารี	พ.ศ. 2521 – พ.ศ.2523
4. นายจาย จิตอารี	พ.ศ. 2524 – พ.ศ.2525
5. นายแก้ว ลียศ	พ.ศ. 2526 – พ.ศ.2527
6. นายชิต จิตอารี	พ.ศ. 2528 – พ.ศ.2528
7. นายเชียว ลียศ	พ.ศ. 2528 – พ.ศ.2532
8. นายรศ ปาละ	พ.ศ. 2532 – พ.ศ.2537
9. นายสุจินต์ จิตอารี	30 ธ.ค. 2537 – 30 ธ.ค. 2548
10. นายจงเจริญ จิตอารี	22 ม.ค. 2549 – 21 ม.ค. 2553
11. นายสุจิตต์ จิตอารี	10 ก.พ. 2553 – ปัจจุบัน

ข้อมูลทั่วไป

มีจำนวนครัวเรือน 120 ครัวเรือน
มีประชากร รวม 476 คน
เป็นเพศชายจำนวน 238 คน เป็นเพศหญิง 238 คน

ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีวัดป่าเหียง (สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย) เป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชน มีที่ตั้ง/อาณาเขต/และพื้นที่ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดกับ	บ้านต้นผึ้ง	หมู่ที่ 11
ทิศใต้	ติดกับ	บ้านดอนสถาน	หมู่ที่ 4 ตำบลสถาน
ทิศตะวันออก	ติดกับ	บ้านห้วยลำ	หมู่ที่ 5 ตำบลสถาน
ทิศตะวันตก	ติดกับ	บ้านใหม่ชัยเจริญ	หมู่ที่ 8 ตำบลสถาน

ลักษณะภูมิประเทศ

บ้านป่าเหียง ลักษณะเป็นพื้นที่ราบ มีพื้นที่ในเขตปกครอง 186,985.71 ตารางเมตร

ประชาชนในหมู่ที่ 7 บ้านป่าเหียงโดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตรเป็นอาชีพหลัก โดยปลูกพืชทั่วไปตามความต้องการของตลาด โดยมี อาชีพหลัก จำนวน 60 ครัวเรือน อาชีพรอง จำนวน 60 ครัวเรือน ดังนี้

1. เกษตรกร จำนวน 60 ครัวเรือน ประมาณ 100 คน
2. ค้าขาย จำนวน 7 ครัวเรือน ประมาณ 14 คน
3. ช่าง จำนวน 13 ครัวเรือน ประมาณ 13 คน
4. อุตสาหกรรมในครัวเรือน จำนวน 13 ครัวเรือน ประมาณ 6 คน
5. ข้าราชการ จำนวน 13 ครัวเรือน ประมาณ 15 คน
6. รับจ้าง/บริการ จำนวน 13 ครัวเรือน ประมาณ 7 คน
7. อื่นๆ (ผู้สูงอายุ) จำนวน 13 ครัวเรือน ประมาณ 49 คน

สภาพทางสังคมโดยทั่วไปของบ้านป่าเหียง มีดังนี้

1. สภาพบ้านเรือน มีความมั่นคงถาวร มีการจัดบ้านเรือนเป็นระเบียบ ถูกสุขลักษณะ ครอบครัวมีความอบอุ่น

2. ประชาชนส่วนใหญ่มีสุขภาพดี
3. เด็กและเยาวชนได้รับการศึกษาภาคบังคับทุกคน ประชาชนอายุ 60-15ปี อ่านออก เขียนได้เป็นส่วนใหญ่
4. ผู้สูงอายุและคนพิการได้รับการดูแลเป็นอย่างดี
5. คริวเรือนส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มที่ตั้งขึ้นในหมู่บ้านเป็นสังคมเครือญาติ มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเพื่อประโยชน์ของชุมชน
6. หมู่บ้านมีศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนและภูมิปัญญาชาวบ้าน ซึ่งเพิ่มมูลค่าให้กับหมู่บ้าน

ระบบการปกครองและการบริหารของหมู่บ้านป่าเหียง

1. นายสุจินต์ จิตอารี   ผู้ใหญ่บ้าน
2. นางธรรพร วรรณภัย   ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครอง
3. นายวิไชย ธนะวัง   ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครอง
4. นายคำ จิตอารี   ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ
5. นายณัฐพล จิตอารี   ส.อบต.
6. นางสุธิกานต์ สุริยะ   ส.อบต.

มีคณะกรรมการหมู่บ้าน หรือ กฎหมายหมู่บ้านซึ่งเป็นองค์กรที่ถูกเพิ่มเติมใน พ.ร.บ. ลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2486 และมีการปรับปรุงโครงสร้าง อำนาจ หน้าที่ใหม่ ตามมาตรา 28 ตรี แห่ง พ.ร.บ. ลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551 โดยบ้านป่าเหียงมีคณะกรรมการหมู่บ้านโดยตำแหน่ง คือ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้นำและผู้แทนของกลุ่มพลัง กลุ่มกิจกรรม กลุ่มอาชีพในหมู่บ้านร่วมเป็นคณะกรรมการและมีการคัดสรรผู้ทรงคุณวุฒิในหมู่บ้านมาร่วมเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน รวมเป็น 18 คนและมี อสม. จำนวน 10 คน โดยกฎหมายหมู่บ้านป่าเหียงมีบทบาทสำคัญ ดังนี้ 1) ช่วยเหลือแนะนำให้คำปรึกษาแก่ผู้ใหญ่บ้าน 2) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามกฎหมายหรือระเบียบแบบแผนของทางราชการ 3) ปฏิบัติหน้าที่ตามที่นายอำเภอมอบหมายหรือผู้ใหญ่บ้านร้องขอ 4) เป็นองค์กรหลักที่รับผิดชอบในการบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน และบริหารกิจกรรมที่ดำเนินในหมู่บ้านร่วมกับองค์กรอื่นทุกภาคส่วน

บ้านป่าเหียงมีรูปแบบการปกครองและดูแลสมาชิกในหมู่บ้านผ่านกลไกระบบหมวด โดยมีจำนวน 5 หมวด ใช้การดูแลผ่านกลไกหมวด มีคณะกรรมการ ประมาณ 5 คน มีชุมหมวดเป็นสัญลักษณ์โดยแบ่งบทบาทหน้าที่ของหมวด คือ หัวหน้าหมวด คณะกรรมการหมวด และเลขานุการประจำหมวด

บ้านป่าเหียงมีกลุ่มอาชีพที่เป็นารรวมตัวของชาวบ้านในพื้นที่โดยเกิดจากการรวมกลุ่มแบบธรรมชาติ และเกิดจากการผลักดันของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. กลุ่มแปรรูปกล้วยบ้านป่าเหียง (กลุ่มกล้วยฉาบ) จัดตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ.2545 มีสมาชิกทั้งหมด จำนวน 12 คน และมีคณะกรรมการดำเนินงานจำนวน 4 คน
2. กลุ่มแปรรูปพริก โดยจัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 21 มีนาคม พ.ศ. 2555 มีสมาชิกทั้งหมด จำนวน 23 คน
3. กลุ่มเพาะเห็ดนางรม-เห็ดนางฟ้า จัดตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2556 มีจำนวนสมาชิกทั้งหมด 23 คน
4. กลุ่มทอผ้าเก็บมุก
5. กลุ่มเพาะเห็ดลมจากขอนไม้จัดตั้งกลุ่มขึ้นเมื่อวันที่ 3 มีนาคม พ.ศ. 2526 มีสมาชิกทั้งหมด 5 คน
6. กลุ่มทำขนม จัดตั้งกลุ่มทำขนมขึ้นมาเมื่อวันที่ 10 เมษายน 2557 เพื่อเป็นการแก้ปัญหาการว่างงานและเพื่อหารายได้ให้กับครอบครัว มีสมาชิกทั้งหมด 20 คน

อีกทั้งมีกองทุนต่างๆที่ภาครัฐเข้ามาสนับสนุน มีกองทุนแม่ของแผ่นดิน กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กองทุนหมู่บ้านป่าเหียงมีความโดดเด่นและมีความเข้มแข็ง คณะกรรมการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ มีเงินออม

และเงินหมุนเวียนในกลุ่มออมทรัพย์จำนวนมาก และเงินทุนที่มีสามารถนำไปช่วยเหลือสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ผ่านการกู้ยืมได้เป็นอย่างดี ส่งผลให้ชาวบ้านในป่าปาเหียงมีหลักประกันทางการเงินที่มั่นคงพอสมควร โดยมีพื้นฐานการก่อเกิดของกลุ่มออมทรัพย์ที่น่าสนใจ ดังนี้ ชุมชนบ้านป่าปาเหียงมีความเป็นอยู่กันอย่างเครือญาติ มีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการของชุมชนที่ดี มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันระหว่างคนในชุมชนเป็นอย่างดี จึงมีแนวคิดที่จะมีการออมเกิดขึ้นในชุมชน จึงได้รวมตัวกันของสมาชิกในชุมชน โดยการนำของพัฒนาชุมชนในการส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตขึ้นเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2542 มีสมาชิกในวันก่อตั้ง 111 คน มีเงินออมครั้งแรกจำนวน 2,770 บาท ได้มีการบริหารจัดการกลุ่มมาโดยตลอดระยะเวลา 17 ปี และยังเป็นกลุ่มที่มีการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลโดยยึดหลักคุณธรรม 5 ประการ คือ ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความรับผิดชอบ ความเห็นอกเห็นใจกัน และความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ทางกลุ่มออมทรัพย์ยังได้รับเกียรติบัตร และรางวัลต่างๆ อีกมากมาย ปัจจุบันมีเงินทุนหมุนเวียนทั้งหมด 9,000,000 กว่าบาท มีสมาชิกทั้งหมด 344 คน และยังมีการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกและชุมชนมาโดยตลอด มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างคนในชุมชนและนอกชุมชนและผู้ที่มีสนใจในการศึกษาดูงาน

มีคณะกรรมการดำเนินการแบ่งออกเป็น 4 ฝ่าย ดังนี้

1. คณะกรรมการอำนวยการ
2. ฝ่ายเงินกู้
3. ฝ่ายตรวจสอบ
4. ฝ่ายส่งเสริม

ปราชญ์ชาวบ้าน

1. ด้านไสยศาสตร์ คือ นายมุด จันทะวงศ์
2. ด้านการดูแลสุขภาพ คือ นายมุด จันทะวงศ์ และ นายประสาธ ธีญญะ
3. ด้านการบริหารชุมชน คือ นายสุจินต์ จิตอารี และ นายจงเจริญ จิตอารี

ระบบความเชื่อ ความศรัทธา

บ้านป่าปาเหียงเป็นชุมชนคนเมืองน่าน เขตอำเภอปัว เป็นชนพื้นถิ่นคนเมือง หรือคนล้านนาโซนตะวันออก ดังนั้นบ้านป่าปาเหียง จึงมีที่มาของประชากรที่ผสมผสานวิถีวัฒนธรรม ความเชื่อ และประเพณีที่ตั้งอยู่จากการศึกษาวิเคราะห์จารึกข้างต้นพบว่า ชาวล้านนามีความเชื่อในคำสอนทางพุทธศาสนาเป็นสำคัญ โดยมีความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติ และความเชื่อทางโหราศาสตร์ผสมผสานอยู่ด้วย กล่าวคือ

1. ความเชื่อในคำสอนของศาสนาพุทธ ได้แก่ ความเชื่อในกฎแห่งกรรม ชาวล้านนาเชื่อว่าการทำดีย่อมได้รับผลดีตอบแทน เช่น การทำบุญทำนุบำรุงพุทธศาสนา ก็จะทำให้ผู้ทำบุญพบแต่สิ่งที่ดีงาม คิดสิ่งใดก็สมปรารถนา เชื่อในเรื่องนิพพาน เชื่อว่าหากตนได้บรรลุนิพพานก็จะหลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิด ดังนั้น จึงมุ่งทำบุญให้ตนเองหลุดพ้นจากการเกิด แก่ เจ็บ ตาย เชื่อว่าพุทธศาสนายุคพระสมณโคดมจะสิ้นสุดเมื่อมีอายุ 5,000 ปี ชาวล้านนาจึงมุ่งทำบุญเพื่อต่ออายุพุทธศาสนา ในขณะที่เดียวกันก็เชื่อว่าจะมียุคพระศรีอาริยมตตไตรต่อเนื่องจากนั้น จึงทำบุญเพื่อขอให้ตนได้ไปเกิดเป็นพระหรือพระอรหันต์ในยุคนั้น นอกจากนี้ชาวล้านนายังเชื่อและศรัทธาในเรื่องพระธาตุ เป็นอย่างมาก ดังปรากฏว่าสถานที่สำคัญทุกเมืองจะกล่าวถึงที่ประดิษฐานของพระบรมสารีริกธาตุ และเชื่อว่าผู้ที่ได้สักการะพระธาตุนั้นเป็นกระตุกของพระพุทธเจ้าจะเกิดสิริมงคลแก่ตน ความเชื่อเรื่องเทวดาพุทธ ชาวล้านนาเชื่อว่าเทวดาที่ปรากฏในคำเทศนาของพระพุทธองค์ เช่น พระอินทร์ พระพรหม ท้าวจตุโลกบาลเป็นสัญลักษณ์แห่งคุณงามความดี และอยู่ในภพภูมิที่สูงกว่ามนุษย์ และจะคอยปกป้องคุ้มครองผู้ที่กระทำความดี จึงให้ความเคารพสักการะเทวดาเหล่านี้ด้วย ความเชื่อในเรื่องการอุทิศส่วนบุญส่วนกุศล ชาวล้านนาเชื่อว่าผลบุญที่ทำจะสามารถอุทิศให้แก่

บุคคลที่ล่วงลับไปแล้วได้ และยังสามารถอุทิศให้แก่บุคคลที่มีชีวิตอยู่ให้มีความสุข ความสมหวังได้ด้วยเช่นกัน ดังจะเห็นได้จากคำอธิษฐานที่ปรากฏในจารึกที่ต่างๆ

2. ความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติ นอกจากจะนับถือพระพุทธศาสนาแล้ว ชาวล้านนายังเชื่อในสิ่งที่เหนือธรรมชาติ นับถือในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และวิญญาณต่างๆในธรรมชาติที่ช่วยปกป้องคุ้มครองให้ผู้คนในสังคมอยู่เย็นเป็นสุข ดังที่ปรากฏอยู่ในจารึก 2 เรื่องคือ ความเชื่อในเรื่องเรือนยันต์ อันเป็นคาถาที่ก่อให้เกิดความเป็นสิริมงคลในการทำกุศลกิจกรรม หรือเป็นคาถาขับไล่สิ่งชั่วร้าย มิให้เกิดขึ้น ความเชื่อเรื่องเสื่อบ้าน เสื่อเมืองและเสื่อวัด เสื่อบ้านจะหมายถึง วิญญาณที่คอยให้ความอนุเคราะห์แก่คนในหมู่บ้าน ส่วนเสื่อเมือง หมายถึง วิญญาณของเจ้าเมืององค์ก่อนๆ หรือวีรบุรุษที่คอยให้ความคุ้มครองและอนุเคราะห์ดูแลคนทั้งเมือง และเสื่อวัด คือ วิญญาณที่คอยปกป้องดูแลวัด ซึ่งในปัจจุบันชาวล้านนาก็ยังมีความเชื่อในเรื่องนี้อยู่ ดังจะเห็นบางบ้านมีหิ้งบูชาบรรพบุรุษหรือหรือหิ้งผีปู่ย่า หรือในหมู่บ้านก็จะมีสถานที่ตั้งของเสื่อบ้านหรือผีหมู่บ้านอยู่ โดยทุกปีชาวบ้านจะมีการจัดของไปเซ่นไหว้ จากนั้นก็นำมาแจกจ่ายกันกิน

3. ความเชื่อในเรื่องโหราศาสตร์ ในเรื่องฤกษ์ยามยามดี ชาวล้านนาเมื่อจะประกอบการทำบุญทำกุศลซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม ก็จะดูฤกษ์ยามที่เป็นมงคลควบคู่กันไปด้วย ซึ่งความเชื่อนี้จะปรากฏให้เห็นในวงดวงหรือดวงฤกษ์ที่จารึกในตอนบนสุด และจารึกที่เป็นการบอกปี เดือน วัน ดีถึ นาที่ฤกษ์ของการทำกิจกรรมนั้นๆ รวมถึงวงดวงชะตาของโบสถ์ วิหารหรือวัดด้วย อันแสดงให้เห็นว่าความเชื่อทางโหราศาสตร์สามารถผสมผสานกับความเชื่อทางพุทธศาสนาอย่างลงตัว

ชาวบ้านป่าเหียง หมู่ที่ 7 ยังคงยึดโยงวิถีวัฒนธรรมและรูปแบบการดำรงชีวิตตามอดีตที่บรรพบุรุษคนล้านนามีความเชื่อในคำสอนของพุทธศาสนาเป็นหลักและผสมผสานกับความเชื่อในวิถี พร้อมใช้เป็นแนวทางการดำเนินชีวิต อีกทั้งใช้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ จึงส่งผลให้ชาวล้านนามุ่งเน้นที่จะประกอบการทำบุญทำกุศล นอกจากนี้ก็ยังมี ความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติ เช่น เรือนยันต์ ที่เป็นเวทย์มนต์คาถาที่คอยขับไล่สิ่งชั่วร้ายให้ออกไป และยังมี ความเคารพต่อเสื่อบ้าน เสื่อเมือง ซึ่งก็คือวิญญาณของบรรพบุรุษหรือวีรบุรุษ ที่เชื่อว่ายังคงอยู่และคอยคุ้มครองให้ความช่วยเหลือแก่ลูกหลาน โดยจะมีพิธีกรรมที่แสดงออกถึงความเชื่อด้วยการเซ่นไหว้เป็นประจำทุกปี นอกเหนือจากนี้ชาว ล้านนายังเชื่อเรื่องการดูฤกษ์ยามยามดีอันเป็นเวลามงคลในการประกอบกิจกรรมต่างๆ ด้วย

ส่วนที่ 2 : การก่อเกิดแนวคิดและการขับเคลื่อนกิจกรรมรดเกล้าบ้านป่าเหียง

นายสุจินต์ จิตอารี ผู้ใหญ่หมู่ที่ 7 บ้านป่าเหียง ดำรงตำแหน่งมา 2 ช่วง คือ 1) เมื่อปี พ.ศ. 2537 - พ.ศ. 2548 และช่วงที่ 2) คือ พ.ศ.2553 ถึงปัจจุบัน และเคยดำรงตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลศิลาแลงอีกด้วย ผู้ใหญ่สุจินต์เป็นลูกหลาน เป็นคนดั้งเดิมบ้านป่าเหียง และเห็นพัฒนาการของหมู่บ้าน และชาวบ้านมาโดยตลอด และที่สำคัญเป็นผู้นำหมู่บ้านที่มีแนวคิดในการพัฒนา และเสริมสร้างคุณภาพชีวิตสุขภาวะของพี่น้องชาวบ้านป่าเหียงอย่างเข้าใจ

ผู้ใหญ่สุจินต์ ย้อนเล่าที่มาของการเริ่มลด งดเหล้าเข้าพรรษา ของบ้านป่าเหียง ดังนี้

“ผมไม่ดื่มเหล้ามาหลายปีแล้ว น่าจะประมาณ 10 กว่าปี เมื่อก่อนก็ดื่มกินอยู่บ้าง เพราะต้องเข้าสังคม เราเป็นผู้นำทั้งท้องที่ ท้องถิ่น ในแต่ละเดือนจะมีทั้งงานหลวง งานชาวบ้าน ที่สำคัญงานต่างๆที่จัดขึ้นในตำบลต่างๆก็มีเหล้า เบียร์ทุกงานไป มารยะยะหลังผมเลิกดื่มเพราะคิดได้ว่า ดื่มไปก็ไม่เกิดประโยชน์จึงตัดสินใจเลิกดื่ม”

การป้องกันและแก้ไขปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในชุมชน ทั้งเรื่องยาเสพติดและปัญหาผลกระทบจากเหล้าบ้านป่าเหียง ดำเนินการมาตั้งแต่ ปี พ.ศ.2539 ชาวบ้านป่าเหียงมีวัดป่าเหียงเป็นศูนย์รวมจิตใจ คนป่าเหียงเป็นคนพื้นถิ่น พื้นเมือง ที่เชื่อในพุทธศาสนาและความเชื่อดั้งเดิม การดำเนินงานที่สำคัญที่ถือว่าเป็นการตื่นตัวของคนป่าเหียง อยู่ในช่วงปี พ.ศ.2545 ในฐานะที่ผู้ใหญ่สุจินต์เป็นผู้นำจึงได้ร่วมกับพระสงฆ์และคณะกรรมการหมู่บ้านป่าเหียงชักชวนชาวบ้านป่าเหียงงด ลด ละเลิกเหล้า โดยเริ่มจากการสร้างกิจกรรมทางเลือกโดยเน้นไปที่กลุ่มเด็กและเยาวชน โดยใช้วัดเป็นฐาน

ในการจัดกิจกรรมที่สร้างสรรค์และมีส่วนร่วม ผู้ใหญ่สุจินต์เล่าให้ฟังว่า “การชักชวนชาวบ้านในทุ่งเหล่า เราใช้ลูกหลาน เด็กและเยาวชนในหมู่บ้านมาเป็นผู้ชักชวนให้พ่อ แม่ และเครือญาติในเหล่า ปรากฏว่าได้ผล ชาวบ้านหลายคนให้ความร่วมมือกับเด็กเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรม ส่วนงบประมาณที่ดำเนินการก็ได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตและประชาคมบ้านป่าเหียง ไม่ได้มีงบประมาณจากภายนอกมาสนับสนุน”

ความจริงแล้วผู้นำ คณะกรรมการและชาวบ้านบ้านป่าเหียงให้ความสำคัญต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่สร้างผลกระทบต่อรายได้และสุขภาพของชาวบ้านมาโดยตลอด เบื้องหลังความคิดของผู้ใหญ่สุจินต์บ้านป่าเหียงที่ต้นตอและลุกขึ้นมาชวนเด็กเยาวชนเคลื่อนไหวสร้างกิจกรรมสร้างสรรค์โดยใช้วัดเป็นพื้นที่จัดกิจกรรมผู้นำได้สะท้อนสถานการณ์ปัญหาของชาวบ้านไว้อย่างน่าสนใจ

“เมื่อก่อนชาวบ้านป่าเหียงมีพฤติกรรมการดื่มเหล้าที่นำเป็นท่วง คือ ผู้นำครอบครัวหลายคนเป็นขี้เมา เกิดปัญหาและผลกระทบตามมา โดยเฉพาะปัญหาหนี้สิน เนื่องจากชาวบ้านโดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตรและรับจ้างทั่วไป เป็นคนที่มีรายได้น้อย หลังจากกลับมาจากไร่ จากนาที่กินเหล้ากันเป็นประจำเป็นแบบนี้ทุกวัน รายได้น้อยแต่กินทุกวัน ก็เกิดการหยิบยืมเป็นหนี้ และมีบางครอบครัวเกิดทะเลาะกัน มีบางคนใช้ความรุนแรงต่อคนในครอบครัวด้วย จากปัญหาที่เราในฐานะผู้นำ ได้เห็นอยู่ทุกวัน จึงต้องการเห็นชาวบ้านลด เลิกเหล้า เพื่อจะได้ไม่มีปัญหาหนี้สิน และหากเลิกได้ก็จะเริ่มมีเงินเก็บ เงินออมไว้ให้กับลูกหลาน”

บ้านป่าเหียงได้กำหนดกฎระเบียบของหมู่บ้าน เกิดจากสัญญาประชาคมเป็นข้อตกลงของชาวบ้านโดยมีผู้ใหญ่บ้านและคณะกรรมการหมู่บ้านดำเนินการให้เป็นไปตามกฎข้อตกลงของหมู่บ้าน มีหลักคิดสำคัญคือ เพื่อให้การบริหารงานหมู่บ้านป่าเหียง หมู่ที่ 7 ตำบลสถาน อำเภอป่า จังหัดน่าน เป็นไปด้วยความสงบเรียบร้อย เพื่อให้ชุมชนเกิดกระบวนการที่มีส่วนร่วมและทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งมีประสิทธิภาพในการพัฒนาหมู่บ้านแบบพึ่งพาตัวเอง ในอนาคตชาวบ้านป่าเหียงทุกหลังคาเรือนจึงพร้อมใจกันวางระเบียบข้อบังคับหมู่บ้านและพร้อมกันปฏิบัติตามเพื่อ

ตอบสนองตามนโยบายการจัดระเบียบสังคมของรัฐบาลเพื่อให้ชุมชนมีความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ทางหมู่บ้าน จึงวางระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

- 1) ระเบียบและกฎหมู่บ้านประกอบด้วย 12 ข้อย่อย
- 2) ว่าด้วยระเบียบสมาคมฌาปนกิจศพภายในหมู่บ้าน ประกอบด้วย 15 ข้อย่อย
โดยมีข้อที่ 2.12 กรณีในหมู่บ้านมีงานศพ ห้ามไม่ให้ผู้ที่อยู่ใกล้เคียงบริเวณบ้านศพนั้นตีหม้อ ร้องรำทำ เพลง และเปิดเครื่องเสียงดัง เพราะไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ ถ้าฝ่าฝืนปรับหลังคาเรือนนั้น 500 บาท (ยกเว้นการ เตรียมงานมาก่อนและมีกำหนดเวลาชัดเจน)
- 3) ว่าด้วยเรื่องการอนุรักษ์ป่าสงวนของหมู่บ้าน ประกอบด้วย 2 ข้อย่อย
- 4) ระเบียบว่าด้วยกองทุนหมู่บ้านหรือกลุ่มต่างๆ เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาความยากจน การเอาโรคเอาเปรียบทางสังคม กำหนดอัตราดอกเบี้ย ประกอบด้วย 3 ข้อย่อย
- 5) เรื่องข้อบังคับเกี่ยวกับวัดและคนที่อยู่วัดเพื่อเป็นการสืบทอดพุทธศาสนา ประกอบด้วย 11 ข้อย่อย

อีกทั้งอยู่ในระหว่างการขอความร่วมมือชาวบ้านป่าเหียงลดการบริการเหล้าในงานประเพณีสำคัญของ หมู่บ้าน มีบางครัวเรือนกึ่งดเคี้ยงเหล้าในงานมงคล

ผู้ใหญ่สุจินต์ ยืนยันอย่างมั่นใจว่า งานศพบ้านป่าเหียงปลอดเหล้า ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ และภายในวัดและ กิจกรรมงานบุญต่างๆที่จัดขึ้นในวัดก็ปลอดเหล้า ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์เช่นกัน การบังคับใช้กฎระเบียบประชาคมของบ้าน ป่าเหียงเป็นไปแบบหยืดหยุ่นตามความเหมาะสมกับสถานการณ์เพื่อไม่ให้ชาวบ้านอึดอัดจนเกินไป”

ผู้ใหญ่สุจินต์และคณะกรรมการบ้านป่าเหียงให้ข้อมูลถึงแนวคิดและแนวทางที่จะดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาและลด ผลกระทบจากเหล้าไว้อย่างน่าสนใจ “ตอนนี้ป่าเหียงจะพยายามปรับค่านิยมการดื่มเหล้าของชาวบ้าน ชักชวน ชาวบ้านโดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นในห้างเหล้าในงานฉลองวันเกิด ชวนให้ไปทำบุญกับพ่อ แม่ กับปู่ย่า ตายายที่วัดบ้าน เรา เด็กๆ หลายคนก็เริ่มทำตามคำแนะนำ แล้วก็ชวนให้ชาวบ้านงดเหล้าในงานทำบุญร้อยวัน งานฟ้าป่าก็เริ่มแล้ว แต่ยังคงมีการเลี้ยงเหล้าในงานขึ้นบ้านใหม่และงานแต่งงาน เราพยายามทำโดยเน้นการสร้างความเข้าใจ ขอความร่วมมือซึ่งก็มีแนวโน้มในทางที่ดี”

ข้อค้นพบ คือ

ข้อที่ 1 บ้านป่าเหียง มีผู้นำ คือ ผู้ใหญ่สุจินต์ จิตอารี เป็นตัวแบบที่สำคัญ เป็นคนต้นแบบและเป็นผู้นำทางความคิดที่ ใช้ตัวเองเป็นตัวอย่างที่ดีในการชักชวนลูกบ้านป่าเหียงลด งด ตีหม้อ

ข้อที่ 2 บ้านป่าเหียง มีวัดป่าเหียงเป็นวัดคู่ชุมชน ศรัทธาของชาวบ้านที่มีต่อวัด พระสงฆ์และผู้นำเป็นจุดเชื่อมร้อย ความร่วมมือการมีส่วนร่วมที่นำไปสู่การลด ละเครื่องตีหม้อแอลกอฮอล์

ข้อที่ 3 บ้านป่าเหียง ใช้เด็กและเยาวชนมาเป็นกลไกเชื่อมร้อยความสัมพันธ์ ที่นำไปสู่การสร้างกระบวนการ ลด งด เหล้าให้กับกลุ่มชาวบ้านที่เป็นพ่อ แม่ และเครือญาติ

ข้อที่ 4 บ้านป่าเหียง มีการใช้กฎระเบียบจากสัญญาประชาคมของหมู่บ้านได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการใช้กฎที่ดี ต้องเกิดจากข้อตกลงจากคนหมู่มาก ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าประชาชนบ้านป่าเหียงมีส่วนร่วมและยอมรับในกฎ ที่สำคัญ ผู้นำและคณะกรรมการในฐานะเป็นผู้บังคับใช้กฎต้องมีความชัดเจนและเป็นธรรมหยืดหยุ่นตามความเหมาะสมกับ สถานการณ์

ข้อที่ 5 บ้านป่าเหียง มีการระดมทุน และใช้ประโยชน์จากกองทุนกลุ่มออมทรัพย์ของหมู่บ้าน มีระบบการบริหาร จัดการที่ดี โดยนำมาใช้ประโยชน์ในการสร้างกิจกรรมที่สร้างสรรค์เพื่อนำไปสู่การปรับพฤติกรรมและค่านิยมของเด็ก และเยาวชนที่มีต่อเครื่องตีหม้อแอลกอฮอล์

ส่วนที่ 3 : สถานการณ์และรูปแบบการใช้เครื่องตีเมล็ดของบ้านป่าเหียง

ประชาชนในหมู่ที่ 7 บ้านป่าเหียงโดยส่วนใหญ่กว่า 60 ครัวเรือน ประกอบอาชีพการเกษตร รับจ้าง และช่างฝีมือ วิถีชีวิตเป็นไปตามบริบทชุมชนชนบทท้องถิ่นล้านนา การใช้เหล้าจึงเป็นส่วนหนึ่งของวิถีที่สัมพันธ์กับความเชื่อดั้งเดิม และความศรัทธาตามยุคสมัย ประกอบกับอัตลักษณ์ของผู้คนพื้นถิ่นล้านนานิยมสร้างกิจกรรมที่ผสมผสานสนุกสนานในงานบุญต่างๆ เครื่องตีเมล็ดจึงสัมพันธ์กับบริบทและภูมิสังคมอย่างแยกไม่ออก

มีฐานความเชื่อที่ส่งต่อจากบรรพชนและส่งผลต่อมาเป็นแบบแผนในปัจจุบันของชุมชนล้านนาหลายหมู่บ้าน ในภาคเหนือยังคงมีความเชื่อว่า เหล้า คือ สะพานที่เชื่อมระหว่างคนในชุมชนกับสิ่งที่มองไม่เห็นที่อยู่ในระบบความเชื่อความศรัทธาของชาวบ้านในแต่ละท้องถิ่น ผู้นำชุมชนบ้านป่าเหียงต่างก็ยอมรับว่า เหล้ากับวิถีประเพณี หรือพิธีกรรมภายในชุมชนยังคงมีการใช้เหล้าอยู่

บันทึกเรื่องเหล้าของล้านนา (ข้อมูลประกอบ)

ที่มา ศิลปวัฒนธรรม ฉบับ พฤศจิกายน 2547

ผู้เขียน ไพฑูริย์ พรหมวิจิตร

เผยแพร่ วันอาทิตย์ที่ 16 กันยายน พ.ศ. 2561

เหล้าหรือสุราซึ่งผูกพันกับวิถีชีวิตของชาวล้านนานั้น มีความเป็นมาช้านานหลายชั่วอายุคน ทั้งนี้เพราะเหล้าเป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรม เช่น การเลี้ยงผี เป็นต้น จนถึงกับมีวลีติดปากที่พูดกันว่า “เหล้าไห ไก่คู่” นั่นก็คือการใช้เหล้า 1 ไห และไก่ 2 ตัว ในพิธีกรรม อย่างไรก็ตามในสมัยของพญามังราย ซึ่งมีการเลี้ยงผีเมืองที่แจ่งศรีภูมินั้น ใช้เหล้าหนึ่งหมื่นหรือ 10 ขวด ดังปรากฏในตำนานเชียงใหม่ว่า

“...ห้อมีหมู่ผู้ แข็งเต็มกำตัว 1 เหล้าหมื่น 1 ข้าวสารหมื่นหนึ่ง ผ้าขาวห้า 1 ผ้าแดงห้า 1 ข้าวตอกดอกไม้ลำเทียนหมากพลู...”

สำหรับเหล้าที่ใช้ในพิธีกรรมบูชาผีบรรพบุรุษนั้น ปรากฏหลักฐานในโคลงเรื่องอุสสาบารส ซึ่งแต่งด้วยโคลงสี่สุภาพและโคลงฉันท์โบราณ กวีนิพนธ์เรื่องนี้มีอายุมากกว่า ๕๐๐ ปี สันนิษฐานว่าแต่งขึ้นราวสมัยพญาเกีอานา (พ.ศ.2000) เนื้อหาในโคลงเรื่องนี้มีตอนหนึ่งที่กล่าวถึงการฟายเหล้า คือการเสกเหล้าแล้วดื่มเพื่อบูชาผีบรรพบุรุษและเทวดาอารักษ์สิ่งศักดิ์สิทธิ์ซึ่งเป็นจารีตประเพณีมาแต่ดั้งเดิม ดังโคลงว่า

บารสรับแพ่งแก้ว   สามที เล้าแล
 เจริญราชเสวยสุรา   ขึ้นเข็ม

บ่เหมือนตั้งทวาริกา เมืองเทศ พันนา
เป็นแต่ดินด้าวนี่ จิตจาง

อนึ่งในโคลงอุสสาบารสที่แต่งด้วยโคลงสี่สุภาพ ซึ่งต้นฉบับเป็นของวัดป่าอินทร์ จังหวัดเชียงใหม่ มีเนื้อความตอนที่กล่าวถึงการพายเหล้า ดังนี้

บาท้าวยกแพ่งแก้ว มาพาย เล้าแล
ผายแผ่แก่เทพยดาหลวงหลาย ชุห้อง
มเหสั๊กข์หมู่ขุนนาย อามาศย์ กิติเฮย
ทั้งล้ามสีแกล้าวกล้า พวกน้อยผีสาง

จากตัวอย่างของโคลงอุสสาบารสดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงพิธีกรรมการพายเหล้าซึ่งมีมาแต่โบราณกาลแล้ว อย่างไรก็ตามพิธีกรรมการพายเหล้าดังกล่าวได้สูญหายไป จนไม่มีรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องนี้มากนัก รู้แต่เพียงว่าเป็นพิธีเสกเหล้าบูชาผีบรรพบุรุษก่อนที่จะดื่มเท่านั้น (ข้อมูลประกอบโดยย่อ)

วิถีค่านิยมการดื่มเหล้าของคนบ้านป่าเหียง

จากการแลกเปลี่ยนพูดคุยกับชาวบ้านผู้ให้ข้อมูลทั้งเพศชายและหญิง มีประเด็นและรูปแบบสำคัญที่สะท้อนให้เห็นถึงการดื่มเหล้าของคนในบ้านป่าเหียง ดังนี้

รูปแบบที่ ๑ โอกาสที่ทำให้ชาวบ้านดื่มเหล้ามากที่สุด คือ งานบุญประเพณี และการประกอบพิธีกรรมทางความเชื่อของท้องถิ่น ผู้ให้ข้อมูลหลายคนสะท้อนว่า

(มุมที่ 1) เจ้าภาพงานมักนิยมจัดเตรียมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไว้รับรองแขกผู้มาร่วมงาน มีทั้งเหล้าสี เหล้าขาว และเบียร์ ในมุมมองของเจ้าภาพที่ต้องเตรียมเครื่องดื่มเพื่อรองรับไว้อย่างเต็มที่ เหตุผลก็เพราะกลัวชาวบ้านคนที่มาร่วมงานจะนิทราหลับหลังว่า “ซี้จี้” (ภาษาท้องถิ่นล้านนา) หรือซี้เหนียวนั่นเอง ผู้ให้ข้อมูลย้ำว่า แรงจากการนิทราว่าร้ายหรือคำพูดลบหลังเป็นแรงผลักดันให้เกิดการเลี้ยงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเจ้าภาพงาน

(มุมที่ 2) ชาวบ้านผู้ร่วมงานบุญประเพณีหรืองานอื่นๆ ที่จัดขึ้น ตามวิถีปฏิบัติแล้วผู้ร่วมงานต้องเอาเงินใส่ซองเพื่อร่วมทำบุญ จะมากจะน้อยก็แล้วแต่ความศรัทธา และความพร้อมของแต่ละบุคคล โดยชาวบ้านทั่วไปจะใส่ซองตั้งแต่ 20 บาทจนถึง 300 บาท เมื่อทำบุญใส่ซองแล้วก็ต้องดื่มเครื่องดื่มและกินอาหารคาวหวานที่เจ้าภาพเตรียมรับรอง ผู้ให้ข้อมูลให้ความเห็นว่า ชาวบ้านหลายคนมีความคิดต่อเรื่องนี้ว่า ต้องดื่ม ต้องกินให้คุ้มกับเงินทำบุญ หากดื่มน้อยกลัวขาดทุน

และการเลี้ยงเหล้าในงานบุญประเพณีที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านยังเป็นจุดเริ่มต้นของการเกิดนักดื่มหน้าใหม่เยาวชนวัยรุ่นหลายคนมีโอกาสดลองดื่มเหล้าหรือเบียร์ครั้งแรกจากการเลี้ยงในงานบุญ

รูปแบบที่ 2 คนบ้านป่าเหียงโดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตรต้องใช้แรงงาน อยู่ในพื้นที่นา ไร่ สวนทั้งวัน โดยเริ่มออกจากบ้านในช่วงก่อนแปดโมงเช้า กลับบ้านก็หลังห้าโมงเย็น บ้างก็ได้ปลูก ปลา นกหรือพวกเนื้อสัตว์กลับบ้าน นำมาประกอบอาหารเย็น และช่วงเวลานี้ คือ การตั้งวงตี๋มเหล่า คนป่าเหียงหลายครอบครัวที่มีวิถีชีวิตในรูปแบบดังกล่าว

รูปแบบที่ 3 เมื่อสอบถามว่า สาเหตุหรือจุดเริ่มต้นที่คนป่าเหียงตัดสินใจตี๋มเหล่า คือ อะไร คำตอบที่ได้จากผู้ให้ข้อมูล ซึ่งก็เป็นคนในบ้าน คือ อยากลอง เพราะเห็นคนที่ตี๋มกันแล้วมันมัน (สนุกสนาน) ยิ่งได้ตี๋มเหล่ากับเพื่อนสนิทที่คุยกัน ลูกคอแล้วยิ่งสนุก ยิ่งทำให้การตี๋มยาวนานขึ้นพร้อมเพิ่มบรรยากาศในการสนทนาที่ออกรสชาติมากขึ้น จากรูปแบบที่ 3 สะท้อนให้เห็นว่าวงเหล่าในมุมมองของชาวบ้านไม่ใช่เพียงแค่วงตี๋มเท่านั้นแต่เป็นวงของการหารหรือปรึกษาพูดคุย เมื่อเด็ก เยาวชนเห็นหรือคนที่ยังไม่เคยตี๋มเห็นก็คิดสนุกต้องการทดลองตี๋มบ้าง ผู้ให้ข้อมูลบอกว่า ชาวบ้านหลายคนเมื่อตกเย็นมีอาการสับสน (เปรี้ยวปาก) นึกอยากตั้งวงและก็ชวนเพื่อนๆ มาตั้งวงกินเหล้ากันทุกเย็น

- ร้านของชำในหมู่บ้านป่าเหียง มีจำนวน 5 ร้าน และร้านที่ขายเครื่องตี๋มแอลกอฮอล์ มีจำนวน 2 ร้าน มีร้านลาบที่ขายเครื่องตี๋มแอลกอฮอล์ จำนวน 2 ร้าน
- เครื่องตี๋มแอลกอฮอล์ที่เป็นที่นิยมในหมู่บ้าน คือ เบียร์ เหล้าสี และเหล้าขาว
- วัยรุ่นและผู้หญิงนิยมตี๋มเบียร์ คนวัยทำงานตี๋มเหล้าสี มีวัยทำงานบางคนและผู้สูงอายุที่นิยมตี๋มเหล้าขาว (ทั้งเหล้าขาวที่ขายในร้านค้าและเหล้าตี๋มแบบผิดกฎหมาย)
- แต่...บ้านป่าเหียงมีคนที่ตี๋มหนัก ที่ชาวบ้านประเมินว่าเป็นขี้เหล้าเริ่มมีอาการติดเหล้า เพียงแค่ 1 คนเท่านั้น

ส่วนที่ 4 : การขับเคลื่อนกิจกรรมวงเหล่าบ้านป่าเหียง ปี 2561

ผู้นำชุมชนบ้านป่าเหียง ตื่นตัวและเห็นถึงผลกระทบจากการตี๋มเหล่าของประชาชนในพื้นที่มาโดยตลอด การขับเคลื่อนงานแก้ไขปัญหาและผลกระทบจากเหล้าเริ่มต้นอย่างเป็นรูปธรรม เมื่อปี พ.ศ.2545 โดยการนำของผู้ใหญ่บ้าน โดยเบื้องหลังความคิดของผู้ใหญ่ คือ ชาวบ้านหลายครอบครัวที่ตี๋มเหล้าไม่มีเงินออม เกิดหนี้สินภายในครัวเรือน และกระทบไปถึงคุณภาพชีวิตของคนในครอบครัว

การตื่นตัวของผู้นำก่อให้เกิดกิจกรรมที่สร้างสรรค์โดยมุ่งเน้นไปที่กลุ่มเด็กและเยาวชน อีกทั้งด้วยการที่ผู้ใหญ่บ้านป่าเหียงไม่ตี๋มเหล้าเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว ผู้ใหญ่สุจินต์ก็พยายามนำเสนอความคิดการลด ละ เลิกตี๋มเครื่องตี๋ม

แอลกอฮอล์ไปยังชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้าน ตำบลศิลาแลงอีกด้วย ก่อให้เกิดเป็นกิจกรรมประจำปี คือ การงดเหล้าในช่วงเข้าพรรษา จากแนวคิดผู้นำต้องเป็นแบบอย่างที่ดี กำนัน ผู้ใหญ่บ้านในตำบลศิลาแลง อำเภอปัว จึงร่วมกันงดเหล้าและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในช่วงเข้าพรรษาเป็นประจำทุกปี

ผู้ใหญ่สุจินต์ จิตตารี ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 7 เล่าให้ฟังว่า “บ้านเราทำกันอยู่แล้ว งดเหล้าเข้าพรรษา” ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง ทำกันทุกปี โดยมีขั้นตอนและกระบวนการ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ผู้ใหญ่บ้าน จะประกาศประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ชาวบ้าน หมู่ที่ 7 บ้านป่าเหียง รับทราบและชวนให้คนที่สมัครใจงดเหล้าในช่วงเข้าพรรษา

ขั้นที่ 2 เมื่อมีงานบุญในวัด วันพระ หรือมีกิจกรรมในวัด พระสงฆ์และผู้ใหญ่บ้านก็จะใช้โอกาสนี้ประชาสัมพันธ์เชิญชวนชาวบ้านเข้าร่วมกิจกรรมงดเหล้าเข้าพรรษา

ขั้นที่ 3 ผู้ใหญ่บ้านจะขอให้ผู้ที่ตั้งใจงดเหล้าเข้าพรรษารอกแบบฟอร์มเพื่อเป็นการยืนยันความตั้งใจลงนามปฏิญาณตนงดเหล้าเข้าพรรษา (ผู้ใหญ่สุจินต์ จิตตารี ให้ข้อมูลว่า เป็นแบบฟอร์มของสำนักพุทธศาสนา) เมื่อกรอกและลงนามแล้วทางหมู่บ้านก็จะมอบให้พระสงฆ์วัดสันป่าเหียงต่อไป โดยในปี พ.ศ.2561 มีประชาชนบ้านป่าเหียงที่สมัครใจกรอกแบบฟอร์มและลงนามปฏิญาณตนงดเหล้าเข้าพรรษา จำนวน 20 คน และก็มีอีกหลายคนที่ยืนยันงดเหล้าแต่ไม่ได้ลงนามในแบบฟอร์ม

“มีชาวบ้านหลายคนที่ตั้งใจจะงดเหล้าเข้าพรรษา เราในฐานะผู้นำชุมชนก็คอยชักชวนว่า หากงดได้ เลิกได้ก็จะดี เราจะได้มีเงินเก็บเอาไว้ใช้ยามเจ็บป่วย หรือเอาเงินไปให้ลูกหลานซื้อขนมกิน ชาวบ้านเข็ลก็ตั้งใจจะงดเหล้าอยู่แล้ว คนป่าเหียงศรัทธาในพระพุทธศาสนา และเข้าวัดเป็นประจำเมื่อถึงช่วงเข้าพรรษาวัดบ้านก็จะรู้กัน ส่วนแบบฟอร์มที่ให้ชาวบ้านกรอกและลงนามนั้นเป็นของสำนักพุทธ” ผู้ใหญ่สุจินต์ จิตตารี ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 7 บ้านป่าเหียง กล่าว

ขั้นที่ 4 ผู้ใหญ่บ้านจะใช้ความเป็นผู้นำชุมชนคอยติดตาม และให้กำลังใจคนที่งดเหล้าเข้าพรรษา โดยการสังเกตพฤติกรรม คอยพูดคุยสอบถาม โดยใช้โอกาสในช่วงเย็นที่ขบถสวนกันหรือเมื่อเจอกันที่ร้านค้าหรือตลาด และถามคนในครอบครัวของผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมงดเหล้าเข้าพรรษา

ขั้นที่ 5 เมื่อออกพรรษา ครบวันทั้งดเหล้าตามความตั้งใจแล้ว ผู้ใหญ่ก็จะแสดงความยินดีกับผู้ที่สามารถชนะใจตัวเองงดเหล้าได้

กระบวนการทั้ง 5 ขั้นตอนที่บ้านป่าเหียงดำเนินงานอย่างต่อเนื่องนั้น เป็นกระบวนการที่ผู้นำและพระสงฆ์ได้ดำเนินการกันเองภายในชุมชน โดยชาวบ้านก็ให้ความสนใจและมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเป็นอย่างดี

งดเหล้าเข้าพรรษที่บ้านป่าเหียง ปี 2561

เข้าพรรษา ปี พ.ศ. 2561 ตรงกับวันที่ 28 กรกฎาคม 2561 บ้านป่าเหียงได้รับคัดเลือกจากศูนย์ประสานงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้าภาคเหนือ พื้นที่จังหวัดน่านให้เป็นหมู่บ้านปฏิบัติการงดเหล้าเข้าพรรษาปี 2561 โดยหมู่บ้านป่าเหียงได้รับการประสานงานจากสำนักงานสาธารณสุขอำเภอปัว ให้จัดกิจกรรมชวน ช่วย แשר งดเหล้าเข้าพรรษา ปี 2561 ในวันที่ 23 กรกฎาคม 2561 ในวันงานมีนายอำเภอปัวมาเป็นประธานในพิธี มีกำนัน ผู้แทนท้องถิ่น ผู้แทนหน่วยงานและชาวบ้านป่าเหียงเข้าร่วมงาน ประมาณ 80 คน กิจกรรมเป็นไปตามขั้นตอนพิธีการ แล้วเสร็จก่อนเวลา 12.00 น.

เสียงสะท้อนจากผู้นำบ้านป่าเหียง

“ความจริงหมู่บ้านเราทำกันอยู่แล้ว ที่สามารถขับเคลื่อนได้เพราะชาวบ้านให้ความร่วมมือ” เสียงสะท้อนของผู้ใหญ่บ้านที่ยืนยันว่า หมู่บ้านป่าเหียงดำเนินกิจกรรมงดเหล้าเข้าพรรษามาโดยตลอด หลังการจัดกิจกรรม ชวน ช่วย แשר งดเหล้าเข้าพรรษา ปี 2561 ในวันที่ 23 กรกฎาคม 2561 ก็ได้มีการดำเนินงานอะไรต่อ ผู้นำบ้านป่าเหียงก็ดำเนินงานตามที่เคยปฏิบัติมา ไม่มีงบประมาณสนับสนุนการจัดกิจกรรม มีเพียงทาง รพ.สต. สนับสนุนค่าอาหารว่างในวันงาน อีกทั้งไม่มีหน่วยงานเข้ามาสนับสนุนข้อมูล เอกสาร หรือการสนับสนุนองค์ความรู้ใดๆ ให้กับบ้านป่าเหียง

มุมมองของผู้นำบ้านป่าเหียงต่อกิจกรรมชวน ช่วย แשר งดเหล้าเข้าพรรษา

“บางครั้งก็เหนื่อยกับกิจกรรมประเภทโยนมาให้” เป็นมุมมองและความรู้สึกของผู้นำบ้านป่าเหียง ที่สะท้อนถึงความไม่ชัดเจนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนกิจกรรมงดเหล้าเข้าพรรษา เมื่อจัดงานและถ่ายรูปแล้วกลับไม่ได้มีการดำเนินการใดๆ ต่อในพื้นที่บ้านป่าเหียง เป็นที่มาของความอึดอัดใจของผู้นำที่รู้สึกว่าการดำเนินงานหรือองค์กรมักนำผลงานของหมู่บ้านไปต่อยอด

ผู้นำยืนยันว่า

1. ไม่ทราบแนวทางและการดำเนินงานของศูนย์ประสานงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้าภาคเหนือ ในประเด็นดังนี้

- การประสานการดำเนินงานร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ
- การประสานเจรจาผลักดันวาระจังหวัด/อำเภอ
- การพัฒนาศักยภาพคนหัวใจเพชร
- ระบบข้อมูล (การรับสมัครคนหัวใจเพชร/หิน/เหล็ก)
- การรณรงค์ก่อนเข้าพรรษา/ครบพรรษา/หลังพรรษา
- วัดบวชใจ/วันเซตชูคนหัวใจหิน
- การดำเนินงานของชมรมคนหัวใจเพชร
- ชุมชนรูปธรรมต้นแบบ

2. ไม่ทราบแนวทางและการดำเนินงานของกรมสุขภาพจิต

- การเลือกพื้นที่เพื่อพัฒนาเป็นพื้นที่ต้นแบบ
- การพัฒนาศักยภาพวิทยากรกระบวนการและแกนนำพื้นที่
- การขับเคลื่อนงานพัฒนาพื้นที่ต้นแบบ
- การนำมาตรการของการช่วยเหลือเข้ามา เช่น สติบำบัด การคัดกรอง

ผู้ใหญ่บ้านและคณะกรรมการหมู่บ้านป่าเหียงให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมและการสร้างการรับรู้ของชาวบ้านในพื้นที่ ที่ผ่านมามีหลายองค์กร หน่วยงานที่เข้ามาขอความร่วมมือและต่อยอดกิจกรรมโดยที่ผู้นำและคณะกรรมการรวมถึงชาวบ้านในพื้นที่ไม่ได้รับรู้ถึงแนวคิดและแนวทางการดำเนินงาน จึงส่งผลให้ผู้นำบ้านป่าเหียงรู้สึกอึดอัดแต่ก็ไม่สามารถที่จะแสดงความคิดเห็นได้อย่างตรงไปตรงมา

ที่ผ่านมาไม่มีองค์กร หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาจัดกระบวนการเรียนรู้หรือการจัดกระบวนการสะท้อนบทเรียน และการประเมินผลการปฏิบัติการขับเคลื่อนงาน และโดยเฉพาะกิจกรรมรณรงค์และการลงนามปฏิญาณตน

งตเหล่าเข้าพรรษาของหมู่บ้านป่าเหียง จึงส่งผลให้หมู่บ้านขาดข้อมูลหรือบทเรียนที่จะนำไปพัฒนาและยกระดับการขับเคลื่อนงานต่อไปในอนาคต

ส่วนที่ 5 : แนวทางการขับเคลื่อนกิจกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของบ้านป่าเหียง ในอนาคต

ผู้นำและคณะกรรมการหมู่ที่ 7 บ้านป่าเหียง มีความตั้งใจที่จะดำเนินการแก้ไขปัญหาและลดผลกระทบจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญ คือ การลดรายจ่ายในครัวเรือน เพื่อลดการเกิดหนี้สินของชาวบ้านป่าเหียง อีกทั้งผลที่ตามมาคือสุขภาพและคุณภาพชีวิตของคนในหมู่บ้าน

แนวทางสร้างชุมชนเข้มแข็งปลอดภัยจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของผู้นำป่าเหียง มีดังนี้

แนวทางที่ 1 ดำเนินการลดคนดื่มหน้าใหม่ ชักชวนและสร้างกิจกรรมสร้างสรรค์ให้กับกลุ่มเด็กเยาวชน

แนวทางที่ 2 ใช้แนวคิดและทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้และให้ความรู้กับชาวบ้าน ชักชวนผู้นำครัวเรือนและชาวบ้านมาเรียนรู้และจัดทำบัญชีครัวเรือน วิเคราะห์รายได้ รายรับเพื่อนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้จ่าย

แนวทางที่ 3 ดำเนินการปรับค่านิยมของชาวบ้านในการดื่มเหล้า ผ่านการพูดคุยประชาสัมพันธ์ตามโอกาสที่เหมาะสม เช่น ชักชวนให้ปรับงด ลดการดื่มเหล้าในวันเกิดแต่ให้ชวนกันไปทำบุญที่วัดแทน ชวนให้งดเลี้ยงเหล้าในงานทำบุญ 100 วันและงด ลดการเลี้ยงเสริฟเหล้าในงานบุญอื่นๆที่จัดภายในหมู่บ้าน

แนวทางที่ 4 มุ่งสร้างครอบครัวเข้มแข็ง ให้ผู้นำ และคนในครอบครัวมีความรู้และความตระหนักถึงผลกระทบจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

แนวทางที่ 5 ใช้กฎระเบียบประชาคมหมู่บ้านอย่างเหมาะสม ปรับใช้ตามบริบทและสถานการณ์เพื่อการมีส่วนร่วมของชาวบ้านป่าเหียง

หมายเหตุ :

1. แบบบันทึกการเจ็บป่วย/ผลกระทบจากการดื่ม/อุบัติเหตุจากการดื่ม/การเข้ารับการรักษาบำบัดฟื้นฟูผู้มีปัญหาจากการดื่มสุราในพื้นที่ไม่ได้มีการบันทึกไว้
2. บันทึกข้อมูลจากสถานีตำรวจในพื้นที่ที่ศึกษาทั้งพื้นที่ปฏิบัติการและพื้นที่เปรียบเทียบทั้งจำนวนคดีต่างๆ ที่เกี่ยวกับการดื่มสุรา ไม่มีข้อมูลการบันทึกไว้

หมู่บ้านเปรียบเทียบ การงดเหล้าเข้าพรรษา ปี 2561
หมู่ที่ 11 บ้านเขาน้อย ตำบลคูใต้ อำเภอมืองน่าน จังหวัดน่าน

ส่วนที่ 1 : ข้อมูลพื้นฐานบ้านเขาน้อย

ประวัติของหมู่บ้าน

บ้านเขาน้อย ตั้งอยู่บริเวณเขตโบราณสถาน ที่ชาวจังหวัดน่านรู้จักในนามวัดพระธาตุเขาน้อย ประชาชนอาศัยอยู่ในแถบเชิงเขาทางทิศตะวันออกของทางขึ้นวัดพระธาตุเขาน้อย ซึ่งแต่ดั้งเดิมหมู่บ้านรู้จักในนามบ้านตีนดอย (เชิงเขา) เพื่อให้นามหมู่บ้านมีความเป็นสากลและมีชื่อเป็นทางการจึงได้ตั้งชื่อหมู่บ้านว่า “บ้านเขาน้อย” ซึ่งเรียกตามนามของพระธาตุเขาน้อย

บ้านเขาน้อยเดิมอยู่ในการปกครองดูแลของบ้านพญาวัต หมู่ที่ 6 ตำบลคูใต้ เมื่อมีความเจริญเข้ามามากขึ้น และประชากรในพื้นที่มากขึ้น จึงมีการแยกหมู่บ้านจากบ้านพญาวัตแยกเป็นบ้านเขาน้อย หมู่ที่ 11 ตำบลคูใต้ อำเภอมืองน่าน จังหวัดน่าน

คติพจน์ประจำหมู่บ้าน : “ความสามัคคีเป็นรากฐานของความสุขในการอยู่ร่วมกัน”

อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ ติดต่อกับ บ้านปางค่า ตำบลไชยสถาน บ้านอภัย บ้านพวงพะยอม ตำบลในเวียง
ทิศตะวันออก ติดต่อกับ บ้านพญาวัต ตำบลคูใต้
ทิศใต้ ติดต่อกับ บ้านเจดีย์ ตำบลคูใต้
ทิศตะวันตก ติดต่อกับ บ้านทุ่งขาม ตำบลไชยสถาน

ภูมิประเทศ

บ้านเขาน้อย มีพื้นที่ 3 ตารางกิโลเมตร เป็นพื้นที่ราบประมาณ 25 % ของพื้นที่ทั้งหมด และได้รับประโยชน์จากคลองส่งน้ำด้วยพลังงานไฟฟ้า มีพื้นที่เป็นป่าเชิงเขาทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของหมู่บ้าน ประชาชนไม่มีที่ทำกิน เนื่องจากที่ราบส่วนมากเป็นกรรมสิทธิ์ของประชาชนหมู่บ้านอื่น

ประชากร

จำนวนครัวเรือนทั้งหมด 177 ครัวเรือน ประชากรทั้งหมด 493 คน ประชากรชายจำนวน 239 คน ประชากรหญิงจำนวน 254 คน

อาชีพและรายได้

ประชาชนร้อยละ 90 ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป มีรายได้ต่อปีต่ำมาก โดยเฉลี่ย 15,000 บาท/คน/ปี เช่น พนักงานโรงงานเครื่องเงินเขาน้อย พนักงานโรงงานผลิตเส้นก๋วยเตี๋ยว ที่ตั้งอยู่ภายในหมู่บ้าน

ด้านศาสนา วัฒนธรรมและประเพณี

ประชาชนบ้านเขาน้อย หมู่ที่ 11 นับถือศาสนาพุทธแต่ประชาชนมีภาษาในการสื่อสารในชุมชนใช้ภาษาพื้นเมือง การแต่งกายเป็นแบบล้านนามีสิ่งยึดเหนี่ยวและเชื่อมโยงจิตใจของคนเป็นสายสัมพันธ์สามัคคีของคนในชุมชนได้ ซึ่งได้แก่ ประเพณีสงกรานต์ / ปีใหม่เมือง ประเพณีรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ ประเพณีบายศรีสู่ขวัญ ประเพณีเลี้ยงผีปู่ย่า ประเพณีส่งเคราะห์ ประเพณีแห่เทียนจำนำพรรษา ประเพณีเข้าพรรษา – ออกพรรษา ประเพณีทำบุญตักบาตร ประเพณีลอยกระทง ประเพณีส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่ ตักบาตรเทโวโลหณะ แรม 1 ค่ำ เดือน 11 บริเวณบันไดทางขึ้นวัดพระธาตุเขาน้อย

ภูมิปัญญาท้องถิ่น / ประชาชนชาวบ้าน / ผู้เชี่ยวชาญด้านอาชีพ

1. พระใบฎีกาสั่งเวียน อภาภโร เจ้าอาวาสวัดพระธาตุเขาน้อย
2. นายสมบุรณ์ สารักระแส มัคคนายก ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี
3. นายเมื่องดี อินสุวรรณ ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี

กองทุน/องค์กรต่างๆ กลุ่ม/องค์กรกิจกรรมต่างๆ มีทั้งหมด 9 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มผู้สูงอายุ
2. กลุ่มแม่บ้าน
3. กลุ่มอสม.
4. กลุ่มออมทรัพย์สัจจะ
5. กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน
6. กลุ่ม กขคจ.
7. กลุ่มออมวันละบาท
8. กลุ่ม SML
9. กลุ่มฟ้อนล่องน่าน

บ้านเขาน้อย มีแหล่งเรียนรู้และแหล่งประโยชน์ที่สำคัญ ได้แก่

1. วัดพระธาตุเขาน้อย	จำนวน 1 แห่ง
2. ศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน	จำนวน 1 แห่ง
3. หอประชุมเอนกประสงค์	จำนวน 1 แห่ง
4. หอกระจายข่าว / เสียงตามสาย	จำนวน 1 แห่ง
5. กองทุนสวัสดิการชุมชน(วันละบาท)	จำนวน 1 แห่ง
6. สนามกีฬา/ลานกีฬา	จำนวน 1 แห่ง
7. ประปาหมู่บ้าน	จำนวน 1 แห่ง

ศักยภาพและจุดที่ต้องพัฒนาของบ้านเขาน้อย

จุดแข็งของชุมชน

1. มีกฎระเบียบ ข้อบังคับของหมู่บ้านที่ชัดเจน
2. ประชาชนมีความสามัคคี ปฏิบัติตามกฎระเบียบของหมู่บ้านเป็นอย่างดี
3. มีโบราณสถานคือวัดพระธาตุเขาน้อยเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ

จุดอ่อนของชุมชน

1. เป็นหมู่บ้านที่มีพื้นที่เป็นป่าเชิงเขา ร้อยละ 90 จึงไม่มีที่ทำกินเป็นของตัวเอง

2. ที่อยู่อาศัยบางส่วนต้องเช่าที่วัดพระธาตุเขาน้อย
3. ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง ซึ่งไม่มีความมั่นคงในอาชีพ
4. ประชาชนไม่มีรายได้ที่แน่นอน ไม่มีอาชีพเสริมสร้างรายได้

แนวทางการแก้ปัญหาและการพัฒนา

1. กำหนดแผนยุทธศาสตร์ของชุมชน ชัดเจนตามสภาพจริงนำไปสู่การปฏิบัติได้
2. มีนโยบายแก้ปัญหาความยากจนเชิงบูรณาการและพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้
3. ขอรับการสนับสนุนจากองค์กรของรัฐ ที่เกี่ยวข้องสนับสนุนงบประมาณ เช่นเทศบาลตำบลคูด้
4. ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการทำแผนชุมชน จากกรมพัฒนาชุมชนและจากเอกสาร
5. มีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการในชุมชนเอง

การบริหารจัดการและการปกครองบ้านเขาน้อย โดยมีผู้ดูแลดังนี้

1. นายวิชัย คำลือเลิศ ผู้ใหญ่บ้าน
2. นางจินดา ไหมน้อย ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
3. นายวิวัฒน์ ปินตาเชื้อ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กรรมการฝ่ายรักษาความสงบ
4. นางอิศรา ยอดแฉล้ม สารวัตรกำนันตำบลคูด้
5. นายกมล ปางแก้ว เหมรัญญิก
6. นายเมืองดี อินสุวรรณ ผู้ทรงคุณวุฒิ
7. นางบุญนง เชี่ยวสมบัติ ผู้ทรงคุณวุฒิ
8. นางบุญเย็น ปางฝัน กรรมการฝ่าย หัวหน้าคุ้มเอื้องตอย
9. นายกมล ปางแก้ว กรรมการฝ่าย หัวหน้าคุ้มทานตะวัน
10. นางพิน สกุลแก้ว กรรมการฝ่าย หัวหน้าคุ้มบานไม่รู้โรย
11. นายวิก กันทะวงศ์ กรรมการฝ่าย หัวหน้าคุ้มพุทธรักษา
12. นายสนิท ฝิปากเพราะ กรรมการฝ่าย หัวหน้าคุ้มเบญจมาศ
13. นางสมจิตร ปินตาเชื้อ ประธานกลุ่มเพื่อนล่องน่าน
14. นางบาน คฤหานนท์ ประธานกลุ่มผู้สูงอายุ
15. นางมัลลิกา คำลือเลิศ ประธานแม่บ้าน, ประธานกลุ่มสตรี
16. นางประไพ รัตน์เรืองศิลป์ ประธานกลุ่มออม.
17. ด.ต นิพนธ์ มงคล ประธานกองทุนหมู่บ้าน
18. นางอิศรา ยอดแฉล้ม ประธานกลุ่มออมทรัพย์สัจจะ
19. นายวิชัย คำลือเลิศ ประธานกลุ่มเงินออมวันละบาท, ประธานกลุ่ม SML

กระบวนการพัฒนาของบ้านเขาน้อย แม้ว่าจะผ่านจากจุดวิกฤติของปัญหามาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน หากแต่ยังมีประเด็นที่ต้องช่วยกันคิด สร้าง และหนุนเสริมกระบวนการเรียนรู้ให้ดำรงต่อไปอย่างต่อเนื่อง ที่สำคัญยังต้องต้านทานต่อกระแสของการบริโภคนิยมที่อยู่รอบชุมชน ไม่ว่าจะเป็นห้างสรรพสินค้า โรงแรม และร้านค้าปลีกย่อยต่างๆ ที่สร้างใกล้กับชุมชน การเป็นชุมชนเมืองที่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ และชุมชนที่เกื้อกูลกันเองอย่างนี้ต่อไปได้อย่างไร ท่ามกลางปัจจัยผันแปรแห่งการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันผ่านโครงการพัฒนาต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นโครงการแก้ไขปัญหาสุภาพ โครงการวิจัย โรงเรียนเกษตรกร โครงการครอบครัวเข้มแข็ง โครงการธนาคารขยชนับเป็นการสร้างพื้นที่การเรียนรู้ให้กับแกนนำและคนในชุมชน ที่ไม่เพียงเปิดการเรียนรู้ในพื้นที่ชุมชน หากแต่ต้องไป

ปฏิสัมพันธ์กับองค์กร หน่วยงาน และชุมชนภายนอกที่หลากหลาย ทำให้เกิดการเรียนรู้และนำมาพัฒนาต่อยอดสิ่งที่ชุมชนมีอยู่แล้ว และขยายงานออกไปจากเดิมมากขึ้น

ทีมหนุนเสริมจากภายใน ได้แก่ ทีมสุขภาพ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านดอนมูล-เจดีย์ ตำบลคูใต้ ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล เทศบาลตำบลคูใต้ และแกนนำกลุ่มต่างๆ ที่ทำกิจกรรมต่างๆ สามารถขับเคลื่อนกระบวนการทำงานของชุมชนพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง

ทีมหนุนเสริมจากภายนอก ได้แก่ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมืองน่าน สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน สำนักงานเกษตรจังหวัดน่าน สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดน่าน มูลนิธิอีกเมืองน่าน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ และองค์กรหน่วยงานอื่นๆ อีกหลากหลายที่เข้ามาหนุนเสริมทั้งด้านงบประมาณ การจัดกิจกรรมวิชาการ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำให้เกิดการขับเคลื่อนงานของชุมชนเป็นไปต่อเนื่องยั่งยืนต่อไป

การกีฬา / การออกกำลังกาย

- เด็กและเยาวชนยังไม่มีมารวมกลุ่มเล่นกีฬาอย่างจริงจัง
- ขาดงบประมาณสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง
- สถานที่ออกกำลังกายไม่เหมาะสมกับลักษณะของการทำกิจกรรม
- ขาดครูฝึกสอนที่มีความรู้และทักษะด้านการออกกำลังกายและวิทยาศาสตร์การกีฬา
- ประชาชนยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการออกกำลังกาย

ศักยภาพและทุนทางสังคม

1. สถานะของทุนบุคคล

บ้านเขาน้อย หมู่ที่ 11 ตำบลคูใต้ มีแกนนำทั้งที่เป็นตัวบุคคล เป็นคนเก่ง คนนำทำงาน แกนนำผู้นำ มีความเชี่ยวชาญ ที่ทำงานจนส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่

1.1 ด้านสุขภาพ นางประไพ รัตน์เรืองศิลป์ ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน(อสม.) ของหมู่บ้านเป็นผู้สานงานร่วมกับทำงานร่วมกับผู้นำในหมู่บ้าน ร่วมกันตรวจวัดความดันให้กับผู้สูงอายุและผู้มีภาวะเสี่ยง และซึ้งน้ำหนักเด็กแรกเกิดถึง 5 ปีว่าเด็กสมบูรณ์เป็นไปตามเกณฑ์เด็กไทย และสำรวจหาลูกน้ำยุงลายของประชาชนในหมู่บ้าน ซึ่งเป็นลักษณะการช่วยเหลือประชาชนบ้านเขาน้อย ในการดูแลสุขภาพประชาชนในชุมชนในเบื้องต้น

1.2 ด้านสังคม มีผู้นำจากหลายภาคส่วนเข้ามาเป็นคนนำทำงานในเรื่องต่างๆ เช่น **นายวิชัย คำลือเลิศ** ผู้ใหญ่บ้าน เป็นผู้นำท้องที่ในการรักษาความสงบภายในหมู่บ้านด้วยกฎระเบียบของหมู่บ้านและเป็นผู้สานงานทั้งท้องที่และท้องถื่น และประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่างๆ ให้ประชาชนในหมู่บ้านรับรู้ อีกทั้งเป็นผู้ดูแลความสงบ และไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของประชาชนในหมู่บ้าน และเป็นผู้สนับสนุนในด้านส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

1.3 ด้านเศรษฐกิจ มีแกนนำคนเก่งด้านอาชีพที่มีความรู้ทักษะความชำนาญของแต่ละแหล่งเรียนรู้ เช่น **นายวิชัย คำลือเลิศ** ผู้ใหญ่บ้าน

1.4 ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีแกนนำที่สนใจด้านการอนุรักษ์ และการพัฒนาเทคโนโลยีด้านการเกษตรกรรม เช่น **นายวิชัย คำลือเลิศ นายวิวัฒน์ ปินตาเชื้อ**

2. สถานะกลุ่มแหล่งเรียนรู้ และองค์กรชุมชน

บ้านเขาน้อย หมู่ 11 ตำบลคูใต้ มีการรวมตัวของกลุ่มคนที่ความสนใจเรื่องราวเดียวกัน ตามสถานการณ์ สภาวะปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนตนเอง เกิดเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีวิธีการทำงานเพื่อจัดการกับปัญหาของชุมชน อาทิเช่น

- 2.1 กลุ่มผู้สูงอายุ
- 2.2 กลุ่มแม่บ้าน

- 2.3 กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)
- 2.4 กลุ่มออมทรัพย์สัจจะ
- 2.5 กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน
- 2.6 กลุ่มโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน(กขคจ.)
- 2.7 กลุ่มออมวันละบาท
- 2.8 กลุ่มโครงการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้านและชุมชน(SML)
- 2.9 กลุ่มฟ่อนล่องน่าน

3. สถานะของหน่วยงาน องค์กร และแหล่งประโยชน์

บ้านเขาน้อย หมู่ 11 ตำบลคูใต้ มีศักยภาพและทุนทางสังคมที่เข้มแข็ง ประกอบกับมีรูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม ที่พร้อมประสานความร่วมมือเกิดการบูรณาการ กับการมีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมพัฒนา ร่วมเรียนรู้ และร่วมรับผลประโยชน์ ปรากฏเป็นบริบทของศักยภาพและทุนทางสังคม ดังนี้

3.1 สถานะของบ้านเขาน้อย หมู่ 11 ตำบลคูใต้ มีกระบวนการทำงานที่เกิดจากรากฐานความต้องการของประชาชนเพื่อเป็นการสร้างความรักและสามัคคี การที่แก้ไขปัญหของชุมชนได้นั้น ต้องมาจากความต้องการของประชาชนที่แท้จริง โดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน และการบูรณาการทำงานในทุกภาคส่วนในการพัฒนาร่วมกัน เพื่อให้ประชาชน อยู่เย็น อยูดี มีสุขร่วมกัน ซึ่งเป็นวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ คือ เทศบาลตำบลคูใต้

3.2 ฐานคิดในการทำงานของบ้านเขาน้อย หมู่ 11 ตำบลคูใต้ ซึ่งบ้านเขาน้อยเป็นชุมชนเล็ก ๆ การดำเนินงานในชุมชนนั้นต้องประสานความร่วมมือทั้งจากองค์กรในพื้นที่ และนอกพื้นที่ซึ่งมีองค์ความรู้และประสบการณ์ในแต่ละด้าน ดังนั้นการพัฒนาเพื่อเสริมศักยภาพชุมชน ด้วยการเพิ่มกระบวนการสร้างพลังให้กับประชาชนได้มีความสุข ผู้นำย่อมมีความสุขไปด้วย จึงเป็นเป้าหมายของการใช้กระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนให้ได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น และเกิดการเรียนรู้สู่การจัดการแบบมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้น โดยมุ่งเน้นการทำงานแบบมีส่วนร่วมระหว่างภาคีเครือข่ายและภาคประชาชน ในการขับเคลื่อนชุมชนให้เป็นชุมชนน่าอยู่ ชุมชนแห่งความสุข แนวคิดของการพัฒนาเครือข่ายเพื่อสร้างชุมชนที่สามารถจัดการตนเองได้อย่างชัดเจนอันประกอบด้วย 4 แนวทางคือ 1) ชุมชนเข้มแข็งด้วยทุนทางสังคม 2) ฐานรากมาจากประชาชน 3) สร้างการมีส่วนร่วม 4) การบูรณาการงานร่วมกันกล่าวคือ

ก. ชุมชนเข้มแข็งด้วยทุนทางสังคม แนวคิดการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ได้นำแนวคิดการพัฒนาที่มีคนเป็นศูนย์กลาง โดยเชื่อว่าคนในชุมชนมีศักยภาพสามารถพัฒนาตนเองและชุมชนของตนได้ เพราะในแต่ละชุมชนมีได้มีลักษณะวางเปล่าทางความรู้ แต่ในทางตรงกันข้าม ทุกชุมชนมีองค์ความรู้และมีภูมิปัญญาที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาตนเองได้แนวคิดการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน เชื่อว่าองค์ความรู้และภูมิปัญญาของชุมชนที่มีอยู่เดิม จะพอกพูนและเพิ่มขึ้นได้หากมีกระบวนการในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ซึ่งการดำเนินงานให้เป็นไปตามกระบวนการนี้ ทำได้โดยการส่งเสริมและสนับสนุนให้คนในชุมชนเกิดการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ในทุกขั้นตอนของกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็ง ได้แก่การร่วมศึกษาชุมชน ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมติดตามประเมินผล และการที่มีทุนทางสังคมจะช่วยเสริมสร้างและพัฒนาการทำงานของชุมชนบ้านเขาน้อย ซึ่งมาจากทั้งภายในและภายนอกชุมชน อันได้แก่ คน ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น กลุ่มอาชีพและกลุ่มทางสังคมประเพณีวัฒนธรรมต่างๆในชุมชน เช่น เชิญผู้นำทางการ ผู้นำตามธรรมชาติ แกนนำมาระดมความคิดเห็น ทั้งนี้เพื่อหาความร่วมมือในการแก้ปัญหา ขจัดทุกข์ของคนในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องใดก็ตาม มีการจัดเวทีประชาคม สร้างช่องทาง เปิดโอกาส และหนุนเสริมให้ผู้รู้ในท้องถิ่นได้ถ่ายทอดความรู้ ความสามารถ ทักษะพิเศษเฉพาะที่แต่ละคนมีอยู่สู่คนรุ่นใหม่ ไม่ว่าจะเป็นช่างฝีมือต่างๆ ฯลฯ สนับสนุนส่งเสริมกลุ่มอาชีพกลุ่มทางสังคมวัฒนธรรมประเพณี กลุ่มเยาวชน กลุ่มออมทรัพย์หรือกลุ่มอื่นใดอันอาจนำไปสู่การเพิ่มรายได้ลดรายจ่ายเสริมสร้างสติปัญญา ความรู้ ความสามารถของคนในชุมชน เพื่อความเข้มแข็งของชุมชน ในการ

ระดมทุนทางสังคม สิ่งสำคัญประการหนึ่งคือการสร้างเครือข่าย ทั้งในทางสังคมและด้านเศรษฐกิจเพื่อเพิ่มพลังในลักษณะทวีคูณได้

ข. ฐานรากมาจากประชาชน จากแนวคิดยึดหลัก “ประชาชนเป็นศูนย์กลาง” โดยมีเป้าหมายคือ “ประโยชน์สุขของประชาชน” เป็นหลักการนำปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่อย่างแท้จริง ผ่านกระบวนการจัดทำแผนชุมชน การขบคิดระดมสมองคิดหาทางแก้ไขปัญหา โดยประชาชนเพื่อประชาชนโดยมีเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ทั้งจากเทศบาลตำบลคูใต้ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านดอนมูล-เจดีย์ เป็นพี่เลี้ยงคอยหนุนเสริมและประสานงานหน่วยงานและภาคีต่างๆ รวมทั้งให้องค์ความรู้ การนำเอาแผนหมู่บ้านประกอบแนวทางการพัฒนาชุมชน การสร้างความรู้ถึงบทบาทหน้าที่ของพลเมือง มีกลไกของการพูดคุยเสวนาในที่ประชุมของภาคประชาชนในเวทีต่างๆ เป็นเครื่องมือ ทำให้ประชาชนได้ทราบถึงบทบาทหน้าที่ของตน ซึ่งเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาในระบอบประชาธิปไตย

ค. เสริมสร้างการมีส่วนร่วม แนวคิดกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน เป้าหมาย คือ การร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมรับรู้ ร่วมดำเนินการ ร่วมประเมินผล และร่วมขับเคลื่อน เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมกับองค์กรท้องถิ่น และท้องที่ เน้นการทำงานร่วมกับทุกภาคส่วนทั้งส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และส่วนองค์กรเอกชนในพื้นที่ และนอกพื้นที่ ซึ่งในแต่ละขั้นตอนมีช่องทางให้ประชาชนมีส่วนร่วม และเปิดช่องทางหรือสร้างช่องทางใหม่ๆ ให้ประชาชนเข้าร่วมได้มากที่สุด ทั้งอย่างเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ การมีผู้รับความคิดเห็นเป็นช่องทางรับข้อมูลข่าวสารถึงปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ แม้เป็นทางการแต่บางครั้งอาจยังไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรมของผู้คน ดังนั้นจำเป็นที่ผู้นำจะต้องรับรู้ความต้องการหรือข้อขัดข้องเดือดร้อนของประชาชนผ่านจากกลุ่มต่างๆ ในชุมชน ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ แม้ในวงสนทนางานบุญ งานประเพณีต่างๆ แล้วดำเนินการแก้ไขข้อขัดข้องเหล่านั้น แม้เป็นเรื่องเล็กน้อยเมื่อนั้นสมาชิกในชุมชนจะรู้สึกว่ามีผู้นำชุมชน เอาใจใส่สนใจความเห็นของตน และพร้อมจะให้ความร่วมมือในเรื่องอื่นๆ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน เพื่อให้การพัฒนาชุมชนบรรลุตามวัตถุประสงค์เป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยใช้ทรัพยากรของชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด กระบวนการเรียนรู้การมีส่วนร่วมของชุมชน เป้าหมายคือนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ความรู้ และทักษะ โดยมีบุคลากรในหน่วยงานภาครัฐ เครือข่าย องค์กรที่เกี่ยวข้อง และประชาชนในชุมชนเป็นเป้าหมาย โดยใช้วิธีการศึกษาดูงานเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง จัดเวทีประชาคม ระดมความคิดเห็นสรุปบทเรียนทำความเข้าใจปัญหาและหาทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน รวมทั้งร่วมลงมือปฏิบัติ ในการแก้ไขปัญหาด้วยตนเองซึ่งในกระบวนการเรียนรู้ ต้องคำนึงถึงความเท่าเทียมกันให้เกียรติซึ่งกันและกัน และใช้รูปแบบการมีส่วนร่วม เนื่องจากแต่ละคนล้วนมีความรู้ความสามารถแตกต่างกันและที่สำคัญจำเป็นต้องมีการสรุปการเรียนรู้ ในแต่ละครั้งเพื่อพัฒนาต่อยอดความรู้ใหม่ การเรียนรู้จากการปฏิบัติทั้งหลายทั้งปวงของการเรียนรู้นี้ เพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการ ที่มุ่งแก้ไขทุกข์และสร้างสุขให้ประชาชนในชุมชนบ้านเขาน้อย

ง. การบูรณาการงานร่วมกัน บ้านเขาน้อย หมู่ 11 ตำบลคูใต้ มีเป้าหมายในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้ประชาชนมีส่วนร่วม ประสานการบูรณาการงานระหว่างภาคีเครือข่าย เช่น 4 องค์กรหลักในชุมชน หน่วยงานราชการ เอกชน รัฐวิสาหกิจ ร่วมหนุนเสริมการขับเคลื่อนงานพัฒนาท้องถิ่น โดยใช้กลไกจัดเวทีเสวนาหรือประชุมหมู่บ้าน ตำบล ระดมความคิดเห็น เกิดการวางแผนร่วมกัน ประชาชนมีความพึงพอใจแนวทางการพัฒนางานแบบบูรณาการ ในการพัฒนาชุมชน โดยผู้ใหญ่บ้านเขาน้อย เป็นแกนนำในการพัฒนาชุมชนและเชื่อมโยงการทำงานร่วมกับผู้นำระดับตำบลและหน่วยงานของรัฐ

จ. สถานะของหมู่บ้านจัดการตนเอง บ้านเขาน้อย หมู่ 11 ตำบลคูใต้ เป็นหมู่บ้านที่มีกระบวนการพัฒนาและจัดการตนเอง จนเกิดเป็นข้อความรู้ที่สามารถถ่ายทอดเรื่องราวของตนเอง ให้เห็นการหลอมรวม กระบวนการ วิธีการทำงาน การจัดกิจกรรม การปรับปรุงสภาพต่างๆ ของทุนทางสังคมที่มีอยู่ในหมู่บ้าน เพื่อจัดการกับปัญหาต่างๆ เช่น การรณรงค์ป้องกันยาเสพติด การจัดการตนเองตามความต้องการ เช่น การใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง หรือแม้กระทั่งการทำงานตามนโยบายทุกระดับ เช่น หมู่บ้านจัดการตนเองด้านสุขภาพ อาสาสมัครสาธารณสุข โครงการกองทุนธนาคารหมู่บ้าน และแหล่งอาหารปลอดภัย เป็นต้น

การจัดการตนเองของบ้านเขาน้อย หมู่ที่ 11 ตำบลคูใต้

บ้านเขาน้อย หมู่ที่ 11 ตำบลคูใต้ เป็นหมู่บ้านที่มีประสบการณ์ในการจัดการตนเอง โดยใช้แนวคิดที่จะพัฒนาชุมชนโดยการขับเคลื่อนชุมชนโดยชุมชน ให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมมุ่งเน้นการพัฒนาความเป็นอยู่ความปลอดภัยในชีวิต มุ่งเน้นประโยชน์สุขของประชาชน โดยนำหลักของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี หลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารองค์กร เน้นการใช้ทรัพยากรในพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยสร้างการมีส่วนร่วม การเสริมความเข้มแข็งภาคประชาชน ด้วยการหนุนการทำงานของกลุ่มและแหล่งเรียนรู้ และเชื่อมโยงการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายในพื้นที่ การพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุนกระบวนการบูรณาการงานร่วมกัน อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด

ทุนทางสังคมในพื้นที่บ้านเขาน้อย มีผลกระทบต่อการลดปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาพในกลุ่มประชากรเป้าหมาย 13 กลุ่ม (ได้แก่ 1. เด็ก 0-3 ปี 2. เด็ก 3 - 5 ปี 3. เด็ก 6 - 12 ปี 4. เด็กและเยาวชน 5. หญิงตั้งครรภ์ 6. วัยทำงาน 7. ผู้สูงอายุ 8. ผู้ติดเชื้ 9. ผู้ป่วยโรคจิต 10. ผู้ป่วยเรื้อรัง 11. ผู้ด้อยโอกาส 12. คนพิการ และ 13. ผู้ป่วยระยะสุดท้าย) ซึ่งมีผลกระทบต่อประชากรทุกกลุ่มเป้าหมายในชุมชน โดยเฉพาะด้านสุขภาพ เพราะจะให้ความสำคัญกับคนในชุมชนทุกกลุ่มเป้าหมายโดยมีการดูแล ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อยู่แบบเครือญาติพี่น้องซึ่งผลกระทบต่อทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยที่มีความเชื่อมโยงกับปัจจัยเสี่ยงทางสุขภาพในประเด็นด้านเด็กและเยาวชน ครอบครัวอบอุ่นและท้องในวัยรุ่น ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การดูแลสุขภาพ การออกกำลังกายและการลงทุนด้านสุขภาพ ซึ่งมีรายละเอียดของข้อเสนอ ดังนี้ **ด้านบุหรืและสุรา คือ รมรงค์ทุกระดับ (บุคคล ครอบครัว องค์กร ชุมชน เครือข่าย) โดยสื่อ คนต้นแบบ อาสาสมัครและเยาวชน ครอบครัวตัวอย่าง** ด้านเด็กและเยาวชน คือ มีการรวมกลุ่มสภาเด็กและเยาวชน ด้านครอบครัวอบอุ่นและท้องในวัยรุ่น คือ เครือข่ายครอบครัว (ช่วยเหลือกันทั้งด้านอาชีพ วัฒนธรรม ประเพณี การดูแลสุขภาพ อาสาสมัคร และอื่นๆ) การรณรงค์ ด้านอาหารปลอดภัย คือ การผลิตในระดับครัวเรือนเกษตรกร สวนครัวปลอดภัย เกษตรผสมผสานในครัวเรือนและอื่นๆ กองทุนเพื่อการผลิต ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม คือ เพิ่มศักยภาพแกนนำ อาสาสมัครและกลุ่มทางสังคม แหล่งเรียนรู้ ด้านการดูแลสุขภาพ คือ เพิ่มศักยภาพการดูแลตนเอง อาสาสมัครกลุ่มต่างๆ และผู้ดูแล (รณรงค์และฝึกอบรม) มีข้อมูลปัญหาสุขภาพ ด้านการบริโภคอาหารและการออกกำลังกาย คือ รณรงค์ ทุกระดับ (บุคคล ครอบครัว องค์กร ชุมชน เครือข่าย) ต้นแบบ การปลูกพืชผักในครัวเรือน การจัดสภาพแวดล้อม (สถานที่เหมาะสมในการออกกำลังกาย อุปกรณ์กลุ่มออกกำลังกาย) และด้านการลงทุนสุขภาพ คือ กลุ่มประชาชนได้รับการดูแล ช่วยเหลือสวัสดิการ ครอบครัว กลุ่มมีการออมและการจัดสวัสดิการ ให้ประชาชนหรือครัวเรือนเป็นสมาชิกกลุ่ม อย่างน้อย 1 กลุ่ม เป็นต้น

การตอบสนองภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การจัดงานและกิจกรรมของการจัดการตนเองเป็นทุนทางสังคมของบ้านเขาน้อย หมู่ที่ 11 ตำบลคูใต้ ที่ตอบสนองต่อภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในหลายด้านๆ เช่น 1. กลุ่ม อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) กลุ่มผู้สูงอายุ เป็นกิจกรรมที่ต้องสนองต่อภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต 2. กองทุนสวัสดิการออกทรัพย์วันละบาท มีกิจกรรมคือ การออมเงินและสวัสดิการการเกิด แก่ เจ็บ ตายของสมาชิกกองทุนซึ่งตอบสนองต่อภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านคุณภาพชีวิต 3. ศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน มีกิจกรรมที่ให้ความรู้ แก้ไขปัญหาและให้บริการด้านสาธารณสุขเบื้องต้นกับประชาชนในหมู่บ้าน กระทั่งต่อภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต 4. กองทุนหมู่บ้าน บ้านเขาน้อย ที่มีกิจกรรมการออมเงินและให้กู้เงินอัตราดอกเบี้ยต่ำมาจัดสวัสดิการและเป็นกองทุนในการพัฒนาหมู่บ้าน ส่งผลตอบสนองต่อภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านการวางแผนการส่งเสริมการลงทุนและพาณิชย์

การตอบสนองต่อนโยบายสาธารณะ

การจัดงานและกิจกรรมของการจัดการตนเองเป็นทุนทางสังคมของบ้านเขาน้อย หมู่ที่ 11 ตำบลคูใต้ มีกองทุนธนาคารชุมชนมีกิจกรรมที่ตอบสนองต่อนโยบายสาธารณะคือ มีการฝาก - ถอนเงิน กู้เงินและปันผลให้แก่สมาชิกที่ซื้อหุ้นไว้ มีความสอดคล้องกับนโยบายสาธารณะในด้านที่ 2 คือ การจัดสวัสดิการสังคมโดยชุมชน กลุ่ม

กองทุนหมู่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์สัจจะ เป็นกลุ่มที่มีกิจกรรมการออมเงินและให้คนในกลุ่มกั้มเงินเพื่อทำเป็นทุนในการประกอบอาชีพ มีความสอดคล้องกับนโยบายสาธารณะในด้านที่ 1 คือ การบริหารจัดการท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม ด้านที่ 2 คือ การจัดสวัสดิการสังคมโดยชุมชนและด้านที่ 3 คือ เกษตรกรรมยั่งยืน ศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชนมีกิจกรรมที่เป็นกลุ่มที่ให้ความรู้ แก้ไขปัญหาและให้บริการด้านสาธารณสุขเบื้องต้น มีความสอดคล้องกับนโยบายสาธารณะในด้านที่ 6 คือ การเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน ด้านที่ 7 คือ การจัดการภัยพิบัติโดยชุมชนท้องถิ่น ด้านที่ 8 คือ การลงทุนด้านสุขภาพโดยชุมชน

ส่วนที่ 2

สถานการณ์และพฤติกรรมการดื่มเหล้าของบ้านเขาน้อย หมู่ที่ 11 ตำบลคูใต้ อำเภอน่าน

พฤติกรรมการดื่มเหล้าของคนในชุมชนบ้านเขาน้อย หมู่ที่ 11 ตำบลคูใต้ พบว่าประชาชนเพศชายมีการดื่มสุรามากกว่าประชาชนเพศหญิง ประเภทเหล้า เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่คนผู้ชายในชุมชนบ้านเขาน้อย ส่วนใหญ่นิยมดื่มเรียงตามลำดับ ได้แก่ เบียร์ เหล้าสี เหล้าขาว ไวน์ (สปาย-ฟูลมุล) เนื่องจากเบียร์จะดื่มได้ง่าย สะดวกในการกินและกินได้ง่ายกว่าประเภทอื่นๆ รองลงมาได้แก่ เหล้าสี เหล้าขาวจะดื่มได้ปริมาณที่มาก เพราะราคาถูกและสามารถดื่มได้หลายคนจึงนิยมดื่มกัน และส่วนใหญ่เคยมีประสบการณ์การเริ่มกินเหล้ามาตั้งแต่เริ่มเข้าสู่เยาวชนตอนกลางหรือชั้นมัธยมศึกษา อายุ 16-17 ปี ส่วนกลุ่มผู้หญิงถึงแม้ว่ามีจำนวนเพียงเล็กน้อยที่กินเหล้า แต่ก็พบว่า มีแนวโน้มจะกินเหล้ามากขึ้น โดยประเภทของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ผู้หญิงนิยมดื่ม ได้แก่ เบียร์ ไวน์ (สปาย) มีจำนวนน้อยที่ดื่มเหล้าสี ไม่นิยมดื่มเหล้าขาว การดื่มสุราในกลุ่มของคนในบ้านเขาน้อย หมู่ที่ 11 ตำบลคูใต้ มุมมองของคนในชุมชนกับการกินเหล้าในชุมชนนั้น ไม่ได้ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญมากนัก เพราะเป็นที่พบเห็นได้ทั่วไป กินกับเพื่อน กินพอสนุก ไม่ได้กินแบบจริงจังกันมากนัก ไม่ได้ก่อให้เกิดปัญหาให้กับตัวเอง ครอบครัว ชุมชนแต่อย่างใด เป็นเรื่องปกติที่จะกินกันเพื่อผ่อนคลายจากการงาน

ปัจจัยความสำเร็จของการดำเนินกิจกรรมรณรงค์เหล้าเข้าพรรษา

ด้านเศรษฐกิจ ด้วยสถานการณ์เศรษฐกิจตกต่ำ คนในชุมชนส่วนใหญ่มักจะพูดคุยกันว่าแต่ละคน แต่ละครอบครัวมักจะมีรายจ่ายเพิ่มขึ้น รายจ่ายลดน้อยลงจากที่ผ่านมาทำให้ลดการดื่มเพื่อเป็นการลดรายจ่ายของครอบครัว เพื่อนำเงิน รายได้ที่พอมีไปใช้จ่ายในสิ่งที่จำเป็นของครอบครัว ป้าหลาย ไทยใหม่ บอกว่า หลายคนมักจะบอกว่า ราคาเหล้าแพงรายได้น้อยมีภาระที่ต้องรับผิดชอบในครอบครัว จึงจำเป็นต้องลดการกินเหล้าลงบ้าง ประหยัดค่าใช้จ่ายในส่วนที่สามารถประหยัดได้บ้าง แม้จะเป็นความสุขของคนที่ยาก แต่ก็ต้องจ่ายอมเสียสละความสุขบ้าง ความสุขเพียงเล็กน้อย เพื่อเป็นการลดรายจ่าย นำเงินส่วนนั้นมาใช้จ่ายในครัวเรือนของตนเอง

ด้านผู้นำชุมชน คือ ผู้ใหญ่บ้านคนปัจจุบัน นายวิชัย คำลือเลิศ มีคุณลักษณะดังนี้ มีภาวะผู้นำสูง เป็นคนที่มีความศรัทธาต่อหลักประชาธิปไตย มีความเมตตา เสียสละ และมีอุดมการณ์ที่ชัดเจนในการทำงาน มีความอดทน อดกลั้นต่อการทำงานในพื้นที่ ส่วนความสามารถ มีวิสัยทัศน์ มีมนุษยสัมพันธ์ดีมากกับชาวบ้าน สามารถประสานงานกับองค์กรภายนอกชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในชุมชนได้ สร้างมวลชนในชุมชนโดยได้จากกลุ่มชาวบ้านในชุมชนเครือข่ายในการทำงานที่ทำงานร่วมกัน และมีมนุษยสัมพันธ์ ทักษะในการสื่อสารที่ดีร่วมกับชุมชน

ด้านทีมงานแกนนำในแต่ละด้าน แกนนำแต่ละคนของชุมชนบ้านเขาน้อย หมู่ที่ 11 ตำบลคูใต้นั้น มีคุณลักษณะ ที่ดีคือมีความเข้าใจ ความมุ่งมั่น ความศรัทธาต่อหลักการพัฒนาชุมชน ทุกคนมีความรักผูกพันต่อชุมชน มีความอดทน ความอดกลั้น มีความเป็นกันและคอยเอาใจใส่ต่อกันและกัน ดูแลเพื่อน คนในชุมชนด้วยกัน มีประสบการณ์ตรงต่อการพัฒนาชุมชนในหลากหลายบทบาท ตามภารกิจที่รับผิดชอบ ประสบการณ์ในการใช้ชีวิต และยั่งยืนดีแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับคนในชุมชน และเยาวชน อย่างเปิดเผยเหมือนเป็นครอบครัวเดียวกัน รวมทั้งเรื่องเหล้า การใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันในชุมชน การสร้าง วางแผนอนาคตของตนเอง ที่สำคัญ คือ มีความจริงใจต่อการพัฒนาในชุมชนของตัวเอง

ด้านการลด ละเลิก หรือการใช้ชีวิตที่เกี่ยวข้องกับการกินเหล้า เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์นั้น คนในชุมชนลดการดื่มเองด้วยสถานะต่างๆในครอบครัว ด้วยครอบครัวมีบทบาทสำคัญมาก พ่อแม่ให้ความรัก ความเอาใจใส่ และดูแลให้ลูกประพฤติตนอยู่ในวิถีชุมชน หลักศาสนา ฟังเสียงคำเตือนของญาติพี่น้องด้วยกัน มีข้อตกลงการอยู่ร่วมกัน และติดตามอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ผู้ใหญ่และทีมงานมีบทบาทสำคัญในการเป็นที่ปรึกษาของผู้ปกครอง ลูกหลานในชุมชน โน้มน้าวให้คนชุมชน เยาวชน ใช้ชีวิตด้วยวิถีทางชีวิตที่ถูกต้อง รู้จักเลือก วางแผนการใช้ชีวิต รวมทั้งการลด ละเลิก เหล้า เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ บุหรี่ และยาเสพติดทุกชนิด มีการเยี่ยมเยียน พุดคุย ตักเตือนให้กำลังใจกัน และกันอย่างสม่ำเสมอ

นายสิริวิชัย กาวิน อสม. บ้านเขาน้อย ได้กล่าวว่ากิจกรรมที่แกนนำและชาวบ้านร่วมกันทำ เริ่มจากการแบ่งหมู่บ้านเป็นคุ้ม มีคณะทำงานทุกคุ้ม โดยวางเป้าหมายทำให้ประชาชนอยู่ร่วมกันด้วยความสุข ความสุขของตนเอง ครอบครัว ชุมชน ความสุขในทุกระดับที่อยู่ร่วมกัน โดยในทุกเดือนคณะทำงานต้องรายงานผู้ใหญ่บ้าน ว่าในแต่ละคุ้มมีสถานการณ์เป็นอย่างไรบ้าง รวมทั้งมีการพุดคุยถึงเรื่องการดื่มเหล้า ดื่มเบียร์บ้าง ซึ่งเป็นเรื่องปกติในชุมชน ที่มีการกิน ดื่มกันมาตั้งแต่รุ่นเก่าๆ เพื่อสร้างความสุข ครึกครื้นเครงกันเองในชุมชน ซึ่งจากที่ผ่านมายังไม่พบว่าจะมีผลที่เป็นปัญหาแก่ตนเองครอบครัว ชุมชนที่ถึงกับเป็นภาวะ อาจจะเคยมีคนติดเหล้าอยู่คนหนึ่ง แต่ตอนนี้เลิกแล้ว ไปบวช เป็นแกนนำในการพัฒนาของชุมชน การดื่มเหล้า ดื่มเบียร์เป็นแค่ กิจกรรมหนึ่ง สิ่งหนึ่งในวิถีชีวิตที่เป็นมีกันมา การกินเหล้า กินเบียร์ไม่ใช่ปัญหาของชุมชน

นางหลาย ไทยใหม่ อสม. ของบ้านเขาน้อยอีกคน กล่าวเสริมว่า ขณะเดียวกันบ้านเขาน้อยของเรา ก็ออกกฎระเบียบในหมู่บ้านร่วมกัน อาทิ งดใช้เสียงงานรื่นเริงหลัง 4 ทุ่ม หากฝ่าฝืนจะถูกปรับ เท่าที่ผ่านมาก็ยังไม่เคยมีใครทำผิดกฎ ผิดระเบียบของหมู่บ้าน ทุกคนสามารถดูแลตัวเอง ดูแลครอบครัว มีแนวคิดและการปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันในชุมชนอย่างมีความสุขได้ นอกจากนี้ยังมีการงดการกินเหล้า เบียร์ในงานศพ เราทำกันมาตั้งนานแล้ว ดูแลกันและกัน ยกเว้นงานบุญบ้างที่เป็นงานรื่นเริง ที่อาจจะมึนบ้าง เหล้า เบียร์ เพื่อความสนุกสนาน ของคนในชุมชน ของคนที่มาร่วมงาน เพราะจะมีงานแบบนี้ทุกๆปี ปีนี้ก็เพิ่มงานแต่งงานแค่ครั้งเดียวเอง

พี่พุทธ ประธาน อสม. ของบ้านเขาน้อยและเป็นแกนนำสำคัญอีกคนสำหรับงานผ้าป่า กลืน วันเกิด แม้จะมีการเลี้ยงเหล้า เบียร์บ้าง เป็นความเต็มใจของเจ้าภาพ เพื่อคนในชุมชนมาร่วมกิจกรรมหรือพบปะสังสรรค์กับเพื่อนฝูงกัน และเป็นสิ่งที่เราปฏิบัติด้วยกันมาตั้งนานแล้ว จากรุ่นสู่รุ่น ที่จะต้องมีการเลี้ยงเหล้ากันบ้าง เพื่อความรื่นเริง ร่วมแสดงความยินดีกับเจ้าภาพ แต่ก็ยังมีการส่งเสริมให้จูงมือกันไปทำบุญที่วัดด้วย ซึ่งก็มีคนหันมาปฏิบัติกันเป็นจำนวนมาก รวมทั้งห้ามจำหน่ายสุราเถื่อน และห้ามจัดตั้งโรงกลั่นสุราชุมชนในเขตหมู่บ้านด้วย มีการใช้กฎหมายเข้ามาบังคับอย่างเข้มงวด ประสานกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข อสม. ในหมู่บ้านออกสุ่มตรวจ ห้ามจำหน่ายให้เด็กอายุต่ำกว่า 20 ปี พร้อมทั้งประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสาย ป้ายไวเนล เติมนรณรงค์ร่วมกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านดอนมูล-เจดีย์

ด้านกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ได้แก่ การอยู่ร่วมกันในชุมชน อยู่กันแบบพี่น้องอยู่กันแบบลูกหลาน แม้บ้านเขาน้อยจะมีคนมาอยู่ในพื้นที่กันมากทั้งนักเรียน นักศึกษา คนทำงานห้างโลตัส มาเช่าหอเช่าห้อง เช่าบ้านพักอยู่ก็ตาม แต่ชุมชนยังคงมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ด้วยชุมชน ครอบครัวที่มีการพุดคุย แนะนำกัน และกันได้ทั้งเรื่องจริยธรรมและคุณธรรม การใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันในชุมชน การตักเตือนในรูปแบบหลากหลายทั้งที่ในครอบครัว คุ้มของหมู่บ้าน และในชุมชน การพุดเสียงตามสายประจำวันของผู้ใหญ่บ้าน และในที่ประชุมประจำเดือน การพบปะพุดคุยกันในทุกโอกาสที่ได้พบเจอกัน ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ แกนนำใช้บ้าน หอประชุมประจำหมู่บ้าน เป็นที่รวมตัวและเป็นที่พักพิงของกันและกันในชุมชนได้

อีกประเด็นที่สำคัญคือ ตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงสวรรคต ทำให้เกิดจิตสำนึกทำเพื่อพ่อ ด้วยวิถีชุมชน เป็นชุมชนวิถีพุทธที่มีความเชื่อ ความศรัทธาต่อศาสนา ศรัทธาต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ คนในชุมชนได้มีโอกาสร่วมไว้อาลัย ไหว้อาลัยแก่พ่อหลวงท่าน เพื่อแสดงความภักดีต่อท่าน แม้จะผ่านช่วงนั้นมาพอสมควรแล้ว แต่ก็มีหลายคนที่ยังถือโอกาสนี้เป็นการหยุดยาว พักยาว ชุมชนมีความเป็นเครือญาติ มีความเป็นอยู่ที่

เกือบดูแลช่วยเหลือต่อกัน และมีความร่วมมือของคนในชุมชนสูง นางศรีทอง ริเบ็ก บอกไว้ว่า สิ่งไหนที่ชุมชนเราทำกันสืบเนื่องต่อกันมา หากสิ่งไหนที่นอกจากจะเป็นสิ่งที่ดีแล้วเราก็ยังคงปฏิบัติสืบต่อกันมา รวมทั้งที่แม้จะพอรู้ว่าไม่ดีต่อสุขภาพของคนที่ยากลำบาก แต่มันเป็นวิถีชีวิตที่เราเคยกินกันมา กินด้วยกัน ดูแลกันและกัน เราเองก็ยังคงที่จะกินกัน เพราะไม่ใช่เรื่องที่จะเสียหาย หรือจะก่อให้เกิดปัญหาให้กับใคร พวกเราสามารถดูแลกันได้

ด้านสุขภาพ ที่นางศรีบัว ภูผาชีพ อสม.ให้คำแนะนำแก่พี่น้องคน บ้านเขาน้อยอีกท่านหนึ่งที่เป็นคนดูแล. หลายคนมักจะบอกว่าช่วงเข้าพรรษาเป็นช่วงที่ และเรื่องอื่นๆในชุมชน มโนชุมชนทั้งในเรื่องสุขภาพเราจะได้มีโอกาสออกกำลังกายบ้าง ด้วยการหยุด พักการกินเหล้าในช่วงเข้าพรรษา 3 เดือนนี้ เพื่อให้ร่างกายได้ฟื้นฟูสักระยะหนึ่งหรือบางคนอาจจะมีการพักยาว และบางคนใช้เป็นข้ออ้างเวลาเข้าพรรษาเพื่อจะหยุดเหล้า รวมทั้งบางคนสุขภาพไม่ดีเกิดโรคเรื้อรังหลายทางทำให้ร่างกายไม่สามารถรับได้ ก็จะใช้ตรงนี้เป็นข้ออ้างในการหยุดเหล้า คนที่นี้เค้าจะพูดคุยกัน แนะนำกัน ทุกคนรับรู้และเข้าใจ ให้ความสำคัญกับสุขภาพของตัวเอง สุขภาพของคนรอบข้าง

ด้านบุคลิกภาพของคนในชุมชน เราเป็นคนเหนือ คนเมืองน่าน พียงยุทธได้กล่าวบอกอีกครั้งว่า คนเมืองเหนือ คนเมืองน่านเรามีปัจจัยภายในที่มีคุณลักษณะส่วนตัวเฉพาะตนของพวกเราที่เรามักจะให้ความเคารพผู้นำ ผู้สูงอายุ ผู้ที่มีอายุมากกว่า และญาติผู้ใหญ่ มีจิตใจดี มีความกตัญญู ยังคิดถึงความสุขชุมชน ญาติ ของพ่อแม่ มีความต้องการใฝ่ดี มีความหวังในชีวิต มีเป้าหมายในชีวิต คนที่อายุน้อยกว่าจะให้ความเคารพเชื่อฟังผู้ที่มีอายุมากกว่า เชื่อฟังคำแนะนำ คำกล่าวสอน

รูปธรรมที่จำเพาะที่ทำให้เกิดการดำเนินกิจกรรม

กลุ่มรักษาสุขภาพทำเพื่อออกกำลังกาย กิจกรรมการงดเหล้าเข้าพรรษา ถือเป็นกิจกรรมที่คนในชุมชนบ้านเขาน้อยให้ความสำคัญมาตลอดอย่างต่อเนื่อง อย่างน้อยก็เป็นโอกาสให้โอกาสแก่ร่างกายในการออกกำลังกาย ฟื้นฟูสุขภาพ และรวมถึงถือเป็นการลด ละ อบายมุขอย่างเครื่องดื่มสุรา เครื่องดื่มมีนเมา ที่สำคัญได้มีโอกาสถือศีล- สร้างบุญ ลดบาป ให้กับตัวเอง แม้จะเป็นช่วงระยะเวลาสั้นๆ แค่ 3 เดือน แต่สำหรับบางคน หากตั้งใจปฏิบัติเคร่งครัด อย่างจริงจังก็นำมาสู่ผลดีกับชีวิตและครอบครัวอย่างใหญ่หลวง ด้วยการ ลด ละ เลิก เหล้า ต่อไปอีกหลังจากออกพรรษา ก็มีอยู่จำนวนไม่น้อย ที่สำคัญไปกว่านั้น ถือเป็นการลดจำนวนของผู้ดื่มแอลกอฮอล์ในชุมชนบ้านเขาน้อยได้จำนวนหนึ่ง และในช่วงเวลาหนึ่ง และนั่นหมายถึงครอบครัวหนึ่งได้ปลดทุกข์ปัญหาหลายประการ ทั้งเรื่องค่าใช้จ่าย แม้จะเป็นเพียงบางส่วน แต่ก็สามารถนำมาเป็นค่าใช้จ่ายในครอบครัวของตนเองได้

รณรงค์งดเหล้า ปฏิญาณต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เป็นสิ่งที่คนในชุมชนบ้านเขาน้อยได้ถือปฏิบัติกันมาตั้งแต่โบราณจนถือว่าเป็นอีกหนึ่งวิถีชีวิตของคนบ้านเขาน้อย อสม. เอมอร สิงห์รอ ได้กล่าวเสริม โดยได้บอกต่ออีกว่า ชุมชนบ้านเขาน้อยจะกล่าวขอตั้งจิตอธิษฐานปฏิญาณตน ลด ละ เลิก ดื่มสุรา เนื่องในโอกาส เทศกาลเข้าพรรษา โดยมีการภาวนาขอสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย ที่สถิต ณ ที่นี้ ทั้งบารมี แห่งองค์พระธาตุเขาน้อยที่เคารพนับถือ และคุณความดีที่ได้กระทำในครั้งนี่ จงดลบันดาลให้ข้าพเจ้า พร้อมครอบครัว ประสบแต่ความสุข ความเจริญยิ่งๆ ขึ้นไปเทอญ เป็นการภาวนาขอให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นหลักยึดจิตใจในการลด ละเลิกเหล้า ให้จิตใจเข้มแข็ง ยึดเหนี่ยวจิตใจ

ประสิทธิผลของโครงการรณรงค์งดเหล้าเข้าพรรษา

จากการขับเคลื่อนชุมชนลดละเลิกเหล้ามาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ทำให้แกนนำและคนในชุมชนเรียนรู้ประสบการณ์และได้บทเรียนหลายประการ ที่สำคัญได้แก่ ทำให้กลุ่มนักดื่มรักสุขภาพมากขึ้น โดยที่พบว่าความสำเร็จของการพัฒนาหมู่บ้านนั้นต้องเกิดมาจากชุมชน ที่คิดเอง ทำเอง มิใช่การสั่งการจากภาครัฐ หรือจากคนภายนอกที่เข้ามาชี้แนะ สั่งการ ทั้งนี้คนภายนอกชุมชน หน่วยงานต่าง ๆ นั้นเป็นเพียงส่วนเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็งในการขับเคลื่อนของชุมชน รวมทั้งกิจกรรมที่ดำเนินการของชุมชนนั้นต้องทำต่อเนื่องหลายปีเพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนวิถีและพฤติกรรมของชุมชนจนสามารถสร้างเป็นวัฒนธรรมใหม่ที่ให้คนในชุมชนรู้จักคิด มีสิทธิ์ในการใช้

ชีวิตมากยิ่งขึ้น รวมถึงการลด เลิกเหล้า การกินเหล้าด้วยสติ ด้วยสำนึกของชนในชุมชนเอง ไม่จำเป็นต้องให้ใครมาบังคับได้

อสม.ชำนาญกิจ กองคำ กล่าวเสริมอีกว่า ชุมชนบ้านเขาน้อยนั้นเปิดโอกาสให้แก่ทุกคนในชุมชน รวมทั้งเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กเยาวชนได้เรียนรู้วิถีชุมชนตนเอง เรียนรู้การใช้ชีวิตด้วยทักษะความคิด ทำให้เด็กและเยาวชนเกิดคุณค่าในตนเอง รู้จักรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว และชุมชน

บทเรียนของการขับเคลื่อนชุมชนบ้านเขาน้อยนั้น อาจไม่ได้เป็นกิจกรรมที่กระทำโดยตรง หรือเป็นกิจกรรมลด ละเลิกเหล้าเท่านั้น แต่เรามองความสุขของคนในชุมชนเป็นเป้าหมายหลัก การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขสงบ อยู่ร่วมกันด้วยดี เพราะฉะนั้นการอยู่ร่วมกันของคนชุมชนบ้านเขาน้อยจะคำนึงถึงความสุขเป็นที่ตั้ง กิจกรรมที่ดำเนินการจะมีการพูดคุย ตกลงกัน เป็นข้อตกลงร่วมกัน

เสียงสะท้อนจากพื้นที่

หากมีโครงการหรือนโยบายที่นำมาจัดกิจกรรมในชุมชนร่วมกับกิจกรรมที่มีอยู่ของชุมชนนั้นจะเป็นสิ่งที่ดีมาก กิจกรรมต้องมีการเชื่อมโยง สอดรับกับวิถีของคนในชุมชน ไม่เป็นการเอาผลประโยชน์จากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ควรได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน การดำเนินงานที่ผ่านมาแนวทางการป้องกันการดื่มสุราในชุมชนบ้านเขาน้อยในภาพกว้างนั้นอาจช่วยป้องกันและแก้ไขปัญหาได้ในระดับหนึ่ง แต่วิธีการหรือแนวทาง ดำเนินงานที่เป็นลักษณะเฉพาะสอดคล้องกับบริบทของคนชุมชนบ้านเขาน้อย และลักษณะเฉพาะในแต่ละกลุ่มนั้น น่าจะช่วยเสริมให้มาตรการที่มีอยู่มีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น และที่สำคัญต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย จึงจะทำให้การลด ละเลิกเหล้าในบ้านเขาน้อยนั้นลดลงได้อีก โดยที่ชุมชนมีความพยายามในการผลักดันให้มีการบังคับใช้ข้อตกลงของชุมชนเกี่ยวกับการป้องกันการดื่มสุราในชุมชนมากยิ่งขึ้นต่อไป

ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้คนทุกกลุ่มวัย กลุ่มอาสาสมัคร กลุ่มกิจกรรมต่างๆในชุมชนได้เป็นตัวแทนในการจัดกิจกรรมตามประเพณีหรือเทศกาลต่าง ๆ ของชุมชน ร่วมกับกลุ่มแกนนำของชุมชนอย่างต่อเนื่อง การป้องกันและแก้ไขปัญหาการดื่มสุราในชุมชนควรใช้มาตรการที่หลากหลาย ทั้งมาตรการทางสังคมและมาตรการทางกฎหมาย รวมถึงมาตรการที่ชุมชนเคยดำเนินการมาแล้วและควรเพิ่มในเรื่องของการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในชุมชน โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในทุกมาตรการ

จากการดำเนินงานที่ผ่านมา การอยู่ร่วมกันในชุมชนนั้นพบว่ากิจกรรมที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การกินเหล้า เปียร์ของคนในชุมชนนั้น ประกอบด้วย การบอกกล่าว การกระตุ้นให้รับรู้ถึงอันตรายและความเสี่ยงของการเกิดโรค โดยผ่านการบอกเล่าเรื่องราวประสบการณ์ของกันและกัน เป็นอุทาหรณ์ เป็นตัวอย่างแลกเปลี่ยนกัน ในชุมชน กระบวนการ ใช้สื่อ วิดีทัศน์ ภาพโปสเตอร์ และเว็บไซต์ให้รับรู้ถึงอันตรายจากเหล้า เปียร์ และความเสี่ยงของการเกิดโรค รวมทั้งพูดคุยถึงความทุกข์ทรมานที่เกิดจากโรคที่จะมีตามมา แต่ชุมชนแม้ไม่ได้มีปัญหาในเรื่องเหล้าเลยที่ผ่านมาก็จะเป็นเฝ้าเตือนให้รับรู้ด้วยกัน เป็นการเฝ้าระวังมากกว่า ไม่อยากให้เป็นเหมือนชุมชนอื่น หรือ เหมือนที่เป็นข่าวตามสื่อต่างๆ

ทุกคนในชุมชนจะรู้ตัวตนเองดี การกินเหล้าเปียร์ ในแต่ละครั้งของแต่ละคน จะรับรู้ด้วยตัวเอง การประเมินความสามารถของตนในการกินเหล้า เปียร์ ว่าจะกินได้มากน้อยเพียงไหน กินแค่ความเพลิดเพลิน ได้นั่งคุย สนุก ร่วมกันเท่านั้น ไม่ได้กินจนเลยเถิด ก่อให้เกิดปัญหาทั้งส่วนตัวเอง หรือส่งผลให้เกิดปัญหาต่อครอบครัวและคนอื่นๆในชุมชน

ชุมชนจะมีการช่วยเหลือ ดูแลกันและกัน ความสัมพันธ์ของชุมชนเป็นความสัมพันธ์แบบช่วยเหลือ โดยผ่านกระบวนการของชุมชนด้วยกัน ความสนิทชิดเชื้อต่อกันทำให้ง่ายต่อการตักเตือน บอกกล่าวกันและกัน เรื่องการใช้ชีวิตในสังคม อาชีพ หน้าที่ การงาน หรือแม้แต่เรื่องส่วนตัว คนในชุมชนจะมีความไว้วางใจกัน ร่วมปรึกษาหารือกัน และกันได้

คนทุกคนในชุมชนต้องมีหน้าที่ในการดูแลตนเอง การควบคุมตนเอง โดยผ่านกระบวนการความไว้วางใจกันในชุมชน ฝึกหัดตนเองในการดูแลตนเอง จัดการตนเอง และดูแลคนรอบข้าง ให้คำปรึกษา

กระบวนการดำเนินงานตั้งแต่ระดับนโยบายถึงปฏิบัติการ

ประชาชนในชุมชนมีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทุกชนิดลดลงโดยประเมินจากปริมาณการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของร้านจำหน่ายในชุมชนในช่วงที่ผ่านมา รวมทั้งได้เปรียบเทียบกับช่วงเดือนเดียวกันในปีที่ผ่านมา ทั้งนี้ร้านค้าในชุมชนจำนวนทั้งสิ้น 4 ร้าน มีที่ไม้อจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จำนวน 1 ร้าน ส่วนอีก 3 ร้านไม่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่เยาวชนอายุต่ำกว่า 18 ปี ตามที่กฎหมายกำหนด ร้านยังคงจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เนื่องจากเห็นว่าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ยังเป็นความต้องการของคนในชุมชน ที่มีความสามารถในการใช้จ่ายเลือกซื้อได้ โดยไม่เป็นภาระแก่ตนเอง ครอบครัว อาจจะมีบ้างที่มีการพูดคุย ตักเตือนในการช่วงระหว่างซื้อ-ขายเหล้าให้กับลูกค้า เป็นการพูดคุย ทักทาย สอบถามกันตามประสานคนในพื้นที่หมู่บ้านเดียวกัน กินกับใคร กินที่ไหน เป็นอย่างไรบ้าง หากพบว่ามียาการที่มันเมาบ้างก็อาจจะมีการตักเตือนกันในลักษณะการหยอกเล่นกันตามประสานคนคุ้นเคย บอกกล่าว กินแล้วให้ดูแลตัวเองด้วย กินแล้วอย่าออกไปไหนอีก กินแล้วอย่าขับรถนะ กินแล้วก่อนนอนพัก ในการซื้อเหล้า จำหน่ายแต่ละครั้งจะอธิบายให้ลูกค้าเข้าใจว่าจะไม่ขายให้เด็ก หากพ่อแม่ให้เด็กมาซื้อ หรือคนที่เมามากๆ ทางร้านก็จะไม่ขายเหล้าให้ ถือว่าเป็นการดูแลในชุมชนด้วยกัน

ที่บ้านเขาน้อย เราไม่มีโครงการที่เกี่ยวกับเหล้าโดยตรงที่จะมาจัดกิจกรรมในหมู่บ้าน คนในชุมชนจะสมัครใจกันเอง โดยทุกคนให้ความสำคัญในเรื่องของสุขภาพทั้งของตนเอง ของคนในครัว เราจะดูแลกันทั้งในชุมชนด้วย ให้คำแนะนำ ตักเตือนกันเหมือนเป็นคนในครอบครัวเดียวกัน เพราะสุขภาพกายที่ดีมาจากสุขภาพใจที่ดี เน้นการสร้างความสุขทั้งทางใจซึ่งมีผลต่อสุขภาพทางกาย แต่หากใครจะลด เลิกเหล้า ทางชุมชนเราก็ส่งเสริม ชื่นชม ร่วมยินดีด้วย ให้กำลังใจในการตั้งใจเพื่อลด ละเลิกเหล้านี้ให้ประสบผลสำเร็จ ไม่ได้มีการตำหนิกัน ร่างกายได้พักได้พัก สุขภาพกายก็จะดีขึ้น นอกเหนือจากสุขภาพใจที่ดีอยู่แล้ว สุขภาพใจสุขภาพจิตที่ดี ห่างไกลจากอาการซึมเศร้า อาการทางจิต เสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว เพิ่มรอยยิ้ม การทำงานที่มีประสิทธิภาพ สิ่งที่สำคัญที่เราทำกันนั้นถือว่าเป็นการทำด้วยใจ การส่งเสริม ดูแลสุขภาพที่ดีนั้น นอกเหนือจากการพักผ่อนแล้ว ยังทำให้สมองดีขึ้น สมองดีไม่ฝ่อก่อนวัย ร่างกายดี สุขภาพดี เนื้อตัวหอม ไม่มีกลิ่นเหล้า ไม่เจ็บป่วย ไม่ต้องมาเสียเวลาในการรักษาตนเอง หรือไปดูแลคนในครอบครัวที่เจ็บป่วย มีเวลาเหลือไปทำกิจกรรมที่สร้างสรรค์ได้ สำหรับคนที่หยุดกินเหล้าในช่วงเข้าพรรษา จะมีความรู้สึกดีที่ชนะใจตนเองได้ เกิดความภูมิใจในตนเองมากขึ้น “เราทำได้” ได้ความน่าเชื่อถือเพิ่มมากขึ้น ไม่ใช่เป็นคนที่ยินยอมแพ้จะไม่มีความสำเร็จ แต่เป็นเพิ่มความน่าเชื่อถือขึ้นมาจากเดิม

กิจกรรมที่ดำเนินการในหมู่บ้าน ช่วงเข้าพรรษา

มีการประชาสัมพันธ์รณรงค์ บอกกล่าวกันภายในชุมชน ในลักษณะของการพูดคุย ชักชวนกันตามปกติตามเหตุการณ์ตามวาระกิจกรรมของชุมชน ซึ่งไม่เป็นแบบทางการ จะเป็นไปตามวิถีของคนในชุมชน พบเจอกันก็จะเป็นการทักทายพูดคุยกันตามสถานการณ์ต่างๆของชุมชน บอกเล่าเรื่องราวในเหตุการณ์ที่ผ่านมา ปรึกษากันในเรื่องราวที่จะมาถึงในสถานการณ์ต่างๆ หรือเทศกาลต่างๆที่จะมาถึง หากจะมีกิจกรรมที่จะทำร่วมกัน ก็จะมีการชักชวนกันร่วมกิจกรรมนั้นๆ นอกเหนือจากจะมีการถามไถ่ทุกข์สุขกันในชุมชน ถามด้วยความห่วงใย ถามเพื่อการว่ากล่าวตักเตือนให้การดูแลกันในชุมชน รวมทั้งกิจกรรมการลด ละเลิกเหล้าในช่วงเข้าพรรษา หรือการกินเหล้าในเทศกาลต่างๆ ก็จะมีการชวนกันร่วมกิจกรรม หรือหากใครที่ไม่ลด เลิกเหล้าในช่วงเข้าพรรษา ก็จะมีการบอกกล่าวกัน

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพเชิงชุมชนตำบลเขาน้อย เป็นหน่วยงานที่เข้ามามีบทบาทมากในชุมชน ทั้งที่อยู่ร่วมกับชุมชนมานาน เจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลกับชุมชนมีความคุ้นเคยกัน ทั้งบทบาทเจ้าหน้าที่ที่ต้องมีหน้าที่ดูแลสุขภาพคนในชุมชนบ้านเขาน้อย และเป็นพี่เลี้ยง ปรึกษายกกับการทำงานด้านสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เป็นผู้ที่เข้ามาแนะนำ ประชาสัมพันธ์เรื่องสุขภาพ และกิจกรรมการลดเหล้าเข้าพรรษาให้กับชุมชนตลอดมา

กิจกรรมทุกกิจกรรมในชุมชน ผู้นำในชุมชนมีความสำคัญเป็นอย่างมาก ผู้นำชุมชนเป็นผู้เชิญชวนเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆของชุมชน ทั้งการประชาสัมพันธ์ทางเสียงตามสายของหมู่บ้าน ที่ประชุมประจำเดือนของหมู่บ้าน การประชุมของคณะกรรมการหมู่บ้านด้านต่างๆ ผู้นำชุมชนจะมีการชักชวนให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆของชุมชน

รวมถึงการพูดคุย ชะกชวน ประชาสัมพันธ์แบบไม่เป็นทางการ คือ พบเจอเป็นการส่วนตัวในที่ต่างๆ ทางผู้นำก็จะมี การพูดคุยชักชวนในการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน

บางครั้งก็ไปวัดเพื่อทำบุญ หรือมีกิจกรรมต่างๆที่วัด พระสงฆ์ที่วัดเขาน้อย บ้านเรา ท่านก็จะเทศน์บอกเล่า เรื่องเรื่องราว การดูแลตัวเอง การปฏิบัติตัวเพื่ออยู่ร่วมกับชุมชนให้มีความสุข อยู่อย่างไร ปฏิบัติตัวอย่างไร ดูแลตนเอง ดูแลครอบครัวอย่างไร หรือจะมีส่วนร่วมกับชุมชนนั้นอย่างไร ตลอดถึงการว่ากล่าวตักเตือนตลอดกิจกรรมงด เหล้าเข้าพรรษา การใช้ชีวิตอย่างมีสติ การกินเหล้าไม่ใช้ให้เหล้ากินเรา แม้ทางที่ต้นนั้นคือไม่ต้องกินเหล้าเลยจะยิ่งดีมาก แต่หากยังกินอยู่คนในชุมชนจะควรคิด และปฏิบัติอย่างไร บางทีท่านก็จะนำเรื่องราวประสบการณ์ในชีวิตของท่าน นำมาเล่าเพื่อเป็นอุทาหรณ์ในการใช้ชีวิต ซึ่งท่านเองเคยเป็นคนกินเหล้า และติดเหล้ามาก่อน แต่ ณ ปัจจุบันท่าน เลิกหมดแล้ว จึงมาบวชอยู่ที่วัดเขาน้อย คอยให้คำแนะนำ สั่งสอนคนในชุมชน

จากการดูแลชุมชนร่วมด้วยกันมาระหว่างเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานเทศบาลตำบลคูใต้ เจ้าหน้าที่ อนามัยบ้านดอนมูล รวมทั้งเครือข่ายทำงานอื่นๆที่เข้ามาทำงานในพื้นที่ ยังไม่พบว่ามีปัญหา อุปสรรคในการ ดำเนินงาน การทำงานมีการพูดคุย ปรึกษาหารือหรือแนวทางในการทำงานร่วมกันก่อนที่จะจัดกิจกรรมใดๆ ด้วยเป็น ชุมชนเล็กๆ มีความเป็นพี่น้อง เครือญาติสูง แม้จะมีคนภายนอกชุมชนเข้ามาอาศัยอยู่ร่วมกันทั้งเป็นนักเรียน นักศึกษา คนทำงานจากต่างบ้านต่างอำเภอเข้ามาอาศัยอยู่ในพื้นที่ แต่ไม่พบว่ามีปัญหาในการอยู่ร่วมกัน ทางผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน แกนนำชุมชน และ อสม.ก็ได้เข้าไปพบปะสร้างความคุ้นเคยในการอยู่ร่วมกันในชุมชน บอกกล่าวการอยู่ ร่วมกัน กินเหล้าเปียร์ในชุมชนนั้นพอมิบ้าง แต่เป็นเฉพาะในกลุ่มที่คุ้นเคยกัน นอกจากในงานประเพณี งานของ หมู่บ้านที่จะมาพบกัน กินด้วยกัน มีแต่ความสนุกสนานร่วมกัน ไม่มีปัญหาแต่อย่างใด

กิจกรรมระยะยาว/ถอดบทเรียนการดำเนินงานแผนงานในอนาคต

คนที่อยู่ร่วมกันในชุมชนต้องร่วมมองในแง่ดี จากการที่ชุมชน ซึ่งประกอบไปด้วย ทุกคนทุกกลุ่มในชุมชน ทั้ง กลุ่มเยาวชน กลุ่มผู้นำชุมชน และกลุ่มคนทำงานอื่นๆในชุมชน หรือแม้แต่คนภายนอกที่เข้ามาทำงานในชุมชน ได้ มองเห็นปัญหาของชุมชนด้านหนึ่งด้านใดนั้นก็ตาม จะมีการพูดคุย ปรึกษาหารือร่วมหาทางทางแก้ไข การพัฒนาตาม ประเด็นนั้นๆ หรือให้มีการจัดเวทีเสวนาเพื่อเปิดโอกาสให้ชุมชน ร่วมกันแสดงความคิดเห็น ได้พูดคุยแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ซึ่งกันและกันโดยคำนึงถึงบริบทและศักยภาพของชุมชน จนได้ข้อสรุปที่เป็นแนวทางการพัฒนา แก้ไข ตามประเด็นต่างๆในชุมชน รวมถึงการป้องกันการตีมูลค่าของคนในชุมชนจากเวทีดังกล่าว คือ ผู้ที่มีส่วนในการป้องกัน เฝ้าระวังการตีมูลค่าในชุมชน ได้แก่ ครอบครัวของกลุ่ม ผู้นำชุมชน โรงเรียน วัด อนามัย และวิธีการในการป้องกันการ ตีมูลค่าของคนในชุมชนทุกกลุ่มเป้าหมายที่เฝ้าระวัง คือ การพูดคุย แลกเปลี่ยนร่วมกัน เป็นการสำรวจพฤติกรรมเสี่ยง ในการตีมูลค่าของแต่ละคนแต่ละกลุ่ม การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายหรือนโยบายควบคุมการตีมูลค่า ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการออกกาลังภายในชุมชนโดยเน้นให้คนทุกกลุ่มเข้ามามีส่วนร่วม

ในการจัดกิจกรรม สร้างข้อตกลงของชุมชนเกี่ยวกับการป้องกันการดื่มสุราของคนในชุมชนร่วมกัน และการสร้างพันธะสัญญาร่วมกัน

สิ่งสำคัญคือทุกสิ่งอย่างที่จะมีการจัดกิจกรรม หรือดำเนินการใดๆในชุมชนนั้น ต้องมีการสื่อสาร ให้ชาวบ้านมีความเข้าใจต่อสถานการณ์ สภาพปัญหา เป้าหมายของการดำเนินงาน มีการสำรวจพฤติกรรมเสี่ยงในแต่ละด้าน ทั้งในเรื่องพฤติกรรมเสี่ยงของการกินเหล้า เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ทุกคน ทุกกลุ่มได้แสดงความคิดเห็นและยอมรับความช่วยเหลือจากชุมชน มาเข้าร่วมกิจกรรมการป้องกันการกินเหล้าที่ก่อให้เกิดปัญหา ในชุมชน และยังทำให้ชุมชนทราบปัญหาและความต้องการของคนในชุมชนในการหาแนวทางในการป้องกันการกินเหล้าที่ก่อให้เกิดปัญหาในชุมชนอย่างแท้จริง

ผู้นำนั้นนับว่าเป็นส่วนที่สำคัญยิ่ง เพราะต้องเริ่มให้ความสนใจจากผู้จากผู้นำการเผยแพร่ความรู้ การประชาสัมพันธ์ในทุกเรื่องชาวของชุมชน ในรูปแบบการประชุมหมู่บ้าน ประชุมกลุ่มแกนนำ การจัดการอบรม เพื่อเป็นการปลูกจิตสำนึกให้กับ

กลุ่มทำงานที่สำคัญอีกกลุ่มในชุมชนที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก คือ กลุ่มอาสาซึ่งเห็นความสำคัญกับการทำงานพัฒนา แก้ไขปัญหาของชุมชน ด้วยกลุ่มอาสาเหล่านี้จะเป็นคนในชุมชน ซึ่งจะรู้ เข้าใจถึงสภาพ สถานการณ์ในการชุมชนเป็นอย่างดี ในการทำงานแต่ละครั้ง แต่ละเครื่อง จะมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาให้ความรู้ เช่น การเฝ้าระวังปัญหาที่เกิดจากการกินเหล้า เปียร์ของคนในชุมชน กลุ่มแกนนำอาสาเหล่านี้ ก็จะมีการประสานหน่วยงาน เครือข่ายคนทำงานที่เกี่ยวกับกฎหมายหรือนโยบายควบคุมการดื่มสุรา มาชี้แจงรายละเอียด และข้อบังคับใช้ของกฎหมายในกรณีที่มีการละเมิดหรือฝ่าฝืนจะต้องได้รับการลงโทษอย่างไรบ้าง เพื่อเป็นตัวอย่างให้กับคนในชุมชนไม่ให้ประพฤติดีกกฎหมายเช่น ลดปัญหาการจำหน่ายสุราให้กับเด็กอายุต่ำกว่า 20 ปี ทำให้กลุ่มเยาวชนหาซื้อสุรามาดื่มได้น้อยลง มีการดูแล จัดการตัวเองมากขึ้น เพื่อไม่ให้กระทำผิด ฝ่าฝืนตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้

สิ่งที่ต้องคำนึงตลอดคือ ครอบครัวเป็นหน่วยเล็ก แต่มีความสำคัญมากในการดูแลคนในชุมชน ต้องมีการเริ่มต้นจากครอบครัว ทุนเดิมที่มี โดยใช้วิถีชีวิตความเชื่อเป็นแนวทางในการขยายบทเรียน ทั้งในเรื่องของการดูแลกันและกัน การว่ากล่าวตักเตือนกัน เน้นย้ำให้คนทุกคน ครอบครัวทุกครัวต้องดูแลตนเองกันได้ เมื่ออยู่ร่วมกันในชุมชนกัน ก็จะส่งผลให้ชุมชนมีความสุข จัดการตนเองได้เพราะคน ครอบครัวมีการดูแล จัดการตนเองมาก่อน

มีการส่งเสริมและจัดสถานที่ จัดกิจกรรมการออกกำลังภายในชุมชนโดยเน้นให้ทุกกลุ่มคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม ที่ผ่านมามีการจัดกิจกรรมกีฬาต้านภัยยาเสพติด ให้ความสำคัญกับกลุ่มเยาวชนตั้งกลุ่มเยาวชนเข้ามาเป็นตัวแทนในการวางแผนการจัดกิจกรรมร่วมกัน รูปแบบการจัดกิจกรรมการออกกำลังกายเพื่อต้านภัยยาเสพติด คนทุกคนในชุมชนสามารถเลือกเล่นกีฬาแต่ละประเภทตามความสมัครใจ โดยที่ชุมชนจะต้องปรับปรุงสถานที่และจัดหาอุปกรณ์กีฬาให้เพียงพอกับความต้องการของคนในชุมชน

เปิดโอกาสให้ทุกคนทุกกลุ่มในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดงานประเพณี ตามเทศกาลต่าง ๆ ในชุมชน ถ้าชุมชนให้ความสำคัญกับกลุ่มทุกกลุ่ม โดยเปิดโอกาสให้ได้เป็นตัวแทนเข้ามาจัดกิจกรรมตามประเพณีและเทศกาลต่าง ๆ ร่วมกับกลุ่มแกนนำในชุมชน โดยการสร้างแรงจูงใจ เพื่อให้เข้ามาทำงานด้วยความสมัครใจและเต็มใจ เพื่อเป็นการปลูกฝังความรับผิดชอบและกระตุ้นให้คนในชุมชน เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่เป็นประโยชน์ให้กับชุมชน ก็จะทำให้สามารถดึงกลุ่มคนอื่น ๆ เข้ามาร่วมกิจกรรมตามประเพณีและเทศกาลต่าง ๆ ได้มากขึ้น และนอกจากนี้ยังถือได้ว่าเป็นการปลูกฝังการสืบทอดประเพณีและวัฒนธรรมต่าง ๆ ให้กับชุมชน ทาให้ชุมชนได้เรียนรู้ประเพณีและวัฒนธรรมที่ถูกต้องและทำให้ห่างไกลจากเหล้า เปียร์ได้มากขึ้น

มาตรการชุมชน ข้อตกลง ระเบียบการอยู่ร่วมกันของคนในชุมชนเป็นสิ่งสำคัญ จึงจำเป็นต้องมีการสร้างข้อตกลงของชุมชนเกี่ยวกับการป้องกันการกินเหล้า เปียร์ของคนในชุมชนร่วมกัน เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการดำเนินการป้องกันการกินเหล้า เปียร์ในชุมชน ชุมชนจะต้องมีข้อตกลงเกี่ยวกับการป้องกันการกินเหล้า เปียร์ที่เกิดจากคนในชุมชนร่วมกันคิด เพื่อเป็นข้อตกลงที่จะต้องถือปฏิบัติร่วมกันในชุมชนจึงจะทำให้สามารถควบคุมและบังคับใช้กับชุมชนได้ด้วยความเต็มใจ

หากไม่มีงบประมาณกิจกรรมงดเหล้าเข้าพรรษาจะยังดำเนินการต่อไป

ที่ผ่านมาชุมชนเราไม่ได้รับงบประมาณเพื่อสนับสนุนในการจัดกิจกรรมในเรื่องเหล้า เบียร์เลย เพียงยุทธ กล่าวขึ้นมาอีกครั้ง เรื่องเหล้า เบียร์ เป็นส่วนหนึ่งของประเด็นที่เรามีการเฝ้าระวังด้วยชุมชนเราเอง ร่วมวางแผนการ ดำเนินกิจกรรมผ่านการประชุมระจำเดือนในวาระการประชุมหมู่บ้าน เหมือนกันกิจกรรมอื่นๆของชุมชน

ชุมชนให้ความสำคัญ ต่อการดำเนินงานของชุมชน โดยมีการเน้นให้สมาชิกในครอบครัวต้องเป็นต้นแบบโดย ต้องให้เรื่องของเหล้า เบียร์ เป็นปัญหาของตนเอง ของครอบครัวตนเอง เพราะจะส่งผลต่อความอยู่เป็นสุขของชุมชน ทุกคนเป็นแบบอย่างแก่กันและกันได้ด้วยการไม่ก่อปัญหาที่มีสาเหตุเกิดจากการกินเหล้า เบียร์ คนทุกคนต้องรู้จัก หน้าที่ของตนเอง รู้จักตนเอง

มีทักษะในการจัดการตนเอง รู้จักตนเอง สามารถควบคุมตนเองในเรื่องการกินเหล้า เบียร์ให้ได้รับรู้จักแยกแยะ ควรหรือไม่ควร แม้จะเป็นเรื่องยากที่จะบอกกล่าว หรือสอนกันได้ แต่เป็นสิ่งที่ทุกคนต้องทำให้ได้ เพราะเป็นผลดีต่อ ตัวเอง ครอบครัว ครอบครัวของตัวเองเป็นต้น

แต่ครอบครัวต้องมีการสร้างข้อตกลงร่วมกันในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการใช้ชีวิต การรับผิดชอบ อนาคตตนเอง การวางแผนชีวิตตนเอง

บางทีบางครั้ง อาจจะจำเป็นที่จะต้องให้มีการพูดคุยที่เฉพาะเจาะจงเกี่ยวกับการกินเหล้าเบียร์ หากพบว่ามี พฤติกรรมที่น่าจะสงสัย เกรงว่าจะก่อให้เกิดปัญหาขึ้นในชุมชน แม้จะเป็นเพียงผลกระทบต่อคนใดคนหนึ่งของชุมชน ก็ไม่ควรที่จะละเว้นไว้ หากปล่อยทิ้งไว้จะทำให้ปัญหานั้นบานปลายลุกลามไปมากยิ่งขึ้นทั้งต่อบุคคลผู้นั้น หรือ แพร่กระจายปัญหาไปสู่บุคคลอื่น ทำยสุดอาจจะกลายเป็นปัญหาของชุมชนต่อไปได้

การพัฒนาชุมชน แก่ไขชุมชน จะมุ่งทำเพียงประเด็นใดประเด็นหนึ่งนั้นไม่ได้ ควรมีการมองให้ครอบคลุม ใน ทุกสถานการณ์ความเป็นชุมชน สิ่งที่สำคัญที่ไม่ควรละเลย ทั้งยังควรเป็นเป้าหมายหลักของการพัฒนา แก่ไขปัญหา ของชุมชน คือ การเสริมสร้างความอยู่ดีมีสุขในครอบครัวเพราะครอบครัวที่สมาชิกอยู่ดีมีสุขจะเป็นเกราะป้องกันไม่ให้ คนในครอบครัวก่อเกิดปัญหาให้แก่ตัวเอง ครอบครัว ชุมชนได้ “ต้องสร้างครอบครัวให้ความอบอุ่น แข็งแรงให้เกิดขึ้น ทุกคนต้องรักกัน ครอบครัวจะไม่มีปัญหา” “ควรทำให้ครอบครัวอยู่ดีมีสุข อบอุ่น เพราะเวลามีปัญหาสมาชิกใน ครอบครัวจะสามารถระบายได้ถ้ารู้สึกอบอุ่นก็ไม่ต้องไปสร้างปัญหา”

แรงจูงใจในการมีกิจกรรมงดเหล้าเข้าพรรษาในพื้นที่

ที่ผ่านมาในการจัดกิจกรรมของชุมชนแต่ละครั้ง ทั้งในงานบุญ งานบวช งานสวด จะมีค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะรายจ่ายในเรื่องค่าเหล้า ค่าเบียร์ที่นำมาเลี้ยงแก่ผู้ที่มีมาร่วมงาน จะมีจำนวนสูงมาก และในภาวะปัจจุบัน ที่มีภาวะทางเศรษฐกิจตกต่ำ รายรับ รายได้ไม่ค่อยเพียงพอต่อการใช้จ่ายในชีวิตประจำวันของแต่ละคนในชุมชน ทำให้คน ในชุมชนหันมาร่วมช่วยกันประหยัดมากขึ้น ซึ่งจากสาเหตุนี้ถ้าสิ่งใดเป็นสิ่งที่สามารถช่วยเจ้าภาพลดรายจ่ายได้ และ ยังถือเป็นการทำบุญร่วมกันจึงเกิดภูมิตึกาในงานสวดที่ช่วยเจ้าภาพลดรายจ่ายจากค่าเหล้า ค่าเบียร์ จึงเป็นสาเหตุ ที่ทำให้ชุมชนออกมาตรการ งานสวดปลอดเหล้า โดยที่ชุมชนได้มีความร่วมใจปฏิบัติกันมาเป็นเวลาหลายปีแล้ว แม้ใน ส่วนของงานบุญอื่นๆนั้นยังไม่มี ความชัดเจน ยังคงมีเหล้า เบียร์อยู่นั้น แต่ก็ถือว่ามี การลดปริมาณมากทั้งในส่วน ของคนที่กินเหล้า เบียร์ และปริมาณของเหล้า เบียร์ที่กินกัน

ผู้นำชุมชน แก่นำชุมชนทุกกลุ่มในชุมชน ให้ความสำคัญและให้การสนับสนุนทุกนโยบาย ทุกกิจกรรมที่จะ ส่งเสริมในการพัฒนา แก่ไขปัญหาของชุมชนบ้านเขาน้อย คนในชุมชนมีความร่วมมือร่วมใจที่ยึดถือ เชื่อฟัง ให้ความ ร่วมมือในการปฏิบัติ ทั้งในเรื่องนโยบาย กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการลด ละ เลิก บุหรี่/เหล้าในชุมชน แม้จะไม่ใช่นโยบาย กิจกรรมโดยตรงของหมู่บ้าน แต่ทุกคนร่วมพิจารณาเห็นชอบเห็นดีด้วยกันว่าจะเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนา ส่งเสริมชุมชนบ้านเขาน้อย จึงได้ถือปฏิบัติมาร่วมกัน

มีกฎหมาย/พระราชบัญญัติ กำหนดให้ปฏิบัติตาม และมีบทลงโทษเมื่อฝ่าฝืน

นอกเหนือจากพระที่วัดเขาน้อย แล้วยังมีเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เข้ามาทำงานในพื้นที่บ้านเขาน้อย เช่น เทศบาลตำบลคูใต้ เจ้าหน้าที่อนามัยบ้านดอนมูล ที่เห็นความสำคัญและมุ่งมั่นที่จะดูแลชุมชนให้มีความสุข แก้ไขปัญหา

และพัฒนาบ้านเขาน้อย

ผู้นำชุมชน แกนนำ อสม.และหน่วยงานเป็นตัวอย่างและแบบอย่างที่ดี มีการประชาสัมพันธ์ อย่างจริงจัง ทั่วถึง และปฏิบัติตามมาตรการที่กำหนด คนในชุมชนมีความตระหนักถึงโทษภัยที่ได้รับจึงจะให้ความร่วมมืออย่างดียิ่ง สร้างบุคคลต้นแบบ/ ครอบครัวต้นแบบในชุมชน

จำนวน รูปแบบของกิจกรรมรณรงค์

กิจกรรมการรณรงค์การลด ละเลิก เหล้าเบียร์ร่วมกับกิจกรรมที่เป็นวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนต่างๆ เช่น งานประเพณีแปดเป็งนมัสการพระธาตุเขาน้อย เนื่องในเทศกาล วันวิสาขบูชา เพื่อน้อมรำลึกถึงพระคุณของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และสืบสานประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น งานประเพณีแปดเป็งนมัสการพระธาตุเขาน้อย หรืองาน งาน 8 เป็ง โดพุทธศาสนิกชนมีกิจกรรมคือ ร่วมทำบุญปิดทองพระเจ้าทันใจ การแสดงเทศน์มหาชาติ เวสสันดรชาดก พิธีทำบุญตักบาตร พิธีถวายผ้าทิพย์ห่มองค์พระธาตุเขาน้อยและถวายน้ำสรงพระธาตุเขาน้อย จากนั้น ขบวนครวทานของทุกตำบลแห่เข้าวัด ส่วนในภาคค่ำ เป็นการแสดงดนตรีพื้นบ้านของเด็กและเยาวชนตำบลคูได้อ์ พิธี ถวายทานผ้าป่าสามัคคี และส่วนหนึ่งเพื่อให้ประชาชนทุกเพศวัย ได้เข้าร่วมพิธีแสดงตนเป็นพุทธมามกะ ชักกลุ่ม

จิตใจน้อมนำหลักธรรมตามคำสอนของพระสงฆ์ ในการรักษาศีล 5 มาเป็นแนวทางดำเนินชีวิต เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา เนื่องในเทศกาลวิสาขบูชา ในงานประเพณีแปดเป็งนมัสการพระธาตุเขาน้อย

นอกเหนือจากนั้นจะมีกิจกรรมอื่นๆอีกมากมาย ที่มักจะนำมาจัดกิจกรรมร่วมเพื่อให้มีความเหมาะสมตามยุคสมัย เช่น กิจกรรมชมรมพุทธศิลป์ การจัดนิทรรศการวันวิสาขบูชา, กิจกรรมจำหน่ายดอกไม้ธูปเทียนบูชา, กิจกรรมสอยดาว, กิจกรรมวาดภาพพระบายสีของนักเรียน นักศึกษา การแข่งขันบั้งไฟขึ้น การทำวัตรเย็น เจริญพระพุทธมนต์ เวียนเทียนรอบพระอุโบสถและพระธาตุเขาน้อย กิจกรรมแข่งขันตีกลองปูจา กิจกรรมแข่งขันตีกลองแอม กิจกรรมแข่งขันตีกลองสะบัดชัย กิจกรรมแข่งขันบั้งไฟดอก

งานสลากภัต ด้วยจุดประสงค์เดิมของประเพณีนี้ คือ การถวายอาหารแด่ภิกษุโดยวิธีการจับสลาก ใช้ในกรณีที่หาอาหารได้ยาก แต่ปัจจุบันแม้จะมีอาหารสมบูรณ์แล้วก็ยังนิยมทำบุญตามประเพณีอยู่ ผลที่ปรากฏคือคนมาร่วมงานทำบุญกันมาก เป็นงานบุญที่รวมคนได้เป็นอย่างดี ได้เห็นฝีมือการตกแต่งต้นสลากภัตที่สวยงาม เป็นการอนุรักษ์ช่างฝีมือพื้นบ้านและชาวบ้านได้สนุกสนานร่วมกัน

พิธีสลากภัตทางภาคเหนือเรียกว่า “ตานก๋วยสลาก” คำว่า “ก๋วย” คือ ชะลอม คำว่า “สลาก” คือสลาก หมายถึง การเขียนสลากระบุชื่อเจ้าของชะลอม ภาชนะหรือตะกร้าใส่สิ่งของ

ตานก๋วยสลาก เป็นภาษาของชาวล้านนา ประเพณี “ตานก๋วยสลาก” หรือ “สลากภัต” ของชาวล้านนา นิยมปฏิบัติกันตั้งแต่เดือน 12 เหนือถึงเดือนยี่เหนื่อ หรือตั้งแต่เดือนกันยายนถึงเดือนตุลาคมของทุกปี เป็นการถวายปัจจัยแด่พระสงฆ์ในเทศกาลเข้าพรรษ และบวกกัณฑ์ในช่วงเวลานี้ก็มีผลไม้สุก เช่น ลำไย มะไฟ สมโอ เป็นต้น เมื่อต้นข้าวในนาเริ่มเขียวขจี ชาวนาที่มีฐานะไม่ค่อยดี การดำรงชีวิตก็เริ่มขัดสน เมื่อข้าวในยุ้งก็หมดก่อนฤดูกาลเก็บเกี่ยวจะมาถึง ดังนั้น การตานก๋วยสลากในช่วงนี้จึงเท่ากับว่าได้สงเคราะห์คนยากคนจนเป็นสังฆทานได้กุศลแรง

ก่อนจะถึงวันตานก๋วยสลาก 1 วันเขาเรียก “วันดา” หรือ “วันสุกดิบ” วันนี้จะเป็นที่ชาวบ้านได้จัดเตรียมข้าวของไม่ว่าจะเป็นของกินหรือของใช้ต่างๆ สำหรับที่จะนำมาจัดดาใส่ก๋วยสลากและวันนี้มักจะมีญาติสนิทมิตรสหายที่อยู่ต่างบ้านมาร่วมจัดดาสลากด้วย ซึ่งถือเป็นประเพณีที่จะได้ทำบุญร่วมกันผู้ชายจะเป็นคนสานก๋วยสลาก (ตะกร้า)

สำหรับที่จะบรรจุใส่ของกินของใช้ต่างๆ ก๋วยจะกรุด้วยใบตอง/หรือตองจี้กุก เมื่อรวบปากก๋วยมัดเสร็จเรียบร้อยแล้วก็จะมีไม้ไผ่เหลาเป็นก้านเล็กๆ สำหรับเสียบสตางค์/กลองไม้ขีดไฟ/บุหรี เพื่อทำเป็นยอดก๋วยสลากจะมากน้อยบ้างตามแก่กำลังศรัทธาและฐานะ

ก๋วยสลากจะมีอยู่ 2 ลักษณะ

1. ก๋วยน้อย เป็นก๋วยสลากสำหรับที่จะถวายทานไปให้กับผู้ที่ล่วงลับ ซึ่งไม่เพียงแต่ญาติพี่น้องเท่านั้นอาจจะเป็นเพื่อนสนิทมิตรสหายก็ได้ หรือแม้แต่สัตว์เลี้ยงที่เราเคยรักและมีคุณต่อเราเมื่อครั้งยังมีชีวิตเช่น ช้าง ม้า วัว ควาย และสุนัข เป็นต้น หรือถ้าไม่รู้ว่าจะถวายทานไปให้ใครก็ถวายทานเอาไว้ภายนอก

2. กวายเป็นกัณฑ์ที่จัดทำขึ้นใหญ่เป็นพิเศษซึ่งจะบรรจุข้าวของได้มากขึ้น ถวายเป็นมหากุศลสำหรับคนที่
มีกำลังศรัทธาและฐานะดี เป็นปัจจัยนับว่าได้กุศลแรง

สลากที่มักจัดทำขึ้นเป็นพิเศษอีกอย่างหนึ่งก็คือ ” สลากโชค ” มักจะเป็นสลากของผู้ที่มีฐานะดีระดับเศรษฐี
(บางคน) ที่ต้องการทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้กับบิดามารดาหรือญาติผู้ใหญ่ที่ได้ล่วงลับอันเป็นการแสดงออกถึงความ
กตัญญูรู้คุณคน

“สลากโชค”

มักทำเป็นต้นสลากที่สูงใหญ่สำหรับที่จะนำเอาวัตถุสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆผูกมัดติดกับต้นสลากเช่น ผ้าห่ม ที่
นอน หมอน หมอนอิง ไหข้าว หม้อแกง ถ้วย ชาม ช้อน ร่ม เครื่องนุ่งห่ม อาหาร แห่งต่างๆ และเงินที่เป็นธนบัตรชนิด
ต่างๆ ต้นสลากจะมีการประดับตกแต่งให้สวยงามกว่าสลากธรรมดา ก่อนที่จะนำเอาถ้วยสลากไปรวมกันที่วัด ต้อง
เขียนเส้นสลากเสียก่อน ตัวอย่างเช่น “ศรัทธาหมายมีนายอดุมทรัพย์ นางสำรวย ถวายทานไปหาพ่ออ้อยทองแม่อ้อยคำ
ผู้ล่วงลับ ขอให้อายุยืนยาว ไปจนถึงจิมเตอ” เป็นต้น

ในสมัยก่อนนั้นจะนำเอาใบลานมาทำเป็นเส้นสลาก แต่ปัจจุบันจะเขียนลงบนแผ่นกระดาษ เมื่อนำเอาถ้วย
สลากไปรวมกันไว้ที่วัดแล้วเส้นสลากก็จะถูกนำไปกองรวมกัน ไว้ในวิหารหน้าพระประธานเมื่อเสร็จพิธีกรรมทาง
ศาสนาแล้วเส้นสลากจะถูกนำมาแบ่งสันปันส่วนกันไปในหมู่ของพระสงฆ์ที่ได้นิมนต์มาจากวัดต่างๆ รูปละ 5 เส้น 10
เส้นบ้างแล้วแต่กรณี ส่วนหนึ่งจะถูกแบ่งให้วัดที่เป็นเจ้าภาพก่อนจะถึงเวลาเพล พระสงฆ์ก็จะนำเอาเส้นสลากไปอ่าน
โดยเริ่มจากเจ้าอาวาสก่อนจะมีการเรียกชื่อหาเจ้าของสลากนั้นๆ ว่านั่งอยู่ที่ใด เมื่อพบแล้วจะมีการให้ศีลให้พรมีการ
หยาดน้ำอุทิศ ส่วนบุญกุศลไปให้กับผู้ที่ล่วงลับเป็นเสร็จพิธี

ความเป็นมาของประเพณีนี้คือ สมัยหนึ่งครั้งพุทธกาลได้เกิดพุกกภัย ชาวบ้านหาอาหารมาถวายพระได้
ยาก จึงทูลพระพุทธเจ้าว่าหากมีอาหารจำนวนน้อยไม่เพียงพอที่จะถวายอาหารแต่ภิกษุได้ครบทุกรูปจะถวายโดยให้
ภิกษุจับสลากจะได้หรือไม่ พระพุทธเจ้าก็ทรงอนุญาต จึงเกิดมีประเพณีถวายอาหารแต่ภิกษุโดยวิธีการจับสลาก
กรรมวิธีการจัดทำอาจต่างกันตามท้องถิ่น (ภาคเหนือเรียกว่าตานก้วย ภาคอีสานเรียกบุญข้าวสลาก) แต่มีหลักอยู่ที่การ
ถวายโดยให้ภิกษุจับสลากก่อน ภิกษุรูปใดจับสลากได้ของผู้ใดก็รับอาหารจากผู้นั้น บางแห่งนิยมทำในฤกษ์ยามที่มีผลไม้ม
ดกและสุก นำมาถวายเป็นสลากภัต ที่นิยมทำในท้องถิ่นสระบุรีคือ สานกระจาดใหญ่ด้วยไม้ไผ่ ประดับกระดาษให้
สวยงามนำอาหารหรือเครื่องสมณอุปโภคบริโภคใส่ลงใน

กระจาดนี้ หากมีฝีมือยิ่งขึ้นไปก็อาจนำไปยาวประมาณ 6 เมตร มาปักกลางกระจาด ทำเป็นฉัตรหลายชั้นขึ้นไป
ไปตกแต่งสวยงาม เมื่อถึงวันงานที่กำหนดก็นำกระจาดหรือต้นสลากนี้ไปรวมกันที่วัด นิมนต์พระมาเทศน์อานิสงส์ จบ
แล้วกล่าวคำถวายสลากภัตและให้ภิกษุจับสลาก ภิกษุจับได้สลากของผู้ใดก็ลงไปรับการถวายที่กระจาดหรือต้นสลาก
ของผู้นั้น ให้พรและเจ้าภาพก็กรวดน้ำ ศิษย์วัดก็นำสลากภัตนั้นกลับวัดของตน

หมายเหตุ :

1. แบบบันทึกการเจ็บป่วย/ผลกระทบจากการดื่ม/อุบัติเหตุจากการดื่ม/การเข้ารับการรักษาบำบัดฟื้นฟูผู้มีปัญหาจาก
การดื่มสุราในพื้นที่ไม่ได้มีการบันทึกไว้
- จำนวนผู้เข้ารับบริการบำบัดสุราในช่วงก่อน/ระหว่างเข้าพรรษา โดยการขอข้อมูลจาก รพ.สต./รพช. ตามกรอบ
ระยะเวลา 1 มกราคม-31 ตุลาคม 2561 พบว่าไม่มีข้อมูลดังกล่าว
2. บันทึกข้อมูลจากสถานีตำรวจในพื้นที่ที่ศึกษาทั้งพื้นที่ปฏิบัติการและพื้นที่เปรียบเทียบ
- จำนวนคดีต่างๆ ที่เกี่ยวกับการดื่มสุรา เช่น สักส่วนผู้มีพฤติกรรมดื่มแล้วขับ หรือทำร้ายร่างกาย ข่มขืนทะเลาะวิวาท
ในช่วงก่อน/ระหว่างเข้าพรรษา โดยการขอข้อมูลจากสถานีตำรวจ พบว่า ไม่มีข้อมูลดังกล่าว

ภาคผนวก 2
ข้อมูลทั่วไปและการดำเนินงานจดเหล่าเข้าพรรษา จ.สุโขทัย

พื้นที่ปฏิบัติการ
หมู่ที่ 6 บ้านเจ็ดธรรมาสัน ตำบลในเมือง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย

ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

ในอดีตมีวัดชื่อวัดนอก โดยมีอาจารย์ที่ชื่อว่าพระศรีนวลเป็นเจ้าของวัด เมื่อ 60 ปีที่ผ่านมาในอดีตมีสภาพเป็นป่าทึบ ลักษณะของวัดมีอุโบสถหลังเล็ก ๆ และมีธรรมาสันไม้สักถึง 7 หลัง และยังมีศาลเจ้าพ่อดอกเตื่อ เจ้าแม่ปทุมมาศ ซึ่งเป็นที่เคารพสักการะของชาวบ้านเจ็ดธรรมาสัน และหมู่บ้านเจ็ดธรรมาสันมีแม่น้ำยมสายเก่าไหลผ่านกลางหมู่บ้าน ปี 2518 ชาวบ้านพร้อมใจกันก่อสร้างบูรณะขึ้นใหม่โดยชื่อว่า วัดเจ็ดธรรมาสัน

บ้านเจ็ดธรรมาสัน ตั้งอยู่หมู่ที่ 6 ตำบลในเมือง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย ไปทางทิศตะวันออกของว่าที่การอำเภอสวรรคโลก ประมาณ 4 กิโลเมตร

ลักษณะทั่วไป : บ้านเจ็ดธรรมาสัน มีพื้นที่ทั้งหมด 2,750 ไร่ ใช้ทำการเกษตร 2,475 ไร่

ลักษณะภูมิประเทศ

บ้านเจ็ดธรรมาสัน เป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่บนที่ราบลุ่ม โดยทั่วไปมี 3 ฤดู คือ ฤดูร้อน/ฤดูฝน/ฤดูหนาว

การคมนาคม

บ้านเจ็ดธรรมาสัน มีถนนเชื่อมต่อกับถนนเลียบเมืองสายสวรรคโลก ระยะทางเข้าสู่หมู่บ้านประมาณ 2 กิโลเมตร และยังมีแม่น้ำสายเก่าไหลผ่านกลางหมู่บ้านตรงศาลเจ้าพ่อดอกเตื่อเจ้าแม่ปทุมมาศ บริเวณทางเข้าวัดเจ็ดธรรมาสัน

อาชีพ/สภาพเศรษฐกิจ

ชาวบ้านเจ็ดธรรมาสัน ประกอบอาชีพการเกษตร ได้แก่ ทำไร่อ้อย ทำนา เลี้ยงสัตว์ ทำสวน มีรายได้เฉลี่ย 58,000 บาท/คน/ปี ของครัวเรือนทั้งหมด

การศึกษา/สังคม

- มี 1 โรงเรียน เป็นสถานศึกษาของเยาวชน
- มีวัด 7 วัด
- ศาลาเอนกประสงค์ 13 แห่ง

ศาสนา

ประชาชนบ้านเจ็ดธรรมาสัน นับถือศาสนาพุทธ ประชาชนมีวัดเจ็ดธรรมาสันเป็นศูนย์รวมจิตใจและใช้เป็นสถานที่สำหรับประกอบพิธีกรรมทางศาสนาในวันสำคัญต่าง ๆ

ครัวเรือนและประชากร

บ้านเจ็ดธรรมาสัน มีครัวเรือนทั้งสิ้น 116 ครัวเรือน ประชาชนทั้งหมด 305 คน ชาย 142 คน หญิง 163 คน แยกตามอายุได้ดังนี้

ช่วงอายุ	เพศชาย (คน)	เพศหญิง (คน)	รวม (คน)
น้อยกว่า 1 ปีเต็ม	-	1	1
1 ปีเต็ม - 2 ปี	1	-	1
3 ปีเต็ม - 5 ปี	1	4	5
6 ปีเต็ม - 11 ปี	8	11	19
12 ปีเต็ม - 14 ปี	2	1	3
15 ปีเต็ม - 17 ปี	5	8	13
18 ปีเต็ม - 25ปี	14	12	26
26 ปีเต็ม - 49 ปี	55	62	117
50 ปีเต็ม - 60 ปีเต็ม	21	26	47
มากกว่า 60 ปีเต็ม ขึ้นไป	35	38	73
รวม	142	163	305

หมายเหตุ : ที่มาของข้อมูลประชากรและจำนวนครัวเรือนจาก การสำรวจข้อมูล จปฐ.ปี 2560

ประเพณีวัฒนธรรม

ประเพณีวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาของบ้านเจ็ดธรรมาสน์ ได้แก่

- การตักบาตรในวันขึ้นปีใหม่
- ประเพณีรดน้ำผู้สูงอายุในวันสงกรานต์
- ประเพณีทำบุญเดือนสิบ (วันสารท) ซึ่งจะเป็วันรวมญาติของแต่ละตระกูลด้วย
- ลอยกระทงในเดือนสิบสอง
- ประเพณีทำบุญวันวิสาขบูชา
- ประเพณีทำบุญวันอาสาฬหบูชา

ผลิตภัณฑ์ชุมชน

กลุ่มผลิตภัณฑ์ต่างๆ ในชุมชน อ้อยพันธุ์ดี

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

บ้านเจ็ดธรรมาสน์ มีแม่น้ำยมสายเก่าไหลผ่าน มีวัดเจ็ดธรรมาสน์ที่ร่มรื่นเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในหมู่บ้าน มีศาลเจ้าพ่อดอกเตือเจ้าแม่ประทุมมาศเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คนในหมู่บ้านให้ความเคารพบับถือ และเป็นหมู่บ้านสีเขียวไม่จุดเผาใบอ้อยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ทุนของชุมชน

ประชาชนบ้านเจ็ดธรรมาสน์ ได้รวมกลุ่มจัดตั้งกลุ่มต่าง ๆ ในหมู่บ้านได้แก่

1. กองทุนหมู่บ้านเจ็ดธรรมาสน์ ได้รับการจัดสรรงบประมาณ ปี พ.ศ. 2544 มีสมาชิกจำนวน 121 คน เงินทุน จำนวน 4,000,000 บาท

2. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เป็นการรวมกลุ่มกันของคนในพื้นที่ เพื่อจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เมื่อปี พ.ศ. 2529 มีเงินสัจจะ 6,000,000 บาท สามารถให้บริการกู้ยืมแก่สมาชิกได้อย่างทั่วถึง

กลุ่มองค์กร/ผู้นำชุมชน

1. นายนเรศ	แก้วมณี	ผู้ใหญ่บ้าน
2. นายนเรศ	แก้วมณี	ประธานคณะกรรมการชุมชน
3. น.ส.กมลวรรณช์	อุทธรณ์	ประธานคณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้าน
4. นายวินัย	ยงพันธ์	ประธานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

5. นายนเรศ	แก้วมณี	ประธานกองทุนหมู่บ้าน
คณะกรรมการหมู่บ้าน		
1. นายนเรศ	แก้วมณี	ประธานคณะกรรมการหมู่บ้าน
2. นายสมบัติ	ตาละสา	คณะกรรมการหมู่บ้าน
3. น.ส.กมลวรรณ	อุทธรณ์	คณะกรรมการหมู่บ้าน
4. นายพดล	นุกุลวงศ์	คณะกรรมการหมู่บ้าน
5. นายสมศักดิ์	กังวาลย์	คณะกรรมการหมู่บ้าน
6. นายบุญเลิศ	เทพวรรณ	คณะกรรมการหมู่บ้าน
7. นายสอน	บริบูรณ์	คณะกรรมการหมู่บ้าน
8. นายปราณี	สำเนียง	คณะกรรมการหมู่บ้าน
9. นายนรินทร์	อุทธรณ์	คณะกรรมการหมู่บ้าน

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

บ้านเจ็ดธรรมาสน์ มีภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. นางวรรณา   ปันทิม   มีความรู้ด้าน เครื่องจักรสาน
2. นายอนงค์   พูลมณี   มีความรู้ด้าน หมอชาวบ้าน เช่น ฟัน, เป่า
3. นายสายัน   เกษรบัว   มีความรู้ด้าน ช่างก่อสร้าง

ความเชื่อและทัศนคติเกี่ยวกับเรื่องเล่า

ความเชื่อที่ 1

เชื่อว่าเหล่าเป็นสิ่งที่ใช้ในการเลี้ยงดูตอบแทนผู้ที่มาช่วยงานกิจกรรมทางด้านอาชีพ จากผู้แทนหมู่บ้านเล่าให้ฟังว่า “บ้านเจ็ดธรรมาสน์ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการเกษตรโดยเฉพาะการปลูกอ้อย ซึ่งกระบวนการปลูกอ้อยมี 1) ไถเพื่อเตรียมหน้าดิน 2) ปลูก 3) ใส่ปุ๋ยคอกหญ้า 4) ตัดอ้อย ใน 4 ขั้นตอน จำเป็นต้องใช้แรงงานคน ซึ่งต้องมีการจ่ายค่าแรงและเลี้ยงดูปู่เสื้อ ซึ่งเหล่าก็เป็นส่วนหนึ่งในการเลี้ยงดูแรงงาน หลังจากเสร็จภารกิจในเวลาตอนเย็น ส่วนแรงงานที่ได้รับการดูแล ก็มีความเชื่อว่าการดื่มเหล้าสามารถแก้เมื่อยได้ จากเหตุผลดังกล่าวพบว่า มีการดำเนินการเลี้ยงเหล้าให้กับแรงงานจากเจ้าของไร่เป็นจำนวนมาก”

ความเชื่อที่ 2

เชื่อว่าการดื่มเหล้านั้นเป็นเครื่องหมายว่าตัวเองได้โตเป็นหนุ่มสาวแล้ว กับกลุ่มวัยรุ่นผู้ดื่มเหล้าเล่าให้ฟังว่า “ตัวเองได้เห็นผู้ใหญ่ในหมู่บ้านชุมชนดื่มเหล้า จึงมีความเชื่อว่าการดื่มมันจะเป็นสิ่งที่แสดงว่าตัวเองได้โตเป็นหนุ่มสาวแล้ว เริ่มจากการสังเกตและมีส่วนร่วมโดยเป็นคนไปซื้อเครื่องดื่มให้ส่งผลให้มีกลุ่มเยาวชนส่วนหนึ่งในหมู่บ้านซึ่งมีแนวคิดแบบนี้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับเหล้า”

ความเชื่อที่ 3

ถ้าครอบครัวอบอุ่น จะส่งผลให้บุตรหลานไม่ไปยุ่งเกี่ยวกับแอลกอฮอล์ จากกลุ่มสตรีเล่าให้ฟังว่า “การที่ครอบครัวนั้น จะมีความความสุขหรือไม่ มีปัจจัยอยู่ไม่ก็อย่าง ได้แก่ ความอบอุ่นของครอบครัว ครอบครัวไหนมีกิจกรรมทำร่วมกันและผู้นำในครอบครัวเป็นตัวอย่างที่ดี ลูกหลานก็จะเป็นคนดี แต่บางครอบครัว ผู้นำในครอบครัวเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับหรือดื่มเหล้า จะเกิดความแตกร้าง เพราะว่าไม่มีเวลาทำกิจกรรมร่วมกัน”

ความเชื่อที่ 4

ศาสนา เป็นส่วนสำคัญในการสร้างจิตสำนึกที่ดีให้กับคนในชุมชน จากผู้แทนหมู่บ้าน “การที่จะอบรมสั่งสอนลูกหลานให้เป็นคนดีได้นั้น ต้องเริ่มต้นตั้งแต่เยาว์วัยโดยการพา ลูกหลานไปทำกิจกรรมทางศาสนา เพราะเชื่อว่าศาสนาจะชี้ให้เห็น บาบ บุญ คุณ โทษ

บุญ คือ คิดดี ทำดี ใจสบาย

บาป คือ คิดไม่ดี ทำไม่ดี ไม่สบายใจ

ส่งผลให้เยาวชนคนรุ่นใหม่ที่ครอบครัวพาเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาเป็นประจำ จะไม่ไปยุ่งเกี่ยวกับเหล้า”

จุดเปลี่ยนแปลงของหมู่บ้านชุมชนเกี่ยวกับเรื่องเหล้า

ผู้ใหญ่บ้าน นายนเรศ แก้วมณี เล่าว่า เริ่มจากปี พ.ศ.2545 ทางอำเภอสุวรรณโคโลกได้นัดประชุมและได้มอบหมายให้ผู้ใหญ่บ้านไปรณรงค์งดเหล้าในหมู่บ้านชุมชน เมื่อผู้ใหญ่ได้รับข้อสั่งการมาก็กลับมาประชาสัมพันธ์ให้กับลูกบ้าน โดยวิธีการประชาสัมพันธ์ทำความเข้าใจที่ละคุ่มบ้าน แต่ไม่ประสบความสำเร็จ และเกิดเสียงสะท้อนจากลูกบ้านมาว่าผู้นำต้องทำเป็นตัวอย่าง ชาวบ้านจึงจะทำตาม หลังจากนั้นทางผู้ใหญ่บ้านจึงได้งดเหล้าเป็นตัวอย่างและได้ชักชวนแกนนำทำให้ชาวบ้านได้เห็น หลังจากนั้นก็เกิดกระแสการงดเหล้าในชุมชน และผู้ใหญ่บ้านจึงได้เล็งเห็นว่า เรื่องราวดังกล่าวเป็นผลดีกับทางหมู่บ้านชุมชน ทั้งด้านเศรษฐกิจ ด้านสุขภาพพลานามัย การขยายผลนี้น่าจะเป็นผลดีให้กับหมู่บ้าน จึงดำเนินการดังนี้

1. เก็บรวบรวมข้อมูล
2. วิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาเหล้าในชุมชน
3. ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับแนวทางการงดเหล้า
4. เตรียมทีมอาสาสมัครในการติดตามทำความเข้าใจให้กับหมู่บ้านชุมชน
5. ดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาแอลกอฮอล์

ปี พ.ศ.2558 ท่านพระครูสมณธรรมธาดา วัดคลองกระจิง ต.คลองกระจิง อ.สุวรรณโคโลก ได้ชักชวนให้ผู้ใหญ่เข้าร่วมโครงการงดเหล้าเข้าพรรษา โดยในระยะแรกมีกิจกรรมที่สร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ใหญ่ในการดำเนินการงดเหล้าในพื้นที่ ในระยะที่สอง มีการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานโครงการงดเหล้า จำนวน 10,000 บาท

1. ในปีพ.ศ.2558 กิจกรรมรณรงค์งดเหล้า
2. ในปีพ.ศ.2560 กิจกรรมสร้างหมู่บ้านรูปธรรม แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน
  - 2.1 ทำข้อมูลคุ่ม
  - 2.2 ค้นหากลุ่มเป้าหมาย
  - 2.3 ทำการรณรงค์ต่อเนื่อง
3. ปีพ.ศ.2561 กิจกรรมหมู่บ้านรักษาสภาพ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการรณรงค์งดเหล้า

1. ผู้นำและแกนนำ ต้องมีความคิด ความเข้าใจในกระบวนการพัฒนาหมู่บ้านชุมชน
2. ความเข้มแข็งของครอบครัว
3. ศาสนา และขนบทำเนียมประเพณี
4. กระบวนการหนุนเสริมการขับเคลื่อนงานในหมู่บ้านชุมชนในการรณรงค์

หัวใจเพชร จำนวน 14 คน ดังนี้

1. นายนเรศ	แก้วมณี
2. นายสมบัติ	ตาละสา
3. นายมนัส	ยงพันธ์
4. นายพะเยาว์	กัณฑพงษ์
5. นายสุบิน	ชำเพ็ง
6. นายนิรัตน์	ปฏิธน์ยธรรม
7. นายวิน	อ่วมภักดี
8. นายประกอบ	อุทธรณ์

9. นายสมควร	กรรณิการ์
10. นายประยงค์	บริบูรณ์
11. นายสายัญ	เกสรบัว
12. นายวิรัช	คะเนนีก
13. นายรวม	เลื่อนชิต
14. นายสุรินทร์	เทพวรรณ

หัวใจหิน จำนวน 24 คน ดังนี้

1. นายเนี้ยว	พันธ์อุดม
2. นายวินัย	เนียมแก้ว
3. นายสมศักดิ์	กังวาน
4. นายยุทธนา	ชำเพ็ง
5. นายเฉลิม	คะเนนีก
6. นายเพชร	อ่อนเกิด
7. นายถวัตร	คำพวง
8. นายเสริม	ยศเจริญ
9. นายธนกฤษ	คะเนนีก
10. นายไพโรจน์	เลื่อนชิต
11. นางยุพารัตน์	สำเนียง
12. นางภาวณา	คุ้มเรือน
13. นายสุพล	เทพวรรณ
14. นายทวี	พุ่มทับทิม
15. นายชัยรัตน์	เทพวรรณ
16. นายบำรุง	ประทุม
17. นายนภดล	นุกุลวงษ์
18. นายดอกกรัก	เทพวรรณ
19. นางลำเจียก	หยุดหยู่
20. นางพรวน	ชัยพร
21. นางชุติมา	อ่วมพักดี
22. นายปราโมทย์	กรรณิการ์
23. นางสุดใจ	คะเนนีก
24. นางลำยอง	คะเนนีก

การดำเนินงานของแต่ละคุ้มประกอบด้วย ประธานคุ้ม รองประธาน เลขานุการ เกรียนุฎิ และกรรมการ
คุ้มที่ 1 (ตาลแถวพัฒนา) - มีจำนวนครัวเรือนตามทะเบียนราษฎร 18 หลังคาเรือน แต่มีผู้อยู่อาศัยจริง 15 ครัวเรือน
 จำนวนประชากรทั้งหมด 57 คน (ชาย 25 คน หญิง 32 คน) ส่วนใหญ่ทำอาชีพรับจ้าง และว่างงานสูงถึง 14 คน

- สถานภาพความสัมพันธ์ของครอบครัว : ครอบครัวเข้มแข็ง คือ มีการทำกิจกรรมร่วมกันภายในครอบครัว
 อย่างสม่ำเสมอ เช่น ทานข้าวร่วมกัน และมีการพูดคุย ปรีกษา แก้ปัญหาร่วมกัน จำนวน 15 ครัวเรือน

- ไม่พบว่ามีครอบครัวอ่อนแอ คือ ต่างคนต่างอยู่ ไม่มีการทำกิจกรรมร่วมกันภายในครอบครัว ไม่มีการพูดคุย
 ปรีกษา แก้ปัญหาร่วมกัน

- สถานภาพความสัมพันธ์ของคนภายในคุ่ม : เข้มแข็ง เพราะมีความสัมพันธ์/มีการทำกิจกรรมร่วมกัน ประจำ/มีการร่วมคิดและทำอย่างเป็นกระบวนการ ไม่มีปัญหาที่เกิดภายในคุ่ม ส่วนความสุขที่อยากให้คุ่มมี คือ ร่วมกันทำกิจกรรมในวันสำคัญต่างๆ และสิ่งที่มีคุณค่าที่ควรรักษา คือ การอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

คุ่มที่ 2 (รวมใจพัฒนา) - มีจำนวนครัวเรือนตามทะเบียนราษฎร 23 หลังคาเรือน แต่มีผู้อยู่อาศัยจริง 20 ครัวเรือน จำนวนประชากรทั้งหมด 90 คน (ชาย 42 คน หญิง 48 คน) ส่วนใหญ่ทำอาชีพรับจ้างและเกษตรกรรม และว่างงาน 12 คน

- สถานภาพความสัมพันธ์ของครอบครัว : ครอบครัวเข้มแข็ง คือ มีการทำกิจกรรมร่วมกันภายในครอบครัว อย่างสม่ำเสมอ เช่น ทานข้าวร่วมกัน และมีการพูดคุย ประึกษา แก้ปัญหาร่วมกัน จำนวน 20 ครัวเรือน

- ไม่พบว่ามีครอบครัวอ่อนแอ คือ ต่างคนต่างอยู่ ไม่มีการทำกิจกรรมร่วมกันภายในครอบครัว ไม่มีการพูดคุย ประึกษา แก้ปัญหาร่วมกัน

- สถานภาพความสัมพันธ์ของคนภายในคุ่ม : เข้มแข็ง เพราะมีความสัมพันธ์/มีการทำกิจกรรมร่วมกัน ประจำ/มีการร่วมคิดและทำอย่างเป็นกระบวนการ ไม่มีปัญหาที่เกิดภายในคุ่ม ส่วนความสุขที่อยากให้คุ่มมี คือ ร่วมกันทำบุญตักบาตรในเทศกาลต่างๆ และสิ่งที่มีคุณค่าที่ควรรักษา คือ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ไม่จุดเผาใบอ้อย ทำลายสภาวะแวดล้อม การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การมีน้ำใจต่อกันและกัน

คุ่มที่ 3 (ทานตะวัน) - มีจำนวนครัวเรือนตามทะเบียนราษฎร 16 หลังคาเรือน แต่มีผู้อยู่อาศัยจริง 15 ครัวเรือน จำนวนประชากรทั้งหมด 60 คน (ชาย 27 คน หญิง 33 คน) ส่วนใหญ่ทำอาชีพเกษตรกรรม และรับจ้าง ว่างงาน 13 คน

- สถานภาพความสัมพันธ์ของครอบครัว : ครอบครัวเข้มแข็ง คือ มีการทำกิจกรรมร่วมกันภายในครอบครัว อย่างสม่ำเสมอ เช่น ทานข้าวร่วมกัน และมีการพูดคุย ประึกษา แก้ปัญหาร่วมกัน จำนวน 15 ครัวเรือน

- ไม่พบว่ามีครอบครัวอ่อนแอ คือ ต่างคนต่างอยู่ ไม่มีการทำกิจกรรมร่วมกันภายในครอบครัว ไม่มีการพูดคุย ประึกษา แก้ปัญหาร่วมกัน

- สถานภาพความสัมพันธ์ของคนภายในคุ่ม : เข้มแข็ง เพราะมีความสัมพันธ์/มีการทำกิจกรรมร่วมกัน ประจำ/มีการร่วมคิดและทำอย่างเป็นกระบวนการ ไม่มีปัญหาที่เกิดภายในคุ่ม ส่วนความสุขที่อยากให้คุ่มมี คือ รวมตัวกันจัดกิจกรรม งานประเพณีต่างๆ และสิ่งที่มีคุณค่าที่ควรรักษา คือ การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การทำงานฝีมือ เช่น เครื่องจักรสาน

คุ่มที่ 4 (มาลัยรวมใจ) - มีจำนวนครัวเรือนตามทะเบียนราษฎร 15 หลังคาเรือน แต่มีผู้อยู่อาศัยจริง 11 ครัวเรือน จำนวนประชากรทั้งหมด 45 คน (ชาย 20 คน หญิง 25 คน) ส่วนใหญ่ว่างงานถึง 11 คน เป็นผู้สูงอายุ 11 คน ทำอาชีพเกษตรกรรม และรับจ้าง อย่างละ 9 คน

- สถานภาพความสัมพันธ์ของครอบครัว : ครอบครัวเข้มแข็ง คือ มีการทำกิจกรรมร่วมกันภายในครอบครัว อย่างสม่ำเสมอ เช่น ทานข้าวร่วมกัน และมีการพูดคุย ประึกษา แก้ปัญหาร่วมกัน จำนวน 11 ครัวเรือน

- ไม่พบว่ามีครอบครัวอ่อนแอ คือ ต่างคนต่างอยู่ ไม่มีการทำกิจกรรมร่วมกันภายในครอบครัว ไม่มีการพูดคุย ประึกษา แก้ปัญหาร่วมกัน

- สถานภาพความสัมพันธ์ของคนภายในคุ่ม : เข้มแข็ง เพราะมีความสัมพันธ์/มีการทำกิจกรรมร่วมกัน ประจำ/มีการร่วมคิดและทำอย่างเป็นกระบวนการ ไม่มีปัญหาที่เกิดภายในคุ่ม ส่วนความสุขที่อยากให้คุ่มมี คือ ทำกิจกรรมประเพณีต่างๆ และสิ่งที่มีคุณค่าที่ควรรักษา คือ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การร่วมมือร่วมใจ การจัดกิจกรรมต่างๆ

คุ่มที่ 5 (เขียวขจี) - มีจำนวนครัวเรือนตามทะเบียนราษฎร 10 หลังคาเรือน แต่มีผู้อยู่อาศัยจริง 7 ครัวเรือน จำนวนประชากรทั้งหมด 26 คน (ชาย 13 คน หญิง 13 คน) ส่วนใหญ่ทำอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้าง ว่างงาน 4 คน เป็นผู้สูงอายุ 6 คน

- สถานภาพความสัมพันธ์ของครอบครัว : ครอบครัวเข้มแข็ง คือ มีการทำกิจกรรมร่วมกันภายในครอบครัว อย่างสม่ำเสมอ เช่น ทานข้าวร่วมกัน และมีการพูดคุย ประึกษา แก้ปัญหาร่วมกัน จำนวน 7 ครัวเรือน

- ไม่พบว่ามีครอบครัวอ่อนแอ คือ ต่างคนต่างอยู่ ไม่มีการทำกิจกรรมร่วมกันภายในครอบครัว ไม่มีการพูดคุยปรึกษา แก้ปัญหาาร่วมกัน

- สถานภาพความสัมพันธ์ของคนภายในคุ้ม : เข้มแข็ง เพราะมีความสัมพันธ์/มีการทำกิจกรรมร่วมกันประจำ/มีการร่วมคิดและทำอย่างเป็นกระบวนการ ไม่มีปัญหาที่เกิดภายในคุ้ม ส่วนความสุขที่อยากให้คุ้มมี คือ อยู่พร้อมหน้าพร้อมตาในวันหยุดตามประเพณี และสิ่งที่มีคุณค่าที่ควรรักษา คือ การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม เช่น การตีกลองยาว การทำงานฝีมือ เช่น การทำของชำร่วย ทำที่ไปรยทาน หมอชาวบ้าน เช่น หมอพัน หมอเป่า เป็นต้น

คุ้มที่ 6 (ตอกรักร่วมใจ) - มีจำนวนครัวเรือนตามทะเบียนราษฎร 16 หลังคาเรือน แต่มีผู้อยู่อาศัยจริง 14 ครัวเรือน จำนวนประชากรทั้งหมด 49 คน (ชาย 27 คน หญิง 22 คน) ส่วนใหญ่ทำอาชีพเกษตรกรรม และรับจ้าง ว่างาน 4 คน เป็นผู้สูงอายุ 4 คน

- สถานภาพความสัมพันธ์ของครอบครัว : ครอบครัวเข้มแข็ง คือ มีการทำกิจกรรมร่วมกันภายในครอบครัวอย่างสม่ำเสมอ เช่น ทานข้าวร่วมกัน และมีการพูดคุย ปรึกษา แก้ปัญหาาร่วมกัน จำนวน 14 ครัวเรือน

- สถานภาพความสัมพันธ์ของคนภายในคุ้ม : เข้มแข็ง เพราะมีความสัมพันธ์/มีการทำกิจกรรมร่วมกันประจำ/มีการร่วมคิดและทำอย่างเป็นกระบวนการ ไม่มีปัญหาที่เกิดภายในคุ้ม ส่วนความสุขที่อยากให้คุ้มมี คือ ทำกิจกรรมร่วมกันในวันสำคัญต่างๆ และสิ่งที่มีคุณค่าที่ควรรักษา คือ การใช้ชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง เช่น การทำปุ๋ยหมัก การทำนาโยน การอนุรักษ์การทำขนมไทย

คุ้มที่ 7 (ชวนชม) - มีจำนวนครัวเรือนตามทะเบียนราษฎร 7 หลังคาเรือน แต่มีผู้อยู่อาศัยจริง 7 ครัวเรือน จำนวนประชากรทั้งหมด 30 คน (ชาย 18 คน หญิง 12 คน) ส่วนใหญ่ทำอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้าง ว่างานถึง 9 คน เป็นผู้สูงอายุ 3 คน

- สถานภาพความสัมพันธ์ของครอบครัว : ครอบครัวเข้มแข็ง คือ มีการทำกิจกรรมร่วมกันภายในครอบครัวอย่างสม่ำเสมอ เช่น ทานข้าวร่วมกัน และมีการพูดคุย ปรึกษา แก้ปัญหาาร่วมกัน จำนวน 7 ครัวเรือน

- ไม่พบว่ามีครอบครัวอ่อนแอ คือ ต่างคนต่างอยู่ ไม่มีการทำกิจกรรมร่วมกันภายในครอบครัว ไม่มีการพูดคุยปรึกษา แก้ปัญหาาร่วมกัน

- สถานภาพความสัมพันธ์ของคนภายในคุ้ม : เข้มแข็ง เพราะมีความสัมพันธ์/มีการทำกิจกรรมร่วมกันประจำ/มีการร่วมคิดและทำอย่างเป็นกระบวนการ ไม่มีปัญหาที่เกิดภายในคุ้ม ส่วนความสุขที่อยากให้คุ้มมี คือ ทำกิจกรรมร่วมกันในวันสำคัญต่างๆ และสิ่งที่มีคุณค่าที่ควรรักษา คือ ความรัก ความสามัคคีช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

กิจกรรมชุมชนรูปธรรมบ้านเจ็ดธรรมมาสน์ : วันที่ 25 มีนาคม 2561

เรียกลูกบ้านประชุมเรื่องการรณรงค์ 7 วันอันตราย ช่วงวันสงกรานต์ แจกแผ่นพับ พ.ร.บ. เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีป้ายติดรณรงค์ถึงพิษภัยของการดื่มเหล้าแล้วเกิดอุบัติเหตุบนท้องถนน การตั้งด่านชุมชนสกัดนักดื่มที่เมาแล้วไม่ให้ออกจากบ้านด้วยการให้มีอาสาสมัคร อ.ส.ล. หรืออาสาสมัครซื้อเหล้าในชุมชน ทำความเข้าใจกับร้านค้าในหมู่บ้านให้ขายเป็นเวลาตามกฎหมายกำหนด

กิจกรรม ชุมชนรูปธรรมบ้านเจ็ดธรรมมาสน์ : วันที่ ๘ เมษายน ๒๕๖๑

ประชุมลูกบ้านที่เป็นแกนนำในการเลิกเหล้า (คนหัวใจเพชร) ณ วัดเจ็ดธรรมมาสน์ หมู่ที่ 6 ต.ในเมือง อ.สวรรคโลก จ.สุโขทัย ให้ออกรณรงค์ในหมู่บ้าน เชิญชวนคนที่ต้องการเลิกเหล้า ไปแนะนำ ให้กำลังใจ และชี้ให้เห็นถึงสุขภาพที่ดีขึ้น จัดให้หมู่บ้านให้ออกกำลังกายในตอนเย็น หาอาชีพเสริม สร้างรายได้ให้กับบุคคลที่คิดจะเลิกเหล้าและมีเวทีแลกเปลี่ยนพูดคุยสำหรับคนที่เลิกเหล้า มีใบเกียรติบัตรเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้กับคนเลิกเหล้า

นอกจากนี้ยังมีกิจกรรม พิธีปฏิญาณตน งดเหล้าเข้าพรรษา (คนบวชใจ) อบรมเยาวชนให้รู้ถึงพิษภัยของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และยาเสพติด และกิจกรรมทำความดี

พื้นที่เปรียบเทียบ
หมู่ที่ 3 บ้านศรีนคร ตำบลศรีนคร อำเภอศรีนคร จังหวัดสุโขทัย

ประวัติหมู่บ้าน เดิมบ้านศรีนครเป็นหมู่บ้านเดียวกันกับบ้านบึงพระยอด ตำบลคลองมะพลับ ต่อมาปี พ.ศ. 2546 ได้มีการสร้างถนนเส้นทางจากอำเภอศรีนครไปอำเภอพิชัย ผ่านกลางหมู่บ้านทางอำเภอเห็นว่าควรจะมีการแบ่งหมู่บ้านออกเป็น 2 ส่วน โดยใช้ถนนแบ่งเขตหมู่บ้านเป็น 2 หมู่ คือ หมู่บ้านศรีนคร และหมู่บ้านบึงพระยอด

การปกครองใช้รูปแบบของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย มีผู้ใหญ่บ้านที่ผ่านมา 2 ท่าน คือ

1. นายอเนก เจริญศิริ
2. นายอุดร เลิศประพันธ์ (ปัจจุบัน)

โดยมีโครงสร้างคณะกรรมการ ดังนี้

1. นายอุดร	เลิศประพันธ์	ผู้ใหญ่บ้าน
2. นายจรูญ	จันทร์ส่อง	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
3. นายสำร่าย	สิงห์สถิต	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
4. นางณัฐณา	รุ่งเรือง	เลขานุการ
5. นายนิทัศน์	หอมหวาน	กรรมการ
6. นางเตือนใจ	รุ่งน้อย	กรรมการ
7. นางดวงกลม	สมบูรณ์	กรรมการ
8. นางนพมาศ	สวสิทธิ์	กรรมการ
9. นางวิชุดา	สำรวม	กรรมการ
10. นายประจวบ	เชื้อเงิน	กรรมการ

มีครัวเรือนทั้งหมด 91 ครัวเรือน จำนวนประชากรที่อาศัยอยู่จริง 182 คน (เพศชาย 98 คน เพศหญิง 84 คน)

ข้อมูลทางกายภาพของหมู่บ้าน เป็นหมู่บ้านที่ราบลุ่ม อาศัยแหล่งน้ำจากบึงพระยอด ซึ่งมาจากทางทิศใต้ของหมู่บ้าน

ด้านเหนือ	เขตติดต่อกับ	เทศบาลตำบลศรีนคร
ด้านทิศตะวันตก	เขตติดต่อกับ	ส่วนราชการอำเภอศรีนคร
ด้านทิศใต้	เขตติดต่อกับ	ตำบลคลองมะพลับ
ด้านทิศตะวันออก	เขตติดต่อกับ	ตำบลคลองมะพลับ

พื้นที่ทางการเกษตร แบ่งออกเป็น ๓ ส่วน

ส่วนทิศตะวันออก ติดกับตำบลคลองมะพลับ เป็นพื้นที่ทำสวนมะม่วง

ส่วนทิศใต้ ติดกับตำบลคลองมะพลับ เป็นพื้นที่ทำนา และไร่อ้อย

ส่วนทิศเหนือ ติดกับเทศบาลตำบลศรีนคร เป็นพื้นที่ทำไร่อ้อย

วิถีการดำรงชีวิต

ชาวบ้านส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ประชาชนในพื้นที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม รับจ้าง และพนักงานราชการ ประชาชนในพื้นที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมีวิถีชีวิตแบบพื้นบ้านเดิม ซึ่งครอบครัวพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ประชาชนในพื้นที่ประกอบอาชีพรับจ้าง และพนักงานราชการ จะมีวิถีชีวิตแบบชุมชนกึ่งเมือง มักจะเป็นครอบครัวเดี่ยว

วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น

ประเพณีสงกรานต์ ตอนเช้าชาวบ้านจะมารวมกันทำบุญที่วัด หลังจากนั้น ก็จะมาทำกิจกรรมรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุในหมู่บ้าน แล้วจึงกลับไปทำกิจกรรมกับครอบครัว

ปีใหม่ ทำบุญตักบาตรที่วัด

เข้าพรรษา-ออกพรรษา ทำบุญที่วัด

ความเชื่อและทัศนคติเกี่ยวกับเรื่องเหล่านี้

ความเชื่อที่ 1

คนในกลุ่มอาชีพเกษตรกรรม มองเรื่องเหล่านี้เป็นสิ่งตอบแทนผู้ที่มาช่วยงาน เช่น ดูแลคนงาน ในการประกอบอาชีพทำไร่อ้อย จำเป็นที่จะต้องอาศัยแรงงานในการปลูก ตัดอ้อยเป็นจำนวนมาก ซึ่งในแรงงานในพื้นที่ที่มีจำนวนจำกัด จึงต้องอาศัยแรงงานต่างถิ่น (อีสาน) ซึ่งเมื่อเสร็จสิ้นภารกิจ ทางเจ้าของไร่จะต้องจ่ายค่าแรง และการดูแลกินอยู่ จนมาถึงช่วง ประมาณ 10 ปีที่ผ่านมา มีการใช้เครื่องจักรทางการเกษตรมาทดแทนการใช้แรงงาน เจ้าของไร่จึงลดค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูคนงาน

ผลที่เกิดขึ้น ความเชื่อเรื่องเหล่านี้เป็นสิ่งตอบแทนและเป็นหน้าเป็นตาในการดูแลแขกผู้มาเยือน ยังคงอยู่กับ วิถีชาวบ้านที่เป็นเกษตรกรอยู่

ความเชื่อที่ 2

คนในชุมชนกิ่งเมือง มีความเชื่อว่า การตีหม้อแล้วไม่ได้ก่อให้เกิดปัญหาตามมา ก็เป็นเรื่องปกติ กลุ่มคนซึ่งทำงานเป็นเจ้าพนักงานของรัฐ ยกตัวอย่างการจัดงานประเพณีสงกรานต์ ซึ่งเมื่อพาครอบครัวไปทำบุญที่วัด เสร็จแล้วภรรยานำตัวผู้สูงอายุที่ศาลาประชาคมหมู่บ้าน แล้วจึงกลับไปเลี้ยงสังสรรค์ภายในครอบครัว บางครอบครัวก็ไม่ได้มีเหล่า บางครอบครัวก็ยังมีเหล่าในการทำกิจกรรมร่วมกัน แต่ยังคงมองว่าถ้าตีหม้อแล้วไม่ได้ไปสร้างความเดือดร้อนให้กับคนอื่น ก็ถือว่าเป็นเรื่องปกติ

ผลที่เกิดขึ้น ยังมีเหล่าที่ใช้ในการสังสรรค์ภายในครอบครัว และบางคนซึ่งตีหม้อแล้วไม่สามารถควบคุมสติของตัวเอง ไปก่อให้เกิดปัญหา ทะเลาะวิวาท และ อุบัติเหตุได้

ความเชื่อที่ 3

คนในชุมชนกิ่งเมือง มีความเชื่อว่า การตีหม้อเป็นวิถีของกลุ่มคน กลุ่มคนทำงานซึ่งหลังจากการทำงานเสร็จแล้ว โดยช่วงแรกมีการใช้เครื่องตีช่วยผ่อนคลาย ช่วงที่สองตีเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน เช่นงานแสดงความยินดี งานอื่นๆ ต่อมาเกิดการตั้งกลุ่มตีเพื่อการสนทนาในชีวิตประจำวัน จากนั้นเกิดความอ่อนแอของครอบครัวทางด้านเศรษฐกิจและความสัมพันธ์ภายในครอบครัว สมรรถภาพในการทำงานลดลง

ความเชื่อที่ 4

เกี่ยวกับการรณรงค์ลดเหล้าเข้าพรรษา

คนกลุ่มทำงานอสม.เล่าให้ฟังว่า เรื่องสุขภาพของคนในชุมชน โดยผู้ใหญ่บ้านได้มอบหมายให้ประธานและสมาชิกอสม. เป็นผู้ดำเนินการ และเมื่อมีผู้เจ็บป่วย ต้องไปรับบริการบริการที่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลศรีนคร

อสม.ได้มีรับมอบหมายจากทางผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลศรีนคร ให้ไปดำเนินการค้นหากลุ่มเป้าหมายที่ยังคงดื่ม และเมื่อค้นพบ ก็ให้มาแจ้งรายชื่อกับเจ้าหน้าที่และยังไม่มีมีการดำเนินการกับกลุ่มเป้าหมายที่ค้นพบแต่อย่างใด

โดยสรุป แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของบริบทหมู่บ้าน

ข้อเท็จจริง	บ้านเจ็ดธรรมมาสน์ ม.๗ ต.ในเมือง อ.สวรรคโลก จ.สุโขทัย (หมู่บ้านปฏิบัติ)	บ้านศรีนคร ม.๓ ต.ศรีนคร อ.ศรีนคร จ.สุโขทัย (หมู่บ้านเปรียบเทียบ)
ด้านสังคม	- ครอบครัวยุคใหม่ โดยยึดหลักเครือญาติในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ โดยมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน	- ครอบครัวยุคใหม่แบบปัจเจก ความสัมพันธ์แบบเครือญาติลดน้อย ถอยลง กิจกรรมระหว่างกลุ่มให้ความสำคัญกับสิ่งของมีค่าตอบแทน
ด้านประเพณีวัฒนธรรม	- ให้ความสำคัญ ประเพณีวัฒนธรรม โดยใช้หลักศาสนาและความเชื่อตามบรรพบุรุษ เช่น เข้าพรรษา ออกพรรษา กรฐิน ผ้าป่า ประเพณีสงกรานต์ เจ้าพ่อดอกเตื่อ เจ้าแม่ประทุมมาศ	- ยึดหลักวันสำคัญตามปฏิทิน เช่น ปีใหม่ สงกรานต์
ด้านอาชีพ	- ยังคงประกอบอาชีพเกษตร แต่เปลี่ยนแปลงจากการใช้แรงงานเป็นเครื่องจักร	- เปลี่ยนจากการประกอบอาชีพเกษตร เป็นอาชีพลูกจ้าง พนักงานของรัฐและเอกชนเพิ่มมากขึ้น

ภาคผนวก 3

ข้อมูลทั่วไปและการดำเนินงานงดเหล้าเข้าพรรษา จ.มหาสารคาม

หมู่บ้านปฏิบัติการงดเหล้าเข้าพรรษา ปี 2561

หมู่ที่ 7 บ้านหนองพอก ตำบลดงบัง อำเภอนาคู จังหวัดมหาสารคาม

1. ข้อมูลพื้นฐาน

1.1 ประวัติหมู่บ้าน

ก่อนที่จะตั้งหมู่บ้านหนองพอก เดิมมีชุมชนหนึ่งชื่อบ้านกระรอก เหตุที่ตั้งชื่อนี้เพราะสมัยก่อนบ้านนี้ มีกระรอกอาศัยอยู่จำนวนมาก บ้านกระรอกสมัยก่อนมีครัวเรือนอาศัยอยู่ประมาณ 20 กว่าหลัง ชุมชนนี้ได้รับเริ่มก่อตั้งวัดป่าเลยไล มีอุโบสถ์ ซึ่งเป็นจิตรกรรมอิสานโบราณ ต่อมาได้เกิดไฟป่าลามไหม้บ้านเกือบทั้งหมด ชาวบ้านส่วนหนึ่งได้อพยพกันไปอยู่ทางทุ่งกุลาร้องไห้ ส่วนอีกกลุ่มโดยการนำของพ่อสีดา รุมชะเนาวิ พ่อใหญ่จำ แม่น้อย ได้อพยพมาตั้งหมู่บ้านเมื่อปี พ.ศ. 2224 ชื่อบ้านหนองพอก ได้อาศัยหนองน้ำเป็นทำเลที่ตั้งบ้านเพื่อใช้อุปโภคบริโภค และเป็นหนองน้ำท้ายบ้านเวลาชาวบ้านจะเข้าป่าเพื่อหาของป่าล่าสัตว์ จะไปรวมกันที่หนองน้ำนั้น คนสมัยก่อนรวมกันเป็นภาษาพูดว่า พอกกัน หรือ รวมกัน ก่อนจะเข้าป่าล่าสัตว์หรือหาของป่าหนองน้ำนั้น จึงตั้งชื่อ “บ้านหนองพอก” จนถึงปัจจุบัน

1.2 ลักษณะภูมิประเทศ

บ้านหนองพอก หมู่ที่ 7 ตำบลดงบัง มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบ ลักษณะดินเป็นดินทรายปนเค็ม พื้นที่ส่วนใหญ่ใช้ในการเกษตร โดยทั่วไป มี 3 ฤดู ได้แก่ ฤดูฝน ฤดูหนาว และฤดูร้อน ซึ่งอากาศจะร้อนจัด พื้นดินแห้งแต่กระแ้ง ไม่สามารถทำการเกษตรได้เลย เนื่องจากในการทำการเกษตรจะต้องอาศัยน้ำฝนอย่างเดียว บริเวณใกล้หมู่บ้านมีหนองน้ำ ชื่อ หนองตาแจ่ม สำหรับเก็บกักน้ำไว้สำหรับอุปโภคบริโภค แต่ยังไม่เพียงพอ และไม่ค่อยสะอาดเนื่องจากหนองน้ำตื้นเขิน

1.3 ที่ตั้งอาณาเขต

บ้านหนองพอก หมู่ที่ 7 ตำบลดงบัง อยู่ห่างจากอำเภอไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ประมาณ 9 กิโลเมตร และห่างจากจังหวัดมหาสารคามประมาณ 72 กิโลเมตร ไม่มีรถโดยสารประจำทางวิ่งผ่าน ประชาชนส่วนใหญ่ใช้รถส่วนตัวในการเดินทางไปติดต่อกับที่อำเภอ นอกจากนี้ยังมีอาณาเขตติดกับพื้นที่ต่างๆ ดังต่อไปนี้

ทิศเหนือ	ติดเขตบ้านหนองปลิง หมู่ที่ 1 ตำบลดงบัง
ทิศใต้	ติดเขตตำบลถาวรแอน อำเภอยพยัคฆภูมิพิสัย
ทิศตะวันออก	ติดเขตบ้านดงบัง หมู่ที่ 8 และหมู่ที่ 5 ตำบลดงบัง
ทิศตะวันตก	ติดเขตตำบลหัวดง อำเภอนาคู

1.4 การเมืองการปกครอง

บ้านหนองพอก หมู่ที่ 7 ตำบลดงบัง เป็นหมู่บ้านที่ส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้านจะมีการนัดประชุมคณะกรรมการและสมาชิกของหมู่บ้านโดยอาศัยเสียงข้างมากในการตัดสินใจ ดำเนินการต่าง ๆ ในการจัดตั้งหมู่บ้านจากอดีตถึงปัจจุบัน มีผู้ใหญ่บ้านมาแล้ว 2 คน คนปัจจุบัน คือ นายอิทธิทร ศรีวิเศษ มีการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อบริหารงานในหมู่บ้าน ดังนี้

1. นายอิทธิทร	ศรีวิเศษ	ประธานกรรมการหมู่บ้าน
2. นางทองสา	เสือรัมย์	รองประธาน
3. นายสุทัศน์	บุญมาก	เลขานุการ
4. นายสมาน	ทีโพธิ์หาด	เหรัญญิก

5. นายทองดี	ปัตตาเคสา	กรรมการ
6. นายบุญเก็ง	พุทไธสง	กรรมการ
7. นายวัน	ไตรภูทอน	กรรมการ
8. นายสังวาล	ภารตุ้มเหล่า	กรรมการ
9. นายสำราญ	วิชานนท์	กรรมการ
10. นายนิรันดร์	คุ้มไพฑูรย์	กรรมการ
11. นางสุกัญญา	ปักกาโล	กรรมการ
12. นายคำไหล	ศรีวิเศษ	กรรมการ
13. นายเล่ห์	บัวรัตน์	กรรมการ
14. นายบุญจันทร์	ปะนาสังข์	กรรมการ

1.5 ข้อมูลประชากร

บ้านหนองพอก หมู่ที่ 7 ตำบลดงบัง มีจำนวนครัวเรือน มีประชากรรวมทั้งสิ้น 194 คน แยกเป็น ชาย 94 คน หญิง 100 คน และสามารถแยกช่วงอายุตามข้อมูล จปฐ. ปี 2561 ได้ ดังนี้

เด็กแรกเกิด -ปี 2	2 คน
3-5 ปี	5 คน
6-12 ปี	22 คน
13-14 ปี	2 คน
15-18 ปี	11 คน
19-25 ปี	17 คน
26-34 ปี	24 คน
35-49 ปี	53 คน
50-59 ปี	21 คน
60 ปีขึ้นไป	37 คน

1.6 ข้อมูลการศึกษา

ไม่เคยศึกษา	1 คน
อนุบาล/ศูนย์เด็กเล็ก	6 คน
ต่ำกว่าชั้นประถมศึกษา	3 คน
จบชั้นประถมศึกษา	101 คน
มัธยมศึกษาตอนต้น	34 คน
มัธยมศึกษาตอนปลาย	30 คน
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	9 คน
ปริญญาหรือเทียบเท่า	10 คน
สูงกว่าปริญญาตรี	- คน

1.7 ลักษณะความเป็นอยู่

ชาวบ้านหนองพอกมีสภาพความเป็นอยู่แบบสังคมรวม คนในชุมชนมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ถ้อยทีถ้อยอาศัย ซึ่งกันและกัน ญาติพี่น้องจะมีความรักใคร่กลมเกลียวกัน จะสังเกตได้จากถ้าเป็นเครือญาติกันมักจะสร้างบ้านเรือน ใกล้กัน เพราะจะรู้สึกว่ามีความปลอดภัย ถ้ามีใครเจ็บป่วยจะได้ช่วยเหลือกันได้ และส่วนมากชาวบ้านจะมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เช่น ถ้าบ้านใดมีงานบุญก็จะไปช่วยงานจนเสร็จโดยไม่มีค่าจ้าง ค่าตอบแทนใด ๆ

มีวัด/สำนักสงฆ์ 1 แห่ง ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน 1 แห่ง ศาลาประชาคมหมู่บ้าน 1 แห่ง หอกระจายข่าว 2 แห่ง โทรศัพท์สาธารณะ 3 แห่ง ศูนย์สาธารณสุขมูลฐาน 1 แห่ง ร้านค้าชุมชน 1 ร้าน

1.8 ขนบธรรมเนียมประเพณี

ชาวบ้านหนองพอกส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธในหมู่บ้านมีวัดป่าเลไลย์เป็นศูนย์รวมจิตใจ ของชาวบ้านและเป็นสถานที่ปฏิบัติกิจกรรมประเพณีสำคัญๆ ต่าง ๆ มาโดยตลอดและวัดดังกล่าวยังมีโบราณสถาน (ฮูปแต้ม) เป็นสถานที่สำคัญมีผู้คนแวะเวียนมาเที่ยวชมอยู่เป็นประจำนอกจากนี้ชาวบ้าน ยังยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของคนแก่เฒ่ามาโดยตลอด โดยเฉพาะประเพณีฮีตสิบสองครอง สิบสี่ ดังนี้

1. เดือนอ้าย “ทำบุญขึ้นบ้านใหม่” คือทำบุญตักบาตรถวายสังฆทานให้บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้วและมีการสังสรรค์รื่นเริง
2. เดือนยี่ “ทำบุญคุณลาน” หรือบุญสู่ขวัญข้าว เมื่อนำข้าวขึ้นยุ้งฉางใหม่
3. เดือนสาม “บุญข้าวจี” จะทำกันในวันเพ็ญเดือนสามและช่วงนี้จะมียางประเพณีงานนมัสการพระบรมธาตุนาดูน ชาวบ้านจะนำข้าวจีและข้าวเกรียบไปทำบุญที่วัด
4. เดือนสี่ “บุญเขาส” จะเป็นบุญที่จัดทำกันอย่างยิ่งใหญ่ทุกปี ในตอนเช้าจะมีการทำบุญ ตักบาตร ตอนกลางวันจะฟังเทศมหาชาติและชาวบ้านจะมีการแห่ต้นดอกเงินหรือแห่ เพื่อถวายพระองค์ (กัณฑ์หลอน) ที่กำลังเทศหรือบางที่เทศเสียงหกษัตริย์
5. เดือนห้า “บุญสงกรานต์” ตรงกับวันที่ 13-15 เมษายนของทุกปี มีการเล่นน้ำกันอย่างสนุกสนานและวันที่ 15 วันสุดท้ายทางหมู่บ้านจะมีประเพณีแห่พระที่ยิ่งใหญ่ ซึ่งเป็นพระพุทธรูปที่ศักดิ์สิทธิ์ของวัดเพื่อแห่ให้ชาวบ้านสรงน้ำรอบหมู่บ้านเป็นประเพณีที่สนุกสนานทุกปี
6. เดือนหก “บุญบังไฟ” เป็นประเพณีของอีสานที่จะมีการจัดทำบุญที่ยิ่งใหญ่มากและจะมีการจุดบังไฟเสี่ยงทายฝนฟ้าว่าจะตกต้องตามฤดูกาลหรือไม่
7. บุญเดือนเจ็ด “บุญเบิกบ้าน” เป็นประเพณีที่สืบทอดกันมายาวนานและทำกันมาทุกปีจะมีการเสี่ยงทายว่าฝนฟ้าจะดีหรือไม่ ข้าวปลาจะอุดมสมบูรณ์หรือไม่ มีการขอฟ้าขอฝนจุดบังไฟเสี่ยงทายว่าถึงฤดูกาลทำนาแล้ว
8. เดือนแปด “บุญเข้าพรรษา” เป็นงานบุญที่ชาวบ้านจัดทำขึ้นทุกปี ทำบุญร่วมกันในช่วงเช้าและมีและนำเทียนไปถวายวัด ตอนเย็นจะมีการแห่เทียนพรรษา ปLOYปลา การทำบุญตักบาตรปLOYนก
9. เดือนเก้า “บุญข้าวประดับดิน” เป็นประเพณีที่แสดงถึงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ ล้ำลึกถึงคุณงามความดีของบรรพบุรุษ จะทำกันในวันแรม สิบสี่ค่ำ เดือนเก้า ชาวบ้านจะนำห่อข้าวและอาหารคาวหวานที่ทำกันเป็นห่อวางไว้ตามกิ่งไม้ ตามลานวัดในตอนเช้ามืดและมีการ กรวดน้ำเพื่ออุทิศส่วนกุศลไปให้ญาติพี่น้องที่ล่วงลับไปแล้ว
10. เดือนสิบ “บุญข้าวสาก” การทำบุญข้าวสากจะคล้ายกับบุญเดือนเก้า เพราะมีวัตถุประสงค์เช่นเดียวกันคือจะอุทิศทานให้แก่ผู้ล่วงลับไปแล้ว
11. เดือนสิบเอ็ด “บุญออกพรรษา” ในเทศกาลออกพรรษานี้ ชาวบ้านจะนิยมทำบุญเพื่อถวาย เป็นพุทธบูชา ชาวบ้านจะนำเทียนและธูปไปจุดในที่จัดทำไว้ เรียกว่า ร้านน้ำมัน
12. เดือนสิบสอง “บุญลอยกระทง” ประเพณีนี้จะจัดกันทุกปี และเป็นประเพณีที่ยิ่งใหญ่มาก จะมีการทำกระทงไปลอยน้ำในตอนเย็นเพื่อที่จะขอขมาเจ้าแม่คงคา บางปีจะมีการจัดประกวดนางนพมาศเพื่อค้นหาสตรีที่มีความสวยงามประจำหมู่บ้านด้วย

1.9 ประชาชนชาวบ้าน

ที่	ชื่อ-สกุล	ความรู้ความสามารถ
1	นายสี ปะนาสังข์	เฒ่าจ้ำ มัคทายก
2	นายดา คุ่มสุวรรณ	หมอสุนทรขวัญ
3	นายสมบัติ ปุริสัง	จักสาน หมอเป่าผี
4	นายคำไหล ปุริสัง	แหล่่วยพร โฆษก
5	นายบุคดา ยอดยิ่งยง	มัคทายก จักสาน
6	นางพุดธา ภารตุ้มเหลา	มัดหมี่ ทอผ้าไหม
7	นายผัด คุ่มโพทรัพย์	เกษตรผสมผสาน
8	นายอธิภัทร ศรีวิเศษ	ผู้นำอาชีพ
9	นางลั่ว ปินะกะเส	สารภัญญะ เช็ง

1.10 กลุ่ม/องค์กรในชุมชน

ที่	ชื่อกลุ่ม	ปีที่จัดตั้ง	จำนวนสมาชิก(คน)	ทุนดำเนินการ
1	กลุ่มพรมเช็ดเท้า กลุ่มเกษตรอินทรีย์ตามแนว	2549	20	20,000
2	ทฤษฎีพอเพียง กลุ่มเจียรไนพลอย	2554	20	50,000
3	กลุ่มออมทรัพย์ฯ	2548	10	20,000
4	กองทุน กข.คจ.	2546	39	15000,
5	กองทุนหมู่บ้าน	2544	39	280,000

1.15 ข้อมูลการประกอบอาชีพและรายได้ของครัวเรือน

ชาวบ้านหนองพอกส่วนใหญ่มีอาชีพหลักทำนา แต่ได้ทำนาปีละครั้งเพราะต้องอาศัยน้ำฝน จากธรรมชาติเพียงอย่างเดียวไม่มีคลองน้ำไหลผ่านและทำอาชีพเสริม เลี้ยงสัตว์ ค้าขาย รับจ้าง ต่อสร้อย เจียรไนพลอย การประกอบอาชีพสามารถแยกได้ ดังนี้

1. ทำนา 44 ครัวเรือน
2. รับจ้าง 1 ครัวเรือน
3. ค้าขาย 1 ครัวเรือน
4. เลี้ยงสัตว์ 34 ครัวเรือน

รายได้เฉลี่ยของประชากรต่อคนต่อปี (ข้อมูล จปฐ. ปี 2561) 54,404.12 บาท

ข้อมูลรายได้

จากการสำรวจข้อมูล จปฐ. ปี 2561 พบว่าบ้านหนองพอก หมู่ที่ 7 มีรายได้รวมทั้งสิ้น 10,554,400 บาท และมีรายได้เฉลี่ยครัวเรือนละ 229,443.48 บาท ซึ่งแยกรายได้เป็น

1. รายได้จากอาชีพหลัก (ทำนา) จำนวน 3,835,000 บาท
2. รายได้จากอาชีพรอง (รับจ้าง) จำนวน 4,490,000 บาท
3. รายได้อื่น จำนวน 954,400 บาท
4. รายได้จากการทำงาน-หาเอง จำนวน 1,275,000 บาท

ข้อมูลด้านรายจ่าย

จากการสำรวจและประมวลผลข้อมูล จปฐ. ปี 2561 บ้านหนองพอก มีรายจ่ายทั้งหมด 4,483,000 ซึ่งหมายถึงในแต่ละครัวเรือนมีรายจ่ายเฉลี่ยปีละ 101,886 บาท

1. รายจ่ายจากต้นทุนการผลิต	จำนวน 946,000 บาท
2. รายจ่ายที่จำเป็น	จำนวน 1,332,000 บาท
3. รายจ่ายที่ไม่จำเป็น	จำนวน 321,000 บาท
4. รายจ่ายหนี้สิน	จำนวน 1,884,000 บาท

หนี้สิน

หนี้สินจากบัญชีครัวเรือน 1,884,000 บาท เฉลี่ยต่อครัวเรือน 42,818 บาท เฉลี่ยหนี้สินต่อคน/ปี 9,420 บาท

สัมภาษณ์นายอำเภอหนองหาน นายกำธร วิเชษฐพงศ์

แนวคิด: งดเหล้าเข้าพรรษาเป็นประโยชน์ที่จะสามารถช่วยเหลือพี่น้องประชาชน

- เป็นหน้าที่ของนายอำเภอที่จะต้องแก้ไข อันไหนที่เป็นประโยชน์ ประชาชนได้ประโยชน์ ยินดีทำและสนับสนุน

วิธีการ: ทำเป็นแบบอย่าง ค่อยเป็นค่อยไป เข้าไปทุกกลุ่มในอำเภอ เริ่มที่ผู้นำกลุ่มก่อน

- มีการประชุมทุกเดือน เช่น MOU โชคดีที่มีทีมงาน เครือข่ายที่เข้มแข็ง
- เริ่มทำในพื้นที่เป้าหมาย เช่น เศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมการเกษตร
- นายอำเภอออกเยี่ยมเยียนประชาชน ร่วมกิจกรรม งานของประชาชน

การติดตามงาน: ใช้ทุกโอกาส พูดคุย สอบถาม ตามไปถึงที่

- ให้ประชาชนทำตามกฎหมาย รวมถึงร้านค้าให้ทำตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด มีการให้ความรู้ร้านค้า

งบประมาณ: ใช้วิธีช่วยกัน แต่ถ้าเป็นประโยชน์ของประชาชนก็จะมีกองทุนพระธาตุนาดูน

- มีกรรมการกองทุนคอยดูแล ในการใช้งบประมาณในรอบดำเนินงาน

ความยั่งยืน: จะยั่งยืนได้ด้วยการวางระบบ ต้องสร้างระบบรองรับ เพราะเมื่อก่อนต่างคนต่างทำ ตอนนี้กำลังจะสร้างองค์กร ใช้กลไกองค์กรเป็นตัวขับเคลื่อน ได้รับการตอบรับจากผู้นำชุมชนอย่างดี

ข้อเสนอแนะ: เรื่องนี้เราต้องมีแบบอย่างที่ดี มีกิจกรรมขับเคลื่อนงานต่างๆ ทุกเดือน ต้องทำบ่อยๆ ทำอย่างต่อเนื่อง

สัมภาษณ์ประธาน อสม. นางละมัย พันธมหา และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน นางทองสา เสือรัมย์

- มีโครงการงดเหล้าเข้าพรรษา งานบุญปลอดเหล้า งานศพปลอดเหล้า ตั้งแต่ปี 58 มีสมุดลงนามที่ศาลาประชาคม

- เริ่มสำรวจเก็บข้อมูล คนหัวใจเพชร ปี 59 ได้ 10 คน ปี 60 เพิ่มเป็น 18 คน ปี 61 จะสรุปหลังออกพรรษา มีการมอบที่วัดโพธิ์ธาราม ตอนนี้กำลังคัดเลือกครัวเรือนต้นแบบงดเหล้า

- มีพระธาตุนาดูน เป็นศูนย์รวมของคนในอำเภอ

- ก่อนณรงค์ งานต่างๆมีค่าใช้จ่ายเยอะ มีคนเมา เกิดการทะเลาะกัน เดียวนี้ไม่มีแล้ว ค่าใช้จ่ายลดลงมากเวลาจัดงาน บ้านไหนจะจัดงาน ก็จะมีป้ายมาติดให้ว่าเป็นงานปลอดเหล้า

- ก่อนเข้าพรรษาจะมีการประกาศเสียงตามสาย มีการประชาสัมพันธ์ในหมู่บ้าน

- ช่วงเข้าพรรษา ทุกวันพระ ผู้สูงอายุก็จะไปจำศีลที่วัด

- ร้านค้าในชุมชน มี 1 ร้าน

- ผู้นำชุมชนช่วยกันณรงค์ มีการประชาสัมพันธ์ร่วมกับลูกบ้าน มีกติกาสุนัข

- ผู้ใหญ่บ้านเป็นต้นแบบ งดเหล้าเข้าพรรษา

- สิ่งแวดล้อมในชุมชนดี มีการพึ่งพาอาศัยกัน

สัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้าน นายอิทธิทร ศรีวิเศษ

- กิจกรรมทำที่วัดตามวันสำคัญทางศาสนา
- บ้านหนองพอก ไม่มีคนติดเหล้า มีคนหัวใจเพชร 18 ราย
- มีการประชุมประชาคม มีสัญญาประชาคม สัญญาใจต่อกัน
- ผู้ใหญ่บ้านทำเป็นแบบอย่าง เป็นปีที่ 5 แล้ว
- เริ่มปี 56 โครงการหมู่บ้านศีล 5
- ปี 58 เริ่มมีกิจกรรมงดเหล้าเข้าพรรษาของอำเภอ หลังจากนั้นชุมชนก็เริ่มทำกันเอง
- ลูกบ้านให้ความร่วมมือดี เริ่มจากการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง
- ตอนนี้มีโครงการด้านการเกษตร ข้าวอินทรีย์ เลี้ยงโค ผลิตภัณฑ์อาหาร ปลูกผักสวนครัว เลี้ยงปลา
- มีกองทุนหมู่บ้าน
- มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นการทอผ้าไหม การจักรสานตะกร้า

สัมภาษณ์รองนายก อบต.ดงบัง นายสุรน บัวลี

- เป็นโครงการของนายก อบต. ดงบัง
- นำมาทำให้ชุมชนไม่เข้มแข็ง ชีวิตตกต่ำ
- วางนโยบาย กองทุนหลักประกันสุขภาพตำบลดงบัง อุดหนุนกองทุน 35,000 บาทต่อปี
- นายก อบต. จะขับเคลื่อนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นเป็น 100,000 บาทต่อปี ผ่าน รพ.สต.
- ช่วงเข้าพรรษา เชิญชวนประชาชนทอดเทียน ถวายเทียนพรรษา เข้าร่วมปฏิญาณตนงดเหล้าเข้าพรรษา
- รพ.สต. มอบหมายให้ อสม. เก็บข้อมูล ลงรายชื่อ
- นายกอบต.ดงบัง ประกาศห้ามดื่มสุราในเวลาราชการ ใน-นอก สถานที่เวลาทำงานของพนักงาน อบต.เพื่อให้เป็นแบบอย่างแก่ประชาชน หากฝ่าฝืนหรือมีการร้องเรียน จะตั้งคณะกรรมการสอบและจะดำเนินการตามระเบียบ
- อบต.ยินดีสนับสนุนงานที่จะทำให้ประชาชนอยู่ดีกินดี เรื่องสุรา อบต.ให้ความสำคัญในลำดับต้นๆ
- อยากให้ สสส. หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เข้ามากระตุ้นเรื่อยๆ เพราะชาวบ้านอาจจะลืม

สัมภาษณ์ ผอ.รพ.สต.ดงบัง (นายปรีชา ยะธา)

- เมื่อปี 50 เครือข่ายงดเหล้าจังหวัดมหาสารคาม เริ่มเข้ามาในพื้นที่เพื่อประชาสัมพันธ์โครงการงดเหล้าเข้าพรรษา ในพื้นที่ยังไม่ได้ทำต่อ
- ปี 57 มีนโยบายจากผู้บริหารที่จะให้ขับเคลื่อนในการแก้ปัญหาสุขภาพของชาวบ้าน จึงเริ่มต้นจากการประชาคมพูดคุยกับชาวบ้าน ถึงปัญหาต่างๆในชุมชน ชาวบ้านส่วนใหญ่ได้เลือกที่จะแก้ไขปัญหารื่องแอลกอฮอล์ โดยเริ่มจากงานบุญ งานศพให้ปลอดเหล้า
- ปี 58 เครือข่ายงดเหล้าจังหวัดมหาสารคาม มาช่วยถอดบทเรียนในกิจกรรมงานบุญ งานศพปลอดเหล้า ได้เห็นว่าชาวบ้านยังไม่สามารถเลิกดื่มในงานบุญ และงานศพได้ จึงอนุโลมให้ดื่มเล็กน้อย ในช่วงเตรียมงานและช่วงเก็บงาน ทำให้ชาวบ้านเริ่มผ่อนคลายและรู้สึกดีขึ้น
- ปลายปี 58 เริ่มมีงานแต่งงานปลอดเหล้า เป็นครั้งแรก มีชาวบ้านมาแจ้งกับนายปรีชา ยะธาว่าจะขอจัดงานแต่งงานปลอดเหล้า เพราะเห็นประโยชน์และลดค่าใช้จ่ายเรื่องเหล้าได้มาก แต่เกรงว่าชาวบ้านจะว่า จึงมาขอให้ทาง ผอ. ทำป้ายติดไว้ในงานว่าเป็นงานแต่งงานปลอดเหล้า จึงเป็นงานแรกและเป็นงานต้นแบบให้กับครอบครัวอื่นๆ ในชุมชน
- ในปี 58-59 มีกิจกรรมการคัดเลือกคนหัวใจเพชร กิจกรรมลด ละ เลิก มีคนมาร่วมงานเยอะมากขึ้น รวมถึงมีเวทีเชิดชูเกียรติ มีการยกย่อง ชื่นชม คนที่งดเหล้าเข้าพรรษาได้ ทำให้คนที่ได้รับประกาศนียบัตรการความปิติยินดี เห็นคุณค่าตนเอง การคัดเลือกจะทำโดย อสม. เป็นคนประเมินและคัดเลือกบุคคลต้นแบบคนปลอดเหล้า คนหัวใจหิน คนหัวใจเหล็ก คนหัวใจเพชร
- ปี 60 เริ่มทำเรื่องกิจกรรมสติบำบัด มีวิทยากรจากโรงพยาบาลมาให้ความรู้

- ปี 61 เริ่มเรื่องครัวเรือนต้นแบบปลอดเหล้า หมายถึงคัดเลือกครอบครัวที่ไม่ดื่มแอลกอฮอล์ โดยให้ชมรม อสค. (อาสาสมัครเครือข่ายงดเหล้า) เป็นผู้รับรอง และคัดเลือกจะมีป้ายติดหน้าบ้าน “ครัวเรือนต้นแบบปลอดเหล้า” ทาง อบต. ดงบังจะสนับสนุนครอบครัวนี้กรณีที่มาชิกครอบครัวเสียชีวิตศพละ 5,000 บาท และมีการจัดตั้งกลุ่มที่ผ่านกระบวนการสติบำบัด จัดฝึกอบรมเพื่อเป็นวิทยากรที่โรงเรียนประถมศึกษาในตำบล ชื่อโครงการ “ตาสอนหลาน” เพื่อให้เยาวชนรู้และเข้าใจพิษภัยของแอลกอฮอล์ และให้ความรู้เรื่อง พ.ร.บ.กับเยาวชนเพื่อให้เยาวชนเป็นอาสาสมัครเครือข่ายงดเหล้า เป็นหูเป็นตาในการเฝ้าระวังไม่ให้มีการดื่มหรือขายเครื่องดื่มในสถานศึกษา

สัมภาษณ์ ผู้ประสานงานประชาคมเครือข่ายองค์กรงดเหล้าจังหวัดมหาสารคาม นายบุญชอบ สิงห์คำ

อำเภอนาดูน เป็นพื้นที่ขยายผลจากการทำงานของเครือข่ายงดเหล้าที่ขับเคลื่อนงานในอำเภอแกดมาก่อน เหตุผลที่เลือกทำที่ตำบลดงบัง เนื่องจาก ผอ.รพ.สต. (นายปรีชา ยะธา) ต้องการทำในเรื่องนี้ เพราะก่อนหน้านั้นทำแล้วไม่ประสบผลสำเร็จ โดยในปี 2557 ทางเครือข่ายองค์กรงดเหล้า จังหวัดมหาสารคามได้เริ่มทำกระบวนการ และลงหนุนเสริม โดยเริ่มจากการเสวนาในกลุ่ม ต่อด้วยการประชาคมกับชาวบ้าน ดูว่าเขาอยากจะทำเรื่องอะไรแล้วจึงทำข้อตกลงร่วมกัน ซึ่งเรื่องแรกที่ชาวบ้านต้องการทำคือ งานศพปลอดเหล้า เมื่อเริ่มทำแล้ว เห็นความสำเร็จ ลดปัญหาลดค่าใช้จ่าย จึงต้องการขยายเป็นงานบุญปลอดเหล้าด้วย เช่น งานบุญกฐิน งานบุญมหาชาติ งานบุญแจกข้าว โดยการประชาคมทุกหมู่บ้านของตำบลดงบัง ซึ่งทั้ง 9 หมู่บ้านเห็นด้วยที่จะทำงานศพ และงานบุญปลอดเหล้า

- ในปี 2558 มีการประเมิน เกิดหมู่บ้านต้นแบบคือบ้านโนนเขวา โดยผู้ใหญ่บ้านประกาศว่าหมู่บ้านโนนเขวาทุกกิจกรรมในหมู่บ้านจะปลอดเหล้า

ตำบลกุ้งสำริด ซึ่งเป็นตำบลใกล้เคียง ในปี 2558 ได้ทำเรื่องบุรี แต่ยังไม่ได้ขับเคลื่อนเรื่องเหล้า เนื่องจากคิดว่าเป็นเรื่องยากที่จะเปลี่ยนค่านิยมของคนในชุมชนให้เลิกได้ เมื่อเห็นตำบลดงบังทำสำเร็จ จึงได้มาดูการทำงานและนำกระบวนการต่างๆที่ตำบลดงบังทำ ไปทำที่ตำบลกุ้งสำริด เมื่อเครือข่ายองค์กรงดเหล้าจังหวัดมหาสารคามเห็นถึงความตั้งใจ จึงได้ลงไปหนุนเสริม ผอ.รพ.สต. กุ้งสำริด ในการขับเคลื่อนงานปลอดเหล้าต่างๆ เมื่อทางสาธารณสุขอำเภอเห็นผลงานของทั้ง 2 ตำบลที่ได้แก้ไขปัญหारेื่องสุขภาพของชาวบ้านและการขับเคลื่อนงานเรื่องเหล้าและบุรี ทางทีมเครือข่ายงดเหล้าจังหวัดมหาสารคามจึงจัดเวทีระดับอำเภอ เชิญ สรรพสามิต สาธารณสุขอำเภอ ตำรวจ โดยมีนายอำเภอเป็นประธาน นายอำเภอนาดูนจึงเห็นว่า เป็นผลดีต่อประชาชนและให้ความสำคัญต้องทำทั้งอำเภอ ผลักเข้าไปใน พชอ.ของอำเภอ หลังจากนั้นจึงได้ขับเคลื่อนงานปลอดเหล้าในงานต่างๆ ในอำเภอนาดูน มีการสำรวจคนสูบบุหรี่ทั้งอำเภอนาดูน ชาวบ้านให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

- ในปี 2559 เครือข่ายองค์กรงดเหล้าได้ร่วมกับทางอำเภอนาดูนจัดงานงดเหล้าเข้าพรรษาที่พระธาตุนาดูน ทำให้ส่งผลต่อภาพรวมทั้งอำเภอ ทุกตำบลก็จะไปขับเคลื่อนงานต่อในพื้นที่ ส่วนเครือข่ายงดเหล้าจังหวัดมหาสารคามได้ลงน้ำหนัก พื้นที่ตำบลกุ้งสำริด ทำทุกกระบวนการ รวมถึงงานสติบำบัดเพื่อให้คนเลิกเหล้าตลอดชีวิต รวมถึงงานวิจัยที่จะวัดผลงานและซื้อถือได้

- ในปี 2560 และ 2561 เครือข่ายองค์กรงดเหล้าจังหวัดมหาสารคาม ได้ทำการประเมินผลผ่านการวิจัย เพื่อนำผลที่ได้เสนอต่อนายอำเภอ และเป็นข้อมูลระดับอำเภอถึงการดำเนินงาน นำข้อมูลคืนให้กับชุมชน เพื่อให้ชุมชนเห็นความแตกต่าง และการเปลี่ยนแปลง ในปี 2561 นี้ทางเครือข่ายองค์กรงดเหล้าจังหวัดมหาสารคามได้เน้นไปที่กลุ่มต่างๆในชุมชน เช่นเยาวชนและผู้สูงอายุ ภาคร่วมเพื่อจะขับเคลื่อนงานในจังหวัดมหาสารคามต่อไป

ข้อมูลเชิงคุณภาพหมู่บ้านเปรียบเทียบ
หมู่ที่ 2 บ้านหนองบัว ตำบลกุดรัง อำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม

คำขวัญชุมชน ชัยตันโพธิ์ ตำนานแช่ใหญ่ หนองบัวผ้าไหมงาม “200 ปี ประเพณีบวงสรวงดอนปู่ตา”

ประวัติบ้านหนองบัว

ตามความบอกเล่าของ ปู่ ย่า ตา ยาย ตั้งแต่สมัยก่อน ได้รับความบอกเล่าว่า เดิมชาวบ้านหนองบัวเมื่อประมาณไม่ต่ำกว่า 150 ปี ได้มีประชาชนประมาณ 10 ครัวเรือน อพยพย้ายมาจากบ้านหนองคูไซ มาปักหลักตั้งบ้านเรือน ณ บริเวณหมู่บ้านหนองบัว ซึ่งเดิมมีหนองบัวและต้นบัวขึ้นเต็มหนองน้ำ ซึ่งมีความอุดมสมบูรณ์ที่มีน้ำใช้ตลอดทั้งปี ซึ่งหนองน้ำดังกล่าวคือหนองบัว จึงเป็นสัญลักษณ์ในการตั้งชื่อหมู่บ้านว่า มาเท่าทุกวันนี้ ”บ้านหนองบัว“ และจากการบอก และราษฎรอยู่กันฉันท์พี่น้องมีความสงบสุขมาโดยตลอดเล่าของผู้อาวุโสในหมู่บ้านเล่าว่า บ้านหนองบัว เคยมีผู้นำหมู่บ้านและผู้ใหญ่บ้าน เมื่อประมาณปี 2470 เป็นต้นมา ดังนี้ 1.นายท้าว 2.นายสิทธิ์ กาทหลง 3.นายหวด โทฮาด 4.นายสม กาทหลง 5.นายบัว จุมกุดรัง 6.นายบุญนาค กาทหลง 7.นายจรัส ศรีอาจ 8.นายหนา ไวแสง 9.นายบรรลุ เจริญลา 10.นายมนตรี กาทหลง และ 11. ผู้ใหญ่บ้านคนปัจจุบัน นายดุศลย์ ไพพา ต่อมาเมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2540 บ้านหนองบัวมีครัวเรือนและประชากรเพิ่มมากขึ้น เพื่อสะดวกในการปกครองและการของบประมาณ บ้านหนองบัวจึงแบ่งออกเป็น 2 หมู่บ้าน คือหมู่ที่ 2 และหมู่ที่ 15 ตั้งแต่วันนั้นเป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน

อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับบ้านหนองบัว หมู่ที่ 15 ตำบลกุดรัง
ทิศใต้	ติดต่อกับบ้านหัวช้าง หมู่ที่ 14 ตำบลกุดรัง
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับบ้านหนองคลอง หมู่ที่ 6 ตำบลกุดรัง และบ้านหัวนาคำ ตำบลนาโพธิ์
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับบ้านหนองบ้าน หมู่ 3 ตำบลกุดรัง

ข้อมูลประชากร

บ้านหนองบัว หมู่ที่ 2 ตำบลกุดรัง มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 68 ครัวเรือน มีประชากรรวมทั้งสิ้น 275 คน ชาย 147 คน หญิง 128 คน (มีผู้พิการ 4 คน และผู้สูงอายุ 43 คน)

สัมภาษณ์นายอำเภอกุดรัง นายฉลอง พึ่งโคกสูง

แนวคิด : เห็นด้วยกับการรณรงค์ลดเหล้าเข้าพรรษา 3 เดือน หยุดได้ ลด เลิกได้ เป็นเรื่องที่ดี กิจกรรมของทางอำเภอกุดรัง จะเชิญผู้นำหมู่บ้าน ชุมชน อสม. แต่ละตำบลมากล่าวปฏิญาณตนที่อำเภอกุดรัง หลังจากนั้นนำไปขับเคลื่อนต่อ บางตำบลมีการทำป้ายรณรงค์ เชิญชวน หรือจะเน้นหมู่บ้านศีล 5

การสนับสนุน : จะสนับสนุนการรณรงค์ เมาไม่ขับ อำเภอกุดรังได้รับรางวัลลดอุบัติเหตุทางถนนของกรมอนามัย ในระดับภาค ระดับเขต ระดับประเทศ อุบัติเหตุลดลงทุกปี

ในอดีต มีการทะเลาะวิวาทจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีรถแท็กซี่ในงานบุญ ทางอำเภอกุดรังได้ประชุม และได้มีมติกรรมการอำเภอกุดรังไม่อนุญาตให้รถแท็กซี่เข้ามาในพื้นที่ เพื่อลดการทะเลาะวิวาท และไม่สร้างการรบกวนให้กับชาวบ้าน

การรณรงค์จะได้ไม่เต็มร้อย การที่จะให้คนลด ละ เลิก จะต้องใช้ชีวนามัย ให้หมอบเป็นคนบอก เพราะชาวบ้านจะกลัว และเกรงใจหมอบ จะเชื่อหมอบมากกว่า

ในการบังคับใช้กฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ อำเภอกุดรังจะออกหนังสือไปทุกร้านค้า ทำหนังสือประชาสัมพันธ์เรื่องการจำหน่าย เวลา วันที่ห้ามขาย แจกไปตลอด แต่การบังคับใช้กฎหมายยังไม่เข้ม ทำเพียงชี้แจง และประชาสัมพันธ์ขอความร่วมมือ

อำเภอกุดรัง ขับเคลื่อนไปทุกเรื่องพร้อมๆ กัน ไม่ได้เน้นเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

สัมภาษณ์แบบ Focus group 1. ผู้ใหญ่บ้านหนองบัว (นายดุล ไพพา) 2. สมาชิก อบต.กุดรัง (นายอำนาจ) 3. ประธาน อสม. (นายโชค อาภรณ์) 4. สมาชิกกลุ่มแม่บ้าน (นางนงเยาว์ ไพพา) 5. นายมนตรี กาทอง อดีตกำนันและผู้ใหญ่บ้าน

เมื่อปี 2559 มีการทำประชาคมทั้งตำบล มีมติที่ประชุมตั้งเป็นธรรมนูญตำบล ในเรื่องงานศพปลอดเหล้า มีการทำป้ายให้กับงานศพที่เข้าร่วม อบต.มีกิจกรรมงดเหล้าเข้าพรรษา โดยนำเด็ก ผู้ใหญ่ ผู้สูงอายุ มาออกกำลังกาย บ้านหนองบัวไม่ค่อยจัดงาน เนื่องจากกลัวการทะเลาะวิวาท บ้านหนองบัวมีร้านค้า 2 ร้าน เรื่องปลอดเหล้า ปลอดบุหรี่จะทำได้ จะต้องเริ่มต้นที่ผู้นำก่อน ถ้าผู้นำยังดื่มหรือสูบบุหรี่จะไปบอกลูกบ้านก็คงยาก งานงดเหล้าเข้าพรรษา นายอำเภอมีหนังสือมา แล้วประกาศให้มีการรณรงค์ แต่ในตำบลและหมู่บ้านที่ไม่มีกิจกรรมที่ชักชวนคนให้งดเหล้าเข้าพรรษาแล้วแต่คนที่ตั้งใจงดเหล้าเข้าพรรษาเองไม่มีการลงนามหรือจัดกิจกรรมใดๆ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้คนงดเหล้าเข้าพรรษา

ภาคผนวก 4

ข้อมูลทั่วไปและการดำเนินงานดเหล้าเข้าพรรษา จ.ศรีสะเกษ

หมู่บ้านปฏิบัติการ

หมู่ที่ 7 บ้านโนนสำราญ ตำบลโคกเพชร อำเภอขุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ

ประวัติอำเภอขุขันธ์

“ขุขันธ์เมืองเก่า ชนทุกเผ่าสามัคคี
กะอูป เกวียน ครุ่่น้อย เครื่องจักสาน

บารมีพระแก้วเนรมิตวัดลำภูคู้หลวงพ่อโตวัดเขียน
ปราสาทโบราณเป็นศรี ประเพณีแซนโถงตา”

อำเภอขุขันธ์ เป็นอำเภอหนึ่งที่ตั้งขึ้นกับจังหวัดศรีสะเกษ เป็นอำเภอเก่าแก่ที่มีประวัติความเป็นมาอันยาวนาน ควบคู่มากับการตั้ง “เมืองขุขันธ์” ในอดีตมีอาณาเขตกว้างขวางครอบคลุมพื้นที่ที่เป็นอำเภอต่างๆ หลายอำเภอของ จังหวัดศรีสะเกษในปัจจุบัน โดยก่อนปี พ .ศ. 2481 ใช้นามว่า “อำเภอห้วยเหนือ” ขึ้นต่อการปกครองของเมืองขุขันธ์ ประชาชนส่วนมากนับถือศาสนาพุทธและมีอาชีพทำนาเป็นหลักเป็นส่วนมาก

ในสมัยกรุงศรีอยุธยา บริเวณที่เป็นเขตจังหวัดศรีสะเกษและสุรินทร์ในปัจจุบันนี้ เดิมเป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของ กลุ่มชนชาติพันธุ์เขมรและชนชาติพันธุ์กวย ซึ่งเรียกโดยรวมว่า เขมรป่าดง มีชุมชนที่สำคัญ คือ บ้านปราสาทสี่เหลี่ยม โคกลำดวน ซึ่งต่อมาเป็นเมืองขุขันธ์ ปีพุทธศักราช 2302 รัชสมัยสมเด็จพระเจ้าเอกทัศ แห่งกรุงศรีอยุธยา พญาช้างเผือกได้ตกโรงไปอยู่ร่วมกับโขลงช้างป่าในเขตภูเขาพนมดงรัก (ภูเขาสี่แยก) จึงโปรดเกล้าฯให้ทหารคู่ พระทัย (ทองด้วงและบุญมา) นำไพร่พลออกติดตาม โดยได้รับการช่วยเหลือจาก ตากะจะ หัวหน้ากลุ่มชนบ้าน ปราสาทสี่เหลี่ยมโคกลำดวนและเชียงขัน ร่วมกับหัวหน้ากลุ่มชาวเขมรป่าดงที่ชำนาญการจับช้าง คือ เชียงปุมแห่ง บ้านเมืองที่ เชียงสี่แห่งบ้านกุดหวาย เชียงฆะแห่งบ้านอ้อจะปะนึ่ง และเชียงไชยแห่งบ้านจาระพัด ออกติดตามจนพบ และสามารถจับพญาช้างเผือกได้ และตามคณะนำส่งถึงกรุงศรีอยุธยา พระเจ้าอยู่หัวจึงโปรดเกล้าฯ พระราชทาน บรรดาศักดิ์ให้ ตากะจะ เป็นหลวงแก้วสุวรรณ ตำแหน่งนายกองหัวหน้าหมู่บ้าน และเชียงขัน เป็นหลวงปราบ ผู้ช่วย นายกองหัวหน้าหมู่บ้าน

อำเภอขุขันธ์ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของจังหวัด ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 50 กิโลเมตร มีอาณาเขต ติดต่อกับเขตการปกครองข้างเคียงดังต่อไปนี้

- ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลคู ตำบลโพธิ์ศรี ตำบลสมอ ตำบลหนองเข็งพูน อำเภอปรามังคบุรีและตำบลศรีสำราญ ตำบลวังหิน อำเภอวังหิน
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลโนนปูน ตำบลดินแดง ตำบลไพรบึง ตำบลสำโรงพลัน อำเภอไพรบึง
- ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลโพธิ์กระสังข์ ตำบลกันทรอม อำเภอขุนหาญ และตำบลโคกตาล ตำบลตะเคียนราม ตำบลห้วยตึกขุ ตำบลละลม อำเภอภูสิงห์
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลตาวัง อำเภอบัวเขต ตำบลตาคง อำเภอสังขะ ตำบลหนองแวง อำเภอศรีณรงค์ (จังหวัดสุรินทร์)

อำเภอขุขันธ์ มีพื้นที่ทั้งหมด 914.3 ตารางกิโลเมตร ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม ลักษณะดินเป็นดินร่วนปนทราย ซึ่งเหมาะสำหรับการทำนาปลูกข้าวและเพาะปลูกพืชไร่ ประชากรทั้งสิ้น 151,340 คน (พ.ศ.2560) ความหนาแน่น 165.52 คน/ตารางกิโลเมตร ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลัก คือ เกษตรกรรม ทำนา ทำสวน ทำไร่ โดยมีพื้นที่ การเกษตร 313,504 ไร่ พืชเศรษฐกิจที่สำคัญได้แก่ ข้าว ข้าวโพด มันสำปะหลัง ยางพารา และพืชไร่ มีอาชีพเสริมที่สำคัญตามข้อมูลจากโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เช่น จัดตั้งกลุ่มทอผ้าไหม กลุ่มผลิตภัณฑ์จากมือ กลุ่มผลิตภัณฑ์ครุ่่น้อย กลุ่มผลิตภัณฑ์เกวียนน้อย และกลุ่มผลิตอบใบตาล ฯลฯ รายได้เฉลี่ยต่อคน/ต่อปี 32,440 บาท โรงงานอุตสาหกรรม 3 แห่ง ธนาคาร 8 แห่ง แบ่งพื้นที่การปกครองย่อยออกเป็น 22 ตำบล 276 หมู่บ้าน

ถึงแม้ว่าอำเภออุซัน ในปัจจุบันจะมีหลายเผ่าพันธุ์ มีจารีตประเพณีและวัฒนธรรมที่ตีสงามของท้องถิ่นอันหลากหลาย แต่เราทุกคนทุกเผ่าก็อาศัยอยู่ร่วมกันมาอย่างมีความสุข เมื่อสังคมเปลี่ยน อารยธรรมเปลี่ยน ศิลปวัฒนธรรมย่อมบูรณาการ ดังจะเห็นได้ว่า การจัดงานประเพณีแซนโฌนตาของอำเภออุซันทุกปีนั้น ไม่ได้มีเฉพาะคนไทยเชื้อสายเขมร กูย (กวย) เท่านั้น แต่ยังมีคนไทยเชื้อสายลาว ไทยและจีน มาร่วมกันบูชาเช่นไหว้บรรพบุรุษของเมืองอุซันร่วมกันอีกด้วย ซึ่งก็ยิ่งทำให้ “งานประเพณีแซนโฌนตาของอำเภออุซัน” เป็นที่รู้จักเลื่องลือไปไกลระดับประเทศและต่างประเทศ ประเพณีแซนโฌนตาของอำเภออุซัน เป็นประเพณีแห่งความกตัญญูของลูกหลานช่วงแห่งการรวมญาติ และแสดงออกถึงความสมัครสมานสามัคคีของบุตรหลานที่จะต้องมาร่วมกันเช่นไหว้ทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่บรรพบุรุษของตน และเมืองอุซันร่วมกัน

อำเภออุซัน ร่วมกับ ส่วนราชการ กลุ่มพลังมวลชน ราชการท้องถิ่น ท้องที่ และสภาวัฒนธรรมอำเภออุซัน จึงได้ร่วมกันจัดงาน และยกระดับการจัดงานเป็นประเพณีแซนโฌนตาของอำเภออุซัน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 เป็นต้นมา เพื่อเป็นการสืบสานประเพณีอันดีงาม และให้คนไทยทุกชนชาติพันธุ์ที่อาศัยในพื้นที่อำเภออุซัน จังหวัดศรีสะเกษ ได้สมัครสมานสามัคคีกัน ร่วมกันอนุรักษ์สืบสาน และส่งเสริมวัฒนธรรมอันดีงามของบรรพบุรุษ และร่วมกันแสดงออกถึงความกตัญญูตทเวทิตาต่อบรรพบุรุษของชาวเมืองอุซันทุกท่าน และเป็นการประชาสัมพันธ์ประเพณีสำคัญอันเป็นรากเหง้าของความรุ่งเรืองด้านวัฒนธรรมที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณของเมืองอุซัน ให้เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน ภายใต้ชื่องานอันเป็นที่รู้จักกันดีว่า “งานรำลึกพระยาไกรภักดี ประเพณีแซนโฌนตา บูชาหลักเมือง ลือเลื่องกล้วยแสนหวี” ซึ่งลูกหลานชาวอำเภออุซัน จังหวัดศรีสะเกษ ได้จัดขึ้นอย่างยิ่งใหญ่ ในช่วงข้างแรมของเดือนสิบ ทุกปี

ประวัติบ้านโนนสำราญ หมู่ 7 ตำบลโคกเพชร อำเภออุซัน

บ้านโนนสำราญก่อตั้งขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ. 2504 โดยมีราษฎรอพยพมาจากบ้านโนนใหญ่ ตำบลโพธิ์ชัย อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 6 ครัวเรือน มาสมทบกับบ้านเดิมซึ่งมีอยู่ 1 ครัวเรือน ในการเดินทางมามีนายคุณันทะเขตร์ เป็นผู้นำในการเดินทางและมีราษฎรติดตามมาด้วย จำนวน 5 ครัวเรือน โดยมีหัวหน้าครัวเรือนดังนี้ 1) นายคุณันทะเขตร์ ผู้นำ 2) นายเสาร์ สว่างเพราะ 3) นายมี สีตากุล 4) นายบุญทัน ศรีกุล 5) นายขำ สิมศรี และ 6) นายสิงห์ จันทกรณ โดยการปกครองได้ขึ้นต่อหมู่ที่ 4 ตำบลใจดี ซึ่งมีนายมิน สิงห์ เป็นผู้ใหญ่บ้านเมื่อปี 2512 ได้แยกหมู่บ้านใหม่เป็นหมู่ที่ 11 ตำบลใจดี โดยมีนายบุญทัน ศรีกุล เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรกอยู่ในตำแหน่งประมาณ 4 ปี และได้ลาออกจากตำแหน่งและย้ายครัวเรือนไปอยู่ที่บ้านตาเพ็ง ตำบลห้วยตึกชู อำเภออุสิงห์ จากนั้นนายทองแดง จันทเขตร์ ได้รับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้านจนถึงปี 2535 นายทองแดง ครบวาระ 60 ปี และได้เลือกนายบุญจันท์ จันทกรณ เป็นผู้ใหญ่บ้านในลำดับต่อมา จากนั้น บ้านโนนสำราญได้แยกจากหมู่ที่ 11 ตำบลใจดี มาเป็นหมู่ที่ 7 ตำบลโคกเพชร ซึ่งมีนางรจนา สีตากุล เป็นผู้ใหญ่บ้านในปัจจุบัน บ้านโนนสำราญมีระยะทางห่างจากอำเภออุซัน 16 กิโลเมตร และห่างจากอำเภอเมืองศรีสะเกษ 50 กิโลเมตร มีประชากรอาศัยอยู่จริง 99 ครัวเรือน แยกเป็นประชากรชาย 190 คน หญิง 198 คน รวม 388 คน พื้นที่ประมาณ 3,285 ไร่ อัตราความหนาแน่นของประชากร 8.25 คน/ไร่ ส่วนด้านการศึกษาเคยมีโรงเรียนจำนวน 1 แห่ง มีครูประจำการ 5 คน มีนักเรียน 57 คน แต่ปัจจุบันถูกยุบเลิกไปแล้วเนื่องจากจำนวนนักเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ของกระทรวง ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีวัด 1 แห่ง มีพระจำพรรษา 2 รูป ภาษาที่ใช้เป็นภาษาไทยอีสาน (ลาว) ร้อยละ 97 นอกนั้นเป็นภาษาท้องถิ่นเขมร ประกอบอาชีพทำนาและเลี้ยงสัตว์

พัฒนาการขับเคลื่อนงานปลอดภัยในหมู่บ้านโนนสำราญ

บ้านโนนสำราญ หมู่ที่ 7 ตำบลโคกเพชร อำเภออุซัน จังหวัดศรีสะเกษ ได้เริ่มกิจกรรมโครงการงดเหล้าเข้าพรรษา ตั้งแต่ปี 2549 ขณะนั้นยังไม่มีกิจกรรมอะไรมากนัก จะทำในช่วงที่ไปวัด และได้ทำมาเรื่อยๆ ทุกปี ต่อมามีการนำประเด็นปัญหาสุราที่เกิดขึ้นจากการคืนข้อมูลสุขภาพของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและสถานการณ์อุบัติเหตุจากการดื่มสุราแล้วเสียชีวิตในชุมชน มาหารือร่วมกันภายใต้แนวคิด เรื่องการงดเหล้าเข้าพรรษาเป็นประเด็นเริ่มแรกเมื่อช่วงเดือนเมษายนปี 2553 และนำเข้าร่วมปรึกษาหารือถึงประเด็นปัญหาแนวทางวิธีการดำเนินงานและการแก้ไข

ปัญหาเมื่อเดือนพฤษภาคม ปี 2553 และเริ่มต้นโครงการงดเหล้าเข้าพรรษาเดือนมิถุนายนปี 2553 และหลังเสร็จสิ้นโครงการเมื่อติดตามประเมินผล พบว่า มีผู้ผ่านเกณฑ์งดเหล้าตลอดพรรษาตามเป้าหมาย จากนั้น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโคกเพชร (รพ.สต.โคกเพชร) ได้นำโครงการเสริมพลัง อสม. ชุมชนสุขภาพดี ปลอดภัย ปลอดภัย ตำบลโคกเพชร อำเภออุขันธุ์ จังหวัดศรีสะเกษ ตั้งแต่ปี 2558 เรื่อยมา ภายใต้แนวคิดของการเสริมสร้างศักยภาพ อสม. ในการขับเคลื่อนงานลดปัจจัยเสี่ยงสุราและบุหรี่ในระดับชุมชน อีกทั้ง อำเภออุขันธุ์ได้จัดทำโครงการ “อุขันธุ์ก้าวหน้า ชาวประชาร่วมใจ” โดยกำหนดตัวชี้วัดสุขภาพด้านปัจจัยเสี่ยงเหล้าและบุหรี่ไว้ในแผนติดตามของโครงการ ซึ่งทุกชุมชน จะต้องรายงานผลจัดกิจกรรมให้ทราบเป็นประจำทุกเดือน รวมถึงภาคีเครือข่ายภาคประชาชนคือ เครือข่ายองค์กรงดเหล้าจังหวัดศรีสะเกษ ได้เข้ามาหนุนเสริมกิจกรรมทั้งงบประมาณและวิชาการในการเสริมสร้างศักยภาพชุมชน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าภาครัฐ ภาคประชาสังคมและกลุ่มประชาชนยังเห็นความสำคัญของโครงการและภัยที่จะกระทบกับสุขภาพของคนในชุมชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโคกเพชร ซึ่งเป็นเจ้าภาพหลัก องค์การบริหารส่วนตำบลโคกเพชรและภาคีเครือข่ายจึงกำหนดแนวคิดการบูรณาการทำงานร่วมกัน ดังนี้

1. การประชุมประจำเดือนของชุมชนบ้านโนนสำราญ โดยผู้ใหญ่บ้านจัดประชุมทุกเดือนเพื่อชี้แจงข่าวสารจากทางราชการและติดตามกิจกรรมงดเหล้าเข้าพรรษางานบุญปลอดภัยในชุมชน รวมถึงการประชุมประจำเดือนของ อสม. ในเขตของ รพ.สต.โคกเพชร

2. การมีส่วนร่วมในการศึกษา ค้นคว้าข้อมูลประเด็นปัญหา สาเหตุของปัญหาในชุมชน การสร้างรูปแบบกิจกรรม/โครงการเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนและสร้างสรรค์กิจกรรมโครงการใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน การสร้างรูปแบบกิจกรรม/โครงการเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชน และสร้างสรรค์กิจกรรมโครงการใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เพื่อประโยชน์ของชุมชน

3. อบต.โคกเพชร ได้กำหนดรูปแบบกิจกรรมหรือโครงการที่ผ่านการประชาคม เช่น กิจกรรมการงดเหล้า ลด เลิกบุหรี่/ยาสูบ กิจกรรมวันต่อต้านยาเสพติด กิจกรรมการแข่งขันกีฬาต้านยาเสพติด กิจกรรมลานกีฬาต้านยาเสพติด กิจกรรมส่งเสริมกลุ่มอาชีพต่างๆ กิจกรรมงานศพปลอดภัย กิจกรรมลดเหล้าหลังเลิกงาน กิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุ เป็นต้น ในการกำหนดไว้ใน “ธรรมนูญตำบลคนโคกเพชร”

4. รมรงค์ประชาสัมพันธ์เชิญชวนคนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมปฏิญาณตน “งดเหล้าเข้าพรรษา” เพื่อให้ภาคประชาชนได้รับทราบข้อมูลและแสดงเจตนารมณ์ในการงดเหล้าเข้าพรรษา

5. ดำเนินกิจกรรมงานบุญปลอดภัย และงดเหล้าเข้าพรรษาตามประกาศเจตนารมณ์ที่ให้ไว้

6. กิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุ ศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่ โดยมีภาคีเครือข่ายในพื้นที่ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลโคกเพชร (อบต.โคกเพชร) รพ.สต.โคกเพชร ประชาชนชุมชน พระสงฆ์ และวิทยากรคนหัวใจเพชรเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมและประเมินผลกิจกรรม

7. การค้นหาร้านค้าสีขาว ร้านค้าต้นแบบ บุคคลต้นแบบ เพื่อให้ภาคประชาชนเห็นว่าการดำเนินกิจกรรม/โครงการดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ชุมชน เศรษฐกิจสังคม สิ่งแวดล้อมสุขภาพอนามัยตลอดจนสามารถสร้างชุมชนต้นแบบปลอดภัยที่แท้จริง ซึ่งถือเป็นผลสัมฤทธิ์ที่เป็นรูปธรรมของบ้านโนนสำราญ และเป็นตัวชี้วัดของบ้านโนนสำราญในปัจจุบัน

8. ภายใต้ธรรมนูญตำบลคนโคกเพชรที่ประกาศใช้ ได้มีข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับการลดละเลิกเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในงานบุญ ซึ่งเป็นมาตรการบังคับคนในพื้นที่ ห้ามมิให้มีการเมาทะเลาะวิวาทโดยกำหนดให้การจัดงานศพงานบุญอัฐิ งานบุญกฐิน และงานบวช ให้เจ้าภาพประกาศงดเลี้ยงสุราสิ่งของมีนเมา หากมีการละเมิดฝ่าฝืนธรรมนูญดังกล่าว ผู้ฝ่าฝืนจะถูกลงโทษตามธรรมนูญตำบลที่กำหนดไว้ โดยอาจงดให้ได้รับบริการสาธารณสุขต่างๆ จากทุกหน่วยงานองค์กร เช่น งดบริการโต๊ะ เก้าอี้ เต้นท์ รวมไปถึงถูกงดเว้นน้ำ สิ่งของอุปโภคบริโภค ที่หน่วยงานต่างๆ นำมาแจกจ่าย เป็นต้น และจากการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง บ้านโนนสำราญ ตำบลโคกเพชร ได้ประสบความสำเร็จชาวบ้านในทุกพื้นที่ทุกชุมชนได้ให้ความร่วมมือปฏิบัติตามธรรมนูญตำบล และมีสถิติข้อมูลความสำเร็จในปี 2560 มีชาวตำบลโคกเพชรเข้าร่วมโครงการงดเหล้าเข้าพรรษาสามารถเลิกเหล้าได้จำนวน 90 คน ในปี 2561 มีชาวตำบลโคก

เพชรเข้าร่วมโครงการดเกล้าเข้าพรรษาสามารถเลิกเกล้าได้จำนวน 74 คน ทั้งนี้ในการยืนยันความสำเร็จของการเลิก
ตี๋มเครื่องตี๋มแอลกอฮอล์จะมีผู้นำชุมชนและ อสม. เป็นผู้สังเกตและรับรองว่าท่านเหล่านั้นสามารถเลิกได้จริง

กระบวนการทำงานของบ้านโนนสำราญ ตำบลโคกเพชร

- ยึดตามความเชื่อตามหลักพุทธศาสนา ตามคำสอนของพระพุทธองค์ ในเรื่องของเบญจศีล ข้อที่ 5 กล่าวคือ
งดเว้นจากการดื่มสุราเมรัย ซึ่งชุมชนได้ศึกษาคุณค่าของศีลห้า ประโยชน์ของศีลห้า และใช้ความเชื่อ/วิถีชีวิตในแบบ
ชาวบ้านมาปรับปรุงแนวคิดของการเลิกเกล้า เช่น การบูชาบรรพบุรุษด้วยเกล้าเป็นวิถีของชุมชน พอพุทธศาสนาเข้า
มาก็มีการเปลี่ยนแปลง แต่อันเดิมก็ไม่อยากทิ้ง ต้องทำการผนวกัน งานวัดก็ทำบุญตามหลักศาสนาซึ่งเมื่อก่อนพอ
เสร็จงานก็อาจมีตี๋มสุราบ้างตามสมควรแต่หลังจากที่ชวนกันงดเว้นสุราก็พบว่างานบุญต่างๆ ในวัดไม่พบการตี๋มสุรา
หรือนำสุรามามากินเลย

- วัดบ้านโนนสำราญ ได้เน้นการทำงานร่วมกับชุมชน โดยชวนชาวบ้านทำความสะอาดวัด ถ้าพบขวดเหล้าก็
จะแจ้งกรรมการให้ทราบ ซึ่งมีการกำหนดกติกาของหมู่บ้านว่าทุกวันพระจะต้องไปทำความสะอาดวัด อันเป็นการ
เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชนได้เป็นอย่างดี

- ในการเตรียมการจัดงานวัดแต่ละครั้ง จะมีการประชุมชาวบ้าน เพื่อหารือถึงแนวทางการทำงานให้งาน
สำเร็จและไม่เกิดปัญหาในชุมชน นอกจากนี้ยังมีการแลกเปลี่ยนถึงโทษของการตี๋มเกล้า ทำให้คนในชุมชนเห็นร่วมกัน
ในการไม่มีเหล้างานบุญประเพณี

- ใช้กระบวนการชักชวนคนที่ติดเกล้า มาร่วมปฏิญาณตนว่าจะเลิกยุ่งเกี่ยวสุรา ทำให้ชาวบ้านที่ร่วมปฏิญาณ
ตนสามารถลดการตี๋มสุราลงได้

- ปัจจุบันกลับมาสู่ความสงบสุขอย่างแท้จริง นั้นเป็นเพราะว่า ปัญหาอุบัติเหตุ การทะเลาะวิวาท การลัก
ขโมยในชุมชนลดลงมากกว่าในอดีต

- เมื่อก่อนเลี้ยงฉลองด้วยเกล้า และมหรสพในงานสงฆ์ปีเก่า ต้อนรับปีใหม่ แต่ปัจจุบันได้เปลี่ยนแนวทาง
มาเป็นการสวดมนต์ข้ามปี ซึ่งทำให้ชุมชนเข้าถึงพระธรรมคำสอนและเป็นสิริมงคลเสริมรับปีใหม่ อีกทั้งเด็กและ
เยาวชนก็ได้ใกล้ชิดวัดใกล้ชิดศาสนามากยิ่งขึ้น

- วัดบ้านโนนสำราญ มีเจ้าอาวาสเป็นแกนนำในการดำเนินกิจกรรมงดเกล้าเข้าพรรษา คิดเอง ลงมือทำจน
สูงงอม วัดสนับสนุนและหนุนเสริมให้ทำกิจกรรมลดเกล้าในชุมชน ทำให้การรับรู้ทั่วถึงมาก และมีการขอร้องให้ปฏิบัติ
ตามธรรมนุญตำบลโคกเพชรอย่างเคร่งครัด กล่าวได้ว่าวัดมีบทบาทอย่างมากในการทำให้โครงการประสบความสำเร็จ

- ผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำในชุมชน พุ่มเท ทำงานอย่างจริงจัง จริงใจ พระสงฆ์ ให้ความสำคัญ รวมถึงการ
สนับสนุนจาก รพ.สต. ผ่าน อสม. จึงถือว่าชุมชนมีความเข้มแข็งซึ่งในช่วงแรกๆ อาจจะมีคนต่อต้านบ้าง ต่อมาก็มัก
เห็นด้วยเรื่อยๆ

- ทางโรงเรียนก็ร่วมดำเนินงานโดยมอบการบ้าน ให้ชักชวนผู้ปกครองออกจากวงเหล้า มีหมอนอนามัยเข้ามา
สอนในโรงเรียน มีหลักสูตรของโรงเรียนมาเติมในวิถีชีวิต

- เด็กที่เป็นวัยอยากลอง ถ้าควบคุมได้ ช่วยกันดูแล พ่อแม่ก็บอกลูก แต่บางคนก็ไม่ยอมรับฟังพ่อแม่ จึงต้อง
ใช้กระบวนการทำงานที่หลากหลายทั้งครู หมอนอนามัย พระสงฆ์ และผู้ปกครองร่วมกัน

- เด็กและเยาวชนในชุมชนได้เป็นสมาชิกสภาเด็กและเยาวชนตำบลโคกเพชรและส่วนหนึ่งเป็นสมาชิก to be
number one ได้จัดกิจกรรมรณรงค์เรื่องเกล้า ในกลุ่มเยาวชน ตระหนักในการปฏิบัติตามศีลห้า เน้นความสัมพันธ์ใน
ครอบครัว มีผลการวิเคราะห์กันว่าครอบครัวสำคัญที่สุดเพราะเป็นเกราะสำคัญในการติดเกล้าและเกิดนักตี๋มหน้าใหม่
โดยพ่อแม่ต้องเป็นต้นแบบให้ลูกหลาน

- รพ.สต.โคกเพชร มีโครงการทูปีนัมเบอร์วัน และโครงการเสริมพลัง อสม.สู่ชุมชนสุขภาพดี ปลอดภัย
ปลอดภัย จัดกิจกรรมเสริมสร้างศักยภาพ อสม. สอนทักษะชีวิต ป้องกันนักตี๋มหน้าใหม่ ลดปัญหาการทะเลาะวิวาท
ปัญหาอุบัติเหตุ หากกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเด็ก ใครตี๋มก็เชิญผู้ปกครองมาพูดคุยทำความเข้าใจเพื่อหาแนวทางร่วมกัน
แก้ปัญหา

- ดึงร้านค้ามาร่วมกิจกรรม รณรงค์จัดจำหน่าย ในช่วงเข้าพรรษา/วันพระ โดยใช้กระบวนการให้ผู้นำไปถามว่ายินดีเข้าร่วมโครงการหรือไม่ และให้มีตัวเลือกสำหรับทางร้าน เช่น จะร่วมตลอดพรรษาหรือจะร่วมเฉพาะวันพระ บางร้านก็ไม่ได้ให้ความร่วมมือ ยังไม่ร้อยเปอร์เซ็นต์ บางร้านที่มีผลกระทบต่อตัวเอง เช่น ลูกประสบอุบัติเหตุก็ร่วมโครงการตลอด ผลการดำเนินงานพบว่า บางร้านก็ไม่ขายเลย นอกจากนั้นยังได้รับการสนับสนุนจาก สสส. ในการทำป้ายแจก “ร้านนี้ปลอดเหล้าหรือร้านค้าสีขาว” ให้กำลังใจต่อเนื่อง ในกรณีบางร้านที่ไม่เข้าร่วมก็จะขอร้องให้ปฏิบัติตามกฎหมาย ไม่ขายให้เด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี และขายตามเวลาที่กำหนดเท่านั้น

- มีการชวนร้านค้าให้เป็นร้านค้าปลอดเหล้า คือไม่มีเหล้าขายเลยตลอดไป บางร้านค้าหยุดขายเหล้าช่วงเข้าพรรษา ซึ่งขณะนี้มีร้านค้าจำนวน 4 ร้าน โดยมีร้านที่ไม่ขายเหล้าเลยจำนวน 2 ร้าน โดยให้เหตุผลว่าส่วนใหญ่คนมาซื้อเหล้าด้วยเงินเชื่อก็จะตามเก็บเงินยากทำให้ทุนจม ดังนั้นจึงหยุดขายเลยดีกว่า ขายสินค้าอย่างอื่นก็ได้กำไรดีเหมือนกัน ดีกว่าขายเหล้า ส่วนอีก 2 ร้าน ยังขายอยู่ แต่ลดปริมาณการซื้อเข้ามาลงเพื่อส่งผลให้จำนวนเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในชุมชนลดลงตาม

ผลจากการหนุนเสริมจากสำนักงานเครือข่ายงดเหล้า (สคล.) และประชาคมงดเหล้าจังหวัดศรีสะเกษ

- ไม่มีการประสานการดำเนินงานร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ เนื่องจากโรงเรียนบ้านโนนสำราญ ยุบไปรวมกับโรงเรียนบ้านภูมิศาลา ซึ่งมีนักเรียนบางคนไปเรียนที่โรงเรียนอื่นตามที่ผู้ปกครองเห็นสมควร เนื่องจากจำนวนนักเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ของกระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ ส่วนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านโนนสำราญถูกยุบรวมเข้ากับศูนย์เด็กเล็กบ้านภูมิศาลาด้วย เนื่องจากมีเด็กเพียงจำนวน 6 คน

- การประสานเจรจาผลักดันวาระจังหวัด/อำเภอ ทีมโนนสำราญ ได้รับแต่งตั้งเป็น “ประธานชมรมคนหัวใจเพชรอำเภออุทุมพรพิสัย” เป็นทีมวิทยากรระดับอำเภอในฐานะคนต้นแบบชวนเพื่อนเลิกเหล้า จัดเป็นทีมเพื่อนช่วยเพื่อน

- การพัฒนาศักยภาพคนหัวใจเพชร ได้รับการอบรมโดยสำนักงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้าภาคอีสานตอนล่าง (สคล.อีสานล่าง) ร่วมกับประชาคมงดเหล้าจังหวัดศรีสะเกษ และพี่เลี้ยงระดับตำบล จัดทำโครงการพัฒนาศักยภาพคนหัวใจเพชรในระดับอำเภอ โดยผ่านเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภออุทุมพรพิสัย

- ระบบข้อมูล (การสมัครนับจำนวนคนหัวใจเพชร (หิน เหล็ก เพชร) พบว่า รพ.สต.โคกเพชรเป็นศูนย์ประสานงานและเป็นศูนย์รวบรวมคนหัวใจหิน เหล็ก เพชร ในระดับอำเภอ สำหรับบ้านโนนสำราญจะมียานเสนาะสิงหะ ประธานชมรมฯ เป็นผู้จัดบันทึกสมาชิกรายใหม่ที่เข้าชมรมตำบลอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งเป็นแกนนำในการชักชวนประชาชนให้เลิกเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างต่อเนื่อง

- การรณรงค์ก่อนเข้าพรรษา/ ครบพรรษา/ หลังพรรษา จัดให้ความรู้ โดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขตามโครงการตามสถานการณ์ต่างๆ ชวนพักดับ มีการสอบถามชักชวนลงชื่อมีเกียรติบัตรให้ หากจะเลิกตลอดชีวิตจะมอบหม้อหุงข้าวไฟฟ้าให้ (สำหรับคนตั้งใจจริง)

- วันบวชใจ/ วันเชิดชูคนหัวใจหิน ได้จัดกิจกรรมขึ้นในระดับตำบล เพื่อเชิดชูคนหัวใจหิน

- การดำเนินงานของชมรมคนหัวใจเพชรได้จัดขึ้นตามช่วงเวลาที่เหมาะสมเช่น ตามสถานการณ์ชวนเลิก เนื่องจากเป็นชุมชนดื่มหนัก เป็นวิทยากรในพื้นที่อื่น เป็นการสร้างแรงบันดาลใจและบอกให้รู้ว่าเลิกเหล้าไม่ตาย มีการประชุมกันเป็นประจำ อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง

- ชุมชนรูปธรรมต้นแบบ ได้แก่ ชุมชนบ้านโนนสำราญ และวางเป้าหมายต่อไปคือบ้านตระมุง และบ้านตาปาง

- งานเลี้ยง งานบุญปลอดเหล้า สามารถทำได้ปลอดเหล้า 100% ได้แก่ งานศพปลอดเหล้า และงานบุญกฐินปลอดเหล้า แต่งานอื่นๆ พบว่ามีค่าใช้จ่ายในการจัดงานลดลง และจำนวนคนดื่มในงานลดลงประมาณ ร้อยละ 50

- การถอดบทเรียนและวัดผลลัพธ์ชุมชนรูปธรรมต้นแบบ เคยมีการถอดบทเรียนของเจ้าหน้าที่และนักศึกษาฝึกงานของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ตามโครงการฝึกปฏิบัติงานในสถานพยาบาล ในช่วงเดือน เมษายน 2561 ในกลุ่มนักดื่มจำนวน 12 คน พบว่า 6 คน สามารถเลิกได้จนสำเร็จมาถึงปัจจุบัน และยังมีดื่มเท่าเดิม จำนวน 2 คน ส่วนอีก 4 คน ลดปริมาณการดื่มลง

- กระบวนการชักชวนร้านค้าเข้าร่วมโครงการ พบว่า ร้านค้าที่เข้าร่วมมีความตั้งใจที่จะเลิกขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อยู่แล้ว เพราะตระหนักว่าเป็นเรื่องดีที่จะช่วยให้ชุมชนลดสุราได้อย่างแท้จริง เจ้าหน้าที่เป็นคนชวนให้หยุดขาย โดยใช้โอกาสการประชุมปรึกษาหารือ พูดคุย และชักชวนทำข้อตกลง (MOU) ให้เลิกขายและให้ปฏิบัติตามกฎหมายการจำหน่ายตามเวลาและตามอายุที่กำหนด แต่สามารถปฏิบัติได้จริง 2 ร้านอีก 2 ร้าน ยังขายอยู่แต่ลดปริมาณการจัดซื้อมาจำหน่ายลง เนื่องจากคนดื่มลดจำนวนลงด้วย

- ปฏิบัติการของร้านค้าที่เข้าร่วมโครงการ ให้ความร่วมมือในระดับดีมาก
- จำนวนงานที่มีการบริการ/ขาย/ดื่มสุราในช่วงสองเดือนที่ผ่านมา เช่น งานศพ งานแต่งงาน งานบวช งานบุญประเพณีต่างๆ และงานเลี้ยงสังสรรค์ เป็นต้น พบว่า งานศพไม่มีการบริการ/ขาย/ดื่มสุราเลย เช่นเดียวกับงานบุญประเพณี ส่วนสุราใช้ในการประกอบเครื่องเช่นไหว้ พบว่า ปริมาณลดลงมาก ไม่มีการตั้งวงดื่มเหมือนเดิม

ผลของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชุมชน

- เกิดความรักสามัคคีของคนในชุมชน สื่อสารภาษาเดียวกันได้รู้เรื่อง
- ลดการเจ็บป่วยจากโรคที่เกิดจากการดื่มสุรา ลดปัญหาอุบัติเหตุในชุมชน
- ค่าใช้จ่ายงานสำหรับเครื่องดื่มในการจัดงานบุญ ได้แก่ งานศพ งานบวช งานบุญอัฐิ และงานกฐิน ลดลงปกติมีค่าใช้จ่ายในเครื่องดื่มประมาณ 2-3 หมื่นบาทต่องาน สามารถลดลงได้เหลือประมาณ 5 พันบาท
- ปัญหาการทะเลาะวิวาทในชุมชนลดลง วิวุ่นตีกันน้อยลง
- เกิดความสัมพันธ์ในครอบครัว ทำให้ครอบครัวมีเวลาและทำกิจกรรมร่วมกันมากขึ้น เกิดความอบอุ่นในครอบครัว
- เสียงดังรบกวนจากคนดื่มเหล้าน้อยลง หรือเสียงหมาเห่าเวลาที่คนดื่มเหล้าเดินผ่านในช่วงกลางคืนน้อยลง
- ไม่พบการลักเล็กขโมยน้อยในชุมชน
- เสริมความศรัทธาในพระพุทธศาสนา เห็นคุณค่าของการปฏิบัติตนตามหลักศีลห้า
- กติกาชุมชน และธรรมนูญตำบลคนโคกเพชร ทำให้ชาวบ้านให้ความร่วมมือในการปฏิบัติเป็นอย่างดี เนื่องจากว่าหากมีการฝ่าฝืนอาจต้องได้รับโทษตามที่กำหนดไว้

ปัจจัยความสำเร็จของชุมชน

- ภาคิเครือข่าย ได้แก่ สสส. สคล. ประชาคมงดเหล้าจังหวัดศรีสะเกษ ปกครองอำเภอขุนขันธ์ อบต.โคกเพชร รพ.สต. โคกเพชร ผู้นำท้องถิ่น/ท้องที่ ให้ความร่วมมือและหนุนเสริมกิจกรรมในชุมชน
- ผู้ใหญ่บ้านซึ่งเป็นสตรี มีบุคลิกที่เข้มแข็งแต่ปนความสุภาพอ่อนโยน ให้การสนับสนุนต่อเนื่องจริงจังต่อการทำงานแก้ไขปัญหาปัจจัยเสี่ยงเหล้า/บุหรี่ในชุมชน
- มีวัดเป็นศูนย์รวมในการทำกิจกรรม พระสงฆ์เข้าใจการทำงานและเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชน
- ชาวบ้านมีความเข้าใจร่วมในประเด็นปัญหาตรงกันมากขึ้น สื่อสารทิศทางเดียวกัน มีจิตใจอ่อนโยน เอื้อเพื่อเกื้อกูลต่อกันและกัน
- มีวัฒนธรรมอันเป็นหนึ่งเดียว ช่วยลดความไม่เข้าใจและลดความขัดแย้งในชุมชน รับฟังและเคารพซึ่งกันและกัน
- การทำอาหารเวลายามงานต่างๆ ในชุมชนไม่ต้องจ้าง เสียค่าใช้จ่าย เนื่องจากเห็นว่าเป็นความรับผิดชอบร่วมกันของคนในชุมชน เกิดการแบ่งปันทรัพยากรของตนให้แก่ส่วนรวมยิ่งขึ้น

ข้อคิด ข้อเสนอแนะในการทำงานงดเหล้าเข้าพรรษา

- ต้องศึกษาสถานการณ์และบริบทพื้นที่ให้ถ่องแท้
- การมีข้อมูลคนดื่ม ข้อมูลปัญหาสุขภาพ หรือข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องจะช่วยทำให้คนในชุมชนมองเห็นภาพรวม และเกิดความเป็นเจ้าของปัญหาและร่วมแก้ปัญหาด้วยกัน

- ผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา ต้องปฏิบัติให้เป็นแบบอย่างก่อน ความเชื่อความศรัทธาต่อผู้นำทำให้ชาวบ้านพร้อมปรับเปลี่ยนตัวเอง
- ศึกษาหลักธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ อย่างน้อยให้ปฏิบัติตามศีลข้อห้าอย่างเคร่งครัด
- วิทยากรคนหัวใจเพชร ต้องมีทักษะในการสื่อสารและโน้มน้าวชวนคนเล็กเหล่า โดยต้องเข้ารับการฝึกฝนอยู่เสมอ และหมั่นชวนคนเล็กเหล่าบ่อยๆ เพื่อสร้างความชำนาญให้กับตัวเอง
- การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ชาวบ้านเป็นสิ่งสำคัญ โดย อสม. และ รพ.สต. โคกเพชรต้องหมั่นให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพตนเองอยู่เสมอ
- สร้างภาพฝันแห่งความสำเร็จร่วมกัน หากชุมชนจะมีสุขได้ด้วย การลดปัจจัยเสี่ยงเหล้า/บุหรี่ในชุมชน
- พยายามให้ความสำเร็จเกิดขึ้นแบบธรรมชาติ ไม่สร้างหรือฝืนความรู้สึกของคน ทั้งนี้ทีมงานชวนคนเล็กเหล่าต้องยึดมั่นต่ออุดมการณ์และควรมีการเสริมพลังแก่ทีมงานเป็นระยะ
- สร้างทัศนคติเกี่ยวกับคนดื่ม โดยไม่ผลักให้คนดื่มเป็นปัญหาของชุมชน แต่ต้องดึงเข้ามาเป็นส่วนร่วมของกิจกรรมในชุมชนให้มากขึ้น
- อาจต้องใช้ทรัพยากรบุคคลภายนอกเข้ามาร่วมในการชวนชมเชยให้คนเล็กเหล่า

ปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน

- การสื่อสารภายในกลุ่มทำงาน กลุ่มชาวบ้าน อาจไม่ชัดเจน เนื่องจากขาดความรู้และประสบการณ์ของแต่ละคนแตกต่างกัน จำเป็นต้องประชุมพูดคุยกันบ่อยๆ เพื่อให้สื่อสารไปทิศทางเดียวกัน เข้าใจสอดคล้องกัน
- ความรู้ที่ได้รับต้องเข้าใจตรงกันกับเป้าหมายในการทำงาน
- การเชิญปราชญ์ในเรื่องนั้นๆ หรือผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาให้ข้อมูล ความรู้ปรับเปลี่ยนความคิดความเชื่อ จะทำให้เกิดความร่วมมือยิ่งขึ้น
- ยังพบว่าข้อมูลไม่เป็นปัจจุบันและไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง

การรับรู้เรื่องงดเหล้าเข้าพรรษา

บ้านโนนสำราญ มีการรับรู้เกี่ยวกับเรื่องงดเหล้าเข้าพรรษาเนื่องจากดำเนินตามขนบธรรมเนียมทางพุทธศาสนามานานก่อนที่ สสส. โดยประชาคมงดเหล้าจังหวัดศรีสะเกษ จะเข้ามาหนุนเสริมผ่านโครงการจังหวัดยุทธศาสตร์ลดปัจจัยเสี่ยง ในปี 2558 ซึ่งเมื่อ สสส. เข้ามาสนับสนุนนั้นหมู่บ้านโนนสำราญก็เริ่มดำเนินกิจกรรมงานบุญปลอดเหล้าในชุมชนเลย โดย รพ.สต. โคกเพชร ซึ่งมี ผอ.รพ.สต.และหมอบูม (นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ) เป็นแกนนำในการจัดกิจกรรมให้เป็นรูปธรรม ผ่านกลไกของ อสม. ส่วนการรับรู้ผ่านการประกาศเสียงตามสายของผู้ใหญ่บ้านและสื่อประชาสัมพันธ์จาก สสส. ทั้งป้ายไวเนลและสื่อจากทีวีและวิทยุก็เป็นอีกช่องทางของการรับรู้ของชุมชน นอกจากนี้ยังได้รับสนับสนุนกิจกรรมจากเครือข่ายงดเหล้าจังหวัดศรีสะเกษในการจัดเวทีปฏิญาณตนทำป้ายประชาสัมพันธ์งดเหล้าเข้าพรรษา และการรณรงค์ต่างๆ ทางหมออนามัยหรือ รพ.สต. และ อสม.ก็มาให้ความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การดื่มในระดับประเทศ ระดับจังหวัด และระดับชุมชน โดยยกตัวอย่างครอบครัวที่พ่อแม่ดื่มเหล้าครอบครัวที่เสียชีวิตจากอุบัติเหตุ จากผู้ที่มีเมมาแล้วมาชน กลายเป็นคนไข้ติดเตียง นำกรณีศึกษาของชุมชนมาสร้างการรับรู้และตระหนักร่วม ทั้งนี้ ในงานบุญต่างๆ ก็จะมีโฆษกงานบุญและพระเทศน์เกี่ยวกับเรื่องผลกระทบจากการดื่มเหล้าอีกด้วย

ความคาดหวังของชุมชน

สถานการณ์การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของบ้านโนนสำราญ เมื่อก่อนพบการดื่มค่อนข้างเยอะ หลังจากมีการจัดทำโครงการโดย รพ.สต.และหมออนามัย พร้อม อสม. ลงพื้นที่ชักชวนคนในชุมชนเลิกดื่มก็ทำให้สถานการณ์การดื่มในชุมชนลดลง เกิดบุคคลต้นแบบในการเลิกเหล้า เกิดชุมชนปลอดเหล้า ชุมชนเกิดเป้าหมายร่วมในการลดปัญหาในครอบครัวลดปัญหาการทะเลาะวิวาท รวมทั้งปัญหาสุขภาพของคนในชุมชนดีขึ้น

กระบวนการทำงานของชุมชน

เมื่ออำเภอมีโครงการชุมชนก้าวหน้า ชาวประชาร่วมใจ รวมถึงโครงการฯ ของ รพ.สต. พร้อมทั้งการหนุนเสริมจาก สสส. ผ่านสำนักงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้าภาคอีสานตอนล่างและประชาคมงดเหล้าจังหวัดศรีสะเกษ กระบวนการทำงานเริ่มจากแกนนำ เช่น อสม. หรือผู้นำชุมชนไปร่วมรับทราบข้อมูล จากนั้นก็นำมาสื่อสารและพูดคุยในหมู่บ้านต่อ มีการรับสมัครผู้เข้าร่วมกิจกรรมปฎิญาณตนงดเหล้าเข้าพรรษา มีการจัดกิจกรรมสวดมนต์ทุกวันพระ และมีการจัดประชุมติดตามงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการขับเคลื่อนกระบวนการในชุมชนนี้ ไม่ได้มีการบังคับ มีการตั้งกฎกติกาซึ่งตกลงกันเองในชุมชนและเป็นกฎกติกาที่เป็นไปได้ นอกจากนี้ ยังมีการจัดทำร้านคำสีขาว คือร้านคำที่ไม่มีเหล้าขาย บางร้านก็หยุดขายในช่วงเทศกาล บางร้านก็หยุดขายทุกวันพระ บางร้านก็หยุดขายไปเลย

คนที่ดื่มและติดแล้วก็เข้ารับการบำบัดที่ รพ.สต. โดยมีระบบการส่งต่อไปยัง รพ.ชุมชน หากพบว่าเกิดปัญหารุนแรงต่อสุขภาพ มีการกล่าวปฏิญาณตน สาบานตน ซึ่งตรงนี้มันเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจอย่างหนึ่ง ทำให้คนไม่ผลอไปดื่มเหล้าในช่วงเข้าพรรษาแล้วถ้าบุคคลใดผลอดื่มในช่วงเข้าพรรษาก็สามารถที่จะกลับเข้าร่วมโครงการใหม่ได้

โดยไม่มีการกีดกัน ให้โอกาสผู้ที่ผลอดื่มครั้งสองครั้งกลับเข้ามาเข้าร่วมโครงการได้ การใช้มาตรการทางสังคม กติกาชุมชน จนเกิด “ธรรมเนียมตำบลโคกเพชร” นำเอาคนที่สามารถเลิกเหล้าได้ แล้วนำมาถอดบทเรียนเป็นกิจกรรมที่ชุมชนทำเป็นประจำทุกปี และมีการชักชวนคนที่รู้จักคนใกล้ชิดเข้ามาเข้าร่วมกิจกรรม โดยมีจำนวนผู้เข้าร่วมมากขึ้นเรื่อยๆ ในทุกๆ ปี

รพ.สต. โคกเพชร มีการคืนข้อมูลสุขภาพให้กับชุมชน มีการกระตุ้นสร้างกระแสเรื่องการงดเหล้าเข้าพรรษา โดยมุ่งเน้นเรื่องค่าใช้จ่ายและปัญหาสุขภาพในด้านต่างๆ บุคคลที่เลิกเหล้าได้ ก็นำมาเป็นบุคคลตัวอย่าง เป็นวิทยากร จนเกิดเป็น “วิทยากรคนหัวใจเพชร” สร้างคุณค่าให้กับคนที่เลิกเหล้าได้ จากนั้นก็ขยายเครือข่ายไปในโรงเรียน สภาคเด็กและเยาวชน โดยมีกระบวนการที่ว่า ให้เด็กและเยาวชนไปชวนผู้ปกครองของตนเองมางดเหล้า แล้วก็นำเด็กที่พ่อแม่มีปัญหาคิดดื่มเหล้า หรือเด็กที่มีปัญหาครอบครัวมาเป็นเรื่องเล่า แล้วให้โอกาส หากพ่อแม่เลิกเหล้าได้ มีการเสริมแรง และมีการนำกรณีศึกษาไปเล่าต่อ สื่อสารต่อครอบครัวอื่น

ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

สถิติการเกิดอุบัติเหตุในชุมชนของบ้านโนนสำราญลดลง งานศพในชุมชนเป็นงานศพปลอดเหล้า 100% ส่วนงานบุญอัฐิ งานบุญกฐิน และงานบวช มีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ลดลงจากเดิม งานละ 2-3 หมื่น เหลือประมาณงานละ 2-3 พันบาท ความสัมพันธ์ในครอบครัวดีขึ้น ปัญหาการทะเลาะเบาะแว้งในครอบครัวลดลง บางครอบครัวที่สามารถงดเหล้าได้ แล้วเก็บเงินเพื่อนำไปดาวนัรรถจักรยานยนต์ไว้ใช้งาน จำนวน 3 คัน เกิดจิตอาสาในการทำงานร่วมกันโดยเฉพาะ “วิทยากรคนหัวใจเพชร” ที่มีการรวมกลุ่มและเสริมสร้างพลังภายในกลุ่มอย่างเหนียวแน่น มีการเผยแพร่ข้อมูลทางไลน์/เฟสบุ๊คไปยังหมู่บ้านใกล้เคียง ได้รับคำชื่นชมจากคนอื่นมากขึ้นซึ่งเป็นการประชาสัมพันธ์ให้กับคนรุ่นใหม่ ได้รับรู้และเข้าร่วมในโครงการ สักดันทิ่มหน้าใหม่ และลดจำนวนนักดื่มปัจจุบัน

ข้อควรระวัง ข้อเสนอแนะ

- การชวนคนเลิกเหล้า เป็นเรื่องละเอียดอ่อน คนชวนต้องมีศาสตร์และศิลป์ในการพูดคุยชักชวน เพราะถ้าไม่มีศาสตร์และศิลป์อาจโดนคนดื่มพูดทำร้ายจิตใจทำให้เสียกำลังใจได้
- ต้องมีความต่อเนื่อง อดทน และพยายามสูงกว่างานทั่วไป ซึ่งถ้าไม่ต่อเนื่องก็อาจเกิดความท้อถอยจนงานล้มเหลวได้
- ควรลดปัจจัยที่ทำให้เกิดความอยากเหล้าหรือกระตุ้นความอยาก เช่น อาหารสุกๆ ดิบๆ ลาบ ในงานต่างๆ ในชุมชนที่กระตุ้นการดื่ม
- หาแนวร่วมที่มีความเข้าใจตรงกันก่อน เพื่อที่จะทำการขับเคลื่อนโครงการนี้

- ควรสร้างการรับรู้และทำความเข้าใจให้เกิดความรู้ความเข้าใจในระดับชุมชนให้มากที่สุด เพราะถ้าชาวบ้านรับรู้และเข้าใจก็จะทำให้กระบวนการทำงานมีความง่ายขึ้น
- ทีมงานต้องมีการวางแผนการทำงานที่ดี และเตรียมความพร้อมเมื่องานที่จะทำมันไม่สำเร็จเราจะรับผลที่เกิดขึ้นอย่างไร ต้องมีแผนรองรับไว้ด้วย
- ควรทำงานขับเคลื่อนให้เป็นไปตามธรรมชาติ ไม่เร่งรัดหรือเร่งผลเกินไป ซึ่งจะทำให้ไม่เกิดความยั่งยืน ให้เริ่มทำจากคนในครอบครัวตนเองก่อน ก่อนขยายผลไปยังคุ่มของตนต่อไป ต้องทำด้วยใจ ไม่ได้ทำด้วยเงิน ไม่มีเงินเราก็ทำได้
- ทีมงานต้องร่วมกันคิดเห็น บางครั้งถ้าความเห็นไม่ตรงกัน สามารถโต้แย้งกันได้ จะทำให้เกิดความเข้มแข็ง ในทีมงาน มีการสรุปประเด็นและติดตามงานอย่างต่อเนื่อง ใช้กระบวนการชวนชมเชียร์ของ สสส. มาประยุกต์ใช้ในชุมชนและทีมงาน

เสียงสะท้อนตลอด 3 เดือนที่ผ่านมา ชาวบ้านสามารถเลิกเหล้าได้หรือไม่ เลิกได้อย่างไร

“เมื่อก่อนนั้นกินนะคะ ไม่ว่าจะไปกับเพื่อนหรือว่าจะอยู่บ้านก็กิน แต่เมื่อมาเป็น อสม. ได้ 3 ปีหลังนี้ก็ไม่กินอีกเลย ก็คงจะไม่กินต่อไปตลอดเลย”

นางเอ, อสม.

“ได้ยินข่าวว่ามีอยู่ 2-3 คนที่แหกพรรษา แต่ที่มหาวิทยาลัยคนหัวใจเพชร ทำงานเข้มแข็ง ไม่ดูค่าต่อว่าคนกลับไปดื่ม มีแต่ให้กำลังใจและชวนให้เลิกดื่มต่อจนครบพรรษา ซึ่งก็งดดื่มต่อจริงๆ ค่ะ”

นางบี, อสม.

“หลังจากกิจกรรมงดเหล้าเข้าพรรษา 3 เดือนนั้น ผมก็งดมาตลอด 3 เดือน เพราะว่ามันถึงสุขภาพตัวเอง หลังจากงดแล้วสุขภาพก็ดีขึ้น ก่อนหน้านั้นก็เป็นคนที่ดื่มเหล้ามาตลอดทุกวันเหมือนกัน หลังจากเข้าปฏิญาณตนแล้วผมงดเลยก็ทำให้สุขภาพกาย สุขภาพใจดีขึ้นมากๆ แต่ก่อนนั้นผมดื่มเหล้าแล้วเวลานอนนั้นมันนอนหลับไม่ค่อยสนิท หลับๆ ตื่นๆ กินเหล้าแล้ววังง เราไปนอนหลับมันก็ไม่หลับ แต่พอเข้าร่วมกิจกรรมนี้แล้วก็รู้สึกว่าคุณภาพดีขึ้นกว่าเดิมเยอะ หลับดี หลับสบายเลย”

นายเอ

“ปกติก็ดื่มคะ แต่พอมีโครงการงดเหล้าเข้าพรรษามากก็หยุดดื่มทุกปี แล้วก็คิดว่าจะเลิกเหล้าต่อจากเข้าพรรษาอีกสักเดือนหนึ่ง ถวายในหลวง เพื่อสุขภาพตัวเองด้วย เพราะว่าเหล้านี้อาจจะทำให้สุขภาพเราแย่ลง อีกอย่างลูกจะไปเรียนมหาลัยกลัวลูกอายุเพื่อนด้วยคะ”

นางซี

“ลุงเข้าร่วมโครงการนี้มาหลายพรรษาแล้ว ก็ทำได้ หลังจากพรรษานั้นผมจะงดดื่มเฉพาะวันพระเท่านั้น แต่พฤติกรรมการดื่มของตัวเองก็ไม่ใช่เป็นคนดื่มเหล้าอะไรจริงจัง บางเดือนก็ดื่ม 1-2 ครั้ง บางเดือนก็ไม่ได้ดื่มเลย พอหยุดดื่มก็รู้สึกตัวมันโล่ง มันเบา สุขภาพดีขึ้น เพราะบางครั้งที่ดื่มก็เข้าบ้าง เย็นบ้าง เราก็แก่แล้วจะกินจะดื่มเหมือนวัยรุ่นไม่ได้แล้ว”

นายบี

“ตอนนี้ผมถูกคัดเลือกให้เป็นวิทยากรคนหัวใจเพชร เป็นความภูมิใจของผมและครอบครัวมากๆ สำหรับผม นั้นผมหันหลังให้กับทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็บบุหรี่ เหล้ายา โครงการนี้เริ่มมาตั้งแต่ปี 2558 ผมก็ถูกเลือกให้เป็นต้นแบบมาตลอด ถ้าผมหยุดปีไหนนั้น เขาก็จะว่าให้ผมได้ว่า ผมเป็นผู้ตัวอย่างไร ทำไม่ไม่มาเข้าร่วมกับเขาในปีนี้ ก็เลยจำเป็นต้อง

เข้าร่วมและเป็นแกนนำให้เขาตลอด พร้อมทั้งชักนำให้คนอื่น ๆ เข้าร่วมโครงการกับเราให้มากขึ้น เพื่อสังคมในชุมชนของเรา เพื่อสุขภาพ เพื่อครอบครัวเราจะได้อะไรครบครันได้อย่างเต็มร้อยเพราะว่าถ้าเรากินเหล้าผลกระทบต่อร่างกายและครอบครัวของเราโดยตรง ผมจึงจะเป็นแบบอย่างที่ดีของคนในชุมชนต่อไป”

วิทยากรคนหัวใจเพชร

“หลังจากนี้ 3 เดือนผมจะเลิกเหล้าไปก่อนนะครับ เพราะว่า ตัวผมเองก็มีปัญหาโรคเบาหวานด้วย ก็เลยวางแผนว่าจะงดเหล้าต่อจากเข้าพรรษานี้ไปเลย ที่วางเอาไว้ว่าจะลองไม่กินเหล้าเลยไปเรื่อยๆ น่าจะกินหนึ่งเดือนขึ้นไปผมว่านะ แต่สุดท้ายก็คิดว่าไม่เกินความตั้งใจหรอกนะ (หัวเราะ)”

นายซี, คนดื่ม

“เรื่องในอนาคตก็รับปากไม่ได้ เพราะว่าผมทำงานรับจ้างเขาไปวันๆ ถ้านายจ้างเขาชวนให้ดื่มเราก็จำเป็นต้องดื่มเพื่อรักษามิตรภาพ แต่ใจจริงก็ไม่อยากดื่มหรอก ก็จะพยายามหักห้ามใจให้มากที่สุด”

นายดี, คนดื่ม

“ครอบครัวนี้เป็นสิ่งสำคัญเป็นแรงจูงใจให้เราเลิกเหล้า เราเลิกได้เขาก็ดีใจมากๆ เขาบอกว่า เขาเป็นห่วงเรา อยากให้อยู่ด้วยกันไปนานๆ เราต้องเป็นแบบอย่างที่ดีกับลูกหลานเราด้วย เราจะสามารถสอนเขาได้ ตอนนี้เขาเลือกมาทำหน้าที่เป็น อสม. ยิ่งต้องทำตัวเป็นแบบอย่างแก่ชาวบ้านคะ”

นางดี, อสม.

“การเป็นผู้นำชุมชนก็เป็นส่วนสำคัญที่ต้องทำให้เป็นตัวอย่างกับคนในชุมชน การเป็นแบบอย่างที่ดีและต้องรักษาระดับความดีของเราตลอดไป เราทำงานดเหล้าเวลาเขาเจอเขาก็รู้สึกสะอึด มันจะมีบางคนที่ไม่ชอบเราเหมือนกัน ต่อต้านเรา เราก็ไม่สนใจ เพราะเราก็บอกเขาแล้ว เขาห้ามเราก็คงจะเลิกบ้าง แต่เรื่องแบบนี้มันก็เป็นเรื่องส่วนบุคคลห้ามกันไม่ได้ แต่ควรจะเกรงใจสาธารณชนหรือชุมชนที่มีกฎระเบียบข้อห้ามบ้าง เรามีธรรมนูญตำบลคนโคกเพชรซึ่งเกิดจากเสียงของเขาเองในการกำหนดกติกาข้อนี้ เขาก็ยอมรับและเข้าใจว่าโครงการนี้มันดีต่อทุกคนในชุมชนอย่างแท้จริง”

ผู้ใหญ่บ้าน

การกลับไปดื่มซ้ำในช่วงเข้าพรรษา

พบประมาณ 2-3 คนที่เผลอไปดื่มบ้าง แต่ไม่กระทบ เพราะเรามีทีมวิทยากรคนหัวใจเพชรที่เฝ้าติดตามและบอกว่าดื่มไปแล้วไม่เป็นไร ให้งดดื่มต่อจนครบพรรษา เป็นกระบวนการที่ไม่ทิ้งหรือผลักคนดื่มออกไปจากกลุ่มคนไม่ดื่ม ทำให้เกิดการยอมรับกันและกัน เมื่อเขาเข้าใจเขาก็งดดื่มจนครบพรรษาและหลังออกพรรษาก็ยังไม่มีใครกลับไปดื่มอีก

ปัจจัยที่ทำให้กิจกรรมงดเหล้าของหมู่บ้านโนนสำราญ ประสบความสำเร็จได้

มีหลายปัจจัย หลักๆ แล้วคิดว่าเกิดจากความรู้ความเข้าใจของคนในชุมชน ทำให้การร่วมมือกันเกิดผลเป็นอย่างไรดี อีกทั้งยังมีผู้ใหญ่บ้านที่เป็นแกนนำในการขับเคลื่อนงาน ซึ่งมี อสม. และวิทยากรคนหัวใจเพชร ที่ผ่านการอบรมจากเครือข่ายงดเหล้า สสส. มาแล้ว มาช่วยกันขยายผลและชวน ชม เขียร์คนเลิกเหล้าจนครบพรรษา ชุมชนเกิดความเข้าใจในการจัดกิจกรรมงานบุญปลอดเหล้า เป็นการจัดงานโดยไม่มีเหล้าเบียร์แล้วช่วยเจ้าภาพประหยัดค่าใช้จ่ายลงอย่างเห็นได้ชัดเจน เมื่อผลงานมันชัดเจน ชาวบ้านก็เข้าใจและเข้ามามีส่วนร่วมกันดียิ่งขึ้น ส่วน รพ.สต.โคกเพชร ก็มีบริการตรวจตับ ทุกคนจะเห็นค่าตับของตนเอง ซึ่งบางคนน่ากลัวมาก หากยังดื่มอยู่ก็อาจเป็นอันตรายถึงชีวิตได้ ทุกคนกลัวตายทั้งนั้นเลยชวนกันเลิกดื่ม แต่ในหมู่บ้านก็ยังมีคนเลิกดื่มไม่ได้จริงๆ ประมาณ 6-7 คน ซึ่งทุกคนก็ต้องชวนกันไป ส่วนภาคีภายนอกทั้ง อบต. รพ.สต. สสส. เครือข่ายงดเหล้าจังหวัดศรีสะเกษ ก็เป็นกำลังสำคัญในการ

ช่วยชุมชนเราขับเคลื่อนงานบุญปลอดเหล้า รวมทั้งการมีธรรมนูญตำบลคนโคกเพชรที่ช่วยให้งานปลอดเหล้าเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะสำคัญ

การชวนคนเลิกเหล้า เป็นเรื่องละเอียดอ่อน คนที่มีประสบการณ์ในการดื่มจะมีความสามารถ มีเทคนิคในการชวนคนเลิกเหล้าเป็นอย่างดี ส่วนข้อกังวลก็คือการเกิดนักดื่มหน้าใหม่ โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน ที่เข้าจะโตมาไปยุ่งกับเรื่องเหล้าเรื่องยา เขากำลังจะก้าวเข้ามาเป็นนักดื่มหน้าใหม่ กลุ่มนี้เป็นพวกหัวเลี้ยวหัวต่อต้องระมัดระวังให้ดี ป้องกันไม่ให้เกิดการดื่มเหล้าเข้าไปถึงกลุ่มนี้ ผู้ใหญ่ในชุมชนต้องเป็นหูเป็นตา ช่วยกันสอดส่องลูกหลานของตนไม่ให้ไปข้องแวะกับเหล้า บุหรี่ เพราะอาจกลายลูกหลานไปข้องแวะกับยาเสพติดอื่นๆ ได้

เรื่องเล่าจากบ้านโนนสำราญ

จากเวทีการถอดบทเรียน เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2561 และวันที่ 16 พฤศจิกายน 2561 และการสัมภาษณ์เชิงลึก

นายสุรชัย ยุติธรรมนทร์ นายอำเภออุซันธุ์

อำเภออุซันธุ์มีโครงการ “อุซันธุ์ก้าวหน้า ชาวประชาร่วมใจ” ซึ่งเริ่มมาตั้งแต่สมัยนายสำราญ เกษกุล นายอำเภออุซันธุ์ท่านก่อน และที่ขับเคลื่อนเรื่อยมา ทั้ง 22 ตำบล มีคณะทำงานหลายฝ่ายโดยเฉพาะคณะกำกับติดตามประเมินผลจะใช้ไอทีเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยผู้นำชุมชนจะรายงานผลเข้ามาที่อำเภอผ่าน Line Application และ

สรุปภาพรวมเป็นรายอำเภอโดยสามารถตรวจสอบได้จากเว็บไซต์ www.khukhan.info ซึ่งกิจกรรมงดเหล้าเข้าพรรษาก็เป็นอีกหนึ่งตัวชี้วัดที่ถูกบรรจุไว้ในโครงการนี้ จากที่ตรวจสอบดูจะเห็นได้ว่า พองานเคลื่อนไป 3 เดือนภาพรวมของทั้งอำเภอ พบว่า ส่วนหนึ่งเรื่องปัญหาเด็กวัยรุ่นที่เคยทะเลาะกันน้อยลง เห็นชัดเจนเลย งานไหนไม่มีสุราจำหน่ายทั้งงานวัด งานโรงเรียน เด็กที่จะมาทะเลาะกันก็ลดน้อยลงเห็นได้ชัดเจนทีเดียว ระดับอำเภอก็แทบจะไม่มีส่วนที่สองค่าใช้จ่ายก็ประหยัดขึ้น ชาวบ้านก็พอใจ และการขยายของเครือข่ายเราก็เข้มแข็งจนกลายเป็นตัวอย่างที่หลายแห่งหลายพื้นที่นำเรื่องของอุซันธุ์ไปเล่า ไปพูดถึง และความสำเร็จเช่นนี้เอง ที่ทำให้เรามองถึงก้าวการขยายต่อไปด้วยการทำเป็นยุทธศาสตร์ครอบคลุมทุกด้าน การศึกษา สังคม เศรษฐกิจ เป็นแผนงานแผนชีวิตของคนอุซันธุ์

ครูจันทร์ ใต้สิงห์ ผู้ประสานงานประชาคมงดเหล้าจังหวัดศรีสะเกษ

“เรื่องงดเหล้าเข้าพรรษา เรื่องนี้มันโดนใจคน เพราะสามารถมองเห็นเป็นรูปธรรมกับชาวบ้านได้ คนเลิกดื่มมีสุขภาพดีขึ้น เจ้าภาพที่เข้าร่วมโครงการในช่วงเข้าพรรษาก็สามารถลดรายจ่ายในส่วนของการดื่มแอลกอฮอล์ได้ จากข้อมูลจะเห็นว่าเราเสียเงินเท่าไรกับงานศพสามวันเสียเท่านี้ เจ็ดวันเสียเท่านี้ แล้วเสร็จงานเหลือเท่าไร ไม่พอเท่าไรหากจะประเมินความสำเร็จ ดังนั้นสำหรับตัวเองแล้ว ถ้ามว่าสำเร็จหรือไม่ บอกได้ว่ามันมากกว่าความสำเร็จ เพราะว่ามันช่วยประหยัดเงินชาวบ้าน เกิดผลต่อสังคมสุขภาพ เศรษฐกิจ เกิดภาพการเชื่อมโยงจุดต่างๆ พลังต่างๆ อานามัยโรงเรียน ท้องถิ่นท้องที่ วัด โดยมีพระคุณเจ้าเป็นแกนในการเข้าถึงใจพี่น้อง ศาสนาที่เชื่อมเราเข้าด้วยกันแต่ก็ต้องยอมรับว่าจะเข้าไปทั้งหมดนั้นก็อาจจะยังไม่ทั่วถึง แต่โดยภาพของชุมชน ของตำบล เราถือโอกาสในโครงการงดเหล้านี้เป็นจุดรวมคนเอาเรื่องคุณธรรม ศีลธรรมมาพูดมาคุย เกิดกระบวนการของเด็กกับผู้ใหญ่เกิดกิจกรรมร่วมกัน”

นางลมเย็น ศรีบุญ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโคกเพชร

รพ.สต.โคกเพชร ได้จัดทำโครงการเสริมพลัง อสม.สู่ชุมชนสุขภาพดี ปลอดเหล้า ปลอดบุหรี่ ตำบลโคกเพชร อำเภออุซันธุ์ จังหวัดศรีสะเกษ ตั้งแต่ปี 2558 เรื่อยมา และตอบสนองนโยบายของอำเภอตามโครงการ “อุซันธุ์ก้าวหน้า ชาวประชาร่วมใจ” โดยต้องการยกระดับความสามารถของ อสม. ซึ่งเป็นคนใกล้ชิดชุมชนมากที่สุดให้มี

ศักยภาพและขีดความสามารถในการทำงานที่หลากหลาย มีการนำเครื่องมือการประเมินการตัดสินใจโคตินของกรมสุขภาพจิตจำนวน 6 ข้อ มาใช้ในการประเมิน อสม. ได้เรียนรู้ข้อคำถามทุกคำถามที่จะต้องใช้ในการถามประชาชนทุกคนจากแบบประเมินตัวนี้ แบบประเมินการติดสุรา ตำบลโคกเพชรเลือกใช้เครื่องมือ MAST ของกรมสุขภาพจิตจำนวน 24 ข้อ มาใช้ในการประเมิน อสม. ได้เรียนรู้ข้อคำถามทุกคำถามที่จะต้องใช้ในการถามประชาชนทุกคนจากแบบประเมินตัวนี้ มีการเรียนรู้การจัดระดับของผู้ใช้ผู้เสพจากเครื่องมือทั้งสองชนิดนี้ อสม. สามารถอธิบายการเลิกได้ให้เลิกโดยการหักดิบ เอาอุปกรณ์ทุกอย่างที่เกี่ยวข้องทิ้ง เพราะคนในครอบครัวของ อสม. ไม่สูบบุหรี่ ไม่ดื่มสุรา เช่นเดียวกัน เป็นตัวอย่างที่ดีของชุมชน ศึกษาสถานการณ์การใช้เหล้าและบุหรี่ในชุมชน จัดประชุม อสม. และประชาชนในหมู่บ้าน เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาจัดเก็บและประมวลผล (รายหมู่บ้าน) คินข้อมูลในหมู่บ้าน เกิดทะเบียนผู้สูบบุหรี่และใช้สุราในหมู่บ้าน มีการกระตุ้น สร้างกระแสเรื่องการลดเหล้าหลังเลิกงาน และเน้นในเรื่องค่าใช้จ่ายและปัญหาสุขภาพในด้านต่างๆ บุคคลที่เลิกเหล้าได้ก็นำมาเป็นบุคคลตัวอย่าง เป็นวิทยากร สร้างคุณค่าให้กับคนที่เลิกเหล้าได้ จากนั้นก็ขยายเครือข่ายไปในโรงเรียน สภาก่อและเยาวชน โดยมีกระบวนการที่ว่า ให้เด็ก เยาวชนไปชวนผู้ปกครองของตนเองมางดเหล้า แล้วก็นำเด็กที่พ่อแม่มีปัญหาดื่มเหล้า หรือเด็กที่มีปัญหาครอบครัวมาเป็นเรื่องเล่า แล้วให้โอกาส หากพ่อแม่เลิกเหล้าได้ มีการให้ทุนการศึกษาและมีการนำกรณีศึกษานี้ไปเล่าต่อ สื่อสารต่อครอบครัวอื่น ซึ่งในปี 2560 มีคนโคกเพชรเข้าร่วมโครงการงดเหล้าเข้าพรรษาสามารถเลิกเหล้าได้ 74 คน ทั้งนี้ในการยืนยันความสำเร็จของการเลิกดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จะมีผู้นำชุมชนและ อสม. เป็นผู้สังเกตและรับรองว่า ท่านเหล่านั้นสามารถเลิกได้จริง

นางเพ็ญทิวา สารบุตร นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ รพ.สต. โคกเพชร

“หมอปุ่ม” ถือว่าเป็นแกนนำสำคัญในระดับพื้นที่ที่นำกลยุทธ์ทุกวิถีทางในการผลักดันโครงการต่างๆ ที่ส่งเสริมสุขภาพของชุมชน สร้างชุมชนเข้มแข็งด้วยการลดปัจจัยเสี่ยงเรื่องเหล้าและบุหรี่ หมอปุ่มเล่าให้ฟังว่า “บ้านโนนสำราญ หมู่ที่ 7 เป็นพื้นที่รับผิดชอบของ รพ.สต. โคกเพชร ซึ่งได้นำโครงการเสริมพลัง อสม. สู่ชุมชนสุขภาพดีปลอดเหล้า ปลอดบุหรี่ ตำบลโคกเพชร อำเภออุบลราชธานี จังหวัดศรีสะเกษ มาดำเนินการตั้งตั้งแต่ปี 2558 โดยมีกิจกรรมตั้งแต่การอบรมให้ความรู้ สร้างความเข้าใจ เพื่อพัฒนา อสม. ให้สามารถใช้เครื่องมือในการประเมินการตัดสินใจโคตินและแบบประเมินการติดสุราได้ การอบรมเทคนิคการให้คำปรึกษา มีการฝึกปฏิบัติและแสดงบทบาทสมมติในการให้คำปรึกษา อสม. สามารถอธิบายการเลิกได้ ให้เลิกโดยการหักดิบ เอาอุปกรณ์ทุกอย่างที่เกี่ยวข้องทิ้ง เพราะคนในครอบครัวของ อสม. ไม่สูบบุหรี่ ไม่ดื่มสุราเช่นเดียวกัน เป็นตัวอย่างที่ดีของชุมชน การอบรมและฝึกปฏิบัติในการใช้คำถาม อย่างเหมาะสม และการแจ้งผลประเมินเพื่อให้เกิดการยอมรับ โดยไม่ถูกตำหนิ ทดลองประเมิน อสม. ด้วยกัน และแจ้งผลการประเมินให้ทราบ โดยไม่เสียมิตรภาพ ประชาชนที่ได้รับการสัมภาษณ์ และแจ้งผลไม่โกรธ ไม่ตำหนิ และยอมรับตัวเอง การประชุมทีม อสม. เพื่อทบทวนการใช้คำถาม การสื่อสารการให้ความหมายของคำถามที่ถูกต้องการแปลงเป็นภาษาถิ่นที่ใช้ในการสื่อสารในแบบประเมิน เพื่อให้ผู้ใช้ในกรณีสัมภาษณ์สามารถตอบได้ตรงคำถาม และเพื่อให้เครื่องมือมีความเหมาะสมในการใช้กับประชาชนในพื้นที่ที่ใช้ภาษาเขมรในการสื่อสาร อบรมและฝึกปฏิบัติในการใช้คำถามอย่างเหมาะสม และการแจ้งผลประเมินเพื่อให้เกิดการยอมรับโดยไม่ถูกตำหนิ ศึกษาสถานการณ์การใช้เหล้าและบุหรี่ในชุมชน จัดประชุม อสม. และประชาชนในหมู่บ้าน เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาจัดเก็บและประมวลผล (รายหมู่บ้าน) คินข้อมูลในหมู่บ้าน เกิดทะเบียนผู้สูบบุหรี่และใช้สุราในหมู่บ้าน จัดประชุมสรุปข้อมูลในระดับตำบลโคกเพชร เพื่อสะท้อนข้อมูลในภาพรวมของตำบล ให้สามารถมองเห็นปัญหาความรุนแรง และผลกระทบที่มีต่อคนในชุมชนนั้น จัดเวทีในระดับตำบลเพื่อคัดเลือกหมู่บ้านต้นแบบที่ตำบลโคกเพชรให้การยอมรับว่าเป็นตัวอย่างในการควบคุมพฤติกรรมกรรมการบริโภคเหล้าและบุหรี่”

นางรจนา สีตากล ผู้ใหญ่บ้านโนนสำราญ

“ดิฉันเป็นผู้ใหญ่บ้านหญิงคนแรกของหมู่บ้าน เริ่มจากปี 2558 คุณหมอบุ่ม (นางเพ็ญทิวา สารบุตร) มาชวนเข้าร่วมกิจกรรมกับ สสส. ก็นึกในใจว่า สสส. เขาทำอะไร เลยตัดสินใจไปศึกษากับหมอบุ่ม เห็นว่า สสส. กำลังทำกิจกรรมลดเหล้าเข้าพรรษา ก็เคยเห็นในโฆษณาโทรทัศน์ เห็นว่าดีมากเลยกลับมาเล่าให้พี่น้องบ้านโนนสำราญฟัง และประกาศเสียงตามสาย เวลาประชุมชาวบ้านก็พูดเรื่องลดเหล้าเข้าพรรษา พอดีทางอำเภอมีโครงการ ชูชั้นแก้วหน้าชาวประชาร่วมใจ ต้องวัดว่าคนในชุมชนมีความสุขไหม มีคนดื่มเหล้าแล้วทะเลาะวิวาทกันเองหรือก่อเหตุบ้างไหม เป็นนโยบายของนายอำเภอ โดยนายอำเภอให้เป็นตัวชี้วัดของผู้นำชุมชนด้วย ในช่วงแรกก็มีอุปสรรคบ้าง เมื่อ รพ.สต.โคกเพชร คุณหมอบุ่ม และ อสม. รวมถึงเครือข่ายลดเหล้า ได้ลงมาพื้นที่บ่อยๆ มาให้กำลังใจและชวนชาวบ้านเลิกเหล้า ตอนนี้มีคนเลิกเหล้าได้จำนวนมากแล้ว เหลือคนในชุมชนประมาณ 6-7 คน ที่ยังเลิกไม่ได้เด็ดขาด ซึ่งมีทีมงาน อสม. และแกนนำชุมชน วิทยากรหัวใจเพชร ที่เข้มแข็งมาช่วยกันทำงานด้านนี้ และมีธรรมนูญตำบลโคกเพชร ที่เกิดจากการประชุมของชาวบ้านเอง ตั้งเป็นกติกายอมรับกันทุกคน ทำให้ปัญหาต่างๆ ในชุมชนลดลง เวลาว่างก็ไม่มีเหล้าเจ้าภาพก็เหลือเงินจากการจัดงาน เดือนนี้วิทยากรหัวใจเพชร สามารถไปบรรยายที่หมู่บ้านอื่นเพื่อชวนเลิกเหล้าได้ ส่วนปีต่อไปหากไม่มีงบสนับสนุนจาก สสส. ก็ไม่เป็นไร เพราะโครงการแบบนี้เป็นโครงการดีที่ชุมชนได้รับผลกระทบด้านดีๆ อยู่แล้ว ต้องทำต่อไป”

นายเสนาะ สิงหะ อายุ 52 ปี ทีมวิทยากรหัวใจเพชร

“แรกเริ่มเลยจะเลิกจะว่าง่ายมันก็ง่าย ว่ายากมันก็ยาก จนกระทั่งเรามีโครงการงานบุญปลอดเหล้า เราเริ่มมองหลายสิ่งหลายอย่าง พบว่า เหล้าทำให้ตัวเราไม่มีความสุขเลย ครอบครัวเองก็จะมีเรื่องกันตลอดเวลา เพราะเรากินเหล้าด้วยกันทั้งคู่ โดยตอนก่อนหน้าที่จะมีการประกาศเจตนารมณ์นั้น ตัวเราเองก็ไม่เคยคิดจะเลิก จนโครงการเริ่มแกนนำ ผู้ใหญ่บ้านได้เข้ามาร่วมกิจกรรม มีการเข้าร่วมอบรม เราเองก็ได้รับความรู้ เกิดการทบทวนมองตัวเราเอง พบว่า ก่อนหน้านี้เรื่องเหล้าทำให้เกิดหนี้สิน ทำให้การงานของเรามีปัญหาและมีเรื่องทะเลาะกันในครอบครัวทุกวัน ก็เป็นเพราะเหล้า เราเลยคิดตัดสินใจเด็ดขาด เลิก เลิกทั้งเหล้าและบุหรี่ ยอมรับเลยว่า โครงการฯ มีส่วนมากที่กระตุ้นให้เราอยากจะเลิกอย่างจริงจัง มองดูคนอื่นทำไมไม่ดื่มยังอยู่ได้ เราเองก็น่าจะอยู่ได้เหมือนกันพอเราเลิกเหล้า ทุกอย่างมันเปลี่ยนแปลง ในครอบครัวหยุดเลย ไม่เคยทะเลาะกันเลยสักนิดนับจากนั้นมา ส่วนเรื่องการทำงาน เราก็ได้ทำงานอย่างเต็มที่ และยังเราเองเคยคิดเหล้าอย่างมากแต่ยังเลิกได้ ก็เรียกได้ว่าสร้างความเชื่อมั่นให้กับคนอื่น ๆ พอสมควร เหมือนเราเองมีส่วนในการเป็นแบบอย่างให้เขาว่า ขนาดกินหัวราน้ำมาแล้วยังหยุดได้ ดังนั้นคนอื่นๆก็น่าจะทำได้ถามว่า สิ่งสำคัญที่ทำให้เราเลิกได้นั้น สิ่งสำคัญมาก คือ การเอาชนะใจตัวเองได้ ที่ผ่านมาร่างกายตัวเองอยู่ตลอดเวลา เห็นเพื่อนที่เคยกินด้วยกัน นั่งกินเหล้าอยู่ ใจหนึ่งก็คิดว่าสักหน่อยก็คงไม่เป็นไร แต่อีกใจก็บอกตัวเองว่าไม่ได้ อย่าไปเด็ดขาด พอเราเป็นแบบนี้ก็เกิดการเอียงกับตัวเองอยู่ตลอด ทะเลาะกับตัวเอง มีคำถามตลอดว่า ทำไม? เอียงกับตัวเองตลอด ใช้เวลากว่าครึ่งปีจนนิ่งสนิทได้จริงๆ ประสบการณ์ของเราเอง เราก็เอามาพูดมาคุยกับลูกบ้าน ก็จะพยายามบอกเขาว่าเราต้องมองตัวเองก่อน รู้ตัวเอง ที่เรากินดื่มทุกวัน มันไม่ใช่การกินเหล้าแบบเก่าแต่มันเป็นการเสพติดที่ร้ายแรงมาก กินมากมาจนขาดสติ และทำให้คนเปลี่ยนไปเลย จากตาสดใสกลายเป็นหน้าตาเหี่ยวงั้น คล้ำหมองจากสิ่งที่พยายามทำมา ก็เห็นผล เห็นความสำเร็จ เราารู้สึกว่า 60-70% เพราะเราพบว่าคนระแวงระวังกันในเรื่องการดื่ม เริ่มเห็นความพอเหมาะพอควร เวลาว่างการก็ไม่ดื่มมากเช่นก่อน ในแง่ตัวเลขค่าใช้จ่ายเราก็พบว่าจากค่าเหล้า 20,000 บาท ก็เหลือนิดหน่อย และผลที่เราเจอกับตัวคือผลที่เกิดกับครอบครัวตัวเอง ทั้งสองคนในครอบครัวก็กินด้วยกันทั้งคู่ ชาวบ้านเขาก็จะถามว่า ได้ไปกินยาอะไรหรือเปล่า ทำให้เลิกเหล้าได้ทั้งสองคนผัวเมีย แต่จริงๆ ไม่มีอะไรเลย เรามานั่งคุยกันตอนจะเลิกว่าเราสองคนเดินทางมาไกลแล้ว เรามาพักแล้วคุยกันได้ไหม จับเข้าคุยกันเลิกเถอะสิ่งเหล่านี้เหนื่อยแล้ว ปรากฏว่าเราทั้งคู่เห็นด้วยเหมือนกันเลย มันเหมือนเราคิดมาตลอด พอทำแล้วจริงๆ ชีวิตเปลี่ยนไปมาก สิ่งที่ไม่เคยได้เราได้มา เรามีเงินติดกระเป๋าอยู่ตลอด ทั้งๆ ที่แต่ก่อนเราแทบไม่มีเงินเลย เดือนชนเดือนตลอด พอเห็นผลแบบนี้ เราคาดหวังเลยว่า ไม่อยากให้หยุด “อย่าหยุด” เราต้องกระตุ้นให้คนเห็นประโยชน์จากการเลิกเหล้า ถ้าหยุดทำ คนก็จะลืม ละเลยและกลับไปกินอีกเหมือนเดิม ต้องสร้างแรงผลักดันร่วมกัน สร้างความร่วมมือ

จากหลายหน่วยงาน ทั้ง อบต. โรงเรียน วัด แม่บ้าน เยาวชน กลุ่มต่างๆ อสม. ให้เขามีบทบาทมาร่วมในการจัดการเรื่องนี้ แล้วเราจะได้มีพลังมากๆ และสิ่งที่เราเรียนรู้จากการทำ คือ สิ่งที่เราได้รับที่ผ่านมานั้นเป็นบทเรียนราคาแพงมากกับชีวิต ทำให้เรามองหาตัวเองไม่เจอ อยากจะให้ทุกคนเลิกเหล้า ลองดูว่ามันจะเกิดผลดีหรือไม่ อยากให้ทุกคนช่วยกัน หันมาร่วมกันสร้างบ้านสร้างเมืองที่ปลอดเหล้าร่วมกัน”

นายสมจิตร สัมมนา อายุ 56 ปี ทีมวิทยากรคนหัวใจเพชร

“ตาสมจิตรชี้เมา คำนี้อย่างในหุ้มนเสมอ เพราะเมื่อก่อนผมก็กินเหล้าจนเมา ถ้าไม่เมาก็ไม่กิน ถ้ากินแล้วต้องเมา จนเริ่มเจ็บป่วยมากขึ้น ลูกเมียขอร้องให้เลิกเหล้า คุณหมอบอกอนามัยก็มาชวนให้เลิกเหล้าเพื่อตัวเองและถวายเป็นพระราชกุศลแด่ในหลวง ผมก็เห็นดีด้วยจึงลงชื่อปฏิญาณตนเลิกเหล้า จนทุกวันนี้ผมไม่ดื่มและไปชวนชาวบ้านที่ยังหลงผิด ยังดื่มอยู่ ให้ลองเลิกดูแล้วจะรู้ว่าสุขภาพที่ดีเราต้องดูแลเอง ความสำเร็จนี้ผมคิดว่าเรามีครูบาอาจารย์ให้ข้อมูล สนับสนุน ต้นทุนทางวัด ชาวบ้านศรัทธา พระนักเทศน์ ที่ชาวบ้านเคารพ อนามัย ให้ความรู้ให้ข้อมูล และพ่อเฒ่า พ่อใหญ่ที่ยังเป็นที่เคารพศรัทธาของชาวบ้าน เรามีเวทีคืนข้อมูล ที่สะท้อนถึงการลดค่าใช้จ่ายจริงๆ เรามีคนที่มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง และคนที่ไม่ต้องเจ็บตัวจากการทะเลาะวิวาท ที่เป็นสิ่งพิสูจน์ และยืนยันถึงคุณประโยชน์จากการงดเหล้าได้จริงๆ”

นายบุญส่ง สว่างเพราะ อายุ 60 ปี ทีมวิทยากรคนหัวใจเพชร

“ผมติดเหล้ามาตั้งแต่เด็กๆ จนคิดว่าชาตินี้เราคงเลิกไม่ได้หรอก จนมีโครงการจังหวัดมาให้เรางดเหล้าเข้าพรรษา ผมก็เขียนชื่อไปนั้นๆ ไม่คิดว่าจะเลิกได้จริง แต่พอเขียนชื่อปฏิญาณตนก็รู้สึกใจวาบๆ เลย เอาละสิ ถ้าทำไม่ได้คงอายลูกหลานแน่เลย ก็เลิกดื่มจนครบพรรษาและออกพรรษาก็ไม่ดื่มแล้ว เพราะไม่ดื่มก็ไม่มีผลอะไร สุขภาพดีขึ้น มีเงินให้ลูกไปโรงเรียนไม่ขาดมือ ลูกเมียก็รักเรามากขึ้น ทำกับข้าวให้กินดีๆ ทุกวัน”

นายสง่า ชื่นอรุา อายุ 58 ปี ทีมวิทยากรคนหัวใจเพชร

“เมื่อก่อนผมก็เป็นนักดื่มตัวยง ดื่มจนเมื่อเวลาเมาสภาพดูไม่ได้ ลูกเมียก็อายชาวบ้าน แต่ผมไม่อายเพราะผมเมา มีเพื่อนชวนเลิกดื่มก็เลยตัดสินใจ เพราะถ้าฝืนดื่มต่อไปคงไม่ไหวแน่ ร่างกายก็เริ่มย่ำแย่ เริ่มจากการงดดื่มในช่วงเข้าพรรษา แรกๆก็กระอักกระอ่วน ถามตัวเองว่าจะไหวมั๊ย จะเลิกได้ครบพรรษามั๊ย ไปๆมาๆ ก็เลิกดื่มจนครบพรรษา จากนั้นเพื่อนก็ชวนเลิกดื่มต่อก ก็บอกตัวเองว่า เลิกมา 3 เดือนแล้ว จะเลิกต่อกคงไม่มีปัญหา ก็เลิกต่อไปจนทุกวันนี้ก็ไม่ดื่มแล้ว เวลาไปเล่าให้คนอื่นฟังก็ภูมิใจ ลูกเมียก็ภูมิใจที่พ่อเลิกดื่มเหล้า และไปอบรมวิทยากรชวนเลิกดื่มกับ สสส. ก็ได้มาทำหน้าที่ชวนชาวบ้านที่ยังดื่มให้เลิกดื่ม ซึ่งก็มีสำเร็จบ้างไม่สำเร็จบ้าง”

นางมะลิ อายุ 44 ปี ผู้ดื่ม

“ตนเคยดื่มเบียร์นานๆ ครั้ง เฉลี่ยปีละ 4-6 ครั้ง ในช่วงปีใหม่เวลาลูกหลานมาเยี่ยม หยุดดื่มในช่วงเข้าพรรษาจนครบพรรษา แต่พอหลังออกพรรษายังไม่ได้กลับไปดื่ม ใจจริงไม่อยากจะดื่มแต่เกรงว่าจะปฏิเสธลูกหลานไม่ได้ ตนเองไม่ได้ดื่มต่อเนื่องจึงไม่รู้สึกถึงการเปลี่ยนแปลงใดๆ จากการหยุดดื่ม”

นางสมพร อายุ 57 ปี ผู้ดื่ม

ตนอาจดื่มบ้าง นานๆ ครั้ง เวลามีนงาน พบปะเพื่อนฝูง ไม่ดื่มหนักเพียงแค่อจิบๆ เท่านั้น แต่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมงดดื่มตลอดพรรษา หลังออกพรรษายังไม่ได้ดื่ม แต่ยังไม่ได้อคิดตัดสินใจเลิกถาวร เพราะคิดว่าตนไม่ได้ดื่มหนักและไม่เกิดผลกระทบต่อสุขภาพและครอบครัว

นายสมศักดิ์ อายุ 65 ปี ผู้ตี๋

“ผมเข้าร่วมปฎิญาณตนงคเหล้าในช่วงเข้าพรรษา และเลิกตี๋จนเกือบจะครบพรรษาแล้ว แต่ก่อนออกพรรษามีงานในหมู่บ้านเลยแหกพรรษา จิบไปนิดนึง กะว่าจะกลับมาตี๋อีก แต่นายสง่ามาบอกว่าตี๋แล้วไม่เป็นไร ให้งดต่อจนครบพรรษา และกึ่งคได้ จนหลังออกพรรษาก็ยังไม่ได้ตี๋ แต่ตั้งใจอยากจะเลิกตี๋ต่อไป ไม่รู้ว่าจะห้ามใจตัวเองไหวแค่ไหน แต่ตอนนี้บอกได้เลยว่าไม่ตี๋ก็ไม่ใช่ไร”

นางออน อายุ 42 ปี ผู้เคยตี๋ และ เป็นอสม.

“ดิฉันเลิกตี๋มา 2 ปีแล้ว ได้ชักชวนคนอื่นเลิกตี๋ 2-3 คน มาเข้าร่วมโครงการทุกปี แม้ว่าตนเองไม่ได้ตี๋แล้ว แต่ก็สนใจเข้าร่วมกิจกรรม เพราะเห็นว่าเป็นโครงการที่ดี ทำให้คนตี๋หนักมีการตี๋ที่ลดลง และช่วยประหยัดเงินในกระเป๋าด้วย”

นางทองแดง มุลดับ อายุ 47 ปี ผู้เคยตี๋ และ เป็นอสม.

“ดิฉันเคยตี๋บ้าง ปีละไม่กี่แก้ว ตี๋สลายเวลาไปอบรมกับกลุ่ม อสม. และกลุ่มแม่บ้าน แค่จิบนิดๆ ไม่ถึงกับเมา ดิฉันลงชื่อปฎิญาณตนกับเขาเหมือนกัน แต่ก็มีแอบๆ จิบบ้าง คิดว่าคงไม่เลิกถาวร เพราะแค่จิบๆ คงไม่เกิดผลกระทบต่อสุขภาพเท่าไร บางทีหมอก็บอกเวลาความดันต่ำก็ให้ตี๋สลายได้ ก็เลยเลือกตี๋สลายเวลาปวดหัว”

นางสำเร็จ อายุ 52 ปี ผู้ตี๋

“ดิฉันลงชื่อปฎิญาณตนกับเขาเหมือนกัน ตั้งใจจะเลิกให้ตลอดพรรษาแต่ก็อดไม่ได้ เพื่อนชวนกินก็เลยกินไปอีกนิดหนึ่ง ปีหนึ่งนับแล้วก็ตี๋ไม่กี่แก้ว ส่วนใหญ่เป็นเหล้าขาว เบ๊กไม่พอเมา พอเลื่อดลมสูบฉีคก็พอ กินให้เมาไม่ได้ เพราะลูกสาวจะด่าดิฉัน”

กิจกรรมที่รับรู้ร่วมกันในภาพรวม

- โครงการชุมชนก้าวหน้า ชาวประชาร่วมใจ เป็นการดำเนินโครงการทั้งอำเภอ ซึ่งชุมชนจะต้องมีส่วนร่วม และให้ผู้นำชุมชนรายงานความก้าวหน้าตามตัวชี้วัดที่กำหนดไว้เป็นประจำทุกเดือน
- โครงการเสริมพลัง อสม. สู่ชุมชนสุขภาพดี ปลอดภัย ปลอดภัย ตำบลโคกเพชร อำเภอชุมชน จังหวัดศรีสะเกษ เป็นการเสริมสร้างศักยภาพของ อสม. ในการขับเคลื่อนงานลดปัจจัยเสี่ยงเหล้าบุหรี่ ในระดับชุมชน ทั้งนี้ อสม. จะสามารถบำบัดปัญหาสุขภาพในเบื้องต้นก่อนส่งต่อผู้เจ็บป่วยมายัง รพ.สต.ต่อไป
- การหนุนเสริมกิจกรรมในชุมชนจากเครือข่ายองค์กรงคเหล้า โดยประชาคมงคเหล้า จังหวัดศรีสะเกษ และสำนักงานเครือข่ายองค์กรงคเหล้า (สคล.) ภาคอีสานตอนล่าง
- ธรรมนูญตำบลโคกเพชร ที่เกิดจากการประชาคมซึ่งเป็นกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนได้บรรลุเรื่องงานบุญปลอดภัย เป็นกตिकाของทุกชุมชนในตำบลโคกเพชร
- มีการนำข้อมูลการป่วย การตาย ของผู้ติดสุราที่เกิดขึ้นในแต่ละหมู่บ้านเล่าสู่กันฟังในการพบปะ ประชุม ประจำเดือน ประกาศเสียงตามสายของผู้ใหญ่บ้านหรือเวลาที่มีการเก็บเงินฌาปนกิจศพ ทำให้ชุมชนได้ทราบสถานการณ์ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เกิดความตระหนักต่อชาวบ้านต่อผลกระทบของสุราและคนตี๋สนใจเข้าร่วมกิจกรรม
- กิจกรรมที่ยังคงดำเนินอยู่หลังออกพรรษา ได้แก่ การเข้าวัดฟังธรรมในทุกวันพระ
- การต่อยอดขยายผลของกิจกรรม ได้แก่ การมอบโล่รางวัล “คนหัวใจเพชร” ให้แก่บุคคลที่หยุดตี๋ตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป การมอบเกียรติบัตร “คนหัวใจหิน” หยุดช่วงเข้าพรรษา ให้แก่ผู้ที่สามารถงดได้ครบพรรษา (ตลอด 3 เดือน) โดยนายอำเภอชุมชนเป็นผู้มอบ นอกจากนั้น ทีมวิทยากรคนหัวใจเพชร จะทำหน้าที่ในการชวนคนในชุมชนลดละเลิกเหล้าจนกว่าจะมีผู้ตี๋สุราในชุมชนเป็นศูนย์

แรงจูงใจในการเลิกดื่ม

ในการเลิกดื่มส่วนใหญ่ผู้ที่เคยดื่มให้ความสำคัญกับสุขภาพ ความเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นกับตนเองมาเป็นอันดับแรก รองลงมาเป็นความต้องการและปัญหาภายในครอบครัว และความต้องการเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูกหลาน นอกจากนี้ การเลิกดื่มเพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่ในหลวง ยังเป็นอีกหนึ่งปัจจัยในการเลิกดื่มอีกด้วย

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรมงดเหล้าเข้าพรรษา

ผู้นำชุมชน แกนนำชุมชน เป็นกลไกสำคัญในการสร้างแรงบันดาลใจในการเลิกหรือดื่มต่อ ถ้าผู้นำเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นต้นแบบในการเลิกดื่ม ชาวบ้านก็พร้อมทำตามแบบที่ตนเองเลือกสนใจ

จะเลิกต่อหรือกลับมาเริ่มใหม่ ในกรณีที่เป้าหมายของกิจกรรม คือการงดเหล้าเฉพาะช่วงเข้าพรรษา ซึ่งหมายถึงการพักตับชั่วคราว ในระยะเวลา 3 เดือน สำหรับผู้เข้าร่วมที่ไม่ได้ดื่มเลย ถือเป็นความสำเร็จของโครงการ แต่ยังไม่สามารถคาดหวังว่าพฤติกรรมการดื่มสุราหลังเข้าร่วมกิจกรรมแล้วจะดีขึ้น ดังนั้น กลไกการหนุนเสริมหรือเชียร์ให้เลิกดื่มต่อ หรือการติดตามระยะยาว เช่น 6 เดือน หรือ 12 เดือน หลังจากนี้เป็นเรื่องที่น่าสนใจ เนื่องจากจะช่วยยืนยันผลสำเร็จได้ดียิ่งขึ้น เนื่องจากพฤติกรรมการทวนกลับมาดื่มหลังออกพรรษา 1 เดือนดังกล่าวข้างต้น แม้ว่าการดื่มจะลดลงในช่วง 1 เดือนแรกหลังออกพรรษา อาจเป็นผลสำเร็จของโครงการงดเหล้าเข้าพรรษาในช่วง 3 เดือนนั้น หรืออาจเป็นจุดเริ่มต้นของการกลับมาดื่มตามปกติอีกครั้ง

การเตรียมความพร้อมหลังออกพรรษา ในระยะแรกของการออกพรรษา กลไกร่างกายและจิตใจกำลังปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง หลังออกพรรษามีสิ่งเร้าให้อยากดื่มจะมีมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นงานเทศกาลต่างๆ จึงควรมีการวางแผนเชียร์ให้เลิกดื่มต่อในช่วงหลังออกพรรษา โดยหากิจกรรมหรือหาอาชีพเสริมให้ผู้ที่เลิกดื่มเพื่อเป็นการสร้างรายได้และสร้างความมั่นใจให้เห็นการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพหลังจากเลิกดื่มมาแล้วตลอดพรรษาและเชียร์ให้เลิกดื่มต่อไป

หมู่บ้านเปรียบเทียบ

หมู่ที่ 3 บ้านหนองบัวใหญ่ ตำบลหนองหัว อำเภอบางบาล จังหวัดศรีสะเกษ

ประวัติอำเภอบางบาล

“เบญจลักษณ์เมืองงาม ล้นหลามสามัคคี มากมีฟาร์มไก่อ ผ้าไหมมัดหมี่ มีพุทธอุทยาน”

เดิมนั้นอำเภอบางบาล มีพื้นที่อยู่ในเขตการปกครองของอำเภอกันทรลักษณ์ จัดตั้งเป็นกิ่งอำเภอเมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม 2536 โดยแบ่งท้องที่การปกครองออกจากอำเภอกันทรลักษณ์ จำนวน 5 ตำบล และต่อมาได้มีพระราชกฤษฎีกาตั้งเป็นอำเภอ ซึ่งได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 113 ตอนที่ 62ก ลงวันที่ 20 พฤศจิกายน 2539 และได้ยกฐานะจากกิ่งอำเภอเป็นอำเภอบางบาล เมื่อวันที่ 5 ธันวาคม 2539 โดยมีอาคารศูนย์ราชการตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 7 ตำบลเสียว

อำเภอบางบาลเป็นหนึ่งใน 22 อำเภอของจังหวัดศรีสะเกษแบ่งการปกครองออกเป็น 5 ตำบล 67 หมู่บ้าน จำนวน 8,536 ครัวเรือน ประชากร 37,113 คน ความหนาแน่นของประชากร 112.02 คนต่อตารางกิโลเมตร แบ่งออกเป็น 5 ตำบล (2560) ดังนี้

1. ตำบลเสียว 14 หมู่บ้าน 2,141 ครัวเรือน ประชากร 8,739 คน
2. ตำบลหนองหัว 15 หมู่บ้าน 1,730 ครัวเรือน ประชากร 7,344 คน
3. ตำบลหนองงูเหลือม 13 หมู่บ้าน 1,504 ครัวเรือน ประชากร 6,710 คน
4. ตำบลหนองฮาง 12 หมู่บ้าน 1,463 ครัวเรือน ประชากร 6,840 คน
5. ตำบลท่าคล้อ 13 หมู่บ้าน 1,698 ครัวเรือน ประชากร 7,418 คน

มีอาณาเขตติดต่อกับเขตการปกครองข้างเคียง ดังนี้

- ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอโนนคูณ
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอเดชอุดมและอำเภอทุ่งศรีอุดม (จังหวัดอุบลราชธานี)
- ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอกันทรลักษณ์
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอกันทรลักษณ์ อำเภอศรีรัตนะและอำเภอน้ำเกลี้ยง

อำเภอบางบาล มีที่ตั้งอาคารที่ว่าการซึ่งเป็นศูนย์ราชการของอำเภออยู่ติดทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2085 สายกันทรลักษณ์ - กันทรารมย์ หมู่ที่ 7 ตำบลเสียว อยู่ห่างจากตัวจังหวัดศรีสะเกษ เป็นระยะทาง 64 กิโลเมตร มีพื้นที่ 331.31 ตารางกิโลเมตร หรือ 180,800 ไร่ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูง เป็นเนินสูงต่ำสลับกันไปสภาพดินโดยทั่วไปเป็นดินร่วนปนทราย ความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างต่ำ เนื่องจากดินไม่สามารถเก็บกักน้ำไว้ได้นาน มีหนองน้ำขนาดเล็กอยู่โดยทั่วไปและมีน้ำขังเฉพาะในฤดูฝนถึงต้นฤดูหนาวเท่านั้นส่วนใหญ่ในฤดูแล้งจะแห้งขอดเนื่องจากปัญหาของสภาพดินดังกล่าวข้างต้น มีลำน้ำสำคัญที่ไหลผ่านตลอดปีมี 5 สาย ได้แก่ ห้วยชะยุ้ง ห้วยเสียว ห้วยระนัง ห้วยสร้าง และห้วยไผ่

ประวัติบ้านหนองบัวใหญ่ หมู่ 3 ตำบลหนองหัว อำเภอบางบาล

เมื่อหลายพันปีมาแล้ว เชื่อว่าภูมิถิ่นบริเวณที่ตั้งบ้านหนองบัวใหญ่ในปัจจุบันนี้ เป็นที่ตั้งบ้านเรือนมาก่อน เป็นหมู่บ้านที่เจริญสมบูรณ์ เพราะมีหลักฐานบ่งบอกไว้ คือด้านทิศตะวันออก ชาวบ้านเรียกว่า “โนนเปือย” อยู่ติดกับห้วยไผ่ สมัยก่อนมีต้นไม้ชนิดหนึ่ง ชาวบ้านเรียกว่าต้นเปือย มีต้นไม้ใหญ่ขึ้นเต็มหนาที่บ่ไปหมด มีเครื่องเชิงเครื่องกอยอยู่เต็มทั่วไป นอกนั้นก็ยังมีต้นบุกหรือต้นชะบुक สูงท่วมหัว ลำต้นใหญ่เท่าลำขาลำแข่งมากมาย ที่แปลกประหลาดคือมีต้นว่านทุกชนิดขึ้นเต็มบริเวณโนนเปือยแห่งนั้น หลักฐานมีเศษกระเบื้อง หม้อ ไห และกระดูกคนเต็มบริเวณโนน

และยังพบเทวรูปสมัยขอม (สันนิษฐานว่าสร้างหลังการสร้างเขาพระวิหาร) โดยปัจจุบันโนนเปือยแห่งนี้ก็คือบริเวณที่ตั้งโรงเรียนบ้านหนองบัวใหญ่ในปัจจุบันนั่นเอง

ในปัจจุบันบ้านหนองบัวใหญ่มีนายบุญมา สืบสาย เป็นผู้ใหญ่บ้าน มีระยะทางห่างจากอำเภอเบญจลักษ์ 26 กิโลเมตร และห่างจากอำเภอเมืองศรีสะเกษ 78 กิโลเมตร มีประชากรอาศัยอยู่จริง 119 ครัวเรือน แยกเป็นประชากรชาย 264 คน หญิง 278 คน รวม 542 คน มีเนื้อที่ทั้งหมด 3,736 ไร่ สัดส่วนความหนาแน่นของประชากร 6.89 คนต่อไร่ ส่วนด้านการศึกษา มีโรงเรียนจำนวน 1 แห่ง มีครูประจำการ 18 คน มีนักเรียน 165 คน ราษฎรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีวัด 1 แห่ง มีพระจำพรรษา 5 รูป (พระครูสุทธิปัญญาภรณ์ เจ้าอาวาสวัดหนองบัวใหญ่ เจ้าคณะอำเภอเบญจลักษ์) ภาษาที่ใช้เป็นภาษาไทยอีสาน (ลาว) ร้อยละ 99 นอกนั้นเป็นภาษาท้องถิ่นเขมร การประกอบอาชีพทำนาและเลี้ยงสัตว์

พัฒนาการขับเคลื่อนงานปลอดภัยในหมู่บ้านหนองบัวใหญ่

บ้านหนองบัวใหญ่ หมู่ที่ 3 ตำบลหนองหว้า อำเภอเบญจลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งเป็นหมู่บ้านเปรียบเทียบในการศึกษารุ่นนี้ แต่ก็มีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนงานปลอดภัย โดยในปี 2553 นายสมศักดิ์ สุวรรณสุจริต ผู้ว่าราชการจังหวัดศรีสะเกษ มีนโยบายให้ริเริ่ม “โครงการจังหวัดศรีสะเกษ งานบุญปลอดภัย เทิดพระเกียรติ 84 พรรษามหาราชา” ตั้งแต่เดือนธันวาคม 2553-5 ธันวาคม 2554 ซึ่งมีการจัดกิจกรรมปลอดภัยทั้งในงานบุญและงานอวมงคล เช่น งานศพ และงานมงคล เช่น งานแต่งงาน งานบวช ทำบุญขึ้นบ้านใหม่ และในปี 2558 พระครูสุทธิปัญญาภรณ์ เจ้าคณะอำเภอเบญจลักษ์และเจ้าอาวาสวัดหนองบัวใหญ่ ได้นำโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 เข้ามาดำเนินการในอำเภอเบญจลักษ์ และหมู่บ้านหนองบัวใหญ่ โดยเจ้าพระคุณสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้ามณฑลเจ้าคุณ เจ้าปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราชในขณะนั้น มีดำริที่จะเสริมสร้างและสมานฉันท์ของคนในชาติให้เกิดความสงบ สันติสุข มีความสามัคคีกลมเกลียวกัน สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยให้พุทธศาสนิกชนได้น้อมนำหลักศีล 5 มาประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวัน ตามแนวทางของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล จำนวน 5,914 หน่วยทั่วประเทศ ที่ได้ดำเนินการตามหัวข้ออบรม 8 หัวข้อ คือ ศีลธรรมและวัฒนธรรม สุขภาพอนามัย สัมมาชีพ สันติสุข ศึกษาสงเคราะห์ สาธารณสงเคราะห์ กตัญญูกตเวทิตาธรรมและสามัคคีธรรม ซึ่งมีอบหมายให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ร่วมกับคณะสงฆ์ หน่วยงานราชการ สถานศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาคเอกชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน องค์กรเครือข่ายชาวพุทธ ได้ขับเคลื่อนโครงการเพื่อสนับสนุนนโยบายดังกล่าว

การขับเคลื่อนงานบุญปลอดภัยในหมู่บ้านหนองบัวใหญ่ พบว่า มีการขับเคลื่อนเป็นรูปธรรม 2 งาน ได้แก่ งานศพปลอดภัย และงานบุญกฐินปลอดภัย ทั้งนี้ งานอื่นๆ เช่น งานบุญอุทิศและงานบวช ยังพบการปลอดภัยในบางงาน ซึ่งเป็นตามความประสงค์ของเจ้าภาพบางงานที่ตั้งใจให้งานที่จัดขึ้นปลอดภัยเต็มแอลกอฮอล์ ส่วนกลไกการดำเนินงานยังไม่เป็นรูปธรรมเท่าใดนัก ซึ่งพบว่า เป็นการขับเคลื่อนตามนโยบายหรือการสั่งการจากหน่วยเหนือเท่านั้น แต่มีการจัดกิจกรรมปฏิญาณตนงดเหล้าเนื่องในวันเข้าพรรษาและวันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในวันที่ 28 กรกฎาคม 2561 ณ ที่ว่าการอำเภอเบญจลักษ์ โดยมีผู้นำชุมชน แกนนำชุมชน และประชาชนบางส่วนเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว

กระบวนการทำงานของบ้านหนองบัวใหญ่ ตำบลหนองหว้า

- วัดหนองบัวใหญ่ โดยท่านพระครูสุทธิปัญญาภรณ์ เจ้าอาวาสและเจ้าคณะอำเภอเบญจลักษ์ ได้เป็นแกนนำทำงานร่วมกับชุมชน ผ่านโครงการหมู่บ้านรักษาศีลห้า โดยให้พุทธศาสนิกชนได้น้อมนำหลักศีลห้ามาประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวัน ซึ่งเน้นย้ำเรื่องศีลข้อ 5 ว่าด้วยเรื่องการงดสุราเมรัยและสิ่งเสพติดทุกชนิด ทำให้ชาวบ้านเกิดความเลื่อมใสศรัทธา และนำมาปฏิบัติในชีวิตประจำวัน นำมาปรับปรุงแนวคิดของการเลิกเหล้า เช่น การบูชาบรรพบุรุษด้วยเหล้าเป็นวิถีของชุมชน พอพุทธศาสนาเข้ามาได้มีการเปลี่ยนแปลง แต่อันเดิมก็ไม่อยากทิ้ง ต้องทำการผนวกกัน งานวัดก็ทำบุญตามหลักศาสนา ซึ่งเมื่อก่อนพอเสร็จงานก็อาจมีดื่มสุราบ้างตามสมควร แต่หลังจากที่ชวนกันงดเว้นสุราก็พบว่างานบุญต่างๆ ในวัด พบการดื่มสุราหรือนำสุรามานำจำหน่ายลดน้อยลง

- ในการเตรียมการจัดงานบุญประเพณีที่วัดแต่ละครั้ง จะมีการประชุมชาวบ้าน เพื่อหารือถึงแนวทางการทำงานให้งานสำเร็จและไม่เกิดปัญหาในชุมชน นอกจากนี้ผู้นำชุมชนยังชักชวนให้มีการงดเหล้าในงานเพื่อป้องกันการเกิดเหตุทะเลาะวิวาทในงานบุญประเพณีที่จัดขึ้น โดยให้ อ.ปพร. และเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้มงวดในการตรวจตราคนดื่มแล้วเมามาก่อเหตุในงาน

- จากการที่เป็นหมู่บ้านรักษาศีลห้า จึงได้รณรงค์เรื่องการสวมตนต์ข้ามปีเพื่อเสริมสิริมงคลให้แก่ตนเองและครอบครัว แต่ยังคงพบการเฉลิมฉลองส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่ด้วยเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และมีเครื่องเสียงมหรสพส่งเสียงอีกทีก็เสียงดังอยู่บ้าง

- ผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำในชุมชน ทุ่มเท ทำงานอย่างจริงจัง จังใจ พระสงฆ์ ให้ความสำคัญของการจัดงานศพปลอดเหล้า ซึ่งถือว่าเป็นงานปลอดเหล้าที่สำเร็จ 100% จึงถือว่าชุมชนมีความเข้มแข็ง ซึ่งในช่วงแรกๆ อาจจะมีคนต่อต้านบ้าง ต่อมาก็มองเห็นด้วยเรื่อยๆ

- รพ.สต. มีโครงการหมู่บ้านเบอร์วัน จัดกิจกรรม สอนทักษะชีวิต ป้องกันยาเสพติด ลดปัญหาการทะเลาะวิวาท ลดปัญหาอุบัติเหตุในชุมชน

- ไม่พบการหนุนเสริมทรัพยากรและทุนกิจกรรมจาก สสส. หรือเครือข่ายอื่นๆ แต่มีร้านค้าปฏิบัติตามกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และตั้งใจไม่ขายเหล้า เนื่องจากว่าเข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ศรัทธาในแนวคิดของเจ้าอาวาส เป็นร้านค้าปลอดเหล้า จำนวน 1 ร้าน ส่วนร้านค้าอีกจำนวน 5 ร้าน ยังพบการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตามปกติ แต่มีการปฏิบัติตามกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ปี 2551 อย่างเคร่งครัด

ผลของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชุมชน

- ค่าใช้จ่ายงานสำหรับเครื่องดื่มในการจัดงานบุญ ได้แก่ งานศพ และงานบุญกฐิน ลดลง ซึ่งปกติมีค่าใช้จ่ายในเครื่องดื่มประมาณ 2-3 หมื่นบาทต่องาน สามารถลดลงได้เหลือประมาณ 4-5 พันบาท

- เสริมสร้างคุณธรรมในพระพุทธรูปศาสนา เห็นคุณค่าของการปฏิบัติตนตามหลักศีลห้า

- ไม่พบการลักเล็กขโมยน้อยในชุมชน

- เกิดความรักสามัคคีของคนในชุมชน สื่อสารภาษาเดียวกันได้รู้เรื่อง

- เกิดความสัมพันธ์ในครอบครัว ทำให้ครอบครัวมีเวลาและทำกิจกรรมร่วมกันมากขึ้น เกิดความอบอุ่นในครอบครัว

ปัจจัยความสำเร็จของชุมชน

- มีพระครูสุทธิปัญญาภรณ์ เจ้าอาวาสวัด และเจ้าคณะอำเภอเบญจลักษ์ ซึ่งเป็นที่เคารพศรัทธาทั้งคนในชุมชน และศิษยานุศิษย์จากทุกทิศทั่วไทย เป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชนและวัดเป็นศูนย์รวมในการทำกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน

- แกนนำชุมชน ทั้งผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หัวหน้าคุ้ม มีบุคลิกที่เข้มแข็งแต่เป็นคนความสุภาพอ่อนโยน ให้การสนับสนุนต่อเนื่อง จังใจต่อการทำงานแก้ไขปัญหาการทะเลาะวิวาทอันเนื่องมาจากการดื่มสุราของคนในชุมชน

- ชาวบ้านมีความเชื่อจากฐานรากว่ามีบรรพบุรุษคนเดียวกัน ทำให้การสร้างความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันในประเด็นปัญหาตรงกันมากขึ้น สื่อสารทิศทางเดียวกัน มีจิตใจอ่อนโยน เอื้อเฟื้อเกื้อกูลต่อกันและกัน อีกทั้งมีวัฒนธรรมอันเป็นหนึ่งเดียว ช่วยลดความขัดแย้งในชุมชน รับฟังและเคารพซึ่งกันและกัน

ข้อคิด ข้อเสนอแนะในการทำงานงดเหล้าเข้าพรรษา

- ต้องศึกษาสถานการณ์และบริบทพื้นที่ให้ถ่องแท้

- การเสริมสร้างความรู้ให้แก่ชาวบ้านเป็นสิ่งสำคัญ รวมถึงการมีข้อมูลคนดื่ม ข้อมูลปัญหาสุขภาพ หรือข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องจะช่วยทำให้คนในชุมชนมองเห็นภาพร่วมกัน และร่วมกันแก้ไขปัญหามาของชุมชน

- ศึกษาหลักธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ อย่างน้อยให้ปฏิบัติตามศีลข้อห้าอย่างเคร่งครัด

- ผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา ต้องปฏิบัติให้เป็นแบบอย่างก่อน ความเชื่อความศรัทธาต่อผู้นำทำให้ชาวบ้านพร้อมปรับเปลี่ยนตัวเอง
- สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน กล่าวคือ การจะลงมือทำกิจกรรมใดๆ ในภาพรวม ควรมีการประชุมเพื่อสอบถามเสียงและความต้องการของคนในชุมชนทุกครั้ง โดยยึดหลักประชาธิปไตยเสียงข้างมาก
- ไม่มองว่าคนดื่มเป็นปัญหาของสังคม แต่ให้คิดว่าทำอย่างไรเขาจะเลิกดื่มได้ โดยสร้างทัศนคติเกี่ยวกับคนดื่มและดึงเข้ามาเป็นส่วนร่วมของกิจกรรมในชุมชนให้มากขึ้น
- ต้องการทรัพยากรและการหนุนเสริมจากภาคีเครือข่าย เช่น สสส. เป็นต้น

ปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน

- ความรู้ความเข้าใจที่แตกต่างกันทำให้เกิดปัญหาในการสื่อสาร กลุ่มชาวบ้าน อาจไม่ชัดเจน และเกิดปัญหาความไม่เข้าใจกัน จำเป็นต้องประชุมพูดคุยกันบ่อยๆ เพื่อให้สื่อสารไปทิศทางเดียวกัน เข้าใจสอดคล้องกัน
- การประชุมชาวบ้านต้องเชิญชาวบ้านมาร่วมในเวทีประชุมให้มากที่สุด และให้เคารพกติกาของการยึดเสียงข้างมากในการลงมติแต่ละครั้ง โดยผู้มีเสียงข้างน้อยไม่ควรต่อต้านข้อตกลงที่เกิดขึ้น
- ควรมีการเชิญผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาให้ข้อมูล ความรู้ จัดกระบวนการปรับเปลี่ยนความคิดความเชื่อ จะทำให้เกิดความร่วมมือยิ่งขึ้น

การรับรู้เรื่องงดเหล้าเข้าพรรษา

บ้านหนองบัวใหญ่ มีการรับรู้เกี่ยวกับเรื่องงดเหล้าเข้าพรรษาจากนโยบายของ นายสมศักดิ์ สุวรรณสุจริต ผู้ว่าราชการจังหวัดศรีสะเกษ ในปี 2553 ที่มีการริเริ่ม “โครงการจังหวัดศรีสะเกษ งานบุญ ปลอดภัย เทิดพระเกียรติ 84 พรรษามหาราชา” ตั้งแต่เดือนธันวาคม 2553 - 5 ธันวาคม 2554 และในปี 2558 พระครูสุทธิบุญญาภรณ์ เจ้าคณะอำเภอเบญจลักษ์และเจ้าอาวาสวัดหนองบัวใหญ่ ได้นำโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 เข้ามาดำเนินการในอำเภอเบญจลักษ์ และหมู่บ้านหนองบัวใหญ่ ส่วนการรับรู้ผ่านการประกาศเสียงตามสายของผู้ใหญ่บ้าน และสื่อประชาสัมพันธ์จาก สสส. จากสื่อทีวีและวิทยุก็เป็นอีกช่องทางของการรับรู้ของชุมชน ทั้งนี้ ในงานศพหรืองานบุญกฐินก็จะมีโฆษกประจำงานและพระได้เทศนาเกี่ยวกับเรื่องการจัดงานปลอดภัยอีกด้วย

ความคาดหวังของชุมชน

สถานการณ์การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของบ้านหนองบัวใหญ่ เมื่อก่อนพบการดื่มค่อนข้างเยอะ หลังจากที่มีการรณรงค์ตามโครงการของจังหวัดเมื่อปี 2553 และโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ในปี 2558 ก็พบว่า จำนวนนักดื่มลดลงในช่วงเข้าพรรษา แต่ยังไม่พบภาวดีสุขภาพ เช่น รพ.สต.ลงพื้นที่ชักชวนคนในชุมชนเลิกดื่ม ไม่มีบุคคลต้นแบบในการเลิกเหล้า และยังไม่มีเกิดชุมชนปลอดภัย แต่หลังจากที่คณะทำงานเก็บข้อมูลวิจัยในครั้งนี้ได้สะท้อนถึงเรื่องการจัดงานบุญปลอดภัยที่จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพและชุมชน ก็เห็นว่าชุมชนควรมีการจัดกิจกรรมในชุมชนเพื่อลดการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยเฉพาะงานศพปลอดภัย และงานบุญกฐิน ควรดำเนินการอย่างจริงจัง เพื่อให้ชุมชนและชาวบ้านมีสุขภาพที่ดียิ่งขึ้น

เสียงสะท้อนตลอด 3 เดือนที่ผ่านมา ชาวบ้านสามารถเลิกเหล้าได้หรือไม่ เลิกได้อย่างไร

“ผมเองเป็นผู้นำชุมชน ได้เข้าร่วมปฎิญาณตนงดดื่มเข้าพรรษาที่อำเภอ ทำให้เป็นข้อบังคับใจตนเองในการที่จะดื่มในช่วงเข้าพรรษา เกือบผลอดดื่มแต่ก็ห้ามใจตัวเองไว้ เกรงว่าจะผิดคำพูดที่ได้ปฎิญาณตนต่อพระบรมฉายาลักษณ์ของในหลวง ซึ่งการเป็นผู้นำชุมชนก็เป็นส่วนสำคัญที่ต้องทำให้เป็นตัวอย่างกับคนในชุมชน การเป็นแบบอย่างที่ดีและต้องรักษาระดับความดีของเราตลอดไป แรกๆ ก็มีชาวบ้านมาสอบถามว่าผู้ใหญ่จะงดได้จริงหรือ แต่ความมุ่งมั่นของเรา ต้องทำให้ได้ และทำได้จริงๆ ส่วนหลังออกพรรษาดังใจจะงดต่ออีกสักเดือนสองเดือนหรือมากกว่านั้น ถ้าห้ามใจตัวเองได้ไหวต่อ เพราะจะงดดื่มแล้วทำให้มีแรงทำงานได้ดีขึ้น”

นายบุญ สืบสาย, ผู้ใหญ่บ้าน

“ดิฉันดื่มน้ำไม่ดื่มน้ำ แต่เมื่อเข้าพรรษาก็งดดื่มตลอด ทำมาหลายปี โดยไม่ได้บัญญัติตนที่เหน่ ตั้งใจเอง ล้วนๆ เพราะอยากให้เกิดบุญเกิดกุศลกับตนเองและลูกหลาน”

นางวันเพ็ญ พันธุ์เครือ

“ชาวบ้านที่นี่เมื่อถึงเข้าพรรษาก็พากันเลิกดื่มหลายคน เขาบอกว่าพักตับ แล้วค่อยมาดื่มอีกทีหลังออกพรรษา แต่ก็ได้ยินข่าวว่ามีอยู่ไม่กี่คนที่แหกพรรษา ซึ่งก็เป็นเรื่องของเขา เราไปห้ามไปบอกเขาไม่ได้ ส่วนตัวฉันเองก็มีดื่มน้ำแต่เมื่อถึงเวลาเข้าพรรษาก็ไม่ดื่มเลย”

นางกองมี แก้วพวง, อสม.

“ผมตั้งใจงดในช่วงเข้าพรรษาตลอด 3 เดือน เพราะว่ามันถึงสุขภาพตัวเอง หลังจากงดแล้วสุขภาพก็ดีขึ้น ก่อนหน้านั้นก็เป็นคนที่ดื่มเหล้ามาตลอดทุกวันเหมือนกัน แต่มาหยุดที่เดียวตอนเข้าพรรษา ผมงดเลย ที่แรกๆ ก็รู้สึกว่ามีมือไม้สั่นอยู่เพราะมาหยุดปุบปับ แต่อยู่ไปอยู่มา พยายามทำงานให้เหงื่อออกและดื่มน้ำเยอะๆ ถ้าไม่ไหวก็กินแป๊ะชี่แทนก็หยุดได้ตลอด 3 เดือน”

นายไพฑูรย์ฯ

“ปกติก็ดื่มเป็นประจำ แต่พอมีโครงการงดเหล้าเข้าพรรษาก็หยุดดื่มทุกปี แล้วก็คิดว่าจะเลิกเหล้าต่อจากเข้าพรรษาอีกสักเดือนหนึ่ง เพื่อถวายเป็นหลวงและสุขภาพตัวเองด้วย เพราะว่าเหล้านี้อาจจะทำให้สุขภาพเราแย่งลง กลัวลูกอายุเพื่อนด้วยคะ”

นางบังอรฯ

“ลุงดื่มน้ำได้อาทิตย์เดียวแล้วก็กลับมาดื่มน้ำต่ออีก มันเปรี้ยวปาก คิดว่าเงินก็เงินเรา ร่างกายก็ของเรา ก็เลยดื่มแต่ลุงดื่มน้ำไม่เยอะ เป็กน้อยๆ พอกินข้าวอร่อยเท่านั้น”

นายสมรฯ

“ไม่อยากเลิกดื่มหรอกครับ แต่ป่วยหนัก ไจอนมีเลือดออก ไปหาหมอ หมอบอกให้เลิกดื่มเหล้าตลอดชีวิต เพราะไม่เช่นนั้นอาจไม่ได้อยู่ร่วมกับลูกหลานต่อไป จึงเลิกดื่มตั้งแต่ตอนนั้น นับมาก็เข้าปีที่ 2 แล้ว พอเลิกดื่มมันก็เบาตัวนอนหลับ กินข้าวอร่อย เงินก็เหลือ รู้สึกว่าหายใจทั่วท้องขึ้น ไปหาหมอ หมอก็ว่าเลือดดีขึ้นกว่าเดิมเยอะ อาการเกือบเป็นปกติแล้ว”

นายสมหวังฯ

“ผมเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านที่อายุน้อยที่สุด และเป็นคนรุ่นใหม่ ก็มีดื่มน้ำ แต่พยายามรักษาตนเองเพื่อไม่ให้เสียหาย ตั้งใจอยากเลิกดื่มน้ำอยู่แต่มีงานในสังคมก็เลยต้องดื่มน้ำพอเป็นพิธี”

นายไพฑูรย์, ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

เรื่องเล่าจากบ้านหนองบัวใหญ่

จากเวทีการถอดบทเรียน เมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2561 และวันที่ 8 พฤศจิกายน 2561 และการสัมภาษณ์เชิงลึก

นายเทเวศร์ มีศรี นายอำเภอเบญจลักษ์

อำเภอเบญจลักษ์ จัดกิจกรรมภายใต้คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอเบญจลักษ์ (พขอ.) เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในอำเภอเบญจลักษ์ เน้นการทำงานแบบบูรณาการของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของบุคคล ครอบครัวและชุมชน “ใช้พื้นที่เป็นฐาน ประชาชนเป็นศูนย์กลาง” ดำเนินงานในรูปแบบของคณะกรรมการ มีนายอำเภอ เป็นประธาน สาธารณสุขอำเภอ เป็นเลขานุการ ประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาคเอกชนและตัวแทนภาครัฐร่วมเป็นคณะกรรมการ รวมทั้งสิ้น 21 คน โดยร่วมกันแก้ไขปัญหาตามสภาพของพื้นที่ เช่น โรคติดต่อ สุขาภิบาลอาหาร หาบเร่แผงลอย ผู้ป่วยติดเตียง ผู้พิการ เด็ก อุบัติเหตุ ยาเสพติด และปัญหาสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมงดเหล้าเข้าพรรษาเป็นกิจกรรมย่อยในเรื่องการป้องกันปัญหาเสพติดในชุมชน จากที่ตรวจสอบดูจะเห็นว่าตลอดระยะเวลาช่วงเข้าพรรษา ภาพรวมทั้งอำเภอ พบว่า ปัญหาการทะเลาะวิวาทลดน้อยลง แต่ยังมีอุบัติเหตุจากการดื่มสุรบบ้างซึ่งเป็นจำนวนเล็กน้อยเมื่อเทียบกับก่อนเข้าพรรษา ทั้งนี้ อำเภอเบญจลักษ์ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งให้มีการจัดตั้งธรรมนูญระดับตำบลเพื่อสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการกำหนดกติกาของชุมชนเพื่อความผาสุกในชุมชน โดยผ่านกระบวนการประชาคมและยกร่างเป็นธรรมนูญตำบลซึ่งจะประกาศใช้ในช่วงเดือนพฤศจิกายนนี้ ส่วนการเข้มงวดเรื่องการดื่มสุราในชุมชนก็ได้มอบนโยบายผ่านไปยังผู้นำชุมชนในการประชุมประจำเดือนทุกครั้ง และเมื่อมีขบวนจักรยาน พขอ. ผ่านไปชุมชนใดก็ได้สร้างความเข้าใจให้ตระหนักถึงพิษภัยของสุราในการทำลายสุขภาพของคนในชุมชน

ดร.ปภพ วงษ์พันธ์ุ สาธารณสุขอำเภอเบญจลักษ์

“กระบวนการธรรมนูญตำบลทั้ง 5 แห่ง ภายใต้การขับเคลื่อนของคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิต (พขอ.) ที่มีสาธารณสุขอำเภอเป็นเลขานุการ ถือว่ามีความเข้มข้น และเข้าถึงประชาชนในระดับพื้นที่ ระดับชุมชน โดยแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ให้ความสำคัญถึงการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด ซึ่งรวมถึงการจัดชุมชนให้ตระหนักถึงเรื่องการปลอดเหล้าด้วย แต่กิจกรรมระดับย่อยในเรื่องงดเหล้าเข้าพรรษาได้ดำเนินตามนโยบายของจังหวัด มีการสำรวจข้อมูลคนตั้งใจเลิกเหล้าเข้าพรรษาและส่งรายงานให้จังหวัดทราบ และในวาระเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม 2561 นั้นก็ได้เพิ่มกิจกรรมการปฏิญาณตนงดเหล้าเข้าพรรษาที่อำเภอ โดยให้แกนนำในชุมชนมาร่วมลงชื่อและกล่าวคำปฏิญาณตนเพื่องดเหล้าในช่วงเข้าพรรษาเพื่อถวายเป็นพระราชกุศลด้วย”

นายสมหวัง พิทักษ์ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเพ็ก

บ้านหนองบัวใหญ่ เป็นเขตพื้นที่รับผิดชอบของ รพ.สต.เพ็ก ซึ่งได้จัดกิจกรรมงดเหล้าเข้าพรรษา โดยการสำรวจผู้ที่สนใจเลิกเหล้าเข้าพรรษาและรายงานส่งต่อไปยังอำเภอและจังหวัดต่อไปแล้ว ส่วนการหนุนเสริมในระดับพื้นที่ จะมีทีมหมออนามัยและ อสม. ลงพื้นที่ให้ความรู้เกี่ยวกับปัญหาจากการดื่มสุราซึ่งมีทั้งอุบัติเหตุและการทะเลาะวิวาทในชุมชน การมีคลินิกช่วยเลิก (บำบัดสุรา) ใน รพ.สต.เพ็ก เป็นเพียงการให้คำปรึกษาเท่านั้น แต่สามารถส่งต่อไปยังคลินิกบำบัดของโรงพยาบาลเบญจลักษ์ได้ ซึ่งยังไม่มีผู้ประสงค์เข้ารับการรักษาและบำบัดแต่อย่างใด สถานการณ์การเกิดเหตุจากการดื่มสุรา ในช่วงก่อนเข้าพรรษา มีอุบัติเหตุเล็กน้อยและมีการทะเลาะวิวาทจนถึงขั้นเจ็บป่วยมารับการรักษาและกลับบ้านได้ แต่ช่วงระหว่างเข้าพรรษาลดน้อยลงกว่า และหลังออกพรรษามีจำนวนผู้ป่วยมารับการรักษาเนื่องจากอุบัติเหตุสูงขึ้นกว่าช่วงระหว่างเข้าพรรษา อาจเป็นเพราะว่าประชาชนได้เลิกดื่มในช่วงเข้าพรรษาและกลับมาดื่มอีกครั้งจนครองสติในการใช้รถไม่ได้ ทำให้เกิดอุบัติเหตุและบาดเจ็บ ส่วนในพื้นที่บ้านหนองบัวใหญ่ไม่มีอุบัติเหตุจากการเจ็บป่วยเนื่องมาจากการดื่มสุราทั้งในระหว่างพรรษาและหลังออกพรรษา โดยมีเพียงทะเลาะวิวาทก่อนเข้าพรรษาและหลังออกพรรษา โดยมีเพียงทะเลาะวิวาทก่อนเข้าพรรษา 1 รายเท่านั้น

ในส่วนของการขับเคลื่อนงานปลอดเหล้าในพื้นที่ก็อยากให้มีการหนุนเสริมทรัพยากรทั้งงบประมาณ บุคลากรและวิชาการจาก สสส. หรือเครือข่ายที่เกี่ยวข้องมาระดมแนวทางการดำเนินงานร่วมกันเพื่อให้เห็นเป็น รูปธรรมยิ่งขึ้น

นายบุญ สิบสาย ผู้ใหญ่บ้านหนองบัวใหญ่

ปกติก็เป็นคนดื่มอยู่แล้ว แต่ไม่ดื่มจนเมา ซึ่งเมื่อถึงเข้าพรรษาก็จะงดดื่มเพื่อเป็นการพักตับ ดูแลสุขภาพตัวเอง และทำเช่นนี้มาเป็นเวลาหลายปี พร้อมกับสมาชิกในหมู่บ้านจำนวนหนึ่ง โดยการงดเหล้าเข้าพรรษานี้ ทำตามแนวทางหมู่บ้านรักษาศีลห้าที่หลวงพ่อเจ้าคณะอำเภอท่านชวนให้ผู้นำชุมชนเป็นแกนนำในการทำงานตามหลักศีลห้า และการจัดงานศพในหมู่บ้านก็ให้เป็นงานที่ปลอดเหล้า 100% มาหลายปีแล้ว ส่วนงานบุญกฐินก็ถือว่าปลอดเหล้านะ แต่มีบางเจ้าภาพที่นำเหล้าเบียร์มาดื่มที่บ้านเจ้าภาพแต่พบเห็นเป็นเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ซึ่งส่วนใหญ่เจ้าภาพงานบุญกฐินก็ตั้งใจให้เป็นงานปลอดเหล้า เพราะถือว่าเป็นงานบุญใหญ่มีมงคลต่อเจ้าภาพ

บ้านหนองบัวใหญ่ มีกติกายุมนอกอยู่จำนวนไม่กี่ข้อ ซึ่งหนึ่งในกติกานั้นก็กำหนดให้งานศพเป็นงานปลอดเหล้า โดยชุมชนเห็นว่าป็นงานโศกงานเศร้าเลยตั้งใจปลอดเหล้า และเจ้าภาพก็เห็นความสำคัญเนื่องจากว่าจะส่งผลบุญต่อผู้ตายและเจ้าภาพก็สามารถลดค่าใช้จ่ายเรื่องเหล้าเบียร์ในงานได้ แต่งานอื่นๆ ก็ไม่มีการบังคับว่าเจ้าภาพจะจัดงานปลอดเหล้าหรือไม่ ขึ้นอยู่กับความประสงค์ของเจ้าภาพ โดยส่วนตัวแล้วเห็นว่าหาก สสส. มาช่วยสนับสนุนกิจกรรมของหมู่บ้านก็จะได้เห็นเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น เพราะบางที่ชาวบ้านก็ทำตามประเพณีประสาตามมีตามเกิดที่เคยทำมา หลวงพ่อก็เทศน์ให้ฟังก็ทำตาม

นายสมร สิบสาย อายุ 62 ปี ผู้ดื่ม และหัวหน้าคุ้ม

“การงดเหล้าเข้าพรรษา หากงดได้ก็เป็นผลดีต่อผู้ดื่ม เพราะจะได้ทำให้ร่างกายดีขึ้น ส่วนลุงเองก็งดดื่มได้อาทิตย์เดียว แล้วก็กลับมาดื่มต่ออีก มันเปรี้ยวปาก คิดว่าเงินก็เงินเรา ร่างกายก็ของเราก็เลยดื่ม แต่ลุงดื่มไม่เยอะ เป็กน้อยๆ พอกินข้าวอร่อยเท่านั้น อยากให้ลูกหลานให้ความสำคัญของการงดเหล้าเข้าพรรษา ซึ่งจะต้องเติบโตใหญ่ไปข้างหน้า”

นายไสว จันดีอิน อายุ 67 ปี ผู้ดื่ม

ผมงดเหล้าเข้าพรรษามา 8 ปีกว่าแล้ว ในปีหนึ่งถ้าเราดได้สัก 3 เดือนก็คิดว่าดีกว่าดื่มตลอดทั้ง 12 เดือน ร่างกายก็ไม่ไหว ตอนปีแรกๆ ที่งดก็มีหิวๆ บ้าง มือไม้สั่น ปากขมคอขม แต่พอจดมาปีที่สองและปีต่อๆ มาก็ไม่เป็นไร เริ่มปรับสภาพได้แล้ว ถือว่าให้ร่างกายเราพักผ่อนบ้าง ส่วนจะงดต่อไปตลอดก็เคยคิดอยู่แต่ยังทำไม่ได้ พักหลังก็พยายามกินห่างๆ ขึ้น

นายแสวง วงศ์คำจันทร์ อายุ 37 ปี ผู้เคยดื่มหนักจนร่างกายอ่อนแอ

เวลาไปทำงานกรุงเทพฯ ตอนยังเป็นหนุ่มๆ เพื่อนๆ พากินเหล้า ก็รู้สึกดี จากที่เหนื่อยเพลียเพราะเราใช้แรงงานก็ทำให้อ่อนหลับสบายขึ้น ไปๆ มาๆ ซักเริ่มติดเหล้า วันไหนไม่กินก็นอนไม่หลับ จนร่างกายเริ่มไม่ดี ใบบ่อยมาก หมอให้กลับมาบ้านรักษาตัว หลวงพ่อเจ้าอาวาสแนะนำให้เลิกเหล้าช่วงเข้าพรรษา ตอนแรกมีใช้สูงนิดหน่อย แต่พอสักระยะหนึ่งก็เริ่มชินและเลิกได้จนครบพรรษา และตอนนี้ผมเลิกดื่มมา 2 ปีกว่าแล้ว ร่างกายแข็งแรงขึ้นกว่าเดิม

นายสมาน แก้วพวง อายุ 53 ปี ผู้ดื่ม

ตั้งปฏิญาณกับเพื่อนไว้ว่าจะเลิกดื่มตอนเข้าพรรษา ทำอย่างนี้มาหลายปีแล้ว ตอนเข้าพรรษาเพื่อนมาชวนดื่มก็ไม่ดื่มเด็ดขาด เพราะว่าเราตั้งใจแล้ว ลูกเมียก็ว่าหน้าใสผ่องขึ้น แต่พอออกพรรษามาก็เริ่มดื่มบ้าง แต่ยังไม่เพิ่มปริมาณขึ้นเดียวร่างกายรับไม่ไหว เคยคิดอยากดื่มตลอดไป แต่จะลองดูว่าจะเริ่มปีนี้จะ ไม่รู้จะทำได้มากน้อยแค่ไหน

ส่วนลูกเมียก็ให้กำลังใจเสมอว่าอยากได้ของขวัญปีใหม่จากพ่อด้วยการเลิกดื่มเหล้าตลอดชีวิต พ่ออายุหลายแล้ว ลูกเป็นห่วงเรื่องสุขภาพ

นายประพล เจือทอง อายุ 44 ปี ผู้ดื่ม

นานๆ ถึงจะดื่มบ้าง ผมดื่มได้ทุกอย่างทั้งเบียร์และเหล้าขาว เฉลี่ยเดือนหนึ่งประมาณ 2-3 ครั้ง แต่ไม่เคยดื่มจนเมา ในช่วงเทศกาลปีใหม่ก็ดื่มหนักบ้างตามเพื่อนชวน ซึ่งหยุดดื่มในช่วงเข้าพรรษาจนครบพรรษา แต่พอหลังออกพรรษายังไม่ได้กลับไปดื่ม ส่วนตัวแล้วรู้สึกว่ามันน่าเป็นอะไรเพราะตนเองไม่ได้ดื่มต่อเนื่องจึงไม่รู้สึกถึงการเปลี่ยนแปลงใดๆ จากการหยุดดื่ม

นายผัน หอมรวง อายุ 50 ปี ผู้ดื่ม

เวลามีงาน พบปะเพื่อนฝูง หรือหลังทำงานหนักก็อาจดื่มบ้าง นานๆ ครั้ง ไม่ดื่มหนักเพียงแค่นี้เท่านั้น แต่เมื่อถึงช่วงเข้าพรรษาก็งดดื่มเพื่อให้ตับได้พักผ่อนตามที่โฆษณา หลังออกพรรษายังไม่ได้ดื่ม แต่ยังไม่ได้ออกกำลังกาย เพราะคิดว่าไม่ได้ดื่มหนักและไม่เกิดผลกระทบต่อสุขภาพ และครอบครัว เมื่อก่อนดื่มพอให้กินข้าวอร่อยก็พอ แต่ถ้าดื่มหนักกว่านี้จะไม่ให้ดื่มอีกต่อไป

นายถนอม หอมรวง อายุ 47 ปี ผู้ดื่ม

ผมเข้าร่วมปฎิญาณตนงดเหล้าในช่วงเข้าพรรษาที่อำเภอในปีนั้น และเลิกดื่มจนครบตลอดพรรษาแล้ว จนหลังออกพรรษาก็ยังไม่ได้ดื่ม แต่ตั้งใจอยากจะทำต่อไป ไม่รู้ว่าจะมีห้ามใจตัวเองไหวแค่ไหน แต่ตอนนี้บอกได้เลยว่าไม่ดื่มก็ไม่เป็นไร

นางสาววารภรณ์ อายุ 17 ปี นักเรียน

หนูชอบปวดศีรษะไมเกรนตลอดคะ ไปหาหมอ หมอบอกว่าความดันต่ำ ผสมกับความเครียด บางทีจนอาเจียนออกมา กินยาแก้ปวด แก้ไมเกรนเป็นประจำ จนป้าแนะนำให้ดื่มสไปร ดื่มไป 1 ขวดก็หายปวดเลยคะ เวลาปวดหนูก็ซื้อสไปรมาดื่ม แต่ก็กลัวติดเหมือนกัน หมอบอกว่าไม่ควรกินบ่อยๆ เดียวติด ให้ออกกำลังกายและกินอาหารเสริมแทน

กิจกรรมที่รับรู้ร่วมกันในภาพรวมของชุมชน

- โครงการหมู่บ้านรักษาศีลห้า โดยหลวงพ่อเจ้าคณะอำเภอเบญจลักษณ์ พระครูสุทธิปัญญาภรณ์ ได้นำโครงการนี้มาให้ชุมชนได้ดำเนินตามศีลห้าเพื่อความสงบสุขในครอบครัว

แรงจูงใจในการหยุดดื่ม

ส่วนใหญ่ของผู้ที่งดดื่มในช่วงเข้าพรรษา ได้ปฏิบัติสืบเนื่องกันมาหลายปีแล้ว ทั้งนี้เห็นว่าการงดดื่มเพื่อสุขภาพของตนเอง (พักดับ 3 เดือน) เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดการงดดื่มสูงสุด รองลงมาคือความต้องการของคนในครอบครัว และเพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่ในหลวง ตามลำดับ

ข้อมูลคดีที่เกิดจากการตีมสุรา

ข้อมูลเกี่ยวกับการตีมสุรา สถานีตำรวจภูธรชุมชน (วันที่ 1 มกราคม - 26 กรกฎาคม 2561)

ลำดับ	คดี	จำนวนคดี	จำนวนคน	หมายเหตุ
1	ขับรถขณะเมาสุรา	44	44	
2	ทำร้ายร่างกาย ช่มชืด ทะเลาะวิวาท และหรืออื่นๆ	11	14	ทะเลาะวิวาท

ช่วงวันที่ 27 ตุลาคม 31 - ตุลาคม 2561

ลำดับ	คดี	จำนวนคดี	จำนวนคน
1	ขับรถขณะเมาสุรา	0	0
2	ทำร้ายร่างกาย ช่มชืด ทะเลาะวิวาท และหรืออื่นๆ	0	0

ข้อมูลเกี่ยวกับการตีมีสุรา สถานีตำรวจภูธรเบญจลักษ์
 ช่วงวันที่ 1 มกราคม – 26 กรกฎาคม 2561

ลำดับ	คดี	จำนวนคดี	จำนวนคน	หมายเหตุ
1	ขั้บรตขณะเมาสุรา	21	21	
2	ทำร้ายร่างกาย ช่มชืด ทะเลาะวิวาท และหรืออื่น ๆ	10	10	ทะเลาะวิวาท

ช่วงวันที่ 27 ตุลาคม 31 - ตุลาคม 2561

ลำดับ	คดี	จำนวนคดี	จำนวนคน	หมายเหตุ
1	ขั้บรตขณะเมาสุรา	0	0	
2	ทำร้ายร่างกาย ช่มชืด ทะเลาะวิวาท และหรืออื่น ๆ	7	7	ทะเลาะวิวาท

ข้อมูลผู้ป่วยที่มาใช้บริการสาเหตุจากสุรา โรงพยาบาลชุมชน

ช่วงเวลา	OPD		IPD	
	เจ็บป่วยเกี่ยวข้องกับสุรา	อุบัติเหตุจรรยาจรจากสุรา	เจ็บป่วยเกี่ยวข้องกับสุรา	อุบัติเหตุจรรยาจรจากสุรา
1 ม.ค. - 26 ก.ค.	490	195 (จักรยานยนต์)	223	30
27 ก.ค. - 31 ต.ค.	92	64 (จักรยานยนต์)	113	3

โรงพยาบาลเบญจลักษ์ฯ

ข้อมูลผู้รับบริการที่มารับคำแนะนำปรึกษา ตรวจรักษา เกี่ยวกับการเลิกสุรา
 ตั้งแต่ มกราคม 2561-กรกฎาคม 2561 และ 27-31 ตุลาคม 2561

จำนวนผู้รับบริการเลิกสุรา					
Walk in	Consult		คลินิกบำบัด		
	OPD	IPD	รับบำบัด	Drop out	บำบัดครบ
0	32	3	3	3	0
รวม	32	3	3	3	0

ข้อมูลผู้ป่วยที่มาใช้บริการสาเหตุจากสุรา

ผู้มารับบริการ	อุบัติเหตุจากสุรา
35 ราย	7 ราย

ภาคผนวก 5

ข้อมูลทั่วไปและการดำเนินงานดเหล้าเข้าพรรษา จ.อ่างทอง

หมู่บ้านปฏิบัติการ

หมู่ที่ 3 บ้านท่ามอญ ตำบลมหาชัย อำเภอมือง จังหวัดอ่างทอง

ประวัติความเป็นมา

บ้านท่ามอญอยู่ในเขตการปกครองของอำเภอมือง โดยมีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มน้ำท่วมถึง ดินส่วนใหญ่จึงอุดมสมบูรณ์เหมาะในการทำการเกษตร มีการตั้งถิ่นฐาน 2 แบบ โดยสมัยก่อนนิยมการสร้างบ้านเป็นสองชั้น เพราะป้องกันภัยจากน้ำท่วมแต่ปัจจุบันนิยมสร้างบ้านชั้นเดียวเพราะสะดวกแก่การขึ้นลง โดยมีวัดลั่นทองเป็นศูนย์รวมของประชาชน

อาณาเขตของหมู่บ้าน

ทิศเหนือ ติด ต.ป่าจัว

ทิศใต้ ติด ต.ไผ่ดำพัฒนา อ.วิเศษชัยชาญ

ทิศตะวันออก ติด ต.คลองวัว และ ต.ศาลาแดง

ทิศตะวันตก ติด ต.หัวตะพาน และ ต.ไผ่ดำพัฒนา อ.วิเศษชัยชาญ

ครัวเรือนและประชากร

บ้านท่ามอญ มีครัวเรือนทั้งสิ้น 63 ครัวเรือน ประชาชนทั้งหมด 172 คน ชาย 85 คน หญิง 87 คน แยกตามอายุได้ดังนี้

ช่วงอายุ	เพศชาย (คน)	เพศหญิง (คน)	รวม (คน)
น้อยกว่า 1 ปีเต็ม	-	-	-
1 ปีเต็ม - 2 ปี	-	-	-
3 ปีเต็ม - 5 ปี	1	1	2
6 ปีเต็ม - 11ปี	2	1	3
12 ปีเต็ม - 14 ปี	6	-	6
15 ปีเต็ม - 17 ปี	2	2	4
18 ปีเต็ม - 25 ปี	1	5	6
26 ปีเต็ม - 49ปี	34	37	71
50 ปีเต็ม - 60 ปีเต็ม	18	15	33
มากกว่า 60 ปีเต็ม ขึ้นไป	21	26	47
รวม	85	87	172

อาชีพ/สภาพเศรษฐกิจ

ชาวบ้านท่ามอญ ประกอบอาชีพการเกษตร ได้แก่ ทำนา สวนมะม่วง

ข้อมูลทางกายภาพของหมู่บ้าน

เป็นพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มเกษตรกรรม ไม่มีภูเขา ไม่มีป่าไม้ ดินเป็นดินเหนียวปนทรายมีความอุดมสมบูรณ์ พื้นที่เหมาะแก่การทำนา ทำไร่ ทำสวน มีหนองน้ำธรรมชาติขนาดเล็กและขนาดใหญ่ คือ หนองลาดตะเพียน หนองหญ้า

ปล้อง หนองผักตบ หนองรางจิก หนองไช้เนา คลองรางหมัน คลองห้วยโพธิ์ คลองแปดแก้ว คลองห้วยงู คลองลาดจินจาน อีกทั้งมีคลองชลประทานผ่าน ประชากรส่วนใหญ่จึงประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม

ลักษณะภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิประเทศ เป็นแบบมรสุม มี 3 ฤดู คือ

ฤดูร้อน	เริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคม	ถึงเดือนมิถุนายน
ฤดูฝน	เริ่มตั้งแต่เดือนกรกฎาคม	ถึงเดือนตุลาคม
ฤดูหนาว	เริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน	ถึงเดือนกุมภาพันธ์

ประเพณีวัฒนธรรม

ประเพณีวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาของบ้านท่ามอญ ได้แก่

- การตักบาตรในวันขึ้นปีใหม่
- ประเพณีรดน้ำผู้สูงอายุในวันสงกรานต์
- ประเพณีทำบุญเดือนสิบ (วันสารท) ซึ่งจะเป็นวันรวมญาติของแต่ละตระกูลด้วย
- ลอยกระทงในเดือนสิบสอง
- ประเพณีทำบุญวันวิสาขบูชา
- ประเพณีทำบุญวันอาสาฬหบูชา

คณะกรรมการหมู่บ้าน

1. นายวิบูลย์พงษ์	โต้วจิตร	กำนัน
2. นางวิลาวัลย์	โต้วจิตร	คณะกรรมการหมู่บ้าน
3. นายอนันต์	บุญประเสริฐ	คณะกรรมการหมู่บ้าน
4. นางจรินทร์	ศรีนวล	คณะกรรมการหมู่บ้าน
5. นางอนงค์	แก้วอร่าม	คณะกรรมการหมู่บ้าน
6. นางสาวเนียง	อยู่ประเสริฐ	คณะกรรมการหมู่บ้าน
7. นางประนอม	เกตุลอย	คณะกรรมการหมู่บ้าน
8. นายสุมน	โพธิ์เทียม	คณะกรรมการหมู่บ้าน
9. นายคำรณ	พรรณไม้	คณะกรรมการหมู่บ้าน
10. นายเรียง	ทัพไทย	คณะกรรมการหมู่บ้าน
11. นางสาวก	โต้วจิตร	คณะกรรมการหมู่บ้าน
12. นางสุนีย์	ภู่นคร	คณะกรรมการหมู่บ้าน
13. นางประมวงล	บุญประเสริฐ	คณะกรรมการหมู่บ้าน
14. นางสมลักษณ์	ทัพไทย	คณะกรรมการหมู่บ้าน

บริบทของคนบ้านท่ามอญ เป็นคนพื้นถิ่นไทยภาคกลางที่มีความผูกพันกันกับการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ปัจจุบันแบ่งลักษณะออกเป็น 2 กลุ่ม ตามอาชีพ

1. อาชีพเกษตรกรรม ทำนา สวนมะม่วง วิถีชีวิตจะเป็นครอบครัวใหญ่ มีความสัมพันธ์กันมาก
2. รับจ้าง วิถีชีวิต จะเป็นแบบครอบครัวที่ไม่ค่อยมีเวลาสร้างความสัมพันธ์กัน เนื่องจากต้องออกไปทำงาน

แต่เช้า

ค่านิยมของคนในพื้นที่แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม

1. กลุ่มที่มีอาชีพเกษตรกร ยึดถือในพระพุทธศาสนา เคารพเทิดทูนพระมหากษัตริ์ เคารพผู้อาวุโส ชอบอิสระไม่ชอบอยู่ใต้อำนาจของใคร
2. กลุ่มที่มีอาชีพรับจ้าง ยึดถือในพระพุทธศาสนา เคารพเทิดทูนพระมหากษัตริ์ นิยมความร่ำรวย และการมีเกียรติ ต้องทำงานแข่งกับเวลา

ความเชื่อและทัศนคติเกี่ยวกับเรื่องเหล่านี้

ความเชื่อที่1

1.1 การตีหม้อเป็นเรื่องส่วนบุคคล และการแก้ไขควรจะเป็นหน่วยงาน

1.2 การตีหม้อเป็นพิธีกรรมทางสังคม

ผู้นำหมู่บ้านเล่าให้ฟังว่า ผู้ตีหม้อควรจะพิจารณาว่า ดีหรือไม่ดี หรือควรตีหม้อน้อยเพียงใด และสามารถดูแลตัวเอง เมื่อตีแล้วก็ต้องไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับครอบครัวและชุมชน ส่วนการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการตีหม้อควรจะป็นหน้าที่ของหน่วยงานที่รับผิดชอบ

ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ผู้นำและแกนนำบางคน ยังคงตีหม้ออยู่ เลี่ยงกบตบตาหน้าที่ให้หน่วยงานเป็นหน่วยหลักในการดำเนินงาน

“ในพิธีกรรมทางสังคมในหมู่บ้าน ยังคงมีการใช้เครื่องตีในการเลี้ยงดูแขกผู้มีเกียรติ เช่น ประเพณี งานแต่งงาน งานบวช ยกเว้นงานประเพณีที่เกี่ยวข้องกับทางศาสนา”

ความเชื่อที่2

ความเชื่อของกลุ่มคนที่ยึดถือหลักตามหลักพุทธศาสนาให้ละเว้นจากการทำบาปและหมั่นทำบุญในวันสำคัญแล้วจะได้บุญ

แกนนำหมู่บ้าน เล่าว่า “ในแต่โบราณมาชาวบ้านให้ความเคารพและศรัทธาต่อพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก เช่นวันพระก็จะละเว้นจากการทำบาป ฆ่าสัตว์ ซึ่งว่าจะได้บุญมาก ส่วนวันเข้าพรรษาก็จะพากันไปทำบุญที่วัด และจะชักชวนกันให้งดเหล้าแล้วจะได้บุญ”

ข้อเท็จจริง มีชาวบ้านงดเหล้าในช่วงเข้าพรรษาเป็นประจำทุกปี

ความเชื่อที่3

ความเชื่อของกลุ่มคนที่ประสบปัญหาในชีวิต เชื่อว่า การตีหม้อสามารถคลายเครียดได้

แกนนำ อสม.เล่าว่า “ในขณะที่ลงไปติดตามดูแลครอบครัว มีครอบครัวหนึ่งประกอบอาชีพรับจ้างมีปัญหาในเรื่องรายได้ไม่เพียงพอ ตกเย็นมา หลังจากทำงานก็จะมานั่งตีหม้อเพื่อคลายเครียดทั้ง พ่อแม่ลูก”

ความเชื่อที่4

กลุ่มคนที่ประสบปัญหาสุขภาพในการตีหม้อ เชื่อว่าการงัดหม้อจะทำให้สุขภาพตัวเองดีขึ้น

“กลุ่มคนที่เคยตีและเข้าร่วมโครงการงัดหม้อ แต่เดิมมีการตีหม้อเป็นประจำร่วมกับเพื่อนฝูงเป็นประจำ สนุกสนาน เพลิดเพลิน หลังจากนั้นรู้สึกว่ ทั้งตัวเองและเพื่อนฝูงประสบปัญหาเรื่องสุขภาพและค่าใช้จ่าย จึงมีการพูดคุยชักชวนกัน งดเหล้า โดยเริ่มจากตัวเอง เพื่อนสนิท และขยายสู่คนในหมู่บ้าน”

ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น เป็นจุดเริ่มต้นของโครงการรณรงค์งดเหล้าเข้าพรรษา โดยกลุ่มคนซึ่งเคยตีและสามารถงดเหล้าได้

ความเชื่อที่5

เชื่อว่าการงัดหม้อ สามารถลดค่าใช้จ่าย เพิ่มรายได้ สร้างฐานะให้ตนเองเพิ่มขึ้น

นายคาร์ณ พันธุ์ไม้ หนึ่งในแกนนำอสม. ประกอบอาชีพนักการภารโรงของโรงเรียน เล่าว่า “แต่เดิมตนเองดื่มเหล้าเป็นประจำ มีรายได้ไม่เพียงพอจ่าย และประสบปัญหาทางการเงิน บางครั้งก็ไปกู้หนี้ยืมสิน จนทำให้ตัดสินใจเข้าร่วมโครงการงดเหล้า โดยการชักชวนของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลและอสม. ทำให้ทุกวันนี้สามารถสะสมเงินในส่วนที่เคยไปซื้อเหล้ามาดื่ม เอาไปซื้อรถยนต์เป็นของตนเองได้”

คณะกรรมการขับเคลื่อนงานงดเหล้า

1.นายสมนึก	บำรุงญาติ	ผอ.รพสต.มาดไทย
2.นายอนันต์	บุญประเสริฐ	อสม.
3.นางจรินทร์	ศรีนวล	อสม.
4.นางจำนงค์	แก้วอร่าม	อสม.
5.นางสำเนียง	อยู่ประเสริฐ	อสม.
6.นางประนอม	เกตุลอย	อสม.
7.นางสุมน	โพธิ์เทียม	อสม.
8.นายคาร์ณ	พันธุ์ไม้	อสม.

การขับเคลื่อนงานโครงการงดเหล้าเข้าพรรษา

1. การค้นหา ชักชวนผู้ร่วมอุดมการณ์ ในการเลิกเหล้าเพื่อสุขภาพในชุมชน
2. ประสานงานกับหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง (ศคส.) เพื่อมาพัฒนาศักยภาพและความเชื่อมั่นให้กับกลุ่มสมาชิกผู้ร่วมอุดมการณ์
3. สัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์กับเครือข่ายหมู่บ้านชุมชนภายในจังหวัด
4. ประชุมทีมเพื่อเตรียมความพร้อมของอาสาสมัครในชุมชน
5. ทีมอาสาสมัครดำเนินการค้นหาและทำความเข้าใจกับชาวบ้านที่สนใจเข้าร่วมโครงการ
6. เวทีทำความเข้าใจชาวบ้านที่สนใจเข้าร่วมโครงการ
7. เวทีลงนามปฏิญาณตนงดเหล้าเข้าพรรษา
8. กิจกรรมเยี่ยมเยียนครอบครัวคนใจหิน หัวใจเหล็ก หัวใจเพชร

ผู้เข้าร่วมโครงการประกอบด้วย

รูปกิจกรรม
กฐินปลอดเหล้าวัดลินทอง

รูปกิจกรรม
รณรงค์วัดปลอดเหล้า

รูปกิจกรรม
ปฎิญาณงดเหล้าเข้าพรรษา

หมู่บ้านเปรียบเทียบ
หมู่ที่ 1 ตำบลม่วงเตี้ย อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง

ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

บ้านศาลาดิน เดิมอยู่เขตปกครองของอำเภอโพธิ์ทอง ตำบลบ่อแร่ และได้มีการขอแบ่งเขตการปกครองใหม่ จากการพิจารณาของหน่วยงานราชการ และความต้องการของชาวบ้านในการสะดวกกับการติดต่อกับทางราชการ และความเหมาะสม ในปี 2492 ได้ย้ายมาอยู่ในเขตปกครองของอำเภอวิเศษชัยชาญ โดยรวมอยู่กับตำบลม่วงเตี้ย ความเป็นมาที่เรียกบ้านศาลาดินนั้น ไม่ปรากฏแน่ชัดโดยมีการเล่าต่อกันมาจากผู้สูงอายุในหมู่บ้าน มีศาลาอยู่หนึ่งหลัง ไม่ทราบถึงผู้ที่สร้างไว้โดยปลูกอยู่ริมทาง เส้นทางนี้ชาวบ้านจะนำผลผลิตผักและพืชผลทางไร่นามาขายที่ตลาดศาลเจ้า โฉงทอง ชาวบ้านจะใช้ศาลาแห่งนี้หยุดพักเหนื่อยพักอาศัยระหว่างเดินทาง แต่ต่อมาได้พังทลายลง และเสื่อมสภาพ เป็นกองดินเนื่องจากฝนตกหนักเกิดน้ำท่วมศาลา คนพูดติดปากว่าบ้านศาลาดิน มาจนทุกวันนี้

อาณาเขตของหมู่บ้าน

ทิศเหนือ ติดกับ ตำบลบ่อแร่ อำเภอโพธิ์ทอง
 ทิศใต้ ติดกับ ลำคลองธรรมชาติคลองม่วงเตี้ยเส้นแบ่งเขตตำบลไผ่จำศีล-ศาลเจ้าโรงทอง
 ทิศตะวันออก ติดกับ แม่น้ำน้อย เป็นเส้นแบ่งติดต่อกับตำบลโพธิ์รังนก อำเภอโพธิ์ทอง
 ทิศตะวันตก ติดกับ หมู่ 2 ตำบลม่วงเตี้ย อ.วิเศษชัยชาญ

พื้นที่

- พื้นที่ทั้งหมดของหมู่บ้าน จำนวน 803 ไร่
- พื้นที่อยู่อาศัย ตั้งบ้านเรือน จำนวน 193 ไร่
- พื้นที่ทำการเกษตร จำนวน 610 ไร่

ครัวเรือนและประชากร

บ้านศาลาดิน มีครัวเรือนทั้งสิ้น 109 ครัวเรือน ประชาชนทั้งหมด 347 คน ชาย 144 คน หญิง 203 คน แยกตามอายุได้ดังนี้

ช่วงอายุ	เพศชาย (คน)	เพศหญิง (คน)	รวม (คน)
น้อยกว่า 1 ปีเต็ม	1	6	7
1 ปีเต็ม - 2 ปี	1	2	3
3 ปีเต็ม - 5 ปี	4	5	9
6 ปีเต็ม - 11ปี	14	8	20
ช่วงอายุ	เพศชาย (คน)	เพศหญิง (คน)	รวม (คน)
12 ปีเต็ม - 14 ปี	5	6	11
15 ปีเต็ม - 17 ปี	12	9	21
18 ปีเต็ม - 25 ปี	9	12	21
26 ปีเต็ม - 49 ปี	46	57	103
50 ปีเต็ม - 60 ปีเต็ม	18	46	64
มากกว่า 60 ปีเต็ม ขึ้นไป	36	53	89
รวม	144	273	347

อาชีพ

อาชีพหลัก ทำนา ทำสวน

อาชีพรอง ผลิตข้าวซ้อมมือขาย และแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ทำงานโรงงาน บริษัท

ข้อมูลทางกายภาพของหมู่บ้าน

ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

หมู่บ้านศาลาตินติดกับแม่น้ำน้อย ด้านทิศตะวันออก และมีคลองหนองรีไหลผ่านจากทิศเหนือลงมาทิศใต้ เป็นคลองแบ่งเขตตำบลบ่อแร่ อำเภอโพธิ์ทองกับหมู่ที่ 1 และมาคลองธรรมชาติชื่อคลองม่วงเตี้ยไหลผ่านทางทิศใต้ เป็นเส้นแบ่งเขต ตำบลศาลเจ้าโรงทอง เป็นหมู่บ้านที่เดือบจะมีสายน้ำล้อมรอบ

สภาพทางภูมิศาสตร์ สภาพภูมิอากาศ

เป็นหมู่บ้านริมน้ำ การตั้งบ้านเรือนอยู่ริมน้ำ และมีพื้นที่ด้านการเกษตรเป็นที่ราบลุ่ม แบ่งแยกจากกันอย่างชัดเจน การตั้งบ้านเรือนจะอยู่เป็นกลุ่ม ติดกัน ในเครือญาติ

สภาพอากาศ มีสภาพอากาศ 3 ฤดู จะมีน้ำท่วมขังในช่วงฤดูฝนถึงฤดูหนาว มักเรียกว่า ฤดูน้ำหลาก

ลักษณะดิน น้ำ ความอุดมสมบูรณ์ของดิน แหล่งน้ำกินใช้

ลักษณะของดินมีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การทำเกษตร

แหล่งน้ำ มีคลองธรรมชาติไหลผ่าน และแม่น้ำน้อยไหลผ่าน

แหล่งน้ำกินน้ำใช้ มีการจัดทำประปาหมู่บ้านโดยใช้น้ำจากบ่อบาดาล

สภาพปัญหาทางกายภาพ

ในช่วงฤดูน้ำหลาก จะเกิดน้ำท่วมบริเวณที่ตั้งบ้านที่อยู่อาศัย และน้ำท่วมพื้นที่การเกษตร เพราะหมู่บ้านตั้งอยู่ริมน้ำ และคลองธรรมชาติ

ข้อมูลทางสังคม การเมือง การปกครอง

วิถีการดำรงชีวิต

ประชาชนในพื้นที่ จะประกอบอาชีพในภาพของชนบท การทำอาชีพการเกษตร ทำนา ทำสวน รับจ้าง และอาชีพตามความถนัด อื่นๆ ใช้วิถีชีวิตเรียบง่าย มีสิ่งอำนวยความสะดวกตามอัตภาพของตนเอง

วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น

- วันเข้าพรรษา ชาวบ้านจะเข้าวัดทำบุญ ตักบาตร ถือศีล

- พิธีทอดกฐิน ได้ปฏิบัติกันมาแต่โบราณประชาชนได้บำเพ็ญกุศลถวายพระกฐินในเทศกาลออกพรรษา

- การลอยกระทง ถือว่ายังคงรักษารูปแบบเดิมเอาไว้เมื่อถึงวันเพ็ญ เดือน ๑๒ ของทุกปีชาวบ้านจะจัดเตรียมทำกระทงจากวัสดุที่หาง่ายตามธรรมชาติประดิษฐ์เป็นกระทงสวยงาม ปักรูปเทียนดอกไม้ นำมาลอยตามแหล่งน้ำในหมู่บ้าน

- วันสงกรานต์ ชาวบ้านจะไปชุมนุมกันที่วัด นิมนต์พระในวัดมายังสถานที่ประกอบพิธี มีการรดน้ำขอพรจากญาติผู้ใหญ่แล้วพวกหนุ่มๆ สาวๆ ก็จะเล่นสาดน้ำกันอย่างสนุกสนาน ซึ่งน้ำที่นำมาใช้สาดกันนั้นต้องเป็นน้ำสาดผสมน้ำอบมีกลิ่นหอม

- การทำบุญขึ้นบ้านใหม่ ประเพณีแต่งงาน บวชนาค โคนจุก การทำบุญตักบาตรในวันสำคัญต่างๆ

การศึกษา

ผู้จบการศึกษา ป.1 - ป.4 จำนวนร้อยละ 40

ผู้จบการศึกษาระดับมัธยม จำนวนร้อยละ 40

ผู้จบการศึกษาระดับอุดมศึกษา จำนวนร้อยละ 20

สุขภาพอนามัย

ประชาชนในหมู่บ้านมีสุขภาพอนามัย แข็งแรง สมบูรณ์ มีอาสาสมัครสาธารณสุขและ จนท.ของทางราชการ ให้ความรู้ดูแลเอาใจใส่อย่างดี และประชาชนสนใจดูแลสุขภาพของตนเอง และสถานบริการด้านสาธารณสุขอยู่ใกล้ ห่างจากโรงพยาบาลระดับอำเภอ ระยะทาง 3-4 กม.

โครงสร้างการปกครอง

บ้านศาลาดิน อยู่ในเขตรับผิดชอบของเทศบาลตำบลม่วงเตี้ย และอยู่ในเขตปกครองท้องที่ คณะกรรมการประกอบไปด้วย

1. นางบุญชอบ	นันทะเสนีย์	ประธาน
2. นายสมหมาย	อุเทศนันท์	รองประธาน
3. นายเอกชัย	นันทะเสนีย์	รองประธาน
4. นางสาวสมฤทธิ	ยิ่งยอมน	เลขานุการ
5. นางประนอม	บุญชอบ	กรรมการ
6. นางสาวพิศ	อุเทศนันท์	กรรมการ
7. นายนพคุณ	แสงแก้ว	กรรมการ
8. นางสาวทองสุข	เงินอ่อน	กรรมการ
9. นายเชิด	ยิ่งยอมน	กรรมการ
10. ร้อยตรีจำรัส	งามวิสัย	กรรมการ
11. นายไพบุลย์	ศรีกระจำง	กรรมการ
12. นางสาวเพ็ญศรี	มีศรี	กรรมการ
13. นางสาวบุญช่วย	จันทร์เสม	กรรมการ
14. นางสาววาสนา	งามเลิศ	กรรมการ
15. นางหรรษา	ศรีกระจำง	กรรมการ

บริบทของบ้านศาลาดิน เป็นคนพื้นถิ่นไทยภาคกลาง วิถีชีวิตผูกพันกับครอบครัว ศาสนา อาชีพ ประเพณี วัฒนธรรม ค่านิยมของคนในพื้นที่ เชื้อ เคารพผู้นำและแกนนำ มีความซื่อสัตย์ เคารพผู้อาวุโส รักพวกพ้อง เครือญาติ เคารพจารีตประเพณี

สถาบันในสังคมของชุมชน ที่ชาวบ้านให้ความสำคัญ

1. วัด
2. ครอบครัว
3. ผู้นำและแกนนำหมู่บ้าน
4. หน่วยงานในพื้นที่ เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล
5. หน่วยงานภายนอก

ความเชื่อและทัศนคติเกี่ยวกับเรื่องเล่า

ความเชื่อที่ 1

เล่าไม่ใช่ประเด็นปัญหาของหมู่บ้าน

ผู้นำและแกนนำหมู่บ้าน เล่าให้ฟังว่า “ชาวบ้านในหมู่บ้านให้ความสำคัญกับการทำมาหากิน ให้ความสำคัญกับศาสนา ประเพณี ยกตัวอย่างเช่น ประเพณี ไหว้หลวงพ่โต ซึ่งคนในหมู่บ้านจะเข้าร่วมงานเป็นจำนวนมาก”

ความเชื่อที่2

การตีหม้อไม่เป็นปัญหา ชาวบ้านให้ความสำคัญกับผลกระทบหลังจากการตีหม้อ
แกนนำหมู่บ้าน เล่าว่า “มีคนในหมู่บ้านบางคนหลังจากเลิกงานหรือเทศกาล มีการตีหม้อภายในครอบครัว ไม่ได้ออกมาสร้างปัญหาภายนอก นั่นก็ถือว่าไม่ใช่ปัญหาของการตีหม้อ”
เกิดค่านิยมของผู้นำครอบครัว ในการที่จะต้องตักเตือนพฤติกรรมผู้ที่ตีหม้อไม่ให้ไปส่งผลกระทบต่อคนภายนอก

ความเชื่อที่3

ถ้าจะป้องกันปัญหา ต้องป้องกันตั้งแต่รากฐานของชุมชน คือครอบครัว
แกนนำหมู่บ้าน เล่าว่า “การปลูกฝังพฤติกรรม ควรจะปลูกฝังตั้งแต่เด็ก เริ่มที่ครอบครัว ที่จะต้องเลี้ยงดูอบรมสั่งสอน และพาเข้าร่วมเรียนรู้กิจกรรมทางสังคม ทางศาสนา เพื่อเป็นเครื่องมือช่วยในการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเยาวชนรุ่นหลัง”

ความเชื่อที่4

ชาวบ้านจำนวนหนึ่งในพื้นที่ มีความเชื่อว่า การตีหม้อ เป็นกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์
ชาวบ้านในพื้นที่ เล่าให้ฟัง “ประเพณี สงกรานต์ ช่วงเช้าก็จะมีกันไปทำบุญที่วัด หลังจากนั้น ก็ทำกิจกรรมรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ ณ ที่ทำการหมู่บ้าน เมื่อเสร็จแล้ว ก็จะกลับไปทำกิจกรรมภายในครอบครัว ซึ่งมีบางครอบครัว ใช้หม้อในการเลี้ยงสังสรรค์ เพื่อความสัมพันธ์ภายในครอบครัว”

ความเชื่อที่5

การตีหม้อจะส่งผลกระทบต่อการทำงาน
กลุ่มคนในชุมชนที่ออกไปทำงานโรงงานนอกพื้นที่ เล่าว่า “จะต้องออกไปทำงานโดยมีรถโรงงานมารับที่ปากซอยตั้งแต่เช้า เลิกงานกลับมาถึงบ้านเย็น และต้องมาทำงานภายในบ้านอีก จนไม่มีเวลาไปตีหม้อ”

แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของบริบทหมู่บ้าน

ข้อเท็จจริง	บ้านท่ามอญ หมู่ 3 ต.มหาไถย อ.เมือง จ.อ่างทอง (ปฏิบัติการ)	บ้านศาลาดิน หมู่ 1 ต.ม่วงเตี้ย อ.วิเศษชัยชาญ จ.อ่างทอง (เปรียบเทียบ)
ด้านสังคม	<ul style="list-style-type: none"> - ครอบครัวแบบปัจเจก ความสัมพันธ์แบบเครือญาติลดน้อย - การแก้ไขปัญหาของกลไกในหมู่บ้าน ติดรูปแบบทางการ - เคารพและเชื่อฟัง ให้ความร่วมมือ กับหน่วยงานราชการ 	<ul style="list-style-type: none"> - ครอบครัวที่มีความเข้มแข็ง สามารถสร้างภูมิคุ้มกันให้กับระดับลูกหลานได้ - ชุมชน มีความเข้มแข็ง มีระบบ มีกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วม
ด้านประเพณี วัฒนธรรม	<ul style="list-style-type: none"> - ให้ความสำคัญ ประเพณี เช่น ประเพณีสงกรานต์ ปีใหม่ เข้าพรรษา ออกพรรษา 	<ul style="list-style-type: none"> - ให้ความสำคัญ ประเพณี วัฒนธรรม โดยใช้หลักศาสนาและความเชื่อตามบรรพบุรุษ เช่น งานบุญไหว้หลวงพ่อดำ งานกฐิน งานเข้าพรรษา
ด้านอาชีพ	<ul style="list-style-type: none"> - การประกอบอาชีพทางการเกษตรลดลง คนที่ทำอยู่ก็จะเป็นผู้ที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป - อาชีพพนักงาน/ข้าราชการ มากขึ้น ย้ายออกนอกพื้นที่ เพื่อไปพักอาศัยอยู่ใกล้ที่ทำงาน 	<ul style="list-style-type: none"> - การประกอบอาชีพทางการเกษตรลดลง คนที่ทำอยู่ก็จะเป็นผู้ที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป - อาชีพพนักงาน/ข้าราชการ มากขึ้น แต่ยังคงอยู่ในพื้นที่

ภาคผนวก 6

ข้อมูลทั่วไปและการดำเนินงานงดเหล้าเข้าพรรษา จ.ฉะเชิงเทรา

หมู่บ้านปฏิบัติการ

หมู่ที่ 1 บ้านบางคา ตำบลเมืองใหม่ อำเภอรสาธิต จังหวัดฉะเชิงเทรา

อาณาเขตของหมู่บ้าน

ทิศเหนือ ติดต่อกับองค์การบริหารส่วนตำบลบางคา อำเภอรสาธิต จังหวัดฉะเชิงเทรา

ทิศใต้ ติดต่อกับองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแหวน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา

ทิศตะวันออก ติดต่อกับองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเก่า อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา

ทิศตะวันตก ติดต่อกับองค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

ครัวเรือนและประชากร

บ้านบางคา มีครัวเรือนทั้งสิ้น 94 ครัวเรือน ประชาชนทั้งหมด 347 คน ชาย 172 คน หญิง 175 คน แยกตามอายุได้ดังนี้

ช่วงอายุ	เพศชาย (คน)	เพศหญิง (คน)	รวม (คน)
น้อยกว่า 1 ปีเต็ม	-	-	-
1 ปีเต็ม - 2 ปี	3	5	8
3 ปีเต็ม - 5 ปี	7	10	17
6 ปีเต็ม - 11 ปี	2	10	32
12 ปีเต็ม - 14 ปี	6	4	10
15 ปีเต็ม - 17 ปี	4	10	14
18 ปีเต็ม - 25 ปี	13	14	27
26 ปีเต็ม - 49 ปี	57	63	120
50 ปีเต็ม - 60 ปีเต็ม	22	22	44
มากกว่า 60 ปีเต็ม ขึ้นไป	38	37	75
รวม	172	175	347

อาชีพ

ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองใหม่ ประกอบอาชีพ ดังนี้

อาชีพของประชาชนส่วนใหญ่ ทำนา ทำสวน เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงกุ้ง เลี้ยงปลา

อาชีพของประชาชนส่วนน้อย รับจ้าง ค้าขาย รับราชการ

ลักษณะภูมิประเทศ

มีลักษณะเป็นที่ราบลุ่ม สภาพดินเป็นดินเหนียวปนทราย และดินลูกรังบางส่วน เหมาะแก่การทำเกษตรกรรม ในฤดูฝนน้ำท่วมเป็นประจำ มีคลองท่าลาดและคลองชลประทานไหลผ่าน มีทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 304 ผ่านด้านทิศใต้

ลักษณะภูมิอากาศ

โดยทั่วไปมี 3 ฤดู คือ ฤดูร้อน ฤดูฝน ฤดูหนาว

ศิลปะวัฒนธรรม ประเพณีที่สำคัญ ภูมิปัญญาท้องถิ่น

- ประเพณีสงกรานต์ (ทำบุญ สรงน้ำพระ รดน้ำขอพรผู้สูงอายุ)
- เข้าพรรษา ออกพรรษา ตักบาตรเทโว
- พิธีบวชนาค งานแต่ง ทำบุญขึ้นบ้านใหม่
- เข้าวัดฟังธรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา
- ประเพณีทำบุญกลางบ้าน

ค่านิยม

1. นับถือเรื่อง บาป บุญ
2. ยกย่องนับถือ ผู้มีคุณงามความดี
3. ซื่อตรงใจคน ไม่ได้แย่ง เห็นแก่หน้า
4. นิยมทำบุญ ตามประเพณีต่างๆ
5. นิยมการพึ่งพา ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

สถาบันชุมชนที่ชาวบ้านให้ความสำคัญ

1. ครอบครัว
2. ผู้นำแกนนำ
3. วัด
4. หน่วยงานในพื้นที่
5. หน่วยงานภายนอก

แนวคิดโครงการรดน้ำบ้านบางคา เป็นหมู่บ้านชนบทเล็กๆ ชาวบ้านส่วนใหญ่ก็เป็นญาติพี่น้องกัน และนับถือศาสนาพุทธ ชาวบ้านให้ความสำคัญและศรัทธากับศาสนาเป็นอย่างมาก โดยจะเห็นได้จากงานพิธีต่างๆของทางวัด ชาวบ้านก็จะเข้าร่วมทุกหลังคาเรือน ประเพณีที่ชาวบ้านให้ความสำคัญ คือประเพณีทอดกฐิน เพราะถ้าใครเข้าร่วมจะถือว่าได้บุญมากและเป็นกิจกรรมที่ทุกคนต้องเสียสละ ในวันงานแต่ละกลุ่มบ้านจะมีการทำอาหารโดยการบริจาคของสมาชิกกลุ่มบ้าน เพื่อนำไปเลี้ยงดูคนที่มาร่วมงาน

“การรดน้ำรดน้ำเข้าพรรษาของบ้านบางคา ทำมานานแล้ว โดยบรรพบุรุษได้อบรมสั่งสอนไว้ว่า ช่วงวันพระ เข้าพรรษา ให้ละเว้นจากการทำบาป ในช่วงเข้าพรรษาคคนในหมู่บ้านก็จะงดดื่มเหล้ากัน พวกเราก็ทำกันมาโดยตลอด”

ความเชื่อและทัศนคติเกี่ยวกับเรื่องเหล้า

ความเชื่อที่ 1 ดื่มเหล้าแล้วไม่ก่อให้เกิดปัญหา

ผู้นำและแกนนำ เล่าว่า “การดื่มเหล้าเป็นเรื่องส่วนตัวของแต่ละคน ตนดื่มต้องรู้จักประมาณตน ต้องไม่สร้างปัญหาให้กับคนอื่นภายในหมู่บ้านชุมชน ในหมู่บ้านบางคาแล้วก่อปัญหาที่ไม่มี”

ความเชื่อที่ 2 เหตุการณ์สำคัญที่ทำให้การจัดงานต่างๆภายในหมู่บ้านแล้วไม่มีเหล้า

แกนนำหมู่บ้าน เล่าให้ฟังว่า “ในปีพ.ศ.๒๕๕๐ มีการจัดงานบวชลูกตาเชิญ มนเทวัน ทางเจ้าภาพจัดงานเลี้ยง โดยที่ไม่มีเหล้าในงานและสามารถลดค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมากชาวบ้านที่ไปร่วมงานก็นึกได้ว่าถ้าพวกเราจัดงานเลี้ยงแบบนี้ก็สนุกสนานได้แถมยังลดค่าใช้จ่ายได้อีกตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาการจัดเลี้ยงงานต่างๆในหมู่บ้านก็ไม่มีเหล้าอีกเลย”

ส่วนการรณรงค์คัดเหล่าในหมู่บ้านเริ่มจาก หมอบุญสืบ จันทร์เจริญ ได้เข้าร่วมกับแกนนำ ในการรณรงค์ ค้นหา และทำความเข้าใจกับชาวบ้าน จนสามารถชักชวนชาวบ้านเข้าร่วมโครงการเป็นจำนวนมาก แต่ก็มีชาวบ้าน บางส่วนที่ดื้อหัวเข้าพรรษา แต่เมื่อออกพรรษาก็ยังไม่ดื่มเหมือนเดิม

ความเชื่อที่3 การอบรมลูกเรื่องเหล่า

คุณสุชิน ปราชญ์ชาวบ้านทางด้านการเกษตร เล่าให้ฟังว่า “การจะอบรมลูกให้รู้ถึงพิษภัยจากการดื่มเหล่า ต้องให้เขาได้เรียนรู้เองเหมือนกับกรให้เด็กลองจับไฟดู จึงจะรู้ว่าไฟมันร้อน เช่นกัน เราต้องให้เด็กได้ลองดู แล้วเรา ค่อยชี้ให้เห็นถึงพิษภัยของเหล่า ว่าก่อให้เกิดผลเสียอย่างไร”

ความเชื่อที่4 ยังดื่มอยู่แต่พอช่วงเข้าพรรษาก็งดได้

ชาวบ้านที่งดดื่มเหล่าเข้าพรรษา เล่าว่า “ผมเคยดื่มเหล่าตั้งแต่สมัยเป็นวัยรุ่น ดื่มน้ก็เพื่อความสนุกสนานจนถึง ทุกวันนี้ ตอนนี้มีความรู้สึกว่าดื่มเพื่อแก้เมื่อยหลังจากทำงาน แต่พอถึงเทศกาลเข้าพรรษาก็งดเหล่า เพราะ บรรพ บุรุษได้สั่งสอนไว้”

ความเชื่อที่5 กลุ่มอาชีพรับจ้างดื่มเพื่อผ่อนคลายและแก้เมื่อย

ผู้นำและแกนนำ เล่าว่า “ความเชื่อนี้ในหมู่บ้านเรามีอยู่กับคนกลุ่มเล็กๆ เขามีอาชีพรับจ้าง เมื่อเลิกงานมา เขาก็จะแวะดื่มนิดหน่อยแล้วก็กลับบ้าน”

ลูกจ้างคนที่1 เล่าให้ฟัง “เริ่มแรกตอนอายุประมาณ 29-30 ปี ได้เข้ามาทำงานเป็นลูกจ้าง พอเลิกงาน รุ่นพี่ เขาได้ชวนไปดื่ม เขาว่าดื่มแก้เมื่อย ก็เลยลองดื่ม ระยะเวลาแรกก็สนุกดี ลืมเรื่อง หายเมื่อยไปเลย ตอนนั้นดื่มแทบทุกวัน เดียวนี้เราอายุมากขึ้น ทำแบบเดิมไม่ได้แล้ว ถ้าจะดื่มก็ไปร่วมงานเท่านั้น”

หมู่บ้านเปรียบเทียบ
หมู่ที่ 13 บ้านเขาผานาง ตำบลท่ากระดาน อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

ตำบลท่ากระดานเดิมชื่อตำบลท่าวัว ขึ้นอยู่กับอำเภอพนมสารคาม ต่อมาได้มีการแบ่งแยกการปกครองมาขึ้นอยู่กับอำเภอสนามชัยเขต “ท่ากระดาน” เป็นสถานที่รวบรวมขนส่งซื้อขายไม้กระดานในสมัยที่ป่าไม้บริเวณนี้มีความอุดมสมบูรณ์ พื้นที่ส่วนใหญ่ในเขตป่าสงวนที่เสื่อมโทรมแล้ว ราษฎรส่วนใหญ่อพยพมาจากภาคอีสาน ประกอบอาชีพหลัก ทำไร่ ทำนา ทำสวน

อาณาเขตของหมู่บ้าน

ทิศเหนือ ติดกับ ต.ทุ่งพระยา อ.สนามชัยเขต จ.ฉะเชิงเทรา
 ทิศใต้ ติดกับ อ.ท่าตะเกียบ จ.ฉะเชิงเทรา
 ทิศตะวันออก ติดกับ อ.วังน้ำเย็น จ.สระแก้ว
 ทิศตะวันตก ติดกับ ต.คูยวมณี อ.สนามชัยเขต จ.ฉะเชิงเทรา

ครัวเรือนและประชากร

บ้านเขาผานาง มีครัวเรือนทั้งสิ้น 105 ครัวเรือน ประชาชนทั้งหมด 290 คน ชาย 147 คน หญิง 143 คน แยกตามอายุได้ดังนี้

ช่วงอายุ	เพศชาย (คน)	เพศหญิง (คน)	รวม (คน)
น้อยกว่า 1 ปีเต็ม	-	1	1
1 ปีเต็ม - 2 ปี	1	-	1
3 ปีเต็ม - 5 ปี	4	4	8
6 ปีเต็ม - 11 ปี	13	13	26
12 ปีเต็ม - 14 ปี	8	2	10
15 ปีเต็ม - 17 ปี	10	6	16
18 ปีเต็ม - 25 ปี	8	11	19
26 ปีเต็ม - 49 ปี	61	65	126
50 ปีเต็ม - 60 ปีเต็ม	19	22	41
มากกว่า 60 ปีเต็ม ขึ้นไป	23	19	42
รวม	147	143	290

อาชีพ

อาชีพหลัก ทำนา ทำสวน ทำไร่
 อาชีพเสริม เลี้ยงสัตว์

ลักษณะภูมิประเทศ

เป็นพื้นที่ที่ราบสูงมีภูเขาและลำคลองเป็นแนวกั้นเขตแดนและติดต่อกับตำบลทุ่งพระยา และอำเภอท่าตะเกียบ อีกทั้งมีป่าไม้อยู่มากมาย

ลักษณะภูมิอากาศ

โดยทั่วไปมี 3 ฤดู คือ ฤดูร้อน ฤดูฝน ฤดูหนาว

ศิลปะวัฒนธรรม ประเพณีที่สำคัญ ภูมิปัญญาท้องถิ่น

- ประเพณีสงกรานต์ (ทำบุญ สรงน้ำพระ รดน้ำขอพรผู้สูงอายุ)
- เข้าพรรษา ออกพรรษา ตักบาตรเทโว
- พิธีบวชนาค งานแต่ง ทำบุญขึ้นบ้านใหม่
- เข้าวัดฟังธรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา
- ประเพณีทำบุญกลางบ้าน

ความเชื่อและทัศนคติเกี่ยวกับเรื่องเล่า

ความเชื่อที่ 1

ผู้นำและแกนนำ เล่าให้ฟังว่า “บ้านเขาผานาง เป็นหมู่บ้านที่อยู่รวมกันกับบ้านนาหมูที่ 3 ปีพ.ศ.2529 ได้แยกออกมาเป็นหมู่บ้าน 13 บ้านเขาผานาง คนในหมู่บ้านแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มคือ

1. กลุ่มอพยพจากชานเมืองกรุงเทพมหานคร,นนทบุรี
2. กลุ่มคนอีสาน
3. กลุ่มคนพื้นถิ่นฉะเชิงเทรา

ชาวบ้านส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพทำการเกษตร ทำงานโรงงาน การป้องกันและแก้ไขต่างๆที่เกิดขึ้นในชุมชน ใช้รูปแบบผู้นำและแกนนำทางการ การดูแลแก้ไขทางด้านการปกครอง ก็จำเป็นหน้าที่ผู้ใหญ่บ้านและกรรมการหมู่บ้าน ทางด้านสุขภาพก็จะดำเนินงานทางอสม.ร่วมกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลบ้านนา สถานการณ์ปัญหาในหมู่บ้าน ส่วนใหญ่ก็จะมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องปากท้อง การทำมาหากิน ส่วนเรื่องปัญหาผลกระทบจากการตีมีเหล้ามีน้อยมาก เพราะพื้นฐานครอบครัว ประเพณีวัฒนธรรมค่อนข้างเข้มแข็ง ชาวบ้านเขาผานางยังเคารพต่อพระพุทธศาสนา

ความเชื่อที่ 2

แกนนำและอสม. เล่าว่า “กลุ่มชาวบ้านที่อพยพมาจากชานเมือง วิถีชาวบ้านเป็นแบบวิถีถึงเมืองที่เคารพและเชื่อมั่นในสิทธิส่วนบุคคล รูปแบบทางการ”

แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องการตีมีเหล้าก็ถือว่าเป็นเรื่องส่วนบุคคล หากตีมีแล้วต้องไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับคนอื่น ในหมู่บ้านก็ไม่มีคนตีมีเป็นประจำ จะตีมีก็เฉพาะในงานเทศกาลต่างๆ เช่น งานบุญ งานบวช เทศกาลสงกรานต์ เป็นต้น

ความเชื่อที่ 3

แกนนำและอสม. เล่าว่า “กลุ่มชาวบ้านที่อพยพมาจากภาคอีสาน ชาวอีสานที่อพยพมาอยู่ที่บ้านเขาผานาง ยังคงยึดถือตามขนบทำเนียมประเพณีแบบคนอีสาน ที่เป็นคนรักสนุก รักเพื่อน ให้เกียรติคนอื่น หากมีใครมาเยือนก็จะต้อนรับเป็นอย่างดี”

แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องเล่า ชาวบ้านกลุ่มนี้มองว่าเป็นสิ่งที่สร้างความสนุกสนานในงานเทศกาลต่างๆ เช่นวันสงกรานต์ วันปีใหม่ ก็จะมีการตีมีเหล้า แต่ยังเป็นการตีมีภายในครอบครัว และไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับเพื่อนบ้าน

ความเชื่อที่ 4

แกนนำและอสม. เล่าว่า “ชาวบ้านพื้นถิ่นฉะเชิงเทรา ชาวบ้านพื้นถิ่นเขาผานาง มีความเชื่อในหลักของพระพุทธศาสนา ชาวบ้านจะพาลูกหลานเข้าร่วมงานเป็นจำนวนมากโดยเฉพาะทำบุญทอดกฐิน เพราะถือเป็นการทำบุญใหญ่”

แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องเหล่านี้ ชาวบ้านคิดว่ากิจกรรมใดที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ต้องไม่มีการดื่มเหล้า เพราะถ้ามีเหล้าในงานก็จะถือว่าบาป เพราะไม่เชื่อฟังและเคารพในพระพุทธรูปศาสนา ส่วนการดื่มเหล้าบ้านเขาผานาง ก็จะดื่มในงานที่ไม่เกี่ยวข้องกับศาสนา เช่น วันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ ก็จะดื่มภายในครอบครัวและกลุ่มของตนเอง

ความเชื่อที่5

เจ้าหน้าที่อสม.และแกนนำอสม. เล่าให้ฟังว่า การดำเนินการโครงการรณรงค์งดเหล้าเข้าพรรษาในหมู่บ้านเขาผานาง ดำเนินการโดยรพ.สต.บ้านนา กับอสม. เริ่มจาก ทางนายอำเภอสนามชัยเขต ได้มีคำสั่งให้รพ.สต.ไปดำเนินการโครงการงดเหล้า รพ.สต.บ้านนาได้ดำเนินการดังนี้

1. ประชุมทีมเจ้าหน้าที่รพ.สต. เพื่อทำแผนและออกแบบ แบบฟอร์มการเก็บข้อมูล
2. เวทีทำความเข้าใจกับอสม.ในการเก็บข้อมูล การให้คำแนะนำ
3. ประชาสัมพันธ์และค้นหากลุ่มเป้าหมาย
4. ติดตามให้คำแนะนำ
5. สรุปผลการดำเนินงานทุกเดือน

ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา อสม.สามารถค้นหาผู้ที่ดื่มเหล้าได้ แต่การให้คำแนะนำนั้น อสม.ไม่สามารถให้คำแนะนำได้ เพราะผู้ดื่มมองว่าเป็นเรื่องสิทธิส่วนตัว อสม.จึงไม่กล้าให้คำแนะนำ ทำได้เพียงค้นหาและรายงานให้ทางรพ.สต.บ้านนารับทราบข้อมูลทุกเดือน

แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของบริบทหมู่บ้าน

ข้อเท็จจริง	บ้านบางคา หมู่ 1 ต.เมืองใหม่ อ.ราชสาส์น จ.ฉะเชิงเทรา (ปฏิบัติการ)	บ้านเขาผานาง หมู่ 13 ต.ท่ากระดาน อ.สนามชัยเขต จ.ฉะเชิงเทรา (เปรียบเทียบ)
ด้านสังคม	<ul style="list-style-type: none"> - ครอบครัวมีความสัมพันธ์เข้มแข็ง สามารถสร้างภูมิคุ้มกันให้ลูกหลานได้ - ชุมชนมีความเข้มแข็ง มีระบบ มีกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วม 	<ul style="list-style-type: none"> - ครอบครัวมีความเข้มแข็ง - ความสัมพันธ์แบบเครือญาติ มีความเข้มแข็งเฉพาะกลุ่ม - การแก้ไขปัญหาของหมู่บ้านเป็นรูปแบบทางการ ชาวบ้านให้ความเคารพเชื่อฟังผู้นำและหน่วยงานราชการ
ด้านประเพณีวัฒนธรรม	<ul style="list-style-type: none"> - การยึดถือในหลักพระพุทธศาสนา ยังคงเป็นพื้นฐานที่จำเป็นในการสร้างจิตสำนึกของชาวบ้าน - ประเพณีที่ชาวบ้านให้ความสำคัญ 1.สงกรานต์ 2.เข้าพรรษา 	<ul style="list-style-type: none"> - ชาวบ้านยังเคารพ ศรัทธาในหลักพระพุทธศาสนา เป็นพื้นฐาน - ชาวบ้านที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป ยังให้ความสำคัญ ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับทางศาสนา - คนรุ่นใหม่อายุ 20-40 ปียังให้ความสำคัญประเพณีสากล ทางการ ขึ้นปีใหม่
ด้านอาชีพ	<ul style="list-style-type: none"> - การประกอบอาชีพทางการเกษตรลดลง คนที่ทำอยู่ก็จะมีอายุ 45 ปีขึ้นไป - อาชีพพนักงาน ลูกจ้าง โรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่ข้างเคียงเพิ่มขึ้น -อาชีพพนักงาน รับราชการ นอกพื้นที่เพิ่มมากขึ้น 	<ul style="list-style-type: none"> - การประกอบอาชีพทางการเกษตรที่ทำอยู่ ก็จะมีอายุ 45 ปีขึ้นไป - อาชีพพนักงาน ลูกจ้าง โรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่ใกล้เคียงเพิ่มขึ้น

ภาคผนวก 7

ข้อมูลทั่วไปและการดำเนินงานงดเหล้าเข้าพรรษา จ.ราชบุรี

หมู่บ้านปฏิบัติการ

หมู่ที่ 16 บ้านเนิน ตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

ตำบลทุ่งหลวงมีพื้นที่มากกว่า 6 หมื่นไร่ สมัยก่อนส่วนใหญ่เป็นป่ารก บางส่วนเป็นทุ่งนาซึ่งมีบริเวณไม่กว้างเหมือนปัจจุบัน ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้ทรงเสด็จประพาสป่า จนถึงตำบลทุ่งหลวงในปัจจุบัน ได้ประทับ ณ ทุ่งนาแห่งหนึ่ง มหาเด็กลูกซึ่งติดตามมากับพระองค์ได้กางป่าบริเวณนั้นเพื่อใช้เป็นที่พักอาศัยของผู้ติดตามพระองค์ เมื่อพระองค์เสด็จกลับไปแล้ว ชาวบ้านเรียกบริเวณนั้นว่า "ทุ่งหลวง" ซึ่งต่อมาได้ใช้เป็นชื่อของตำบลทุ่งหลวง

อาณาเขตของหมู่บ้าน

ทิศเหนือ จรด ตำบลอ่างหิน อำเภอปากท่อ, ตำบลอ่างทอง อำเภอเมือง
ทิศใต้ จรด ตำบลห้วยยางโทน อำเภอปากท่อ
ทิศตะวันออก จรด ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอปากท่อ
ทิศตะวันตก จรด ตำบลยางหัก ตำบลอ่างหิน อำเภอปากท่อ

ครัวเรือนและประชากร

บ้านเนิน มีครัวเรือนทั้งสิ้น 127 ครัวเรือน ประชาชนทั้งหมด 428 คน ชาย 206 คน หญิง 223 คน แยกตามอายุได้ดังนี้

ช่วงอายุ	เพศชาย (คน)	เพศหญิง (คน)	รวม (คน)
น้อยกว่า 1 ปีเต็ม	-	-	-
1 ปีเต็ม - 2 ปี	4	5	9
3 ปีเต็ม - 5 ปี	9	5	14
6 ปีเต็ม - 11 ปี	22	11	33
12 ปีเต็ม - 14 ปี	5	6	11
15 ปีเต็ม - 17 ปี	9	12	21
18 ปีเต็ม - 25 ปี	22	28	50
26 ปีเต็ม - 49 ปี	72	75	147
50 ปีเต็ม - 60 ปีเต็ม	37	46	83
มากกว่า 60 ปีเต็ม ขึ้นไป	26	35	61
รวม	206	223	429

อาชีพ อาชีพหลักคือทำสวน ทำไร่ อาชีพเสริมคือค้าขาย เลี้ยงสัตว์

ลักษณะภูมิประเทศ เป็นที่ราบลุ่ม ที่ราบสูง และภูเขาเป็นบางส่วน

ลักษณะภูมิอากาศ โดยทั่วไปมี 3 ฤดู คือ ฤดูร้อน ฤดูฝน ฤดูหนาว

ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีที่สำคัญ ภูมิปัญญาท้องถิ่น

- ประเพณีสังกรานต์ (ทำบุญ สรงน้ำพระ รดน้ำขอพรผู้สูงอายุ)
- เข้าพรรษา ออกพรรษา ตักบาตรเทโว
- พิธีบวชนาค งานแต่ง ทำบุญขึ้นบ้านใหม่
- เข้าวัดฟังธรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา
- ประเพณีทำบุญกลางบ้าน

แผนที่หมู่บ้าน

บริบทพื้นที่ ผู้นำและแกนนำหมู่บ้าน เล่าให้ฟังว่า บ้านเนินเป็นหมู่บ้านใหม่ที่แยกออกมาจากบ้านหนองตาจอน หมู่ที่ 10 ตำบลทุ่งหลวง อำเภอบางบาล จังหวัดราชบุรี เดิมชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำการเกษตร ทำนา ทำไร่ไถมาช่วง 10 ปี มีการเปลี่ยนแปลงสภาพทางสังคม และสภาพแวดล้อม ทำให้ชาวบ้านมีการปรับวิถีของตนเอง จากวิถีเกษตรแบบเดิมๆ ที่ต้องอาศัยแรงงานคนจำนวนมาก รูปแบบครอบครัวเป็นครอบครัวใหญ่ คนในหมู่บ้านมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ซึ่งระยะหลังมีการปรับเปลี่ยนวิถีการทำเกษตรรูปแบบใหม่ เป็นการใช้เครื่องจักรมาทดแทนแรงงานจากคน หรือถ้าจะใช้แรงงานคน ก็เป็นแบบว่าจ้าง ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลง รูปแบบของครอบครัวและชุมชน ครอบครัวก็จะขยายเป็นรูปแบบ ขนาดเล็ก ชุมชนแบบช่วยเหลือเกื้อกูลก็จะลดลง เปลี่ยนเป็นการจ้างให้ค่าตอบแทน การประกอบอาชีพของชาวบ้านก็ผันแปรจากเกษตรอย่างเดียว ไปเป็นรับจ้าง โรงงานในพื้นที่ พนักงานของรัฐ เอกชน ส่วนเกษตรก็จะปรับเปลี่ยนพืชพันธุ์เพิ่มมากขึ้น 1.ไร่อ้อย 2.ทำนา 3.ทำสวนผัก

ด้านประเพณีและวัฒนธรรม ชาวบ้านจะให้ความสำคัญกับประเพณีเกี่ยวกับศาสนา เช่น เข้าพรรษา

ความเชื่อและทัศนคติเกี่ยวกับเรื่องเล่า

ความเชื่อที่ 1

ผู้นำและแกนนำหมู่บ้าน เล่าให้ฟังว่า “เหตุการณ์สำคัญเกี่ยวกับการงดเหล้าของชาวบ้านเนิน ชาวบ้านเนินเป็นคนพื้นถิ่นที่ชอบสนุกสนานในงานพิธีกรรมต่างๆ ก็จะดื่มเหล้าแล้วก็เกิดการทะเลาะวิวาทเป็นประจำ ปีพ.ศ. 2535 มีเหตุการณ์สำคัญขึ้น มีการจัดงานรื่นเริงที่วัด และเกิดการทะเลาะวิวาท มีการแทงกันตาย พระครูรัตนโชติ โชติวิโร เจ้าอาวาสวัดได้ออกประกาศห้ามดื่มเหล้าในบริเวณวัดเป็นเด็ดขาด ชาวบ้านซึ่งศรัทธาในพระพุทธศาสนาเป็นทุนเดิมอยู่แล้วก็ปฏิบัติตามคำของพระครูอย่างเคร่งครัด ตั้งแต่นั้นมาการจัดงานภายในวัดก็จะไม่เหล้าอีกเลย”

ความเชื่อที่2

จิตอาสาในหมู่บ้าน เล่าว่า “การรณรงค์งดเหล้าของบ้านเน สามารถทำได้เป็นอย่างดี เพราะชาวบ้านเชื่อแล เคารพต่อศาสนา บรรพบุรุษ และถ้าปลูกฝังเรื่อง พิษภัยของเหล้าควรจะเริ่มตั้งแต่เล็กๆ โดยพ่อแม่ผู้ปกครองต้องพา ลูกๆเข้าร่วมกับกิจกรรมทางศาสนา”

ความเชื่อที่3

คนที่ดื่ม และมีอาชีพเกษตร “ผมเป็นเกษตรกร ทำไร่อ้อยและเลี้ยงวัว เมื่อเสร็จภารกิจของแต่ละวัน ผมและ เพื่อนๆ ชอบมานั่งคุยกัน บางครั้งก็ดื่มเหล้า บางคนก็ไม่ดื่ม แต่ที่ผมดื่มเพราะคิดว่าสนุกดี แต่ในช่วงเข้าพรรษา ผมกั จะไม่ดื่ม เพราะวา ปู่ย่าตายาย ได้สั่งสอนไว้ว่า ให้รู้จัก ทำบุญ ละบาป ผมเลยถือโอกาสงดเหล้าในช่วงเทศกาลสำคัญ”

ความเชื่อที่4

แกนนำโครงการงดเหล้า เล่าว่า “การงดเหล้าของชาวบ้านเนินได้ดำเนินการเป็นส่วนบุคคล ระยะเวลาใคร จะงดก็งด ไม่มีการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ จนกระทั่งปี 2551 หน่วยงานราชการได้มีการรณรงค์โครงการงดเหล้าผา บุหรี จึงเกิดการรณรงค์งดเหล้าอย่างจริงจัง”

ปี พ.ศ. 2558-2559 แกนนำได้มีการชักชวน เข้าร่วมโครงการงดเหล้าเข้าพรรษา การดำเนินการของแกนนำ หมู่บ้านแบ่งเป็นขั้นตอนคือ

1. พัฒนา ทำความเข้าใจของชาวบ้านที่เป็นผู้ประสานงานโครงการโดยการเข้าร่วมเวทีแลกเปลี่ยนกับแกนนำ พื้นที่อื่นๆภายในจังหวัด

2. พัฒนาศักยภาพแกนนำภายในหมู่บ้าน พร้อมทั้งทำแผนในการขับเคลื่อนงาน

3. เก็บข้อมูลหมู่บ้าน ค้นหากลุ่มเป้าหมาย

4. เสนอคนเข้าร่วมโครงการคนหัวใจหิน 20 คน

5. ติดตามหนุนเสริม เยี่ยมให้กำลังใจคนหัวใจหิน

6. พิธีมอบวุฒิบัตรให้กับผู้เข้าร่วมโครงการที่ประสบความสำเร็จ

7. การรณรงค์ อันตรรายและผลกระทบจากการดื่มเหล้า โดยใช้การดำเนินกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ เช่น การ ปั่นจักรยาน

8. การดำเนินการรณรงค์โดยใช้หลักความเชื่อทางศาสนาผ่านกิจกรรม กลืนงดเหล้า

การดำเนินการทั้งหมดนี้ เป็นการดำเนินงานโดยชาวบ้าน ยังขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการ

งานลดปัจจัยเสี่ยงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ชมรมผู้สูงอายุ ต.ทุ่งหลวง

หมู่บ้านเปรียบเทียบ
หมู่ที่ 10 บ้านห้วย ตำบลดอนแร่ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

ชาวไทย-ยวน ตำบลดอนแร่ มีถิ่นฐานเดิมอยู่แถบอาณาจักรล้านนา ดินแดนทางตอนเหนือของประเทศไทย ซึ่งได้อพยพมายังกรุงเทพฯ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก โปรดให้ไปตั้งบ้านเรือนอยู่ที่สระบุรีบ้าง ราชบุรีบ้าง โดยชาวบ้านบ้านห้วยนั้นส่วนใหญ่จึงเป็นเชื้อสายชาวไทย-ยวน โดยตั้งบ้านเรือนอยู่อาศัยเป็นหมู่บ้าน โดยจะเรียกชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของพื้นที่นั้น ๆ

ที่มาของชื่อตำบลดอนแร่ จากคำบอกเล่าของคนเฒ่าคนแก่ว่าในอดีตที่บริเวณนี้มีความแห้งแล้งกันดารมาก เนื่องจากมีหินกรวดเยอะ ซึ่งภาษาท้องถิ่นเรียกว่า “แร่” และเป็นที่ดอน จึงเรียกกันต่อมาว่า “ดอนแร่”

อาณาเขตของหมู่บ้าน

ทิศเหนือ ติดกับ ต.ห้วยไผ่ อ.เมือง จ.ราชบุรี
 ทิศใต้ ติดกับ ต.ทุ่งหลวง อ.ปากท่อ จ.ราชบุรี
 ทิศตะวันออก ติดกับ ต.อ่างทอง อ.เมือง จ.ราชบุรี
 ทิศตะวันตก ติดกับ ต.อ่างหิน อ.ปากท่อ จ.ราชบุรี

ครัวเรือนและประชากร

บ้านห้วย มีครัวเรือนทั้งสิ้น 88 ครัวเรือน ประชาชนทั้งหมด 312 คน ชาย 158 คน หญิง 154 คน แยกตามอายุได้ดังนี้

ช่วงอายุ	เพศชาย (คน)	เพศหญิง (คน)	รวม (คน)
น้อยกว่า 1 ปีเต็ม	-	-	-
1 ปีเต็ม - 2 ปี	2	1	3
3 ปีเต็ม - 5 ปี	3	2	5
6 ปีเต็ม - 11 ปี	8	10	18
12 ปีเต็ม - 14 ปี	1	3	4
15 ปีเต็ม - 17 ปี	7	4	11
18 ปีเต็ม - 25 ปี	19	15	34
26 ปีเต็ม - 49 ปี	60	46	106
50 ปีเต็ม - 60 ปีเต็ม	20	35	55
มากกว่า 60 ปีเต็ม ขึ้นไป	38	38	76
รวม	158	154	312

อาชีพ อาชีพหลัก ทำนา อาชีพเสริม ทอผ้าพื้นเมือง รับจ้าง

ลักษณะภูมิประเทศ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบลุ่ม มีภูเขาล้อมรอบ มีลำห้วยสายเล็ก 2 สาย ได้แก่ ลำห้วยทับใต้ ห้วยหนองธง และมีคลองชลประทานขุดผ่านพื้นที่ตำบลบางพื้นที่เป็นเขตท้องที่หวงห้ามของทหาร มีความเป็นอยู่อย่างชนบท มองเห็นทุ่งนาอยู่ตลอดริมทาง

ลักษณะภูมิอากาศ โดยทั่วไปมี 3 ฤดู คือ ฤดูร้อน ฤดูฝน ฤดูหนาว

ด้านการศึกษา โรงเรียนวัดทุ่งหญ้าคมบาง

ด้านสาธารณสุข โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลดอนแร่

สถาบันและองค์กรทางศาสนา วัดทุ่งหญ้าแคมบาง

ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีที่สำคัญ ภูมิปัญญาท้องถิ่น

- ประเพณีสงกรานต์ (ทำบุญ สรงน้ำพระ รดน้ำขอพรผู้สูงอายุ)
- เข้าพรรษา/ออกพรรษา/ตักบาตรเทโว
- พิธีบวชนาค งานแต่ง ทำบุญขึ้นบ้านใหม่
- เข้าวัดฟังธรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา
- ประเพณีทำบุญกลางบ้าน
- อนุรักษ์ศิลปะ ประเพณี วัฒนธรรมของชาวไทย-ยวน
- อนุรักษ์ภูมิปัญญาผ้าจากทอมือ

ความเชื่อและทัศนคติเกี่ยวกับเรื่องเล่า

ความเชื่อที่1 เจ้าภาพจะเลี้ยงดูคนที่มาช่วยลงแขกเกี่ยวข้าวในที่ของตน

ผู้นำและแกนนำหมู่บ้าน เล่าให้ฟังว่า “คนบ้านห้วย เป็นคนไทยยวน ที่อพยพมาจากเชียงใหม่ 200 ปี ชาวบ้านที่ยังคงสืบสานประเพณีวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชาวไทยยวนได้เป็นอย่างดี โดยเริ่มจากครอบครัว ผู้ชายก็จะเป็นคนหลักของครอบครัวในการประกอบอาชีพ ส่วนผู้หญิงก็จะทำหน้าที่เป็นแม่บ้าน คอยดูแลเรื่องอาหารการกิน ภายในครอบครัว แต่เดิมวิถีชีวิตของคนในหมู่บ้าน ตอนทำงานจะต้องอาศัยแรงงานคนเป็นหลัก ชาวบ้านก็จะอาศัยซึ่งกันและกัน โดยการลงแขก เริ่มตั้งแต่ ไถ พรวน เก็บเกี่ยว เป็นต้น ในการลงแขกช่วยเหลือเกื้อกูลตามวิถีนั้น เมื่อเพื่อนๆบ้านไปลงแขกในพื้นที่ใคร คนนั้นก็จะเป็นเจ้าภาพในการเลี้ยงดู ข้าวปลา อาหาร และบางครั้งก็มีเหล้าเมื่อเสร็จภารกิจ แต่มาระยะหลังๆ การประกอบอาชีพทำนาเปลี่ยนแปลงไป จากการลงแขกช่วยกัน ก็เปลี่ยนมาเป็นการจ้างแรงงานแทน การเลี้ยงดูแรงงานก็ต้องเพราะเชื่อว่าจ้างเป็นเงินตอบแทนแล้ว”

สรุปก็คือ วิถีอาชีพชาวนาเปลี่ยนแปลง จากเดิมความสัมพันธ์ของคนในหมู่บ้าน เป็นแบบช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เปลี่ยนมาเป็นแบบ การจ้างแรงงานทดแทน

ความเชื่อที่2 สนุกได้โดยไม่ต้องดื่มเหล้า

แกนนำสตรี เล่าว่า “เดิมนั้นผู้หญิงไทยยวน มีหน้าที่ดูแลอาหารการกิน,ทอผ้า ภายในหมู่บ้านเท่านั้น การประกอบอาชีพหลักเป็นบทบาทของผู้ชายที่เป็นหัวหน้าครอบครัว เมื่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่จะต้องช่วยกันทำมาหากิน ผู้หญิงไทยยวนก็ต้องช่วยกันทำมาหากิน โดยใช้คุณสมบัติพิเศษของผู้หญิงไทยยวนในการทอผ้า ช่วยเหลือรายได้ครอบครัว ลักษณะของผู้หญิงไทยยวน บ้านห้วย คือรักสนุกสนานในงานประเพณีต่างๆในหมู่บ้าน กลุ่มผู้หญิงไทยยวนจะเป็นกลุ่มหลักในการสร้างความสนุกสนาน และไม่ดื่มเหล้า เพราะมีความเชื่อที่ถูกอบรมสั่งสอนจากบรรพบุรุษว่า สนุกได้โดยไม่ต้องดื่มเหล้า”

ในหมู่บ้านห้วยยังคงมีการดื่มเหล้าอยู่ ถ้าเป็นผู้ชายไทยยวนก็จะดื่ม เฉพาะไปร่วมงานประเพณีต่างๆ เพราะเชื่อว่าเป็นวิถีทางสังคม

ความเชื่อที่3 ดื่มเหล้าเฉพาะไปร่วมงาน ประเพณีต่างๆ

แกนนำผู้ชาย เล่าว่า “ชาวบ้านไทยยวนบ้านห้วย ส่วนใหญ่จะดื่มเหล้าเฉพาะไปร่วมงาน ประเพณีต่างๆ เช่น งานแต่ง งานบวช เพื่อความสนุกสนาน แต่ยังมีชาวบ้านส่วนหนึ่งที่ประกอบอาชีพรับจ้างที่ยังคงดื่มเมื่อเสร็จจากภารกิจการทำงาน”

ความเชื่อที่4

ผู้จ้างแรงงาน เล่าว่า “ผมประกอบอาชีพ รับเหมาก่อสร้าง มีลูกน้องอยู่ 5-6 คน เมื่อรับงานก่อนสร้างมา ก็ จะพาลูกน้องไปทำงานตั้งแต่เช้า เมื่อเสร็จงานก็จะจ่ายค่าแรงและเลี้ยงดู อาหารพร้อมเครื่องดื่ม เพราะต้องเอาอกเอา ใจลูกน้องเป็นอย่างดี แรงงานเดี่ยวนี้นี้ยาก หากเราดูแลเขาไม่ดี เขาก็จะไม่มาทำงานกับเรา เพราะฉะนั้นเราต้องดูแล เขาเป็นอย่างดี”

ความเชื่อที่5 กลุ่มผู้ใช้แรงงานมีความเชื่อว่าการตีหม้อช่วยให้หายเหนื่อย และคลายเครียดได้

“ผู้ใช้แรงงาน ให้เหตุผลว่า การที่ต้องตีหม้อ เพราะ ผมทำงานหนักมาทั้งวัน เหนื่อยก็เหนื่อย เครียดก็ เครียด ได้ตีหม้อสักหน่อยก็คงช่วยผ่อนคลาย”

ความเชื่อที่6

แกนนำอสม.บ้านห้วย เล่าว่า “ชาวบ้านที่ตีหม้อเป็นประจำในหมู่บ้านมีน้อยมาก ชาวบ้านส่วนใหญ่ถ้าจะ ตีหม้อ จะตีเฉพาะเวลาว่างงานเลี้ยงต่างๆในหมู่บ้านชุมชน เช่นงานแต่งงาน งานบวช”

ทางด้านการรณรงค์ลดเหล้าเข้าพรรษา เราทำร่วมกับ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล กิจกรรมที่ทำ คือ การค้นหาผู้ดื่ม ส่วนการทำความเข้าใจกับผู้ดื่ม ไม่กล้าทำ ค้นหาเพียงอย่างเดียวแล้วก็จะไปแจ้งทางโรงพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลทุกๆ เดือน

ประชุมหารือการดำเนินงานกับเจ้าหน้าที่ ณ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลดอนแร่ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของบริบทหมู่บ้าน

ข้อเท็จจริง	บ้านเนิน ม.16 ต.ทุ่งหลวง อ.ปากท่อ จ.ราชบุรี (ปฏิบัติการ)	บ้านห้วย ม.10 ต.ดอนแร่ อ.เมือง จ.ราชบุรี (เปรียบเทียบ)
ด้านสังคม	<ul style="list-style-type: none"> - ครอบครัว ความเชื่อ เป็นแบบวิถีไทยเดิม ที่มี ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวที่เข้มแข็ง แต่ขนาด ของครอบครัวเล็กลง - ตามปัจจัยด้านอาชีพ - ชุมชน ยึดหลักความสัมพันธ์แบบเครือญาติ ที่ผู้ใหญ่มี การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน 	<ul style="list-style-type: none"> - ครอบครัวย่อยแยกตามอาชีพ แต่ความสัมพันธ์ ภายในครอบครัวยังคงเหนียวแน่น - ชุมชนหมู่บ้านเข้มแข็ง มีความสัมพันธ์แบบเครือ ญาติและชาติพันธุ์
ด้านประเพณี วัฒนธรรม	<ul style="list-style-type: none"> - ยังคงมีความเชื่อตามหลักศาสนาและประเพณี วัฒนธรรมอย่างเหนียวแน่น ประเพณีที่ชาวบ้านให้ ความสำคัญ 1.กฐิน 2.เข้าพรรษา 3.ออกพรรษา 	<ul style="list-style-type: none"> - ชาวบ้านยังคงเคารพนับถือศาสนาและชาติพันธุ์ ประเพณีวัฒนธรรมที่ชาวบ้านให้ความสำคัญเข้าร่วม 1.สงกรานต์ 2.ลอยกระทง 3.เทศน์มหาชาติ 4.เข้าพรรษา 5.กฐิน
ด้านอาชีพ	<ul style="list-style-type: none"> - ส่วนหนึ่งประกอบอาชีพเกษตรกรรม - คนรุ่นใหม่จะมีแนวโน้มประกอบอาชีพ รับจ้าง,รับ ราชการ 	<ul style="list-style-type: none"> - อาชีพเกษตรกรรมจะลดลง เกษตรกรจะมีอายุ 45 ปีขึ้นไป - ลูกจ้าง พนักงานเอกชนเพิ่มมากขึ้น - พนักงานของรัฐเพิ่มมากขึ้น

ภาคผนวก 8

ข้อมูลทั่วไปและการดำเนินงานงดเหล้าเข้าพรรษา จ.ชุมพร

หมู่บ้านปฏิบัติการ : หมู่ที่ 11 บ้านประชาเสรี ตำบลเขาค่าย อำเภอสวี จังหวัดชุมพร

หมู่บ้านเปรียบเทียบ : หมู่ที่ 3 บ้านคลองเพรา ตำบลตะโก อำเภอทุ่งตะโก จังหวัดชุมพร

ปัจจุบันสถานการณ์การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทยสูงสุดเป็นอันดับ 5 ของโลก ก่อให้เกิดปัญหาต่อสุขภาพร่างกายและจิตใจของผู้บริโภคเป็นอย่างมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งผลกระทบต่อสุขภาพทางกาย เช่น การเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังและไม่เรื้อรัง รวมทั้งผลกระทบต่อสุขภาพจิตจากการใช้สุรามากขึ้น ขณะเดียวกันยังส่งผลกระทบต่อทางสังคมรวมทั้งเศรษฐกิจด้วย ทรัพยากรบุคคลจึงเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศเพื่อพัฒนาให้เกิดความเจริญ แต่หากบุคลากรเกิดปัญหาติดสุราหรือเจ็บป่วยและไร้ความสามารถก็ย่อมส่งผลเสียต่อการพัฒนาประเทศ และยังผลต่อเป็นวงกว้างต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศอีกด้วย ในกรณีที่เกิดปัญหากับเยาวชนจะส่งผลทั้งด้านร่างกาย การเรียน สติปัญญา ซึ่งส่งผลกระทบต่อครอบครัวและบุคคลอื่นๆรอบข้าง ชุมชน สังคม ทั้งยังส่งผลกระทบต่อการทำงานหรืออาจจะส่งผลให้เกิดการทะเลาะวิวาทในกลุ่มคนที่ดื่มสุราเนื่องจากขาดสติในการยับยั้งชั่งใจ อีกทั้งปัญหาการดื่มสุรายังก่อให้เกิดอุบัติเหตุและการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางจราจรตามมา

จังหวัดชุมพรเป็นจังหวัดหนึ่งที่เผชิญสถานการณ์ปัญหาสุราเป็นลำดับต้นๆของภาคใต้ โดยพบว่าประชากรในพื้นที่มีแนวโน้มในการดื่มสุราเพิ่มขึ้นทั้งจำนวนปริมาณ ความถี่ และจำนวนของประชากรโดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชน จึงนับได้ว่าเป็นปัญหาสำคัญที่จังหวัดจำเป็นต้องดำเนินการรณรงค์อย่างเร่งด่วนเพื่อให้ประชากรเกิดคุณภาพชีวิตที่ดีทั้งด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ และสังคม สามารถหารายได้เลี้ยงตนเองได้ จึงเริ่มมีการรณรงค์ในจังหวัดโดยใช้ยุทธศาสตร์ต่างๆจากการร่วมมือจากภาครัฐ ภาคประชาสังคม ชุมชน และผู้นำจากองค์กรอิสระต่างๆ จึงมีการเลือกพื้นที่ต้นแบบที่มีการรณรงค์เลิกสุราจนสามารถเป็นต้นแบบและเผยแพร่ความรู้สู่พื้นที่อื่นๆในจังหวัดชุมพร คือ พื้นที่ หมู่ บ้าน 11 บ้านคลอง 3 ปฏิบัติการที่มีการรณรงค์การเลิกดื่มเหล้าในพื้นที่และพื้นที่หมู่ซึ่งเป็นพื้นที่ป สวี.อ เขาค่าย.ต ประชาเสรี ปร กลยุทธ์ต่างๆ ซึ่งเป็นพื้นที่ศึกษาเพื่อเปรียบเทียบการรณรงค์การเลิกเหล้า ชุมพร.จ ทุ่งตะโก.อ ตะโก.ต เพราะโยชน์ที่เกิดขึ้นกับชุมชน ปัญหาอุปสรรค และปัจจัยแห่งความสำเร็จ เพื่อให้เกิดการขยายผลในพื้นที่อื่นๆ ตลอดจนสามารถนำมาเป็นต้นแบบเพื่อศึกษาให้กับชุมชนอื่นๆ เพื่อเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับพื้นที่อื่นๆต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัญหาการดื่มสุราในพื้นที่ปฏิบัติการและพื้นที่เปรียบเทียบ
2. เพื่อศึกษากลยุทธ์และแนวทางการรณรงค์การเลิกดื่มสุราในพื้นที่ปฏิบัติการและพื้นที่เปรียบเทียบ
3. เพื่อศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จที่นำไปสู่การเลิกดื่มสุราในพื้นที่ปฏิบัติการและพื้นที่เปรียบเทียบ
4. เพื่อศึกษาประเด็นปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของพื้นที่ในการรณรงค์เลิกดื่มสุรา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อทราบสถานการณ์ปัญหาการดื่มสุราในพื้นที่ปฏิบัติการและพื้นที่เปรียบเทียบ
2. เพื่อทราบกลยุทธ์และแนวทางการรณรงค์การเลิกดื่มสุราในพื้นที่ปฏิบัติการและพื้นที่เปรียบเทียบ
3. เพื่อทราบปัจจัยแห่งความสำเร็จที่นำไปสู่การเลิกดื่มสุราในพื้นที่ปฏิบัติการและพื้นที่เปรียบเทียบ
4. เพื่อทราบประเด็นปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของพื้นที่ในการรณรงค์เลิกดื่มสุรา

วิธีดำเนินการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) โดยใช้แนวคิดกระบวนการการขับเคลื่อนทางนโยบาย พื้นที่ดำเนินการคัดเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ พื้นที่ปฏิบัติการ คือ พื้นที่หมู่ 11 บ้านประชาเสรี ตำบลเขาค่าย อำเภอสวี และพื้นที่เปรียบเทียบ คือพื้นที่ หมู่ 3 บ้านคลองเพรา ตำบลตะโก อำเภอดุสิต จังหวัดชุมพร

กลุ่มตัวอย่างคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ได้แก่ 1) แกนนำภาควิชาการ ได้แก่ เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล หัวหน้าสำนักงานสาธารณสุขอำเภอสวี 2) แกนนำภาคประชาชนและสังคมที่เป็นตัวแทน ได้แก่ ผู้ประกอบการร้านค้า กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มชาวบ้าน กลุ่มประชาชนทั่วไปที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน 3) แกนนำภาครัฐและการเมือง ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลและสมาชิก จำนวนทั้งสิ้น 50 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบบันทึกข้อมูลภาคสนาม เป็นแบบบันทึกปรากฏการณ์ และผลที่ได้จากการศึกษาชุมชนและในปฏิบัติการแต่ละขั้นตอนของกระบวนการดำเนินงาน ข้อมูลทั่วไปจากการสัมภาษณ์การทำกลุ่มสนทนาและจากเวทีประชาคม

เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม

(ภาพการจัดเวทีเสวนาการลดปัจจัยเสี่ยง การสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์เชิงลึกร่วมกับผู้ช่วยนักวิจัยในพื้นที่)

ผลการศึกษา

ทำไมถึงเริ่มการรณรงค์ลดเหล้าในพื้นที่

จากการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้าน ตำบลหมู่บ้านประชาเสรี ตำบลเขาค่าย อำเภอสวี จังหวัดชุมพร ได้ให้ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับความเป็นมาของการริเริ่มการรณรงค์ลดเหล้า ดังนี้ หมู่ 11 บ้านประชาเสรี ต.เขาค่าย อ.สวี จังหวัดชุมพร มีครัวเรือนทั้งหมดประมาณ 117 ครัวเรือน และมีประชากรอาศัยอยู่ประมาณ 400-450 คน ประชากรส่วนใหญ่เดินทางมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือประมาณ 80 เปอร์เซ็นต์ และอีก 20 เปอร์เซ็นต์เป็นประชากรที่มาจากจังหวัดต่างๆ ในภาคใต้ ซึ่งมีคนชุมพรจริงๆ ประมาณเพียง 5 เปอร์เซ็นต์ ส่วนใหญ่คนในชุมชนมีนิสัยชอบสังสรรค์ สนุกสนาน เฮฮา ซึ่งเพื่อให้เกิดบรรยากาศที่ดีทำให้ชอบดื่มแอลกอฮอล์ควบคู่กับการสังสรรค์ต่างๆ โดยระหว่างที่ได้เข้ามาทำหน้าที่ผู้ใหญ่บ้านประมาณ 2-3 ปี เห็นว่าประชาชนในชุมชนนิยมดื่มเหล้าเป็นจำนวนมาก จึงได้มีการปรึกษากับสมาชิกในชุมชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อหาแนวทางในการลดการดื่มแอลกอฮอล์ในชุมชน จึงมีแนวคิดในการหาตัวแทนที่สามารถมาเป็นแบบอย่างให้ชุมชนได้เกิดความศรัทธาและปฏิบัติตาม จึงมีการคัดเลือกคุณลุงผู้ซึ่งอายุ 70 ปี ซึ่งมีนิสัยดื่มเหล้าทุกวันและสามารถเลิกดื่มเหล้าตลอดชีวิตมาเป็นตัวอย่างเพื่อให้เกิดแรงจูงใจแก่คนในชุมชน โดยครั้งแรกมีการสร้างแรงจูงใจกับบุคคลที่มีการดื่มเหล้าเยอะให้หันมาเลิกดื่มเหล้าใน 1 เดือน ซึ่งถ้าผู้ใดสามารถปฏิบัติได้จะได้รับข้าวสารจำนวน 15 กิโลกรัม ซึ่งมีผู้เข้าร่วมโครงการในขณะนั้นประมาณ 80 ครัวเรือนโดยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล สาธารณสุขอำเภอสวี หน่วยงาน สสส. และสิ่งสำคัญคือได้รับการช่วยเหลือจากผู้ประสานงานที่มีความสามารถนั้นคือคุณรัตนา

ในฐานะผู้นำชุมชนมีส่วนช่วยในการรณรงค์ลดเหล้าในพื้นที่อย่างไร

จากการสัมภาษณ์นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเขาคาย อำเภอสวี จังหวัดชุมพร พบว่าจุดเริ่มต้นในการเข้ามามีบทบาทรณรงค์การเลิกดื่มเหล้าในชุมชนนั้น เนื่องจากสมัยก่อนมีความเชื่อว่าการเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นต้องดื่มเหล้าเพื่อใช้ในการสร้างสัมพันธ์กับผู้อื่น แต่เมื่อได้รับตำแหน่งแล้วพบว่า ชุมชนกำลังประสบปัญหาเรื่องการติดเหล้าและการเสียชีวิตจากการดื่มเหล้าประมาณ 5-6 คน ซึ่งเป็นปัญหาที่สำคัญต่อชุมชนเนื่องจากเป็นภัยคุกคามที่ก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพ ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว และปัญหาอุบัติเหตุ ได้เกิดความคิดว่าเพื่อให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งจึงผนึกกำลังร่วมกับคนในชุมชน โดยสร้างแรงจูงใจกับสมาชิก อบต. ในพื้นที่ซึ่งมีสมาชิกทั้งหมด 24 คน ผลปรากฏว่าสามารถทำให้สมาชิก อบต. เลิกเหล้าได้ถึง 20 คน ซึ่งได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานทางภาครัฐและภาคประชาสังคม โดยเน้นการขับเคลื่อนร่วมกันให้อย่างเป็นรูปธรรมและขยายพื้นที่ครอบคลุมทั้งตำบล โดยใช้ตนเองเป็นแบบอย่างให้กับสมาชิกในชุมชนด้วยการปฏิญาณตนในการเลิกดื่มเหล้าตลอดชีวิต

ส่วนสถานการณ์การดื่มเหล้าในพื้นที่ อำเภอทุ่งตะโก เป็นอย่างไร

จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน พบว่า ตำบลตะโก อำเภอทุ่งตะโก จังหวัดชุมพร เป็นชุมชนหนึ่งซึ่งมีการดื่มเหล้าอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผู้ใหญ่ที่มีอายุตั้งแต่ 30 ปีขึ้นไป โดยเฉพาะกลุ่มแรงงานเนื่องจากคนในชุมชนมีอาชีพเกษตรกรรมเมื่อมีเวลาว่างก็จะหันมาดื่มเหล้า ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพและปัญหาอื่นๆตามมา เช่น ปัญหาอุบัติเหตุเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีอัตราการเกิดอุบัติเหตุจากเมาแล้วขับ เนื่องจากภูมิศาสตร์ของพื้นที่มีถนนที่มีทางโค้งเยาะ ผู้ขับขีไม่คุ้นชินเส้นทางและมีการขับเร็วเกินกว่ากฎหมายกำหนด ทำให้เกิดอุบัติเหตุจนถึงขั้นสูญเสียชีวิต จึงเริ่มมีการรณรงค์การงดเหล้าในพื้นที่ โดยเริ่มจากช่วงเทศกาลที่มีการดื่มเหล้ามาก เช่น ช่วงเทศกาลปีใหม่ หรือสงกรานต์ โดยมีกิจกรรมการสวดมนต์ข้ามปีเพื่อลดการออกจากบ้านของคนในชุมชนและลดการขับขีพาหนะที่มีความเสี่ยง จนมาสู่ช่วงเข้าพรรษาซึ่งเริ่มให้คนที่ต้องการเลิกเหล้าเข้าร่วมกิจกรรมซึ่งเกิดจากการนำตัวอย่างการดำเนินกิจกรรมจากหมู่บ้านประชาเสริมาขยายผลสู่ชุมชนในตำบลตะโกและหมู่บ้านอื่นๆ ต่อไป ซึ่งเน้นการดำเนินกิจกรรมการงดเหล้าโดยบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

สาเหตุในการเลือกพื้นที่หมู่บ้านประชาเสริ ตำบลเขาคาย เพื่อเป็นต้นแบบชุมชนเลิกเหล้า

จากการสัมภาษณ์ประธานเครือข่ายองค์กรงดเหล้า จังหวัดชุมพร ได้ให้ข้อมูลว่า เบื้องต้นตั้งใจทำทุกพื้นที่ในจังหวัดชุมพร ซึ่งได้รับความร่วมมือและสนับสนุนจากทุกหน่วยงานทั้งในระดับจังหวัดและระดับอำเภอ ซึ่งได้มีโครงการในการเลือกต้นแบบตำบลที่จะเป็นแบบอย่างในการรณรงค์ลดเหล้า จึงมีแนวคิดถ้าทำทั้งตำบลอาจจะไม่สำเร็จเนื่องจากพื้นที่มีขนาดใหญ่ จึงมีการเลือกหมู่บ้านต้นแบบคือ หมู่บ้านประชาเสริ ตำบลเขาคาย เป็นหมู่บ้านต้นแบบโดยเลือกช่วงเทศกาลสำคัญ คือช่วงเข้าพรรษาเนื่องจากการใช้หลักความเชื่อทางพระพุทธศาสนาเป็นแรงจูงใจเพื่อส่งเสริมให้เกิดการปฏิบัติที่ดี ในฐานะของผู้สนับสนุนและส่งเสริมโครงการจึงเริ่มขยายแนวคิดเพื่อให้เกิดความยั่งยืน จึงมีการคิดกลยุทธ์โดยใช้สัญลักษณ์ธงเป็นสัญลักษณ์แห่งการเริ่มการงดเหล้าโดยแบ่งธงเป็นทั้งหมดสามสี ได้แก่ สีแดง คือครอบครัวที่เลิกเหล้าตลอดชีวิต สีน้ำเงิน คือครอบครัวที่สามารถเลิกเหล้าได้สามเดือน และสีเหลือง คือครอบครัวที่กำลังจะเลิกเหล้า

ขณะเดียวกันก็ได้ทำโครงการพัฒนาระบบความดีกับคนในชุมชน โดยในกรณีที่มีผู้เสียชีวิตก็จะไม่ให้มีการเลี้ยงเหล้าในงานศพ มีการลงนามของผู้ที่จะเลิกเหล้าและมีพยานยืนยันเพื่อให้เกิดการรับรู้โดยทั่วกัน พร้อมทั้งยังมีการขยายผลกับงานบุญประเพณีอื่นๆ เช่น งานบวช งานแต่งงาน ซึ่งเพื่อให้เป็นชุมชนที่ปลอดเหล้าอย่างยั่งยืนก็มีการสร้างแรงจูงใจให้กับสมาชิกโดยมีการมอบรางวัลให้กับผู้ที่เลิกเหล้าตลอดชีวิตซึ่งขณะนี้ทั้งหมด 37 คน ที่เลิกเหล้าตลอดชีวิต ส่งผลให้คนในชุมชนเกิดความตระหนักและเกิดความรู้และหันมาเข้าโครงการรณรงค์ลดเหล้าตามมา และเมื่อทำให้โครงการเกิดแล้วก็จะต้องให้ชุมชนสามารถจัดการตนเองได้ จึงมีหน้าที่เป็นที่ปรึกษาในการจัดหาทุนเพื่อสนับสนุนให้โครงการดำเนินอย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้ อสม. ในแต่ละพื้นที่เขียนงบประมาณขอทุนจากหน่วยงานต่างๆที่

สนับสนุนการงดเหล้า เช่น สสส. หรือ สวรส. ขณะเดียวกันก็ต้องเน้นการหาความรู้โดยเน้นการเข้ารับการอบรมจากหน่วยงานต่างๆ เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้นำและคนในชุมชนเพื่อนำข้อมูลมาสื่อสารและขยายองค์ความรู้ที่สำคัญให้กับให้กับคนในชุมชน

หน่วยงานภาครัฐในพื้นที่มีส่วนสนับสนุนการรณรงค์งดเหล้าอย่างไร

จากการสัมภาษณ์สาธารณสุขอำเภอเสวี จังหวัดชุมพร ผู้เป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนการรณรงค์งดเหล้าในพื้นที่อำเภอเสวี พบว่า โดยเริ่มแรกใช้ชุมพรโมเดลในการขับเคลื่อนเพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตตั้งแต่ระดับตำบลไปจนระดับอำเภอซึ่งมีการประชุมร่วมกันกับผู้บริหารระดับสูงคือนายอำเภอในแต่ละพื้นที่ และเน้นการให้ความรู้กับคนในชุมชนถึงผลกระทบด้านต่างๆ จากการดื่มเหล้า ซึ่งให้นักวิชาการในพื้นที่มาช่วยในการมอบความรู้ให้กับคนในชุมชน ประเด็นสำคัญจังหวัดชุมพรได้คัดเลือกอำเภอเสวีเป็นพื้นที่ต้นแบบในการรณรงค์งดเหล้า จึงมีการร่วมมือกันกับหน่วยงานภาครัฐและนักวิชาการที่มีความรู้มาประชุมเพื่อวางแผนการเริ่มดำเนินงาน โดยเริ่มต้นจากประชาชนที่เป็นโรคกลุ่ม NCD ซึ่งมีสาเหตุจากการดื่มเหล้าจึงเป็นที่มาของการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยเลือกประเด็นการรณรงค์เลิกเหล้าในแต่ละอำเภอซึ่งสอดคล้องกับประเด็นโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง

โดยเริ่มการขับเคลื่อนจากการจัดทำแผนงาน โดยตั้งคณะอนุกรรมการ ประชุมวางแผนและการตั้งเป้าหมาย โดยเริ่มที่หมู่บ้านประชาเสรี ตำบลเขาค่าย และกระจายไปยังชุมชนต่างๆ ในอำเภอเสวีและอำเภอใกล้เคียง โดยใช้รูปแบบชุมพรโมเดล คือ 5 ช. ได้แก่ คนชง มีการนำเสนอประเด็นปัญหาที่พบเจอในพื้นที่ เพื่อนำไปสู่ คนชู คือ การนำปัญหาชุมชนมาเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องรีบดำเนินการแก้ไขในชุมชน ส่วนคนช่วย คือ ผู้ที่สามารถให้ความร่วมมือช่วยเหลือและสนับสนุนให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่น คนเชียร์คือ คนที่เป็นแรงสนับสนุนกำลังใจและสร้างแรงผลักดันให้เกิดขึ้นในชุมชน และส่วนสุดท้าย คือ คนชิม คือผู้ที่เข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรมต่างๆนั้นเอง ดังนั้นการเริ่มกิจกรรมการงดเหล้าจึงเริ่มจากการค้นพบปัญหาที่สัมพันธ์กับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชุมชน และนำมาวางแผนประชุมและจัดทากิจกรรมที่เหมาะสมกับในแต่ละพื้นที่ให้การดำเนินงานเกิดประสิทธิภาพ

อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีส่วนขับเคลื่อนการรณรงค์งดเหล้าอย่างไร

จากการจัดเวทีเสวนาและได้สัมภาษณ์อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน หรือ อสม. ได้เล่าว่า เบื้องต้นการรณรงค์งดเหล้าแก่ชุมชนนั้นตนเองมีส่วนช่วยโดยเน้นการให้ความรู้ด้านสุขภาพแก่คนในชุมชนว่าถ้าดื่มเหล้าจะเกิดผลเสียอย่างไร หลังจากนั้นจะสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้ที่อยากเลิกเหล้าโดยเน้นการให้กำลังใจและแนะนำแนวทางการปฏิบัติ ซึ่งจะมีการประชุมร่วมกันกับผู้นำชุมชน รวมถึงมีการแนะนำให้คนในชุมชนมีการปฏิบัติตามในการยกเว้นการเลี้ยงเหล้าหรือเครื่องดื่มที่ผสมแอลกอฮอล์ในงานต่างๆ เช่น งานศพ งานบวช งานแต่งงาน หรืองานบุญประเพณีต่างๆ ขณะเดียวกันก็มีการสร้างกลุ่มพี่เลี้ยงที่มีความรู้และมีศักยภาพในการสร้างแรงบันดาลใจให้กับคนในชุมชน คือ โครงการอบรมแกนนำคนหัวใจเพชรซึ่งเป็นแกนนำที่จะให้ความรู้แก่คนในชุมชนโดยเน้นการให้กำลังใจ การให้ความรู้ และสร้างความตระหนักให้เกิดขึ้นกับคนในชุมชนต่อไป

ในกรณีที่ประชาชนในชุมชนต้องการความรู้และต้องการรักษาโรคที่เกิดจากการดื่มสุรามีแนวทางอย่างไร

จากการสัมภาษณ์นักวิชาการสาธารณสุขผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการให้ความรู้ในการรักษาและสร้างเสริมสุขภาพที่ดีได้ให้ข้อมูลว่า ในฐานะนักวิชาการสาธารณสุขประจำโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล พบว่าในชุมชนมีประชาชนเป็นโรคติดต่อเรื้อรังและไม่ติดต่อเรื้อรัง โดยโรคที่ไม่ติดต่อเรื้อรังบางโรคมาจากการดื่มเหล้าซึ่งส่งผลต่อสุขภาพที่ผิดปกติตามมา จึงมีการนำข้อมูลที่พบทั้งหมดมาประชุมร่วมกับผู้นำและมีการจัดทำแผนตามนโยบายอำเภอโดยเน้นบทบาทการเป็นพี่เลี้ยง การให้ข้อมูลสุขภาพ การให้ความรู้กับคนในชุมชน พร้อมทั้งเป็นส่วนในการกระตุ้นให้ชุมชนวางแผนในการแก้ไขปัญหา ซึ่งเน้นการใช้ต้นทุนบุคลากรที่เป็นต้นแบบในชุมชน ขณะเดียวกันก็จะมีการถอดบทเรียนของผู้นำชุมชนเพื่อนำไปถ่ายทอดให้คนในชุมชนรับทราบ โดยเน้นการสร้างแรงจูงใจกับคนในชุมชน แล้วนำกลับมาเขียนเป็นเรื่องเล่าเพื่อเก็บไว้เป็นองค์ความรู้ให้กับคนในชุมชน เช่น เรื่องเล่าคนหัวใจหิน ทั้งหมด 7 คน ซึ่ง

นำไปขยายผลสู่หมู่บ้านอื่นๆ รวมถึงกลุ่มเยาวชน ร้านค้าและผู้ประกอบการ โดยเน้นการขายเหล่าอย่างถูกกฎหมาย และเน้นป้องกันนักตี๋มหน้าใหม่ที่จะเกิดขึ้นในกลุ่มเยาวชน

ภาพการจัดเวทีเสวนาและการสนทนากลุ่มกับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการรณรงค์งดเหล้า ได้แก่ ผู้นำชุมชน ตัวแทนชาวบ้าน เจ้าหน้าที่สาธารณสุขอำเภอ นักวิชาการสาธารณสุขประจำตำบล อสม. และประธานองค์กรเครือข่ายงดเหล้าจังหวัดชุมพร

ประชาชนในชุมชนรู้สึกอย่างไรเมื่อเข้าร่วมกิจกรรมงดเหล้า

จากการสัมภาษณ์ ชายอายุ 60 ปี ผู้ซึ่งได้รับการยกย่องและเป็นตัวอย่างของผู้ที่สามารถเลิกตี๋มเหล้าตลอดชีวิต ซึ่งได้ให้ข้อมูลว่า ตี๋มเหล้ามาตั้งแต่หนุ่มๆ ซึ่งแรกๆก็ตี๋มเพื่อสังสรรค์ในปริมาณไม่มากวันละ 1-2 แก้ว แต่หลังจากนั้นต้องตี๋มทุกวันๆละมากขึ้นจนกลายเป็นคนติดเหล้า ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน คอยไม่รู้เรื่องมีโรคต่างๆรุมเร้ามากมาย จึงหันมาสนใจที่จะเลิกเหล้าโดยได้รับคำชักชวนจากผู้ใหญ่บ้านให้มาเข้าร่วมโครงการงดเหล้า โดยเริ่มแรกจากช่วงเข้าพรรษาซึ่งเมื่อเลิกเหล้าครบตามกำหนดก็ได้รับข้าวสารจำนวน 15 กิโลกรัม จึงรู้สึกดีใจ ขณะเดียวกันก็ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สามารถทำงานได้ ใช้ชีวิตประจำวันได้ตามปกติ พุดคุยกับคนอื่นรู้เรื่องจากที่ไม่มีใครต้องการพุดคุย และสิ่งสำคัญมีคนมาสอบถามถึงเคล็ดลัับถึงวิธีการในการงดเหล้า จึงนำไปสู่การเป็นคนต้นแบบกลุ่มแรกของชุมชนในการสร้างแรงบันดาลใจให้กับคนอื่นๆในชุมชนตามมา

ภาพตัวอย่างการสนทนากลุ่ม

และตัวอย่างจากการสัมภาษณ์ครอบครัวหนึ่งซึ่งมีอาชีพปลูกม่อนเลี้ยงไหมและนำผลผลิตที่ได้ไปขายที่ตลาด โดยพื้นเพเป็นคนที่อยู่บมาจากพื้นที่ตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีนิสัยตี๋มสุราเป็นประจำและหันมาเข้าร่วมโครงการงดเหล้าเป็นระยะเวลา 9 เดือน จนทำให้ปัจจุบันคิดว่าจะปฏิบัติให้ครบ 1 ปี ได้แล้วว่า เมื่อก่อนได้ตี๋มเหล้าบ่อยจนไม่สามารถทำงานได้ทำให้ไม่สามารถหารายได้มาจุนเจือครอบครัว เงินไม่พอใช้เนื่องจากนำเงินไปซื้อเหล้าและไม่มีเงินเก็บ ขณะเดียวกันส่งผลให้เกิดการทะเลาะกันในครอบครัวเนื่องจากสื่อสารอย่างไม่เข้าใจเนื่องจากขาดสติ ภายหลังได้เข้าร่วมกิจกรรมโครงการงดเหล้าของชุมชนทำให้เริ่มหันกลับมาเลิกตี๋มเหล้าได้ ส่งผลให้สามารถทำงานและช่วยเหลือ

ครอบครัวได้เงินสามารถมีเงินมาจุนเจือครอบครัวและมีเงินเหลือเก็บ ขณะเดียวกันส่งผลให้เกิดความสุขในครอบครัวมีความเข้าใจกันมากยิ่งขึ้นกับภรรยา เกิดความรักความสามัคคีจนนำไปสู่ความคิดในการต้องการเลิกดื่มตลอดชีวิต

ภาพการสัมภาษณ์ครอบครัวที่เข้าร่วมโครงการรณรงค์งดเหล้า

อีกหนึ่งตัวอย่างจากบทสัมภาษณ์ครอบครัวที่ประกอบอาชีพสวนทุเรียน พบว่าก่อนเข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่จะดื่มเหล้าเพื่อสังสรรค์ แต่ต่อมาพบว่ามีการดื่มมากขึ้นวันไหนไม่ได้ดื่มจะรู้สึกไม่สบาย ทำให้รายได้ที่ได้รับจากการทำสวนทุเรียนหายไปเพราะนำไปใช้ในการดื่มเหล้า ขณะเดียวกันก็เกิดการทะเลาะกันในความครวญทำให้ครอบครัวเกิดความไม่สบายใจ และส่งผลค่าใช้จ่ายในครัวเรือนไม่เพียงพอ ภายหลังได้เข้าร่วมโครงการพบว่ามีสติมากขึ้น กลับบ้านตรงเวลาและมีเงินที่สามารถใช้จ่ายในครอบครัวได้อย่างเพียงพอและเหลือเก็บ ไม่เกิดการทะเลาะในครอบครัวถึงแม้บางครั้งจะเล็กน้อยก็ตามส่งผลให้รู้สึกสบายกายและสบายใจมากยิ่งขึ้นและคิดว่าจะเข้าโครงการต่อไปโดยจะงดเหล้าต่อไปเท่าที่สามารถจะทำได้

ภาพการสัมภาษณ์ครอบครัวสวนทุเรียนที่เข้าร่วมโครงการงดเหล้า

ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมการงดเหล้าในชุมชน

1. กระบวนการในการดำเนินงานในพื้นที่

ปฏิเสธไม่ได้ว่าการณรงค์ให้ประชาชนในพื้นที่ลด ละ เลิก การดื่มสุราเป็นเรื่องที่ยากและท้าทายเป็นอย่างยิ่ง แต่ทุกคนในพื้นที่เล็งเห็นแล้วว่าอยากให้พื้นที่ถิ่นอาศัยมีแต่ความสุข ประชากรมีสุขภาพดี มีจิตใจที่แจ่มใส จึงนำมาซึ่งโครงการนี้มากมาภายในการเริ่มปฏิบัติอย่างจริงจัง ซึ่งอาศัยกระบวนการที่สำคัญ 4 ประการ ได้แก่ 1. การวางแผน (Planning) โดยการรวมกลุ่มจากประชาชนที่สนใจด้านสุขภาพในพื้นที่ ภาคประชาสังคมที่เป็นนักขับเคลื่อนในพื้นที่ ผู้นำชุมชน หน่วยงานภาครัฐ และการสนับสนุนจากหน่วยงานอิสระ ที่เล็งเห็นถึงปัญหาสุขภาพทำให้ทุกภาคส่วนมาร่วมกันวางแผนและแนวทางการจัดการ โดยเริ่มตั้งแต่การรวมกลุ่มผู้ที่มีความสนใจร่วมกัน การจัดกิจกรรมให้กับชุมชนและโรงเรียนเพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ลด ละ เลิก สุรา อย่างจริงจัง 2. การลงมือปฏิบัติ (Working) เนื่องจาก

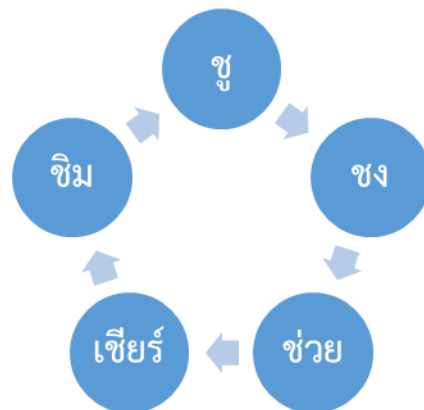
ความเข้มแข็งของทุกภาคส่วนในชุมชนทั้งภาครัฐ เอกชน และภาคประชาสังคมล้วนมีส่วนเกี่ยวข้องและร่วมกันสร้างเครือข่ายให้เกิดความเข้มแข็ง โดยเน้นการทำกิจกรรมที่มีประโยชน์ให้เกิดขึ้นทั้งกับผู้ติดตาม ผู้ที่กำลังเลิกดื่มสุราและส่งเสริมให้กำลังใจกับผู้เลิกดื่มสุราได้อย่างถาวร โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมและรณรงค์มากกว่าการบังคับ ส่งผลให้ประชากรในชุมชนเกิดความรู้สึกรักและอยากร่วมในกิจกรรมต่างๆ 3. การติดตาม (Monitoring) เป็นกระบวนการหนึ่งที่มีการติดตามโครงการหรือกิจกรรมอยู่อย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะการได้รับการสนับสนุนการทำกิจกรรมจากภาคประชาสังคมที่เข้ามาขับเคลื่อนให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งและเสริมสร้างความรู้ให้กับชุมชน ขณะเดียวกันยังสร้างให้เกิดเวทีการแลกเปลี่ยนของแต่ละชุมชนให้เกิดการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ 4. การปรับปรุงและพัฒนา (Improving) โดยเน้นการสร้างความสำเร็จในชุมชนกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องแล้วนำกิจกรรมที่ทำร่วมกันมาประเมินถึงผลลัพธ์และวางแนวทางการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น โดยอาศัยกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชนอื่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดการบูรณาการอย่างเป็นรูปธรรมและเกิดความยั่งยืนในชุมชน

ภาพการประชุมกลยุทธ์เพื่อวางแผนในกิจกรรมการรณรงค์งดเหล้าโดยมีตัวแทนชุมชนในอำเภอเข้าร่วมประชุม ณ สำนักงานสาธารณสุข อำเภอสวี เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2561

2. การวางกลยุทธ์ในการรณรงค์เลิกเหล้าในพื้นที่

กลยุทธ์ในการการรณรงค์การเลิกดื่มเหล้าในพื้นที่ของอำเภอสวีเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการดำเนินการเพื่อจัดกิจกรรมในการลดเหล้าให้กับประชาชนในพื้นที่โดยเฉพาะในพื้นที่ปฏิบัติการ ประการแรกคือ การใช้รูปแบบชุมชน Model (5ช) ประกอบด้วย

ภาพแสดง Model การรณรงค์งดเหล้าในพื้นที่อำเภอสวี จังหวัดชุมพร

ซึ่งความร่วมมือของทุกภาคส่วนถือเป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนงานด้านสุขภาพให้ก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ โดยหัวใจหลักของระบบการทำงานนั้น ประกอบด้วย คนทั้ง 5 ช. คือ คนชง เป็นคนที่พบเจอปัญหา คนชู คือ ผู้เป็นประธานการทำงานนั้น คนช่วย คือ ผู้ที่สามารถให้ความร่วมมือช่วยเหลือ คนเชียร์ คือ คนที่เป็นแรงสนับสนุน กำลังใจ ส่วนสุดท้าย คนชม ซึ่งกระบวนการทั้งหมดนี้เป็นรูปแบบการผสมผสานการขับเคลื่อนอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม โดยเน้นกิจกรรมต่างๆที่จะส่งเสริมให้ประชาชนตระหนักถึงโทษของการดื่มเหล้า เช่น การจัดกิจกรรมงดเหล้าเข้าพรรษา ซึ่งเน้นกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักดื่มให้หยุดดื่มเหล้าในช่วงเวลา 3 เดือน โดยใช้กิจกรรมการให้กำลังใจของครอบครัว และชุมชน เป็นแรงสนับสนุน ขณะเดียวกันส่งเสริมให้คนที่ทำความดีที่สามารถเลิกดื่มเหล้าได้ครบตามกำหนดเป็นต้นแบบในการรณรงค์ ลด ละ เลิก ตามสโลแกนที่กำหนด พร้อมทั้งเชิดชูชุมชนที่เป็นต้นแบบในการดำเนินกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประการที่สอง การสร้างแรงบันดาลใจโดยเน้นการกระตุ้นจากผู้ที่เคยติดสุราให้หันมาลดและเลิกเหล้า โดยเริ่มต้นให้เข้าร่วมในกิจกรรมงดเหล้าเข้าพรรษา โดยทุกครัวเรือนที่อยู่ในพื้นที่ปฏิบัติการได้เข้าร่วมและทุกคนในชุมชนสามารถรู้ได้โดยการใช้ธงสีเพื่อเป็นสัญลักษณ์ในการบ่งบอกถึงสถานะของการเลิกดื่มเหล้าว่าอยู่ในสถานะใดเช่น ธงสีแดง หมายถึง บ้านนี้ ลด ละ เลิกเหล้าตลอดชีวิต ส่วนบ้านที่ติดธงสีน้ำเงิน หมายถึง บ้านที่สามารถ ลด ละเลิกเหล้าในช่วงเข้าพรรษาจนครบ และบ้านที่ติดธงสีเหลือง หมายถึงบ้านที่กำลังอยู่ระหว่างการ ลด ละ เลิก เหล้าอยู่

ภาพบ้านที่ติดสัญลักษณ์ธงสีแดง และพื้นที่ปลอดเหล้า

ประการที่สาม การใช้ชนบทธรรมเนียมวัฒนธรรมประเพณีผนวกกับความเชื่อทางพระพุทธศาสนาในการสร้างพินัยกรรมความดี ซึ่งได้มีการทำสัญญาระหว่างผู้ที่ต้องการเลิกเหล้าได้ลงนามพินัยกรรมความดีเพื่อสืบทอดเจตนารมณ์การสร้างความดีในวันสิ้นอายุขัย โดยงดจัดเลี้ยงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และละอบายมุขทุกชนิดในงานพิธีบำเพ็ญกุศลศพ ขณะเดียวกันก็มีการขยายกิจกรรมต่อในงานบุญประเพณีอื่นๆที่สำคัญ เช่น การบวช งานแต่งให้ไม่มีการเลี้ยงเหล้าหรือเครื่องดื่มที่ผสมแอลกอฮอล์ต่อไป

ประการสุดท้าย คือการยกย่องเชิดชูเกียรติให้กับผู้ที่สามารถเลิกเหล้าได้โดยแบ่งเป็นระดับ เช่น สามารถเลิกเหล้าตลอดช่วงเข้าพรรษา หรือตลอดชีวิต เพื่อให้คนในชุมชนรู้สึกเกิดความภาคภูมิใจและยังเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่คนอื่นๆในชุมชนให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบและอยากปฏิบัติตาม ส่งผลให้เกิดเป็นกิจกรรมคนหัวใจเพชรซึ่งได้รับมอบเกียรติบัตรในระดับหมู่บ้านและสามารถเข้าสู่การประกวดในระดับอำเภอและจังหวัดต่อไป

ภาพการมอบเกียรติบัตรแก่บุคคลต้นแบบงดเหล้าเข้าพรรษา
ในชุมชนบ้านประชาเสรี ตำบล เขาค่าย อำเภอสวี จังหวัดชุมพร เดือนธันวาคม พ.ศ.2561

ทั้งหมดนี้เป็นกลยุทธ์ที่คนในชุมชนได้ร่วมกันวางแผนและคิดริเริ่มกิจกรรมในการรณรงค์งดเหล้าในชุมชน เพื่อให้เป็นชุมชนที่ปลอดเหล้า ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดีทั้งของผู้ที่เคยดื่ม ครอบครัว และเพื่อนบ้าน และเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับคนในชุมชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม

3. การส่งเสริมการให้ความรู้แก่กลุ่มเด็กและเยาวชน

จากการเก็บข้อมูลพบว่าการดื่มสุราของนักดื่มหน้าเก่ามีจำนวนลดลง เนื่องจากมีการจัดกิจกรรมรณรงค์เผยแพร่ประชาสัมพันธ์เป็นระยะๆ ประกอบกับสุขภาพร่างกายเกิดความทรุดโทรมจนไม่สามารถประกอบอาชีพเพื่อหารายได้ให้กับครอบครัวได้ จึงส่งผลให้กลุ่มผู้ใหญ่ที่เคยดื่มมากกว่า 2 ปี หันมาลดและเลิกดื่มสุราก็อย่างจริงจังมากขึ้น โดยเฉพาะการมีแบบอย่างที่ดีจากผู้นำชุมชน แต่ขณะเดียวกันกลับพบว่ามียุวกดื่มหน้าใหม่ที่เป็กลุ่มเด็กเยาวชนที่อายุไม่ถึง 20 ปีมากขึ้น เนื่องจากกลุ่มนี้ไม่ได้รับความรู้จากผลกระทบของการดื่ม มีความอยากรู้อยากลอง และมีความคุ้นชินกับการซื้อให้กับผู้ปกครองตนเอง เช่น บางครอบครัวให้ลูกที่อายุต่ำกว่า 15 ปี ไปซื้อสุราที่ร้านค้าและมีการดื่มกินโดยมีเด็กรวมอยู่ด้วย จึงเป็นการสร้างผลกระทบให้เด็กนักดื่มหน้าใหม่ในพื้นที่ การรณรงค์และให้ความรู้กับเด็กจึงเป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่กลุ่มอาสาสมัคร แกนนำชุมชน และมีที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้หันมาใส่ใจพร้อมทั้งให้ความรู้ โดยเฉพาะกลุ่มเด็กเล็กที่จะโตขึ้นเป็นอนาคตของประเทศให้มีสุขภาพกายและจิตที่ดีพร้อมที่จะเรียนรู้ได้ทราบและตระหนักถึงผลเสียและผลกระทบที่จะเกิดขึ้น ขณะเดียวกันก็จะสามารถเป็นแรงบันดาลใจในการเลิกดื่มให้กับกลุ่มผู้ใหญ่ในชุมชน โดยเน้นการใช้คำถามป้อนกลับกับคนในครอบครัวถึงผลเสียที่อาจจะเกิดขึ้น จึงเป็นการเน้นให้กลุ่มเด็กเกิดการเรียนรู้และบอกต่อเพื่อเป็นประโยชน์ต่อครอบครัวที่มีพ่อหรือแม่ติดสุรา หรือกำลังอยู่ระหว่างการเลิกให้เกิดผลสำเร็จ

ภาพการทำกิจกรรมให้ความรู้ในการรณรงค์เลิกเหล้าในโรงเรียนอนุบาล เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2561

4. การมีส่วนร่วมกับภาครัฐและภาคประชาสังคม

ปัจจุบันจะเห็นได้ว่าความสำเร็จจะเกิดขึ้นได้นั้นล้วนแต่อาศัยหลายปัจจัย ซึ่งสิ่งสำคัญของชุมชนในการรณรงค์งดเหล้า คือการได้รับการสนับสนุนจากทุกภาคส่วนทั้งหน่วยงานภาครัฐในระดับท้องถิ่น ระดับชุมชน ระดับอำเภอและระดับจังหวัด รวมไปถึงได้รับการสนับสนุนจากระดับประเทศจากหน่วยงานต่างๆ เช่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพที่ให้ความสำคัญกับการสร้างสุขภาวะอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม โดยเน้นส่งเสริมและพัฒนาคนเป็นหลักให้มีสุขภาพที่ดีทั้งกายและใจผ่านกิจกรรมและการรณรงค์ในรูปแบบต่างๆ ขณะเดียวกันเน้นการให้คำปรึกษาจากผู้ที่มีความรู้ด้านสุขภาพเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขทั้งกายและใจ และสิ่งสำคัญคือการผลักดันจากภาคประชาสังคมโดยคนที่มีความรักในการสร้างความสุขให้เกิดขึ้นกับชุมชนโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน ซึ่งการบูรณาการร่วมมือจึงเป็นส่วนสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ขณะเดียวกันสามารถให้ชุมชนที่มีความเข้มแข็งเกิดกระบวนการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้กับชุมชนอื่นๆ

ดังนั้นเพื่อให้ดำเนินงานในการรณรงค์ประสบผลสำเร็จ มีประสิทธิภาพ และเกิดการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าสูงสุด จึงจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนที่สำคัญ ได้แก่ คน เงิน อุปกรณ์ และการจัดการ รวมถึงต้องมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเป็นระยะๆ เพื่อให้เกิดกระบวนการปรับปรุงและแก้ไขให้ตรงตามเป้าหมายที่กำหนด

ภาพการตรวจเยี่ยมของกรมสนับสนุนบริการสุขภาพและสำนักงานสนับสนุนบริการสุขภาพเขต 11 ได้เข้าเยี่ยมชมติดตามตำบลจัดการสุขภาพในการรณรงค์ครั้งที่ 11 ที่ รพ.สต.เขาค่าย เดือนตุลาคม พ.ศ. 2561

5. การให้รางวัลเพื่อสร้างแรงจูงใจ

จากกิจกรรมการรณรงค์ครั้งต่อครั้งระหว่างเข้าพรรษาและหลังจากออกพรรษาแล้ว พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ที่เข้าร่วมกิจกรรมรู้สึกภาคภูมิใจที่สามารถปฏิบัติได้ถึงแม้ระยะเวลาในการปฏิบัติไม่ยาวนานแต่ก็สามารถเป็นจุดเริ่มต้นให้กับผู้ที่สนใจได้มีกำลังใจในการปฏิบัติต่อ ซึ่งพลังและแรงบันดาลใจเหล่านี้ล้วนมาจากครอบครัวซึ่งเป็นผู้สนับสนุนหลัก แรงบันดาลใจจากผู้นำซึ่งสามารถเลืกเหล่าได้ตลอดชีวิตรวมถึงตัวอย่างของคนในชุมชนที่สามารถเลืกเหล่าได้เป็นจำนวนมาก จึงนับได้ว่าการสร้างแรงบันดาลใจและการเป็นตัวอย่างที่ดีเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการรณรงค์ในชุมชน ขณะเดียวกันเมื่อบุคคลที่สามารถเลืกเหล่าได้เกิดความภาคภูมิใจก็สามารถเป็นตัวอย่างและสามารถเล่าเรื่องราวเพื่อให้เป็นการเรียนรู้แก่คนในชุมชน การให้รางวัลจึงเป็นกลยุทธ์หนึ่งที่สำคัญในการทำให้บุคคลเหล่านี้รู้สึกภาคภูมิใจในตัวเองที่สามารถเป็นแบบอย่างให้แก่ผู้อื่นได้ ชุมชนจึงได้ร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดเวทีเชิดชูเกียรติคนเลืกเหล่าพร้อมทั้งมีการจัดเสวนาในประเด็นการสร้างและสานพลังเครือข่ายเพื่อพัฒนาต้นแบบการลด ละ เลืกสุรา รวมถึงให้บุคคลตัวอย่างแนะนำวิธีการเลืกและการหารายได้เพิ่มเติมให้กับครอบครัว ทั้งยังเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ก่อให้เกิดการสร้างเศรษฐกิจให้เข้มแข็งและเกิดการสร้างงาน

ดังนั้นการสร้างแบบอย่างและให้รางวัล เช่น **รางวัลคนหัวใจเพชร** หรือรางวัลอื่นๆ จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้ชุมชนเกิดพฤติกรรมการเลียนแบบเพื่อให้เกิดการยกย่องในทางที่ดี ส่งผลให้ชุมชนกลายเป็นต้นแบบของการสร้างชุมชนเข้มแข็งพร้อมทั้งยกย่องผู้ที่เคยติดสุราให้หันมาเลืกสุราได้อย่างยั่งยืนต่อไป

ภาพการมอบรางวัลเชิดชูเกียรติแก่บุคคลต้นแบบงดเหล้าเข้าพรรษาระดับอำเภอ ของอำเภอสวี เดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2561

6. การจัดการความรู้ โดยการจัดเวทีเสวนาเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้แก่ชุมชนอื่นๆ

การจัดการความรู้เป็นกระบวนการหนึ่งที่สำคัญของชุมชนบ้านประชาเสรีในการนำองค์ความรู้ที่มีอยู่ในตัวของคนในชุมชน ทั้งระดับผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่สาธารณสุข อสม นักรณรงค์ภาคประชาสังคม และนักวิชาการในชุมชน มาสกัดเพื่อเป็นความรู้เพื่อนำมาถ่ายทอดให้กับชุมชนใกล้เคียงต่างๆที่สนใจ เพื่อเรียนรู้แนวคิด ปัญหาที่เกิดขึ้น กระบวนการดำเนินงาน กลยุทธ์ที่ใช้ในการรณรงค์ เพื่อให้คนในชุมชนได้ร่วมแสดงปัญหาและความคิดเห็นร่วมกัน เนื่องจากเป็นประโยชน์ในการจัดการชุมชนให้เกิดการรณรงค์งดเหล้าได้อย่างเหมาะสมตามบริบทของพื้นที่ควบคู่กับขนบธรรมเนียมและประเพณีของชุมชน โดยเน้นการเล่าเรื่องแบบเข้าใจง่าย ร่วมกันนำเสนอเรื่องราวที่เป็นประโยชน์ ปัญหาและอุปสรรค พร้อมทั้งข้อจำกัดต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยเน้นการเป็นที่เลื่อง การให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์พร้อมทั้งการยกตัวอย่างที่เป็นรูปธรรม เพื่อให้เกิดความเข้าใจและการมีส่วนร่วม โดยเน้นการมีส่วนร่วมของนักวิชาการในการถอดบทเรียนจากการแลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ซึ่งเป็น การเพิ่มพูนองค์ความรู้ใหม่ที่อาจเกิดประโยชน์ในการดำเนินงานเพื่อประชาชนในชุมชนอย่างยั่งยืน

ภาพการจัดเวทีเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้การลดปัจจัยเสี่ยงด้วยการงดเหล้าในสถานที่บ้านประชาเสรี ตำบล เขาค่าย อำเภอสวี จังหวัดชุมพร เดือน กรกฎาคม พ .ศ.2561

7. การเป็นผู้อำนวยความสะดวก ผู้ประสานงาน และผู้ให้คำปรึกษา (Facilitator)

ปัจจัยแห่งความสำเร็จประการสุดท้ายคือการมีผู้อำนวยความสะดวกและผู้ประสานงานในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ โดยพบว่าระบบพี่เลี้ยงในการสร้างองค์ความรู้ให้แก่ชุมชนและเป็นผู้คอยอำนวยความสะดวกให้แก่ชุมชนเป็นส่วนหนึ่งในการรณรงค์ให้การงดเหล้าเกิดผลสำเร็จที่รวดเร็วยิ่งขึ้น เนื่องจากการสร้างความสัมพันธ์ในชุมชน การช่วยเหลือเกื้อกูล การกระตุ้นความคิดและการแลกเปลี่ยนมุมมองที่แตกต่างส่งผลให้ชุมชนเกิดความคิดที่สร้างสรรค์และไม่ถูกจำกัด ซึ่งพี่เลี้ยงเป็นหนึ่งในผู้ที่ผลักดันและขับเคลื่อนชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง ขณะเดียวกันพี่เลี้ยงเองยังต้องมีการฝึกอบรมความรู้ใหม่ๆ เสมอเพื่อนำมาเป็นองค์ความรู้ให้กับคนในชุมชน โดยสามารถให้คำปรึกษาในการจัดกิจกรรมต่างๆ ขณะเดียวกันยังเป็นบุคคลที่สามารถจัดหางบประมาณมาช่วยสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน ซึ่งการรณรงค์งดเหล้าจำเป็นต้องสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ที่ต้องการเลิก และผู้ที่สร้างแรงบันดาลใจ โดยเน้นการให้ความรู้

ดังนั้นคุณสมบัติที่สำคัญของผู้อำนวยความสะดวกที่ดี จึงต้องเป็นผู้ที่รู้จักชุมชน สามารถช่วยให้ชุมชนมองหาปัญหาที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งแนวทางการแก้ไข ขณะเดียวกันยังต้องสามารถเป็นผู้สนับสนุนและประสานงานในกรณีที่ชุมชนเกิดปัญหาในการดำเนินงานหรือกิจกรรมต่างๆ ที่จะขัดขวางกิจกรรมการรณรงค์งดเหล้าไม่ให้เกิดผลสำเร็จ ซึ่งขณะเดียวกันจะต้องเป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับองค์กรไม่ให้หายไป จึงเป็นที่มาของการสร้าง **ทีมวิทยากรคนหัวใจเพชร** ให้เกิดขึ้นในแต่ละชุมชนเพื่อให้ชุมชนสามารถจัดการตนเองในการรณรงค์งดเหล้าได้อย่างยั่งยืน

คุณแสงภา หลีรัตน์ ประธานเครือข่ายองค์กรงดเหล้า จังหวัดชุมพรในการเป็นที่เลี้ยงให้กับสมาชิกในชุมชน

ปัญหาและอุปสรรค

จากการศึกษาพบว่า การรณรงค์งดเหล้าในพื้นที่ปฏิบัติการและพื้นที่เปรียบเทียบประสบปัญหาและอุปสรรคที่คล้ายคลึงกัน ได้แก่

1. การยึดติดกับตัวบุคคลมากกว่าทีม เนื่องจากทั้งพื้นที่ปฏิบัติการและพื้นที่เปรียบเทียบจะได้รับการช่วยเหลือในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ จากพี่เลี้ยง แต่ในกรณีที่พี่เลี้ยงไม่มีเวลาจะไม่มีคนกล้าในการจัดกิจกรรมหรือดำเนินการหรือกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน ส่งผลให้เกิดผลกระทบในการดำเนินกิจกรรมและความน่าเชื่อถือของทีม
2. งบประมาณในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับรณรงค์งดเหล้ามีไม่เพียงพอทำให้การทำกิจกรรมต่างๆ ไม่มีประสิทธิภาพ โดยขาดการประสานงานร่วมกันในการของบประมาณและไม่ทราบว่าจะต้องของบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานใด
3. บางพื้นที่ขาดการจัดกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอและไม่มีการประชาสัมพันธ์ที่เพียงพอ ส่งผลให้ไม่ทราบเมื่อมีกิจกรรมหรือไม่สามารถเข้าร่วมได้เพราะต้องทำงานและขาดแรงบันดาลใจ
4. มีการขายสินค้าอย่างไม่ถูกกฎหมาย เช่น ยังมีการขายเหล้าให้กับเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 หรือสามารถให้เด็กซื้อไปให้พ่อแม่หรือคนในครอบครัวได้จึงเกิดพฤติกรรมเลียนแบบ ขณะเดียวกันเยาวชนยังขาดความรู้และความ

เข้าใจถึงผลกระทบของการดื่มเหล้าแต่คิดว่าตนเป็นพฤติกรรมที่เท่และคิดว่าดื่มอย่างไรก็ไม่มีทางติดเนื่องจากดื่มในปริมาณเล็กน้อยและเห็นคนในครอบครัวดื่ม

5. เมื่อเกิดปัญหาติดเหล้าก็ไม่ไปพบแพทย์เนื่องจากเชื่อว่าตนเองยังปกติสามารถทำงานและดำรงชีวิตประจำวันได้ทั้งยังคิดว่าเดี๋ยวก็สามารถเลิกได้เอง

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการสร้างทีมให้กับชุมชนโดยเน้นผู้ที่มีความสนใจและตั้งใจที่จะดำเนินกิจกรรม รวมทั้งต้องมีความองค์ความรู้ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. ควรมีการวางแผนงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้การดำเนินกิจกรรมในการรณรงค์เกิดความคล่องตัว พร้อมทั้งมีแนวทางในการเขียนของงบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือการได้รับคำแนะนำจากผู้นำชุมชน
3. ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเน้นการสร้างภาคีเครือข่ายเพื่อสนับสนุนการรณรงค์ให้เกิดประสิทธิภาพ ขณะเดียวกันต้องมีการสร้างชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งในการป้องกันการคุกคามของสื่อหรือการได้รับการสนับสนุนจากผลิตภัณฑ์สุรา
4. เน้นการให้ความรู้ตั้งแต่ระดับเด็กประถม มัธยม จนถึงระดับผู้ใหญ่ในชุมชนถึงโทษของการดื่มสุราและภาวะแทรกซ้อนที่อาจจะเกิดขึ้น เช่น อุบัติเหตุ ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว หรือปัญหาความยากจน เป็นต้น
5. ร้านค้าในพื้นที่ไม่ควรขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพื่อแก้ไขปัญหาผู้ซื้อที่อายุไม่ถึงเกณฑ์ และโดยเน้นการใช้กฎหมายอย่างถูกต้องและเป็นรูปธรรมโดยต้องมีการร่วมมือกันระหว่างร้านค้า ผู้ซื้อ คนในชุมชน และหน่วยงานภาครัฐ
6. เน้นการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆที่สามารถลดการดื่มเหล้าของคนในชุมชน เช่น การเล่นเกม การทัศนศึกษา การให้ความรู้ เป็นต้น
7. ควรให้บุคลากรทางการแพทย์เข้ามาให้ความรู้และติดตามสุขภาพของผู้ดื่มสุราเป็นระยะๆเพื่อป้องกันการเกิดภาวะแทรกซ้อนอื่นๆ และการเกิดโรคไม่ติดต่อ

สรุปผลการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่ารูปแบบของการรณรงค์ลดเหล้าของพื้นที่บ้านประชาเสรีและบ้านคลองเพราะมีลักษณะที่คล้ายคลึงกันในช่วงประการ โดยเริ่มจากการค้นหาปัญหาในพื้นที่ หลังจากนั้นมีการนำปัญหามาวางแผนการรณรงค์ลดการดื่มเหล้าของประชากรในพื้นที่เนื่องจากเล็งเห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งปัญหาด้านสุขภาพทั้งทางร่างกาย และจิตใจ ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ การศึกษา อุบัติเหตุ และปัญหาครอบครัว ซึ่งรูปแบบการรณรงค์ลดเหล้าเริ่มจากกระบวนการการมีส่วนร่วมและเกิดกระบวนการขับเคลื่อนของชุมชน โดยได้รับความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องทั้งจากภาครัฐและภาคองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไรร่วมดำเนินการสนับสนุนให้เกิดเป็นกลยุทธ์และแนวทางในการกำหนดนโยบายของชุมชน ขณะเดียวกันภาวะความเป็นผู้นำของชุมชนในการสร้างแรงบันดาลใจให้กับชุมชนเพื่อให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งและรู้สึกรักและหวงแหนชุมชนให้เกิดการพัฒนาและสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี พร้อมทั้งมีการกำหนดข้อบังคับของชุมชนเพื่อควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยคณะกรรมการในชุมชนซึ่งมีการประกาศใช้และบังคับใช้ในชุมชนตามบริบท วัฒนธรรมและประเพณี โดยใช้ความเชื่อทางศาสนาคล่อมเกล้าจิตใจเพื่อให้คนในชุมชนได้ลด ละ เลิก เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งมีการเน้นการองค์ความรู้ถึงผลเสียที่จะได้รับและให้คนในชุมชนเกิดความตระหนักกับผลกระทบที่จะเกิดขึ้น พร้อมทั้งเน้นการให้ความรู้แก่กลุ่มเด็กและเยาวชนเพื่อป้องกันการเป็นนักดื่มหน้าใหม่ ขณะเดียวกันเน้นการกระตุ้นให้เกิดแรงบันดาลใจโดยให้รางวัลเป็นการตอบแทนเพื่อให้ชุมชนหรือผู้ที่สามารถเลิกดื่มสุรารู้สึกภาคภูมิใจจนนำไปสู่การแบ่งปันแนวทางและวิธีการดำเนินการไปสู่ชุมชนอื่นๆ พร้อมทั้งได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก เช่น สสส. สวรส. หรือหน่วยงานอื่นๆที่มีส่วนผลักดันและสนับสนุนงบประมาณ ทรัพยากรต่างๆ เพื่อนำมาใช้ในการรณรงค์ให้เกิดประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง แต่ขณะเดียวกันก็ต้องได้รับ

การส่งเสริมจากผู้อำนวยความสะดวกหรือ Facilitator ที่จะต้องมีองค์ความรู้ สามารถกระตุ้นความคิดของคนในชุมชนให้เกิดความตระหนัก พร้อมทั้งชวนคิดชวนทำโดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ และปัจจัยสุดท้ายคือความเข้มแข็งของผู้นำชุมชนที่จะสามารถสร้างแรงบันดาลใจและปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจนนำไปสู่การเป็นชุมชนต้นแบบของจังหวัดชุมพร ซึ่งประการสุดท้ายอาจจะเป็นข้อแตกต่างที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการรณรงค์ได้เป็นอย่างดี

จะเห็นได้ว่าความสำเร็จในการให้คนในชุมชน ลด ละ เลิก สุรา ต้องอาศัยองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ ประการแรก ภาวะการเป็นผู้นำชุมชน (Leadership) ชุมชนส่วนใหญ่ ชุมชนส่วนใหญ่ที่เข้มแข็งและสามารถดำเนินกิจกรรมต่างๆได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นมักได้รับการสนับสนุนจากผู้นำชุมชน การมีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็งและเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่ชุมชน ดังตัวอย่างที่ปรากฏว่าผู้นำชุมชนเป็นตัวอย่างในการเลิกดื่มสุรา อันนำมาซึ่งการเป็นแบบอย่างให้แก่ประชากรในชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรม ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมและการเปลี่ยนแปลงของคนในชุมชน ก่อให้เกิดการปฏิบัติและการรวมกลุ่มไปในทิศทางเดียวกัน สามารถเป็นที่ปรึกษาให้แก่คนในชุมชน ประการที่สอง ความรักความผูกพันของชุมชน (Engagement) เนื่องจากการอยู่ร่วมกันอย่างเครือญาติ พี่น้อง เพื่อน ส่งผลให้เกิดความรักความเข้าใจซึ่งกันและกันรวมถึงการเป็นกำลังใจให้กับผู้ที่เลิกสุรา ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้กิจกรรมในการเลิกดื่มสุราประสบผลสำเร็จและเกิดความยั่งยืน และประการสุดท้ายคือ (Empowerment) การเสริมสร้างพลังให้กับชุมชน โดยเน้นการยกย่องและเชิดชูผู้ที่ทำความดีให้เป็นตัวอย่างกับชุมชน โดยเน้นให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนแนวคิด แนวทางการปฏิบัติ และวิธีการที่สามารถส่งเสริมให้เกิดพลังใจในการเลิกดื่มสุรา ขณะเดียวกันก็มีการมอบรางวัลเพื่อเชิดชูคนดีในชุมชน ซึ่งทั้งหมดนี้ทำให้ชุมชนและคนที่สามารถเลิกดื่มสุรา รู้สึกมีคุณค่าทางจิตใจและพร้อมเป็นที่เลื่อมและพร้อมในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ให้กับคนอื่นๆในชุมชน

ดังนั้นชุมชนจะสามารถเข้มแข็งและยั่งยืนได้นั้นจำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบที่กล่าวมาข้างต้น โดยเน้นให้ชุมชนเกิดความตระหนักถึงปัญหา ผลกระทบ พร้อมทั้งต้องนำเสนอถึงผลดีที่จะเกิดขึ้นเมื่อเลิกเหล้าซึ่งเป็นมหันตภัยร้ายในการบั่นทอนและทำลายสุขภาพของมนุษยชาติ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณผู้ช่วยนักวิจัยในพื้นที่ทุกคน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคประชาสังคม ผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน นายกองคํารบริหารส่วนตำบล สาธารณสุขอำเภอ นักวิชาการสาธารณสุขประจำโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน ประธานเครือข่ายองค์กรงดเหล้าชุมพร ร้านค้า ผู้ให้ข้อมูลทุกคน ทั้งในตำบลเขาชัย อำเภอสวี และตำบลตะโก อำเภอทุ่งตะโก จังหวัดชุมพร เพื่อนำข้อมูลที่ได้จัดเวทีเสวนา การสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์เชิงลึกไปใช้เป็นประโยชน์เชิงวิชาการในการดำเนินการรณรงค์งดเหล้าให้แก่ชุมชนพร้อมทั้งสามารถขยายผลไปยังพื้นที่อื่นๆทั่วประเทศต่อไป

ที่มาของข้อมูล

ข้อมูลทั้งหมดเป็นข้อมูลจริงที่ได้จากการจัดเวทีเสวนา การสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์เชิงลึก การเข้าเยี่ยมพื้นที่จากผู้วิจัยที่เป็นผู้ดำเนินรายการเสวนา และการสนทนากลุ่ม รวมถึงผู้ช่วยนักวิจัยที่ช่วยเก็บข้อมูลในการสัมภาษณ์ ซึ่งมีการบันทึกเป็นรูปภาพ และวิดีโอเพื่อเป็นหลักฐานแสดงวิธีการเก็บข้อมูล ซึ่งสามารถสืบค้นรูปภาพและวิดีโอได้จาก link นี้

1. <https://www.facebook.com/mallika.subongkod>
2. <https://www.facebook.com/sao.sangnapa>
3. <https://www.facebook.com/scmanews/videos//2316107331749286>

ภาคผนวก 9

ข้อมูลทั่วไปและการดำเนินงานจดเหล้าเข้าพรรษา จ.ตรัง

หมู่บ้านปฏิบัติการ

หมู่ที่ 8 บ้านห้วยน้ย ตำบลนาข้าวเสีย อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง

ข้อมูลพื้นฐาน

พื้นที่การศึกษานี้ คือ หมู่ที่ 8 บ้านห้วยน้ย ต.นาข้าวเสีย ซึ่งตั้งอยู่ทิศใต้ของที่ว่าการอำเภอนาโยงห่างจากตัวอำเภอนาโยงประมาณ 6 กิโลเมตร โดยเส้นทางเข้ามาจากที่ว่าการอำเภอนาโยงจนถึงหมู่ที่ 8 บ้านห้วยน้ย เป็นถนนลาดยางตลอดทาง ทำให้การเดินทางติดต่อคมนาคมขนส่ง เป็นไปได้อย่างสะดวกสบาย ในขณะที่ เส้นทางจากหมู่ที่ 8 บ้านนาข้าวเสีย จนถึงอำเภอเมืองตรัง มีระยะทางประมาณ 19 กิโลเมตรและมีถนนลาดยาง 4 เลน ด้วย ลักษณะเช่นนี้ ทำให้การเดินทางระหว่างหมู่บ้านและเมืองเป็นไปด้วยความสะดวกและรวดเร็ว หากใช้รถยนต์ส่วนตัวก็สามารถเข้าเมืองได้ภายในระยะเวลาครึ่งชั่วโมงเท่านั้น

ชื่อของตำบลนาข้าวเสียนั้น จากการสัมภาษณ์ นางอารี ขวัญศรีสุทธิ ทำให้ทราบว่า ชื่อดังกล่าวมาจากการย่อคำตามวัฒนธรรมคนภาคใต้ โดยคำเต็มคือ พื้นที่ทำนาสำหรับปลูกข้าวไว้เสียภาษีจ่ายอากรให้รัฐ โดยพื้นที่นี้เป็นพื้นที่ปลูกข้าวหลวงไว้เพื่อส่งให้ทางราชการไว้ค้าขาย โดยมีกรณีเริ่มหักป่าทางที่เพื่อทำนาในบริเวณดังกล่าวมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 เป็นต้นมา ข้าวที่ได้จะนำส่งขึ้นรถไฟโดยจะไปรวบรวมกับข้าวเปลือกและสิ่งของอื่น ๆ ที่อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ก่อนส่งไปยังที่อื่น ๆ ทั่วประเทศอีกครั้ง

นาข้าวเสีย และการปลูกข้าวของพื้นที่นี้จึงเป็นส่วนหนึ่งของโลกาภิวัตน์ทางการค้าของสยามมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 ผู้คนในพื้นที่คุ้นชินกับการทำการเกษตรเพื่อค้าขายส่งออกนอกพื้นที่มาตั้งแต่ดั้งเดิม โดยนางสาวอภิขญา โออินทร์ ได้ให้ภาพความทรงจำของตัวเองเอาไว้ว่า ประมาณ พ.ศ. 2530 คนที่นี่ยังคงรวมตัวกันคานา ปลูกข้าว และเป็นแบบนี้มาจนถึงทุกวันนี้

โดยชวานาที่นี่จะมีที่ดินเป็นของตัวเอง น้อยคนมาก ๆ ที่จะเป็นชวานาเช่าที่ และสำหรับคนที่ไม่มีที่ดิน หรือมีที่ดินไม่พอกิน ก็มักจะไปรับจ้างกรีดยางซึ่งจะมีรายได้สม่ำเสมอมากกว่าการทำนา ชวานาที่นี่เองจึงไม่ใช่ชวานาชนิดที่ยากจนข้นแค้นนัก และส่วนใหญ่ก็เห็นความสำคัญของการให้การศึกษาบุตรหลาน จึงมักส่งลูกเข้าไปเรียนในเมือง ซึ่งใช้เวลาการเดินทางประมาณ 1 ชั่วโมงสำหรับรถสองแถว ปัจจุบันคนนาข้าวเสียที่มีอายุประมาณ 30-40 ปี ซึ่งถือเป็นคนรุ่นใหม่ กำลังทยอยกลับมาพัฒนาบ้านเกิดโดยใช้ฐานทรัพยากรเดิมของพื้นที่ เช่น ความพยายามในการรวมหมู่กันทำนาข้าวอินทรีย์ และพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวอินทรีย์ที่มาจากพันธุ์ข้าวพื้นเมืองของตรัง เป็นต้น

ในขณะที่ชื่อบ้านห้วยน้ยนั้น มาจากสภาพทางภูมิศาสตร์ที่เคยมีห้วยที่มีลักษณะเป็นบึงขนาดเล็กอยู่ตรงกลางลำห้วย คำว่าน้ยนั้น มีความหมายว่าเล็กตามความหมายของคำได้ ห้วยน้ยนี้แต่เดิมตั้งอยู่ตรงกลางของพื้นที่นาข้าวเสีย และไหลไปลงห้วยลำลุงและบางแขนงของห้วยนี้ยังสามารถไหลลงไปยังคลองนางน้อยได้ แต่ปัจจุบันหลังจากมีโครงการพัฒนาร่างส่งน้ำของชลประทานเมื่อประมาณ 30 ปีที่แล้ว ทำให้ทิศทางการไหลของน้ำไหลไปยังคลองส่งน้ำชลประทานไปทั่วทั้งตำบลและไหลลงไปยังห้วยลำลุงที่อยู่ทิศตะวันออกของพื้นที่หมู่ที่ 8 บ้านห้วยน้ยอีกทีหนึ่ง ด้วยสภาพเช่นนี้ พื้นที่บ้านห้วยน้ยจึงสามารถปลูกข้าวได้ตลอดปี เพราะมีระบบชลประทานที่อุดมสมบูรณ์

สภาพทั่วไป เนื้อที่ของตำบลนาข้าวเสีย มีประมาณ 20 ตารางกิโลเมตร แบ่งเขตการปกครองในระดับท้องที่ออกเป็น 10 หมู่บ้าน โดยหมู่ที่ 8 บ้านห้วยน้ย มีพื้นที่ค่อนข้างเล็ก คือประมาณ 1.5 ตารางกิโลเมตร

ประชากร ประชากรตามที่ปรากฏในสำนักบริหารงานทะเบียน อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง พ.ศ.2560 ประกอบด้วยจำนวนครัวเรือน 222 ครัวเรือน มีประชากรชาย 371 คน และประชากรหญิง 429 คน รวม 800 คน อนึ่ง จำนวนประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จริงมีจำนวนน้อยกว่านี้

อาชีพและเศรษฐกิจ

การใช้ที่ดินสำหรับการประกอบอาชีพโดยหลักของพื้นที่ คือ การทำนา และสวนยางพารา มีการปลูกปาล์ม น้ำมันบ้างประปราย ประชากรประกอบอาชีพที่หลากหลาย ทั้งรับราชการ ค่าขาย รับจ้าง พนักงานบริษัทเอกชน เกษตรกร

ร้านค้าที่จำหน่ายสุรา มีร้านค้าในเขตหมู่ที่ 8 บ้านห้วยน้ย อยู่ 4 ร้าน มีร้านที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ 3 ร้าน และไม่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ 1 ร้าน สาเหตุที่ไม่ขายเนื่องจากไม่สามารถเก็บเงินได้ตามปกติ เนื่องจากสามี่ซึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้านจะเลี้ยงเหล้าคนที่มานั่งดื่มที่ร้าน ทำให้ขาดทุนอยู่เรื่อยๆ จึงตัดปัญหาด้วยการไม่ขายเหล้า นอกจากนี้ ร้านยังอยู่ด้านหน้าของโรงเรียนด้วย

องค์กรด้านสังคม มีองค์กรทางสังคมดังนี้

- อป.พร.
- อาสาสมัครท้องถิ่นรักโลก
- อาสาสมัครแรงงาน
- อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน
- กลุ่มสาวพักดับ

สถาบันการศึกษา โรงเรียนควนศรีนิล เป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษา

สถาบันศาสนา วัดห้วยน้ย

ด้านการเมือง การปกครอง อยู่ในเขตการบริหารของ องค์การบริหารส่วนตำบลนาข้าวเสีย โดยมีนางอารี ขวัญศรีสุทธิ์ เป็นนายก อบต. ทั้งนี้นายกอารี เป็น อสม.กิตติมศักดิ์และถือเป็นสมาชิกกลุ่มสาวพักดับกิตติมศักดิ์ด้วย มีนายบุญรวย หมุนมิตร เป็นผู้ใหญ่บ้าน

สถาบันด้านสาธารณสุข อยู่ในเขตความรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพมาบบอน

สถานการณ์ปัญหาและพฤติกรรมเสี่ยง

ในเรื่องวัฒนธรรมการดื่มเหล้า พื้นที่ดังกล่าวเป็นชุมชนชาวพุทธทั้งหมด และเป็นแหล่งเกษตรกรรมทำนา มาแต่เดิม เนื่องจากพื้นที่นี้สามารถทำนาได้อย่างอุดมสมบูรณ์ตลอดทั้งปี และมีวัฒนธรรมการรวมหมู่ทำงาน ในอดีตจึงมีโรงต้มเหล้าถูกกฎหมายกระจายอยู่ทั่วทั้งตำบล จนเมื่อมีกฎหมายไม่อนุญาตให้ประชาชนต้มเหล้าบริโภคเอง กิจการโรงเหล้าต่าง ๆ จึงยุติลง แต่ก็มีแอบต้มเหล้ากันอยู่บ้าง ไม่มากนัก โดยเรียกเหล้าที่ต้มและกลั่นเองเหล้านี้ว่าเหล้าเถื่อน โดยนางศรีรัตน์ โออินทร์ ได้ให้ข้อมูลว่า การต้มเหล้าเถื่อนในพื้นที่เพิ่งหายไปในช่วง 10 กว่าปีที่ผ่านมา ตามคนรุ่นก่อนที่ตายจากไป ในเรื่องการของการต้มเหล้า นั้น แต่ก่อนการต้มเหล้าถือเป็นเรื่องปกติ เป็นส่วนหนึ่งของการเข้าสังคมของผู้ชาย โดยแต่ละหย่อมบ้านแต่ละหย่อม หย่อมหนึ่งอาจจะมีย่านราว 5 ถึง 10 ครอบครัวที่อยู่ใกล้กัน ก็จะมีบ้านสักหลังที่เหมือนเป็นบ้านกลางสำหรับการพบปะพูดคุย รวมทั้งกินข้าวและดื่มเหล้าที่ต้มขึ้นเองในอดีตและเหล้าแดง เหล้าขาวที่ซื้อจากร้านในชุมชนในปัจจุบันด้วย และโดยส่วนใหญ่จะไม่มี การดื่มหนักขนาดเมามายก่อปัญหาสังคม แต่คนแก่หลายคนก็ตายก่อนวัยด้วยโรคที่น่าจะเกี่ยวกับสุรา ซึ่งคนในครอบครัวของนางศรีรัตน์ โออินทร์ ก็เป็นผู้ประสบโรคร้ายจากการดื่มสุราด้วย ต่อมาด้วยสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป การต้มเหล้าในลักษณะดังกล่าวเริ่มน้อยลง กลายเป็นการนัดพบเพื่อนเป็นครั้งคราวที่ร้านอาหารหรือร้านค้าแทน

นอกจากการต้มเหล้าในชีวิตประจำวันแล้ว จะมีการเลี้ยงเหล้าหลังการรวมตัวการดำนา เกี่ยวข้าว ซึ่งถือเป็นการเลี้ยงขอบคุณคนที่มา “ช่วยงาน” คำว่าช่วยงานนี้ยังถูกใช้กับการร่วมงานบุญประเพณีต่างๆ เช่น งานศพ งานแต่งงาน และงานบวชด้วย ความหมายของการ “ช่วยงาน” นี้ นอกจากจะเป็นการมาออกแรงทำงานให้ เช่น การมาร่วมกันดำนา เกี่ยวข้าว ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับการลงแขกทำนาของภาคกลาง แล้วยังขยายความไปถึงการมาช่วยงานในงานบุญประเพณี ทั้งในลักษณะการมาลงแรงเตรียมงานต่างๆ และการให้เกียรติมาเป็นแขกของงานซึ่ง

มักจะมีการ “ใส่ซองช่วยงาน” ซึ่งหมายถึงการมอบเงินช่วยงานให้กับเจ้าภาพงานด้วย นางพะยอม หนูนุ่ม ได้ให้ข้อมูลว่า ในงานศพประมาณ 7 วัน จะใช้เหล่า เบียร์ประมาณ 1 รกกระบะ คิดเป็นเงินค่าใช้จ่ายเรื่องเหล่าประมาณ 80,000 บาท ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่สูงที่สุด แต่โดยปกติค่าใช้จ่ายเรื่องการเลี้ยงเหล้าจะอยู่ที่ 20,000 บาทต่องาน ทั้งนี้ ค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงเหล้าขึ้นอยู่กับสถานะทางการเงินและสังคมของเจ้าภาพด้วย และในทางเดียวกัน การใส่ซองช่วยงานของคนในตำบลเองก็จะขึ้นอยู่กับสถานะของเจ้าภาพด้วย คือ ถ้าเจ้าภาพมีฐานะดี ก็จะเลี้ยงอาหารและเครื่องดื่มรวมถึงสุร่าอย่างเต็มที่ การใส่ซองช่วยงานจะมีมาตรฐานขั้นต่ำอยู่ที่ 300 บาท เป็นต้น

ในแง่การบริโภคผลิตภัณฑ์แอลกอฮอล์ตามเพศ จากการสัมภาษณ์พบว่า เพศชายเป็นผู้บริโภคหลักและเป็นผู้ตัดสินใจซื้อด้วย ส่วนเพศหญิงนั้นหากเป็นปัจเจกบุคคลจะไม่สนใจบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แต่ถ้าเป็นครอบครัว หากฝ่ายชายชักชวนก็มักจะดื่มด้วย แต่หากฝ่ายชายไม่อนุญาตก็จะได้ไม่ดื่ม ในส่วนของเด็กและเยาวชนจะใช้โอกาสในการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากการเข้าวงสังสรรค์กับเพื่อน และมักจะเลือกใช้บ้านเพื่อนทั้งในเมืองและในพื้นที่เป็นที่ดื่มสุร่าครั้งแรก ด้วยสภาพทั่วไปเช่นนี้ อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า การดื่มเหล้าในบริบทสังคมนิยมวัฒนธรรมของพื้นที่ หมู่ที่ 8 บ้านห้วยนุ่น ตำบลนาข้าวเสีย เป็นเรื่องปกติที่ทำได้ในลักษณะการพบปะสังสรรค์และการรับเลี้ยงในงานบุญประเพณี

ผลลัพธ์พฤติกรรมกรรมการดื่มสุร่าในโครงการงดเหล้าเข้าพรรษา (ก่อน-ระหว่าง-หลัง เข้าพรรษา ระหว่าง 1 มกราคม – 27 กรกฎาคม 2561 ช่วงก่อนเข้าพรรษา 28 กรกฎาคม – 24 ตุลาคม 2561 ช่วงระหว่างพรรษาและช่วง 25 ตุลาคม 30 พฤศจิกายน 2561 ช่วงหลังออกพรรษา)

กิจกรรมการรณรงค์งดเหล้าเข้าพรรษาในพื้นที่

ก่อนเข้าพรรษา	ระหว่างพรรษา	หลังพรรษา
การสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ กิจกรรมการรณรงค์งดเหล้าเข้าพรรษา เช่น เสี่ยงตามสาย การติดป้ายประชาสัมพันธ์ (ไว้นิล) การขอให้พระในวัดยางทองช่วยเทศนา เชิญชวนคนงดเหล้าในช่วงเข้าพรรษาและงดตลอดชีวิต	สาวพักดับเข้าติดตามเยี่ยมเยียนให้กำลังใจ ผู้บวชใจ ปฏิญาณตนงดเหล้าเข้าพรรษา (ดำเนินการต่อเนื่องตลอดเวลาการเข้าพรรษา)	เวทีเขตชูเกียรติ มอบเข็มและเกียรติบัตรแด่คนหัวใจเพชร
การวางแผนเล็งเป้าหมายนักดื่มที่จะชวนเข้าบวชใจ	เวที ช่วย ชม เชียร์ พบปะ ให้กำลังใจผู้บวชใจปฏิญาณตนงดเหล้าเข้าพรรษา 3 ครั้ง (ประชุมสรุปและวางแผนการดำเนินงานต่อหลังเสร็จกิจกรรม)	ประชุมสรุปงานและผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้น
การเขียนจดหมายขอพ่อแม่เลิกเหล้า (กิจกรรมของกระทรวงศึกษาธิการ)	ปรับทัศนคติครอบครัวเป้าหมาย (ใช้วิธีนำไปประชุมในสถานที่ท่องเที่ยว และกำหนดกติกาห้ามดื่ม ห้ามสูบ พร้อมให้ความรู้และใช้วิธีระดมใจเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึกร่วมในการงดเหล้าเข้าพรรษา - ไม่ได้ใช้บของ สคส.)	
ชวน	ช่วย ชม เชียร์	เขตชู

หมายเหตุ กลุ่มสาวพักดับมีการประชุมร่วมกันน้อย เนื่องจากงบประมาณที่สนับสนุนส่วนใหญ่จะเป็นเรื่อง การทำกิจกรรม จึงมักใช้โอกาสในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในการประชุมสรุปและกำหนดทิศทางการทำงาน ต่อไป แต่ทั้งนี้ จะไม่สามารถประชุมสมาชิกกลุ่มสาวพักดับได้ทั้งหมด เพราะจะมีจำนวนมากกว่า กลุ่มเป้าหมายผู้เข้าร่วมกิจกรรม (ระหว่างพรรษา กลุ่มสาวพักดับมีจำนวน 107 คน แต่มีคนบวชใจรวม 95 คน)

อุบัติเหตุที่เกิดขึ้น

ก่อนเข้าพรรษา	ระหว่างพรรษา	หลังพรรษา
ไม่มีอุบัติเหตุ แต่มีกรณีทะเลาะวิวาท 1 ครั้ง	ไม่มี	ไม่มี

จำนวนคดีที่มีสุราเป็นสาเหตุเกี่ยวข้อง

ก่อนเข้าพรรษา	ระหว่างพรรษา	หลังพรรษา
ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี

หมายเหตุ มีเหตุทะเลาะวิวาท แต่ไม่นับเป็นคดี เนื่องจากไม่มีการลงบันทึกประจำวัน หรือแจ้งความ

ผลการถอดบทเรียน

ผลความสำเร็จ

นางพะยอม หนูนุ่ม ได้ให้ข้อมูลว่า ปริมาณการดื่มเหล้าในพื้นที่อาจสามารถสะท้อนได้จากรายได้จากภาษี สรรพสามิตที่ถือเป็นรายได้อันดับหนึ่งขององค์การบริหารส่วนตำบลนาข้าวเสียมาโดยตลอด จนเพิ่งลดลงมาในระยะเวลา 2 ปีที่ผ่านมา ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการทำงานของสาวพักดับเริ่มส่งผลให้การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่ลดลง ในขณะเดียวกัน นางพะยอมก็เชื่อว่า ปัญหาด้านเศรษฐกิจที่มีปัญหาจากการที่ราคายางพาราตกต่ำก็มีส่วนทำให้แต่ละครัวเรือนมีรายได้ลดลงมากและต้องประหยัดลง ทั้งสองเหตุผลที่นางพะยอมยกขึ้นมา อาจเป็นเหตุหนุนเสริมให้เกิดการลดการบริโภคสุราในพื้นที่ตำบลนาข้าวเสียในภาพรวมลงได้ แต่ยังไม่สามารถระบุความสัมพันธ์ที่ชัดเจนได้ เนื่องจากในช่วงเวลาที่ผ่านมาที่มีการจัดตั้งกลุ่มที่เรียกว่าสาวพักดับขึ้นนั้น มีระยะเพียง 3 ปีคือ (2559-2561) ในขณะที่ปรากฏการณ์ผลผลิตทางการเกษตรมีราคาลดต่ำลงนั้นมีระยะเวลานานกว่านั้นมาก ซึ่งน่าจะเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อรายได้ของครัวเรือนในภาพรวมที่สำคัญ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า จำเป็นต้องมีการเก็บข้อมูลเชิงสถิติในระยะเวลาที่นานกว่านี้เพื่อยืนยันข้อมูลดังกล่าว

อย่างไรก็ดี ผลงานของสาวพักดับในการรณรงค์ลดเหล้าในพื้นที่ตำบลนาข้าวเสีย อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง ถือว่าเป็นที่ประจักษ์เป็นอย่างดี ตามที่นางรจนา แก้วกลาง นางศรีรัตน์ โออินทร์ นางพะยอม หนูนุ่ม นางไพรัช วัฒนกุล และ นางจิตรา ดั่งชู ได้ให้ข้อมูลตรงกันว่า กลุ่มสาวพักดับนับเป็นกลไกสำคัญที่ทำงานขับเคลื่อนการรณรงค์ลดเหล้าในระดับครัวเรือนได้เป็นอย่างดี โดยอาศัยความเป็นคนในพื้นที่ และส่วนใหญ่ก็เป็นสมาชิกชมรมอาสาสมัครสาธารณสุขระดับหมู่บ้าน (อสม.) อยู่ด้วย ทำให้มีความรู้ ทักษะ และหน้าที่ในการชักชวนคนให้ลดละปัจจัยเสี่ยงต่อสุขภาพต่างๆ ซึ่งมีสุราเป็นส่วนหนึ่งในนั้นด้วย เมื่อได้รับการสนับสนุนจากประชาคมงดเหล้าจังหวัดตรัง เพื่อให้จัดกิจกรรมรณรงค์ที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่และมีการออกแบบกิจกรรมอย่างมีส่วนร่วมจากเจ้าของพื้นที่ในลักษณะของการชวนคนในครอบครัวและละแวกบ้านให้เข้าสู่การบวชใจ-ปฏิญาณตนงดเหล้าเข้าพรรษาในช่วง พ.ศ. 2559 จึงเป็นบทบาทใหม่ในฐานะสาวพักดับที่เหมาะสมกับฐานเดิมของ อสม. ที่มีแนวคิดในการดูแลคนในครอบครัวและละแวกบ้านประมาณ 10-15 ครัวเรือน และการมีประสบการณ์ในการทำงานรณรงค์เรื่องบุหรีและงานรณรงค์อื่นๆ ที่ อสม. มักได้มอบหมายจากผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลมาบอบอยู่แล้ว

อย่างไรก็ตาม ไม่ใช่ว่าการทำงานจะไม่มีอุปสรรคเลยทีเดียว ในช่วงแรกของการจัดตั้งกลุ่มสาวพักดับถูกตั้งข้อสงสัยจาก ผอ.รพ.สต. มาบบอน ซึ่งดูแลพื้นที่หมู่ 8 บ้านห้วยนุ้ย ตำบลนาข้าวเสีย อำเภอนาโยง จังหวัดตรังว่า เป็นการตั้งกลุ่มซ้ำซ้อน และทำให้คนทำงานมีหมวกหลายใบโดยไม่มีประสิทธิภาพหรือไม่ ทำให้ในช่วงแรกของการจัดตั้งกลุ่มสาวพักดับในช่วง พ.ศ. 2559 นั้น การทำงานของสาวพักดับเป็นการดำเนินงานโดยเอกเทศแยกจากนโยบายและแผนปฏิบัติการของ รพ.สต. ในช่วง พ.ศ.2561 ทาง รพ.สต. ได้เล็งเห็นถึงความตั้งใจของกลุ่มสาวพักดับ จึงได้สนับสนุนให้ อสม. ที่เป็นสาวพักดับสามารถนำผลงานที่ทำในนามของสาวพักดับเข้านับเป็นหนึ่งในผลงานของตนในฐานะ อสม. เพื่อส่งประกวดเข้าเป็น อสม. ดีเด่น ในระดับตำบลและระดับอำเภอได้ นอกจากนี้การสนับสนุนเชิงงบประมาณ ซึ่งยังไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี โดยเฉพาะการถอดบทเรียนภายในกลุ่มสาวพักดับในฐานะนักรณรงค์ และการพัฒนาศักยภาพนักทีมกลุ่มเป้าหมายที่เข้ากระบวนการรณรงค์เดิมนำเข้าพรรษา จนสามารถลด ละ เลิก เหล้าให้กลายเป็นวิทยากรผู้สามารถชวนนักดื่มหน้าเก่าให้เข้าสู่กระบวนการงดเหล้าเข้าพรรษาต่อไป ซึ่ง สคส. ควรเร่งดำเนินการในส่วนนี้

ขณะเดียวกันนั้น กลุ่มสาวพักดับก็ไม่ได้เป็นเพียงกลุ่มที่ทำงานรณรงค์เดิมนำเข้าพรรษาเหมือนเมื่อแรกตั้งเมื่อ พ.ศ. 2559 แต่เพียงอย่างเดียวอีกแล้ว จากการสัมภาษณ์ข้อมูลจากหลายท่านทำให้ทราบว่า ภาพจำของคนต่อกลุ่มสาวพักดับคือการเป็นนักรณรงค์ที่มีใจ มีพลัง และมีอัตลักษณ์เป็นของตัวเอง ดังนั้นเมื่อทางราชการ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลนาข้าวเสีย หรือ ทางอำเภอนาโยง หรือแม้แต่นักงานสาธารณสุขจังหวัดตรัง และองค์กรราชการอื่นๆ ในระดับจังหวัด มักจะขอความร่วมมือจากกลุ่มสาวพักดับในการช่วยรณรงค์ประเด็นต่างๆ เช่น การขับขี้อปอดภัย ขับรถใส่หมวกนิรภัย การออกบูชารณรงค์เดิมนำเข้าพรรษาในกาชาดของจังหวัด การรณรงค์ลดและเลิกใช้ถุงพลาสติกของอำเภอนาโยง และการรณรงค์อื่นๆ ทั้งนี้หากนับรวมภาระหน้าที่การรณรงค์ประจำในฐานะ อสม. เช่น การรณรงค์เรื่องไข้เลือดออก เรื่องการจัดการขยะ เป็นต้น จะยิ่งทำให้เห็นภาพของการเป็นนักรณรงค์ของกลุ่มสาวพักดับเป็นอย่างยิ่ง

สิ่งที่น่าสนใจเป็นลำดับถัดไปคือความยั่งยืนของการทำงานในฐานะนักรณรงค์ของกลุ่มสาวพักดับ นางพะยอม หนูนุ่ม นางรจนา แก้วกลาง และนางไพรัช วัฒนกุล ได้กล่าวว่า การทำงานของสาวพักดับในตลอด 3 ปีที่ผ่านมา นั้น ใช้งบจากสำนักงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้าไม่น้อยมาก โดยเฉลี่ยแล้วปีละประมาณ 100,000 บาทเท่านั้น และมีแนวโน้มที่พยายามของงบประมาณจากแหล่งใกล้เคียง เช่น กองทุนส่งเสริมสุขภาพในระดับตำบล (ทุน สปสช.) เป็นต้น ในขณะที่ผลการทำงานของสาวพักดับนั้นนับเป็นการทำงานที่มีประสิทธิภาพที่ดีเยี่ยมจากการสามารถลดจำนวนนักดื่มและทำให้เกิดคนหัวใจหิน เหล็ก เพชร¹ ในพื้นที่เพิ่มขึ้นได้อย่างต่อเนื่อง โดยหลังออกพรรษาในช่วงเดือนตุลาคม 2561 ทางประชาคมงดเหล้าจังหวัดตรังและสำนักงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้าภาคใต้ตอนล่าง ได้สรุปจำนวนคนหัวใจเพชร ซึ่งเป็นผู้ที่สามารถงดเหล้าได้ครบ 3 ปี หรือมากกว่านั้น เป็นจำนวน 20 คน ซึ่งทั้งหมดล้วนมาจากกระบวนการชวนคนงดเหล้าเข้าพรรษาที่ดำเนินการอย่างจริงจังเป็นครั้งแรกในช่วง พ.ศ. 2559 ซึ่งมีคนหัวใจเพชรเป็น 0 คน และมีการเพิ่มขึ้นของผู้เข้าเป็นสาวพักดับจากจำนวน 86 คนใน พ.ศ. 2559 เป็นจำนวน 112 คน ใน พ.ศ. 2561 มีการขยายงานเต็มพื้นที่และกลายเป็นต้นแบบการทำงานลดปัจจัยเสี่ยงโดยใช้ครอบครัวเป็นฐาน ที่ประชาคมงดเหล้าจังหวัดตรัง จะนำไปขยายผลต่อในพื้นที่อื่นๆ อีกด้วย ทั้งหมดนี้เกิดจากการที่คติในการทำงานของกลุ่มสาวพักดับที่สามารถสรุปลงในคำว่า “เป็นเจ้าบ้านที่อยากทำให้บ้านของตัวเองดีขึ้น” ที่กล่าวโดย นางอารีย์ ขวัญวิสุทธิ ซึ่งมีฐานะเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาข้าวเสีย อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง และเป็น อสม.กิตติมศักดิ์ รวมถึงเป็นที่ปรึกษาของกลุ่มสาวพักดับ อีกด้วย

หมายเหตุ : ¹ คนหัวใจหิน เหล็ก เพชร คือ คนที่สามารถเลิกเหล้าในระยะเวลาดังกล่าว โดย สคส. ได้กำหนดคุณสมบัติไว้ดังนี้ คนหัวใจหิน หมายถึงคนที่สามารถงดเหล้าได้ครบ 3 เดือน แต่ยังไม่ถึง 1 ปี คนหัวใจเหล็ก คือ คนที่สามารถงดเหล้าได้มากกว่า 1 ปีขึ้นไป แต่ยังไม่ถึง 3 ปี และคนหัวใจเพชร หมายถึง คนที่สามารถงดเหล้าได้มากกว่า 3 ปีขึ้นไปจนถึงตลอดชีวิต การกำหนดเช่นนี้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดกิจกรรมรณรงค์งดเหล้าเข้าพรรษา เนื่องจากโดยปกติแล้วจะสมัครรับคนประสงค์งดเหล้าในช่วงเข้าพรรษาและทาง สคส. ได้ให้แนวทางที่เรียกว่า “ชวน ช่วย ชม เชียร์ เชิดชู” กับคนที่ลงชื่อ และหรือ กล่าวปฏิญาณตนงดเหล้าเข้าพรรษาให้สามารถงดเหล้าได้จริงจนครบ 3 เดือน และต่อเนื่องไปจนตลอดชีวิต

ทั้งนี้ สามารถสรุปผลความสำเร็จในการดำเนินงานรณรงค์ลดเหล้าเข้าพรรษาของพื้นที่หมู่ที่ 8 บ้านห้วยนุ้ย ตำบลนาข้าวเสีย อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง ดังนี้

- มีการขยายเครือข่ายสาวพักดับจาก 50 คนในปี 2559 เป็น 112 คน ในปี 2561 โดยขยายพื้นที่การทำงานจากหมู่ 8 นาข้าวเสียไปสู่ทั่วทั้งตำบลและเริ่มขยายไปสู่ต่างตำบลใน พ.ศ. 2561 เช่นกัน

- มีการวางแผนทางการขยายงานต่อ เช่น ขยายสู่พื้นที่ข้างเคียงในอำเภอนาโยง และการขยายสู่พื้นที่ ตำบลปะเหลียน จังหวัดตรัง รวมถึงมีการวางแผนเปลี่ยนชื่อจากสาวพักดับ ไปสู่คุกรักพักดับเพื่อเปิดพื้นที่ให้กับผู้ชายและแสดงจุดเด่นของกลุ่มที่มีการใช้สายสัมพันธ์ในครอบครัว ความรักของสามีและภรรยา เป็นจุดเน้นในการขับเคลื่อนงานรณรงค์

- สิ่งที่ทำให้ข้อมูลสัมภาษณ์มักใช้เมื่อถามถึงความสำเร็จคือ ความรักในครอบครัว และการที่มีเงินเหลือมากขึ้นหลังจากเลิกเหล้าได้แล้ว ทั้งในกรณีเฉพาะช่วงเข้าพรรษา และในกรณีงดเหล้าตลอดไป ซึ่งสะท้อนถึงการใช้ครอบครัวเป็นฐานในการทำงานเพื่อลดปัจจัยเสี่ยง

- สร้างการรับรู้ถึงโทษภัยของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แล้วทำให้เกิดการลด ละ เลิก การดื่มแอลกอฮอล์ในช่วงเข้าพรรษาและขยายต่อเนื่องไปช่วงเวลาอื่น จนปัจจุบันมีคนหัวใจเพชรในพื้นที่ 20 คน ทั้งหมดเป็นคนที่มีดื่มเหล้ามาก่อนและผ่านกระบวนการรณรงค์ลดเหล้าเข้าพรรษาของสำนักงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้า (สคล.)

- มีครอบครัวที่ประสบความสำเร็จในการชักจูงให้อีกฝ่าย (ทั้งหมดเป็นผู้ชาย) เลิกเหล้าได้หลายครอบครัว บางครอบครัวเคยมีเหตุทำร้ายร่างกายกันมาก่อน (ไม่มีการแจ้งความดำเนินคดี) เนื่องจากฝ่ายชายไม่พอใจที่ฝ่ายหญิงหว่านล้อมให้เลิกเหล้าบ่อยๆ แต่ด้วยการใช้ชีวิตให้สาวพักดับที่รู้จักกับฝ่ายชายช่วยพูดคุย ใกล้เคียง ให้ฝ่ายชายเข้าร่วมกิจกรรมประชุม อบรมนอกสถานที่ ร่วมกับสาวพักดับคนอื่นๆ ครอบครัวอื่นๆ ซึ่งจะเป็นการนำคนดื่มเหล้าเข้าสู่สภาพแวดล้อมและสังคมที่คนไม่ดื่มเหล้า เป็นผลให้ฝ่ายชายตั้งใจงดดื่มเหล้าและถือเป็นคนหัวใจหิน (งดเหล้าครบพรรษา) และคาดว่าจะสามารถเลิกเหล้าได้ตลอดชีวิต ตามกระบวนการช่วย ชม เชียร์ ของกลุ่มสาวพักดับต่อไป

ปัจจัยความสำเร็จ

มีการทำงานของประชาคมงดเหล้าจังหวัดตรังโดยนายไพรัช วัฒนกุล ที่ได้เข้าไปกระตุ้น ชักจูงใจให้เกิดการรวมกลุ่มผู้หญิงเพื่อการรณรงค์งดเหล้าในช่วงเข้าพรรษา โดยใช้ชื่อกลุ่มว่า “สาวพักดับ” โดยมีจุดเริ่มต้นใน พ.ศ.2559 การรณรงค์นี้เน้นหนักไปที่กลุ่มเป้าหมายที่เป็นสมาชิกครัวเรือนและคนบ้านใกล้เคียงเป็นหลัก ซึ่งได้รับการอธิบายว่า นี่เป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จ เพราะเป็นการที่คนในพื้นที่ ที่เข้าใจพื้นที่ให้การช่วยเหลือและดูแลคนในพื้นที่เอง ได้รับประโยชน์จากการที่คนในพื้นที่งดดื่มเหล้าเอง ลักษณะดังกล่าวอธิบายได้ว่าเป็นการทำงานโดยใช้ครอบครัวเป็นฐาน เป็นความพยายามที่จะทำให้ตัวเองและคนใกล้ตัวเป็นเจ้าบ้านที่ดี มีความสุขในพื้นที่ที่เล็ก ๆ ที่สุด คือครอบครัวของตนเอง

ปัจจัยอุปสรรค

การขาดงบประมาณที่ชัดเจนแน่นอน นางพะยอม หนูนุ่น ได้กล่าวปัญหาสำคัญในการทำงานรณรงค์งดเหล้าคือการที่งบประมาณที่เข้ามาจะมีน้อยและไม่ต่อเนื่อง ส่วนใหญ่จะให้เฉพาะค่าอาหารในจำนวนไม่มาก ทำให้ไม่สามารถจัดกิจกรรมขนาดใหญ่ หรือการทำกิจกรรมที่ต่อเนื่องหลาย ๆ ครั้งได้ กลุ่มสาวพักดับได้ปรับตัวในเรื่องนี้ด้วยโดยใช้โอกาสในงานบุญประเพณี เช่น วันพระ งานทอดผ้าป่า ทอดกฐิน เป็นเวทีกล่าวถึงคุณประโยชน์ของการอยู่ห่างไกลเหล้า และโทษภัยของการดื่มเหล้า รวมถึงใช้เป็นเวทีสำหรับจัดกิจกรรมต่าง ๆ ไปด้วยในตัว ในส่วนของการหางบประมาณเพิ่มเติม ทางประชาคมงดเหล้าจังหวัดตรัง โดยนายไพรัช วัฒนกุล ได้ให้ข้อมูลว่า มีแนวโน้มที่จะเชื่อมโยงงบประมาณจากมูลนิธิพลังสังคม ซึ่งสนับสนุนการสร้างเครือข่ายคนทำงานด้านสุขภาวะ มาใช้สนับสนุนการประชุมภายในและการเชื่อมขยายเครือข่ายให้กลุ่มสาวพักดับ ในขณะที่นางพะยอม หนูนุ่น ในฐานะ 1 ใน 3 แกนนำสาวพักดับ มองเรื่องการขอใช้กองทุนสุขภาพระดับตำบล แต่เกรงจะทำได้ยาก เพราะหมวดเงินที่จะนำมาใช้ได้อย่างสบายใจเสี่ยงต่อการถูก สตง. เรียกคืน จะมีแค่ค่าเดินทางไปทำกิจกรรมเท่านั้น

สภาพสังคมและวัฒนธรรมภายในชุมชนชาวข้าวเสีย มองว่าการเลี้ยงเหล่าชอบคุณเป็นวัฒนธรรมที่ดี เมื่อมีการรวมตัวกันทำงาน เช่น ช่วยฆ่าสัตว์ ฆ่าวัว ฆ่าหมู ดำนา ในงานประเพณีต่าง ๆ หรือมาร่วมงานแล้วใส่ของช่วยงาน ก็ต้องเลี้ยงดูคนที่มาช่วยงานด้วยอาหารและสุรารอย่างเต็มที่ นางพะยอม หนูนุ่น ได้ให้ข้อมูลที่น่าสนใจว่า ค่าใช้จ่ายในการจัดงานครั้งหนึ่งหรือมากกว่าครั้งนั้นคือค่าเหล่า โดยปกติแล้ว งานศพที่จัดประมาณ 7 วัน จะใช้เหล่าประมาณ 1 รถกระบะ มีมูลค่าประมาณ 80,000 บาท ซึ่งในตอนนี้นี้แม้จะมีเจ้าภาพบางงานประกาศเป็นงานปลอดเหล่า แต่ก็ยังไม่ถึงขั้นเป็นพฤติกรรมใหม่ของทั้งพื้นที่ อย่างไรก็ตามในแง่ส่วนบุคคล ถือว่าสถานการณ์ดีขึ้นมาก โดยเฉพาะในช่วงเข้าพรรษา

การหนุนเสริมของ สคส. ได้ล่าง ยังมีช่องว่างอยู่ ทั้งนี้ เมื่อเทียบกับในปัจจุบันกลุ่มสาวพักดับมีจำนวนสมาชิกกว่าร้อยคน มีคนหัวใจหิน หัวใจเหล็ก และหัวใจเพชรสะสมอยู่จำนวนหนึ่งแล้ว แต่การจัดตั้งชมรมคนหัวใจเพชรยังไม่เป็นรูปธรรม ทั้งนี้ นายณัฐวัฒน์ กิตติธนาชูพันธ์ จะผลักดันเรื่องนี้ร่วมกับประชาคมงดเหล่าจังหวัดตรังให้ชัดเจนขึ้นในปีต่อไป

มีกรณีทะเลาะวิวาทอันเนื่องจากความไม่พอใจของสามีที่พบว่าภรรยาของตัวเองต้องเดินทางออกไปนอกพื้นที่เพื่อทำงานธรรมาภิบาลในฐานะสาวพักดับบ่อย ๆ เหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นในช่วงต้นปี และได้มีการเข้าไปพูดคุยทำความเข้าใจของสาวพักดับที่เป็นเครือข่ายกับฝ่ายสามีอย่างต่อเนื่อง จนในที่สุดฝ่ายสามีเข้าร่วมการบวชใจและปฏิญาณตนงดเหล่าเข้าพรรษาและได้เป็นคนหัวใจหินใน พ.ศ.2561

นายสกุล ดำรงเกียรติกุล นายอำเภอนาโยง จังหวัดตรัง ซึ่งเป็นนายอำเภอนักรณรงค์ที่เห็นความสำคัญและช่วยสนับสนุนนโยบายและการดำเนินงานเรื่องการรณรงค์งดเหล่า การขยายผลและขยายพื้นที่จากตำบลนาข้าวเสียไปสู่พื้นที่อื่น ๆ และการปฏิบัติตามกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (พรบ.แอลกอฮอล์ พ.ศ.2551) ได้ย้ายตำแหน่งออกจากพื้นที่ และการต่อต้านกับนายอำเภอคนใหม่ยังต้องอาศัยเวลาพอสมควร

แนวทางการดำเนินงานด้านการรณรงค์งดเหล่าเข้าพรรษาในอนาคต

นางพะยอม หนูนุ่น กล่าวถึงประเด็นความยั่งยืนของการทำงานว่า สำหรับสาวพักดับแล้ว ต่อให้ไม่มีงบประมาณก็ยังสามารถทำงานธรรมาภิบาลให้คนงดเหล่าตลอดชีวิตได้ เนื่องจาก เป็นการทำงานด้วยใจที่อยากให้บ้านของตัวเองมีคุณภาพที่ดี มีรายได้มาก็เอาไปใช้สำหรับการเลี้ยงดูจนเจ็ครอบครัว การทำให้คนในครอบครัว โดยเฉพาะผู้ชายในครอบครัวทั้งสามีและลูก ไม่ข้องเกี่ยวกับเหล่า ทำให้ครอบครัวมีเงินเหลือจ่ายมากขึ้น ซึ่งการที่แต่ละครอบครัวได้เห็นว่าการเลิกเหล่าทำให้มีเงินเหลือจ่ายมากขึ้น เป็นสิ่งที่เป็นรูปธรรมที่สุดของการทำงานธรรมาภิบาลแล้ว

นางไพรัช วัฒนกุล กล่าวถึงความเป็นไปได้ในการดำเนินงานระยะยาวว่า ในแง่ของการทำงาน หากไม่มีงบประมาณจาก สคส. ก็เชื่อว่า สาวพักดับจะสามารถทำงานได้ เนื่องจาก สคส. ใ้งบประมาณสำหรับทำโครงการดังกล่าวค่อนข้างน้อย ในขณะที่จึงได้ประสานของบประมาณจากมูลนิธิพลังสังคมเพื่อใช้ในการจัดเวทีพบปะแลกเปลี่ยนต่าง ๆ มากกว่าที่จะใช้งบของ สคส. อยู่แล้ว และในระยะต่อไป ก็จะให้กลุ่มสาวพักดับของงบประมาณจากกองทุนสุขภาพระดับตำบล (งบ สปสช.) ด้วยตนเองต่อไป

มีแนวโน้มในการนำการทำงานของสาวพักดับ เป็นต้นแบบการรณรงค์งดเหล่าในพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป รวมถึงอาจมีการเปลี่ยนชื่อจาก “สาวพักดับ” เป็น “คูรักพักดับ” เพื่อเปิดโอกาสในทางอัตลักษณ์ให้กับผู้ชายที่เป็นคนหัวใจเพชรและเริ่มเข้ามามีบทบาทในฐานะนักรณรงค์เพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะจากนางจิตตรา ดวงชู ผอ.รพ.สต.มาบบอน คือ สคส. อบต. และ รพ.สต. จะต้องแสวงหาแนวทางในการทำงานร่วมกัน ในขณะเดียวกัน กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ควรออกแบบประเมินคัดกรองผู้ดื่มสุราให้มีความชัดเจน เพราะเป้าหมายในการทำงานเรื่องรณรงค์งดเหล่าต่อกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ เช่น คนไม่เคยดื่มเหล้ามาก่อน คนดื่มบ้างแต่ไม่มีโรค คนดื่มเหล้าและมีโรค กับ คนที่ติดสุราและเป็นโรคพิษสุราเรื้อรัง ไม่ควรมีวิธีการดูแลที่เหมือนกัน แต่ต้องมีการออกแบบการดูแล ให้ข้อมูล ให้ความรู้ ชวนปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และการบำบัดรักษาที่เหมาะสมกับสภาพอาการของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย

หมู่บ้านเปรียบเทียบ

หมู่ที่ 8 บ้านท่าคลอง ตำบลปะเหลียน อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง

ข้อมูลพื้นฐาน

พื้นที่การศึกษานี้ คือ หมู่ที่ 8 บ้านท่าคลอง ตำบลปะเหลียน อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง ทั้งนี้ ยังมีบ้านท่าคลองอีกแห่งที่อยู่ติดกับบ้านท่าคลองแห่งนี้ คือ หมู่ที่ 4 บ้านท่าคลอง ตำบลสุโสะ อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง แต่เดิมบ้านท่าคลองทั้งสองคือพื้นที่เดียวกัน แต่ถูกแบ่งด้วยเขตการปกครองในภายหลัง และสำหรับการศึกษาในครั้งนี้ จะใช้พื้นที่หมู่ที่ 8 บ้านท่าคลอง ที่อยู่ตำบลปะเหลียนเป็นภาคสนามสำหรับการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพรวมถึงการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณเท่านั้น พื้นที่หมู่ที่ 8 บ้านท่าคลอง อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอปะเหลียนประมาณ 15 กิโลเมตร และมีถนนลาดยางในสายทางหลักเป็นส่วนใหญ่ของหมู่บ้าน ในขณะที่เส้นทางสายรองต่าง ๆ ยังคงมีถนนลูกรัง หินคลุกอยู่ และอยู่ห่างจากอำเภอเมือง จังหวัดตรัง ประมาณ 50 กิโลเมตร โดยมีถนนสี่เลนมีเกาะกลางเชื่อมต่อถึงกัน การคมนาคมระหว่างอำเภอทั้งสองจึงถือได้ว่าเป็นไปอย่างสะดวกรวดเร็วเป็นอย่างดี และใช้เวลาจากพื้นที่หมู่ที่ 8 บ้านท่าคลองไปถึงอำเภอเมือง จังหวัดตรัง ประมาณ 1 ชั่วโมง สำหรับชื่อตำบลปะเหลียนนั้น ยังไม่ทราบถึงความหมายที่แน่นอน ในฝั่งชาวไทยพุทธมักนิยมบอกว่า ชื่อนี้หมายถึง การพบกับสิ่งมีค่า โดยนำคำว่า ปะ ที่เป็นคำได้แปลว่า พบ มาคู่กับคำว่า เหลียน ที่พ้องเสียงกับคำว่า เจริญในภาษาไทยที่ในนัยว่าเป็นของมีค่า แต่หากเป็นชาวไทยมุสลิม หรือชาวมลายูมุสลิมจะอธิบายว่าคำนี้มาจากภาษามลายูที่ออกเสียงว่า ปราเลียน ซึ่งแปลว่า ทอง ซึ่งหากพิจารณาจากพื้นที่ภูมิศาสตร์ร่วมกับบริบทด้านภูมิวัฒนธรรม จะพบว่า พื้นที่ตำบลปะเหลียนนั้น อยู่ใกล้กับจังหวัดสตูลประกอบกับประชากรส่วนใหญ่ของพื้นที่นับถือศาสนาอิสลาม จึงเป็นไปได้ว่า คำว่าปะเหลียนนี้จะมาจากคำว่าปราเลียนที่แปลว่า ทอง และหากพิจารณาถึงนัยของคำทั้งสองแนวทาง ก็เป็นไปได้ว่า คำว่าปะเหลียนจะแปลว่า พื้นที่ที่มีสิ่งมีค่า ในส่วนของคำว่าท่าคลองนั้น เล่ากันว่า เพราะพื้นที่ตรงนี้เป็นโค้งน้ำที่สามารถขึ้นฝั่งได้ทั้งสองฝาก จึงมีการสร้างชุมชนมาแต่เดิม พื้นที่อีกแห่งหนึ่งที่มีชื่อใกล้เคียงกันคือ บ้านท่าข้าม ซึ่งปัจจุบันอยู่ในพื้นที่หมู่ที่ 1 บ้านหัวถนน ซึ่งเป็นท่าเรือจ้างและท่าเรือสำหรับนำสิ่งของไปค้าขายยังที่อื่น ๆ

พื้นที่บ้านท่าคลอง ทำนาได้น้อย แต่สามารถทำยางพาราได้มาก และด้วยสภาพภูมิศาสตร์ที่เป็นที่ราบบนเชิงเขาสูง มีคลองปะเหลียน ซึ่งเป็นคลองขนาดใหญ่มีต้นกำเนิดจากเทือกเขาบรรทัดและไหลออกสู่ทะเลตรังผ่านบ้านท่าคลอง ที่นี้จึงอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรจากป่าไม้หลายชนิด รวมถึงพืชเศรษฐกิจอย่างยางพาราด้วย แต่จากการสัมภาษณ์ทำให้ทราบว่า คนในพื้นที่ได้รับผลกระทบจากราคายางพาราที่ลดลงพอสมควร ผู้ให้สัมภาษณ์ล้วนบอกว่าความเป็นอยู่ในช่วงนี้ลำบากกว่าแต่ก่อนมาก เพราะมีหนี้เพิ่มขึ้นแต่รายได้ลดลง

สภาพทั่วไป มีเนื้อที่ทั้งตำบลอยู่ที่ 273 ตารางกิโลเมตร สภาพภูมิศาสตร์จะเป็นที่ราบเชิงเขา มีคลองปะเหลียนที่เป็นคลองขนาดใหญ่พาดผ่าน ทั้งตำบลมีอยู่ 15 หมู่บ้าน ถือว่าเป็นตำบลขนาดใหญ่ ในขณะที่พื้นที่หมู่ที่ 8 บ้านท่าคลองมีพื้นที่อยู่ประมาณ 40 ตารางกิโลเมตร นับว่าเป็นหมู่บ้านที่มีขนาดค่อนข้างใหญ่เช่นกัน

ประชากร จำนวนประชากรในพื้นที่หมู่ที่ 8 บ้านท่าคลอง จากฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร์ อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง ณ เดือนกันยายน 2559 มีครัวเรือนทั้งสิ้น 180 ครัวเรือน มีประชากรเพศชาย 364 คน เพศหญิง 356 คน รวม 720 คน ทั้งนี้ประชากรที่อาศัยอยู่จริงจะมีจำนวนน้อยกว่านี้พอสมควร ซึ่งเกิดจากการโยกย้ายเข้าไปทำงานในพื้นที่อื่น

อาชีพ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวนยางพารา สวนผัก และค้าขาย

ร้านค้าที่จำหน่ายสุรา ในเขตพื้นที่หมู่ที่ 8 มีร้านค้าประมาณ 12 ร้าน มีผลิตภัณฑ์แอลกอฮอล์จำหน่าย 8 ร้าน ร้านที่ไม่จำหน่ายมีเหตุผลเนื่องจากเป็นร้านขนาดเล็กมีของขายน้อยและไม่มีตู้แช่ กับร้านที่เจ้าของเป็นมุสลิมที่ค่อนข้างเคร่งครัด

องค์กรด้านสังคม อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

สถาบันการศึกษา ไม่มีโรงเรียนในเขตหมู่บ้าน แต่มีโรงเรียนบ้านท่าคลองซึ่งอยู่ใกล้กับพื้นที่มาก แต่ตั้งอยู่ในเขตตำบลสุโสะ อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง เป็นโรงเรียนประถมศึกษา นักเรียนจากพื้นที่หมู่ 8 บ้านท่าคลอง สามารถเดินทางไปเรียนที่นี้ได้โดยง่าย

สถาบันศาสนา มัสยิดมะกอมูลอามีน 1 แห่ง

ด้านการเมือง การปกครอง อยู่ในเขตการบริหารของ องค์การบริหารส่วนตำบลปะเหลียน โดยมีนายสมพงษ์ คงเกลี้ยง เป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบล มีนายสุนทร ชุมช่วย เป็นผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 8 บ้านท่าคลอง ตำบลปะเหลียน อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง

สถาบันด้านสาธารณสุข อยู่ในเขตความรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลปะเหลียน

สถานการณ์ปัญหาและพฤติกรรมเสี่ยง

ปรากฏการณ์อย่างหนึ่งที่น่าสนใจคือ ที่นี้มีวัฒนธรรมในการดื่มเหล้าดื่มเองที่ยังคงเข้มแข็งอยู่ แม้จะไม่สามารถหาข้อมูลได้อย่างชัดเจนว่ามีอยู่เท่าไร แต่จากการสัมภาษณ์นายตำรวจระดับผู้บังคับบัญชาท่านหนึ่งทำให้ทราบข้อมูลเชิงประมาณการว่า น่าจะมีสถานที่ที่ใช้สำหรับดื่มเหล้าเถื่อนไม่น้อยกว่า 10 แห่งในพื้นที่ตำบลปะเหลียนทั้งหมด ซึ่งมีพื้นที่กว่า 273 ตารางกิโลเมตร และในรอบปีที่ผ่านมาได้มีการจับกุมผู้กระทำความผิด พบ. สุรา ด้วยการผลิตและครอบครองสุรา 3 ครั้ง

การดื่มสุราเถื่อนของคนในพื้นที่ เป็นสิ่งที่น่าสนใจ จากการสัมภาษณ์ถึงวิธีการดื่มเหล้า นอกจากการต้องซื้อหาผงแป้งสำหรับทำหัวเชื้อแล้ว การหมักบ่มกากน้ำตาล และส่วนผสมอื่น ๆ อย่างข้าว น้ำอ้อย หรืออย่างอื่นตามสูตรของแต่ละคน และการควบคุมอุณหภูมิระหว่างการต้มและกลั่นเหล้าออกมา ซึ่งจะมีช่วงต้นที่น้ำที่เหล้าจะมีฤทธิ์แรงถึงขนาดสามารถจุดไฟติด ช่วงกลางที่จะมีรสพอดิ และช่วงปลายที่จะจืด โดยผู้ดื่มเหล้า หรือที่เรียกว่า “หัวแรง” จะต้องชิมเหล้าที่ตัวเองต้ม ซึ่งในช่วงแรก ซึ่งจะมีดีกรีที่สูงมาก และเหล้าในช่วงแรกนี้จะเป็นช่วงที่นักดื่มมืออาชีพจะเข้ามาลองวงตักเหล้าที่มีดีกรีสูง ๆ นี้ดื่มด้วยกัน และพบว่า ในวงดังกล่าวจะมีทั้งผู้ชายและผู้หญิงด้วย โดยผู้หญิงที่ดื่มก็จะเป็นคนในครอบครัวของผู้ชายที่ดื่มนั่นเอง

ปริมาณเหล้าที่ดื่มได้มักจะอยู่ที่ 50-70 กิโลกรัม และจากข้อมูลพบว่า ปริมาณสูงสุดที่เคยจับกุมได้คือ 200 กิโลกรัม ทั้งนี้การขายเหล้าเถื่อนนี้จะใช้วิธีชั่งกิโลขายในราคา กิโลกรัมละ 30 บาท ซึ่งถือว่าถูกกว่าเหล้าเบียร์ที่มีในท้องตลาดอย่างถูกกฎหมายค่อนข้างมาก ซึ่งการมีราคาถูกนี้ได้ทำให้เหล้าเถื่อนกลายเป็นเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทดแทนในช่วงที่เศรษฐกิจของพื้นที่ตกต่ำเนื่องจากได้รับผลกระทบจากราคายางพาราที่ลดลงในระยะนี้ด้วย

โดยสรุปคือ ด้วยบริบทของพื้นที่ หมู่ที่ 8 บ้านท่าคลอง ตำบลปะเหลียน อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง พบว่ามีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประเภทเหล้าเถื่อนอยู่ และมีวิถีในการดื่มเหล้าเถื่อนไว้ดื่มเอง โดยทั้งผู้ชายและผู้หญิงเข้าถึงเหล้าเถื่อนร่วมกันได้

ปัญหาสำคัญต่อมา คือ การไม่มีกลไกการณรงค์ในระดับชุมชน เลยทำให้ไม่สามารถดำเนินกิจกรรมรณรงค์ในเชิงรุกได้ กิจกรรมรณรงค์ที่มีในพื้นที่ หมู่ที่ 8 บ้านท่าคลอง ตำบลปะเหลียน อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง จะใช้สื่อ

และวิธีการที่ทางส่วนกลาง เช่น บ่ายประชาสัมพันธ์จากสำนักงานคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ กรมควบคุมโรค ที่ส่งมาให้โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพในพื้นที่ หรือกิจกรรมเขียนจดหมายชวนพ่อแม่เด็กเข้าพรรษาซึ่งเป็นข้อสั่งการจากกระทรวงศึกษาธิการ ในขณะที่นโยบายในระดับอำเภอแม้จะเห็นด้วยและมีการสั่งการให้กำนันผู้ใหญ่บ้านไม่ข้องเกี่ยวกับสิ่งเสพติดและอบายมุขทั้งหลาย แต่ไม่มีกระบวนการติดตามผลกิจกรรมในพื้นที่ที่เป็นรูปธรรมที่สุดคือ การมีศูนย์บริการเพื่อนสุขภาพ (Drop In Center) ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลปะเหลียน เพื่อให้ผู้ที่ประสงค์จะปรึกษาเรื่องการติดเหล้าหรือต้องการเลิกเหล้า สามารถเข้ามาใช้บริการตามความสมัครใจได้

ผลลัพธ์พฤติกรรมกรรมการดื่มสุราในโครงการงดเหล้าเข้าพรรษา (ก่อน-ระหว่าง-หลัง เข้าพรรษา ช่วงก่อนเข้าพรรษาระหว่าง 1 มกราคม-27 กรกฎาคม 2561 ช่วงระหว่างพรรษา 28 กรกฎาคม -24 ตุลาคม 2561 และช่วงหลังออกพรรษา 25 ตุลาคม-30 พฤศจิกายน 2561)

กิจกรรมการรณรงค์งดเหล้าเข้าพรรษาในพื้นที่

ก่อนเข้าพรรษา	ระหว่างพรรษา	หลังพรรษา
การติดป้ายสื่อประชาสัมพันธ์ของ รพ.สต.	ไม่มี	ไม่มี
การเขียนจดหมายขอพ่อแม่เลิกเหล้า (กิจกรรมของกระทรวงศึกษาธิการ)	ไม่มี	ไม่มี
ชวน	ช่วย ชม เขียร์	เชิญ

หมายเหตุ ในพื้นที่ หมู่ที่ 8 บ้านท่าคลอง ตำบลปะเหลียน อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง ยังไม่มีการดำเนินมาตรการในระดับชุมชน

อุบัติเหตุที่เกิดขึ้น

ก่อนเข้าพรรษา	ระหว่างพรรษา	หลังพรรษา
ช่วงสงกรานต์ 2 กรณี	ไม่มี	ไม่มี

จำนวนคดีที่มีสุราเป็นสาเหตุเกี่ยวข้อง

ก่อนเข้าพรรษา	ระหว่างพรรษา	หลังพรรษา
จับกุมผู้ดื่มสุราเดือน 2 ครั้ง	ไม่มี (มีการตรวจพบผู้ดื่มสุราเดือนแต่ไม่ได้ดำเนินคดี ทำเพียงตักเตือน)	ไม่มี

หมายเหตุ พันตำรวจโท กฤษณา แก้วทอง ได้สะท้อนถึงสถานการณ์นี้ว่า เนื่องจากในตำบลมีผู้ดื่มเหล้าเดือนอยู่พอสมควร และลูกค้าส่วนใหญ่ก็คือคนในละแวกบ้านในชุมชน การเข้าไปปราบปรามอย่างรุนแรง จะส่งผลกระทบต่อสวัสดิภาพของเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ จึงอยากให้ รพ.สต.และประชาคมงดเหล้าจังหวัดเข้าไปช่วยเหลือเรื่องมาตรการทางสังคมในเบื้องต้นก่อน ในส่วนของเจ้าหน้าที่ตำรวจจะดำเนินการเข้าตรวจในพื้นที่และดำเนินมาตรการกวดขันอย่างต่อเนื่องต่อไป

ผลการถอดบทเรียน

ผลความสำเร็จ

- มีการแจ้งข่าวสารเรื่องการรณรงค์ลดเหล้าเข้าพรรษา เช่น การติดบอร์ดในที่ว่าการอำเภอ การติดแผ่นป้ายประชาสัมพันธ์ (ไวนิล) หน้า รพ.สต. และหน้าโรงเรียน เป็นต้น
- คนส่วนใหญ่รู้ว่าช่วงเข้าพรรษาเป็นช่วงรณรงค์ลดเหล้าจากโฆษณาในโทรทัศน์และวิทยุ และรับรู้ว่าเป็นการรณรงค์อย่างต่อเนื่องมาหลายปีแล้ว บางคนก็ใช้โอกาสนี้ในการลด ละ หรืองดดื่มเหล้าเข้าพรรษาอยู่ด้วยบ้าง
- จากการดำเนินการวิจัยในพื้นที่ ได้สร้างโอกาสให้ประชาคมงดเหล้าจังหวัดตรังกับภาคราชการและประชาชนในพื้นที่ตำบลปะเหลียน อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง ได้พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลและสถานการณ์ปัญหาซึ่งกันและกัน ส่งผลให้ประชาคมงดเหล้าจังหวัดตรัง โดยนางไพรัช วัฒนกุล มีแนวคิดที่จะเข้าไปทำงานขับเคลื่อนในพื้นที่ โดยจะเน้นไปเชื่อมต่อกับภาคีเครือข่ายภาครัฐในพื้นที่ก่อน

ปัจจัยความสำเร็จ

เนื่องจากยังไม่มีผลการดำเนินงานกิจกรรมรณรงค์ลดเหล้าเข้าพรรษาอย่างเป็นระบบ จึงไม่สามารถถอดบทเรียนปัจจัยความสำเร็จได้ อย่างไรก็ตาม จากการสัมภาษณ์กลุ่มร่วมกับนางสุกัญญา ญัตติ ผอ.รพ.สต.ปะเหลียน พ.ต.ท. กฤษฏา แก้วทอง รองผู้กำกับการสถานีตำรวจปะเหลียน นางไพรัช วัฒนกุล ประชาคมงดเหล้าจังหวัดตรัง นางเดือนใจ ฤทธิ์หมื่น และนางนลินี หะหมาน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน หมู่ที่ 8 บ้านท่าคลอง ตำบลปะเหลียน อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง เห็นตรงกันว่า สถานการณ์ปัญหาการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของพื้นที่นี้มีความรุนแรง และส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนค่อนข้างมาก จึงควรที่จะเริ่มดำเนินการรณรงค์ลดเหล้าในระดับชุมชน

ปัจจัยอุปสรรค

- ในภาพรวมของการทำงานเรื่องการรณรงค์ลดเหล้าในพื้นที่บ้านท่าคลอง อ.ปะเหลียน ยังมีลักษณะเป็นการทำกิจกรรมตามคำสั่ง และนโยบายของหน่วยงานส่วนกลาง การทำงานทั้งหมดจึงมีลักษณะทำให้เสร็จตามกิจกรรมงบประมาณ และระยะเวลาที่กำหนดเท่านั้น ยังไม่สามารถยกระดับให้เกิดกลไกการทำงานร่วมกันภายในพื้นที่ได้ ทั้งนี้ นางไพรัช วัฒนกุล ประชาคมงดเหล้าจังหวัดตรัง จะแสวงหาวิธีการดำเนินการในปีหน้า
- ในพื้นที่มีอาชีพต้มเหล้า และมีการให้คุณค่าแก่คนต้มเหล้าว่า เป็นผู้มีความฝีมือ มีฝีมือ เป็นที่ยอมรับของคนในชุมชนในระดับหนึ่ง แม้มีการจับกุม ก็มักได้รับความเมตตาจากตำรวจที่เป็นคนในชุมชน โดยใช้มาตรการตักเตือน กดดัน มากกว่าการปราบปรามจับกุม

แนวทางการดำเนินงานด้านการรณรงค์ลดเหล้าเข้าพรรษาในอนาคต

- จำเป็นต้องมีงบประมาณ ข้อสั่งการ สื่อ หรือทรัพยากรต่าง ๆ ของหน่วยงานต้นสังกัดที่เกี่ยวข้องมาสนับสนุน และควรมาอย่างชัดเจน ไม่ใช่งานฝาก หรือให้ทำโดยไม่มีคำสั่งที่ชัดเจน เนื่องจากงานประเภทที่เพียงขอความร่วมมือและไม่ได้ให้งบประมาณดำเนินการมาด้วยนั้น ทาง รพ.สต. จะมีภาระหน้าที่ตามความรับผิดชอบอยู่แล้ว จึงไม่สามารถทำงานฝากได้ เช่น โครงการที่ให้คัดกรองผู้ดื่มสุรา 3 ปี 3 ล้านคน โดยทั้งตัวงานและงบประมาณก็ฝากไว้กับแพทย์บุหรื ในขณะที่ยังไม่สามารถทำได้
- ความเป็นไปได้ที่ ประชาคมงดเหล้าจังหวัดตรัง โดยนางไพรัช วัฒนกุล จะเข้ามาขับเคลื่อนการรณรงค์ลดเหล้าเข้าพรรษาในช่วงปี 2562 ที่จะถึงนี้ และจะดำเนินการประสานงานภาคีเครือข่ายภาครัฐในพื้นที่ โดยเฉพาะ ตำรวจ สถานีศึกษา นายอำเภอ และทาง รพ.สต. กับ อสม. ต่อไป